EUTROPII
Breviarium
Hiſt: Rom:

Old Vellum Binding
Finely Engraved Vignette views
of the Sheldonian Theatre
Oxford

"Bruce" Book Plate
see 'Burke'

120 **Hearne,** The, Latin Tracts, Eutropii Breviarium Historiae Romanae, Messala Corvinus de Augusti Progenie, Julius Obsequens de Prodigiis, Anonymi Oratio, Funebris, etc. in 1 vol. 8vo, vellum Oxonii 1703 with Bruce bookplate.

This quaint work which Lonwdes does not mention has a beautifully engraved miniature view of the Sheldoman Theatre, Oxford. Thomas Hearne was assistant librarian at the Bodleian Library, and his editions will always be recommended by their accuracy and use.

Jb 10

EUTROPII
BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ,

Cum Pæanii Metaphraſi Græca.

MESSALA CORVINUS

De Auguſti Progenie.

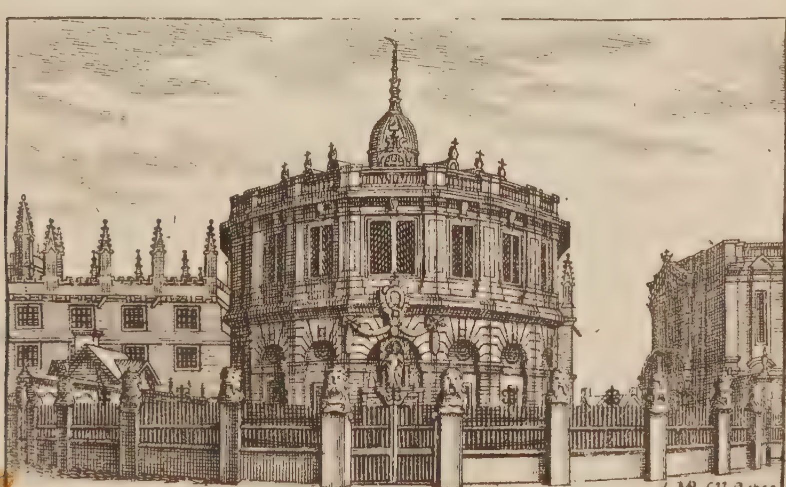
JULIUS OBSEQUENS

De Prodigiis.

ANONYMI ORATIO FUNEBRIS Gr. Lat.

In Imp. Conſtant. Conſtantini M. fil.

Cum variis Lectionibus & Annotationibus.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO, MDCCIII.

Proſtant venales apud *J. Wilmot* Bibliop. *Oxon.*

Imprimatur,

GUIL. DELAUNE

VICE-CAN. *OXON.*

Novemb. 1. 1703.

VIRO OPTIMO
ET
ERUDITISSIMO,
HENRICO DODWELLO.

HAUD diu mihi deliberandum erat, Vir Egregie, quem potiſſimum eligerem, cujus ſub nomine opuſcula hæc hiſtorica, cura mea recenſita, apparerent: cum Tu quotidie mihi ante oculos obverſareris; qui hortatu Tuo effeciſti, ut bonas literas amore proſequerer, præceptiſque Tuis, ut in earum ſtudio aliquantulum profeciſſe viderer. Accedit quod, inter omnes reip. literariæ proceres, nemo, cui hæc κειμήλια offerantur, Te dignior animo occurrebat; Te inquam, quem par eſt ut orbis eruditus ſummum Hiſtoriæ & Chronologiæ arbitrum agnoſcat & ſtatorem. Mihi hoc de Te prædicanti fidem faciunt tot illuſtria ingenii Tui monumenta, quibus interiorum literarum cultores Tibi in æternum devinxiſti: præcipue autem immortale illud opus & plane divinum, quod de Cyclis Veterum cum ingenti eruditorum plauſu & admiratione haud ita pridem ediſti. In hoc quicquid Sigonio, Onuphrio, Scaligero, Petavio, Pighio, cæteriſque Chronologorum principibus arduum atque abditum viſum eſt, præclare adeo illuſtraſti, ut apud æquos rerum æſtimatores in confeſſo ſit, nihil ad iſtiuſmodi ſtudia emendanda judicio Tuo exactius eſſe, aut ad illa augenda & amplificanda ingenio Tuo copioſius. Inter auctores autem, quibus legendis edendiſve

uſui

uſui non exiguo eſſe poteſt Tuum iſtud temporum Rationarium, fas mihi ſit numerare Eutropium: qui licet ex optimis probatiſſimiſque annalibus res plus quam MC. annorum in imperio Romano geſtas collegerit, atque ſtylo ſuccincto, &, pro ſæculi ratione, nitido ſatis & eleganti hiſtoriam contexuerit, haud tamen adeo ac hiſtoricum decuit ad amuſſim Chronologicam narrationes ſuas exigit: quippe varias Urbis Conditæ Epochas, Varronianam nempe, Catonianam, Fabianam, Polybianam, &c. promiſcue adhibet, ſcriptorum, unde aliquid excerpſerat, ſupputationem ſecutus. Hac ex re nequid detrimenti capiant Muſarum alumni, neve literarum curriculo in fœdos impingant errores, Tuo Opere abunde cautum eſt. Pro publico hoc beneficio gratias Tibi cumulate reddent poſteri, & quotquot nunc optimarum artium ſtudio tenentur: ſed quas pro Tua erga me benevolentia grates rependam, haud ſane invenio. Hoc tamen qualecunque cultus mei & obſervantiæ teſtimonium Tibi affero: quod nolim ex officii tenuitate, ſed obſequii promptitudine æſtimes. Deus Optimus Maximus Te, Μυσηγέτην noſtrum, ſalvum & incolumem quam diutiſſime ſervet.

Ex Bibl. Bodl. MDCCIII.
Kal. Novemb.

Tibi addictiſſimus

THO. HEARNE.

LECTORI
S.

INTER Scriptores, quorum edendorum auctor mihi fuit Vir amiciſſimus, Bibliothecæ Bodlejanæ Præfectus, conſpectui tuo primus ſeſe offert Eutropius, ad fidem Codd. MSS. & optimarum editionum diligenter recognitus: cui comitem adjunxi Pæanium, Metaphraſtem Græcum. In utroque Sylburgianam editionem maxima ex parte ſecutus ſum, lectionum varietates (quarum pleraſque mihi ſuppeditavit Vir egregius ſupra memoratus) ad imum paginæ ſubjiciens, una cum conjecturis Sylburgii, Cellarii, aliorumque; annotationibus, quæ loca paullo difficiliora illuſtrant, ad calcem Eutropii rejectis.

Proximus tibi ſiſtitur Meſſala Corvinus, ſæpius quidem impreſſus, ſed nunc primum cum Cod. MS. in Bibliotheca Collegii Lincolnienſis collatus: qui licet Augusti ætatem ementiatur, nonnulla tamen ſcitu non indigna complectitur. Huic diſcrepantias Cod. MS. ſubjunxi; ut & Sylburgii notas, aliaſque nonnullas quas ipſemet neceſſarias duxi.

Hunc excipit Julius Obſequens, primum Venetiis an. MDVIII. *ab Aldo vulgatus, ex Cod. MS. Jocundi Veronenſis, qui unicus nobis laceras Obſequentis reliquias conſervavit. Poſt varias Editiones, opera B. Rhenani, M. Schureri, F. Aſulani, R. Stephani, J. Sichardi, J. Tornæſii, factas, denuo lucem aſpexit cum notis Schefferi uberioribus & Lycoſthenis additamentis. Hæc quidem, ut nullius fere auctoritatis, reſecui: illas vero fideliter repræſentavi, cum conjecturis aliis quamplurimis ex variis auctoribus hinc inde excerptis.*

Hiſce Anonymi Monodiam in Conſtantinum Juniorem Imp. (à Fed. Morello Pariſiis anno MDXCI. *editam ex MS. Cod. Bibliothecæ Palatinæ) adjectam eſſe volui; quod raro admodum aut in bibliopolarum officinis aut in bibliothecis inſtructioribus compareat.*

Poſtremum Indices Eutropii Cellarianos, Meſſalæ Sylburgianum, Obſequentis Tornæſianum & Schefferianum, ſuo quoſque auctori ſubnexui, auctiores quandoque & paullo accuratiores. Vale & fruere.

Notarum compendiariarum, quibus uſi ſumus, explicatio.

IN EUTROPIO.

G. Codex MS. Tho. Galei τȣ μακαρίτȣ.

B. MS. Collegii Balliolenſis.

S. MS. in Seldeni Archivis in Bibliotheca Bodlejana.

M. MS. in Bibliotheca Collegii Magdalenenſis.

LC. MS. in Bibliotheca Collegii Lincolnienſis.

N. MS. in Bibliotheca Collegii Novi.

L. MS. inter codices Reverendiſſimi D. Guil. Laudi in Bibliotheca Bodlejana.

Burd. Burdegalenſis Codex,quo Elias Vinetus uſus eſt in repurgando Eutropii compendio, & eliminandis Pauli Diaconi additamentis.

F. Fuldenſis codex, quem Fridericus Sylburgius uſurpavit.

HM. Ad Miſcellam Hiſtoriam reſpicit, ex Eutropio, Paulo Diacono, aliiſque contextam: quamque edidit ſub Pauli Diaconi nomine Gruterus inter ſcriptores Hiſtoriæ Auguſtæ.

V. Editio Veneta Jo. Baptiſtæ Egnatii, an. MDXX.

P. Eutropium indicat, non quidem purum, ſed P. Diaconi additionibus incruſtatum,qui Pariſiis an. MDXIII. prodiit.

Gr. Pæanii Græca Metaphraſis, primum à Sylburgio, dein à Cellario edita.

E. Editio Elzeviriana.

Vi. Eliæ Vineti editio Pictavienſis.

Sylb. Sylburgii Editio.

Sc. & *Sch.* Antonii Sconhovii editio.

Mer. Merulæ Editio.

Vulg. Editiones Eutropii vulgatæ.

In Meſſala Corvino.

MS. Cod. MS. in Bibliotheca Collegii Lincolnienſis.

In Julio Obſequente.

Ald. Editio Aldi (ſive Aſulani) poſterior, an. MDXVIII.

Torn. Editio Joannis Tornæſii prima Lugd. an. MDLIII.

Baſ. Editio Baſileæ, an. MDXXI.

Arg. Editio Argentoratenſis, an. MDXIV.

Antv. Editio Antverpienſis, an. MDXXXII.

Scheff. Editio Schefferi, an. MDCLXXIX.

EU-

EUTROPII
BREVIARIUM
HISTORIÆ ROMANÆ,

AB URBE CONDITA

Uſque ad Valentinianum & Valentem Auguſtos: cum Metaphraſi Græca PÆANII.

TESTIMONIA
DE
EUTROPIO & PÆANIO
METAPHRASTE EJUS.

Priſcian. l. I. *cap.* 3.

QUÆ *x* noviſſime à Latinis aſſumpta, poſt omnes ponitur litteras, quibus Latinæ dictiones egent. Quod autem ab *i* incipit ejus nomen, oſtendit etiam Sergius in commento quod ſcripſit in Donatum his verbis : *Sunt ſeptem ſemivocales quæ ita proferuntur, ut inchoent ab* e *littera, & deſinant in naturalem ſonum, ut* f, l, m, n, r, ſ, x. *Sed* x *ab* i *inchoat.* Id etiam * Eutropius confirmat dicens : *Una duplex* x *quæ ideo ab* i *incipit, quia apud Græcos in eandem deſinit.*

In Fragmentis antiquis de Menſuris & Ponderibus apud Steph. le Moyne *Var. Sacr. p.* 502.

Πάλιν δὲ ἐξ Ἱστορικοῦ τοῦ Εὐτροπίου οὗ μετέφρασε Παιάνιος, σήμαινε ὅτι τὰ σημεῖα, μίλια καλοῦσι Ῥωμαῖοι, τὰ α γὰρ οὕτως ὀνομάζουσι, τοσούτοις βήμασι συμμετρούμενοι τὸ σημεῖον.

Ex Hiſtorico vero Eutropio, quem metaphraſi & interpretatione Græca donavit Pæanius, apparet Romanis ſigna quibus viæ diſtinguuntur vocari milliaria, quia mille ſic vocant, tali paſſuum numero ſingula milliaria & ſigna commenſurantes.

Jo. Malala in Chronograph. Vit. Juliani Apoſtatæ, p. 24.

Ὁ δὲ σοφώτατος Εὐτρόπιος ὁ Χρονογράφος, ἔν τισι τούτων οὐχ ὡμοφώνησεν ἐν τῇ αὐτοῦ συγγραφῇ.

Verum ſapientiſſimus Eutropius Chronographus ex his nonnulla in ſcriptis ſuis aliter tradidit.

Joan. Saresberienſis lib. VIII. *de Nugis Curialium, c.* XXI. *de Juliano.*

Eutropius quoque, qui Romanam eleganti compendio deſcribit hiſtoriam, peremptum fatetur in caſtris.

* Eutropium iſtum à Priſciano memoratum eundem cum noſtro puto, quia Suidas eum plura ſcripſiſſe teſtatur his verbis : Εὐτρόπιος, ὁ Ἰταλὸς σοφιστής· τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἱστορίαν ἐπιτίμως τῇ Ἰταλῶν φωνῇ ἔγραψε καὶ ἄλλα. *Eutropius Italus Sophiſta. Hiſtoria Romana compendium Italica,* i. e. *Romana, lingua ſcripſit & alia.*

Geor.

Geor. Codinus de Originib. Conſtantinop. p. 9. edit. Par. in fol. n. XVII.

Καὶ Εὐτρόπιος ὁ σοφιστὴς, ὁ τῷ παραβάτῃ Ἰουλιανῷ συμπαρὼν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ὁ ἐπιστολογράφος * Κωνσταντίνου.

Et Eutropius Sophiſta, qui Juliano Apoſtatæ in Perſide ſimul fuit, & Conſtantini [M.] epiſtolographus.

Ex Sigonii Judicio de Hiſtoricis.

† Flavius Eutropius ſub Valentiniano majore vixit; ſed cum ex Livio & Salluſtio res, nobis nunc ignotas, decerpſerit; & omnem Hiſtoriam Romanam breviter ab urbe condita uſque ad Juliani Principis mortem libris decem perſequatur, magni à nobis fieri debet.

Ger. Joannes Voſſius, Hiſt. Lat. l. II. *cap.* VIII.

Eutropius, ſophiſta Italus, ut eum vocat Suidas, cum alia quædam, eodem teſte, tum breviarium ſcripſit rerum Romanarum ab V. C. uſque ad Flavium Valentem Auguſtum, cui & opus ſuum dicavit. Militaſſe ſe ait ſub Juliano, atque expeditioni ejus in Perſas interfuiſſe. Quo & pertinent verba Georgii Codini in Selectis de Originibus Conſtantinopolitanis ‡. Laudat vero eum teſtem in rebus Conſtantini magni, quæ oculis ſuis vidiſſe eum ait. Atque ex his patet error Ptolemæi [Lucenſis,] & hujus ſe auctoritate tuentis Raphaëlis Volaterrani, qui Eutropium hunc fuiſſe putarunt diſcipulum B. Auguſtini. Quæ & ſententia eſt Geſneri, & Eiſingrinii, & Theodori Zuingeri, Theatri ſui volumine VI. Lib. II. ad hæc Poſſevini in Apparatu ſacro, atque aliorum. In errorem omnes eos impulit, quod Gennadius in illuſtrium Virorum catalogo Eutropium quendam referat, de quo hunc in modum apud eum legitur: "Eutropius presbyter ſcripſit ad duas ſorores, ancillas Chriſti, quæ ob devotionem pudicitiæ, & amorem religionis, exheredatæ ſunt à parentibus, epiſtolas in modum libellorum conſolatorias, eleganti & aperto ſermone duas, non ſolum ratione, ſed etiam teſtimoniis Scripturarum munitas." Meminit autem ejus Gennadius poſt Auguſtinum, Oroſium, alios. Hunc illi eſſe breviarii ſcriptorem crediderunt. Sed tempora repugnant, cum auctor breviarii, Conſtantini, ejus liberorum, Juliani, Joviani, & Valentis temporibus vixerit: at non item Gratiani, aut Theodoſii; ſaltem non Arcadii, & Honorii: ut Auguſtino eſſe junior non poſſit. Adhæc ille Gennadio memoratus presbyter erat: at hic an Chriſtianus fuerit, merito ambigitur, cum reticeat Chriſtianorum perſecutiones X. ac in Joviano aperte ſuadeat perfidiam. Scio eſſe, qui Chriſtianum fuiſſe colligant exinde, quod de Juliano ſcribat: *Religionis Chriſtianæ Inſectator, perinde tamen, ut cruore abſtineret.* Sed ita quoque

* Sic emendand. ex MSS. patet pro vulg. Κωνσταντῖνος. † Unde Sigonio hoc *Flavii* prænomen? Nulli quippe codices vel MSS. vel impreſſi ita habent. ‡ Vide ſupra.

ſcribere potuit gentilis, ſaltem qui in confinio tenebrarum ac lucis conſtitutus, nec gentilem religionem probaret, nec Chriſtianæ tamen nomen dediſſet: quales ſæculum illud habuit multos. Sed utcumque hoc eſt, tempora, ut vidimus, eos refellunt, qui Auguſtino Eutropium faciunt juniorem. Stylum ſi ſpectes, parum eſt concinnus: ſed hoc ætati, qua vixit, tribuamus. Res vero ipſas compendio ſatis commodo conſtrinxit. Sane quanti à Græcis fieri ſoleat, vel argumento illud erit, quod Capito hiſtoricus Lycius, epitomes Eutropii μετάφρασιν ſcripſerit Græce: ut Suidas docet in Καπίτων. Imo & Simlerus, in Appendice bibliothecæ Geſneri, teſtatur, in bibliotheca P. Pithœi * exſtare Παιανίου μετάφρασιν Romanæ Eutropii hiſtoriæ. Ac video quædam ex Pæanio hoc citari à Scaligero. Compendio Eutropii Paulus Diaconus, malo ſane exemplo, ſua inſerſit; ut liquet ex undecim primis Hiſtoriæ Miſcellæ libris: de quibus dicemus, cum ad Paulum Diaconum deventum erit. Meminit & Eutropii Beda Hiſt. Angl. Lib. I. c. XI. &, qui ſæculo toto Beda junior eſt, Hincmarus Rhemenſis, opuſculo ad Hincmarum Laudunenſem cap. XVI. ubi de caſtello Lauduno loquens ait: "Quod ſicut Eutropius, antiquus hiſtoriographus, dicit, auctore Marcobrio prætore conditum, ab exordio ſui in paganiſmo inter civitates, vel provinciales ſedes, nomen & locum non habuit". Facit & mentionem Flodoardus Pontif. Rem. Lib. I. cap. I. & Leo Oſtienſis (qui Alexii & Henrici Impp. temporibus fuit) Chronici Caſinenſis Lib. I. cap. XVII. De Eutropio hoc ſatis: à quo † diverſus eſt Eutropius grammaticus, quem de literis teſtem laudat Priſcianus Lib. I. item Eutropius medicus, memoratus Marcello Empirico præfat. operis de medicamentis.

Balthaſar Bonifacius de Scriptoribus Latinis.

Stylum ejus improbat Voſſius, ut parum concinnum: fatetur tamen, res ipſas compendio ſatis commodo ab Eutropio conſtrictas. Doctiſſimum fuiſſe Eutropium, & multa eloquentia ſcripſiſſe putat Jacobus Philippus. Antiquum hiſtoriographum appellat Hincmarus Rhemenſis. At Sconhovius non eum inter antiquos recenſet; ſed licet ſcripſit poſterius, neque tamen, inquit, minor eloquentia, & judicio etiam ſuperioribus fuit eminentior. Sane quanti eum Græci fecerint, vel argumento illud erit, quod Capito, & Pæanius, Eutropiani compendii metaphraſin Græce ſcripſerint. Duæ ſunt autem omnino res, quæ famam, & gloriam ſcriptoribus conciliare ſoleant, ſi in alienas transferantur linguas, ſique interpretationibus illuſtrentur.

* Codex iſte idem videtur eſſe cum eo cujus meminerunt Catalogi Bibliothecæ Bavarienſis qui anno MDCII. prodierunt, duodecim nempe annis poſt editionem Hiſtoriæ Romanæ Scriptorum Græcorum Sylburgianam. † Unde hoc didicit Voſſius? Nonne plura ſcripſit Eutropius? V. ſupr. in Teſtim Priſciani.

Ant. Poſſevinus in Apparatu ad omnium gentium hiſtor. §. III. *c.* 35.

Minus quidem elegans, ſed cum ex Livio & Salluſtio res nobis nunc ignotas decerpſerit, & omnem hiſtoriam Romanam &c. *ut ſupra in verbis Sigonii.*

Mich. Piccartus Decade XVI. *Obſervatt. hiſtorico-politicarum c.* 1.

Legens nuper in Eutropio, (qui breviarium hiſtoriæ Romanæ nobis reliquit, annorum quidem MCXV. ſuccincta ſane concinnaque brevitate, ſic tamen, ut nihil per ea tempora acciderit pene in imperio Romano, quod non diligenti illi auctori vel tribus ſaltem verbis notatum) incidi in hiſtoriam Numæ.

Meric. Caſaubonus in Teſtimoniis de Marco Aurel. Antonino.

Suidas in voc. Μάρκος tria diverſa diverſorum ſcriptorum profert teſtimonia. Primum ex Philoſtrato &c. Secundum quod incipit, Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων ὃν ἐκπλήττεσθαι &c. eſt pura puta Eutropii μετάφρασις, aut παράφρασις potius. Quæcunque enim Latinus ille Breviator Hiſtoriæ ſtylo contractiore, & inde ſæpius, ſed & ob acumen ſophiſticum nonnunquam, obſcuriore; hic Græce ſic redduntur, ut non pauca paſſim verba ſuppleantur, quæ ſententiam clariorem ac pleniorem reddant. In uno tamen & altero loco mentem Eutropii non ſatis aſſequutus eſt hic (quicunque) paraphraſtes. Cæterum è duobus, quorum notitia ad nos pervenit, Eutropii Græcis interpretibus, Capitone, cujus non ſolus Suidas meminit; & Pæanio, cujus tranſlatio pridem in lucem prodiit; utri horum tribuenda ſint hæc, ſi quis quærat: etſi Pæanium videre mihi non hactenus contigerit, ex iis tamen quæ de ejus verſione viri doctiſſimi, Joſ. Scaliger, b. m. parens Iſ. Caſaubonus, Valeſius, aliique qui legerant, paſſim pronunciant, non Pæanio, ſed Capitoni, ut & antiquiori & longe præſtantiori adjudicanda eſſe facilis eſt conjectura. Sunt enim hæc quoque talia, quæ auctoris ſui non vulgare ingenium, & in veterum lectione diligentiam teſtentur.

Petr. Lambecius in Commentar. de Biblioth. Cæſ. lib. VIII.

Decimus * Codex Manuſcriptus Hiſtoricus Græcus eſt chartaceus antiquus, elegans, & bonæ notæ in quarto; in quo inter alia à fol. 19. p. 1. uſque ad fol. 52 p. 2. continetur, *Nicephori Gregoræ Oratio encomiaſtica, prolixa & perelegans, in Imp. Conſtantinum Magnum*; quæ inſcribitur atque incipit hoc modo: Τοῦ αὐτοῦ [ſcil. σοφωτάτου Νικηφόρου τοῦ Γρηγορᾶ] εἰς τὸν ἐν βασιλεῦσι μέγιστον καὶ ἅγιον Κωνσταντῖνον τὸν ἰσαπόστολον. Τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς ἐνταῦθα σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ἡμῖν ἐν τῷ παροντι, οὐ τὴν ἀξίαν ἐστὶν ἀποδοῦναι φωνὴν τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, ἀλλὰ τὸ προσῆκον ἐκτίνειν ἐθέλοντας χρέος, μὴ πλέως ἐκπεσεῖν τῆς προθέσεως, &c. Digniſſima profecto eſt hæc Oratio, ut *Supplemento Corporis Hiſtoriæ Byzantinæ* aliquando inſeratur. In-

* Inter Codd. nempe Græcorum Hiſtoricorum.

terim nunc moneo exſtare in ea valde notabilem de Eutropio mentionem; nempe quod is, licet * *gentilis & à Chriſtiana religione alienus*, ſimul etiam Imp. Juliano Apoſtatæ addictiſſimus, vi tamen veritatis & conſcientiæ Imp. Conſtantinum Magnum laudare coactus fuerit. Ipſa Gregoræ verba à fol. 32. p. 2. uſque ad fol. 33. p. 2. ſunt hæc:

Οὕτω τοίνυν (ὁ Κωνσταντῖνος) τὰ τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ ἀντιτύπων ἐθνῶν ταπεινώσας φρονήματα, οὕτω δὲ καὶ τυράννων ἁπάντων καθαρὰν καταστήσας τὴν οἰκουμένην, τῇ τοῦ σωτηρίου σταυροῦ δυνάμει τὸ πᾶν τῆς αἰτίας ἀνετίθει, καὶ Θεῷ τὰς ἀπαρχὰς τῆς εὐχαριστίας ἐκ μέσης ἀνέπεμψε τῆς ψυχῆς. ἐγὼ δὲ μάρτυρας ἔχων τῶν λεγομένων μακρὰς ἱστορίας ἔκ τε τῶν τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀρχαίας καὶ πάνυ τοι πλείστας, ἔκ τε τῶν θύραθεν σοφῶν, Ἑλλήνων δηλαδὴ καὶ Αἰγυπτίων, καὶ ὅσοι τῆς πάλαι Ῥώμης γεγόνοντο θρέμματα, μήκους ἕνεκα παρείημι· μνησθήσομαι δ᾽ ἑνὸς τοὔνομα ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ, *βραχυλογίᾳ χρωμένου τὰ μάλιστα, οὗ δὴ καὶ πρότερον μετρίως ἐμνήσθην, καὶ ταῦτα ἀπεχθῶς ἔχοντος πρὸς* ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ, ΔΙΑ ΤΕ ΤΟ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΑΚΟΙΝΩΝΗΤΟΝ, *καὶ πρόσγε*, ΔΙΑ ΤΟ

Sic igitur Conſtantinus magnarum illarum & immanſuetarum nationum feroces animos frangens, ſic etiam à Tyrannis orbem terrarum purgans, ſalutaris crucis potentiæ totam attribuebat cauſam, & Deo primitias gratiarum ex animæ ſuæ meditullio offerebat. Ego vero quamvis eorum, quæ à me dicta ſunt, teſtes habeam longas Hiſtorias, tum ſcriptorum noſtri ovilis antiquas & plurimas, tum quoque exterorum ſapientum Græcorum ſcilicet & Ægyptiorum, & quotquot olim urbis Romæ fuerunt alumni, prolixitatis cauſa eas prætereo. Mentionem autem unius tantum faciam, nomine EUTROPII, compendiaria narrationis brevitate quam maxime utentis, cujus & antea jam aliquatenus memini. Cum enim is infenſum erga CONSTANTINUM geſſerit animum, cum PROPTER DIFFERENTIAM RELIGIONIS, tum QUOD JULIANI FUERIT

* Sunt, qui Eutropium fuiſſe Chriſtianum colligunt ex eo, quod ubi de Imp. Juliano agit, in nonnullis exemplaribus manuſcriptis & impreſſis legitur: *NIMIUS religionis Chriſtianæ inſectator; perinde tamen, ut cruore abſtineret.* Sed adjectivum illud *NIMIUS* ſuppoſititium ibi & ſuperfluum eſt. Cum enim proxime præcedant hæc verba: *Gloriæ avidus, ac per eam animi plerumque immodici*; explicandi vocabuli hujus *IMMODICI* cauſa addidit ibi aliquis marginale vel interlineare gloſſema *NIMII*: quod poſtea ab imperitis librariis mutatum in *NIMIUS*, ipſi Eutropii contextui perperam inſertum eſt. Prioribus quippe verbis accuſat Eutropius Imp. Julianum, quod nimia gloriæ aviditate inconſultius præliis ſe inſerens, mortem ſibi accerſiverit; poſterioribus autem eundem laudat, quod inſectator quidem fuerit Chriſtianæ religionis, non tamen *NIMIUS*, ſed perinde, ut cruore abſtineret. *Lambec.* Sciat autem lector quod typographus *Eutropii* ſchedis ſupremam manum impoſuerat, priuſquam in hunc locum Lambecii incidi: alioquin ejus obſervationes propriis locis ſubjunxiſſem.

ÆQUALIS ET SECTATOR, majorem ejus verba merebuntur fidem, quia teſtimonia bona, ab hoſtibus profecta, digniora & validiora cenſentur aliis. Hic itaque generalem & rebus geſtis Conſtantini longiorem ſcribens hiſtoriam, non poteſt veritatis efficaciam occultare, ſed inter alia ait, quod Conſtantinus peritiſſimus exiſtens militandi, & in prœliis fortiſſimus, ſimul etiam in rebus ſuis augendis acerrimus, grave bellum Licinio intulerit, nihili faciens *affinitatem, qua ipſi conjunctus eſſet. Gloriæ enim militaris appetens, & ad præclara facinora bellica propenſus erat; comitante illius conatus fortuna proſpera, ita tamen ut virtutes ejuſdem non obſcuraret, ſed glorioſa ipſius acta non minus virtutum ejus haberentur effectus, quam revera eſſent fortunæ. Scythas etiam debellavit, & fœdera pepigit libera poteſtate; multaque ejus erat apud Barbaros exiſtimatio, adeo ut plurimi eorum cum ob reliquam magnifi-

ΗΛΙΚΙΩΤΗΝ ΟΜΟΥ ΚΑΙ ΑΙΡΕΣΙΩΤΗΝ ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ ΓΕΓΕΝΕΣΘΑΙ, ἵνα μᾶλλον πιςότερα τὰ λεχθησόμενα ᾖ, διὰ τὸ τὰς τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίας ἔχειν τι πρὸς ἀξιοπιςίαν ἐνέχυρον βεβαιότερον. ἄλλως τε καὶ ἱςορίαν συγγράφων καθολικήν τε καὶ μακροτέραν ἐκεῖνο· οὐ δύναται τὴν τῆς ἀληθείας κρύπτειν ἐνάργειαν. φησὶ τοίνυν ἐκεῖνος πρός γε τοῖς ἄλλοις, ὡς [1] Κωνςαντῖνος δὲ ςρατηγεῖν τε ἀγαθὸς ὤν, καὶ ἀνδρειότατος ἐν ταῖς μάχαις, δυνατώτατός τε ἤδη ἐν ταῖς προσθήκαις γεγενημένος, σφοδρὸν ἐπήγαγε καὶ Λικινίῳ τὸν πόλεμον, παρὰ φαῦλον ποιησάμενος τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου συγγένειαν. [2] δόξης τε γὰρ ἐπεθύμει πολεμικῆς, καὶ πρὸς [3] ἀριςείας ἕτοιμος ἦν· τύχη δὲ ἠκολούθει μὲν αὐτοῦ τοῖς ἐγχειρήμασι δεξιά, τὰς ἀρετὰς δὲ οὐκ ἔκρυπτεν,[4] ἀλλ' ἐκείνων ἐνομίζετο, καὶ ταύτης ἦν. Σκύθας τε καλλιπολέμησε, σπονδάς τε κατ' ἐξουσίαν ἐποιήσατο· πολύς τε ἦν αὐτοῦ παρὰ τοῖς Βαρβάροις λόγος, ὥςε τοὺς πλείςους ἀμοιβὰς ἐποφείλειν αὐτῷ

1 Ipſa Eutropii verba Latina ſecundum antiquum codicem manuſcriptum membranaceum Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ ſunt hæc: *Conſtantinus tamen vir ingens, & omnia efficere nitens, quæ animo præparaſſet, ſimul Principatum totius Orbis affectans, Licinio bellum intulit, quamquam neceſſitudo; nam ſoror Conſtantia nupta Licinio erat.* Quæ Pæanias Sophiſta, à Friderico Sylburgio editus, nimis libera metaphraſi in Græcum ſermonem tranſtulit hoc modo: Κωνςαντῖνος γάρ, ςρατηγεῖν τε ἀγαθὸς ὤν, καὶ ἀνδρειότατος ἐν ταῖς μάχαις, δυνατώτατός τε ἤδη ἐν ταῖς προσθήκαις γεγενημένος, ἐπήγαγεν αὐτῷ πόλεμον, ἐπιθυμίᾳ τῆς τοῦ παντὸς ἀρχῆς, παρὰ φαῦλον ποιησάμενος τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου συγγένειαν. κηδεςὴς γὰρ ἦν αὐτῷ Λικίνιος ἐπ' ἀδελφῇ Κωνςαντίᾳ. *Lambec.* 2 In dicto codice antiquo membranaceo Bibl. Cæſ. pro *Militaris gloriæ appetentiſſimus, fortuna in bellis proſpera fuit* (ut in vulg. Eutrop. edd. habetur) legitur, *Militaris gloria appetentiſſimo, fortuna in bellis proſperis affuit; verum ita, ut non ſuperaret induſtriam.* Et pro eo quod mox ſequitur, viz. *affectator juſti amoris, quem omnino ſibi & liberalitate & docilitate quæſivit*, legitur, *adſectatur juſtitiam oris, quam omni & liberalitate & docilitate quæſivit*; in qua lectione an præter vocem *omni* aliud aliquid boni latitet, aliis dijudicandum relinquo. *Lambec.* 3 In edit. Sylb. legitur ἀριςείαν. *Lambec.* 4 In ed. Sylb. perperam legitur: ἀλλ' ἐκείνων ἐνομίζετο. καὶ ταύτης ἦν Σκύθας τοι καλλιπολέμησε, &c. *Lambec.* --- *Habuit enim Licinius in matrimonio Conſtantiam Imp. Conſtantini Magni ſororem. *Lambec.*

νομίζειν

νομίζειν [1] τῆς τε ἄλλης βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ τῆς ἐλευθέρου παιδείας, καὶ τῶν λογικῶν ἐπιστημῶν. [2] καὶ γὰρ τοῦ παρὰ πάντων φίλτρου καὶ αὐτὸς, οὔτε δωρεᾶς, οὔτ᾽ ἄλλης σπουδῆς ἦν μετὰ τοῦ σεμνοῦ φειδόμενος. [3] τῶν φίλων δὲ, καὶ οἷς ἐπίστευε, καὶ οἷς μὴ, μεγάλως πάντας ἐθεράπευεν, οὐδεμίαν καταλιμπάνων ὑπερβολήν. ἐνταῦθα καὶ οὗτος ἀνδρειότατόν τε ἐν ταῖς μάχαις εἶναι φησὶ Κωνσταντῖνον, καὶ στρατηγεῖν ἀγαθὸν, καὶ ἅμα δυνατώτατον ἐν ταῖς τῆς ἡγεμονίας αὐξήσεσι· μεγαλοδωρότατόν τε καὶ σεμνὸν τὸν βίον, καὶ λόγων σοφῶν ἐπιστήμονα, καὶ ἅμα τοῖς πᾶσιν ἐντεῦθεν ποθεινὸν καὶ ἐπέραστον, καὶ πάσαις ἀρεταῖς περιβεβλημένον. ΕΛΛΗΝ Δ᾽ ΩΝ (Ο ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ) ΚΑΙ ΑΛΛΟΦΥΛΟΥ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΟΣ, παρέμιξε τοῖς λεγομένοις καὶ λέξεις, αἳ τὸν μὲν νοῦν ὑγιαίνουσι, τὸ δὲ φαινόμενον ἀπόζουσιν ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΙΚΡΙΑΣ· ὃ καὶ μᾶλλον ποιεῖ πιστοτέρας τὰς μαρτυρίας αὐτοῦ· μήτε γὰρ ἐξεπίτηδες, μήτ᾽ ἀπὸ φίλης ὁρμᾶσθαι γνώμης καὶ γλώττης τὰ εἰρημένα· ὅτε γὰρ τύχην ἐπακολουθεῖν αὐτοῦ τοῖς ἔργοις φάσκοι δεξιὰν, τὸν τῶν πάντων αἴτιον εἶναι λέγει Θεὸν καὶ τὴν τοῦ σωτηρίου σταυροῦ δύναμιν· τύχην γὰρ ὀνομάζουσιν Ελ-

centiam regiam, tum quoque ob liberalium artium & rationalium ſcientiarium ſtudium remunerationes ipſi ſe debere profiterentur; utpote qui & donis, & alia omni officiorum exhibendorum ſedulitate, tanquam benevolentiæ omnium conciliandæ philtris, debita tamen gravitate ſervata, haud parce uteretur. Amicos porro, non ſolum probatæ, verum etiam ſuſpectæ fidei, nulla iis bene faciendi occaſione prætermiſſa, omnes ſummopere locupletavit. Hoc igitur loco & ille teſtatur, Conſtantinum fuiſſe fortiſſimum in præliis, & militandi peritiſſimum, ſimul etiam acerrimum in augendo ſuo imperio; ad hæc munificentiſſimum æque ac gravitatis vitæ obſervantem, & eruditæ ſapientiæ conſultum, atque inſuper omnibus exoptatum & peramabilem, cunctiſque virtutibus refertum. Cæterum GENTILIS EXISTENS (EUTROPIUS) ET ALIENÆ RELIGIONIS ALUMNUS, permiſcuit narrationi ſuæ nonnullas loquendi formulas, quæ quidem ſecundum rectum ſenſum ſanæ ſunt, redolere tamen videntur AMARULENTIAM ETHNICAM; quod quidem ipſius atteſtationes reddit majori fide dignas, tanquam non ſuperficiarias, nec ab amica ſententia & lingua profectas. Dum enim ait, fortunam proſperam acta Conſtantini comitatam eſſe, idem hoc eſt, ac ſi dicat, Deum, ſupremum omnium rerum Auctorem, per potentiam ſalutaris crucis Chriſti, Conſtantinum in rebus gerendis ad-

1 Verba hæc, τῆς τε ἄλλης βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας, in ed. Sylb perperam omiſſa ſunt. *Lambec.* 2 In ed Sylb. perperam legitur: καὶ τοῦ παρὰ πάντων φίλτρου, μήτε δωρεᾶς ὑπὲρ τούτου, μήτ᾽ ἄλλης σπουδῆς, μετὰ τοῦ σεμνοῦ φειδόμενος. *Lambec.* 3 In ed. Sylb. legitur: τῶν φίλων δὲ τισὶ μὲν ἠπίστει· τινὰς δὲ ἀναμφισβητήτως ἐθεράπευσεν, οὐδεμίαν καταλιπὼν ὑπερβολήν. *Lambec.*

juviſſe; quoniam Gentiles etiam Deum nomine fortunæ indigitant. Dum porro autem dicit, Conſtantinum, reſpectu gloriæ affinitatem nihili facientem, Licinio bellum intuliſſe, ipſe nos cogit duplicem de ſe habere opinionem. Nam aut ignoravit veram belli cauſam, nempe quod Licinio illud illatum ſit tanquam perſecutori CHRISTIANORUM, aut, ſi eam novit, de induſtria reticuit, nempe propter odium religionis Chriſtianæ. Minime enim conſentaneum fuiſſet, Licinio tam manifeſte contra Chriſtianos furente, Conſtantinum ſilere; quippe cum is, qui ſcintillam aliquam, futuræ ſuæ noxiæ flammæ apicem ad cœlum uſque portendere minantem, facile, ſi velit, poteſt exſtinguere, non tamen hoc facit, ſed conſulto ſilet, æque ſit in culpa, ac ſi ipſe negligentia ſua primam tantæ flammæ præbuiſſet materiam.

λῆνες καὶ τὸν Θεόν· ὅτε δὲ καὶ δόξης ἕνεκα, παρὰ φαῦλον ποιησάμενον τὴν συγγένειαν, Λικινίῳ τὸν πόλεμον ἐπενεγκεῖν λέγοι, διπλᾶ φρονεῖν ἡμᾶς ἀναγκάζει περὶ αὐτοῦ· ἢ γὰρ ἠγνόησε τὴν οὖσαν αἰτίαν, ὅτι διώκτῃ γινομένῳ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ Λικινίῳ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἐπήνεγκεν, ἢ γινώσκων, ἑκὼν σεσιώπηκε διὰ τὴν ἔχθραν τὴν ἀπὸ τῆς θρησκείας· οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς σιωπᾶν Κωνσταντῖνον, οὕτω περιφανῶς Λικινίου μανέντος κατὰ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ. ὁ γὰρ ἐνὸν κατασβέσαι ῥαδίως σπινθῆρα, μέχρι οὐρανοῦ περιπέμψειν βλαπτούσης φλογὸς κορυφὴν ὑπεσχνούμενον, σιωπήσας ἑκὼν, αὐτὸς ἂν εἴη ἀτεχνῶς ὁ τὴν τῆς τοσαύτης φλογὸς μητέρα παρεχόμενος ὕλην.

Hæc ibi de Eutropio Nicephorus Gregoras; uſus, cum ea ſcriberet, non ipſo Eutropii Hiſtoriæ Romanæ Breviario Latino, ſed, ut cuilibet conferenti videre licet, interpolatitia illa metaphraſi Græca Pæanii (ſeu potius * Pæaniæ) Sophiſtæ, quam primus omnium

* Teſte Suida his verbis: Παιανίας, ὄνομα κύριον, h. e. Pæanias, nomen proprium. Notabile porro eſt, ab eodem Suida metaphraſin Græcam Breviarii Hiſtoriæ Romanæ Eutropii non attribui Pæaniæ, ſed Capitoni Lycio Hiſtorico. Ipſa ejus verba ſunt hæc: ΚΑΠΙΤΩΝ Λύκιος, Ἱστορικός. οὗτος ἔγραψεν Ἰσαυρικὰ βιβλία η'. Μετάφρασιν τῆς ἐπιτομῆς ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ, ῥωμαϊστὶ ἐπιτεμόντος Λίβιον τὸν Ῥωμαῖον· καὶ περὶ Λυκίας καὶ Παμφυλίας. Hoc eſt: *CAPITO Lycius Hiſtoricus, Hic ſcripſit Iſaurica libris octo; metaphraſin Epitomes EUTROPII, qui Livium, ſcriptorem Latinum, Latine abbreviavit; item de Lycia & Pamphilia.* Mihi autem veriſimile videtur, quod metaphraſtes hic Eutropii ſimul habuerit & Romanum cognomen adſcititium *CAPITO*, & Græcum agnomen vernaculum *PÆANIAS*, atque conjunctim appellatus fuerit *CAPITO PÆANIAS*; ita videlicet, ut ante cognomen *Capito* ſubaudiendum ſit *prænomen* aliquod cum *nomine* Gentis Romanæ, vel *Aſinia*, vel *Atteja*, vel *Coſſutia*, vel *Egnatia*, vel *Fonteja*, vel *Herennia*, vel *Oppia*, vel *Siſinnia*, vel *Titinnia*, vel *Velleja*; utpote quibus omnibus cognomen *Capitonum* fuit familiare. *Lamb.* Fateor quidem hoc multis claris Scriptoribus Græcis accidiſſe, qui in Romanorum Procerum ſe inſinuarunt amicitiam, & per illos civitatis Romanæ jus adepti ſunt. Sic Dioſcorides appellatus fuit Pedanius. Vid. *Lambec.* Com. Bibl. Imp. vol. II. p 590. At Capitonem alium à Pæania fuiſſe fatis patet ex iis quæ variis in locis habet Suidas. Pæaniæ metaphraſi longe elegantiora & accuratiora, ex aliqua tamen Eutropii verſione

omnium Fridericus Sylburgius in Græco-Latino ſcriptorum Hiſtoriæ Romanæ Syntagmate, Francofurti ad Mœnum A. 1589. in folio impreſſo, in lucem edidit. Cæterum quandoquidem Nicephorus Gregoras expreſſe indicat, ſe ejuſdem Eutropii in eadem Oratione jam antea aliquatenus meminiſſe, libet mihi majoris lucis & confirmationis cauſa eam quoque mentionem huc apponere. Illa igitur exſtat folii vigeſimi quarti hujus codicis manuſcripti pagina prima & ſecunda his verbis:

Τῷ γάρ τοι γενναίῳ καὶ θαυμαστῷ Κωνσταντίνῳ πατέρες ἐγένοντο, τὰς τοῦ γένους ῥίζας ἐκ βασιλικῶν κατάγοντες αἱμάτων, καὶ ἀρετῆς μεταποιούμενοι τῆς βελτίστης· καὶ ἵνα τὰς τῶν ἀκριβέστερον τὰ ἐκείνου γινωσκόντων μαρτυρίας εἰς μέσον ἀγάγωμεν, φησὶν ὁ [1] ΣΟΦΟΣ ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ· ὃς Οὐάλεντι μὲν σύγχρονος γεγονώς, ΕΛΛΗΝ δ' ὢν τὴν θρησκείαν, ἔπειτα τὴν ἀρχαίαν Λατινικῇ διαλέκτῳ Ρωμαϊκὴν ἱστορίαν ἀγώνισμα γλώττης ποιούμενος, τοὺς ἀπὸ Ρωμύλου διέξεισι Βασιλέας, καὶ Στρατηγούς, καὶ Αὐτοκράτορας, καὶ ὅσοι, μεταξὺ τὰς Ὑπατικὰς καὶ Δημαρχικὰς ἐξουσίας διαλαχόντες, εἰς Καίσαρας καὶ Αὐγούστους ὀψὲ τὴν ἡγεμονίαν μετήνεγκαν τῆς ἐπωνυμίας· οὗτος τοίνυν φησίν, [2] ὡς ὁ τοῦ Κωνσταντίνου πατὴρ Κωνστάντιος, πάσης μέτοχος ὢν ἀρετῆς τε καὶ σωφροσύνης, πάντας παρήει τῇ κοινότητι· οἰκεῖον γὰρ

Huic enim generoſo & admirando Conſtantino parentes fuerunt, originem generis ex † Imperatorio ſanguine ducentes atque optimis virtutibus præditi; &, ut eorum, qui ad ipſum pertinentia accuratius noverunt, teſtimonia in medium producam, ait EUTROPIUS SOPHISTA, (qui, Valenti quidem Synchronus, GENTILIS autem religione, eloquentiæ ſuæ Latino ſermone exercendæ materiam ſibi ſumens antiquam Hiſtoriam Romanam, omnes inde à à Romulo recenſet Reges, Tribunos militares, Dictatores, & quotquot intermediis temporibus conſulares atque plebejas nacti poteſtates, tandem in Cæſares & Auguſtos Principatum cognominem tranſtulerunt;) Hic igitur ait, quod Conſtantini pater Conſtantius, omnis virtutis & prudentiæ particeps, omnes civilitate ſuperaverit. Subditorum enim feli-

ſione deſumpta. Nec ſane aliud collegit ex Suidæ verbis prædictis de Capitone eruditiſ. Hen. Valeſius (ad Excerpta Peireſciana ex Jo. Antiocheno): pro *βιβλία η'.* autem legit *βιβλία ιη'.* ex Steph. Byz. voc. *Ψίμαδα*, qui Capitonis laudat Iſauricorum l. XV. 1 Σοφὸς pro Σοφιστής. Vide Suidam in Explicatione vocum Σοφιστὴς & Σοφὸς, atque R. P. Ludovici Creſſollii Theatrum veterum Rhetorum lib. I. cap. 2. & l. II. c. 2. 2 In Sylb. ed. pro *παρήει* legitur *παρελθών*. *Lambec.* ---- † Verba Eutropii circa finem libri noni, ad quæ Nicephorus Gregoras hic reſpicit, ſunt hæc: *Conſtantius per filiam nepos Claudii traditur.* Quæ Pæanias Sophiſta in ed. Sylb. ſic vertit: Ἦν δὲ Κωνστάντιος μὲν Κλαυδίου τοῦ βασιλεύσαντος ἀπὸ θυγατρὸς ἔκγονος. Quantum hac in re ab Eutropio & Pæania Trebellius Pollio diſſentiat, vide apud ipſum in vita Imp. Claudii II. *Lambec.*

citatem

citatem pro † divitiis propriis habens, illorum quidem facultatibus applaudebat, peculiares autem & Imperatorias flocci faciebat; quippe dicens, Imperatorias opes melius apud privatos adſervari, quam exiguo circumcludi loco Imperialis Ærarii.

ἡγέμενος πλοῦτον τὴν τῶν ὑπηκόων [1] εὐδαιμονίαν, τὰς μὲν ἐκείνων συνεκρότει κλήσεις, τὰς δ' οἰκείας καὶ βασιλικὰς παρὰ φαῦλον [2] ἐτίθει· ἄμεινον παρὰ τοῖς ἰδιώταις εἶναι λέγων τὴν βασιλέως εὐπορίαν ἢ μικρῷ περικεκλεῖσθαι χωρίῳ [3] τῶν βασιλικῶν ταμείων.

Hucuſque de Eutropio Nicephorus Gregoras. Unde luculenter patet Eutropium hunc, Sophiſtam Gentilem, qui Imp. Valenti Breviarium Hiſtoriæ Romanæ dedicavit, à Joanne Trithemio in Libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Conrado Geſnero in Bibliotheca Univerſali, R. P. Antonio Poſſevino in Apparatu Sacro, & à compluribus aliis, perperam confundi cum Eutropio, Monacho & Presbytero, qui S. Auguſtini fuit diſcipulus, & Epiſtolas duas ſcripſit conſolatorias ad duas ſorores, ancillas Chriſti, quæ ob devotionem pudicitiæ, & amorem religionis, à parentibus exheredatæ fuerant; ut teſtatur Gennadius Maſſilienſis in Libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis capite quadrageſimo nono.

1 Hæc vox εὐδαιμονίαν deeſt in edit. Sylb. item paulo poſt pro τὴν τῶν ὑπηκόων εὐδαιμονίαν, legitur τὴν τῶν ὑπηκόων, ſcilicet πλοῦτον. *Lambec.* 2 In ed. Sylb. legitur: παρὰ φαῦλον ἐποιεῖτο· φασὶ γοῦν αὐτὸν λέγειν, ὡς ἄμεινον, &c. *Lambec.* 3 Hæc verba τῶν βασιλικῶν ταμείων ſunt in ed. Sylb. *Lambec.* ----- † Ipſa Eutropii verba Latina ſecundum ſupra citatum antiquum Codicem manuſcriptum membranaceum Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ ſunt hæc. *Conſtantius, vir egregius & præſtantiſſimæ civilitatis, divitiis provincialium ac privatorum ſtudens, fiſci commoda non admodum adfectans, dicenſque melius publicas opes à privatis haberi, quam intra unum clauſtrum reſervari.* Lambec.

ERRATA *in Eutrop.*

Pag. 17. lin. 2. in var. lect. pro *Tuſco Camillo* lege *Fuſco Camillo.* P. 24. l. 9. in Text. Lat. pro *Anno CCCCLXXII.* lege *Anno CCCCLXXVII.* P. 49. l. 4 in var. lectt. pro Πεντεκαιδεκήρους lege Πεντεκαιδεκήρους. P. 95. l. 2. in var. lectt. dele comma poſt *Ciliciam*, & lege *Ciliciam-Tracheam.* P. 151. l. 24. pro *ſeceſſita* lege *ſeceſpita.* P. 152. l. 2. lege Ρωμαίοις.

In Meſſ. Corvin.

P. 13. l. 7. in Annott. lege *prelo.*

DO-

[1] DOMINO''

VALENTI

[2] GOTHICO''

MAXIMO PERPETUO

[3] AUGUSTO''.

[4] RES Romanas, ex voluntate manſuetudinis tuæ, ab urbe condita ad noſtram memoriam, quæ in negotiis vel bellicis vel civilibus eminebant, per ordinem temporum brevi narratione collegi ſtrictim, additis etiam his, quæ in principum [5] vita egregia ex-

1 Deeſt P. V. 2 Deeſt L. B. LC. S. V. P. F. 3 *Auguſto Eutropius* B. S. LC. 4 Deſideratur hæc epiſtola, una cum epigraphe in nonnullis libris tam impreſſis quam manu exaratis. 5 *Vita* cum F. Vi. V. Par. & codd. noſtris ſcripſimus. *Vitis* in aliis quibuſdam Codicibus.

ſtite-

ſtiterunt; ut tranquillitatis tuæ poſſit mens divina lætari, prius ſe illuſtrium virorum facta in adminiſtrando imperio ſecutam, quam cognoſceret lectione[1].

1 In Merulæ & Helmſtadienſi exemplari habemus hujuſmodi ſubſcriptionem: *Eutropius V. C. peculiariter tuus.* Sed eam non agnoſcunt accuratiores libri.

EUTRO-

EUTROPII [1]BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER PRIMUS.

I. ROMANUM imperium, quo neque ab exordio ullum fere minus, neque incrementis toto orbe amplius humana poteſt memoria recordari, à Romulo exordium habet; [2] qui Veſtalis virginis filius, & (quantum putatus eſt) Martis, cum Remo fratre uno partu editus eſt. Is, cum inter paſtores latrocinaretur, octodecim annos natus, urbem exiguam in Palatino monte

[1]ΠΑΙΑΝΙΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

εἰς τὴν τοῦ Εὐτροπίου Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν.

α'. ΤΗΣ Ῥωμαϊκῆς βασιλείας ἐν προοιμίοις οὐδὲν ἐγένετο μεῖόν τε καὶ ταπεινότερον· τῇ δὲ κατὰ μικρὸν αὐξήσει, καὶ ταῖς ἀεὶ προσθήκαις, κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, οὐδὲν οὔτε μεῖζον οὔτε δυνατώτερον ἡ μνήμη τῶν ἀνθρώπων φέρει. ταύτης τὴν πρώτην κρηπῖδα κατεβάλετο Ῥωμύλος· ὃς ἐκ Ῥέας Σιλβίας, οὕτω καλουμένης Εστιακῆς παρθένου, τῷ Ἄρει συνελθούσης, ὡς ὁ πολὺς κατεῖχε λόγος, ἐκ διδύμου γονῆς σὺν ἀδελφῷ Ῥέμῳ προῆλθεν εἰς φῶς. Οὗτος ὀκτωκαίδεκα γεγονὼς ἔτη, βίον τε ἔχων τοῖς [2] ποιμέσι συλλῃστεύειν, ἐλάχιστόν τι πολίχνιον ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Παλλαντίου κατεστήσατο,

1 Ita cod. Burdeg. aliique; niſi quod in nonnullis ſub initium hujus libri in maſculina forma ſcribatur: *incipit Breviarius Eutropii* 2 *Qui Rhea Sylvia Veſtalis Virginis filius* N. M. L. G. V. Gr. F. HM. *Qui Rhea Ilia Veſtalis Virginis filius* E. ------ 1 Dubium an in caſu recto ſit Παιανίας, quod Suidas *κύριον ὄνομα* vocat; an Παιάνιος, ut vocem efferunt Sigonius, Voſſius, & Barthius. 2 Ita ex lectione marginali cod. MS. quod præterendum cenſet Sylburgius quamvis edidit ποιμαίνουσι.

conſtituit,

conſtituit, [1] xi. Kal. Maji, [2] Olympiadis ſextæ anno tertio: poſt Trojæ excidium, ut qui plurimum minimumque tradunt, [3] trecenteſimo nonageſimo quarto.

II. Condita civitate, quam ex nomine ſuo Romam [4] vocavit, hæc fere egit. [5] Multitudinem finitimorum in civitatem recepit: centum ex ſenioribus elegit; quorum conſilio omnia ageret: [6] quos Senatores nominavit propter ſenectutem. [Tunc] cum uxores ipſe & populus non haberent, invitavit ad ſpectaculum ludorum vicinas urbis Romæ nationes, atque earum virgines rapuit. [7] Commotis bellis propter raptarum injuriam, Cæninenſes vicit, Antemnates, Cruſtuminos, Sabinos, Fidenates, Vejentes: hæc omnia oppida urbem [8] cingunt. Et cum orta ſubito tempeſtate non

1 πρώτη τοῦ Μαΐου μηνὸς, ἔτει τρίτῳ τῆς ἕκτης ὀλυμπιάδος· 2 τῆς δὲ Ἰλίου καταστροφῆς, κατὰ τοὺς τὸ πλεῖστόν τε καὶ ἐλάχιστον παραδεδωκότας, ἔτει τετάρτῳ καὶ ἐννενηκοστῷ καὶ τριακοσιοστῷ.

β'. Οἰκίσας δὲ τὴν πόλιν, καὶ καλέσας αὐτὴν ἐξ αὐτοῦ Ῥώμην, πρῶτον μὲν πολὺ πλῆθος ἐκ τῶν περιοίκων εἰσεδέξατο, ἔπειτα δὲ τοὺς προβεβηκότας εἰς ἡλικίαν ἐκλεξάμενος, τούτους ἐπέστησε τοῖς λοιποῖς ἡγεμόνας τῶν πρακτέων, σενάτωρας αὐτοὺς καλέσας κατὰ τὴν Ἰταλῶν φωνήν· ἐπειδὴ σένης ἐκεῖνοι καλοῦσι τοὺς γέροντας· σύγκλητον δὲ Ἕλληνες ἐκάλεσαν τὸ συνέδριον, ἐκ τοῦ, πρότερον μὲν τοὺς βασιλεύοντας, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ὑπάτους, συγκαλεῖν τε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς βουλὰς, καὶ τῶν ψήφων ποιεῖσθαι κυρίους. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πλῆθος αὐξηθὲν ἤδη συνοίκων, ἐστέρητο γυναικῶν, καὶ φόβος ἦν ἐπιλιπεῖν τοὺς ἄνδρας, τέχνῃ δέδωκε διαδοχὴν τῷ γένει. παρακαλέσας γὰρ ὡς ἐπί τινα θέαν γειτνιῶντα τῶν ἐθνῶν, ἁρπαγὴν ἐξαίφνης παρεσκεύασε τῶν παρθένων, ἃς οἱ προσκληθέντες ἐπὶ τὴν τέρψιν ἐπηγάγοντο. καὶ τοὺς μὲν ἔχον γαμετὰς, ἁρπάσαντες· πόλεμον δὲ τὸ ἔργον ἐκίνησεν, οὗ συστάντος ἡττῶνται Καινιναῖοι καὶ Ἀντεμνάται, Κρουστουμῖνοι, Σαβῖνοι, Φιδηνάται, Βέιοι. συνοικίαι δὲ ἦσαν αὗται, καὶ κατ' οἰκείαν ἀρχὴν ἐγγίστη· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπολιώθησαν· καὶ

1 *X. Kal. Majas* G. B. HM. S. M. LC. *X. Kal. Martias* V. 2 *Olympiadis ſextæ anno* III. CCCCLIX. *poſt Trojæ excidium* B. *Olymp. ſ. anno* CCCXIX. *poſt Tr. ex.* V. *Olymp. ſ. an.* III. CCCCXIX. *p. T. e* S. *Olymp. ſ. an.* CCCCXIX *p. Tr. ex.* M. N. G. *Olympiadis ſextæ an. quarto quadringenteſimo* XIX. *poſt Trojæ excidium* HM. In cod. autem N. M. ut & in P. & V. deſunt reliqua uſque ad finem ſectionis. 3 *Trecenteſimo quarto* L. LC. 4 *Vocavit, à qua & Romanis nomen inditum eſt, hæc* M. B. G. S. HM. 5 Iſta *multitudinem finitimorum in civitatem recepit* Paulo Diacono adſcribunt M. & B. 6 *Quos ſenatores propter ſenectutem, patres ob ſimilitudinem curæ nominavit.* M. B. N. S. HM. 7 *Commoti itaque bellis, Cæcinenſes videlicet, Antennates, Cruſtumii, Sabini, Fidenates. Bicentes, hæc o* V. *C. b. p. &c. Cæcinenſes A. Cruſtumos, S. F. Bizentes, &c.* M. B. S Galei codex hic loci nihil à noſtra edit. diſcrepat, niſi quod *Cruſtulos* pro *Cruſtuminos* legat. 8 *Cingunt. Romulus vero cum apud paludem Capreæ nuſquam comparuiſſet, anno regni* xxxix. S N. V. HM. *Trigeſimo ſeptimo* lectionem veram eſſe non ſolum ex Metaphraſte, verumetiam ex Dionyſ. Hal. conſtat, qui l. II ἑπτὰ μὲν ἔτη, καὶ τριάκοντα regnaſſe Romulum tradit ——
1 A Latino textu diſcedit interpres. Mavult tamen Sylburgius cum Cicerone, Solino aliiſque *XI. Kal. Majas* retinere, ac ex Plutarchi Romulo reſtituere: τῇ πρὸ ια' Καλανδῶν Μαΐων. 2 In exemplaris margine (teſte Sylb) adſcripta erat hæc adnotatio: ἀπὸ Τρωϊκοῦ πολέμου ἔτη ἐγγὺς υ' μέχρι συνοικίσεως Ῥώμης. Hoc eſt, *à Trojano bello uſque ad urbem conditam anni propemodum* CCCC.

com-

comparuiſſet, anno regni trigeſimo ſeptimo ad deos tranſiſſe [1] creditus, conſecratus eſt. Deinde Romæ per [2] quinos dies ſenatores imperaverunt: & his regnantibus annus unus completus eſt.

III. Poſtea Numa Pompilius rex creatus eſt: qui bellum nullum quidem geſſit; ſed non minus civitati, quam Romulus, profuit. Nam & leges Romanis, moreſque conſtituit; qui conſuetudine prœliorum jam latrones ac ſemibarbari putabantur: & annum deſcripſit in [3] decem menſes, prius ſine aliqua [4] computatione confuſum: & infinita Romæ ſacra ac templa conſtituit. Morbo deceſſit, [5] quadrageſimo [&] tertio imperii anno.

IV. Huic ſucceſſit [6] Tullus Hoſtilius. Hic bella reparavit; Albanos vicit, qui ab urbe Roma XII. milliario [7] abſunt: Vejentes & Fidenates, quorum alii [8] ſexto milliario abſunt [[9] ab urbe Roma,] alii octavo decimo, bello ſuperavit: urbem ampliavit, adjecto Cœlio monte. Cum [10] triginta duobus annis regnaſſet, fulmine ictus, cum domo ſua arſit.

ζώταις ἔτι καὶ νῦν ἡ Ῥώμη ταῖς πόλεσι περιεστεφάνωται. Τούτων οὕτω πραχθέντων, χειμὼν ἐξαίφνης ἐπελθὼν, ἀφανῆ τὸν Ῥωμύλον ἐποίησεν. ἐξ ἐκείνου δὲ εἰς τόδε πεπίστευται πρὸς θεοὺς ἀνειλῆφθαι. καθιερώθη οὖν παρὰ τῶν ἀρχομένων, ἔτη βασιλεύσας αὐτῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. καὶ τέως μὲν τὴν πόλιν διεῖπον καὶ τὴν βασιλείαν ἐπετρόπευον οἱ καλούμενοι σενάτωρες, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ὅλον ἐξ ἀμοιβῆς δι' ἡμερῶν πέντε τῆς ἐπιτροπείας ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλους μεθισταμένης.

γ'. Μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, Νουμᾶς Πομπίλιος ἀνεῤῥέθη βασιλεύς. Οὗτος, πολέμου μὲν ἀπέσχετο παντὸς, τῇ Ῥώμῃ δὲ οὐχ ἧττον ἢ Ῥωμύλος ἐγένετο χρήσιμος. νόμους τε γὰρ αὐτοῖς ἔθηκεν, ἔθη τε παρέδωκεν, ἀφ' ὧν λησταί τινες πρότερον ὑπειλημμένοι καὶ μιξοβάρβαροι, ἀμεινόνων ἀνδρῶν δόξαν ἐκτήσαντο. ἱερὰ δὲ αὐτοῖς ἐτέλεσε, ναούς τε κατεσκεύασεν. Οὕτω δὲ διαθεὶς τὴν πόλιν, τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει νοσήσας, ἐτελεύτησεν.

δ'. Τρίτος διαδέχεται τὴν βασιλείαν Τοῦλλος Ὀστίλιος. ὑπὸ τούτῳ πάλιν ἡ περὶ τοὺς πολέμους ἐπανῆλθε σπουδή. νικῶνται γοῦν Ἀλβανοὶ μάχῃ, τῆς Ῥώμης δυοκαίδεκα διεστῶτες σημείοις. (μίλια καλοῦσιν αὐτὰ Ῥωμαῖοι· τὰ χίλια γὰρ βήματα οὕτως ὀνομάζουσι, τοσούτοις βήμασι συμμετρούμενοι τὸ σημεῖον) εἶτ' ἐφεξῆς ἡττῶνται Βέιοι, καὶ οἱ ἀπὸ Φιδήνης· οἱ μὲν ἐξ χωριζόμενοι σημείοις· οἱ δὲ ὀκτωκαίδεκα. Μετὰ ταύτας δὲ τὰς νίκας, καὶ τὴν πόλιν ηὔξησε, τὸν Κέλιον αὐτῇ προσθεὶς λόφον. ἐπὶ τούτοις τοῖς ἔργοις τριάκοντα καὶ δύο τὴν ἀρχὴν καταςχὼν ἐνιαυτοὺς, κεραυνοῦ πεσόντος, συγκατεφλέχθη τῇ βασιλικῇ στέγῃ.

1 *Creditus eſt, & Quirini nomine conſecratus* M. B. N. G S. Additamentum autem iſtud *conſecr. eſt* ſuſpectum eſt Sylburgio & Cellario. 2 *Continuos dies* V. 3 XII. *Menſes* B. Sic etiam Livius & Florus. 4 Ita Vi Sylb. &c Et ne de Latinitate vocis dubites, etiam Plinius IX. 35. *computationem* dixit. At. F. P. V. B. S. M. L. G. & LC. *ſupputatione*; E. autem *diſputatione*. 5 *Quadrageſimo primo* B. V G. S. 6 Tullius B V. 7 Al. *ſunt*. 8 *Septimo* N. M. B. G. V. 9 Forſan incluſa verba tollenda, quod proxime affuerant. Neque Metaphraſtes agnoſcit. 10 XXXIII LC.

V. Poſt hunc Ancus Marcius, Numæ ex filia nepos, ſuſcepit imperium. Contra Latinos dimicavit: Aventinum montem civitati adjecit, & Janiculum: [1] apud oſtium civitatem ſupra mare ſexto decimo milliario ab urbe Roma condidit. [2] Vigeſimo quarto anno imperii morbo periit.

VI. Deinde regnum Priſcus Tarquinius accepit. Hic numerum Senatorum duplicavit; circum Romæ ædificavit; Ludos Romanos [3] inſtituit, qui ad noſtram memoriam permanent. Vicit idem etiam Sabinos: & non parum agrorum, ſublatum iiſdem, urbis Romæ territorio adjunxit; primuſque triumphans urbem intravit. Muros fecit, & cloacas; Capitolium inchoavit. [4] Trigeſimo octavo imperii anno per Anci filios occiſus eſt, regis ejus, cui ipſe ſucceſſerat.

VII. Poſt hunc Servius Tullius ſuſcepit imperium, genitus ex nobili fœmina; captiva tamen, & [5] ancilla. Hic quoque Sabinos ſubegit: montes tres, Quirinalem, Viminalem, Eſquilinum, urbi adjunxit: foſſas circa murum

ε'. Τέταρτος παρῆλθεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν Ἄγκος Μάρκιος, ἔκγονος ἀπὸ θυγατρὸς τοῦ Νουμᾶ Πομπιλίου. οὗτος ἤρατο πόλεμον πρὸς Λατίνους, καὶ τῇ πόλει συνῆψε τὸν Ἀβεντῖνον λόφον, Ἰανίκουλόν τε· πολίχνην ἐδείματο ἐπὶ θαλάσσης πρὸς ταῖς τοῦ Θύμβριδος ἐκβολαῖς, ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἓξ καὶ δέκα διεστηκυῖαν σημείοις. τετάρτῳ τε καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει, νόσῳ διεφθάρη.

ϛ'. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιλείαν Ταρκύνιος ὁ Πρίσκος ὀνομαζόμενος. οὗτος τὸ μὲν τῆς συγκλήτου συνέδριον, διπλάσιον ἐποίησε τῶν σωμάτων ἀριθμῷ· [1] καὶ τῇ πόλει δὲ τὸν ἱππόδρομον ᾠκοδόμησε· θεάτρων τε ἐνεστήσατο τέρψιν, Τωρκίνην καλέσας τὴν θέαν· ἥτις ἐξ ἐκείνου καὶ εἰς τόδε τελεῖται, τὴν αὐτὴν ἔχουσα προσηγορίαν. ἔτι δὲ Σαβίνους εἷλε μάχῃ, καὶ πολλῆς αὐτοὺς ἀφελόμενος γῆς, προσεκύρωσε τῇ Ῥώμῃ. πρῶτος δὲ θριαμβεύων εἰς τὴν Ῥώμην εἰσῆλθε. τείχη τε ἐδείματο, καὶ τὰς ὑδρορρόας, ἤγουν ἀμάρας· καὶ τῆς τοῦ Καπιτωλίου κατασκευῆς ἤρξατο. ὀκτὼ τε ἐπὶ τοῖς τριάκοντα βασιλεύσας ἐνιαυτοὺς, [2] [τοῦ βίου τὴν τελευτὴν ἐδέξατο παρ᾽ Ἄγκου υἱῶν, παρ᾽ οὗ τὴν βασιλείαν αὐτὸς] ἀνεδέξατο.

ζ'. Ἔκτος ὑποδέχεται τὴν ἀρχὴν Σέρβιος Τούλλιος, ἐξ ἐπισήμου γεγονὼς μητρός· ἣ καὶ αἰχμαλωσίας καὶ δουλείας περιέπεσε τύχῃ. οὗτος ὑπηγάγετο Σαβίνους, καὶ τρισὶ λόφοις ηὔξησε τὴν πόλιν, τῷ Κυρηναλίῳ, καὶ τῷ Βιμιναλίῳ, καὶ τῷ Ἐσκυλίνῳ· τάφρους τε ὤρυξε περὶ τοῦ τείχους κύκλῳ· καὶ ταῖς ἀπογραφαῖς τῆς

1 Ita in notis Vinetus correxit, ſuadente *apud* particula. *Apud Hoſtiam* N. L. Vi. Sch. G. LC. B. S minus recte. Hoc enim coloniæ nomen fuit, quod cum *apud* non cohæret. 2 XXIII. S. N. M. B. XXXIII. V. 3 *Conſtituit* V. 4 XXVII. N. XXXVII. M B G. HM. 5 *Ancilla, regnavitque annis* XXXIV. *Hic* M. N. HM. *A. r. a.* XXXIII *Hic* E. ----- 1 Poſſis etiam legere (ut monuit Sylb.) κἀν τῇ πόλει, *& in urbe.* 2 Incluſa, quod aberant à MSto de ſuo in notis ex Latino addidit Sylb.

duxit.

duxit. Primus omnium [1] cenſum ordinavit, qui adhuc per orbem terrarum incognitus erat. Sub eo Roma, omnibus in cenſum delatis, habuit [2] capitum LXXXIII. millia civium Romanorum, cum his, qui in agris erant. Occiſus eſt [3] XLV. imperii anno", ſcelere generi ſui Tarquinii, filii ejus regis, cui ipſe ſucceſſerat; & filiæ [4] ſuæ, quam Tarquinius habebat uxorem.

VIII. Lucius Tarquinius Superbus, ſeptimus atque ultimus regum, Volſcos (quæ gens ad Campaniam euntibus non longe ab urbe eſt) vicit; Gabios civitatem, & Sueſſam Pometiam ſubegit; cum Tuſcis pacem fecit; & templum Jovi in Capitolio [5] ædificavit. Poſtea Ardeam oppugnans, in octavo decimo milliario ab urbe poſitam civitatem, imperium perdidit. Nam cum filius ejus, & ipſe Tarquinius junior, [6] nobiliſſimam fœminam Lucretiam, eandemque pudiciſſimam, Collatini uxorem, ſtupraſſet, eaque de injuria marito, & patri, & amicis queſta fuiſſet, in

συμμάτων ἔδωκεν ἀρχὴν, οὔπω παρ' οὐδενὶ τῶν ἐθνῶν ἐγνωσμένας. ἀπογραφέντες οὖν οἱ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες ὑπ' αὐτοῦ, συνήχθησαν εἰς ἀριθμὸν ὀγδοήκοντα τριῶν χιλιάδων, μετὰ τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς οἰκούντων. τελευτὴν μέν τοι τοῦ βίου ἐδέξατο παρὰ τοῦ γαμβροῦ Ταρκυνίου Σουπέρβου· δηλοῖ δὲ τοῦτο ἐπώνυμον, ὑπερήφανον. παῖς δὲ ἦν οὗτος Ταρκυνίου τοῦ Πρίσκου, παρ' οὗ τὴν βασιλείαν ὁ [1] σφαγεὶς οὗτος ἐδέξατο.

η'. Ἐπιλαμβάνεται δὴ τῆς βασιλείας οὗτος ὁ Σούπερβος Ταρκύνιος, ἕβδομός τε ὢν τῶν βασιλέων, καὶ ὕστατος· καὶ νικᾷ μὲν Βολούσκους, ἔθνος ὂν ἐπὶ τὴν Καμπανίαν, οὐ πόῤῥω τῆς Ῥώμης. αἱρεῖ δὲ ἐπὶ τούτοις Γαβίους καὶ [2] Σύεσσαν τὴν Πομητίαν πόλεις· ἔθετό τε μετὰ Τούσκων σπονδάς· ναόν τε ᾠκοδόμησε [3 ἐν] τῷ καλουμένῳ Καπιτωλίῳ. Μετὰ ταῦτα, πολιορκῶν τὴν Ἀρδέαν, πολίχνην δέκα καὶ ὀκτὼ σημείοις πόῤῥω τῆς Ῥώμης, [4 τὴν ἀρχὴν] ἀπέβαλεν. ὁ γὰρ ὁμώνυμος αὐτοῦ παῖς, ἐπιφανῆ γυναῖκα Λουκρητίαν, ἧς πολὺς ἦν ἐπὶ σωφροσύνῃ λόγος, Ταρκυνίῳ Κολλατίνῳ συνοικοῦσαν, ἐβιάσατο. τοῦτο ἐξήγγειλεν ἡ Λουκρητία τῷ τε ἀνδρὶ, καὶ τῷ πατρὶ· καὶ μηνύσασα τὸ πάθος, ἐν

1 *Cenſus* G. & mox *incogniti erant*. 2 *Capita* LXXX. G. Et ſic Livius I. 44. *Capita* LXXXVIII. F. V. S. C. LXXIII. L 3 Deſunt N. M. LC. S. L. G. V. HM. 4 Pronomen quod à noſtris MSS. abeſt, additum eſt ex ed. Vi. 5 Supra cap 6. ait Priſcum Tarquinium capitolium inchoaſſe. Hic igitur legendum eſt *exædificavit*, niſi hoc *ædificavit* interpreteris, *abſolvit*, *perfecit*: prout Livius L. I. c. 53. *exædificationem* pro *ædificatione* poſuit. 6 Ita interpres & plerique codd. noſtri, edd. vulgg. autem, *nobiliſſimi Collatini uxorem ſtupr.* ------ 1 Σφαγεὶς Cellarius ſubſtituit in locum σφαγεὺς, quod Sylb. habet. Mavult etiam οὗτος, quod ſubſequitur, abjici. 2 MS. exemplar dividit inſerto καὶ, ſicut Venetum & Pariſienſe & interponunt. Sed perperam, quod una urbs eſt *Sueſſa*, differentiæ cauſa *Pometia* dicta. Auctoritate ergo Sylburgii & Cellarii pro conjungente particula definitivam vocem τὴν ſubſtituimus. 3 Voculam ἐν omiſſam in libris addi juſſit Sylb. 4 Addidit hæc Sylb. Si βασιλείαν mavis pro ἀρχὴν non repugnantem habebis eundem Sylb. Sed & ante hæc ipſa deſiderari videtur ἀφεστῶσαν, ἀπέχουσαν, aut ſimile quodpiam participium, cum præcedente ſubſtantivo πολίχνην jungendum.

omnium

omnium conſpectu ſe occidit. Propter quam cauſam [1] Brutus, parens & ipſe Tarquinii, populum concitavit, & Tarquinio ademit imperium. Mox exercitus quoque eum, qui civitatem Ardeam cum ipſo rege oppugnabat, reliquit: venienſque ad urbem rex portis clauſis excluſus eſt. Cumque imperaſſet annos [2] viginti quinque, cum uxore & liberis ſuis fugit. Ita Romæ regnatum eſt per ſeptem reges annis ducentis quadraginta tribus, cum adhuc Roma, ubi plurimum, vix uſque ad quintum decimum milliarium poſſideret.

IX. Hinc Conſules cœpere pro uno rege duo hac cauſa creari; ut, ſi unus malus eſſe voluiſſet, alter eum, habens poteſtatem ſimilem, coërceret. Et placuit, ne imperium longius, quam [3] annum unum haberent, ne per diuturnitatem poteſtatis inſolentiores redderentur, ſed civiles ſemper eſſent, qui ſe poſt annum ſcirent futuros eſſe privatos. Fuerunt igitur anno primo, expulſis regibus, Coſs. L. Junius Brutus, (qui maxime [4] egerat, ut Tarquinius pelleretur) & Tarquinius Collatinus, maritus Lucretiæ. Sed Tarquinio

ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἑαυτὴν διεχρήσατο. ἐνταῦθα δὲ Βροῦτος, γένει προσήκων τοῦ Ταρκυνίου, τὸν δῆμον ἀθροίσας, ἀφαιρεῖται τῆς βασιλείας τὸν Ταρκύνιον, πλείω ποιησάμενος τοῦ κοινοῦ λόγον ἢ τοῦ γένους. τούτῳ δὲ, καὶ τοῦ δήμου τῷ δόγματι, ἡ στρατιὰ συνηκολούθησε, μεθ' ἧς ἐπολιόρκει τὴν Ἀρδέαν· τετάρτῳ τε καὶ εἰκοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας, μετὰ τῆς γαμετῆς καὶ τῶν παίδων, φυγὴν ἑαυτοῦ κατεψηφίσατο. Οὕτως [1] ὑπὸ βασιλεῦσιν ἑπτὰ, τοῖς ὅλοις ἔτεσι διακοσίοις τεσσαράκοντα καὶ τρισὶ, τὰ τῆς Ῥώμης διῳκήθη πράγματα· μικρὰ δὲ ἦν ἔτι τὰ τῆς δυνάμεως [2] ὄντα, τῶν ὅρων αὐτῆς οὐδαμόθεν ὑπὲρ πεντεκαίδεκα σημείων ἐκτεινομένων.

Θ'. Ἐντεῦθεν τὸ μὲν τῶν βασιλέων ἐπαύσατο, μετηνέχθη δὲ εἰς τὴν τῶν ὑπάτων ἀρχήν. δύο δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ ἐτήσιοι· ὥστε κἂν ἕτερον φαῦλον [3] εἶναι, καταφεύγειν ἐπὶ τὸν ἕτερον, τῷ δὲ χρόνῳ περιγραφομένην μετριωτέραν εἶναι τὴν δυναστείαν. ἀνάγκη γὰρ ἦν, ἀρίστους εἶναι δημαγωγοὺς, εἰδότας ὡς μετὰ τὸν χρόνον ἔσονται τῶν ἀρχομένων. Γίνονται τοίνυν ὕπατοι τῷ πρώτῳ ἔτει μετὰ τοὺς βασιλεῖς Λούκιος Ἰούνιος Βροῦτος, ὁ τῆς Ταρκυνίου μάλιστα καθαιρέσεως αἰτιώτατος· καὶ Ταρκύνιος Κολλατῖνος, ὁ τῆς Λουκρητίας ἀνὴρ, ἧς

1 Ita G. B. S L. F. & Gr. Sed vulg *Brutus, parens & ipſe Tarquinius*, quaſi tres concitatores fuerint, cum verbum *concitavit* non niſi unum admittat. 2 XXXV. P V. B. N. G XXIV. LC. L F Gr. Dionyſius Hal à vulg. non aberrat. 3 Sic habet Burd. Impreſſi alii *annuum*, alii *annum*. 4 *Egerat ut Tarquinius Collatinus maritus Lucretia crearetur*. N. G. M. L V. Gr. ------ 1 Margini exemplaris MS hæc adſcripta eſt adnotatio; *ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, ἕως τέλους τοῦ ἑβδόμου τῶν βασιλέων, καὶ ἀρχῆς τῶν ὑπάτων, ἔτη σμγ'*. id eſt, *ab urbe condita, uſque ad finem ſeptimi regis, & initium conſulum, anni* 243. 2 Cod. MS & ed. Sylb. habent ὂν τῆς, prave. 3 Subaudi συμβαίνῃ, aut ſimile.

Col-

Collatino ſtatim ſublata dignitas eſt. placuerat enim, ne quiſquam in urbe maneret, qui Tarquinius vocaretur. Ergo, accepto omni patrimonio ſuo, ex urbe migravit: & loco ipſius factus eſt [1] Valerius Publicola conſul.

X. Commovit tamen bellum urbi Romæ rex Tarquinius, qui fuerat expulſus: & collectis multis gentibus, ut in regnum poſſet reſtitui, dimicavit. In prima pugna Brutus conſul, & [2] Aruns Tarquinii filius, invicem ſe occiderunt: Romani tamen ex ea pugna victores receſſerunt. Brutum Romanæ matronæ, defenſorem pudicitiæ ſuæ, quaſi communem patrem, per annum luxerunt. Valerius Publicola Sp. Lucretium Tricipitinum collegam ſibi fecit, Lucretiæ patrem: quo morbo mortuo, iterum Horatium Pulvillum collegam ſibi ſumpſit. Ita primus annus quinque conſules habuit: cum Tarquinius Collatinus urbe ceſſiſſet propter nomen, Brutus prœlio periſſet, Sp. Lucretius morbo mortuus eſſet.

XI. Secundo quoque anno iterum Tarquinius, ut reciperetur in regnum, bellum Romanis intulit, auxilium ei fe-

ὑφορασθείσης ἐπράχθη τι περὶ Ταρκύνιον· ἀλλ' ὁ Κολλατῖνος εὐθὺς τῆς ἐξουσίας ἀφῃρέθη· (ἔδοξε γὰρ μηδένα ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἶναι Ταρκύνιον ὀνομαζόμενον) καὶ τῆς [1] οὐσίας περιαφαιρεθεὶς ἀπώσθη τῆς πόλεως. ἀντικατέστη δὲ αὐτῷ Λούκιος Οὐαλέριος Ποπλικόλας.

ι'. Τούτων οὖν τὴν ὕπατον ἐχόντων ἀρχὴν, ὁ τῆς βασιλείας ἀφαιρεθεὶς Ταρκύνιος, ἐπηγάγετο τῇ Ῥώμῃ πόλεμον· καὶ συναγείρας ἔθνη πολλὰ, δι' ὅπλων ἐσπούδεν ἐπανελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν. ὡς δὲ τὸ πρῶτον συνέμιξαν, ὁ μὲν Βροῦτος καὶ ὁ Ταρκυνίου παῖς, ἀλλήλους ἀνεῖλον· οἱ δὲ λοιποὶ Ῥωμαῖοι τῇ μάχῃ νικήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. αἱ τοίνυν γυναῖκες, ὡς τῆς σεμνότητος καὶ σωφροσύνης ὑπέρμαχόν τι καὶ προστάτην, ἐνιαυσιαίῳ πένθει, καθάπερ πατέρα κοινὸν, ἐτίμησαν. [2] Ποπλικόλας δὲ Σπούριον Λουκρήτιον Τρικιπιτῖνον κοινωνὸν ἑαυτῷ καὶ συνύπατον ἐχειροτόνησε, τὸν πατέρα τῆς Λουκρητίας. τούτου δὲ ὑπεξελθόντος νόσῳ τὸν βίον, αὖθις Ὁράτιον Πούλβιλλον συνῆψεν ἑαυτῷ πρὸς τὴν ὕπατον ἀρχήν. ὁ γὰρ δὴ λειπόμενος, ἀεὶ κύριος ἦν τῆς τοῦ κοινωνοῦ χειροτονίας. οὕτω δὴ συνέβη τὸν πρῶτον τῶν ὑπάτων ἐνιαυτὸν, πέντε σχεῖν ὑπάτους, Ταρκυνίου μὲν Κολλατίνου διὰ τὴν προσηγορίαν [3] ἀπωσθέντος, Βρούτου δὲ πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ, Λουκρητίου δὲ τὴν ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας τελευτὴν ὑπομείναντος.

ια'. Τῷ δευτέρῳ δὲ μετὰ τοὺς βασιλέας ἔτει, Ταρκύνιος αὖθις ἐκίνησεν ὅπλα κατὰ τῆς Ῥώμης ὑπὲρ τῆς βασιλείας, πρὸς συμ-

1 *Lucius Valerius* N. G. M. L. V. 2 *Arruns* N. M. S. LC. ------- 1 Latina verba *accepto* & *migravit* minus recte intellexit metaphraſtes. Eutropii mens hæc eſt: *τὴν οὐσίαν λαβὼν ἅπασαν, ἀπῴκητο ἐκ τῆς πόλεως.* Vide Dionyſ. Hal. 286. 31. 2 In exemplaris margine addita eſt hæc adnotatio: *οὗτός ἐστιν ὁ Ποπλικόλας ὃν Πλούταρχος Σόλωνι παράλληλον τίθησιν.* *Hic eſt Poplicola, quem Plutarchus in parallelis cum Solone componit.* 3 Rectius metaphraſtes dixiſſet *ἀπεικήσαντος*, ut opinatur Sylb.

rente

rente Porſena Tuſciæ rege: & Romam pene cepit. Verum tum quoque victus eſt. Tertio anno poſt reges exactos, Tarquinius, cum ſuſcipi non poſſet in regnum, neque ei Porſena, qui pacem cum Romanis fecerat, auxilium præſtaret, Tuſculum ſe contulit, quæ civitas non longe ab urbe eſt: atque ibi per quatuordecim annos privatus cum uxore [1] conſenuit. Quarto anno poſt reges exactos, cum Sabini Romanis bellum intuliſſent, victi ſunt, & de his eſt triumphatum. Quinto anno, Valerius ille Bruti collega, & IV. COS. fataliter mortuus eſt; adeo pauper, ut, collatis à populo nummis, ſumptum habuerit ſepulturæ: quem matronæ, ſicut Brutum, annum luxerunt.

XII. Nono anno poſt reges exactos, cum gener Tarquinii, ad injuriam ſoceri vindicandam, ingentem collegiſſet exercitum, nova Romæ dignitas eſt creata, quæ Dictatura appellatur, major quam [2] conſularis. Eodem anno etiam Magiſter Equitum factus eſt, qui dictatori obſequeretur. Neque quidquam ſimilius poteſt dici, quam dicta-

μαχίαν ἐπικαλεσάμενος τὸν Πορσήναν· οὗτος δὲ ἦν Τούσκων βασιλεύς· καὶ μικροῦ μὲν τῆς Ῥώμης κατεκράτησεν· ἡττηθεὶς δὲ ὅμως ἀπῆλθε. Καὶ τρίτῳ μετὰ τοὺς βασιλέας ἐνιαυτῷ, ὡς εἶδεν αὐτῷ τὰ περὶ τῆς βασιλείας οὐ χωροῦντα κατὰ νοῦν, (ἤδη γὰρ καὶ Πορσήνας σπονδὰς ἐπεποίητο πρὸς Ῥωμαίους) ἐν Τουσκόλῳ πολιχνίῳ, τῆς Ῥώμης οὐ πόῤῥω, [1] καταπλαγεὶς τὸν Μούκιον ἐπιβάλλοντα τῇ φλογὶ τὴν δεξιὰν, εἰκόνα τε γενόμενον ἀνδρείας τε καὶ καρτερίας τῶν Ῥωμαίων, μεταστὰς σὺν τῇ γαμετῇ καὶ τοῖς φιλτάτοις, τεσσαρεσκαίδεκα διετέλεσεν ἐνιαυτοὺς, ἐκεῖ τε κατεγήρασε. Τετάρτῳ δὲ μετὰ τοὺς βασιλέας ἔτει, Σαβῖνοι Ῥωμαίοις ἐπήγαγον πόλεμον. ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν πανστρατὶ, οἱ Ῥωμαῖοι [2] τὴν νίκην ἐθριάμβευσαν. Ἐτει πέμπτῳ Οὐαλέριος, ὁ Βρούτου συνύπατος, τετάρτην ἤδη πεπληρωκὼς ὑπατείαν, τὸ κοινὸν ὑπέμεινε τέλος, ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ καὶ ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων, ὥστε ἐκ συνεισφορᾶς τοῦ δήμου, τὴν ταφὴν αὐτοῦ γενέσθαι. Καὶ τοῦτον δὲ αἱ γυναῖκες, ὥσπερ τὸν Βροῦτον, κατὰ τὸν ἴσον χρόνον ἐπένθησαν.

ιβʹ. Ἐννάτῳ μετὰ τοὺς βασιλέας ἔτει τοῦ βασιλεύσαντος Ταρκυνίου Σουπέρβου γαμβρὸς, τιμωρῆσαι τῷ κηδεστῇ βουληθεὶς, παμμεγέθη στρατιὰν συνέλεξε. Τότε τοίνυν προσεπενοήθη τε καὶ ηὑρέθη κατὰ τὴν Ῥώμην ἀρχή. [3] Δικτάτωρα αὐτὴν ἐκάλουν ἐπιχωρίως· σημαίνει δὲ ἀναγόρευσιν ἡ φωνή· ἢ διὰ τὸ λέγειν μὲν τὸν δῆμον, οὐ ψηφοφορεῖν δὲ ὡς ἐπὶ τῶν ὑπάτων· τῷ ῥήματι δὲ ἀκολουθεῖν τὴν ἐξουσίαν. αὕτη δὲ δυνατωτέρα μὲν τῆς μεγίστης ὑπατείας ἦν, ἐξ μησὶ δὲ παρετείνετο μόνον. Τοσοῦτον γὰρ ἔδοξεν αὐτὴν συστεῖλαι κατὰ τὸν χρόνον, ὅσον ὑπερέβαινε τῷ μεγέθει. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, καὶ ἄρχων ἱππέων ἀνεδείχθη· ἀκολουθεῖ δὲ καὶ

1 Sic N. M. LC. B. L. G. V. F. P. pro Vincti *perſenuit.* 2 Sic P. & V. ut ad dignitatem referatur: alii *Conſulatus.* -------- 1 Perperam, quæ ad Porſenam referenda, Tarquinio tribuuntur: incertum, interpretis, an librarii, culpa. Vide *Annott.* 2 Id eſt *μετὰ.* vel *διὰ τὴν νίκην.* Ead. ellipſi utitur noſter infra. 3 Etymologia *Dictatura* mutila eſt, quòd disjunctiva ἢ oſtendit.

tura antiqua huic imperii poteſtati, quam nunc Tranquillitas veſtra habet: maxime cum Auguſtus quoque Octavianus, de quo poſtea dicemus, & ante eum Cajus Cæſar, ſub dictaturæ nomine atque honore regnaverint. Dictator autem Romæ primus fuit [1] Largius: Magiſter equitum primus Sp. Caſſius.

XIII. Sexto decimo anno poſt reges exactos, ſeditionem populus Romæ fecit, tanquam à ſenatu atque conſulibus premeretur. Tum & ipſe ſibi Tribunos plebis, quaſi proprios judices & defenſores, creavit; per quos contra ſenatum & conſules tutus eſſe poſſet. Sequenti anno Volſci bellum [2] reparaverunt; & victi acie, etiam Coriolos civitatem, quam habebant optimam, perdiderunt.

XIV. Octavo decimo anno poſt ejectos reges expulſus ex urbe [3] Quintus Marcius, dux Romanorum, qui Coriolos ceperat, Volſcorum civitatem, ad ipſos Volſcos contendit

1 αὐτὸς τῷ δικτάτωρι, καθάπερ τις ἀξιόχρεως ὑπουργός· συνελόντι δὲ εἰπεῖν, οὐδεμία τῶν ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἀρχῶν, ὡς ἡ δικτατούρα, τῇ νῦν βασιλείᾳ προσεώκει. μετὰ ταύτης γοῦν, μᾶλλον δὲ ὑπὸ ταύτῃ τῇ προσηγορίᾳ καὶ Αὔγουστος Ὀκταβιανὸς, (περὶ οὗ μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν) καὶ πρὸ ἐκείνου Γάϊος Καῖσαρ, κατὰ μικρὸν τὴν μὲν πολιτείαν καταλύοντες, ἁρπάζοντες δὲ τὴν βασιλείαν διέλαθον. Πρῶτος οὖν ἐγένετο δικτάτωρ Λάρκιος· μάγιστρος δὲ τῶν ἱππέων πρῶτος Σπούριος Κάσιος.

αγ'. [2] Ἕκτῳ δὲ καὶ δεκάτῳ μετὰ τοὺς βασιλέας ἐνιαυτῷ στάσις ἐπέπεσε τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων ἀγανακτοῦντι, καὶ δεινὰ πάσχειν ὑπό τε τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ὑπάτων [[3] αἰτιωμένῳ]. καὶ οὐ πρότερον ἐπέσχεν οὗτος ὁ θόρυβος, πρὶν ἢ αὐτὸς αὑτῷ κατέστησεν ἄρχοντας οἰκείους, καὶ οἱονεί τινας ἐκδίκους τοῦ πλήθους, οὓς Δημάρχους ἐκάλεσε, Τριβούνους πλήθους κατὰ τὴν αὐτῶν φωνήν· ἐπίστευσε δὲ ὁ δῆμος, διὰ τούτων ἀσφάλειαν αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ἀρχόντων ἐξουσίαν ὑπάρξειν. Τῷ δὲ ἑξῆς ἐνιαυτῷ Βολοῦσκοι τὸν πόλεμον ἀνενεώσαντο, καὶ συμμίξαντες ἡττήθησαν, καὶ τὴν μεγίστην ἑαυτῶν πόλιν Κοριόλους ἀπώλεσαν, τῶν νικησάντων γενομένην.

ιδ'. Ὀκτωκαιδεκάτῳ δὲ μετὰ τοὺς βασιλέας ἔτει [4] Κύντος Μάρκιος, ὁ τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ Βολούσκων στρατηγὸς, ὁ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἑλὼν τοὺς Κοριόλους, ἀπολιπὼν τὴν Ῥώμην προσεχώρησε τοῖς Βο-

1 Ita Codd. MSS. & pleræque edd. Alii *Lartius*. 2 Addunt vulgo: *contra Romanos*, quæ verba omiſimus cum Merula, qui Schonovium ſecutus eſt. 3 Alii *Quintius*, refragantibus Codd. MSS. ------- Male ſcriptum αὐτῇ, niſi forſan legendum: αὕτη ἡ ἀρχή. 2 Exemplaris margini hæc adſcripta eſt adnotatio: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως τῆς τῶν δημάρχων καταστάσεως, ἔτη σξ'. ἐγγύς. Id eſt, *ab urbe condita uſque ad conſtitutos Tribunos plebis, anni circiter* 260. 3 Ex ſententia Sylburgii additum hoc participium, ſine quo mutila eſt metaphraſis. 4 Exemplaris margini hæc adſcripta adnotatio: οἱ δήμαρχοι, τῷ β'. ἔτει τῆς ἑαυτῶν ἐξουσίας ἐπαρθέντες κατὰ τῶν ὑπάτων, ἐξόριστον τῆς Ῥώμης ἐποίησαν Γάϊον Μάρκιον ὃν Πλούταρχος παράλληλον τίθησιν Ἀλκιβιάδῃ τῷ Ἀθηναίῳ. Id eſt, *Tribuni plebis, ſecundo poteſtatis ſuæ anno adverſus conſules elati, Roma in exſilium exterminarunt Gaium Marcium, quem Plutarchus in parallelis componit cum Alcibiade Athenienſi.*

 iratus;

iratus; & auxilia contra Romanos accepit, Romanos [que] ſæpe vicit. uſque ad quintum milliarium urbis acceſſit, oppugnaturus etiam [1] patriam, legatis, qui pacem petebant, repudiatis; niſi ad eum mater Veturia & uxor [2] Volumnia ex urbe veniſſent: quarum fletu & deprecatione ſuperatus, removit exercitum. Atque hic ſecundus poſt Tarquinium fuit, qui dux contra patriam ſuam eſſet.

XV. [3] Cæſone Fabio & Tito Virginio COSS. [4] trecenti nobiles homines, qui ex Fabia familia erant, contra Vejentes bellum [5] ſoli" ſuſceperunt, promittentes ſenatui & populo per ſe omne certamen implendum. Itaque profecti omnes nobiles, & qui ſinguli magnorum exercituum duces eſſe deberent, in prœlio conciderunt. Unus omnino ſuperfuit ex tanta familia, qui propter ætatem puerilem duci non potuerat ad pugnam. Poſt hæc cenſus in urbe habitus eſt, & inventa ſunt [6] civium capitum CXIX. millia.

XVI. Sequenti anno, cum in Algido monte, ab urbe duodecimo ferme milliario, Romanus obſideretur exercitus, L. Quintius Cincinnatus dictator eſt factus: qui

λούσκοις, ὑπό τινος ὀργῆς τοῦτο παθών· καὶ πολὺ συνήγαγε συμμαχικὸν, καὶ πολλάκις ἐνίκησε πολέμῳ τοὺς οἰκείους. καὶ πλησίον αὐτῆς ἐγένετο τῆς πόλεως ἀπὸ πέντε σημείων, ὡς αὐτίκα πολιορκήσων· πρεσβευσαμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων, οὐ πρότερον [1] ἔμελλε τῆς ὀργῆς λήξειν, ἢ τὴν αὐτοῦ μητέρα Βετουρίαν καὶ τὴν γαμετὴν Βουλουμνίαν πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν. γίνεται δὴ τοῦτο· καὶ τοῖς ὀδυρμοῖς τῶν γυναικῶν ἐπικλασθεὶς, ἀπεκίνησε τὸν στρατόν. καὶ δεύτερος οὗτος μετὰ τὸν βασιλέα Ταρκύνιον ὅπλα κατὰ τῆς πατρίδος ἐκίνησεν.

ιε'. Φαβίου δὲ καὶ Βεργινίου τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, τριακόσιοι τῆς Ῥώμης ἄνδρες ἐπιφανεῖς, ἐκ τῆς Φαβίου καταγόμενοι συγγενείας, αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς κατὰ τῶν Βεγεντίων ἐξεστράτευσαν, ὑποσχόμενοι καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ, τὸν πάντα κατορθώσειν πόλεμον. οὗτοι δὲ πάντες, ἀξιόχρεως ἕκαστος μεγάλης ἡγεμὼν εἶναι στρατιᾶς, πανωλεθρίᾳ διεφθάρησαν. ἐκ τοσούτου δὲ τοῦ Φαβίου γένους εἷς ὑπελείφθη μόνος, ὃς οὐκ οἷός τε ἐγένετο διὰ τὴν νεότητα παραγενέσθαι τῇ μάχῃ. Μετὰ ταῦτα γίγνεται τῶν σωμάτων πάλιν ἀπογραφὴ κατὰ τὴν πόλιν, καὶ συνηριθμήθη πλῆθος ἀνδρῶν ἑκατὸν δέκα καὶ ἐννέα χιλιάδες, καὶ τριακόσιοι, καὶ δέκα, καὶ ἐννέα.

ιϛ'. Τῷ δὲ ἑξῆς ἐνιαυτῷ κατὰ τὸ Αλγιδὸν ὄρος, δυοδεκάτῳ τῆς πόλεως σημείῳ, ἐνεδρευθεὶς ὁ Ῥωμαϊκὸς στρατὸς συνεκλείσθη. χειροτονεῖται τοίνυν δικτάτωρ Λούκιος [2] Κυίντιος Κικιννάτος. ἐν γὰρ ταῖς

[1] Alii *patriam ſuam.* [2] *Dolumnia* M. LC. G. L. [3] *Gaïo Flavio & Lucio Virginio* G. M. S. B N. V, *Gaio Favio &* L. V. F. *Gaio Favio, Lucio Vergilio* L. LC. [4] CCCC. S. N. B. Livius ponit CCCVI. [5] Deeſt L. [6] *Capita civium* CXVII. *millia*, CCCXIX. N. B Gr. *Civium capita centum millia, trecenti, decemnovem* F. *civium centum decem & octo millia, trecenti decem & novem* G. *Civium Capita* CCCCXIX. L. LC. *Centum decem & ſeptem millia, trecenti decem & octo.* HM. ------- [1] Εφη erat in MS. pro quo ἔμελλε reponendum cenſet Sylb. [2] Mox p. 14. Κυίντιος.

agrum

agrum quatuor jugerum poſſidens, manibus ſuis colebat. Is cum in opere & arans eſſet inventus, ſudore deterſo, togam [1] prætextam accepit, & cæſis hoſtibus liberavit exercitum.

XVII. Anno CCC. & altero ab urbe condita, imperium conſulare ceſſavit, & pro duobus COSS. decem facti ſunt, qui ſummam poteſtatem haberent, Decemviri nominati. Sed cum primo anno bene egiſſent, ſecundo unus ex iis Appius Claudius Virginii cujuſdam, qui honeſtis jam ſtipendiis contra Latinos in monte Algido militabat, filiam virginem corrumpere voluit: quam pater occidit, ne ſtuprum à decemviro ſuſtineret; & regreſſus ad milites, movit tumultum. Sublata eſt decemviris poteſtas, ipſique damnati ſunt.

XVIII. Anno [2] trecenteſimo decimo quinto ab urbe condita, Fidenates contra Romanos rebellaverunt. Auxilium præſtabant his Vejentes, & rex Vejentium Tolumnius: quæ ambæ civitates tam vicinæ urbi ſunt, ut [3] Fidenæ

μεγίσταις ἀνάγκαις ἐπὶ ταύτην ἐφέροντο τὴν ἀρχήν. ἀγρὸν δὲ ἔχων ὁ Κικιννάτος καὶ τοῦτον αὐτοῦ σώματι γεωργῶν, ἐφεστηκώς τε ἀρότρῳ, παρέλαβε τὴν ἐξουσίαν· καὶ τὸν ἱδρῶτα τὸν ἀπὸ τῆς γηπονίας [1] μεταβαλὼν ἐνέδυ τὸ σχῆμα, πραιτέξταν τόγαν αὐτὴν ὀνομάζουσιν, ἐκ τῆς ὁπλίσεως τοῦ Ρωμύλου μετενεχθεῖσαν εἰς φάρος. καὶ τοὺς πολεμίους ἀπολέσας ἠλευθέρωσε τὴν στρατιάν.

ιζ'. [2] Τριακοσιοστῷ δὲ καὶ ἑνὶ μετὰ τὸν τῆς Ρώμης συνοικισμὸν ἐνιαυτῷ τὸ τῶν ὑπάτων μετεβάλετο εἰς ἑτέραν ἀρχήν· ἀντὶ γὰρ τῶν ὑπάτων δέκα κατέστησαν, οἷς πᾶσα τῆς πόλεως ἐπετράπη διοίκησις. ἐκαλοῦντο δὲ οὗτοι Δεκανδρικοί. ὀρθῶς δὲ διαγενόμενοι κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, εἶτα μετεβλήθησαν. Ἄππιος γὰρ Κλαύδιος, εἷς ἐκ τῶν δέκα, Βεργινίου τινὸς θυγατέρα παρθένον, ὃς ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ τὸ Ἀλγιδὸν ὄρος πρὸς Λατίνους ἐτύγχανεν ἀνδρειότατα μεμαχημένος, ἠβουλήθη διαφθεῖραι πρὸς βίαν. ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτὴν πρὸ τῆς ὕβρεως ἀνεῖλε. τοῦτο συνεκίνησε τὸν στρατόν· καὶ τοὺς δέκα τιμωρίᾳ παραδόντες, καὶ αὐτὴν αὐτοῖς συνανεῖλον τὴν ἀρχήν.

ιη'. Τῷ δὲ ἑξῆς ἐνιαυτῷ Φιδηνάται πρὸς τὴν Ρώμην ἤρξαντο πόλεμον, συμμάχοις κεχρημένοι Βεείοις, καὶ τῷ τούτων βασιλεῖ Τολουμνίῳ. Βέειοι δὲ καὶ Φιδηνάται, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, τῆς Ρώμης ἐκ γειτόνων οἰκοῦσι· Φιδηνάται μὲν ἐξ κε-

1 *Pretextatam* G. L.B. V. M. P. N. LC. Sed etiam Cicero *togam pretextam* dixit. 2 CCCXII. G Livius Fidenas contra Romanos rebellaſſe dicit COSS. Mamerco Æmilio, L. Quintio, & L. Julio Julo, anno ab urbe condita CCCXVII. 3 Sic N. LC. Burd. & Gr. alii VII. In S. M. & HM. *ut Fidenæ & Vejentum* XVIII. Vinetus autem pro *Vejentes* ſuſpicatur legendum *Veji*. ——— 1 Suſpectus eſt locus Sylburgio, qui ſupplendum ita putat: τὸν ἱδρῶτα τὸν ἀπὸ τῆς γηπονίας ἀπομορξάμενος, (ſeu ἀπομαρξάμενος) τό τε σχῆμα μεταβαλὼν, πραιτέξταν ἐνέδυ. τόγαν πραιτεξτάτην αὐτὴν ὀνομάζουσι. 2 Exemplaris margini adnotatio adſcripta hæc: ἀπὸ κτίσεως Ρώμης ἕως τῆς τῶν δέκα ἀρχῆς ὑπατικῶν ἀνδρῶν, ἔτη τα΄ ὀλυμπιὰς πδ΄.. i. e. *Ab urbe condita uſque ad imperium decemvirum conſularium, anni* CCCI. *Olympias* LXXXIV.

ſexto, Vejentes XVIII. milliario abſint. Conjunxerunt ſe his & Volſci. ſed [1] Mamerco Æmilio dictatore, & L. Quintio Cincinnato magiſtro equitum, victi, etiam regem perdiderunt. Fidenæ captæ, & exciſæ.

XIX. Poſt [2] XX. annos Vejentani rebellaverunt. Dictator contra ipſos miſſus eſt Furius Camillus, qui primum eos vicit acie: mox etiam civitatem diu obſidens cepit, [3] antiquiſſimam Italiæ atque ditiſſimam. Poſt eam cepit & Faliſcos, non minus nobilem civitatem; ſed commota eſt ei invidia, quaſi prædam male diviſiſſet: damnatuſque ob eam cauſam, & expulſus civitate eſt. Statim Galli Senones ad urbem venerunt, & victos Romanos undecimo milliario à Roma apud flumen [4] Alliam ſecuti, etiam urbem occuparunt: neque defendi quidquam, niſi Capitolium, potuit. Quod cum diu obſediſſent, & jam Romani fame laborarent, à Camillo, qui in vicina civitate exſulabat, Gallis ſuperventum eſt, graviſſimeque victi ſunt. Poſtea tamen, accepto etiam [5] auro, ne Capitolium obſiderent, receſſerunt; ſed

κεχωρισμένοι σημείοις· Βέϊοι δὲ ὀκτωκαίδεκα. συνεπῆλθον δὲ καὶ Βολοῦσκοι. τότε τοίνυν Μάμερκος Αἰμίλιος δικτάτωρ χειροτονηθεὶς, καὶ λαβὼν ἄρχοντα τῶν ἱππέων Λούκιον Κυΐντιον Κικιννάτον, τόν τε πόλεμον ἔλυσε, καὶ τὸν βασιλέα Τολούμνιον ἀνεῖλε· Φιδῆναί τε ἡ πόλις ἑάλω καὶ κατεσκάφη.

ιθʹ. Εἴκοσι δὲ ὕστερον ταύτης τῆς μάχης ἐνιαυτοῖς Βέϊοι πάλιν ἐκίνησαν τὸν πόλεμον, καὶ χειροτονεῖται κατ' αὐτῶν δικτάτωρ Φούριος Κάμιλλος, ὃς πρότερον μὲν αὐτοὺς κατεπολέμησε. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν πόλιν περικαθίσας, καὶ αὐτὴν εἷλεν, ἀρχαιοτάτην τε τῆς Ἰταλίας, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀφθονωτάτην. μετὰ ταύτην αἱρεῖ Φαλίσκους, πόλιν οὐχ ἥττω τῆς [illegible] ἀλλ' ἐπανίστη φθόνος ἐκ ταύτης αὐτῷ τῆς δυσνεμησίας, αἰτίαν τ' ἔχειν, ὡς οὐ προσηκόντως διέλοι τῇ στρατιᾷ τὰ τοῦ πολέμου λάφυρα, κατεκρίθη τε, καὶ ἀπεώσθη τῆς Ῥώμης. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Γάλλοι Σένωνες ὥρμησαν ἐπὶ τὴν Ῥώμην, καὶ γενομένης μάχης [2] ἐνδεκάτῳ τῆς πόλεως σημείῳ παρὰ τὸν Ἀλλίαν ποταμὸν, ἐπεξῆλθον φεύγουσι τοῖς Ῥωμαίοις, οὐδενὸς ἀντάραντος, μέχρι τῆς πόλεως αὐτῆς· καταφυγόντες δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐκεῖ συνέσωζον ἑαυτούς. λιμοῦ δὲ λοιπὸν συνέχοντος αὐτοὺς, ἐφίσταται κάμνουσιν ὁ Φούριος Κάμιλλος, ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐκ τῆς εἰρημένης κρίσεως διάγων. καὶ νικᾷ μὲν αὐτοὺς τῇ πρώτῃ συμπλοκῇ. ὡς δὲ οὐκ ἐξεχώρουν τοῦ ἄστεος, ὠνήσαντο Ῥωμαῖοι τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν χρυσίῳ. τοῦτο οὐκ ἤνεσκε μετρίως ὁ Κάμιλλος· παραχρῆμα δὲ ἐ-

1 Alii *Marco* mallent, ſed perperam. 2 Alii XX. *inde an.* 3 Ita P. & V. ſed alii *antiquiſſimam, Italiæque ditiſſimam.* 4 *Alliam ſecuti: etiam dimiſſa Cluſis Tuſcia civitate quam obſidebant cum Brenno* [illegible] *ſuo, Romam venerunt, & fere Romanum nomen deleverunt: urbem occ.* V. 5 *Auro mille librarum* G. N. B. S. V. Livius habet: *mille pondo auri* l. 5. c. 48. ——— 1 Exemplaris margini adſcripta hæc adnotatio: οὗτός ἐστιν ὁ Κάμιλλος, ὃν παράλληλον τίθησι Πλούταρχος Θεμιστοκλεῖ τῷ Ἀθηναίῳ. i. e. *Hic eſt Camillus quem Plutarchus in parallelis compoſuit cum Themiſtocle Athenienſe.* 2 Perperam ſcriptum erat ἐν δεκάτῳ.

ſecutus

ſecutus eos Camillus, ita cecidit, ut & aurum, quod his datum fuerat, & omnia, quæ ceperant, milliaria ſigna revocaret. Ita tertio triumphans urbem ingreſſus eſt, & appellatus ſecundus Romulus; quaſi & ipſe patriæ conditor.

ἐπεξελθὼν τῇ τῶν Γάλλων στρατιᾷ, αὐτήν τε διέφθειρε, καὶ τὸ δοθὲν ἀνέλαβε χρυσίον, καὶ τὰ σημεῖα τὰ στρατιωτικά, ἅπερ ἦσαν ἐν τῇ προτέρᾳ μάχῃ παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἀφῃρημένοι, (σίγνα καλοῦσιν αὐτὰ Ῥωμαῖοι) πάντα ἀναλαβών, τρίτον ἐν τῇ πατρίδι θρίαμβον ἐθριάμβευσεν, ἐπεκλήθη τε δεύτερος Ῥωμύλος, ὡς οἰκιστὴς καὶ αὐτὸς τῆς Ῥώμης γεγενημένος.

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER SECUNDUS.

ANNO trecenteſimo ſexageſimo quinto ab urbe condita, poſt captam autem primo, dignitates mutatæ ſunt, & pro duobus COSS. facti Tribuni Militares conſulari poteſtate. Hinc jam cœpit Romana res creſcere. Nam Camillus eo anno Volſcorum civitatem, quæ per ſeptuaginta annos bellum geſſerat, vicit; & Æquorum urbem, & Sutrinorum: atque [1] omnes, deletis eorum exercitibus,

ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

α'. [1] ΕΤΕΙ τριακοσιοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ πέμπτῳ μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης συνοικισμόν, πρώτῳ δὲ μετὰ τὴν ὑπὸ Γάλλοις γενομένην ἅλωσιν, ἐνηλλάγησαν αἱ δυναστεῖαι. ἀντὶ γὰρ τῶν ὑπάτων ἄρχοντες ἐγένοντο στρατιωτικοὶ τὴν τῶν ὑπάτων ἔχοντες δύναμιν. Ἐντεῦθεν καὶ τὰ τῆς Ῥώμης ηὐξήθη πράγματα. Κάμιλλος γὰρ Βολούσκων πόλιν, ἑβδομήκοντα τοῖς πᾶσιν ἐνιαυτοῖς οὐκ ἀποσχομένην τοῦ κατὰ τῆς Ῥώμης πολέμου, [2] αὐτήν τε εἷλε, καὶ ἑτέραν Αἰκανῶν, καὶ Σουτρίνων ἄλλην.

1 *Omnibus deletis earundem* N. M. G. L. F. -------

1 Margini exemplaris adnotatiuncula hæc adſcripta erat: ἔτει τξε'. Ὀλυμπιὰς ρ'. *anno* 365. *Olympias* 100.

2 Locum corruptiſſimum Sylburgius reſtituit. Nam in codice Pithæi, quem Sylburgius expreſſit erat, αὐτὴν εἷλε τὴν Βολούσκων καὶ πόλιν, ἑτέραν Ἐτρούσκων, &c. δὲ ergo in τε, & Ἐτρούσκων in Αἰκανῶν [*Æquorum*, quos ſic appellat Dionyſius Halicarn.] Eutropio poſtulante mutatum fuit. Inſuper verba, Βολούσκων πόλιν, cum Cellario abjecimus, quia proxime affuerant, & perperam repetita videbantur, cum ſufficeret pronomen αὐτήν.

occupavit, & tres ſimul triumphos egit. Titus etiam Quintius Cincinnatus Prænestinos, qui uſque ad urbis Romæ portas bello venerant, perſecutus, ad flumen Alliam [1] vicit; & civitates, quæ ſub ipſis agebant, Romanis adjunxit: ipſum Præneſte aggreſſus, in deditionem accepit. quæ omnia ab eo geſta ſunt viginti diebus, triumphuſque ipſi decretus. Verum dignitas Tribunorum militarium non diu perſeveravit. Nam poſt aliquantum nullos placuit fieri: & quadriennium ita in urbe fluxit, [2] ut poteſtates ibi majores non eſſent. Reſumpſerunt tamen Tribuni militares conſulari poteſtate iterum dignitatem, & triennio perſeveraverunt. Rurſus conſules facti.

II. L. Genucio, & Q. Servilio COSS. mortuus eſt Camillus: honor ei ſecundus poſt Romulum [3] delatus eſt. T. Quintius dictator adverſus Gallos, qui in Italiam venerant, miſſus eſt. Hi ab urbe quarto milliario trans Anienem fluvium conſederant. Nobiliſſimus de [4] ſenatoribus T. Manlius, provocantem Gallum ad ſingulare certamen, congreſſus occidit: & ſublato torque aureo, colloque ſuo im-

πείσας τι αὐτοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος, καὶ τοὺς πολεμίους διαχρησάμενος, τρεῖς ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἔθνεσιν ἐπετέλεσε θριάμβους. Καὶ Τίτος δὲ Κοΐντιος Κικιννάτος Πραινεστίνους, οἳ μέχρι τῶν προπυλαίων αὐτῶν πολεμοῦντες ἐχώρησαν, ἄχρις Ἀλλίου ποταμοῦ διώξας, νίκην τε ἤρατο κατ' αὐτῶν, καὶ πόλεις αὐτῶν ἑπτὰ τῇ Ῥώμῃ προσένειμε· καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς Πραινεστίνους, παραδόντας ἑαυτοὺς, ἐκτήσατο. πᾶν δὲ τοῦτο τὸ ἔργον εἴκοσιν ἐπετέλεσεν ταῖς πάσαις ἡμέραις, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθριάμβευσεν. Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ [1 διεγένετο τῶν] στρατιωτικῶν ἀρχόντων ἡ δυναστεία· μικρῷ γὰρ ὕστερον κατελύθη, καὶ σχεδὸν ἔξω πάσης ἀρχῆς ἡ Ῥώμη διετέλεσεν. εἶτα καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχόντων τινὲς, καὶ κατὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς ἐβιάζοντο δυνάμει, καὶ τὸ κῦρος ἔχειν· ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ τρεῖς ἐνιαυτοὺς τοῦτο ἐδυνήθησαν· ἐπανῆλθε γὰρ πρὸς τοὺς ὑπάτους ἡ ἐξουσία.

β'. Λουκίου τοίνυν Γενουκίου καὶ Κοΐντου Σερβιλίου γενομένων ὑπάτων τελευτᾷ Κάμιλλος, τιμαί τε αὐτῷ δεύτεραι κατὰ τὸν Ῥωμύλον ἐψηφίσθησαν. Γάλλων δὲ πόλεμον ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν κινησάντων, στρατοπεδευσαμένων δὲ ἀντιπέρα τοῦ Ἀνιήνου ποταμοῦ, Τίτος Κοΐντιος δικτάτωρ ἀναδειχθεὶς ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἀλλ' ἔλυσε τὴν μάχην οὐχ ἡ συμπλοκὴ τῶν στρατευμάτων, ἀλλ' ἀνὴρ νεανίας Μάνλιος· ὑφ' ἑνὸς γὰρ τῶν Γάλλων εἰς μονομαχίαν προκληθεὶς ἐκεῖνόν τε καθεῖλε, καὶ τοῦ πολέμου τέλος ἔδωκε· τὸν στρεπτόν τε, ᾧ κεκόσμητο τὸν τράχηλον ὁ

1 *Vicit* VIII. *civitates, quæ* N. M. LC. B. V. S. F. L. P. *Vicit* VII. *civ. quæ* G. Gr. 2 *Ut poteſtates ita majores non eſſe præſumpſerit. Tamen tribuni militares conſulari poteſtate iterum & dignitate & triennio* [*ad triennium* LC.] *perſeveraverunt* N. M. LC. L. 3 Ab his verbis ad hæc verba p. 48. cap. XXII. *M. Æmilio Paulo*, &c. omnia deſiderantur in cod. S. 4 *Senatoribus juvenis Lucius Mallius* G. N. B. V. M. LC. L. in F. item *juvenis* additum fuit. ----- 1 Incluſa addenda putavit. Sylb.

poſito,

poſito, in perpetuum Torquati ſibi & poſteris cognomen accepit. Galli fugati ſunt: mox per C. Sulpitium dictatorem etiam victi. Non multo poſt à C. Martio Tuſci victi ſunt: [1] VIII. millia captivorum ex his in triumphum ducti.

III. Cenſus iterum habitus eſt. Et cum Latini, qui à Romanis ſubacti erant, [2] milites præſtare nollent, ex Romanis tantum tirones lecti ſunt, factæque legiones decem: qui modus ſexaginta, vel amplius, armatorum millia efficiebat. Parvis adhuc Romanis rebus, tanta tamen in re militari virtus erat. Quæ cum profectæ eſſent adverſus Gallos, duce L. [3] Furio, quidam ex Gallis unum è Romanis, qui eſſet optimus, provocavit. Tum ſe M. Valerius tribunus militum obtulit: &, cum proceſſiſſet armatus, corvus ei ſupra dextrum brachium ſedit. mox commiſſa adverſus Gallum pugna, idem corvus alis & unguibus Galli oculos verberavit, ne rectum poſſet adſpicere. [4] Ita à tribuno

Γάλλος, ἑαυτῷ περιθεὶς, ἐκ τούτου Τορκουάτος αὐτός τε προσηγορεύθη, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πάντες, μηνύοντες τῇ προσηγορίᾳ τὸν ἀπὸ τοῦ λαφύρου κόσμον. Τόρκυς γὰρ ἐπιχωρίως ὁ στρεπτὸς καλεῖται. τότε μὲν οὖν φυγῇ παρέδοσαν ἑαυτούς. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τοῦ δικτάτωρος Σουλπικίου. Καὶ Τοῦσκοι δὲ ὑπὸ Γαΐου Μαρκίου συνεκόπησαν. ὡς ὀκτὼ δὲ χιλιάδας αἰχμαλώτων τῷ θριάμβῳ ποιήσας πλῆθος ὁ νικήσας ἐθριάμβευσε.

γ΄. Μετὰ τοῦτο γίγνεται τῶν Ῥωμαίων ἀπογραφή. καὶ τῶν Λατίνων, τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἤδη γεγενημένων, σώματα παρέχειν εἰς στρατιὰν οὐ βουλομένων, ἐξ αὐτῶν πολιτικῶν [1] συνελέγη τὸ στράτευμα. δέκα δὲ ἐξ αὐτῶν συντάξεις ἐγένοντο, λεγεῶνες κατὰ τὴν αὐτῶν καλούμεναι φωνὴν, ἐκ τῆς γινομένης τῶν νέων ἐπιλογῆς· λέγερε γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ ἐπιλέξασθαι λέγεται. αἱ δέκα δὲ αὗται λεγεῶνες ἑξήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν εἶχον, ὡς ἑκάστην εἰς ἑξακισχιλίους τελεῖν· καὶ οὕτως ὁ τοσοῦτος συνήχθη στρατὸς, οὔπω τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων εἰς τὸ πᾶν ἐπιδεδωκότων· τοσαύτη τῶν στρατιωτικῶν ἦν ἐπιθυμία, καὶ τῶν πολιτῶν ἀνδρεία. τοῦτο δὴ τὸ στράτευμα τῶν πολιτῶν ἐξάραν, ἐπὶ τοὺς Γάλλους ἐχώρησεν, ἡγουμένου τῆς στρατιᾶς Φουρίου. ἀλλά τις ἐκ τοῦ Γάλλων στρατεύματος, πρὶν ἢ συμμίξαι τὰ πλήθη, ἐκ προκλήσεως τὸν ἄριστον τῶν Ῥωμαίων εἰς μονομαχίαν ἐκάλει. Τότε τοίνυν ἐθελοντὴς ἐξανέστη Μάρκος Οὐαλέριος, ἐν τοῖς ἄρχουσι τῶν στρατιωτικῶν τεταγμένος καὶ σκευασάμενος ἐπῆλθεν. ὁρμῶντι δὲ αὐτῷ κατὰ τοῦ πολεμίου, κόραξ ἐπιπτὰς κατὰ τὸν δεξιὸν ἔστη βραχίονα. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄνδρες συνέμιξαν· ὁ δὲ κόραξ τοῖς τε ὄνυξι καὶ τοῖς πτεροῖς ἔκοπτε τοῦ Γάλλου τὰ ὄμματα, κωλύων εὐθὺ τῷ πολεμοῦντι προσβλέπειν· καὶ οὕτω πίπτει μὲν ὁ Γάλλος. τῷ Οὐαλερίῳ δὲ ὁ τῆς

1 Sic Gr. HM. G. B. M. & Livius. VII. Vi. IX. L. P. V. 2 *Milites non præſtarent, ex Romanis tantum ſexaginta vel ampl.* G. 3 *Tuſco Camillo* V. *Furio Camillo* M. & in pleriſque edd. *Camillo* deeſt in L. C. N B. L. F. nec expreſſit Gr. 4 Hoc ex MSS. Alii: *ita ut*, &c. *dederit*, -------- 1 Emendavimus ſic cum Sylb. & Cel. ex συλλεγῆναι, ſicut & paulo poſt δέκα δὲ ex δεκάδες. Cum vero in Latino textu tyronum fiat mentio, poſt στράτευμα addendum ex conjectura Sylb νεολέκτων σωμάτων, aut νεοστρατεύτων σωμάτων. (Sic enim tyrones vocant Gloſſæ vett.) vel, retento adjectivo πολιτικῶν, addendum ei ſubſtantivum νέων.

Valerio

Valerio interfectus, non ſolum victoriam ei, ſed etiam nomen dedit. Nam poſtea idem Corvinus eſt dictus. Ac propter hoc meritum, annorum trium & viginti COS. eſt factus. Latini, qui noluerunt milites dare, hoc quoque à Romanis exigere cœperunt, ut unus conſul ex eorum; alter ex Romanorum populo crearetur. Quod cum eſſet negatum, bellum contra eos ſuſceptum eſt, & ingenti pugna ſuperati ſunt: ac de his perdomitis triumphatum eſt. Statuæ conſulibus ob meritum victoriæ in Roſtris poſitæ ſunt. [[1] Eo anno etiam Alexandria ab Alexandro Macedone condita eſt.]

IV. Jam Romani potentes eſſe cœperunt. Bellum enim in centeſimo & triceſimo fere milliario ab urbe apud [2] Samnites gerebatur; qui medii ſunt inter Picenum, Campaniam, & Apuliam. [3] Lucius" Papius Curſor cum honore dictatoris ad id bellum profectus eſt. Qui cum Romam rediiſſet, Q. Fabio [4] Maximo", magiſtro equitum, quem apud exercitum reliquit, præcepit, ne ſe abſente pugnaret. Ille, occaſione reperta, feliciſſime dimicavit, & Samnites de-

νίκης τρόπος δέδωκε τὴν προσηγορίαν. Κορβῖνος γὰρ ὠνομάσθη [1] ἀπὸ τοῦ κόρακος, οὕτω κατὰ τὴν τῶν Ἰταλῶν ὀνομαζομένου φωνήν· καὶ οὐδὲ μέχρι τούτων τὰ τῆς εὐμοιρίας ἔστη· ἀλλὰ τρίτον καὶ εἰκοστὸν γεγονὼς ἔτος ἐπὶ τὴν ὑπατείαν [2] ἐκλήθη. Λατῖνοι δὲ, οἱ τὴν στρατολογίαν ἀρνησάμενοι, καθάπερ ἔκ τινος μελέτης ἐπὶ μεῖζον ἐχώρησαν. ἔφασκον γὰρ τὸν ἕτερον τῶν ὑπάτων ἐκ σφῶν αὐτῶν χρῆναι χειροτονεῖσθαι. Τῶν Ῥωμαίων δὲ οὐ συνθεμένων, ἀνήφθη πόλεμος μέγιστος, εἴπερ τις ἄλλος· καὶ τοῦτον μὲν ἡττήθησαν οἱ Λατῖνοι, καὶ θρίαμβον ἔσχεν ἡ νίκη· τοῖς ὑπάτοις δὲ, ὡς ὑπὲρ ἔργου μεγάλου, κατά τι χωρίον, ὃ Ῥώστρα καλοῦσιν, ἀνδριάντες ἀνέστησαν. τοῦτο δὲ τὸ χωρίον τὰς πρὸς τὸν δῆμον ἐδέχετο τῶν λοιπῶν ἀρχόντων δημηγορίας. ἐκεῖθεν γὰρ ἐν ταῖς καταλαμβανούσαις χρείαις διαλέγονται τῷ δήμῳ. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν Ἀλεξάνδρεια παρὰ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου συνῳκίσθη, καὶ ταύτην ἐδέξατο τὴν προσηγορίαν ἡ τῆς Αἰγύπτου πάσης μήτηρ.

δ'. Ἐντεῦθεν δὴ καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ηὐξήθη Ῥωμαίοις, καὶ πρὸς ἄκρον ἀφίκοντο δυναστείας. ἀμέλει πορρωτάτω [3] λοιπὸν αὐτοῖς οἱ πόλεμοι συνεκροτοῦντο. ἐπὶ Σαμνίτας γοῦν, τριακοσίοις ἀπῳκισμένους σημείοις, τὴν στρατιὰν ἐκίνησαν, ἧς ἀφηγεῖτο Παπίριος Κούρσωρ, τὴν τῆς δικτατωρίας ἔχων ἐξουσίαν. χρείας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ῥώμην καλούσης τὸν ἄρχοντα τῆς ἵππου Φάβιον Μάξιμον (ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν, δυναστεία τοῦ δικτάτωρος) κατέλιπεν ἐπιτροπεύειν τοῦ στρατοῦ, προαγορεύσας μὴ συμμῖξαι, μήτε εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, πρὶν ἂν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπανήκῃ. λαβόμενος δὲ ὁ Φάβιος καιροῦ, καὶ μικρὰ φροντίσας τῶν τοῦ δικτάτωρος ἐντολῶν, ἐμαχέσατο μὲν μετὰ λαμπρᾶς τῆς τύχης, καὶ τοὺς Σαμνίτας ἀπώλεσε παν-

1 Incluſa deſunt in Vi. N. M. &c. & videri poſſunt à P. Diacono ſuperaddita. Sed habent F. B. LC. L. V. E. & Metaphraſtes. 2 *Samnitas* B. N. M. G. paſſim. 3 Deeſt E. Gr. 4 Deeſt L. LC. ------ 1 Ἀπὸ iſtud Sylb. addidit ex Suida. 2 Pro vitioſo ἠλήθη, monente Sylb. 3 Sic emendat Sylb. pro λοιπῶν.

levit.

levit. Ob quam rem à dictatore capitis damnatus, quod ſe vetante pugnaſſet, ingenti favore militum & populi liberatus eſt: tanta Papirio ſeditione commota, ut pene ipſe interficeretur. Poſtea Samnites Romanos, T. Veturio & Sp. [1] Poſthumio COSS. ingenti dedecore vicerunt [2] & ſub jugum miſerunt". [3] Pax tamen à ſenatu & populo ſoluta eſt, quæ cum ipſis propter neceſſitatem facta fuerat. Poſtea Samnites victi ſunt à L. Papirio conſule: ſeptem millia eorum ſub jugum miſſa. Papirius de Samnitibus triumphavit. Eo tempore Appius Claudius cenſor aquam Claudiam induxit, & viam Appiam ſtravit.

V. Samnites, reparato bello, Q. Fabium Maximum vicerunt, tribus millibus hominum occiſis. Poſtea cum pater [4] ei Fabius Maximus [5] legatus fuiſſet, & Samnites vicit, & plurima eorum oppida cepit. Deinde P. Cornelius Rufi-

στρατηγοῦ. ἐπὶ τούτοις ψῆφον ἐπήγαγεν ὁ δικτάτωρ αὐτῷ θανάτου· διεσώθη δὲ τῇ τε τοῦ στρατεύματος περὶ αὐτὸν σχέσει, καὶ τῇ τοῦ δήμου σπουδῇ. τοσαύτη τε ἐκινήθη κατὰ τοῦ Παπιρίου στάσις, ὡς παρὰ μικρὸν ἐλθεῖν αὐτὸν θανάτου. Μετὰ ταῦτα οἱ Σαμνῖται τοὺς Ῥωμαίους, ὑπατευόντων Τίτου Βετουρίου καὶ Σπουρίου Ποστουμίου, μετὰ πολλῆς κατεπολέμησαν τῆς αἰσχύνης· καὶ κύριοι καταστάντες αὐτῶν, ἔθεντο σπονδὰς τοῖς ἡττημένοις ἀπρεπεῖς· ἀλλ' ἡ σύγκλητος καὶ ὁ δῆμος τὰς μὲν σπονδὰς παρεσάλευσαν, ὡς ἐν δυσπραγίᾳ γεγενημένας, ἀνέλαβον δὲ τὴν μάχην. καὶ οἱ πρότερον νενικηκότες ἡττήθησαν, Παπιρίου τοῦ ὑπάτου τῇ μάχῃ στρατηγοῦντος. πεσόντων δὲ τῶν πλειόνων ἑπτὰ χιλιάδες ἀνδρῶν αἰχμαλώτων ὑπὸ τοῖς νενικηκόσιν ἐγένοντο· καὶ πρῶτος οὗτος κατὰ Σαμνιτῶν ἐδόθη τῷ Παπιρίῳ θρίαμβος. Κατὰ δὲ τὸν τοῦτον χρόνον Ἄππιος Κλαύδιος κήνσωρ αἱρεῖται, ἤγουν τιμητής. ἀρχὴ δὲ ἦν αὕτη τῶν μεγίστων, καὶ ἦν ἔργον αὐτῇ τοὺς τῶν πολιτῶν διερευνᾶσθαί τε καὶ κρίνειν βίους· τιμωρίας τε κατὰ πάσης ἠδικηκυίας δυναστείας, καὶ οὐδεὶς ἦν ἔξω τῆς τοῦ κήνσωρος ἐξουσίας. κύριοι δὲ ἦσαν οἱ κήνσορες καὶ ἔργοις καινοῖς κατακοσμεῖν τὴν πόλιν. ὁ Κλαύδιος γοῦν πηγὴν ὠχέτευσεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἥτις αὐτῷ μέχρι νῦν ἐπονομάζεται Κλαυδία· ὁδόν τε ἐστόρεσεν, ἥτις ἐπεκλήθη καὶ αὐτὴ τῷ πεποιηκότι, Ἀππία προσαγορευθεῖσα. οὕτως ἡ μέν τοι [1] ἐπώνυμον ἔσχε τοῦ πεποιηκότος, ἡ δὲ αὐτὸ τοὔνομα.

ε'. Τούτων ὧδε πεπραγμένων Σαμνῖται τὴν μάχην ἀνενεώσαντο, Κοΐντου Φαβίου Μαξίμου τὴν ὑπατείαν ἔχοντος. παῖς δὲ ἦν οὗτος τοῦ μικροῦ πρόσθεν εἰρημένου Φαβίου Μαξίμου. οὗτος ἡττᾶται τὴν μάχην [καὶ] τρισχιλίους ἀποβάλλει τῶν μαχιμωτάτων. λήγατος δὲ αὐτῷ χειροτονηθεὶς ὁ πατὴρ Φάβιος, ἐνίκησέ τε τοὺς Σαμνίτας, καὶ πολλὰς αὐτῶν πόλεις εἷλεν.

1 *Poſthumio COSS. apud Caudinas Furculas anguſtiis locorum concluſos ingenti*, &c. G. N. B. V M. HM. 2 Deſunt E. P. V. Mer. Et quidem Cellario gloſſema videtur. 3 *Poſteriore ſiquidem anno, jubente Senatu, pax cum Samnitibus firmata ſoluta eſt. Luciuſque Papirius COS adverſus eos directus eſt. Congreſſi itaque Samnites cum Papirio ſuperati ſunt, quorum ſeptem millibus ſub jugo miſſis Papirius de Samn.* B. V. 4 Al. *ejus.* 5 Sic codd. plerique. Alii: *legatus datus fuiſſet* ----- 1 Sic vult Sylb. loco ἐπωνύμως. In ſequenti commate exemplar habet αὐτῷ, errore ambiguo. Sylb. emendavit αὐτό, quod ſi diſplicet, reponere poteris αὐτοῦ.

nus, [1] Manius Curius Dentatus, ambo COSS. contra Samnites miſſi, ingentibus prœliis eos confecere. Tum bellum cum Samnitibus per annos [2] novem & XL. actum ſuſtulerunt; neque ullus hoſtis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigaverit. Interjectis aliquot annis, iterum ſe Gallorum copiæ, contra Romanos, Tuſcis Samnitibuſque junxerunt: ſed cum Romam tenderent, à Cn. Cornelio [3] Dolabello COS. deletæ ſunt.

VI. Eodem tempore Tarentinis, qui jam in ultima Italia ſunt, bellum indictum eſt: quia legatis Romanorum injuriam feciſſent. Hi Pyrrhum, Epiri regem, contra Romanos auxilio popoſcerunt, qui ex genere Achillis originem trahebat. Is mox ad Italiam venit, tumque primum Romani cum tranſmarino hoſte dimicaverunt. Miſſus eſt contra eum conſul P. Valerius Levinus, qui cum exploratores Pyrrhi cepiſſet, juſſit eos per caſtra duci, oſtendi omnem exercitum, tumque dimitti, ut renunciarent Pyrrho, [4] quæcunque à Romanis agerentur. Commiſſa mox pugna, cum [5] jam Pyrrhus fugeret, elephantorum auxilio

Ἔπειτα διαδέχονται τὴν ὕπατον ἀρχὴν Πούβλιος Κορνήλιος Ῥουφῖνος, καὶ Μάρκος Κούριος Δεντάτος· καὶ συνάψαντες πρὸς τοὺς Σαμνίτας πόλεμον, πολλαῖς τε μάχαις λαμπροὶ ὑπερέσχον, καὶ παντάπασιν αὐτοὺς ἐκπολιορκήσαντες δι' ἐτῶν ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα τέλος ἔδωσαν τῷ πολέμῳ. ὡς ἔπος δὲ εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν ἐντὸς τῆς Ἰταλίας ἐθνῶν οὕτω τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις κατειργάσατο. πολλοῖς δὲ ὕστερον ἐνιαυτοῖς πλῆθος Γάλλων ἀξιομάχητον, Τούσκοις τε καὶ Σαμνίταις κατὰ τῆς Ῥώμης ἐκοινώνησαν· καὶ τὸν δρόμον ἐπ' αὐτὴν ποιούμενοι, παρὰ Γναίου Κορνηλίου Δολοβέλλου τοῦ ὑπάτου πανωλεθρίᾳ διεφθάρησαν.

ς'. Ὑπὸ τούτους τοὺς χρόνους Ταραντίνοις, ἐν ὑστάτῳ τῆς Ἰταλίας πάσης κειμένοις, ἐπήχθη παρὰ Ῥωμαίων πόλεμος. αἰτία δὲ ἦν τοῦ πολέμου παροινία καὶ ἀσέλγεια παρὰ τοῦ δήμου τοῦ Ταραντίνου κατὰ τῶν πρεσβευόντων ἐκ τῆς Ῥώμης τετολμημένη. ἀκμαζόντων δὲ τῶν κατὰ τὴν μάχην, Πύρρον ἐπεκαλέσαντο σύμμαχον Ταραντῖνοι, γένος μὲν τῶν ἀπ' Ἀχιλλέως, βασιλεύοντα δὲ τῶν Ἠπειρωτῶν. καταλαμβάνει τοίνυν τὴν [1] Ἰταλίαν ὁ Πύρρος· καὶ τοῦτον πρῶτον πόλεμον ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι πρὸς στρατιὰν ἐξ ὑπερορίων ἥκουσαν. [2] ἐπὶ τούτῳ ὕπατος ἐχειροτονήθη Πούβλιος Οὐαλέριος Λαιβῖνος. [3] οὗτος Πύρρου κατασκόπους ἑλὼν, προσέταξεν ἅπαν αὐτοῖς ἐπιδειχθῆναι τὸ στρατόπεδον· εἶτα ἀφεθῆναι, καὶ τῷ Πύρρῳ γενέσθαι μηνυτὰς, ὧν ἐθεάσαντο. μετὰ ταῦτα γίνεται μάχη, καὶ τραπέντος τοῦ Πύρρου, μεταβολὴν ἔσχεν διὰ τοὺς ἐλέφαντας ἡ τοῦ πολέμου τύχη. ἀγνῶτες γὰρ ὄντες τούτων

1 *Marcus* B. M. N F V Gr. HM. Sed Manium verum eſſe Curii prænomen tradunt Sigonius & Panvinius 2 XLVIII. L. I.C. 3 *Labello* G L. 4 Alii: *quæ cum Romanis* 5 *Jam illico Pyrrh* V. ----- 1 Perperam & ſcriptum, & excuſum fuerat βασιλείαν. 2 Emendat Sylb. ex ἐπὶ τούτων. 3 Alii: οὗτος τοῦ Πύρρου, ſed abjiciendum τοῦ, monitore Sylburgio.

vicit,

vicit: quos incognitos Romani expaverunt. ſed nox prœlio finem dedit. Levinus tamen per noctem fugit, Pyrrhus Romanos mille octingentos cepit, eoſque ſummo honore tractavit; occiſos ſepelivit. quos cum adverſo vulnere & truci vultu, etiam mortuos jacere vidiſſet, tuliſſe ad cœlum manus dicitur, cum hac voce: *Je totius orbis dominum eſſe potuiſſe, ſi tales ſibi milites contigiſſent.*

VII. Poſtea Pyrrhus junctis ſibi Samnitibus, Lucanis, [1] Bruttiiſque, Romam perrexit, omnia ferro ignique vaſtavit. Campaniam depopulatus eſt; atque ad Præneſte venit, milliario ab urbe octavodecimo. Mox terrore exercitus, qui cum conſule ſequebatur, in Campaniam ſe recepit. Legati ad Pyrrhum de [2] redimendis" captivis miſſi, ab eo honorifice ſuſcepti ſunt: captivos ſine pretio Romam miſit. Unum ex legatis Romanorum Fabricium ſic admiratus eſt, ut, cum eum pauperem eſſe cognoviſſet, quarta parte regni promiſſa, ſollicitare voluerit, ut ad ſe tranſiret; contemptuſque à Fabricio eſt. [3] Quare cum Pyrrhus ingenti Romanorum admiratione teneretur, legatum miſit, qui pacem æquis

οἱ Ῥωμαῖοι τῶν θηρίων, καὶ τῶν ἵππων πρὸς τὴν ἀθρόαν ὄψιν ἐκπλαγέντων, φοβηθέντες εἶχον ἔλαττον. κακῶς δὴ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐκ τούτου διακειμένων, ἡ νὺξ ἔδωκε τῇ συμπλοκῇ τέλος. ᾗ χρησάμενος ὁ Λαβῖνος ὑπεχώρησε. Κατὰ δὴ ταύτην τὴν μάχην χιλίους ὀκτακοσίους ὁ Πύῤῥος αἰχμαλώτους εἷλεν, καὶ τῶν μεγίστων αὐτοὺς ἠξίωσε τιμῶν· τοὺς δὲ πεσόντας ἐξ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ταφῇ παραδέδωκεν. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς καὶ ἐν νεκροῖς τοῖς σώμασιν φοβεροὺς, πάντων τε τὰς πληγὰς ἐμπροσθίους, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνασχὼν, ἔφη, πάσης ἂν κρατῆσαι τῆς γῆς, εἰ τοιούτοις αὐτῷ χρήσασθαι στρατιώταις ἐξεγένετο.

ζʹ. Μετὰ ταῦτα συνάπτουσιν ἑαυτοὺς τῷ Πύῤῥῳ Σαμνῖται καὶ Λευκανοὶ, καὶ Βρέττιοι· καὶ γίνεται δρόμος ἁπάντων ἐπὶ τὴν Ῥώμην· πᾶν τε τὸ προστυχὸν ἢ πυρὸς ἦν ἔργον, ἢ σιδήρου, καὶ τὴν μὲν Καμπανίαν ἐξεπολιόρκησαν· ἧκον δὲ ἐπὶ τὴν Πραίνεστον, τῆς πόλεως ὀκτωκαιδεκάτῳ σημείῳ ἀφεστῶσαν. Φοβηθεὶς δὲ ὁ Πύῤῥος τὸν ὕπατον καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν ὄπισθεν αὐτῷ κατακολουθήσασαν, εἰς τὴν Καμπανίαν ὑπεχώρησεν· καὶ παραγίνονται πρὸς αὐτὸν πρέσβεις Ῥωμαίων, ἐξωνήσασθαι βουλόμενοι τοὺς αἰχμαλώτους. Τούτους διὰ πάσης αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἐποιήσατο, [1] εἶχέ τε ὡς ἐνὶ μάλιστα φιλοφρόνως. τὰ λύτρα τε ἀπωσάμενος, προῖκα τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέπεμψεν. ἕνα δὲ ἐκ τῶν πρέσβεων Φαβρίκιον οὕτως ἠγάσθη καὶ ἐθαύμασεν, ὥστε, ἐπειδὴ πενίᾳ συζῆν αὐτὸν ἔγνω, τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας, τὸ τέταρτον αὐτῷ προὔθηκεν αὐτῶν τε καὶ τῆς ἀρχῆς, εἰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἕλοιτο συνουσίαν, καὶ κατὰ τῶν πολιτῶν [2] αὐτῷ προστεθείη. καταφρονηθείσης δὲ τῆς ὑποσχέσεως, ηὐξήθη τῷ Πύῤῥῳ τὸ περὶ τὴν Ῥώμην τι καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς θαῦμα· καὶ πρέσβεις ὁ νενικηκὼς πέμπει, παρὰ τῶν ἡττημένων σπονδὰς ἐπαγγέλλειν ἴσας

1 *Briciiſque* G. B M. *Britiniiſque* N. 2 Deeſt L. Burd. 3 *Ob qua cum Pyrrhus legatos Romanorum ingenti admiratione teneret, legatum.* G. ——— 1 Excuſum erat in ed. Sylb. εἶδε. 2 Sylburgius ita divinavit legendum eſſe. Vulgatum αὐτὸν προσθείη.

con-

conditionibus peteret, præcipuum virum, Cineam nomine; ita ut Pyrrhus partem Italiæ, quam jam armis occupaverat, obtineret. Pax diſplicuit: remandatumque Pyrrho à ſenatu eſt, eum cum Romanis, niſi ex Italia receſſiſſet, pacem habere non poſſe. Tum Romani juſſerunt captivos omnes, quos Pyrrhus reddiderat, infames haberi, [1] qui ſe armis defendere potuiſſent: nec ante eos ad veterem ſtatum reverti, quam [2] ſibi notorum hoſtium occiſorum ſpolia retuliſſent. Ita legatus Pyrrhi reverſus eſt. à quo cum quæreret Pyrrhus, *qualem Romam comperiſſet*; Cineas dixit, *regum ſe patriam vidiſſe: ſcilicet tales illic fere omnes, qualis unus Pyrrhus apud Epirum & reliquam Græciam putaretur.*

VIII. Miſſi ſunt contra Pyrrhum [3] duces P. Sulpicius & Decius [4] Mus" conſules. Certamine commiſſo Pyrrhus vulneratus eſt, elephanti interfecti, xx. millia cæſa hoſtium, & ex Romanis tantum quinque millia. [5] Pyrrhus fugatus. Interjecto anno, contra Pyrrhum Fabricius eſt miſſus: qui prius inter legatos ſollicitari non poterat, quarta parte regni promiſſa. Tum, cum vicina caſtra ipſe & rex haberent,

ἑκατέροις· τῆς δὲ πρεσβείας ἐξῆρχεν ἀνὴρ ἐπιφανὴς Κινέας. τῶν σπονδῶν δὲ μέρος ἦν καὶ τόδε· τῆς Ἰταλίας ὅσον ἤδη ἐδέδεκτο τοῦ Πύῤῥου ἢ πολιορκηθὲν, ἢ ἑκούσιον, τῆς αὐτοῦ δεσποτείας εἶναι. ταύτην οὐκ ἐδέξαντο τὴν συνθήκην οἱ Ῥωμαῖοι· ἀπεκρίναντο δὲ τοῖς πρέσβεσι, σπονδὰς οὐδαμῶς ἔσεσθαι Πύῤῥῳ τε καὶ αὐτοῖς, εἰ μὴ πάσης τῆς Ἰταλίας ἐκχωρήσειε· μέγα τε μηδὲν ἡγεῖσθαι σφᾶς παρεσχηκέναι Πύῤῥον τὸ κατὰ τοὺς αἰχμαλώτους. [1] τούτου δὲ εἶναι σημεῖον, τὸ τοὺς ἀφεθέντας ἀτίμους εἶναι παρ᾽ αὐτοῖς, ὡς ἀναξίους τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας, δι᾽ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ πολεμοῦντες ληφθεῖεν. λύσιν τε αὐτοῖς οὐκ ἔσεσθαι τοῦ κακοῦ, πρὶν ἂν τῶν διεγνωσμένων ἀνδρῶν ἐκ τοῦ στρατεύματος τῶν πολεμίων λάφυρα κομίσωσιν. Οὕτω μὲν οὖν ἐπανῆλθεν ἄπρακτος ἡ πρεσβεία. πυνθανομένῳ δὲ τοῦ Πύῤῥου παρὰ τῶν πρέσβεων, οἵαν εὕροιεν τὴν πόλιν, φασὶ τὸν Κινέαν εἰπεῖν, πατρίδα βασιλέων ἑωρακέναι· τοῦτο δηλοῦντα, ὡς οἱ τῆς πόλεως ἔνοικοι πάντες τοιοῦτοι τυγχάνουσιν, οἷος αὐτὸς ὁ Πύῤῥος κατὰ τὴν Ἤπειρον καὶ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ὑπείληπται.

η΄. Ἐντεῦθεν ἐκστρατεύουσι πάλιν ἐπὶ τὸν Πύῤῥον ὑφ᾽ ἡγεμόσιν ὑπάτοις Πουβλίῳ Σουλπικίῳ, καὶ Δεκίῳ. καὶ γενομένης μάχης τιτρώσκεται Πύῤῥος, καὶ τῶν ἐλεφάντων ἀναιρεῖται τὸ πλεῖστον· πίπτουσί τε τῶν μετὰ Πύῤῥου χιλιάδες εἴκοσι, Ῥωμαίων δὲ πεντακισχίλιοι μόνοι. Φεύγει τοίνυν ὁ Πύῤῥος ἐπὶ τὴν Τάραντα. καὶ διελθόντος ἐνιαυτοῦ μετὰ ταύτην τὴν μάχην, Φαβρίκιος αὖθις ἐπιπέμπεται τοῦ Πύῤῥου μετὰ στρατιᾶς, ᾧ τὸ τέταρτον τῆς βασιλείας ἦν ὑπεσχημένος. στρατοπεδευσάμενοι δὲ

1 *Quod armati capi potuiſſent* G M. N. B. V. E. 2 *Sabinorum hoſtium* Sch. *Sibi binorum hoſtium* Mer. Rectius *notorum*, ut ex Metaphraſte patet. 3 Ducem V. 4 Deeſt LC. G. B. V. N. M. L. Vi. Fr. F. *Mummius* E. male. Vide Pighii Annal. T. I. p. 434. 5 *Pyrrhus tamen fugatus* F. *Pyrrhus Tarentum fugatus* in pleriſque libris impreſſis & MSS. & ſic Metaphraſtes. ------- 1 Elegantius, quam quod vulgo exſtat τοῦτο.

medicus

medicus Pyrrhi ad eum nocte venit, promittens veneno Pyrrhum occiſurum, ſi ſibi aliquid polliceretur; quem Fabricius vinctum reduci juſſit ad dominum, Pyrrhoque dici, quæ contra caput ejus medicus ſpopondiſſet. Tunc rex admiratus eum, dixiſſe fertur: *Ille eſt Fabricius, qui difficilius ab honeſtate, quam ſol à curſu ſuo averti poteſt.* Tunc rex in Siciliam profectus eſt: Fabricius, victis Samnitibus & Lucanis, triumphavit. COSS. deinde [1] Curius Dentatus & Cornelius Lentulus adverſum Pyrrhum miſſi ſunt. Curius contra eum pugnavit; exercitum ejus cecidit, ipſum Tarentum fugavit, caſtra cepit. Ea die cæſa hoſtium XXIII. millia. [2] Curius in conſulatu triumphavit: primus Romam elephantos quatuor duxit. Pyrrhus etiam à Tarento mox receſſit, & apud Argos, Græciæ civitatem, occiſus eſt.

IX. [3] C. Fabricio Luſcino, & C. Claudio Cinna COSS. anno urbis conditæ CCCCLXI. legati Alexandrini, à Ptolemæo miſſi, Romam venere: & à Romanis amicitiam, quam

ἐκ τοῦ πλησίον αὐτός τε καὶ ὁ Πύῤῥος, ἀνέμενον τὴν μάχην· μιᾷ δὲ τῶν νυκτῶν ἰατρός τις τοῦ Πύῤῥου συνὼν, προσφεύγει τῷ Φαβρικίῳ, ὑπισχνούμενος φαρμάκῳ τὸν Πύῤῥον ἀναιρήσειν, εἴ τις αὐτῷ τοῦ ἔργου τούτου καρπὸς γένοιτο. Τοῦτον ὁ Φαβρίκιος δέσμιον ἐκπέμπει τῷ Πύῤῥῳ, σημήνας ὡς οὐκ ἔστι Ῥωμαίων, δόλῳ τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλ' ὅπλοις ἀναιρεῖν. Τότε τὸν Φαβρίκιον ὑπεραγασθεὶς ὁ Πύῤῥος, οὗτός ἐστιν, ἔφη, Φαβρίκιος, ὃν οὐκ ἔστιν ἀφελκυσθῆναι τοῦ πρέποντος, ὥσπερ οὐδὲ τὸν ἥλιον τῆς αὐτοῦ φορᾶς. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπὶ τὴν Σικελίαν ἀπεχώρησεν. Φαβρίκιος δὲ, Λευκανούς τε καὶ Σαμνίτας ἑλὼν, ὑπὲρ τῆς νίκης ἐθριάμβευσε. Δέχονται δὲ τὴν ὑπατείαν Μάρκος Κούριος Δεντάτος, καὶ Κορνήλιος Λέντουλος· εὐθὺς δὲ ἐπὶ τὸν Πύῤῥον ἐκστρατεύουσιν. ὁ τοίνυν Κούριος συνῆψε πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ τὸ μὲν στράτευμα σχεδὸν ἅπαν ἀπώλεσε τοῦ Πύῤῥου, αὐτόν τε ἡ Τάρας ὑπεδέξατο, φεύγοντα, καὶ γίνεται τῆς παρεμβολῆς τῶν πολεμίων ὁ Κούριος ἐγκρατής. ὁ δὲ τῶν πεσόντων πολεμίων ἀριθμὸς εἴκοσι τρεῖς ἦσαν χιλιάδες. οὗτος ὁ πόλεμος ἔδωκε τῷ Κουρίῳ θρίαμβον. ἐπισημότατός τε οὗτος ἐγένετο τῶν πώποτε, τεσσάρων ἐλεφάντων τότε πρῶτον ἐν τῇ Ῥώμῃ φανέντων. Τούτων οὕτω πραχθέντων καὶ τὴν Τάραντα ἀπολιπὼν ὁ Πύῤῥος ἐπὶ τὸ Ἄργος ἐχώρησεν· ἔνθα τὸ τέλος τοῦ βίου ἐδέξατο, [1] πεσὼν ἐν πολέμῳ.

θʹ. Ἐντεῦθεν Γάϊος Φάβιος Λίκινος, καὶ Γάϊος Κλαύδιος Κανίνας ὕπατοι χειροτονοῦνται, τετρακοσιοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ πρώτῳ τῆς Ῥώμης ἔτει. κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν πρέσβεις ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, πεμφθέντες πρὸς τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, κατέλαβον τὴν Ῥώμην, αἰτούμενοι παρ'

1 *Manius Cur.* in vulg. edd. *Marc. Cur.* Gr. 2 Vulgo *Dentatus Curius.* 3 *Gallio Fabio Licinio, Caio Claudio Cinna Conſ.* G. *Gaio Fabio Licinio, G. Cannio Conſ.* M. *Gaio Fabio L. C. Claud. Canino Conſ.* LC. F. V. *Caio Fabricio Luſcino, Caio Claudio Canina Conſ.* HM. ------- 1 Exemplaris margini hæc adſcripta erat adnotatio: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως τελευτῆς Πύῤῥου τοῦ Ἠπειρωτῶν βασιλέως, ἔτη υξαʹ. i. e. *ab urbe condita uſque ad mortem Pyrrhi Epirotarum regis, anni* 461.

petierant,

petierant, obtinuerunt. [1] Quintio Gulone, C. Fabio Pictore COSS. Picentes bellum commovere, & ab inſequentibus COSS. P. Sempronio, Appio Claudio, victi ſunt; & de his triumphatum eſt. Conditæ à Romanis civitates, [2] Ariminum in Gallia, & Beneventum in Samnio. M. Attilio Regulo, L. [3] Junio" Libone COSS. Salentinis [4] in Apulia" bellum indictum eſt: captique ſunt [5] cum civitate ſimul" Brunduſini, & de [6] his triumphatum eſt.

X. Anno CCCCLXXII. cum jam clarum urbis Romæ nomen eſſet, arma tamen extra Italiam mota non fuerant. Ut igitur cognoſceretur, quæ copiæ Romanorum eſſent, cenſus eſt habitus: inventa ſunt civium capita CCXCII. millia [7] CCCXXXIV. quanquam à condita urbe nunquam bella ceſſâſſent. Et contra Afros bellum ſuſceptum eſt primum, Appio Claudio, Q. [8] Fulvio COSS. In Sicilia contra eos pugnatum eſt, & Appius Claudius de Afris & rege Siciliæ Hierone triumphavit. Inſequenti anno, Valerio Marco & [9] Otacilio COSS. in Sicilia à Romanis res magnæ geſtæ ſunt.

αὐτῶν εἰρήνην τε καὶ φιλίαν. Ἐκδεξαμένων δὲ τὴν ὑπατείαν Κουίντου Κυλληνίου καὶ Γαΐου Φαβίου Πίκτωρος, Πικέντες πόλεμον ἐκίνησαν. χρόνου δὲ διελθόντος οὐ πολλοῦ παρὰ τῶν ἑξῆς ὑπάτων Ποπλίου Σεμπρωνίου, καὶ Ἀππίου Κλαυδίου κατεπολεμήθησαν, ὡς καὶ θρίαμβον γενέσθαι χώραν. τότε δὴ καὶ πόλεις [1] παρὰ Ῥωμαίοις ᾠκοδομήθησαν, Ἀρίμινός τε ἐν Γάλλοις, καὶ Βενεβεντὸς ἐν Σαμνίῳ. Μάρκου δὲ Ἀτιλίου Ῥηγούλου καὶ Λουκίου Ἰουνίου Λίβωνος ἐλθόντων ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, κατὰ Σαλλεντίνων ἐδογματίσθη πόλεμος. ἡττήθησαν δὲ, καὶ τῆς πόλεως ἐξέπεσον τῆς ἑαυτῶν· καὶ μετὰ τούτων Βρεντεσηνοί. καθ᾽ ὧν ἁπάντων οἱ νικήσαντες ἐθριάμβευσαν.

ι. Τετρακοσιοστῷ δὲ καὶ ἑβδομηκοστῷ τῆς πόλεως, ἐπὶ πολὺ λοιπὸν ἦν καὶ παρὰ πᾶσι λαμπρὸν τὸ τῆς Ῥώμης ὄνομα. οὔπω δὲ τῆς Ἰταλίας ἐκτὸς αὐτοῖς συνεκεκρότητο πόλεμος. τότε τοίνυν βουληθέντες τὸ τῶν πολιτῶν γνῶναι πλῆθος, ἀπογραφὴν ἐποιήσαντο, [2] καὶ συνηριθμήθησαν ἀνδρῶν ἐννέα καὶ εἴκοσι μυριάδες, καὶ δισχίλιοι διακόσιοι τριάκοντα τέσσαρες· καί τοι παρὰ πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον οὐδὲ μιᾶς γενομένης ἀνακωχῆς πολέμου. ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει τῆς πόλεως, πρὸς Ἀφρους αὐτοῖς ὁ πρότερος κινεῖται πόλεμος, Ἀππίου Κλαυδίου καὶ Κουίντου Φαβίου τὴν ὕπατον ἐχόντων ἀρχήν. γίνεται τοίνυν [3] ἐν τῇ Σικελίᾳ συμπλοκή· καὶ νικήσας ὁ Κλαύδιος Ἀφρους τε καὶ τὸν βασιλέα Σικελίας Ἱέρωνα, καθ᾽ ἑκατέρων ἐθριάμβευσε. Τῷ δὲ ἑξῆς ἐνιαυτῷ Οὐαλέριος Μάρκος, καὶ Ὠτακίλιος Κράσσος ὕπατοι

1 *Quinto Gulone, Fabio Pictore* G. B. V. *Quinto Gallinio, Gaio &c.* L. N. LC *Quinto Gulinio &c.* F. 2 *Ariminus* LC. G. B. N. M. L. Gr. 3 Deeſt B. *Julio* G. N. L. Vide Annott. 4 Deſunt V. 5 Deſunt G 6 *Hi iterum triumphatum eſt* Fr. Vi. Vide Annott. 7 CCCCXXXIII. G. & in quibuſd. edd. 8 *Fabio* B. 9 *Atacilio* M. B. N. ------ 1 Aptius παρὰ Ῥωμαίων 2 Exemplaris margini hæc adnotata erat cenſus ſumma: *ἀνδρῶν μυριάδες ἐγγὺς λʹ τότε ἦσαν ἐν Ῥώμῃ. hominum circiter 30. myriades* (i. e. CCC. millia) *tunc erant in urbe Roma* 3 Ita emendat Sylb. quod ſcriptum erat, ἐκ τῆς Σικελίας.

Tauro-

Tauromenitani, Catanenſes, & præterea quinquaginta civitates in fidem acceptæ ſunt. Tertio anno in Sicilia contra [1] Hieronem bellum paratum eſt. Is cum omni nobilitate Syracuſanorum pacem à Romanis impetravit, deditque argenti talenta ducenta. Afri in Sicilia victi ſunt, & de his ſecundo Romæ triumphatum eſt. Quinto anno belli Punici, quod contra Afros gerebatur, primum Romani C. [2] Duillio & Cn. Cornelio Aſina COSS. in mari dimicaverunt, paratis navibus roſtratis, quas Liburnas vocant. Conſul Cornelius fraude deceptus eſt. Duillius, commiſſo prœlio, Carthaginienſium ducem vicit, [3] XXXI. naves cepit, [4] XIV. merſit, [5] VII. millia hoſtium cepit, III. occidit: neque ulla victoria Romanis gratior fuit, quod invicti terra, jam etiam mari plurimum poſſent. C. Aquilio Floro, L. Scipione COSS. Scipio Corſicam & Sardiniam [6] vaſtavit, multa millia inde captivorum abduxit, triumphum egit.

μεγάλα κατὰ τὴν Σικελίαν εἰργάσαντο. Ταυρομένιον γὰρ καὶ Κατάνην, καὶ πεντήκοντα πρὸς ταύταις ἑτέρας πόλεις, τῇ Ῥωμαϊκῇ συνῆψαν ἀρχῇ. Τρίτῳ δὲ ἔτει τοῦ πρὸς Ἄφρους πολέμου, παρασκευῆς ἐπὶ τὸν βασιλέα γινομένης Ἱέρωνα, φθάνει τὴν μάχην Ἱέρων, καὶ μετὰ τῆς συγκλήτου τῆς ἐκ Συρακουσίων, αἰτεῖ παρὰ τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην ἐπὶ διακοσίοις ἀργυρίου ταλάντοις, καὶ λαμβάνει. τρέπεται τοίνυν ἡ παρασκευὴ ἐπὶ τοὺς Ἄφρους, καὶ ἡττῶνται. καὶ θριαμβεύει κατ' αὐτῶν ὁ νενικηκώς. [1] Ἔτει δὲ πέμπτῳ τοῦ προτέρου πρὸς Ἄφρους πολέμου, Γαΐου Δουελλίου καὶ Γνέου Κορνηλίου Ἀσιναῦ καθεστηκότων ὑπάτων, ἐναυμάχησαν Ῥωμαῖοι, [2] τοῦτο πρῶτον ἐν θαλάττῃ πολεμοῦντες· ναυσί τε ἐχρῶντο μακραῖς, ἃς αὐτοὶ μὲν ἐκάλουν [3] ῥωστράτας ἀπὸ τοῦ τὰς πρῴρας αὐτῶν ὀρνέων τινῶν μιμεῖσθαι ῥάμφη· Λίβυρνα δὲ ἡ συνήθεια προσαγορεύει. κατὰ ταύτην δὴ τὴν ναυμαχίαν ἐξ ἀπάτης ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένετο Κορνήλιος. κρατῶν γὰρ τοῖς ὅπλοις, δόλῳ τῶν Ἄφρων, ὡσανεὶ σπονδὰς αἰτούντων, τῶν αὐτῶν ἐπιβὰς τριήρους συνελήφθη τε καὶ δεθεὶς ἀπήχθη. Δουέλλιος δὲ, ἐπεξελθὼν τῇ μάχῃ, νικᾷ τὸν στρατηγὸν τῶν πολεμίων, μίαν τε καὶ τριάκοντα ναῦς αἱρεῖ, δέκα καὶ τέσσαρας ἑτέρας καταποντίσας· ἑπτὰ δὲ χιλιάδας αἰχμαλώτων ὑφ' ἑαυτὸν κατεστήσατο, τρεῖς δὲ διέφθειρε χιλιάδας. σιδήρῳ τε καὶ τοῖς ὕδασι νίκην [4] τότε κατεπράξαντο Ῥωμαῖοι, ἧς ἄλλην οὐχ ἡγήσαντο λαμπροτέραν, οὐδ' αὖ χαριεστέραν· ἐπειδήπερ ὡμολογημένως τοὺς κατὰ γῆν κρατοῦς, κρείττους καὶ κατὰ θάλατταν ὤφθησαν, ἐν ᾗ πλεονεκτεῖν Ἄφροι τὸ πρὶν ἐνομίζοντο. Γαΐου δὲ Ἀκυλίου Φλώρου καὶ Λουκίου Σκιπίωνος διαδεξαμένων τὴν ὑπατείαν Κορσίκη καὶ Σαρδὼ πάντα τρόπον πολιορκηθεῖσαι, πολύ τε ἀποβαλοῦσαι πλῆθος ἀνδρῶν αἰχμαλώτων ὑπὸ τοῖς ὑπάτοις γινομένων, ἀφορμὴ θριάμβου τοῖς νενικηκόσιν ἐγένοντο.

1 *Hieronem regem Siculorum bel.* L. G. B. N. LC V. Fr. Vi. 2 *Duellio* V. N. B. L. LC 3 XXX E. vide Annott. 4 XIII HM. 5 Alii VIII. 6 *Vicit* L. LC. Vi.
---- 1 Margini exemplaris adſcripta hæc adnotatio; ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως τοῦ πρώτως θαλάσσης ἐπέβησαν Ῥωμαῖοι καὶ ἐναυμάχησαν Καρχηδονίοις, ἔτη υο ἔγγιστα. *Ab urbe condita uſque ad id tempus quo Romani primum ingreſſi mare, navali prœlio cum Carthaginienſibus confluxerunt anni proxime* 470. 2 Vel idem ſonat quod τότε, vel ex τότε depravatum eſt. 3 Scriptum & editum erat: ῥώστρα μεμίχθαι. corrupto loco medicinam Sylb. in indice Græco attulit. 4 Vitioſe ſcriptum & incluſum erat τι

XI. L. Manlio Volſone, M. Attilio Regulo COSS. bellum in Africam tranſlatum eſt: contra Hamilcarem, Carthaginienſium ducem, in mari pugnatum, victuſque eſt. nam perditis [1] LXIV. navibus, retro ſe recepit: Romani [2] XXII. amiſerunt. Sed cum in Africam tranſiiſſent: primam Clypeam Africæ civitatem in deditionem acceperunt. Conſules uſque ad Carthaginem proceſſerunt: multiſque vaſtatis [3] oppidis", Manlius victor Romam rediit, & XXVII. millia [4] captivorum reduxit. Attilius Regulus in Africa remanſit. Is contra Afros aciem inſtruxit: contra tres Carthaginienſium [5] duces dimicans, victor fuit: [6] XVIII. millia hoſtium cecidit, quinque millia cum [7] XVIII. elephantis cepit: [8] LXXIV. civitates in fidem accepit. Tum victi Carthaginienſes pacem à Romanis petierunt: quam cum Regulus nollet niſi duriſſimis conditionibus dare, Afri auxilium à Lacedæmoniis petierunt: [9] & duce Xanthippo, qui à Lacedæmoniis miſſus fuerat, Romanorum dux Regulus victus eſt ultima pernicie. [11] nam duo millia tantum ex [10] omni" Romano exercitu refugerunt; [12] quindecim millia cum imperatore Regulo

ια'. Λευκίου δὲ Μαλλίου Βόλσωνος καὶ Μάρκου Ατιλίου Ρηγούλου τὴν ἀρχὴν ὑποδεξαμένων, ἐκ τῆς Ἰταλίας δὲ καὶ Σικελίας ἐπὶ τὴν Αφρικὴν ὁ πόλεμος μετηνέχθη· καὶ γίνεται ναυμαχία καρτερὰ πρὸς Αμιλκάρην, τὸν τῶν πολεμίων στρατηγόν. καθ' ἣν τέσσαρας καὶ ἑξήκοντα ναῦς οἱ Ρωμαῖοι καταποντίσαντες, τὸν μὲν στρατηγὸν ἔτρεψαν εἰς φυγήν, ἀπέβαλον δὲ καὶ αὐτοὶ δύο καὶ εἴκοσι ναῦς. ἀποβάντες δὲ εἰς τὴν πολεμίαν γῆν εὐθὺς μὲν Κλυπέαν εἷλον, ἐπιφανῆ τῶν Αφρων πόλιν· δρόμος δὲ ἦν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα· πᾶν δὲ ὃ διῆλθον ἐκπολιορκήσαντες, ἐχωρίσθησαν· καὶ Μάλλιος μὲν εἰς τὴν Ρώμην ἐπανῆκε μετὰ λαμπρᾶς νίκης, ἑπτὰ καὶ εἴκοσι χιλιάδας αἰχμαλώτων ἄγων. Ρήγουλος δὲ προσμείνας ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ἐπανέλαβεν ἐπ' αὐτῆς τῆς Αφρικῆς τὴν μάχην, τρισὶ τῶν πολεμίων στρατηγοῖς ἀντιπαραταξάμενος. προαγόμενος δὲ τοῦ πολέμου, ὀκτὼ δὲ καὶ δέκα χιλιάδας ἀνελών, καὶ πέντε ζώντων ἑλών, ἐλέφαντάς τε ὀκτὼ καὶ δέκα ληισάμενος, ἑβδομήκοντα καὶ τέσσαρας πόλεις ὑποσπόνδους τῇ Ρώμῃ συνῆψε, τάξας αὐταῖς, οὓς ἐβουλήθη, φόρους. ἐνδόντων λοιπὸν οἱ Αφροι, κεκμηκότων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων, εἰρήνην αἰτοῦσιν, οὐ δεξαμένου δὲ τὴν ἱκετείαν Ρηγούλου, συνθήκας δὲ ἀπαιτοῦντος τῶν σπονδῶν ἀπηνεῖς τε καὶ τραχείας, Λακεδαιμονίους ἐπεκαλέσαντο πρὸς συμμαχίαν· καὶ πέμπεται αὐτοῖς στράτευμα Λακωνικὸν ὑφ' ἡγεμόνι Ξανθίππῳ. συγκροτηθέντος οὖν πολέμου μεταπίπτει τῷ Ρηγούλῳ τὰ τῆς τύχης. ἡττᾶται γὰρ ἧτταν οὕτω μεγάλην, ὥστε πάσης μὲν τῆς στρατιᾶς δισχιλίους διαφυγεῖν μόνους, αὐτὸν δὲ μετὰ πεντακοσίων ὑπὸ

1 LXIII. tantum ponit Polybius. 2 XXIV. Polyb. XX. LC. L. 3 Deeſt LC. G N. B. F. 4 *Captivorum cum ingentibus ſpoliis red.* V. HM. 5 *Duces Aſdrubales duos & Amilcarem.* V. HM. 6 XX. LC. 7 Alii perperam VIII. Et ſic cod Fuld. 8 LXXIII. Fr. Vi. LXXXII. HM. *In* V. voces iſtæ: LXXIV. *c. i. f. accepit* deſiderantur. 9 *Et Dux adhuc & rex Xantippus: qui à Lacedæmoniis miſſus illi præfuit bello, cujus & victor fuit. Romanorum dux Regulus victus eſt* V. 10 Deeſt F. 11 Al. *remanſerunt.* 12 *Quingenti* G B. N. M F. V. Gr HM. Et ſic Polyb.

capta

capta ſunt: XXX. millia [1] occiſa; Regulus ipſe in catenas conjectus.

XII. M. Æmilio Paulo, Servio Fulvio Nobiliore COSS. ambo Romani conſules ad Africam profecti ſunt cum trecentarum navium [2] claſſe; primum Afros navali certamine ſuperant. Æmilius conſul CIV. naves hoſtium demerſit: XXX cum pugnatoribus cepit: [3] XV. millia hoſtium aut occidit, aut cepit; militem ſuum ingenti præda ditavit. Et ſubacta Africa tum fuiſſet, niſi tanta fames fuiſſet, ut diutius exſpectare exercitus non poſſet. Conſules cum victrici claſſe redeuntes, circa Siciliam naufragium paſſi ſunt: & tanta tempeſtas fuit, ut ex quadringentis [4] ſexaginta quatuor navibus, [5] octoginta ſervari vix potuerint. Neque ullo tempore tanta maritima tempeſtas audita eſt. Romani tamen ſtatim ducentas naves reparaverunt; neque in aliquo animus his infractus fuit.

XIII. Cn. [6] Servilius Cæpio, & C. Sempronius Blæſus COSS. cum ducentis ſexaginta navibus ad Africam profecti

τοῖς πολεμίοις γενόμενον δεθῆναι, τρεῖς δὲ [1] μυριάδας ἀνδρῶν μαχιμωτάτων πεσεῖν.

ιβʹ. Ἀλλ' οἱ μετὰ τούτους ὕπατοι Μάρκος Αἰμίλιος Παῦλος, καὶ Σέρβιος Φούλβιος τὴν μὲν κατὰ τὸν πόλεμον δυσπραγίαν ἐπηνώρθωσαν, οὐδὲ αὐτοὶ δὲ συμφορᾶς ἔξω κατέστησαν. τριακοσίαις γὰρ ναυσὶ συμμίξαντες τοῖς Ἀφροις ὑπερέσχον, ὥστε τέσσαρας μὲν καὶ ἑκατὸν νῆας καταποντίσαι, τριάκοντα δὲ μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς μαχομένων ἑλεῖν, ἀνδρῶν δὲ δεκαπέντε χιλιάδας, τοὺς μὲν διαφθεῖραι, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπάγειν, τὸ δὲ στράτευμα τὸ οἰκεῖον πᾶσι χρήμασι τοῖς ἐκ τῆς λείας πλουσιώτατον ἀποφῆναι. οὐδὲν δ' ἂν ἐκώλυσε [2] δουλοῦσθαι τότε τοὺς Ἀφρους, εἰ μὴ λιμὸς ἐπελθὼν περιαπήγαγε τὴν στρατιὰν τοῦ τέλους. Ἐν οὕτω λαμπροῖς τοῖς κατὰ τὴν μάχην, καὶ μετὰ τοσούτων λαφύρων ἐπανιόντα τὸν στόλον σχεδὸν ἅπαντα θαλάσσιος κλύδων κατειργάσατο, καὶ τοσοῦτον ἐγένετο ναυάγιον, ὥστε ἐκ τετρακοσίων καὶ ἑξήκοντα καὶ τεσσάρων νηῶν ὀγδοήκοντα μόνας ἀθλίως διασωθῆναι. οὐδείς τε χρόνος τοσοῦτον χειμῶνα μνήμῃ παραδέδωκεν ἀνθρώπων, οὐδὲ τοσοῦτον σύμπτωμα θαλάσσιον. Οὐ μὴν τοῦτο παρέλυσε τὸ φρόνημα τὸ Ῥωμαϊκόν, οὐδὲ ἀφεῖλέ τι τῆς ἀκμῆς· παραχρῆμά τε διακοσίας ἐπισκευασάμενοι ναῦς, πρὸς ἑτέρας παρεσκευάσαντο ναυμαχίας.

ιγʹ. Οἱ οὖν ἑξῆς ὕπατοι, Γνέος Σερβίλιος Κηπίων, καὶ Γάιος Σεμπρώνιος Βλέσος, ἑξήκοντα καὶ διακοσίαις ναυσὶν ἐπὶ τὴν Ἀφρικὴν ἐξέπλευσαν, καί τινας

1 *Occiſa, Xantippus illico ex Africa migravit in Græciam, Reg. V.* 2 In quibuſd. MSS. & impreſſis: *claſſe Clypeam petunt, & contra Carthaginienſes venerunt.* 3 *Quinque* S. B. 4 LXXIV. *navibus* LC. LX. *navibus* S. G. B. V. HM. LXIX. *nav.* N. M. 5 LXXXX. G. 6 *Servius* V. ------- 1 Cellarius ſic ſcripſit loco χιλιάδας, quod omnes Latini XXX. *millia* habent: & Polybius lib. I. de hoc prœlio: πεντακόσιοι ἐζωγρήθησαν, ----- ἐσώθησαν μὲν εἰς δισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος διεφθάρη. Quis ergo credet, duntaxat τρεῖς χιλιάδας periiſſe? 2 Excuſum erat in ed. Sylb. δουλῶσαι. Perperam.

ſunt: aliquot civitates ceperunt: prædam ingentem reducentes naufragium paſſi [1] ſunt. Itaque cum continuæ calamitates Romanis diſplicerent, decrevit Senatus, ut à maritimis prœliis recederetur, & tantum ſexaginta naves ad præſidium Italiæ ſalvæ eſſent. L. Cæcilio Metello, C. Furio [2] Placido COSS. Metellus in Sicilia Afrorum ducem, cum [3] CXXX. elephantis & magnis copiis venientem, [4] ſuperavit, [5] XX. millia hoſtium cecidit, XXVI. elephantos cepit, reliquos errantes per Numidas, quos in auxilium habebat, collegit, & Romam reduxit ingenti pompa, cum [6] CXXX. elephantorum numerus omnia itinera compleret.

XIV. Poſt hæc mala Carthaginienſes Regulum ducem, quem ceperant, petierunt, ut Romam proficiſceretur, & pacem à Romanis obtineret, ac permutationem captivorum faceret. Ille Romam cum veniſſet, inductus in ſenatum, nihil quaſi Romanus egit: dixitque, *ſe ex illa die, qua in poteſtatem Afrorum veniſſet, Romanum eſſe deſiiſſe.* Itaque & uxorem à complexu removit, & Romanis ſuaſit, ne pax

μὲν τῶν πόλεων εἷλον· λαφύρων δὲ ἐμπλήσαντες τὰς ναῦς ἀπῄεσαν. ἀλλὰ καὶ τούτοις χειμὼν διέφθειρε τὴν εὐπραγίαν, ναυαγίῳ περὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στόλου χρησαμένοις. Αὗται τοίνυν αἱ συμφοραί, ἀλλήλοις ἐφάμιλλοί τε καὶ συνημμέναι, τὴν περὶ τὸ ναυμαχεῖν προθυμίαν ἐξέβαλον τῶν Ῥωμαίων· δόγμα τε ἡ σύγκλητος ἐποιήσατο, μηκέτι ταῖς κατὰ θάλατταν χρῆσθαι μάχαις, μηδὲ ναῦς ἔχειν πλὴν ἑξήκοντα, φυλακῆς ἕνεκα τῶν Ἰταλῶν ὁρίων πρὸς τὰς ἔξωθεν ἐκ θαλάττης ἐφόδους. Λουκίου δὲ Καικιλίου Μετέλλου καὶ Γαΐου Φουρίου Πλακίδου πρὸς τὴν ὑπατείαν κληθέντων, γίνεται μάχη περὶ τὴν Σικελίαν πρὸς Ἀφρους, ἑνὸς τῶν ὑπάτων Μετέλλου στρατηγοῦντος. ἐν ταύτῃ νικᾶται τῶν Ἀφρων ὁ στρατηγός, τριάκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐλέφαντας ὁπλίτας ἄγων, στρατιὰν δὲ πασῶν τῶν ἔμπροσθεν μεγίστην· καὶ πίπτουσι μὲν εἴκοσι χιλιάδες ἀνδρῶν, ἐλέφαντες δὲ ἐζωγρήθησαν παρ᾽ αὐτὸν μὲν τὸν πόλεμον ἓξ καὶ εἴκοσι, τοὺς λοιποὺς δὲ οἱ συμμαχοῦντες αὐτῷ Νουμίδαι πλανωμένους συνέλαβόν τε καὶ παρεστήσαντο τῷ ὑπάτῳ. μετὰ θαυμαστῆς οὖν πομπείας εἰς τὴν Ῥώμην εἰσῆλθε, τῶν ἐλεφάντων μεγέθει τε καὶ πλήθει τὰς ὁδοὺς πληρούντων.

ιδʹ. Οὗτος ὁ πόλεμος ἠνάγκασε τοὺς Ἀφρους καταφυγεῖν ἐπὶ τὸν Ῥηγοῦλον, ὃν ἐν δεσμοῖς εἶχον, παρεκάλουν τε αὐτὸν συμπρεσβεῦσαι τοῖς ὑπ᾽ αὐτῶν πρὸς Ῥωμαίους ἐκπεμπομένοις, ὥστε αὐτοῖς γενέσθαι σπονδάς, καὶ τοὺς ἑκατέρων αἰχμαλώτους ἀντιδοθῆναι τοῖς οἰκείοις. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἀντιβολοῦντας αὐτοὺς ὁ Ῥηγοῦλος, καίτοι δέσμιος ὤν, ἀπεωθεῖτο· νικηθεὶς δὲ τῇ προσεδρείᾳ, παραγίνεται μὲν εἰς τὴν Ῥώμην. δοθέντος δὲ αὐτῷ λόγου, οὐδὲν ἠνέσχετο κατὰ Ῥωμαῖον ὑπατικὸν ἄνδρα πρᾶξαι· φάσκων, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένετο, τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκπεπτωκέναι πολιτείας· οὔτε οὖν τὴν γαμετὴν ἐδέξατο περιπλοκὰς ζητήσασαν·

1 *Sunt circa Palinurum Promontorium Itaque* V. HM. 2 Alii: *Pacillo.* 3 CXX. LC. L. XXX F. 4 *Apud Panormum ſuperavit* V. HM 5 CC. L. 6 CXX. L. LC CIV. HM. XXX. F. omiſſo centenario. Gr. M. indefinite, *elephantorum magnitudo & multitudo.*

cum Pœnis fieret. *Illos enim fractos tot caſibus, ſpem nullam habere: tanti non eſſe, ut tot millia captivorum propter unum ſe, & ſenem, & paucos, qui ex Romanis capti fuerant, redderentur.* Itaque obtinuit. nam Afros pacem petentes nullus admiſit: ipſe Carthaginem rediit; offerentibuſque Romanis, ut eum Romæ tenerent, negavit ſe in ea urbe manſurum, in qua, poſtquam Afris ſervierat, dignitatem honeſti civis habere non poſſet. Regreſſus igitur ad [1] Africam, omnibus ſuppliciis exſtinctus eſt.

XV. P. Claudio Pulcro & C. Junio COSS. Claudius contra auſpicia pugnavit, & à Carthaginienſibus victus eſt. Nam ex CCXX. [2] navibus cum XXX. fugit, [3] nonaginta cum pugnatoribus captæ ſunt; demerſæ cæteræ. Alius quoque conſul claſſem naufragio amiſit: exercitum tamen ſalvum habuit; quia vicina litora erant.

καὶ σύμβουλος γίνεται Ῥωμαίοις, μὴ προσδέξασθαι τοὺς Ἄφρους ἐπαγγελλομένους εἰρήνην. παρεικενῶσθαι γὰρ αὐτοῖς τὰς δυνάμεις, καὶ μήτε αὐτὸν, μήτε τοὺς συνειλημμένους αὐτῷ, ἀξιοχρέους ὑπειλῆφθαι χρῆναι πρὸς τοσούτων αἰχμαλώτων, τῶν ἐξ Ἀφρικῆς κατεχομένων, ἀντίδοσιν. ταῦτα συμβουλεύσας ἐκράτησε, πάντων τῶν αὐτοῦ τὰ τοῦ δήμου προθείς· οὗ δὴ καὶ τοῦτο γενναιότατον τῶν ἔργων. τῶν γὰρ πρεσβευτῶν ἀπράκτων ἀποπεμφθέντων, συναπῆλθε καὶ ὁ Ῥηγοῦλος· καὶ βουλομένων αὐτὸν τῶν πολιτῶν κατέχειν, οὐκ εἶξεν, ὡς οὐ δυνάμενος πρέπον ἀξίωμα πολίτῃ Ῥωμαίῳ ἔχειν μετὰ τὴν παρὰ τοῖς Ἄφροις δουλείαν. τοσοῦτον ἦν τὸ φρόνημα τῶν Ῥωμαίων· ἐπεὶ τὸ τῶν ὅρκων, οὓς ἐδεδώκει τοῖς Ἄφροις, ἢ μὴν ἐπανήξειν εἰ μὴ καταπράξαι τὰς σπονδὰς, οὐδὲν ἐκώλυε μένειν. ὁ γὰρ ἀρχιερεὺς, ὁ καλούμενος παρ' αὐτοῖς Πόντιφεξ, οὐκ εἶναι τὸ πρᾶγμα ἐπιορκίαν, ἐκ τῶν ἱερῶν ἐψηφίσατο νόμων. ἐπανελθὼν οὖν πρὸς τὴν Ἀφρικὴν, πολυτρόποις ἐξεδόθη κολάσεσιν, ἃς ἄλλοι ἄλλως ἐκδεδώκασιν. καὶ παρ' αὐταῖς τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

ιε'. Ἐντεῦθεν Πούπλιος ΚλαύδιοςΠοῦλχρος, καὶ Γάϊος Ἰούνιος ὕπατοι χειροτονηθέντες ἐπίσης ἐδυσημέρησαν. Κλαύδιος μὲν γὰρ οὐκ ἀφοσιωσάμενος, ἢ ὁ νόμος, ἐναντιωσάμενος κατὰ τῶν συμβόλων· αὐσπίκια καλοῦσιν αὐτὰ οἱ Ῥωμαῖοι· σημεῖα δὲ ἦν ταῦτα [1] δαιμονίως διδόμενα τοῖς ἐπὶ πόλεμον ἐξιοῦσι. καὶ διὰ τοῦτο χεῖρον ἔσχεν ἐν τῇ [2] κατὰ τῶν Ἄφρων μάχῃ, ὥστε ἐκ διακοσίων εἴκοσι νηῶν, αἷς ἐναυμάχει, τετταράκοντα διασωθῆναι, καὶ αὐτὸν μετ' αὐτῶν φυγεῖν· τὰς δὲ ἄλλας τὰς μὲν καταποντισθῆναι, τὰς δὲ ὑπὸ τοῖς πολεμίοις μετὰ τῶν ἐμπλεόντων πολεμιστῶν γενέσθαι. ὁ δὲ ἕτερος ὕπατος ναυαγίῳ τὰς ναῦς ἀποβαλὼν τὸ στράτευμα σῶον ἐπανήγαγεν. ἐπ' αὐτῇ γὰρ τῇ χέρσῳ ἐφθάρησαν αἱ νῆες, ὥστε τοὺς ἄνδρας ἄνευ πόνου τῆς γῆς ἐφικέσθαι.

1 *Africam, circumciſis palpebris, cum uſque ad mortem cum cruciatu intolerabili ac dolore vigilaret, demum omnibus ſuppliciis exſtinctus eſt* S G. B. N. V. HM. 2 *Navibus, quas in Adriano adduxit portu* V. 3 XX. LC. V. P. Noſtram lectionem ſtabilit etiam Polybius I. Τῶν λοιπῶν σκαφῶν ὄντων ἐνενήκοντα καὶ τελῶν ἐκυρίευσαν οἱ Καρχηδόνιοι. Cæterum poſt *cateræ* addunt vulgo; XX. *millia capta*, ſive ut nonnulli, *octo millia hominum caſa, viginti millia capta.* Sed quod nihil hujuſmodi S. B L. & F. habent, nec cum ſtyli ratione cohæret, abjecimus cum aliis à Diacono, ut videtur, inepte aſſutis. ------ 1 Excuſum erat in Sylb. δαιμονίοις. 2 Sylb. addidit præpoſitionem κατὰ, quæ in textu olim nulla erat.

XVI. C. Lutatio Catulo, A. Poſtumio [1] Albino COSS. anno belli Punici XXIII. Catulo bellum contra Afros commiſſum eſt. Profectus eſt cum [2] CCC. navibus in Siciliam. Afri contra ipſum CCCC. paraverunt. [3] [Nunquam in mari tantis copiis pugnatum eſt.] Lutatius Catulus navem æger adſcendit: vulneratus enim in pugna ſuperiore fuerat. Contra Lilybæum, civitatem Siciliæ, pugnatum eſt ingenti virtute Romanorum. Nam LXXIII. Carthaginienſium naves captæ ſunt, [4] CXXV. demerſæ, [5] XXXII. millia hoſtium capta, [6] XIII. occiſa: infinitum auri argentique pondus in poteſtatem Romanorum redactum. Ex claſſe Romanorum XII. naves demerſæ. pugnatum eſt VI. Idus Martias. Statim Carthaginienſes pacem petierunt, tributa eſt eis pax; [7] captivi Romanorum, qui tenebantur à Carthaginienſibus, redditi ſunt. Etiam Carthaginienſes" petierunt, ut redimi eos captivos liceret, quos ex Afris Romani tenebant. Senatus juſſit ſine precio dari eos, qui in publica cuſtodia eſſent: qui autem à privatis tenerentur, ut, pretio dominis reddito, Carthaginem redirent; atque id precium ex fiſco magis, quam à Carthaginienſibus ſolveretur. Q. Lutatius, A. Manlius,

ιϛʹ. Μετὰ τούτους ὕπατοι γίνονται Γάϊος Λουτάτιος Κάτουλος, καὶ Αὖλος Ποστούμιος Ἀλβῖνος. τρίτον δὲ ἦν τοῦτο καὶ εἰκοστὸν ἔτος τοῦ πρὸς Ἄφρους πολέμου. Κάτουλος τοίνυν τοὺς πρὸς Ἄφρους ἐκλεξάμενος, τριακοσίαις ναυσὶν ἐπ' αὐτοὺς ἐχώρησεν· ἐκεῖνοι δὲ τετρακοσίαις ἀντεπαρετάξαντο. τοσούτῳ δὲ οὔτε πώποτε ἔμπροσθεν στόλῳ ἀλλήλοις οὗτοι οἱ δῆμοι συνέμιξαν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κάτουλος ἐπέβη τῆς νεὼς ἀρρωστῶν. τέτρωτο γὰρ ἐν τῇ προτέρᾳ μάχῃ. συμμιξάντων δὲ αὐτῶν περὶ τὸ Λιλύβαιον τῆς Σικελίας, τοσαύτην ἐπεδείξαντο Ῥωμαῖοι τὴν προθυμίαν, ὡς ἑξήκοντα μὲν ναῦς πολεμίας ἑλεῖν, πέντε δὲ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καταποντίσαι, δύο δὲ καὶ τριάκοντα χιλιάδας αἰχμαλώτων ἀνδρῶν λαβεῖν, τρισκαίδεκα δὲ διαχρήσασθαι, καὶ πάντα δὲ τὸν πλοῦτον (ἐτύγχανον γὰρ αὐτὸν ἐναποθέμενοι ταῖς ναυσὶ, τῷ μεγέθει τοῦ στόλου πεποιθότες, οἱ πολέμιοι) ἑαυτῶν ποιήσασθαι. τῶν Ῥωμαίων δὲ αὐτῶν δυοκαίδεκα νῆες διεφθάρησαν. ὁ μὲν οὖν πόλεμος ὁ αὐτὸς συνέστη πρὸ ἓξ εἰδῶν Μαρτίων κατὰ τοὺς Ῥωμαίους. Ἄφροι δὲ παραχρῆμα τὴν εἰρήνην ἐπήγγειλαν· καὶ ταύτην ἔδοσαν οἱ Ῥωμαῖοι, λαβόντες τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς ὑπὸ τοῖς Ἄφροις ὄντας· ὧν δὲ αὐτοὶ κατεῖχον, προσκομιζόντων λύτρα τῶν Ἄφρων, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ προῖκα διαφῆκαν. εἰ δέ τινες ἦσαν ὑπὸ δεσπότας ἐκ δημοσίας πράσεως γεγενημένοι, τούτων ἐψηφίσαντο τὰ τιμήματα καταβληθῆναι τοῖς ἐωνημένοις. καὶ οὐδὲ ταῦτα τοὺς Ἄφρους ἐζημίωσαν, ἀλλὰ τὸν ταμίαν τοῦ δήμου ὧν χρημάτων ἀπαριθμῆσαι προσέταξαν. Μεταστάσης δὲ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ Κοΐντον Λουτάτιον καὶ Αὖλον Μάλλιον, ἐπηνέχθη Φαλίσκοις πόλεμος. (πόλις δὲ ἦν αὕτη τῆς

1 *Allicano* V. 2 Ita etiam Victor. 3 Incluſa non agnoſcunt L. LC. & Vi. Expreſſit autem Metaphraſt. ſcripſit etiam Merula: & in Fuld. quoque invenit Sylb. 4 XXX. V. XXV. N. M. LC. L. F. CXXX HM. 5 XXII. E. 6 XII. M. N. LC. F. XIV. F. 7 Deſunt V.

COSS.

COSS. creati, bellum Faliſcis intulerunt, quæ civitas Italiæ opulenta quondam fuit: quod ambo COSS. intra ſex dies, quam venerant, tranſegerunt, [1] XV. millibus hoſtium cæſis, cæteris pace conceſſa; agro tamen ex medietate ſublato.

Ἰταλίας δυνατωτάτη) καὶ τούτων ἑκάτεροι κατώρθωσαν ὕπατοι, ἐν ἓξ ταῖς πάσαις ἡμέραις, μυρίων μὲν καὶ πεντακισχιλίων πεσόντων ἐκ τοῦ στρατεύματος τῶν πολεμίων, τοῖς δὲ λοιποῖς εἰρήνης δοθείσης, ἐφ' ἡμίσει τῆς γῆς· ὃ Ῥωμαίοις ἔδοξε γενέσθαι.

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER TERTIUS.

I. FInito igitur Punico bello, quod per [2] XXIII. annos [3] tractum eſt, Romani jam clariſſima gloria noti, legatos ad Ptolemæum Ægypti regem miſerunt, auxilia promittentes, quia Rex Syriæ Antiochus ei bellum intulerat. Ille gratias Romanis egit; auxilia non accepit: jam enim fuerat pugna tranſacta. Eodem tempore potentiſſimus Rex Siciliæ Hiero Romam venit ad ludos ſpectandos, & ducenta millia modiorum tritici populo dono dedit. [4] L." Cornelio Lentulo, Fulvio Flacco COSS. quibus Hiero

ΒΙΒΛΙΟΝ γ΄.

α΄. ΟΥΤΩ μὲν οὖν ὁ πρὸς Ἄφρους ἔληξε πόλεμος, εἴκοσι καὶ τρισὶ παρεκταθεὶς ἐνιαυτοῖς. Ῥωμαῖοι δὲ ἤδη γνωριμώτατοι παρὰ πᾶσι γεγενημένοι, πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Αἰγύπτου βασιλεύοντα Πτολεμαῖον, ὑπισχνούμενοι συμμαχίαν αὐτῷ κατὰ τοῦ Σύρων βασιλεύοντος Ἀντιόχου. ὁμολογήσας δὲ Πτολεμαῖος τῇ πρεσβείᾳ χάριν, οὐκ ἐδεήθη τῆς συμμαχίας, ἐπειδήπερ εἶχεν ἤδη πέρας ἐκεῖνος ὁ πόλεμος. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τῆς Σικελίας βασιλεὺς Ἱέρων, δυνατώτατος τῶν πώποτε, εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, μεθέξων τῆς τελουμένης αὐτόθι θέας. σῖτόν τε εἴκοσι μυριάδας ἐδωρήσατο τῷ δήμῳ. Ἡνίκα δὲ Ἱέρων κατέλαβε τὴν Ῥώμην, Λούκιος Κορνήλιος Λέντουλος, καὶ Φούλβιος Φλάκκος ὕπατοι

1 XII. S. 2 Plerique codd. MSS. & libri impreſſi XXII. Sed Gr. & HM. XXIII. Tanaquillus Faber legit: XXIV. Fuld. habet: XXXIII. 3 Alii *contractum*. Merula *geſtum*. Optime Sylb. *tractum*, quod Græco παρεκταθεὶς, quo Metaphraſta uſus eſt, reſpondet. *Trahere* vero bellum, eſt *prolongare*, Liv. IV. 18. IX. 23. 4 Deeſt L.

Romani

Romam venerat, etiam contra Ligures intra Italiam bellum geſtum eſt, [1] & de his triumphatum." Carthaginienſes tum bellum reparare tentabant, Sardinienſes, qui ex conditione pacis Romanis parere debebant, ad rebellandum impellentes. Venit tamen legatio Carthaginienſium [2] Romam", & pacem impetravit. T. Manlio Torquato, C. Attilio [3] Balbo" COSS. de Sardis triumphatum eſt; &, pace omnibus locis facta, Romani nullum bellum habuerunt: quod his poſt Romam conditam ſemel tantum, Numa Pompilio regnante, contigerat. [4] L." Poſtumius Albinus, [5] Cn." Fulvius Centumalus COSS. bellum contra Illyrios geſſerunt; &, multis civitatibus captis, etiam reges in deditionem acceperunt: ac tum primum de Illyriis triumphatum eſt.

II. [6] L." Æmilio COS. ingentes Gallorum copiæ Alpes tranſierunt. Sed pro Romanis tota Italia conſenſit: traditumque eſt [7] à Fabio hiſtorico, qui ei bello interfuit, [8] DCCC. millia hominum parata ad id bellum fuiſſe. Sed res per [9] COSS. tum proſpere geſta eſt: [10] XL. millia ho-

κατὰ [1] Λιγύρων ἤρατο πόλεμον, ἐντὸς τῶν Ἰταλῶν ὅρων, καὶ νίκης γενομένης ἐθριάμβευσαν. Καρχηδόνιοι δὲ παρεγχειροῦντες ταῖς σπονδαῖς, τοὺς Σάρδους, οὓς αἱ συνθῆκαι Ῥωμαίοις ὑπακούειν ἠβούλοντο, παρηρέθιζον, καὶ ἔπειθον ἀντιτάττεσθαι. τοῦ δὲ πράγματος εἰς φῶς κεχωρηκότος, πρεσβεία Καρχηδονίων παραγενομένη τὴν εἰρήνην ἐκύρωσεν. Ὑπάτων ἀναδειχθέντων Τίτου Μαλλίου Τορκουάτου, καὶ Γαΐου Ἀτιλίου Βύσκλου, θρίαμβος μὲν γίνεται κατὰ Σάρδων μάχῃ κρατηθέντων· μετὰ δὲ τοῦτο πᾶς πανταχόθεν ἐπέπαυτο πόλεμος, καρτερά τε ἦν ἡσυχία, οἵαν οὐδενὶ χρόνῳ συνέβη γενέσθαι, πλὴν ἐπὶ Νουμᾶ Πομπιλίου, ὃς μετὰ Ῥωμύλον ἐβασίλευσε. Διαδεξαμένων δὲ τὴν ὑπατείαν Λουκίου Ποστουμίου Σαβίνου, καὶ Γνέου Φαβίου Κεντουμάλου, πόλεμος συνέστη πρὸς Ἰλλυριοὺς Ῥωμαίοις· καὶ πρότερον μὲν αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς χώρας ἐκείνης τοῖς ὑπάτοις ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν.

β'. Μετὰ τούτους Λουκίου Αἰμιλίου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν, πλῆθος Γάλλων ὑπὲρ ἀριθμὸν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ὥρμησε, καὶ τὰς Ἄλπεις ἤδη [2] (ὅρος δέ ἐστι τοῦτο, Γάλλους Ἰταλῶν διορίζον) ὑπερβεβήκεσαν. ἔνθα δὴ πάσης ὁμοῦ τῆς Ἰταλίας ἐγένετο σύμπνοια, καὶ συνεκροτήθη συμμαχικὸν εἰς ὀκτὼ μυριάδας, ὡς ὁ τῆς ἱστορίας συγγραφεὺς ἐξηγήσατο Φάβιος, καὶ αὐτὸς τοῦ πολέμου κεκοινωνηκώς. ἀλλ' οὐ δεηθεὶς τῶν συλλεγέντων ἐπικούρων Αἰ-

1 Deſunt M. G 2 Deeſt G 3 Deeſt V. *Vulgo* S. N. LC. M. B.L. G. *Bullo* HM. & ſic etiam Tabulæ Græcæ. Frinſhemius [not. in L. Flor. L. II. c. 3.] notavit perperam à noſtro *Balbum*, & ab Oroſio *Bubulcum* appellari. 4 Deeſt G. LC. *Albinus* tantum legitur in L. 5 Deeſt L. 6 Deeſt LC. S. B. M N. L. V. 7 A iſtud additum è Codd. noſtris & Fuld. 8 DCC. S. G. 9 Alii in ſingulari *conſulem*. 10 *XL. millia hoſtium capta ſunt, & interfecta ſeptem millia, & tr.* G. ------ 1 Vitioſe in Syib legebatur Ῥηγύλων. 2 Margini exemplaris adſcripta hæc adnotatiuncula: ὅτι τὰ ὄρη τῶν Ἄλπεων διορίζουσιν Ἰταλίαν ἐκ Γαλατῶν. *Alpium montes Italiam à Gallis diſterminant.*

ſtium

ſtium interfecta ſunt, & triumphus Æmilio decretus. Aliquot deinde annis poſt, contra Gallos intra Italiam pugnatum eſt, finitumque eſt bellum M. Claudio Marcello, Cn. Cornelio Scipione COSS. Tunc [1] Marcellus cum parva manu equitum dimicavit, & Regem Gallorum, [2] Viridomarum nomine, [3] manu ſua" occidit. [4] Poſtea cum collega ingentes copias Gallorum peremit, Mediolanum expugnavit, grandem prædam Romam pertulit; ac triumphans Marcellus [5] ſpolia Galli, ſtipiti impoſita, humeris ſuis vexit. M. Minucio Rufo, P. Cornelio COSS. Hiſtris bellum illatum eſt, quia latrocinati naves Romanorum fuerant, quæ frumenta exhibebant: perdomitique ſunt omnes.

III. Eodem anno bellum Punicum ſecundum Romanis illatum eſt per Annibalem, Carthaginienſium [6] ducem; qui Saguntum Hiſpaniæ civitatem, Romanis amicam, oppugnare aggreſſus eſt, annum agens viceſimum ætatis, copiis congregatis [7] CL. millium [8] peditum & XX. millium equitum."

μίλιος μετὰ τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς κατειργάσατο τοὺς πολεμίους, ὥστε τεσσαράκοντα χιλιάδας πεσεῖν· καὶ [1] τὴν νίκην διὰ τοῦτο τῇ ψήφῳ τῆς πόλεως ἐθριάμβευσεν. Ἐπὶ πλεῖστον δὲ ἡσυχάσαντες οἱ Γάλλοι, πολλοῖς ὕστερον χρόνοις πάλιν ἤραντο πόλεμον ἐντὸς τῆς Ἰταλίας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους· ὕπατοι δὲ ἦσαν Μάρκος Κλαύδιος Μάρκελλος, [2] καὶ Γνέος Κορνήλιος Σκιπίων· ἀλλ᾽ οὐκ εἰς μακρὰν κατελύθησαν. Μάρκελλος γὰρ, ἵππον οὐ πολλὴν ἄγων, νικᾷ τε αὐτοὺς μάχῃ, καὶ τὸν βασιλέα Βουρδόμαρον αὐτοχειρὶ διεχρήσατο. ἐφεξῆς δὲ μετὰ τοῦ συνυπάτου τὸν πάντα κατορθώσας πόλεμον, καὶ τὴν Μεδιόλανον ἑλὼν, πολύν τε συναγείρας χρημάτων ὄγκον, ἐθριάμβευσεν, ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ λάφυρα φέρων τοῦ πεσόντος βασιλέως. Μάρκου δὲ Μινουκίου Ῥούφου καὶ Πουπλίου Κορνηλίου τὴν ἀρχὴν ἐκδεξαμένων πρὸς Ἴστρους ἐγένετο πόλεμος, ἐπειδὴ τὸν Ῥωμαϊκὸν ἐλῄστευον στόλον· καὶ πάντες ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐγένοντο.

γʹ Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον δεύτερος ἐπῆλθε Ῥωμαίοις ἐξ Ἀφρικῆς πόλεμος, Ἀννίβου Καρχηδονίοις στρατηγοῦντος. ὃς ἔτη γεγονὼς εἴκοσι τὴν Σάγουντον Ἰσπανίας πόλιν, Ῥωμαίοις ὑπόσπονδον οὖσαν, ἐνεστήσατο πολιορκεῖν. καὶ συλλέξας στρατείαν εἰς τεσσαρεσκαίδεκα μυριάδας ἀνδρῶν, εἴχετο τοῦ ἔργου. τοῦτο γνόντες οἱ Ῥωμαῖοι πρεσβείαν ἐπ᾽ αὐτὸν

1 *Marcellus, cum imprudens in manus Gallorum incidiſſet, omniaque infeſta vidiſſet, nec quo evadere poſſet haberet, in medium hoſtium irrupit. Quibus inopinata audacia perculſis, regem quoque eorum* &c. S. G. M. B. 2 *Viridomarum* G. *Virdomarum* HM. 3 Deſunt S. 4 *Atque ubi ſpes ſalutis vix fuerat, inde opima retulit ſpolia, poſtea cum* B. M. 5 Ita Vi. & Sylb. Inepte alii *Gallorum*. Nam & Græcus habet λάφυρα τοῦ πεσόντος βασιλέως. 6 *Ducem, qui jamdudum Amilicari patri ad aras juraverat, cum adhuc eſſet novem annorum, ſe, ut primum poſſet, adverſus Romanos pugnaturum. Annibal ergo Saguntum* &c. S M. G. V. B. HM 7 Livius habet CXL. tantum, nec ab eo diſcrepat Metaphraſtes. Nonnulli corrupte *millibus* pro *millium*. 8 Deſunt L. N. M. S. ----- 1 Cum præpoſitione videtur legendum μετὰ τὴν νίκην, vel διὰ τὴν νίκην, quod alibi ἐπὶ τῇ νίκῃ. 2 De Cornelio Scipione margini exemplaris hæc adſcripta erat adnotatio: οὗτος πατὴρ ἦν τοῦ τὴν Ἀφρικὴν δουλώσαντος ὕστερον Σκιπίωνος. *Hic pater fuit Scipionis ejus qui poſt ſubegit Africam.*

Huic

Huic Romani per [1] legatos denunciaverunt ut bello abſtineret. Is [2] legatos admittere noluit. Romani etiam Carthaginem miſerunt, ut mandaretur Annibali, ne bellum contra ſocios populi Romani gereret. Dura reſponſa à Carthaginienſibus reddita. Saguntini interea fame victi ſunt, captique ab Annibale ultimis pœnis afficiuntur. Tum P. Cornelius Scipio cum exercitu in Hiſpaniam profectus eſt, Tiberius Sempronius in Siciliam: bellum Carthaginienſibus indictum eſt.

IV. Annibal relicto in Hiſpania fratre Aſdrubale, [3] Pyrenæum tranſiit; Alpes, adhuc ea patre invias, ſibi patefecit. Traditur ad Italiam [4] LXXX. millia peditum, & [5] XX. millia equitum; [6] ſeptem & XXX. elephantos adduxiſſe. Interea multi Ligures [7] & Galli" Annibali ſe junxerunt. Sempronius Gracchus cognito ad Italiam Annibalis adventu è Sicilia exercitum Ariminum trajecit. P. Cornelius Scipio [8] Annibali primus occurrit: commiſſo prœlio, [9] fugatis ſuis, ipſe vulneratus in caſtra rediit. Sempronius Gracchus & ipſe confligit apud [10] Trebiam amnem. is quoque vincitur.

στέλλουσι, παραγγέλλοντες αὐτῷ τῆς πολιορκίας ἀπέχεσθαι. μὴ πεισθέντος δὲ, πρεσβεύονται πρὸς Καρχηδονίους, ὥστε ἀποστῆσαι τὸν Αννίβαν τῆς κατὰ τῶν οἰκείων ἐφόδου. οἱ δὲ τὸ καθῆκον ὑπερβάντες θρασύτερον ἀπεκρίναντο. παρατρεχομένου δὲ τοῦ χρόνου, μετὰ πολλὴν τὴν προσεδρείαν, λιμῷ νικηθέντες οἱ [1] Σαγούντιοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐξέδωκαν, καὶ μεγίστης ἐπειράθησαν ὠμότητος. ἐνεκρίθη τοίνυν παρὰ Ῥωμαίοις πρὸς Ἀφροὺς πόλεμος, ὅτε σαφῶς ἀπεδείχθησαν παραβεβηκότες τὰς σπονδάς. καὶ Πούβλιος μὲν Κορνήλιος μετὰ τοῦ στρατεύματος ἔδραμεν ἐπὶ τὰς Ἰσπανίας· Τιβέριος δὲ Σεμπρώνιος Γράκχος ἐπὶ τὴν Σικελίαν.

δ'. Ὁ τοίνυν Αννίβας καταλιπὼν ἐν Ἰσπανίαις τὸν ἀδελφὸν Ἀσδρούβαν, ὑπερῆλθε τὸν Πυῤῥηναῖον, καὶ τὰς καλουμένας Ἄλπεις [[2] Ποινὰς] αὐτῷ πρότερον γενομένας τότε βασίμους. εἵπετο δὲ αὐτῷ στρατιὰ τὴν Ἰταλίαν ἰόντι, πεζῶν ὀκτὼ μυριάδες, καὶ ἱππέων δέκα, ἐλέφαντές τε ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα. προϊὼν δὲ προσελάμβανεν, ὅσοις ἐντύχοι. Λίγουρες γοῦν καὶ Γάλλοι προσετέθεντο. τούτου γνοὺς Σεμπρώνιος Γράκχος ἀπὸ τῆς Σικελίας μετέστησε τὴν στρατιὰν εἰς Ἀρίμινον. καὶ πρότερον μὲν ἀπήντησε τοῖς Ἀφροῖς ὁ πατὴρ τοῦ Σκιπίωνος· καὶ συμμίξας ἥττον τε ἔσχε, τραπέντος αὐτῷ τοῦ στρατοῦ, καὶ τιτρώσκεται, καὶ εἰς τὴν παρεμβολὴν καταφεύγει. Γράκχος δὲ συνεπλάκη μὲν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸν Τίβερον,

1 *Legatum* F. 2 Al. *legatis parere.* 3 *Igne, ferro rupes reſcindit, Pyren.* V. 4 C. HM. LXX. G. 5 XI. N. F. X. B. M. L G. Gr. 6 XXXIII LC. 7 Deſunt LC 8 *Annibali apud Ticinum primus* S. N. M. B. G. V. HM. 9 *Fugatis ſuis, & pene omnibus exſtinctis, ipſe a Filio Scipione liberatus, ſaucius tamen, in caſtra rediit. Pugnatum deinde eſt eodem conſule ad Trebiam fluvium; iterumque Romani ſuperati ſunt. Sempronius Gracchus & ipſe conflixit apud eundem amnem, amiſſoque exercitu pene ſolus evaſit. In eo tamen bello etiam Annibal vulneratus eſt. Tum ſe Annibali multi Itali dedidere. Igitur Annibal ad Tuſciam* &c. G. N. M. S. B. V. HM. 10 *Trebidiam* Sch ------

1 Minus bene ſcriptum erat in Sylb. Σαγύνθιοι. 2 Incluſum addit Sylb.

Anni-

Annibali multi ſe in Italia dediderunt. Inde ad Tuſciam veniens Annibal, [1] Flaminio conſuli occurrit"; ipſum Flaminium interemit: Romanorum [2] XXV. millia cæſa ſunt; [3] cæteri diffugerunt. Miſſus adverſus Annibalem poſtea à Romanis Q. Fabius Maximus. Is eum, differendo pugnam, [4] ab impetu [5] fregit; mox inventa occaſione vicit.

V. Quingenteſimo & [6] quadrageſimo anno à condita urbe, L. Æmilius Paulus, P. Terentius Varro, contra [7] Annibalem mittuntur, Fabioque ſuccedunt: qui [[8] Fabius] ambos COSS. monuit, ut" Annibalem callidum & impatientem ducem non aliter vincerent, quam prœlium differendo. Verum cum impatientia Varronis conſulis, contradicente conſule [9] altero, apud vicum, qui Cannæ appellatur, in Apulia pugnatum eſſet, ambo COSS. ab Annibale vincuntur. [10] In ea pugna [11] III. millia Afrorum pereunt, magna pars de exercitu Annibalis ſauciatur: nullo tamen Punico bello Ro-

μετὰ δὲ τῆς ἴσης ἀνεχώρησε τῷ Σκιπίωνι τύχης. ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν Ἰταλῶν παρέδοσαν ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις. λαμπρός τε ὢν ἐκ τούτων Ἀννίβας τῶν προοιμίων, συνέμιξε τῷ Φλαμινίῳ, τὴν Ἰταλικὴν στρατιὰν ἄγοντι. καὶ αὐτόν τε καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στράτευμα διεχρήσατο, ἐγγὺς πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας, τῶν λοιπῶν φυγῇ σωθέντων. πέμπεται λοιπὸν πρὸς αὐτὸν [1] ὁ Φάβιος, δικτάτωρ ἀναδειχθείς. ὅς, ἀεὶ μὲν ἀναβαλλόμενος τὴν μάχην, ἀεὶ δὲ αὐτὴν προσδοκᾶσθαι ποιῶν, ἀνέκοπτε τῆς πολλῆς ὁρμῆς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀφρων. καί ποτε ἀπροσδοκήτως εἰς χεῖρας ἐλθὼν, ἐκ τοῦ κρείττονος ἀνεχώρησε.

ϛ'. Πεντακοσιοστοῦ δὲ καὶ τεσσαρακοστοῦ τῆς πόλεως ἔτους, Αἰμίλιος Παῦλος καὶ Πούπλιος Τερέντιος Βάρρων ὕπατοι χειροτονηθέντες, ἐδέξαντο παρὰ τοῦ Φαβίου τὴν ἐξουσίαν. ὃς χωριζόμενος τῶν πραγμάτων, συνεβούλευε τοῖς ὑπάτοις, τοῖς αὐτοῦ κατακολουθεῖν περὶ τὴν μάχην ἴχνεσι, καὶ τὴν συμπλοκὴν ἀναβάλλεσθαι, κωλύοντας μὲν ἐπιφερομένους, συμμῖξαι δὲ παραιτουμένους. τοῦτον γὰρ εἶναι μόνον τῆς νίκης τῆς κατ᾽ ἐκείνου τὸν τρόπον. ἀτιμάσας δὲ ταύτην Βάρρων τὴν παραίνεσιν, εἱλκύσθη πρὸς συμπλοκὴν, τοῦ Παύλου κωλύοντος, καὶ τῶν τοῦ Φαβίου λόγων ἀναμιμνήσκοντος. συνέμιξαν τοίνυν ἐν Κάνναις, χωρίῳ τῆς Ἀπουλίας· καὶ νικᾶται τῶν ὑπάτων ἑκατέρων τὸ στράτευμα.

1 Deſunt LC. 2 XXII. LC. 3 *VII. millia capta: cæteri V. VI. millia capta: cæteri* HM 4 *Ab ambitu* F. *Adambitu* L. Burd niſi σφάλμα eſt pro *ab ambitu*. Proculdubio *ab impetu* eſt vera lectio, utpote non ſolum librorum plerorumque manuſcriptorum omniumque excuſorum, verumetiam Hiſtoriæ miſcellæ & Græci Metaphraſtæ auctoritate ſtabilita. 5 *Fregit. Nam per ſumma montium juga, & abditos nemorum ſaltus caſtra ponens Annibalis fervorem eluſit, moxque inventa occaſione vicit.* N. G. S. B. V. HM. 6 *Quinquageſimo* L. LC. F. 7 Deſunt LC. 8 Incluſum videtur abundare. 9 *Altero, id eſt, Æmilio Paulo* N. LC. B. L. G. Fr. V. HM. F. 10 Deſunt in cod M. uſque ad: *Poſt hæc Annibal diffidere* &c. cap. X. 11 Livius ſcribit octo millia fortiſſimorum virorum trucidata. Merulæ editio: *IV. millia.* ------ 1 De Fabio hæc margini exemplaris adſcripta erat adnotatio: οὗτος ὁ Φάβιος ἐστὶν ὃν παράλληλον τίθησι Πλούταρχος Περικλεῖ τῷ Ἀθηναίῳ. *Hic eſt Fabius quem Plutarchus in Parallelis componit cum Pericle Athenienſe.*

mani gravius accepti ſunt. periit enim in eo [1] Æmilius Paulus″ conſul: conſulares aut prætorii XX. ſenatores capti aut occiſi XXX. [2] nobiles viri CCC. militum XL. millia; equitum [3] III. millia & quingenti. in quibus malis nemo tamen Romanorum pacis mentionem habere dignatus eſt. Servi, quod nunquam ante, manumiſſi, & milites [4] facti ſunt.

VI. Poſt eam pugnam multæ Italiæ civitates, quæ Romanis paruerant, ſe ad Annibalem tranſtulerunt. Annibal Romanis obtulit, ut captivos redimerent: reſponſumque eſt à ſenatu, eos cives non eſſe neceſſarios, qui, cum armati eſſent, capi potuiſſent. Ille omnes poſtea variis ſuppliciis interfecit, & tres modios aureorum annulorum Carthaginem miſit, quos è manibus equitum Romanorum, [5] ſenatorum″, & militum detraxerat. Interea in Hiſpania, ubi frater Annibalis Aſdrubal remanſerat cum magno exercitu, ut eam totam Afris ſubigeret, à duobus Scipionibus, Romanis ducibus, vincitur; perditque in pugna [6] XXXV. millia homi-

Πίπτει μὲν γὰρ ἕτερος τῶν ὑπάτων, ὁ Παῦλος· ὑπατικοὶ δὲ ἄνδρες καὶ πραιτώριοι ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι· συγκλητικοὶ δὲ σὺν τοῖς ἀπαχθεῖσιν αἰχμαλώτοις, τριάκοντα· ἐπιφανεῖς δὲ ἄλλως τριακόσιοι· τοῦ δὲ λοιποῦ τῶν μαχομένων πλήθους, πεζῶν μὲν, τεσσαράκοντα χιλιάδες, ἱππέων δὲ, τρεῖς καὶ πεντακόσιοι. τῆς δὲ ἀντιπάλου στρατιᾶς, ἔπεσον μὲν καὶ [1] αὐτῆς οὐκ ὀλίγοι· σχεδὸν δὲ ἅπαντες ἐγένοντο τραυματίαι. [2] οὗ δὴ καὶ θαυμάσαι τοὺς Ρωμαίους ἐστὶ τοῦ φρονήματος. τοσαύτῃ γὰρ ἐμπεσόντες συμφορᾷ, οἵαν οὔτε ὁ παρελθὼν ἤνεγκε χρόνος, οὔτε ὁ μέλλων οἴσειν ἠλπίζετο, μνήμην εἰρήνης οὐκ ἐποιήσαντο· τὸ μέν τοι μέγεθος ἐδείχθη τοῦ κακοῦ τῷ καινῷ τῆς στρατολογίας. τότε γὰρ δὴ πρῶτον ἐλευθερίας ἀξιωθέντες οἰκέται, εἰς στρατείαν ἐξεδόθησαν.

ϛʹ. Συνέβη δὲ, ὅπερ ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ, τοὺς ὑπηκόους συμμεταστῆναι τῇ τύχῃ, καὶ τὰς ὑπὸ Ρωμαίοις οὔσας Ἰταλικὰς πόλεις τὸν Αννίβαν ὑποδέξασθαι. Αννίβας δὲ γαυριῶν τοῖς κατωρθωμένοις, ἐξουσίαν ἔδωκε τοῖς Ρωμαίοις, ἐξωνήσασθαι τοὺς αἰχμαλώτους. οἱ δὲ ἔφασαν, οὐχ ἡγεῖσθαι πολίτας, οἳ μεθ᾽ ὅπλων ὄντες, ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. τότε τοίνυν ποικίλως αὐτοὺς πρότερον αἰκισάμενος, ἅπαντας διεχρήσατο. τρεῖς τε μεδίμνους δακτυλιδίων, εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἀνῃρημένων, τοῖς Καρχηδονίοις ἐξέπεμψεν, οὓς τῶν νεκρῶν ἐξεῖλε σωμάτων. Εν τούτοις δ᾽ ὄντος Αννίβου, Σκιπίωνες ἄμφω τὸν Ασδρούβαν, ἐν ταῖς Ισπανίαις διατρίβοντα, (ἦν δὲ οὗτος ἀδελφὸς Αννίβου, καταλελειμμένος μετὰ πολλῆς στρατιᾶς, ὥστε τὰς Ισπανίας προσνεῖμαι τοῖς Αφροις) καλοῦσιν εἰς μάχην, καὶ νικῶσι νίκην λαμπράν. αἰχμαλώτους γὰρ εἷλον μυρίους ἀν-

1 Notatur in S. & N. eſſe Pauli Diaconi. 2 Alii: *nobiliores*. 3 *IV*. G. 4 *Facti ſunt: & omnes quicunque ſceleribus & aliorum fœnore obligati eſſent liberantur & milites facti ſunt. Qui numerus pervenit uſque ad ſex millia. Poſt eam* &c. V. 5 Deeſt L. 6 XXV. V. ------ 1 Ita corrigit Sylb. vitioſum αὐτοῖς, quod vulgo legebatur. 2 Οὗ illud verbialiter accipiendum pro *ubi, quo in caſu*.

num.

num. ex his capiuntur X. millia; occiduntur XXV. millia. [1] Mittuntur ei à Carthaginienſibus ad reparandas vires XII. millia peditum, IV. millia equitum, XX. elephanti.

VII. Anno quarto poſtquam [2] in Italiam Annibal venit, M. Claudius Marcellus COS. apud Nolam, civitatem Campaniæ, contra Annibalem bene pugnavit. Annibal multas civitates Romanorum per Apuliam, Calabriam, & Bruttios occupavit: quo tempore etiam Rex Macedoniæ Philippus ad eum legatos miſit, promittens auxilia contra Romanos ſub hac conditione; ut deletis Romanis, ipſe quoque contra Græcos ab Annibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi, & re cognita, Romani in Macedoniam M. Valerium [3] Lævinum ire juſſerunt; in Sardiniam T. Manlium Torquatum proconſulem. nam etiam ea ſollicitata ab Annibale Romanos deſeruerat. Ita uno tempore [4] quatuor locis pugnabatur: in Italia contra Annibalem; in Hiſpaniis contra fratrem ejus Aſdrubalem; in Macedonia contra Philippum;

δρας, ἀνεῖλον δὲ εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδας. τοῦτο γνόντες οἱ Καρχηδόνιοι πέμπουσιν ἑτέραν αὐτῷ στρατιὰν, δώδεκα μὲν πεζῶν χιλιάδας, τέσσαρας δὲ ἱππέων, ἐλέφαντας δὲ εἴκοσι.

ζ΄. Τετάρτῳ δὲ ἔτει τῆς διατριβῆς Αννίβου τῆς ἐν Ἰταλίᾳ, Μάρκελλος ὕπατος χειροτονηθεὶς, περὶ τὴν Νώλαν (πόλις δὲ ἐστιν αὕτη τῆς Καμπανίας) συνεκρότησε πρὸς τὸν Αννίβαν πόλεμον, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. ἡττηθεὶς δὲ ὅμως ἐκεῖνος, περὶ τὰς πόλεις ἐστρέφετο, τὰς μὲν πολιορκίᾳ, τὰς δὲ φόβῳ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀφιστὰς δυναστείας. τῆς γοῦν Απουλίας καὶ Καλαβρίας καὶ Βρουττίων τὰς πλείστας ἐφ' ἑαυτῷ κατεστήσατο· τοσαύτη τε ἦν τῶν κατ' αὐτὸν ἡ λαμπρότης, ὥστε καὶ Φίλιππον, τῶν Μακεδόνων βασιλέα, πρεσβείαν ὡς αὐτὸν στείλαντα [1] [συμμαχικὴν] ὑποσχέσθαι κατὰ Ρωμαίων. ὅρον δὲ εἶχεν ἡ ὑπόσχεσις τόνδε· καθαιρεθέντων εἰς ἅπαν Ρωμαίων, σύμμαχον καὶ αὐτὸν αὐτοῖς γενέσθαι πρὸς τὸν κατὰ τῶν Ελλήνων πόλεμον. ἀλλὰ συνέβη τοὺς ἐκ Μακεδονίας πρέσβεις τῷ Ρωμαϊκῷ περιπεσεῖν στρατῷ· καὶ οὕτως ἐγένετο δήλη τοῖς Ρωμαίοις ἡ Μακεδονικὴ πρεσβεία. πέμπουσι τοίνυν Λεβῖνον μὲν ἐπὶ Μακεδόνας, Τορκουάτον δὲ ἐπὶ Σαρδόνα· ἤδη γάρ τοι καὶ αὐτὴ Ρωμαίων ἀποστᾶσα προσκεχωρήκει τοῖς Αφροις. Τέσσαρας τοίνυν ἐνὶ χρόνῳ πολέμους ἐν διαφόροις τόποις εἶχον οἱ Ρωμαῖοι· ἐν Ἰταλίᾳ πρὸς Αννίβαν· [2 ἐν Ισπανίαις πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ασδρού-

1 *Mittuntur ei rurſus* XII. *millia peditum &* XXX *elephanti* LC. 2 *Ad Italiam Annibal venit, Cneum Fulvium proconſulem,* XI *praterea tribunos, &* XVII [XV. G.] *militum interfecit. Annibal multas civitates* &c. S. G. B. *Ad Italiam venit, Cneum Fulvium proconſulem,* XI. *praterea tribunos, &* XVII *militum interfecit. Marcellus Conſul cum Annibale apud Nolam per triduum continuum dimicavit. Primo die pari pugna diſceſſum eſt, ſequenti victus conſul, tertio victor* VIII. *millia hoſtium interfecit, Hannibalem ipſum cum reliquis fugere in caſtra compulit. Hannibal multas civitates* &c. B. N. HM. 3 *Et Levinium* V. 4 VII. L. ------ 1 Incluſum addit Sylb. ſententiæ ſupplendæ cauſa. ſeq αὐτοῖς pro ſingulari αὐτῷ poſitum videtur ad vitandam ambiguitatem. 2 Membrum ſecundum prætermiſſum erat, quod ex Latino cum Cellario reſtituimus, quia ipſe metaphraſtes τέσσαρας πολέμους enarraturus erat.

lippum; in Sardinia contra Sardos, & alterum Aſdrubalem Carthaginienſem. Is à T. Manlio proconſule, qui ad Sardiniam miſſus fuerat, vivus eſt captus, occiſa cum eo XII. millia, capti [1] mille" quingenti, & à Romanis Sardinia ſubacta. Manlius victor captivos & Aſdrubalem Romam reportavit. Interea etiam Philippus à Lævino in Macedonia vincitur; & in Hiſpania à Scipionibus Aſdrubal, & Mago, tertius frater Annibalis.

VIII. Decimo anno, poſtquam Annibal in Italiam venerat, P. Sulpicio, Cn. Fulvio COSS. [2] Annibal uſque ad [3] quartum milliarium urbis acceſſit; equites ejus uſque ad portas. mox conſulum metu cum exercitu venientum, Annibal ad Campaniam ſe recepit. In Hiſpania à fratre [4] ejus Aſdrubale ambo Scipiones, qui per multos annos victores fuerant, interficiuntur: exercitus tamen integer manſit: caſu enim magis erant, quam virtute, decepti. quo tempore etiam à conſule Marcello Siciliæ magna pars capta eſt, quam tenere Afri [5] cœperant: & nobiliſſima urbe Syracuſana præda in-

βαν·] ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς Φίλιππον· ἐν Σάρδοις πρός τε τοὺς ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ πρὸς Ασδρούβαν, ἕτερον Αφρων στρατηγόν. τοῦτον Μάλλιος Τορκουάτος ἐζώγρησε μάχῃ, πρότερον ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς, τῶν μὲν πεσόντων δέκα χιλιάδας, τῶν δὲ ἀπαχθέντων αἰχμαλώτων εἰς πεντακοσίους τε καὶ χιλίους. καὶ οὕτω Σάρδονες μὲν Ρωμαίοις ἀπεδόθησαν· ὁ δὲ τοῦ πολέμου στρατηγὸς Μάλλιος ζῶντα τὸν Ασδρούβαν εἰσήγαγε τοῖς Ρωμαίοις. Οὕτω τούτων κεχωρηκότων, νικᾶ καὶ Λεβῖνος τὸν Φίλιππον· καὶ οἱ Σκιπίωνες ἐν Ισπανοῖς τόν τε Ασδρούβαν καὶ Μάγωνα, καὶ αὐτὸν ἀδελφὸν Αννίβου.

η΄. Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἐπὶ τὴν Ιταλίαν εἰσόδου τῶν Αφρων, Σουλπίκιος μὲν καὶ Φούλβιος ἦσαν ὕπατοι. Αννίβας δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἰὼν ἐν τετάρτῳ τῆς πόλεως ἐστρατοπεδεύσατο σημείῳ, τινὰς τῶν ἱππέων μέχρις αὐτῶν προεκπέμψας τῶν πυλῶν. Τῶν δὲ ὑπάτων μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἐπειδὴ τὸν τῆς πόλεως ἤκουσαν κίνδυνον, ἐπιστάντων, φοβηθεὶς ἐπὶ τὴν Καμπανίαν ἐχώρησεν. Εντεῦθεν τὰ ἐν Ισπανίαις μεταπίπτει πράγματα, καὶ Σκιπίωνες ἄμφω πίπτουσι μαχόμενοι πρὸς Ασδρούβαν, οἱ πολλάκις αὐτοῦ κεκρατηκότες· τῷ στρατεύματι δὲ [1] οὐδεμία συνέβη βλάβη· ἐπεὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ τύχῃ μᾶλλον ἡττήθησαν, ἢ τῇ περὶ τὸν πόλεμον ῥαθυμίᾳ. Υπὸ δὲ τούτους αὐτοὺς τοὺς χρόνους [2] Μάρκελλος τὸ πλεῖστον ἀνεκτήσατο τῆς Σικελίας ὑπὸ τοῖς Αφροις ἤδη γεγενημένον, καὶ τὰς Συρακούσας εἷλε πολιορκίᾳ, πολύν τε πλοῦτον ἐκεῖθεν προσεκτήσατο

1 Deeſt L. 2 *Annibal de Campania movit exercitum & cum ingenti clade omnium Sedecinum Sueſſanumque agrum via Latina, uſque ad quartum milliarium* S. N. G. B. V. H M. 3 Ad tertium Florus, cui conſentit Livius XXVI. X. & cod L. 4 Pronomen addendum cenſuit Sylb. 5 *Cœperant. Nobiliſſima urbs Syracuſana capta & præda ingens Romam perlata eſt* G S. N. B. ------ 1 Diviſe Sylb. οὐδὲ μία. 2 De Marcello in exemplaris margine adſcripta hæc adnotatio: τοῦτον τὸν Μάρκελλον παράλληλον τίθησι Πλούταρχος Πελοπίδᾳ τῷ Θηβαίῳ. *Hunc Marcellum Plutarchus in Parallelis componit cum Pelopida Thebano.*

gens

gens Romam perlata eſt. Lævinus in Macedonia cum Philippo, & multis Græciæ populis, & rege [1] Aſiæ Attalo amicitiam fecit: & ad Siciliam profectus, Annonem quendam, Afrorum ducem, apud Agrigentum civitatem, cum ipſo oppido cepit, eumque Romam cum captivis nobilibus miſit; [2] XL. civitates in deditionem accepit, XXVI. expugnavit. Ita omni Sicilia recepta, Macedonia fracta, [3] ingenti gloria Romam regreſſus eſt. Annibal in Italia Cn. Fulvium conſulem ſubito aggreſſus, cum [4] octo millibus hominum interfecit.

IX. Interea ad Hiſpanias, ubi occiſis duobus Scipionibus nullus Romanus dux erat, P. Cornelius Scipio mittitur, filius P. Scipionis, qui ibidem bellum geſſerat, annos natus quatuor & viginti; vir Romanorum omnium & ſua ætate, & poſteriori tempore fere primus. Is Carthaginem Hiſpaniæ capit; in qua omne aurum, & argentum, & belli apparatum Afri habebant; nobiliſſimos quoque obſides, quos ab Hiſpanis acceperant: Magonem etiam fratrem Annibalis ibidem capit, quem Romam cum aliis mittit. Romæ in-

τοῖς Ῥωμαίοις. Τότε καὶ Λεβῖνος πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ πολλὰς τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, καὶ πρὸς Ἄτταλόν τινα Ἀσίας βασιλέα σπεισάμενος, ἐπὶ τὴν Σικελίαν ὡρμήθη. Ἄννωνα δὲ τὸν Καρχηδονίων στρατηγὸν, καὶ τὴν Ἀκραγαντίνων πόλιν ἑλὼν, ἣν ἐφρούρει, τὸν μὲν ἅμα τοῖς ἐπισημοτάτοις τῶν αἰχμαλώτων, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐξέπεμψεν· τεσσαράκοντα δὲ πόλεις τῆς Σικελίας [1] ἐκούσας ἑλὼν, ἓξ δὲ καὶ εἴκοσι πολιορκίᾳ, οὕτως οἴκαδε ἐπανῆλθε. καὶ τότε πάσης ἐγένοντο Ῥωμαῖοι τῆς Σικελίας δεσπόται. λαμπρὸς οὖν ἐπὶ τούτοις ἐπανῆλθεν ὁ Λεβῖνος. Τούτων ἐν Σικελίᾳ πραττομένων Ἀννίβας ἐν Ἰταλίᾳ τῷ τε ὑπάτῳ Φουλβίῳ καὶ τῷ στρατεύματι προσπεσὼν ἐξαπιναίως, ὀκτὼ χιλιάδας ἀναιρεῖ, καὶ τὸν ὕπατον.

θ'. Ἐν δὲ ταῖς Ἰσπανίαις, μετὰ τὴν τῶν Σκιπιώνων τελευτὴν, οὐκ ὄντος ἡγεμόνος τῷ στρατεύματι, πέμπεται [2] Σκιπίων ἕτερος, ὁ καλούμενος Πούπλιος, παῖς Σκιπίωνος τοῦ πρότερον ἐκεῖ πεπολεμηκότος, γεγονὼς μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, τῶν δὲ κατ' αὐτὸν καὶ τῶν ἐφεξῆς ἁπάντων ἄριστος. οὗτος εὐθὺς ἐκ προοιμίων αἱρεῖ Καρχηδόνα τὴν ἐν Ἰσπανίαις, ὁμώνυμον τῇ μητροπόλει τῆς Ἀφρικῆς· αἱρεῖ δὲ καὶ τὸ χρυσίον ἅπαν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν τῶν Ἀφρων, αὐτόθι κειμένην ὡς ἐν ὀχυρῷ χωρίῳ· καὶ τοὺς ὁμήρους δὲ σύμπαντας, οὓς ἐκ τῶν ἐπισήμων γενῶν ἐτύγχανεν Ἀννίβας εἰληφὼς, τούτοις τὴν τῆς γῆς ἀσφαλιζόμενος κτῆσιν. γίγνεται δὲ καὶ τοῦ Μάγωνος ἐγκρατὴς, ὃς ἦν ἀδελφὸς (ὡς ἔφην) Ἀννίβου. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν τὴν λείαν ἅπασαν καὶ Μάγωνα δεξάμενοι,

1 *Iſauria* L. N. LC. F. Burd. 2 LX. L LC. 3 Quidam codd MSS & impreſſi *cum ing.* 4 IX. G. S. HM. ------ 1 Ἐκούσας pro ἀκούσας cum Cellario ſubſtituimus, non repugnante Sylb. 2 De Scipione altero adſcripta eſt exemplaris margine adnotatio hæc: οὗτός ἐστι Σκιπίων ὁ υἱὸς τοῦ προῤῥηθέντος Σκιπίωνος, ὁ τὸν Ἀννίβαν τέλεον τροπωσάμενος. *Hic Scipio eſt filius ſupradicti Scipionis, idemque Annibalem plane profligavit.*

gens

gens lætitia poſt hunc nuncium fuit. [1] Scipio Hiſpanorum" obſides parentibus reddidit. [2] quare omnes fere Hiſpani ad eum uno animo tranſierunt". Poſt quæ Aſdrubalem, Annibalis fratrem, victum fugat, & prædam maximam capit. Interea in Italia COS. [3] Q. Fabius Maximus Tarentum [4] recepit, in qua ingentes copiæ Annibalis erant. Ibi etiam ducem Annibalis [5] Carthalonem occidit, [6] XXV. millia captivorum vendidit, prædam militibus diſpertivit, pecuniam hominum venditorum ad fiſcum retulit. Tum multæ civitates Romanorum, quæ ad Annibalem [7] tranſierant, rurſus ſe Fabio Maximo dediderunt.

X. Inſequenti anno Scipio in Hiſpania egregias res egit, & per ſe, & per fratrem ſuum L. Scipionem, LXX. civitates recepit. In Italia tamen male pugnatum eſt. Nam Claudius [8] Marcellus COS. ab Annibale occiſus eſt. Tertio anno poſtquam Scipio ad [9] Hiſpaniam profectus eſt, rurſus res inclitas gerit: regem Hiſpaniarum, magno prœlio vi-

λαμπρὰν ἦγον ἑορτήν. ὁ δὲ Σκιπίων, παραλαβόμενος τοὺς Ἱσπανοὺς, ἅπασιν ἀπέδωκε τοὺς ὁμήρους· καὶ τοῦτο πάντας ἐποίησε τοὺς Ἱσπανοὺς, ὥσπερ ἐκ μιᾶς γνώμης [1] προσθέσθαι Σκιπίωνί τε καὶ Ῥωμαίοις. μετὰ ταῦτα συμμίξας τοῖς Ἄφροις τρέπει μὲν τὸν Ἀσδρούβαν εἰς φυγὴν, πολὺν δὲ καὶ ἐκ ταύτης τῆς μάχης ἀνείλετο πλοῦτον. Οὕτω τῶν Ῥωμαϊκῶν διακειμένων, Φάβιος ὕπατος κατ' αὐτοὺς ὑπηγάγετο Τάραντα, ἐν ᾗ πάντα τὸν ἐκ τοῦ πολέμου πλοῦτον παρακαταθέμενος ἐτύγχανεν Ἀννίβας. ἀνεῖλε δὲ καὶ τὸν ὑφηγεμόνα αὐτοῦ Καρθάλωνα· καὶ πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν, οὓς εἷλεν ἐν τῇ μάχῃ ζῶντας, ἀπέδοτο· καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν λείαν διένειμε τῷ στρατῷ, τὰ τιμήματα τῶν [2] πεπραγμένων αἰχμαλώτων μόνον τῷ Ῥωμαϊκῷ καθοσιώσας ταμιείῳ. Τούτοις τοῖς Φαβίου τοῖς ἔργοις αἱ πρὸς Ἀννίβαν [3 μεταστᾶσαι] τῆς Ἰταλίας πόλεις μετετέθησαν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, τῶν οἰκούντων αὐτὰς κἀνταῦθα τοὺς ἡττημένους ἀπολιπόντων.

ι'. Τῷ δὲ [4] μετὰ ταῦτα δευτέρῳ ἐνιαυτῷ Σκιπίων ἐν Ἰσπανίαις αὐτός τε μεγαλουργῶν, καὶ τὸν ἀδελφὸν Λούκιον Σκιπίωνα συνεργὸν ἔχων, ἑβδομήκοντα πόλεις ἀνέλαβεν, αἳ προσκεχωρήκεισαν τοῖς Ἄφροις. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς Ἰταλίας οὐκ ἦν ὅμοια τὰ Ῥωμαίων, Μαρκέλλου περιπεσόντος ἐνέδραις, ἃς ἔστησεν Ἀννίβας, καὶ τὴν τελευτὴν οὕτω δεξαμένου. Σκιπίων δὲ, τρίτον ἔτος ἤδη τὰ κατὰ τοὺς Ἰσπανοὺς διοικῶν, προσέθηκε μεγάλοις μείζονα. τὸν γὰρ βασιλέα τῶν Ἰσπανῶν μεγάλῃ νικήσας μάχῃ,

1 Deſunt LC. 2 Deſunt N. Paulo adſcribuntur in S. 3 *Publius Fabius* L. S. G. B. N. V. 4 Ita codd. MSS. & plerique libri impreſſi: alii *cepit.* 5 *Carthalonem* L. *Cartholonem* V. *Carthabonem* Sch. *Cartagilonem* B. N. 6 XXX. HM. 7 Aliii: *tranſierant prius, rurſus.* 8 *Marcus* S. N. V. 9 *Italiam* S. N. G.

1 Sic cenſuit Sylb. pro mutilo περέσθαι ſcribendum. 2 In Sylb. editum erat corrupte πεπραγμένων. 3 Incluſum Sylb. adjecit. 4 Codex Sylburgii corrupte habet μετὰ τούτων. Mutat ille in μετὰ ταῦτα τρίτῳ &c Sed quia num 3. τρίτον demum ἔτος ſequitur, Cellarius maluit pro τρίτῳ Sylburgii δευτέρῳ reponere, ut Chronologiæ etiam ratio conſtaret.

ctum,

ctum, in amicitiam accepit, & primus omnium à victo obſides non popoſcit. Deſperans Annibal Hiſpanias contra Scipionem ducem diutius poſſe retineri, fratrem ſuum Aſdrubalem in Italiam cum omnibus copiis evocavit. Is veniens [1] eodem itinere, quo etiam Annibal venerat", à conſulibus Appio [2] Claudio" Nerone, & M. Livio Salinatore, [3] apud Senam, Piceni civitatem, in inſidias compoſitas incidit: ſtrenue tamen pugnans, [4] occiſus eſt; ingentes ejus copiæ captæ aut interfectæ ſunt; magnum pondus auri atque argenti [5] Romam relatum". Poſthæc Annibal diffidere de belli cœpit eventu. Romanis ingens animus acceſſit. Itaque & ipſi evocaverunt ex Hiſpania P. Cornelium Scipionem. Is Romam cum ingenti gloria venit. Q. Cæcilio, L. Valerio COSS. omnes civitates, quæ in Bruttiis ab Annibale tenebantur, Romanis ſe tradiderunt.

XI. Anno XIV. poſtquam in Italiam Annibal venerat, Scipio, qui multa in Hiſpania bene egerat, conſul eſt factus, & in Africam miſſus: cui viro divinum quiddam ineſſe ex-

μετὰ ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἐσπείσατο. καὶ πρῶτος οὗτος ὁμήρων οὐκ ἐδεήθη· τοσοῦτον ἐθάῤῥει τοῖς ἔργοις. Ταῦτα γνοὺς Ἀννίβας ἀπέγνω τῶν Ἰσπανῶν, ὡς οὐδενὸς ἀνθέξοντος Σκιπίωνι· καὶ μεταπέμπεται τὸν ἀδελφὸν Ἀσδρούβαν εἰς Ἰταλίαν μετὰ πάσης στρατιᾶς. ὃς ταῖς ὁδοῖς χρώμενος ταῖς ὑπὸ Ἀννίβου προηνυσμέναις, ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ τῶν ὑπάτων Ἀππίου τε Κλαυδίου Νέρωνος, καὶ Λιβίου τοῦ Σαλινάτωρος, περὶ τὴν Σέναν τοῦ [1] Πικηνοῦ πόλιν μετὰ πολὺν τὸν ἐν τῷ πολέμῳ πόνον, καὶ ἣν ἐπεδείξατο μαχόμενος ἀνδρείαν, αὐτός τε πίπτει, καὶ τῆς στρατιᾶς ἁπάσης οἱ νενικηκότες ἐγένοντο κύριοι, πρὸς δὲ καὶ χρυσίου καὶ ἀργύρου πολλῶν ταλάντων· ἃ καὶ Ῥωμαίους ἐξέπληξεν. Ἐντεῦθεν ἤρξατο λοιπὸν Ἀννίβας μὲν οὐκ ἀγαθὰς ἔχειν περὶ τοῦ πολέμου τὰς προσδοκίας· τοῖς Ῥωμαίοις δὲ ηὐξήθη τὸ τῶν ἐλπίδων· καὶ μετακαλοῦνται πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Σκιπίωνα. καὶ ὁ μὲν παραγίνεται λαμπρὸς ἐπὶ μεγάλοις, ὡς εἰκὸς, ἔργοις. Καικιλίῳ δὲ καὶ Οὐαλερίῳ τοῖς ὑπάτοις πᾶσαι Βρεττίων αἱ πόλεις, ὑπὸ τῶν οἰκούντων παρεδόθησαν.

ια'. Ἀννίβας μὲν οὖν τέταρτον καὶ δέκατον ἦγεν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ἔτος. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Σκιπίων ὕπατος χειροτονεῖται, ὁ τὰ μέγιστα ἐν Ἰσπανοῖς ἐργασάμενος· καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀφρικὴν ἐκπλεῖ, πείσας Ῥωμαίους, ὡς χρὴ μεταστῆσαι τὰ δυσχερῆ τῆς μάχης εἰς τὴν πολεμίαν. [2] Θεία γὰρ ἐπιπνοία [χρῆσθαι]

1 Deſunt S. N. B. V. 2 Deeſt LC. 3 *Apud Metaurum fluvium in inſidias* N. S. G. B. V. HM. 4 *Occiſus eſt*: LIX. *millia de ejus exercitu*, V. *millia capta ſunt*, IV. *millia civium Romanorum inter eos reperta & revocata ſunt. Magnum pondus* S. B. G. HM. LVIII. *millia de ejus exercitu perempta ſunt*, V. *millia capti*, CCCCXLIV. *civium Rom. inter eos reperta & revocata ſunt. M. p.* V. & ſic etiam N. niſi quod pro CCCCXLIV. habeat XLIV. 5 Non habet urbis nomen Merula. ----- 1 Peſſime ſcriptum & editum fuit in Sylb. Πακίλου. 2 Mutilum locum ſic reſtituit Sylb. olim legebatur οἷα loco θεία. prætermiſſo prorſus verbo χρῆσθαι. Et hanc mentem interpretis Sylburgius prodidit: *divino enim afflatu uti credebatur: tot & tanta gerebat feliciſſime.*

iſtimabatur; adeo ut putaretur etiam cum numinibus habere ſermonem. Is in Africa contra Annonem ducem Afrorum pugnavit, exercitum ejus interfecit. Secundo prœlio caſtra cepit, cum quatuor millibus & quingentis militibus, [1] XI. millibus occiſis. Syphacem Numidiæ Regem, qui ſe Afris conjunxerat, capit, & caſtra ejus invadit. Syphax cum nobiliſſimis Numidis, & infinitis ſpoliis, Romam ab Scipione mittitur. qua re audita, omnis fere Italia Annibalem deſerit. Ipſe à Carthaginienſibus redire in Africam jubetur, quam Scipio vaſtabat. Ita anno XVII. ab Annibale Italia liberata eſt, [2] quam flens dicitur reliquiſſe".

XII. Legati Carthaginienſium pacem à Scipione petiverunt: ab eo ad ſenatum Romam miſſi ſunt: [3] quadraginta & quinque diebus induciæ datæ ſunt, quouſque Romam ire & regredi poſſent: & XXX. millia pondo argenti ab his accepta ſunt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacem juſſit cum Carthaginienſibus fieri. Scipio his conditionibus dedit, *ne amplius, quam XXX. naves, haberent,* [4] *D. millia pondo argenti darent, captivos & perfugas redderent.* Interim Annibale veniente ad Africam, pax tributa eſt, multa hoſtilia

ἐπεπίστευτο, τοσαῦτα κατώρθου καί τις ἦν λόγος, ὡς ἄρα καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῷ γίγνοιτο συνουσία. τῆς οὖν Ἀφρικῆς ἐπιβὰς, Ἄννωνι συνέμιξε τῷ στρατηγῷ. καὶ προτέρᾳ μὲν συμπλοκῇ τὴν στρατείαν αὐτοῦ διέφθειρε πανωλεθρίᾳ· δεύτερον δὲ εἰς χεῖρας ἐλθὼν ἐκβάλλει τῆς παρεμβολῆς αὐτόν· καὶ ταύτης γίνεται κύριος σὺν τοῖς φύλαξι, τετρακισχιλίοις καὶ πεντακοσίοις ἀνδράσιν. οἱ δὲ πεσόντες ἦσαν ἕνδεκα χιλιάδες. αἱρεῖ δὲ καὶ Σύμφακιν τὸν Νουμιδῶν βασιλέα, συμμαχοῦντα τοῖς Ἀφροις, καὶ γίνεται καὶ ταύτης τῆς παρεμβολῆς κύριος, καὶ τὸν μὲν Σύμφακιν εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμψε μετὰ Νουμιδῶν τῶν ἐπιφανεστάτων, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ πολέμου λαφύρων, καὶ ἀριθμὸν καὶ πολυτέλειαν παρεχόντων. Γνωσθέντων δὲ τῶν κατὰ Ἀφρικὴν Σκιπίωνος ἔργων, πᾶσα μὲν λοιπὸν Ἰταλία τὸν Ἀννίβαν ἀπέλιπεν. αὐτὸς δὲ ὑπὸ Καρχηδονίων κατεκλήθη, τῆς πολεμίας αὐτοὺς πιεζούσης· [1] ἑπτακαιδεκάτῳ τοίνυν ἐνιαυτῷ τῆς Ἰταλίας Ἀννίβας ἀπεχώρησε.

ιβ'. Καὶ τότε πρεσβεύονται παρὰ τὸν Σκιπίωνα Καρχηδόνιοι· ὁ δὲ ἀναπέμπει πρὸς Ῥωμαίους, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνακωχὴν δοὺς τοῦ πολέμου, ὡς ἂν ταύταις ἐπελθεῖν γένοιτο ῥᾴδιον. καὶ τοῦδε αὐτῷ μισθὸς ἦν τριῶν μυριάδων ἀργυρίου σταθμός· δεξαμένη τοίνυν ἡ σύγκλητος τὴν πρεσβείαν, κύριον ποιεῖται τῶν σπονδῶν τὸν Σκιπίωνα. καὶ τίθεται ταῦτα ἐφ' ᾧτε, μὴ πλείους, ἢ τριάκοντα ναῦς ἔχειν Καρχηδονίους· καὶ δοῦναι Ῥωμαίοις ὑπὲρ τῶν σπονδῶν πεντήκοντα μυριάδων ἀργυρίου σταθμόν. τοὺς αἰχμαλώτους δὲ ἅπαντας καὶ τοὺς προσήλυτας ἀποδοῦναι. Ταύτας τὰς σπονδὰς συνετάραξεν ἐπιστὰς Ἀννίβας, καὶ πολλὰ τρόπον

1 II. L. & ſic Livius. 2 Deſunt L. F. Vi. Gr. 3 XLVI. LC. 4 X. *mil.* LC. *Quinquaginta mil.* G.HM Gr.---- 1 Exemplaris margini adſcriptum ſcholion hoc: ὅτι ιζ'. ἔτη Ἀννίβας ἐδῄου τὴν Ἰταλίαν. *Septemdecim annos Italiam populatus Annibal.*

ab

ab Afris facta ſunt; legati tamen eorum ex urbe venientes, à Romanis capti ſunt, & jubente Scipione dimiſſi. Annibal quoque, frequentibus prœliis victus à Scipione, petit etiam ipſe pacem. Cum ventum eſſet ad colloquium, iiſdem conditionibus data eſt, quibus prius; addita [1] quingentis millibus pondo argenti C. millia librarum, propter novam perfidiam. Carthaginienſibus conditiones diſplicuerunt, juſſeruntque Annibalem pugnare. Infertur à Scipione, & Maſiniſſa, alio rege Numidarum, qui amicitiam cum Scipione fecerat, Carthagini bellum.

XIII. Annibal tres exploratores ad Scipionis caſtra miſit: quos captos Scipio circumduci per caſtra juſſit, oſtendique eis totum exercitum; mox etiam prandium dari, dimittique, ut renunciarent Annibali, quæ apud Romanos vidiſſent. Interea prœlium ab utroque duce inſtructum eſt, quale vix ulla memoria fuit, cum peritiſſimi viri copias ſuas ad bellum educerent. Scipio victor recedit, pene ipſo Annibale capto: qui primum cum multis equitibus, deinde cum XX. poſtremo cum quatuor evaſit. Inventa in caſtris Annibalis argenti pondo [2] XX. millia, auri [3] LXXX. cætera

πολεμίων Ἄφροι διεπράττοντο· ὥστε καὶ τοὺς πρέσβεις αὐτῶν, ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπανιόντας, ὑπὸ τῆς μετὰ Σκιπίωνος στρατιᾶς συλληφθῆναι. ἀλλ᾽ ὁ Σκιπίων αὐτοὺς διαφῆκε, καὶ συνάπτει μάχην πρὸς τὸν Ἀννίβαν. ἡττηθεὶς δὲ Ἀννίβας ἐν ἁπάσαις ταῖς συμπλοκαῖς, γίγνεται καὶ αὐτὸς ἱκέτης ὑπὲρ εἰρήνης. αἱ σπονδαὶ ἀνελήφθησαν, ἐφ᾽ οἷς ἐγένοντο τὴν ἀρχὴν, προστεθεισῶν, ὅτι δὴ τὴν ἀρχὴν παρεσπόνδησαν, ἀργυρίου λιτρῶν εἰς δέκα μυριάδας. ἀλλ᾽ οὐκ ἐδέξαντο τὴν προσθήκην οἱ Καρχηδόνιοι, προσέταξαν δὲ, τὸν Ἀννίβαν πολέμῳ κρίνεσθαι. ἐπῆλθε τοίνυν αὐτοῖς τε Σκιπίων τῇ Καρχηδόνι, καὶ Μασινίσσας, ἕτερος Νουμιδῶν βασιλεὺς, φίλος καὶ σύμμαχος τῷ Σκιπίωνι γεγενημένος.

ιγ΄. Μελλούσης δὲ κινεῖσθαι τῆς μάχης, ἐβουλήθη κατασκοπῆσαι τὸ στρατόπεδον τὸ Ῥωμαϊκὸν Ἀννίβας, καὶ πέμπει κατασκόπους. τούτους ἑλὼν ὁ Σκιπίων ἐπιδειχθῆναί τε αὐτοῖς προσέταξε τὸ στράτευμα καὶ τὴν ἄλλην τοῦ πολέμου παρασκευὴν, δειπνήσαντας δὲ ἀφεθῆναι μηνύσοντας ἅπερ τεθέαντο. Ὡς δὲ ἐγγὺς ἦσαν χειρῶν, τὰ μὲν τῆς παρατάξεως ἦν ἄξια θαυμάσαι, δύο στρατηγοῖν ἀρίστοιν τὰ στρατεύματα ταττόντοιν· ὡς δὲ τὸ ἔργον [1] ἤρξατο, νικᾷ τε ὁ Σκιπίων, καὶ μικροῦ ζῶντα τὸν Ἀννίβαν αἱρεῖ. ἀλλ᾽ ὁ μὲν σὺν τέτταρσιν ἱππεῦσι διεσώθη· πλεῖστος δὲ, ὅσος οὔπω πρότερον, ἐν τῇ παρεμβολῇ κατελήφθη τῶν πολεμίων, εὕρητο μὲν [2] μυριάδων ἀργυρίου, χρυσίου δὲ ὀκτὼ σταθμός· ἐσθήματά τε πολλὰ καὶ

1 *Ad quinquaginta millia librarum propter novam* B. 2 CC *millia* N. Sch. Fr. 3 Nonnulli Codd. MSS. & impreſſi *octingenta.* ------ 1 Editum fuit in Sylb. ἤρξαντο: cui tamen ſingularis elegantior videtur ita exponendus: *poſtquam opus cœpit*, vel cœptum eſt. 2 Secundum Latinos libros omnes legendum eſſet χιλιάδων.

[1] ſupellectilis copioſa. Poſt id certamen pax cum Carthaginienſibus facta eſt. Scipio Romam rediit, ingenti gloria triumphavit, atque Africanus ex eo appellari cœptus eſt. Finem accepit ſecundum Punicum bellum, poſt [2] annum nonum decimum, quam cœperat.

παντοδαπά. Οὗτος ὁ πόλεμος ἐκύρωσε τὰς σπονδάς· καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην ἐπανῆκεν ὁ Σκιπίων, καὶ τὴν νίκην ἐθριάμβευσεν, Ἀφρικανός τε ἐπεκλήθη, τῆς ἑαυτοῦ νίκης γενόμενος ἐπώνυμος. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ πόλεμος ἔτος ἐννάτῳ καὶ δεκάτῳ ἐνιαυτῷ.

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER QUARTUS.

I. TRanſacto Punico bello, ſecutum eſt Macedonicum contra Philippum Regem. Quingenteſimo [3] & quinquageſimo primo" anno ab urbe condita T. Quintius [4] Flamininus adverſus [5] Philippum [6] regem mittitur": proſpere rem geſſit: pax ei data eſt his legibus; *ne Græciæ civitatibus, quas Romani contra eum [7] defenderant, bellum inferret: ut captivos & transfugas redderet,*

BIBΛΙΟΝ δ'.

α'. Τὰ μὲν οὖν Ἀφρων ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦν· ἠκολούθησε δὲ [1] ὁ Μακεδονικὸς πόλεμος, ὁ πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον, πρώτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ πεντακοσιοστῷ τῆς πόλεως ἔτει. πρὸς ὃν Τίτος Κοίντιος Φλαμίνιος ἐκπεμφθεὶς νικᾷ τε αὐτόν, καὶ τίθεται σπονδάς· ὥστε καὶ τῶν πόλεων αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν, αἳ προσκεχωρήκεσαν Ῥωμαίοις παρὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρόν· [2 καὶ τοὺς] αἰχμαλώτους καὶ τοὺς προσήλυδας ἀποδοῦναι, καὶ μὴ πλείους

1 Alii *ſupellectili* & *ſupellectilia*. 2 Alii XVII. Livius & Florus XVIII. 3 Deſunt L. G. LC. 4 *Flaminius* in MSS. Gr. & quibuſd. edd. Sed Flamininum patricium: Flaminium plebeium nomen fuiſſe oſtendit Schottus ad cap. 51. de viris illuſtr. 5 *Philippum dimicavit, & rem proſpere geſſit, & pax data his* M. B. S. N. 6 Deſunt LC. 7 Al. *defenderent*. ----- 1 Exemplaris margini adſcriptum Scholion hoc: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως τοῦ Μακεδονικοῦ πολέμου, ἔτη φν'. *Ab urbe condita uſque ad bellum Macedonicum, anni* 550. 2 Incluſas voculas addidit Sylb.

[1] *quin-*

[1] *quinquaginta ſolum naves haberet, reliquas Romanis daret*", *per annos* [2] *decem quaterna millia pondo argenti præſtaret, & obſidem daret filium ſuum Demetrium.* [3] T. Quintius etiam Lacedæmoniis intulit bellum; ducem eorum [4] Nabidem" vicit: &, quibus voluit conditionibus, in fidem accepit. Ingenti [5] gloria duxit ante currum nobiliſſimos obſides, Demetrium Philippi filium, & Armenem [6] Nabidis.

II. Tranſacto bello Macedonico, ſecutum eſt Syriacum contra Antiochum regem, P. Cornelio Scipione, [7] M." [8] Acilio Glabrione COSS. Huic Antiocho Annibal ſe junxerat; Carthaginem, patriam ſuam, [9] metu", ne Romanis traderetur, relinquens. [10] M". Acilius Glabrio in Achaja bene pugnavit: caſtra regis Antiochi nocturna pugna capta ſunt: ipſe [11] fugatus. Philippo, quia contra Antiochum Romanis auxilio fuiſſet, filius Demetrius redditus eſt. L. Cornelio Scipione, C. Lælio COSS. Scipio Africanus fratri ſuo L. Cornelio Scipioni conſuli legatus contra Antio-

ἔχειν πεντήκοντα νηῶν· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας παραδοῦναι· ὡς δὲ καὶ τοῖς ἑξῆς ἐνιαυτοῖς διδόναι φόρον, ἐτήσια τετρακισχίλια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ προσέτι τὸν [[1] υἱὸν] Δημήτριον ὅμηρον παραδοῦναι. Μεταστήσας δὲ ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ὁ Φλαμίνιος τὴν στρατιὰν, κρατεῖ τε αὐτῶν μάχῃ, καὶ τὸν στρατηγὸν αἱρεῖ, καὶ συνθήκας, ἃς ἐβουλήθη, ποιησάμενος [2] ὑπὸ σπονδαῖς, θριαμβεύων εἰς τὴν Ῥώμην εἰσῆλθε, προτρεχόντων αὐτοῦ τοῦ ἅρματος, Δημητρίου τε τοῦ Φιλίππου παιδὸς, καὶ Ἀρμένου τοῦ Νάβιδος.

β'. Οὕτω καὶ τῶν Μακεδονικῶν καὶ τῶν Λακωνικῶν ἡσυχασάντων, πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλεύοντα Συρίας ἀνήφθη πόλεμος. ὕπατοι δὲ ἦσαν Πούβλιος Κορνήλιος Σκιπίων, καὶ Μάρκος Ἀκίλιος Γλαβρίων. συνεμάχει δὲ τῷ μὲν Ἀντιόχῳ πεφευγὼς ἐκ τῆς Καρχηδόνος Ἀννίβας, (δείσας γὰρ αὐτὸν ἐξήγαγε τῆς πατρίδος, ὡς Ῥωμαίοις ἐκδοθησόμενον) Ῥωμαίοις δὲ [3] ὁ Μακεδὼν Φίλιππος. γίγνεται δὲ νυκτομαχία κατὰ τὴν Ἀχαΐαν, ὑφ' ἡγεμόνι τῷ Γλαβρίωνι, καὶ τῆς μὲν παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως οἱ Ῥωμαῖοι γίγνονται κύριοι· φεύγει δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ λοιπὸν τῆς βασιλείας. Φιλίππῳ δὲ Δημήτριος παῖς ἀπεδόθη τῆς συμμαχίας χάριν. Τούτους διαδέχονται τοὺς ὑπάτους Λούκιος Κορνήλιος Σκιπίων (ἀδελφὸς ὢν τοῦ κληθέντος Ἀφρικανοῦ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ χειροτονεῖται ληγάτος) καὶ Γάϊος Λέλιος. καὶ φέρεται κλήρῳ τὰ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Ἀν-

1 Deſunt M. pro *daret* al. *redderet*. 2 *Decies* V. 3 *T. Quintius Flaminius* V. Sch. 4 Deeſt S. G. 5 *Gloria triumphavit, duxit* V. B. N. M. G. 6 *Nabidis. Romani captivi qui ſub Annibale per Græciam venditi fuerant univerſi recepti: capitibus raſis ob deterſam ſervitutem currum triumphantis ſecuti ſunt. Eodem tempore* &c. B. V. M. S. E Gr. 7 Deeſt B. S. G. V. 8 *Aulo Gabrione* N. L. M. *Attilio Glabrione* Sch. & ſic mox. 9 Deeſt S. M. N. G. L. Mer. 10 Deeſt B. S. G. V. 11 Al. *fugatur*. ------ 1 Incluſum addi juſſit Sylb. 2 In codice imperfecte ſcriptum fuit ὑπὸ σπονδ Supplevit Sylb. ὑπὸ σπονδαῖς, vel ἐπὶ σπονδαῖς: vel plenius, ὑποσπόνδους τε λαβών. 3 Ita legendum, ſuadente Sylb. loco ὁ Μακεδόνων, niſi βασιλεὺς ſubaudias.

chum profectus eſt. [1] Annibal, qui cum Antiocho erat, navali prœlio victus eſt. Ipſe poſtea Antiochus [2] circa Magneſiam ad Sipylum, Aſiæ civitatem, à COS. Cornelio Scipione ingenti prœlio fuſus eſt. Auxilio fuit Romanis in ea pugna Eumenes, Attali regis frater, qui Eumeniam in Phrygia condidit. [3] L. millia peditum, [4] III. equitum eo certamine ex parte regis occiſa ſunt. Tum rex [5] Antiochus pacem [6] petit: iiſdem conditionibus [7] datur à ſenatu, quanquam victo, quibus ante offerebatur; ut [8] ex Europa & Aſia recederet, atque intra Taurum ſe contineret, X. millia talentorum, & XX. obſides præberet, Annibalem concitatorem belli dederet. Eumeni regi donatæ [9] ſunt omnes Aſiæ civitates, quas Antiochus bello perdiderat: & Rhodiis, qui auxilium Romanis contra regem Antiochum tulerant, multæ urbes conceſſæ ſunt. Scipio Romam rediit, ingenti gloria triumphavit: nomen & ipſe, ad imitationem fratris, [10] Aſiatici accepit, [[11] quia Aſiam vicerat: ſicut frater ipſius, propter Africam domitam, Africanus [12] appellabatur.] [13] Spurio

τίοχον ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα. καὶ πρότερον μὲν ναυμαχίᾳ τῆς βασιλικῆς ἐκράτησε στρατιᾶς· ἡγεμόνα δὲ εἶχεν Ἀννίβαν ὁ στόλος· ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸν Ἀντίοχον ἐν Μαγνησίᾳ, τῇ πρὸς Σιπύλῳ τῆς Ἀσίας, νικᾷ τε καὶ εἰς φυγὴν τρέπει. κοινωνὸς δὲ αὐτῷ ταύτης ἐγένετο τῆς μάχης Εὐμενὴς, Ἀττάλου, τοῦ τῆς Ἀσίας βασιλέως, ἀδελφὸς, ὃς ἐπώνυμον ἑαυτῷ πόλιν ἐδείματο τὸ Εὐμένιον· ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πέντε μυριάσι πεζομάχων, καὶ τρισχιλίοις ἱππεῦσιν, ἥττων ὁ βασιλικὸς ἐγένετο στρατός. αἰτεῖ γοῦν εἰρήνην Ἀντίοχος, καὶ δίδωσιν ἡ σύγκλητος, ἐφ᾽ αἷς καὶ πρότερον προὔτεινε συνθήκαις, οὐ βαρύνασα τὰς σπονδὰς ὡς ἡττημένῳ. αἱ συνθῆκαι δὲ εἶχον ὧδε· τῆς μὲν Εὐρώπης αὐτὸν καὶ τῆς Ἀσίας ἀποχωρεῖν ἁπάσης· μένειν δὲ ἐπὶ τῶν ἐντὸς τοῦ Ταύρου πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον· εἰσενέγκαι δὲ μύρια τάλαντα, καὶ ὁμήρους εἴκοσι παραδοῦναι· τόν τε Ἀννίβαν ἐκδοῦναι, ὡς τῶν ταραχῶν ἐκείνῳ τε καὶ αὐτοῖς αἰτιώτατον. τὰ μὲν πρὸς Ἀντίοχον τάδε. Εὐμενεῖ δὲ τῆς συμμαχίας χάριν ἐδωρήθησαν αἱ πόλεις τῆς Ἀσίας, ἃς ἐξελελοίπει κατὰ τὰς σπονδὰς Ἀντίοχος. Ῥοδίοις τε, καὶ αὐτοῖς συμμεμαχηκόσι, πολλαὶ τῶν πόλεων ὑπακούειν ἐπετάχθησαν. ὁ δὲ Σκιπίων ἐπὶ τούτοις τοῖς ἔργοις ἐθριάμβευσε, κτησάμενος καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν κατορθωθέντων ὄνομα· τοῦτο δὲ ἦν Ἀσιατικός. Σπουρίου δὲ Ποστου-

1 *Annibal & Polixenides, qui ---- erant, navali ---- victi ſunt* N. 2 Ita plane Græcus & Livius lib. XXXVII. c. 37. perperam vulgo legitur: *circa Sipylum & Magneſiam*. Sylb. quoque in notis hic noſter eſt: & Vinetus aliquid mendi ſubeſſe ſuſpicatur. 3 XXX. &c. Sch. *Quinque millia equitum eo certamine* V. *Quinquaginta tria millia peditum in eo equitum certam.* B. 4 Sic L. LC. N. M. G. HM. Gr. F. Alii habent *IV. millia.* 5 Deeſt L. S. N. LC. F. 6 Al. *petiit: qua iiſd.* 7 Al. *data eſt.* 8 *Ex Syria & Aſ.* LC. 9 *Sunt à Senatu omnes* L. B. N. M. G. LC. V. 10 *Aſiagenis* LC. B. G. N. M. HM. 11 Incluſa videntur vel Pauli, vel alius gloſſema eſſe. Nam neque in Græco apparent, neque cum conciſo ſtylo Eutropii concilientur facile. 12 *Sequutum eſt bellum Hiſtricum & Gallo-Græcum. Spurio &c.* LC. 13 Deeſt N. M. *Curio* L.

[1] Poſtu-

[1] Poſtumio Albino, [2] Q." [3] Martio" [4] Philippo COSS. M. Fulvius de Ætolis triumphavit. Annibal, qui victo Antiocho, ne Romanis traderetur, ad Pruſiam, Bithyniæ regem, fugerat, repetitus etiam ab eo eſt per T. Quintium Flamininum: & cum tradendus Romanis eſſet, venenum bibit, & apud Libyſſam, in finibus Nicomedienſium, ſepultus eſt.

III. Philippo rege Macedoniæ mortuo, qui & adverſum Romanos bellum geſſerat, & poſtea Romanis contra Antiochum auxilium tulerat, filius ejus Perſeus in Macedonia rebellavit, ingentibus copiis ad bellum paratis. Nam adjutores habebat Cotyn Thraciæ regem; [5] & Illyrici, Gentium nomine. Romanis autem in auxilium erant Eumenes Aſiæ rex, Ariarathes Cappadociæ, Antiochus Syriæ, Ptolemæus Ægypti, Maſiniſſa Numidiæ. [6] Pruſias autem Bithyniæ, quanquam [7] ſororem" Perſei uxorem haberet, utriſque ſe æquum præbuit. [8] Dux Romanorum P. Licinius COS. contra eum miſſus eſt, & à rege gravi prœlio victus. Ne-

μίου Ἀλβίνου καὶ Κοΐντου Μαρκίου Φιλίππου τὴν ὑπατείαν εἰσδεξαμένων, Φούλβιος μὲν κατὰ Αἰτωλῶν ἐθριάμβευσεν. Ἀννίβας δὲ ἀσθενέστερον τὸν Ἀντίοχον ὁρῶν καταφεύγει πρὸς Προυσίαν, τὸν Βιθυνῶν βασιλέα. αἰτούντων δὲ αὐτὸν Ῥωμαίων διὰ τοῦ Φλαμινίου, παραχρῆμα ἐξεδόθη· καὶ φόβῳ τῆς τιμωρίας φάρμακον σπάσας ἀποθνήσκει· καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν Λιβύσσῃ, τῆς Βιθυνίας χωρίῳ, καὶ ὁ τάφος ἐς τόδε ὁρᾶται.

γʹ. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Φίλιππος μὲν ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας· ὁ δὲ τούτου παῖς (Περσεὺς ἦν ὄνομα αὐτῷ) ἐτυράννησε κατὰ Ῥωμαίων, πολλὴν συλλέξας στρατιάν, συμμαχικόν τε οὐ μικρόν. Κότυν τε γὰρ τὸν Θρᾳκῶν βασιλέα, καὶ Γέντιον τὸν Ἰλλυρικῶν, ὑποκέκλητο. παρασκευὴ τοίνυν ἦν ἑκατέρωθεν ἄπιστος· Ῥωμαίοις ἐπικουρούντων Εὐμένους τε, ὃς τῆς Ἀσίας ἐκράτει, καὶ τοῦ Καππαδοκῶν βασιλέως Ἀριαράθου, καὶ τῆς Συρίας Ἀντιόχου, καὶ Πτολεμαίου τοῦ Αἰγύπτου, καὶ Μασινίσσου τοῦ [1] Νουμιδῶν. Προυσίας γὰρ, εἰ καὶ κηδεστὴς ἦν ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Περσέως, ἑκατέροις γε ὅμως αὑτὸν ἴσον παρέχεν· ἡγεῖτο δὲ τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς Πούπλιος Λικίνιος ὕπατος, τοῦτον αὐτῷ τὸν πόλεμον ἀποκληρώσαντος τοῦ δήμου· καὶ νικᾶται τῇ μάχῃ. καίτοι νενικηκὼς ὁ Περσεὺς, εἰρήνην ἐπαγγείλας παρὰ τῶν Ῥωμαίων,

1 Al. *Poſthumo.* 2 Deeſt LC, S, G. L. 3 Deeſt L. *Marco* B. S. G. V. 4 *Publio* G. 5 Præclare ſic L. B. LC. F. Alii *regem* interponunt, ſeu potius otioſe repetunt. Proxime enim affuerat. 6 Ita concinnius nonnulli MSS. exhibent pro eo, quod in vulg. edd. exſtat: *Pruſias autem rex Bythyniæ.* 7 Deeſt N. B. M. 8 Ita Codd. noſtri, uti etiam F. P. & V. Sed Vi. qui Schonovium ſequitur, Paul. Merula, aliique: *Dux Rom. P. Licinius Conſul eſt à rege gr. pr. victus.* Et ſane additio eſt valde ſuſpecta, utut tot codicibus fulta. Nam *dux Romanorum* vix *miſſus* dicitur contra quem: ſæpe autem *cæſus*, aut *victus.* Conſules vero dicuntur *mitti* &c. Alterutrum ergo tollendum videtur. Ad metaphraſten provocat Sylb. ſed tum Cellarius crederet illum verbis, τοῦτον αὐτῷ τὸν πόλεμον ἀποκληρώσαντες τοῦ δήμου, miſſionem reſpexiſſe, ſi ſcriptum eſſet: *Dux* &c. *qui miſſus fuerat* &c. Nihilominus *ducem mitti* habet etiam noſter alibi. ----- 1 Ita Sylb. pro Νουμίδου, ut ſubaudiatur βασιλέως.

que

que tamen Romani, quanquam ſuperati, regi petenti pacem præſtare voluerunt, niſi his conditionibus; *ut ſe & ſuos ſenatui* [1] *& populo Rom. dederet*. Mox miſſus contra eum L. Æmilius Paulus COS. & in Illyricum C. [2] Anicius prætor contra Gentium. Sed Gentius, facile uno prœlio victus, mox ſe dedidit. Mater ejus, & uxor, & duo filii, frater quoque ejus, ſimul in poteſtatem Romanorum venerunt. Ita bello intra XXX. dies perfecto, ante cognitum eſt Gentium victum, quam cœptum bellum nunciaretur.

IV. Cum Perſeo autem Æmilius Paulus COS. III. Non. Septembris dimicavit; vicitque eum, [3] XX. millibus peditum ejus occiſis. Equitatus [4] cum rege fugit integer; Romanorum C. milites amiſſi ſunt: urbes Macedoniæ omnes, quas rex tenuerat, Romanis ſe dediderunt. Ipſe rex, cum deſereretur ab amicis, venit in Pauli poteſtatem. ſed honorem ei [5] Æmilius, non quaſi victo, habuit. nam & volentem ad pedes ſibi cadere, non permiſit; ſed juxta ſe in ſella collocavit. Macedonibus & Illyriis [6] hæ leges à Romanis datæ; *ut liberi eſſent, & dimidium eorum tributorum*

ἀνήμαρτεν. ὁ γὰρ δῆμος οὐκ ἔφη δώσειν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν, καὶ τοὺς αὐτοῦ πάντας, ἐκδοίη [1] τοῖς αὐτοὺς παραστησομένοις. Δεύτερος οὖν ἐπ' αὐτὸν πέμπεται Λούκιος Αἰμίλιος Παῦλος· καὶ Γάϊος Ἄννιος ἑτέρῳ στρατεύματι ἐπὶ τὸν Ἰλλυριὸν Γέντιον. ὁ μὲν οὖν Γέντιος ἅμα τε συνέμιξε, καὶ ἡττήθη, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἑαυτὸν παρέδωκεν [[2] σὺν] αὐτοῦ μητρὶ, καὶ γαμετῇ, καὶ παισὶ δύο, καὶ δὴ καὶ ἀδελφῷ· καὶ τὸ ἔθνος πᾶν ἐκτήθη. ἐγένετο δὲ τὸ ἔργον [3] ἡμέραις τριάκοντα· ἔφθασέ τε τὴν τῆς συμπλοκῆς ἡ τῆς νίκης ἀκοή.

δ'. Παῦλος δὲ τρίτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ Σεπτεμβρίου συμμίξας τῷ Περσεῖ, διέφθειρε μὲν αὐτοῦ χιλιάδας εἴκοσι τοῦ πεζοῦ· ἐκεῖνον δὲ ἐδίωξε μετὰ τῆς ἵππου αὐτοῦ, οὐδὲ ἑκατὸν ἀποβαλὼν τῶν μαχομένων· αἱ μὲν οὖν πόλεις εὐθὺς προσεχώρησαν Ῥωμαίοις· ὁ Περσεὺς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν συμπεφευγότων καταλειφθεὶς ἑαυτὸν παρέδωκε Ῥωμαίοις· καὶ ὁ Παῦλος οὐχ ὡς ἡττημένον οἶδεν, ἀλλὰ καὶ προσπίπτοντα πρὸς τὰ γόνατα ἀνώρθωσε, καὶ καθέδρας ἠξίωσε τῆς αὐτοῦ, καὶ τῆς ἄλλης μετέδωκε τιμῆς. Ἐντεῦθεν Ἰλλυριοί τε καὶ Μακεδόνες ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐτέλουν ὅροις τοῖσδε· εἶναι μὲν αὐτοὺς αὐτονόμους· τῇ πόλει δὲ τῇ Ῥωμαίων εἰσφέ-

1 Deſunt L. 2 Alii *Ancius*. 3 XXX. N. L. LC. 4 *Cum rege interfugit. Milites quos amiſerat Romanis ſe dediderunt. Rex cum* B. V. *Cum rege interfugit. Romanorum C. mil. &c.* N. G. HM. F. *Cum rege interfugit, Romanorum multis amiſſis, urbes Rom. ſe ded ipſ. rex c.* L. *Cum rege interfugit, Romanor. C. mil. am. ſ. u.* M. *omnes Romanis ſe ded. i. r. c.* S 5 *Æmilius Paulus Conſul* LC. B. S. N M. L. G. HM. 6 Al. *Hæ leges datæ ſunt.* ------ 1 Ita emendat & exponit Sylburgius: *iis, qui ad deditionem ipſos compulſuri eſſent, ſi ſponte ſe dedere nollent.* Vitioſe lectum olim fuit: τοῖς αὐτὸ παραστησαμένοις. 2 Abeſt ab excuſo Sylburgii exemplari σὺν, nec αὐτῷ ibidem, ſed αὐτῇ, apparet. 3 In exemplari erat accuſ. caſu ἡμέρας: ſed vel ἡμέραις legendum eſſe, vel ἡμερῶν, ſyntaxews regula oſtendit.

præſta-

præſtarent, quæ regibus præſtitiſſent: [1] ut appareret" populum Rom. pro æquitate magis, quam avaritia dimicare. atque in conventu [2] infinitorum populorum Paulus hæc pronunciavit: & legationes multarum gentium, quæ ad eum venerant, [3] magnificentiſſime convivio pavit, dicens: ejuſdem hominis eſſe debere, & bello vincere, & convivii apparatu elegantem eſſe. Mox [4] LXX. civitates Epiri, quæ rebellarant, cepit: prædam militibus diſtribuit: Romam cum ingenti pompa rediit in nave Perſei, quæ inuſitatæ magnitudinis fuiſſe traditur, adeo ut XVI. ordines dicatur habuiſſe remorum. Triumphavit autem magnificentiſſime in curru aureo, cum duobus filiis, utroq; latere adſtantibus. ducti ſunt ante currum [5] duo" regis filii, & ipſe Perſeus, XLV. annos natus. Poſt eum etiam [6] C." Anicius de Illyriis triumphavit. Gentius cum fratre & filiis ante currum ductus eſt. Ad hoc ſpectaculum multarum gentium reges Romam venerunt: inter alios etiam venit Attalus atque Eumenes, Aſiæ reges; atque Pruſias Bithyniæ. magno honore ac-

ρειν, ὧν τοῖς βασιλεῦσιν εἰσέφερον, μέρος ἥμισυ. πείθειν γὰρ ἤθελον οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ὑπηκόους, ὡς οὐκ ἐπιθυμοῦσι χρημάτων. Τοὺς μὲν ὅρους τούτους ἐν κοινῷ τῶν πανταχόθεν πρέσβεων ἀπήγγειλεν ὁ Παῦλος· ἐκάλεσέ τε αὐτοὺς εἰς εὐωχίαν, φάσκων χρῆναι καὶ [1] νικᾷν τε ὅπλοις, καὶ [[2] τοὺς] νενικημένους ἑστιᾷν. Ἑβδομήκοντα δὲ τῶν Ἠπειρωτικῶν πόλεων, ἀντιταττομένας ἔτι Ῥωμαίοις, εἷλε πολιορκίᾳ· καὶ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου λείαν διένειμε τῷ στρατῷ· σὺν μεγίστῃ τε εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανῆκε πομπῇ, νεὼς ἐπιβεβηκὼς Μακεδονικῆς, ἣ τοῦ βασιλεύσαντος ἦν Περσέως παμμεγέθης, ὡς [3] δεκαπέντε χωρεῖν ἐρέτας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθριάμβευσεν ἐφ' ἅρματος χρυσοῦ, τοῖς δύο παισὶ περιεστοιχισμένος, προτρεχόντων τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, Περσέως, πέντε καὶ τετταράκοντα γεγονότος ἐνιαυτοὺς, καὶ υἱέων δύο. Ἐδόθη δὲ καὶ Ἀνικίῳ κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν θρίαμβος, ὃ καὶ αὐτοῦ προεπόμπευσαν Γέντιός τε, καὶ ὁ ἀδελφὸς Γεντίου, καὶ οἱ παῖδες. Τούτων τῶν θριάμβων μετέχον εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικόμενοι Ἄτταλός τε, καὶ Εὐμένης ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ Προυσίας ἐκ τῆς Βιθυνίας. δῶρά τε προσεκόμισαν· ἃ

1 Deſunt F. 2 Alii *finitimorum* cum Fuld. & Gr. malint. 3 Sic F. pro vulgari *magnificentiſſimo*. Sed L. & LC. *decentiſſime*. 4 LXXX. G. 5 Deeſt V. 6 Deeſt N. B. S M. F. HM. In L & LC. *M. Anicius*. --------- 1 Νικᾷν τοῖς ὅπλ. malit Sylb. 2 Τοὺς addidit Sylb. 3 Πεντεκαιδεκήρους (ſeu, ut in Latino textu eſt, ἑκκαιδεκήρους) deſcriptio non videtur ſatis accurata, ut innuit Sylb. cum enim Plinius lib 32. ubi de echeneide agit, ſignificet quinqueremem ſeu πεντήρη, à quadringentis remigibus actam fuiſſe, ducenis ſcilicet ex utroque latere: & Plutarchus atque Athenæus, Philopatoris τετταρακοντήρη actam fuiſſe à quatuor millibus remigum: conjicere licet, πεντεκαιδεκήρη vix habuiſſe infra mille remiges: ideoque fortaſſe dicendum fuiſſe, ὡς πεντακοσίους χωρεῖν ἐρέτας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, quo modo etiam edidit Cellarius. Aut, ſi ἑπτήρης (i. ſeptiremis) habuit tantum quadraginta novem remiges, ut pictura ejus innuit apud Bayſium, pag 37. πεντεκαιδεκήρης minimum habuit remiges nonaginta octo, quadraginta novem ſcil. ex utroque latere.

cepti

cepti ſunt: &,permittente ſenatu, [1] dona", quæ attulerant, in Capitolio poſuerunt. Pruſias etiam filium ſuum Nicomedem ſenatui commendavit. Inſequenti anno L. [2] Memmius in [3] Luſitania bene pugnavit. Marcellus poſtea conſul res ibidem proſpere geſſit.

V. Tertium deinde Bellum contra Carthaginem ſuſcipitur, ſexcenteſimo & altero anno ab urbe condita, L. Manlio Cenſorino, & M. [4] Manilio COSS. anno [5] LI. poſtquam ſecundum Punicum bellum tranſactum erat. Hi [6] profecti Carthaginem oppugnaverunt. [7] Contra eos Aſdrubal, dux Carthaginienſium, dimicabat". [8] Famea dux alius, equitatui præerat Carthaginienſium. Scipio tunc, Scipionis Africani nepos, tribunus ibi militabat. hujus apud omnes ingens metus & reverentia erat. Nam & paratiſſimus ad dimicandum, & conſultiſſimus habebatur. Itaque per eum multa [9] proſpere" à COSS. geſta ſunt. nec quidquam magis vel Aſdrubal, vel Famea vitabant, quam [10] contra eam Romanorum partem committere, ubi Scipio dimicabat. Per idem tempus Maſiniſſa, rex [11] Numidarum, per annos ſexaginta

προσιέμενοι Ῥωμαῖοι, προσέταξαν ἀνατεθῆναι τῷ Καπιτωλίῳ. Προυσίας δὲ καὶ τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ Νικομήδη παρακατέθετο τῷ δήμῳ. Τῷ δὲ ἑξῆς ἐνιαυτῷ Λούκιος Μέμμιος τοὺς Λυσιτανοὺς ἐνίκησε πολέμῳ, καὶ μετὰ τοῦτο Μάρκελλος.

ε'. Κἀντεῦθεν ὁ τρίτος κατὰ τῶν Ἀφρων ἐκινήθη πόλεμος, ἑξακοσιοστῷ μὲν καὶ ἑνὶ τῆς πόλεως ἔτει, πεντηκοστῷ δὲ καὶ δευτέρῳ μετὰ τὴν τοῦ δευτέρου τοῦ κατὰ Ἀννίβα πολέμου λύσιν. ὕπατοι δὲ χειροτονηθέντες, Λούκιος Μάλλιος Κηνσωρῖνος, καὶ Μάρκος Μανίλιος, ἐπὶ τὴν Ἀφρικὴν ἐξέπλευσαν, καὶ τῇ Καρχηδόνι προσεκάθηντο πολιορκοῦντες· ἡγεῖτο δὲ Καρχηδονίων, τοῦ πεζοῦ μὲν Ἀσδρούβας· τῶν δὲ ἱππέων Φαμέας. συνῆν δὲ τοῖς ὑπάτοις ἀρχήν τινα στρατιωτικὴν ἔχων Σκιπίων ὁ ἔκγονος, τοῦ κληθέντος Ἀφρικανοῦ· οὗ τοσοῦτον ἦν παρὰ τοῖς πολεμίοις δέος, καὶ τοσοῦτον παρὰ τῆς ἀνδρείας θαῦμα, ὡς βουλευομένου τε ἄριστα, καὶ ἐπιτελοῦντος ἔργοις τὰ δόξαντα ὀξέως· ὥστε τοὺς ὑπάτους αὐτοὺς κοινωνὸν μὲν αὐτὸν καὶ βουλῆς καὶ ἐγχειρημάτων ἔχειν, αὐτῷ δὲ χρῆσθαι πρὸς τὰ πρακτέα, ἐπειδήπερ ἑώρων τοὺς πολεμίους τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκκλίνοντας συμπλοκήν. [1] Μασινίσσας γοῦν, ὁ τῶν Νομάδων βασιλεὺς, τὴν πρὸς Ῥωμαίους φι-

1 Deeſt F. L. 2 *Mummius* N. B. M. HM. S. *Nummius* G. *Minucius* V. 3 *Hiſpania* S. G. V. & pleræque edd. 4 *Malinio* L. *Mallio* V. 5 LIV. F. 6 *Profecto* L. 7 Deſunt L. 8 *Semea* L. LC. M. N. & ſic mox. Scribendum *Phamea*. Φαμαίαν vocat Appianus, at Φαμέαν Suidas. 9 Deeſt S. HM. In quibuſd. etiam *a COSS.* deſiderantur. 10 *Contra Romanorum acies ea parte committere ubi Scipio dimicaſſet* L. 11 Deſunt L. LC. F. ------ 1 De Maſiniſſa exemplaris margini adnotatum eſt Scholion hoc: Μασανάσης, ὁ τῶν Νομάδων ἡγεμὼν, ἐτῶν ϟζ: *Maſanaſes, Numidarum dux, annorum* 97. ubi etiam nota, Μασανάσην & Νομάδας dici, qui ab interprete more Latino Μασινίσσας & Νομάδαι.

fere"

fere" amicus populi Romani, anno vitæ XCVII. mortuus eſt, XLIV. filiis relictis. Scipionem diviſorem [1] regni" inter filios ſuos eſſe juſſit. Cum igitur clarum Scipionis nomen eſſet, juvenis adhuc, COS. eſt factus; & contra Carthaginem [2] miſſus. is eam cepit ac diruit. ſpolia ibi inventa, quæ variarum civitatum excidiis Carthago collegerat: & ornamenta urbium civitatibus Siciliæ, Italiæ, Africæ reddidit, quæ ſua recognoſcebant. Ita Carthago ſeptingenteſimo anno, [poſt] quam condita erat, [3] deleta eſt. Scipio nomen, quod avus ejus acceperat, meruit; ſcilicet ut propter virtutem etiam ipſe Africanus junior vocaretur.

VI. Interim in Macedonia quidam Pſeudophilippus arma movit, & Romanum prætorem, P. Juventium, contra ſe miſſum, ad internecionem vicit. Poſt eum Q. Cæcilius Metellus dux à Romanis [4] contra Pſeudophilippum miſſus eſt, & [5] XXV. millibus [6] ex militibus ejus" occiſis, Macedoniam recepit; ipſum etiam Pſeudophilippum in poteſtatem ſuam redegit. Corinthiis quoque bellum indictum eſt, nobiliſſimæ Græciæ civitati, propter injuriam legatorum Romanorum. Hanc [7] Mummius conſul cepit ac diruit. Tres

λίαν ἔτεσιν ἑξήκοντα τετηρηκὼς, ἡνίκα ἀπέθνησκεν, ἐνενηκοστὸν καὶ ἕβδομον τῆς ἡλικίας πεπληρωκὼς ἔτος, Σκιπίωνα ἱκέτευσε τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ (τέσσαρες δὲ οὗτοι ἦσαν καὶ τετταράκοντα) τὴν βασιλείαν διελεῖν· Αὕτη τοῦ Σκιπίωνος ἡ δόξα τὸν δῆμον ἔπεισε, τὴν ὑπατείαν ἐπ' αὐτὸν ἐπαγαγεῖν, τῆς νεότητος οὔπω τοῦτο ἐπιτρεπούσης· καὶ θᾶττον ἐλπίδος αἱρεῖ τὴν Καρχηδόνα καὶ κατασκάπτει· καὶ τὸν κόσμον ἅπαντα τῆς πόλεως, τὸν ἐκ πολέμων αὐτῇ συνειλεγμένον, λαβὼν, τοῦτον εὐθὺς ἀπέδωκε τῶν πόλεων ταῖς ἀφῃρημέναις· αὐτὸς δὲ ἐπανῆλθε· καὶ δοθέντος αὐτῷ θριάμβου, προσετέθη καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ πάππου. Ἀφρικανὸς γὰρ τοι νέος καὶ οὗτος ἐπεκλήθη. [1] ἀπώλετο τοίνυν ἡ Καρχηδὼν ἑπτακοσιοστῷ πέμπτῳ μετὰ τὸν συνοικισμὸν ἔτει.

ϛʹ. [2] Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἀνήρ τις Ψευδοφίλιππος ἀντῆρε χεῖρας Ῥωμαίοις· καὶ τὸν πραίτωρα Ἰουέντιον, ἐπ' αὐτὸν χωρήσαντα μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἐνίκησε τῇ μάχῃ, καὶ πανωλεθρίᾳ διέφθειρεν. ἀλλὰ Μέτελλος δεύτερος [3] ἐπελθὼν ἐνίκησέ τε αὐτὸν, καὶ πεντακισχιλίους ἀνελὼν ἀνεκτήσατο τὴν Μακεδονίαν, ὑφ' ἑαυτῷ τε τὸν Ψευδοφίλιππον ἐποίησε· Τότε καὶ Κορίνθῳ, πόλει τῶν Ἑλλήνων ἐπιφανεστάτῃ, πόλεμος ἐπηνέχθη Ῥωμαϊκός· ἐπειδὴ κατὰ τῶν ἐκ Ῥώμης πρεσβευτῶν πεπαρῳνήκεσαν· καὶ Μόμμιος

1 Deeſt B. N. M. S. G. V. 2 *Miſſus. Contra quam cum ſex continuis diebus noctibusque pugnaſſet, Carthaginienſibus deſperatio ad deditionem traxit, petentes ut quos belli clades reliquos feciſſet ſaltem ſervire liceret. Ita Carthago ſepting.* B. S. HM. 3 *Deleta eſt. Ita quarto anno poſtquam cœptum fuit bellum, tertium terminatum eſt. Scipio nom.* B.G. V. N.S. 4 *Contra Philippum* V. 5 XX. *millibus* HM. 6 Deſunt L. B. S. N LC. G. HM. 7 *Minucius* B. *Numius* V. ----- 1 Exemplaris margini adſcripta eſt hæc adnotatio: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως τελείας κατασκαφῆς τῆς Καρχηδόνος ἔτη ψεʹ. *Ab urbe condita uſque ad extremam Carthaginis everſionem, anni* 705. 2 Κατὰ repoſuit Sylb. pro μετὰ, quia in Latino eſt *interim.* 3 Al. ἀπελθών. perperam.

igitur Romæ ſimul celeberrimi triumphi fuerunt: Africani ex Africa, ante cujus currum ductus eſt Aſdrubal: Metelli, ex Macedonia; cujus currum præceſſit [1] Andriſcus, qui & Pſeudophilippus dicitur: Mummii, ex Corintho; ante quem ſigna ænea, & pictæ tabulæ, & alia urbis [2] clariſſimæ ornamenta prælata ſunt.

VII. Iterum in Macedonia Pſeudoperſeus, qui ſe Perſei filium eſſe dicebat, collectis ſervis, rebellavit; & cum [3] ſexdecim armatorum millia haberet, à Tremellio quæſtore [4] ſuperatus eſt. Eodem tempore Metellus in Celtiberia apud Hiſpanos res egregias geſſit. Succeſſit ei Q. Pompejus. Nec multo poſt Q. quoque Cæpio ad idem bellum miſſus eſt; quod quidam [5] Viriatus contra Romanos in Luſitania gerebat. Quo metu Viriatus à ſuis interfectus eſt, cum [6] quatuordecim annis Hiſpanias adverſum Romanos moviſſet. paſtor primo fuit, mox latronum dux: poſtremo tantos ad bellum populos concitavit, ut aſſertor, contra Romanos, Hiſpaniæ putaretur. & cum interfectores ejus præmium

ἐκπεμφθεὶς εἷλε ταύτην καὶ κατέσκαψε. τρεῖς τε ἅμα θρίαμβοι, θέαμα καινὸν, ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς Ῥώμης· ἐξ Ἀφρικῆς μὲν 1 Κηπίωνος· οὗ τῶν ἁρμάτων Ἀσδρούβας ἡγεῖτο· Μετέλλου δὲ ἐκ Μακεδονίας· οὗ προέτρεχεν Ἀνδρίσκος (τούτῳ γὰρ ἦν ὄνομα τῷ Ψευδοφιλίππῳ) καὶ Κορινθίων δὲ, Μουμμίου, πολλῶν αὐτὸν κατακοσμούντων, χαλκῶν τε ἀγαλμάτων, καὶ σανίδων γραφαῖς ἐξησκημένων.

ζ΄. Οὐ μὴν πάντα τὰ Μακεδόνων ἡσύχαζεν· ἀλλ' αὖθις ἕτερος Ψευδοπερσεὺς, παῖδα λέγων ἑαυτὸν Περσέως, οἰκετικὴν συλλέξας στρατιὰν, ἐπεχείρει πολεμεῖν· ὥστε 2 αὐτῷ τοὺς ὁπλίτας εἰς ἑξακισχιλίους τελεῖν πρὸς τοῖς μυρίοις. ἀλλὰ τοῦτον ἔπαυσε μάχῃ νικήσας Τρεμέλλιος. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον Μέτελλος ἐν Ἱσπανίᾳ πρὸς Κελτοὺς Ἴβηρας ἐμαχέσατο γενναίως· καὶ παραδίδωσι τήν τε ἀρχὴν καὶ τὸν πόλεμον Πομπηίῳ. εἶτ' ἐφεξῆς αὐτός τε, καὶ Πομπήιος, καὶ Κοΐντος Κηπίων ἐπὶ τὸν Οὐρίατθον ἐξεπέμφθησαν, ὃς ἐν τῇ Λυσιτανίᾳ κατὰ Ῥωμαίων ἤρξατο 3 πολέμου, καὶ τοὺς Ἱσπανοὺς ἀνηρέθιζε, τέτταρσιν ἤδη καὶ δέκασιν ἔτος ἡσυχάσαντας. ἦν δὲ ὁ Οὐρίατθος ποιμὴν· εἶτα λῃστρικὸν μετῆλθε βίον· τελευτῶν δὲ εἰς τοῦτον ἦλθε παρανοίας, 4 ὡς ἐν νῷ λαβεῖν, ἐλευθερῶσαι δύνασθαι τοὺς Ἱσπανοὺς ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων. ὁ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀνῃρέθη· Κηπίων δὲ τοῖς ἀνελοῦσι

1 *Andariſcus* B. S. G. HM V. 2 *Clariſſima* B. N. M. S. 3 Al. XVII. 4 Nonnulli codd. MSS. & edd. vulg. addunt hiſtoriam de Androgyno, hoc modo: *ſuperatus eſt. His diebus Androgynus Romæ viſus, juſſu aruſpicum in mare merſus eſt. Eod. temp.* &c. 5 *Juriacus* L. 6 XVII. B. ---- 1 Sic emendavit Sylb. pro Σκηπίωνος. 2 Scriptum erat in exemplari αὐτοὺς, pro quo Sylb. repoſuit αὐτῷ: cui etiam hoc ipſum membrum præcedenti videtur eſſe præponendum, hoc ordine: Οἰκετικὴν συλλέξας στρατιὰν, ὥστε αὐτοὺς ὁπλίτας εἰς ἑξακισχιλίους τελεῖν πρὸς τοῖς μυρίοις, ἐπεχείρει πολεμεῖν. *Collecto è ſervitiis exercitu, adeo ut etiam ipſi armati (præter cæteram videlicet turbam) ad ſedecim millia efficerent, bellare aggreſſus eſt.* 3 Correctum ex πόλεμον. Poteſt item legi πολεμεῖν. 4 *Ut animo præſumeret, ut animum induceret.* Sic emendat Sylb. quod ſcriptum fuit: ὡς ἐν ᾧ λαβεῖν.

à Cæ-

à Cæpione conſule peterent, reſponſum eſt, *nunquam Romanis placuiſſe,* [1] *imperatorem à ſuis militibus interfici.*

VIII. [2] Q". Pompejus deinde conſul à Numantinis, quæ Hiſpaniæ civitas fuit opulentiſſima, ſuperatus, pacem [3] ignobilem" fecit. Poſt eum C. Hoſtilius [4] Mancinus COS. iteterum cum Numantinis pacem fecit infamem; quam populus & ſenatus juſſit infringi, atque ipſum Mancinum hoſtibus tradi: [5] ut in illo, quem auctorem fœderis habebant, injuriam ſoluti fœderis vindicarent. Poſt tantam igitur ignominiam, qua à Numantinis bis Romani exercitus fuerant ſubjugati, P. Scipio Africanus, ſecundo conſul factus, ad Numantiam miſſus eſt. Is primum militem vitioſum & ignavum, exercendo magis quam puniendo, ſine aliqua acerbitate correxit. [6] Tum multas Hiſpaniæ civitates partim [7] bello cepit, partim in deditionem accepit. Poſtremo ipſam Numantiam, diu obſeſſam, fame [8] confecit, & à ſolo evertit: reliquam provinciam in fidem accepit. Eo tempore Attalus rex Aſiæ, frater Eumenis, mortuus eſt, hæredemque populum Romanum reliquit. ita imperio Romano per teſtamentum Aſia acceſſit. [9] Mox Decimus Junius Brutus

μισθὸν ἐπαγγέλλουσι, ἀποκρίναντο, μηδαμῶς ἀρέσκειν Ῥωμαίοις, ἀναιρεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα ὑπὸ τῶν ὑπηκόων.

η'. Πομπήϊος δὲ, τῇ πρὸς Νουμαντίνους ἡττηθεὶς μάχῃ, σπονδὰς ἐπονειδίστους ἐποιήσατο. καὶ Ὁστίλιος δὲ Μαγκῖνος, ὁ μετ' αὐτὸν ὕπατος, ἀναλαβὼν τὴν μάχην, χαλεπώτερόν τε ἡττηθεὶς, ἢ Πομπήϊος, ἐπὶ σπονδαῖς ἀνεχώρησεν αἰσχροτέραις· ὡς τὸν δῆμον τὸν τῶν Ῥωμαίων μήτε δέξασθαι τὰς σπονδὰς, καὶ τὸν Μαγκῖνον παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις, πεισόμενον ὅ,τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ. Ἐν τοσαύτῃ τοίνυν ἀτιμίᾳ διπλῇ, καὶ ἥττης καὶ συνθήκης, ἐκπέμπεται Σκιπίων, ὁ καλούμενος Ἀφρικανὸς, μετὰ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας. οὗτος πρότερον μὲν ἐπεμελήθη τῆς στρατιᾶς, ὑπὸ τοῖς προτέροις ἡγεμόσι διεφθαρμένης· γυμνασίοις τε αὐτοὺς καταμελετῶν, καὶ χωρὶς ὠμότητος καὶ τιμωρίας εἰς τὸ δέον ἐπανάγων, ὡς δὲ ἥρμοσε τοὺς ἄνδρας, ἐπῆλθε τῶν πόλεων ταῖς ἀπιστούσαις· καὶ τοὺς μὲν, σφᾶς αὐτοὺς παραδόντας· τοὺς δὲ, πολιορκίαις ὑπηγάγετο. τελευταῖον δὲ ἐπὶ τὸ κεφάλαιον ἦλθε τοῦ πολέμου, τὴν Νουμαντίαν· καὶ προσκαθεσθεὶς, λιμῷ τε πιέσας τοὺς ἔνδον, τήν τε πόλιν εἷλε καὶ κατέσκαψε· καὶ τὸ ἔθνος ἅπαν ἀπέδωκε τῇ Ῥώμῃ. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τελευτᾷ τῆς Ἀσίας ὁ βασιλεὺς Ἄτταλος, ὁ Εὐμένους ἀδελφὸς, κληρονόμῳ χρησάμενος τῷ δήμῳ Ῥωμαίων· καὶ γίνεται κύριος τῆς Ἀσίας ὁ δῆμος καὶ τῷ τῆς διαδοχῆς δικαίῳ.

1 *Imperatores* S. M. G. V. Sc. 2 Deeſt L. LC. 3 Deeſt L. LC. F. 4 *Mancinius XVII. Conſul.* L. 5 *Ut in illo quaſi auctore fœderis vindicarent: cum per continuos annos XVI. cum ſolis IV. millibus XL millia Romanorum protriviſſent. Poſt tantam* &c. S. B. V. *Ut in illo, quem auct. fœderis ſcirent, injuriam ſol. fœd. vindicarent. Poſt tantam* &c. LC. 6 *Igitur Scipio multas Hiſpaniæ civitates partim in deditionem cepit. Numantiam à ſolo evertit,* B. N. S. M. V. 7 *Vi* Mer. 8 *Vicit* Mer. 9 Al. *Mox etiam Dec.*

de Gallæcis & Luſitanis triumphavit magna [1] gloria : & P. Scipio Africanus de Numantinis ſecundum triumphum egit, XIV. anno, poſtquam priorem de Africa egerat.

IX. Motum interim in Aſia bellum eſt ab Ariſtonico, Eumenis filio, qui ex concubina ſuſceptus fuerat. [2] is Eumenes frater Attali fuerat". Adverſus eum miſſus [3] eſt Licinius Craſſus, infinita regum [4] habens auxilia. nam & Bithyniæ rex Nicomedes Romanos juvit : & Mithridates Ponticus, cum quo bellum poſtea graviſſimum fuit : & Ariarathes Cappadox, & [5] Pylæmenes Paphlagon. [6] victus eſt tamen Craſſus, & in prœlio interfectus. caput ejus Ariſtonico oblatum eſt, corpus Smyrnæ ſepultum. Poſtea Perpenna conſul Romanus, qui ſucceſſor Craſſo veniebat, audita belli fortuna, ad Aſiam celeravit : & acie victum Ariſtonicum, apud Stratonicen civitatem, quo fugerat, [7] fame" ad deditionem compulit. Ariſtonicus juſſu ſenatus [[8] Romæ] in carcere ſtrangulatus eſt : triumphari de eo non poterat, quia Perpenna apud Pergamum, [9] Romam rediens, diem obierat. [10] L". Cæcilio Metello, & T. Quintio Flaminino COSS. Carthago in Africa juſſu ſenatus reparata eſt, quæ nunc manet;

Καὶ Βροῦτος δὲ κατὰ [1] Γαλλαίκων καὶ Λυσιτανῶν ἐνδοξότατα ἐθριάμβευσε· καὶ Σκιπίων κατὰ Νουμαντίνων, τεσσαρεσκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον τοῦ κατὰ Ἀφρων θριάμβου.

θʹ. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἀριστόνικος, ἐκ παλλακῆς τινος Εὐμένους, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἀττάλου, πόλεμον ἤρατο πρὸς Ῥωμαίους ἐπὶ τῆς Ἀσίας αὐτῆς. καὶ πεμφθεὶς ἐπ᾽ αὐτὸν Λικίνιος Κράσσος μετὰ πολλοῦ συμμαχικοῦ. Νικομήδης τε γὰρ Βιθυνίας βασιλεὺς, καὶ Μιθριδάτης ὁ Πόντου, (πρὸς ὃν, μικρὸν ὕστερον, μέγιστος καὶ πολυχρόνιος συνέστη πόλεμος) καὶ Ἀριαράθης ὁ Καππαδοκίας, καὶ Πυλαιμένης ὁ Παφλαγονίας, ἐπίκουροι παρῆσαν. ἡττήθη δὲ ὁ Κράσσος, καὶ ἔπεσεν ἐν τῇ παρατάξει· καὶ τὴν μὲν κεφαλὴν ἀποτεμόντες οἱ δορυφόροι, προσεκόμισαν Ἀριστονίκῳ· τὸ σῶμα δὲ ἐκεῖνος προσέταξε ταφῆναι, καὶ ἡ Σμύρνα τὸν τάφον ἐδέξατο. Ἐκδέχεται δὴ καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν πόλεμον ὁ ὕπατος Περπέρνας· καὶ τὰ πεπραγμένα γνοὺς ἠπείχθη πρὸς τὴν Ἀσίαν· καὶ νικήσας τὸν Ἀριστόνικον μάχῃ, κατέκλεισεν ἐν Στρατονίκῃ τῇ πόλει· πολιορκίᾳ δὲ καὶ ταύτην κἀκεῖνον ἑλὼν, ἐπανιὼν ἐπὶ τὴν Ῥώμην, ἐτελεύτησε. Ῥωμαῖοι δὲ τὸν Ἀριστόνικον δήσαντες εἶτα ἀπέπνιξαν. Μετὰ τοῦτον ἧκε τὰ τῆς ὑπατείας ἐπὶ Λούκιον Καικίλιον Μέτελλον, καὶ Τίτον Κουίντιον Φλαμίνιον. κατὰ τοῦτον Ῥωμαῖοι τὸν ἐνιαυτὸν προσέταξαν οἰκοδο-

1 *Gloria, & poſt Scipio Afr.* B. N. M. S. V. *Gloria. Eadem tempore Scip. Afr.* L. 2 Deſunt LC. G. 3 Alii : *eſt P. Licinius.* 4 Al. *habuit.* 5 *Polæmenes* M. B. G. V. 6 *Victus eſt Craßus & ab hoſtibus captus eſt. Caput* M. G. *Victus e. C. & ab hoſt. pene captus, caput* B. N. S. V. 7 Deeſt L. LC. 8 Incluſum abeſt à Mer. qui cum aliis poſt *triumphari* interſerit *enim,* quod cod. MSS. imitati poſthabemus. 9 Deeſt in quibuſd. 10 Deeſt M. L. LC. ------ 1 Male à Sylburgio editum fuit Γάλλων.

manet; annis duobus & viginti, poſtquam à Scipione fuerat everſa. Deducti eo ſunt cives Romani.

X. Anno DCXXVII. ab urbe condita, C. Caſſius Longinus, & Sex. [1] Domitius Calvinus conſules, Gallis tranſalpinis bellum intulerunt, & Arvernorum tunc nobiliſſimæ civitati, atque eorum [2] regi [3] Bituito: infinitamque multitudinem juxta Rhodanum fluvium interfecerunt. Præda ex torquibus Gallorum [4] ingens" Romam perlata eſt. Bituitus ſe Domitio dedidit, atque ab eo Romam ductus eſt, magnaque gloria conſules ambo triumphaverunt. M. Porcio Catone & Q. Marcio Rege COSS. [5] DCXXXIII. anno ab urbe condita, Narbonam in Gallia colonia deducta eſt. [6] Poſt à L. Metello, & Q. Mucio Scævola COSS. de Dalmatia triumphatum eſt. Ab urbe condita anno DCXXXV. C. Cato conſul Scordiſcis intulit bellum, ignominioſeque pugnavit. C. Cæcilio Metello & Cn. Carbone COSS. duo Metelli fratres eodem die, [7] alterum ex Sardinia, alterum ex Thracia triumphum egerunt; nunciatumque Romæ eſt, [8] Cimbros è Gallia in Italiam tranſiſſe.

XI.

μηθῆναι τὴν Καρχηδόνα τὴν νῦν ἔτι φαινομένην, δύο καὶ εἴκοσι ὕστερον ἔτεσι μετὰ τὴν ὑπὸ Σκιπίωνος κατασκαφήν. [1] ἔπεμψαν εἰς αὐτὴν ἐξ αὐτῶν ἀποίκους.

ί. Ἑξακοσιοστῷ δὲ καὶ εἰκοστῷ ζ ἑβδόμῳ τῆς πόλεως ἔτει, Γάϊος Κάσσιος Λογγῖνος καὶ Σέξτος Δομίτιος Ἀλβῖνος ὕπατοι, τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις Γάλλοις ἐπήγαγον πόλεμον, καὶ τὴν μεγίστην αὐτῶν πόλιν Ἀρβέρνων παρεκαθέσθησαν. ἡγεῖτο δὲ Γάλλων Βιτοῦϊτος. μαχεσάμενοι τοίνυν περὶ τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν, πολὺν μὲν αὐτῶν στρατὸν ἀνεῖλον· τοσαύτης δὲ ἐπελάβοντο λείας, ὥστε ἐκ τῶν στρεπτῶν, οὓς ἐπὶ τῶν τραχήλων εἶχον οἱ πολέμιοι, πολύν τινα χρυσίου σταθμὸν εἰσπέμψαι Ῥωμαίοις. Βιτοῦϊτος δὲ ὁ στρατηγὸς ἁλοὺς, μέρος ἐγένετο τοῦ θριάμβου· καὶ ἐπὶ τούτοις τοῖς ἔργοις ἑκάτερος τῶν ὑπάτων ἐθριάμβευσεν. Ἐντεῦθεν Πόρκιος Κάτων καὶ Κοΐντος Μάρκιος Ῥὴξ δέχονται τὴν ἀρχὴν ἑξακοσιοστοῦ καὶ τριακοστοῦ τῆς πόλεως ἔτους. οὗτοι κατήγαγον ἀποικίαν εἰς Γάλλους, Νάρβωνα δειμάμενοι [2] πόλιν. Καὶ μικρὸν ὕστερον οἱ μετὰ τούτους ὕπατοι Κόϊντος Καικίλιος Μέτελλος, καὶ Κόϊντος Μούκιος Σκαιβόλας κατὰ Δαλματῶν ἐθριάμβευσαν. εἶτα πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ὁ ὕπατος Κάτων κατὰ Σκορδίσκων κινήσας πόλεμον, ἡττήθη τε αἰσχρῶς, καὶ ἀπεχώρησε. Γαΐου δὲ Καικιλίου Μετέλλου καὶ Γναίου Κάρβωνος ὑπάτων γενομένων, οἱ ἀδελφοὶ Μέτελλοι κατὰ τὴν Ῥώμην ἐθριάμβευσαν. ὁ μὲν κατὰ Σαρδῶν, κατὰ Θρακῶν δὲ ἕτερος. Τότε φήμη κατέλαβε Ῥωμαίους, [3] Γάλλων τοὺς καλουμένους Κίμβρους ἔφοδον κατὰ τῆς Ἰταλίας ποιήσασθαι.

1 *Domicinus* M. 2 *Duci* LC. 3 *Viturto* M. V. *Intuito* N. *Vituito* G. 4 Deeſt Sc. 5 *DCIII.* F. *DCXXX.* Gr. *DCII.* L. *DCXXXV.* in Faſtis Capitolinis. 6 *Annoque eod. à Licinio Metello* &c. B. S. *Annio Tublio Lucio Cæcilio Metello & Quinto* &c. N. M. L. *Anno poſt à L.* &c. G. *Poſtea Metellus L. Cæcilio Metello & Q. Metio COSS. de Dalmatia triumphavit* LC. *Annoque eod. à Licinio Met. & Q. Lucio Sc.* &c. V. 7 Ordinem membrorum cum Sylburgio & Cellario ex metaphraſi reſtituimus. 8 *Gallos* LC. ------ 1 Cum copula legendum videtur, καὶ ἔπεμψαν. 2 MS. inepte πάλιν. 3 Metaphraſtes Latina Eutropii verba *ex Gallia* cum præcedentibus conjunxit.

junxit

XI. P. Scipione [1] Naſica, & L". Calpurnio Beſtia COSS: Jugurthæ, Numidarum regi, bellum illatum eſt, quod Adherbalem & Hiempſalem, Micipſæ filios, fratres ſuos, reges, & P. R. amicos interemiſſet. Miſſus adverſus [2] eum COS. Calpurnius Beſtia, corruptus regis pecunia, pacem cum eo flagitioſiſſimam fecit, quæ à ſenatu reprobata eſt. Poſtea contra eundem, inſequenti anno, Spurius Albinus Poſtumius profectus eſt. Is quoque per fratrem ignominioſe contra Numidas pugnavit. Tertio miſſus eſt Q. Cæcilius Metellus conſul. is exercitum ingenti ſeveritate & moderatione correctum, cum nihil in quenquam cruentum faceret, ad diſciplinam Romanam reduxit. Jugurtham variis prœliis vicit: elephantos ejus occidit, vel cepit: [[3] multas civitates ipſius in deditionem accepit.] Et cum jam bello finem poſiturus eſſet, ſucceſſum eſt ei à C. Mario. is Jugurtham, &

ιαʹ. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἤδη Πουβλίου Σκιπίωνος τοῦ Νασίκου, καὶ Πουβλίου Καλπουρνίου Βησίου τὴν ἀρχὴν ὑποδεξαμένων, ὁ πρὸς Ιουγούρθαν τὸν Νουμίδαν ἤρξατο πόλεμος, αἰτίαν ἔχων τὸν Ιεμψάλου καὶ Αδαρβάλου φόνον, 1 οἱ παῖδες ἦσαν τοῦ βασιλεύσαντος Νουμιδῶν Μικίψου, φίλου καὶ συμμάχου Ῥωμαίων. ἐπὶ τοῦτον ὕπατος πέμπεται Καλπούρνιος· καὶ διαφθαρεὶς χρήμασιν, αἰσχρὸν τινὰ πρὸς Ιουγούρθαν ἐσπείσατο· ταύτας οὖν ὁ δῆμος ἀκυρώσας τὰς σπονδὰς πέμπει τὸν ἑξῆς ὕπατον Σπούριον Ποστούμιον Αλβῖνον· ἀλλὰ καὶ οὗτος τῷ ἀδελφῷ τὸ ἔργον ἐπιτρέψας, οὐκ ἀγαθὸν ἔσχε τῆς μάχης τὸ τέλος. τρίτος ἐξαποστέλλεται Κόϊντος Καικίλιος Μέτελλος, καὶ τὴν στρατιὰν ἐξ ἀτόπου μελέτης, τῆς ὑπὸ τοῖς προτέροις ὑπάτοις, πρὸς τὸ δέον ἁρμόσας ἐπιεικῶς πάνυ, πολλαῖς τὸν Ιουγούρθαν ἐνίκησε μάχαις· καὶ τούς τε ἐλέφαντας κατέσφαξεν, οὐκ ὀλίγους ζῶντας ἑλών· τῶν τε πόλεων αὐτοῦ προσεχώρησαν αἱ πλείους. πρὸς αὐτῷ δὲ ὢν τῷ τέλει, παύεται τῆς ἀρχῆς ὑπὸ Μαρίου. γινόμενος δὲ ἐν τοῖς πράγμασιν ὁ Μά-

junxit: quaſi auctor ſignificare voluerit Cimbros eſſe Galliæ populum; cum verius ſit, quod ab aliis traditum eſt, Cimbros primum è Germaniæ Tranſrhenanæ plagis maritimis in Galliam excurriſſe, poſt è Gallia in Italiam progreſſos eſſe. Atque adeo Eutropius ipſe in ſequentibus Cimbros & Teutonas Germanorum gentes facit. Tutius ergo (cenſente Sylb) Eutropii locum ſic vertiſſet: *Τοὺς Κίμβρους ἐκ τῆς Γαλλίας* (ſive *Γαλατίας*) *ἔφοδον κατὰ τῆς Ἰταλίας ποιήσασθαι.*

1 Deſunt LC. *Naſica & Calpurn.* L. M. V. 2 *Eos* Fr. 3 Incluſa reſpuit Vinetus aliique. At habet Græcus, & F. L. LC. B. V. eorum veſtigia non obſcura ſervant, nempe: *multas civitates ipſius cepit.* Sed cum *cepit* proxime anteceſſerit, Sylburgius hanc lectionem, quam damus, ex præcedentibus in hoc libro, *Tum multas Hiſpaniæ civitates partim bello cepit, partim in deditionem accepit*, reſtituit. Quin & mox Auctor noſter videtur ad hæc verba reſpexiſſe, cum ſcripſit: *aliquanta & ipſe oppida &c.* ------ 1 Mutila videtur illa Jugurthæ deſcriptio noſtro Sylburgio, eamque ita ex Latino complet: *οἱ παῖδες ἦσαν τοῦ βασιλεύσαντος Νουμιδῶν Μικίψου, ἀδελφοὶ μὲν Ιουγούρθου, τῆς τε βασιλείας συμμέτοχοι, φίλοι δὲ καὶ σύμμαχοι Ῥωμαίων γεγονότες* Sed quod ſatis cohærent, quæ vulgo leguntur, Cellarium ſequuti, nihil mutare voluimus, præter illum librarii errorem nimium, quo pro Adherbale etiam Micipſam ſcripſerat, patris filiique nomen confundens; hoc ſcilicet modo: *αἰτίαν ἔχων τὸν Ιεμψάλου καὶ Μικίψου φόνον.*

Boc-

Bocchum, Mauritaniæ regem, qui auxilium Jugurthæ ferre cœperat, pariter [1] ſuperavit. Aliquanta & ipſe oppida Numidiæ cepit, belloque terminum poſuit, capto Jugurtha per quæſtorem ſuum Cornelium Syllam, ingentem virum; tradente Boccho Jugurtham, qui pro eo ante pugnaverat. A M. [2] Junio Silano, collega Q. Metelli, Cimbri in Gallia; & à Minutio Rufo in Macedonia Scordiſci & Triballi; & à Servilio Cæpione in Hiſpania Luſitani victi ſunt, & duo triumphi de Jugurtha, primus per Metellum, ſecundus per Marium acti ſunt. ante currum tamen Marii Jugurtha cum duobus filiis ductus eſt catenatus, [3] & mox juſſu conſulis in carcere ſtrangulatus".

λος, Ἰουγούρθαν καὶ Βόκχον, τὸν βασιλέα τῶν Μαύρων, σύμμαχον τῷ Ἰουγούρθα γεγενημένον, ἐνίκησε μάχῃ· καὶ τοῦ δὲ Βόκχου περιέκοψε τὰς δυνάμεις. Ἰουγούρθαν δὲ ἐκδοθέντα παρ' αὐτοῦ τοῖς Ῥωμαίοις ἐξέπεμψε, δι' ἀνδρὸς ἀρίστου Σύλλου, ταμίου τότε ὄντος αὐτῷ τῶν δημοσίων χρημάτων. Μετὰ δὲ ταύτης τῆς νίκης καὶ ἑτέρα συνέβη. Ἰούνιος γὰρ Σιλανὸς, ὁ Μετέλλου συνύπατος, Κίμβρους νικήσας, καὶ Μινούκιος Ῥοῦφος τοὺς Σκορδίσκους καὶ Τριβαλλούς· καὶ Σερουΐλιος Καιπίων τοὺς Λυσιτανοὺς, ἐπανῆκον. θρίαμβοι μὲν κατὰ Ἰουγούρθου καὶ τῷ Μετέλλῳ καὶ τῷ Μαρίῳ παρὰ τῆς πόλεως ἐψηφίσθησαν· ὧν ἐφάνη λαμπρότερος ὁ Μαρίου, Ἰουγούρθαν σὺν τοῖς δύο παισὶ πρὸ τοῦ ἅρματος ἔχων· ὃν δεσμωτηρίῳ παραδόντες οἱ Ῥωμαῖοι διεχρήσαντο.

1 *Superavit XC. armatorum ad internecionem cecidit.* *Aliquanta* B. S. N. M G. V. HM. 2 *Julio* V. 3 Deſunt in Mer. libro.

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER QUINTUS.

I. DUM bellum in Numidia contra Jugurtham geritur, [1] Romani" conſules [2] M". [3] Manilius, & Q. [4] Cæpio à Cimbris & Teutonibus, & Tigurinis, & Ambronibus, quæ erant Germanorum & Gallorum gentes, victi ſunt juxta [5] flumen" Rhodanum; & ingenti internecione [6] attriti", etiam caſtra ſua & magnam partem exercitus perdiderunt. Timor Romæ grandis fuit, quantus vix Annibalis, tempore [7] Punici belli, ne iterum Galli Romam [8] redirent. Ergo Marius poſt victoriam Jugurthinam ſecundo COS. eſt factus, bellumque ei contra Cimbros & Teutones decretum eſt. Tertio quoque ei & quarto delatus eſt conſulatus: quia [9] bellum Cimbricum protrahebatur. ſed in quarto conſulatu collegam habuit Q. Lutatium Catulum. cum Cimbris itaque conflixit, & duobus prœliis

ΒΙΒΛΙΟΝ έ.

ά. ΟΤΕ δὲ ὁ πρὸς Ἰουγούρθαν ἐπεφέρετο πόλεμος, πολλαῖς ἑτέραις μάχαις ἐκράτουν Ῥωμαίους διὰ τῶν ὑπάτων. Μάνλιον γὰρ καὶ Κοΐντον Κίμβροι καὶ Τεύτονες, καὶ Τιγύροι, καὶ Ἄμβρωνες (ἔθνη δὲ ἐστι ταῦτα Γερμανῶν τε καὶ Γαλλῶν) κατεπολέμησαν. ὥστε μετὰ τοιαύτης ἐπανέστησαν τῷ δήμῳ σπουδῆς, ὅση ἤνεγκε φόβον οὐχ ἥττω τῆς Ἀννίβα τυραννίδος. περὶ αὐτῆς γοῦν ἔδεισαν Ῥωμαῖοι τῆς πόλεως. πολλάκις γὰρ στρατεύσαντες, καὶ πολλάκις ἡττηθέντες, ἔληξαν τοῦ πολέμου. ἀλλὰ Μάριος μετὰ τὴν κατὰ Ἰουγούρθαν νίκην ἐπὶ Κίμβρους καὶ Τεύτονας ἐξεπέμφθη. καὶ παρατεινομένου τοῦ πολέμου, τρίτον τε αὐτῷ καὶ τέταρτον ἐπετράφη τὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπάτου. κατὰ δὲ τὴν τετάρτην [illegible] κοινωνὸς αὐτῷ ἐν τῇ ὑπατείᾳ Κόϊντος Λυτάτιος Κάτουλος. ἄμφω τοίνυν συμμίξαντες τοῖς Κίμβροις, καὶ δύο νικῶσι μάχαις, οὕτω σφοδρῶς, ὡς

1 Deeſt LC. 2 Deeſt LC. 3 *Manlius* V. Fr. HM. *Mallius* S. N. M. G. B. L. LC. 4 *Scipio* L. 5 Deeſt S. N. M. 6 Deeſt L. LC. S. N. M. G. B. F. 7 Al. *Punicis bellis.* 8 Al. *venirent.* 9 Al. *bellum cum Cimbris.*

CC.

[1] CC. millia hoſtium cecidit, LXXX. millia cepit, & ducem eorum [2] Teutobodum. propter quod meritum abſens [3] quinto" COS. eſt factus. Interea Cimbri & Teutones, quorum copia adhuc infinita erat, ad Italiam tranſierunt. Iterum à C. Mario & Q. Catulo contra eos dimicatum eſt: ſed à Catuli parte felicius. Nam [eo] prœlio, quod ſimul ambo geſſerunt, [4] CXL. millia, aut in pugna, aut in fuga, cæſa ſunt; LX. millia capta. Romani milites ex utroque exercitu trecenti perierunt. Tria & triginta Cimbris ſigna ſublata ſunt. ex his exercitus Marii duo reportavit; Catuli exercitus XXX. & unum. [5] Is belli finis fuit": triumphus utrique decretus eſt.

II. [6] Sex. Julio Cæſare, & L. Marcio Philippo COSS. ſexcenteſimo quinquageſimo [7] nono" anno ab urbe condita, cum prope alia omnia bella ceſſarent, in Italia graviſſimum bellum Picentes, Marſi, Pelignique moverunt: qui, cum annis numeroſis jam pop. Romano obedirent, tum libertatem ſibi æquam aſſerere cœperunt. Pernicioſum admodum hoc bellum fuit. [8] P". Rutilius conſul in eo occiſus eſt:

εἴκοσι μὲν μυριάδας ἀνδρῶν πεσεῖν, αἰχμαλώτων δὲ ὀκτὼ γενέσθαι, καὶ προσέτι Τευτόβολον τὸν στρατηγὸν πολεμίων. ὑπὲρ ταύτης οὖν τῆς νίκης καὶ πέμπτον αὐτῷ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐψηφίσθη, καὶ ταῦτα ἀπόντι. Οὐ μὴν ἡσύχασαν Κίμβροι καὶ Τεύτονες, ἀλλ' ἔτι τῷ πλήθει κρατοῦντες, (οὐχ ἧττον γὰρ ἦν τοῦ διεφθαρμένου τὸ λειπόμενον) τὰ σφέτερα αὐτῶν ἀφέντες, παρῆλθον ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν· ὑπὸ τῶν αὐτῶν δὲ αὖθις, Μαρίου τε καὶ Κατούλου, κατεπολεμήθησαν. ἔνθα δὴ καὶ λαμπρότερον ἐγένετο τὸ ἔργον Κατούλου· καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ τελευταίᾳ μάχῃ δέκα καὶ τέσσαρες ἀνδρῶν μυριάδες, ἓξ δὲ αἰχμαλώτων ἀριθμεῖται, τριακοσίων μόνον ἐκ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πεσόντων στρατοῦ. στρατιωτικὰ δὲ σημεῖα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐγένοντο τρία καὶ τριάκοντα· ὧν ἓν μὲν καὶ τριάκοντα εἷλον οἱ ὑπὸ Κατούλῳ μαχόμενοι, δύο δέ, ὧν ἡγεῖτο Μάριος. ἑκάτεροι δὲ ὅμως ἐθριάμβευσαν.

β'. Τῷ δὲ ἑξακοσιοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἐννάτῳ τῆς πόλεως ἔτει, τὴν μὲν ὕπατον εἶχον ἀρχὴν Σέξτος Ἰούλιος Καῖσαρ, καὶ Λούκιος Μάρκιος Φίλιππος· σχεδὸν δὲ ἅπας ἡσύχαζε πόλεμος. ἀλλ' ἐξαίφνης Πικέντες, [[1] Μαρσοί τε] καὶ Πελίγνοι, ἀποστάντες τῷ παρελθόντι ἅπαντι χρόνῳ ὑπακούσαντες Ῥωμαίοις, ἀντεποιοῦντο καὶ τὸ ἴσον αὐτοῖς ὑπάρχειν ἠξίουν πρὸς τὸν δῆμον. ἐγένετο γοῦν βαρὺς οὗτος πόλεμος, ὡς καὶ [2] τὸν ὕπατον ἐν αὐτῷ πεσεῖν, ἄριστον ἄνδρα, Πούβλιον Ῥουτίλιον· Καιπίωνα τῶν ἐπιφα-

1 Sic Codd. MSS. In editionibus autem pleriſque: *CC. millia cepit, & decem* &c. In V. *CC. millia hoſt. cecidit, XXX. millia cepit, & duc.* &c. 2 *Teutomodum* N. M. B. *Theutomodum* L. G. *Theutonoidum* V. 3 Deeſt S. G. B. V. 4 *CXX.* LC. *CX. L. Quinquaginta* F. 5 Deſunt LC. Gr. 6 *Lucio Sexto & Lucio Metio. Philippo* &c. N. 7 Deeſt V. Sc. 8 Deeſt S. G. ----- 1 Hoc commation, monente Sylburgio, cum Cellario addidimus ex Latino, & ipſa Metaphraſi in ſequenti narratione. 2 Sic proculdubio legend. cenſente Sylb. non ὑπὸ τοῦ, ut in exemplari.

Cæpio nobilis juvenis, & Porcius [1] Cato", alius COS. Duces autem adverſus Romanos [2] Picentibus & Marſis fuerunt, T. [3] Vettius, Hierius Aſinius, T. Herennius, A. Cluentius. A Romanis bene contra eos pugnatum eſt; à C. Mario, qui ſexies conſul fuerat; & à Cn. Pompejo: maxime tamen à L. Cornelio Sylla, qui, inter alia [4] facta" egregia, ita Cluentium, hoſtium ducem, cum magnis copiis fudit, ut ex ſuis [5] unum amitteret. Quadriennio, cum gravi tamen calamitate, hoc bellum tractum eſt. Quinto demum anno finem accepit per L. Cornelium Syllam conſulem, cum antea in eodem bello ipſe multa ſtrenue, [6] ſed prætor geſſiſſet.

III. Anno Urbis conditæ [7] DCLXII. primum Romæ bellum [8] Civile commotum eſt: eodem anno etiam Mithridaticum. Cauſam bello civili C. Marius ſexies COS. dedit. Nam cum Sylla conſul contra Mithridatem geſturus bellum, qui Aſiam & Achajam occupaverat, mitteretur; iſque ex-

νῶν νεανίσκον· καὶ Πόρκιον Κάτωνα, καὶ αὐτὸν ὕπατον. Ἡγοῦντο δὲ τοῦ στρατοῦ τῶν πολεμίων, Πικέντων καὶ Μάρσων, Τίτος Βήττιος, Ἱέριος Ἀσίνιος, Τίτος Ἐῤῥέννιος, Αὖλος Κλουέντιος. οὗτος ὁ θόρυβος ἐποίησε Μάριον ἕκτην δέξασθαι τὴν ὕπατον ἀρχήν· τὸ δὲ ἔργον ἐπράχθη παρὰ Πομπηΐου τε καὶ Σύλλου, τῇ μάχῃ καὶ αὐτῶν ἐπιστατούντων. Σύλλας γοῦν Κλουέντιον, τὸν μαχιμώτατον τῶν ἐναντίων στρατηγὸν, μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως εἷλε. [1] τέσσαρσίν τε ἐνιαυτοῖς ἀεὶ καὶ συμπλεκόμενος, καὶ νικῶν, ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ φαίνεται μόνον ἕνα τῶν οἰκείων ἀποβαλὼν στρατιωτῶν. [2] Πέμπτῳ μὲν οὖν ἔτει τέλος ἔσχεν οὗτος ὁ πόλεμος, τοῦ Σύλλου κατορθώσαντος αὐτὸν ἐν ὑπατικῇ λοιπὸν ἐξουσίᾳ· τὰ γὰρ πρότερα πραίτωρ ἐτύγχανεν εἰργασμένος.

γʹ. Τῷ δὲ ἑξακοσιοστῷ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ δευτέρῳ τῆς πόλεως ἔτει, πρῶτος ἐμφύλιος ἀνεφύη πόλεμος· καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐνιαυτὸν ὁ πρὸς Μιθριδάτην, μέγιστος, εἴπερ τις ἕτερος. Ὁ μὲν οὖν ἐμφύλιος αἰτίαν ἔσχε τήνδε· Μάριος ἐπὶ τὴν ἕκτην ὑπατείαν κληθεὶς, συνύπατον ἔσχε τὸν Σύλλαν, ᾧ τὰ πρὸς Μιθριδάτην ἀπεκληρώθη. τοῦ Σύλλου δὲ περὶ τὴν Καμ-

2 Deeſt L. 2 *Ex Pic.* S. N. M. B. 3 *Vetitius, Hierius Aſianus, Alvus Cluentius* G. *Vetius, Hiberius Aſinius, Titus Legennius, A. Cl.* N. *Vetitus, Hierius Aſianus, Titus Legennius, A. Cl.* S. B. *Vietius, Hieres Aſianus, T. Legennius, A. Cl.* V. *Vetius, Hierius Aſinius, T. Legennius, A. Cl.* M. *Vetius, Hierius Aſinius, Titus L. Herennius, A. Cl.* L. LC. *Vietius, Hierus Aſinus, T. Legennius, A. Cl.* Sc. Nos Sylb. ſecuti ſumus; in plerisque autem Edd. *Vietius, Hierus Aſinius, Titus Herennius, A. Cl.* 4 Deeſt in quibuſd. MSS. 5 Al. *nec unum.* 6 Ita codd. noſtri, & F. Alii iſtud *ſed* omittunt. 7 *DCII.* F. L. *DCLXXII.* LC. Gr. 8 *Civile commotum eſt. Eodem anno etiam Mithridaticum. Cauſam bello civili C. Marius ſexies conſul d.* LC. L. V. HM *Civile commotum & exortum eſt. Eodem anno etiam cauſam bello civili Cajus Marius* &c. M. N. S. B. ——— 1 Sic emendavit Sylb. In exemplari enim: τέσσαρσιν ἐνιαυτοῖς ἀεί τε συμπλεκόμενος. 2 Πέμπτῳ repoſuit Cellarius pro πεντεκαιδεκάτῳ. Notandum autem quod exemplaris margini adjectum fuerit hoc ſcholion: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως τῆς πρώτης ὑπατείας Σύλλου, ἔτη χξβʹ. τοῦτον δὲ τὸν Σύλλαν ὁ Πλούταρχος παράλληλον τίθησι τῷ Λυσάνδρῳ. *Ab urbe condita uſque ad primum Sylla conſulatum, anni 662. Hunc vero Syllam Plutarchus in Parallelis componit cum Lyſandro.*

ercitum in Campania pauliſper teneret, ut belli Socialis, (de quo diximus) quod intra Italiam geſtum fuerat, reliquiæ tollerentur; Marius affectavit, ut ipſe ad bellum Mithridaticum mitteretur. Quare Sylla commotus, cum exercitu ad urbem venit. Illic contra Marium & Sulpicium [1] dimicavit''. primus urbem Romam [2] armatus'' ingreſſus eſt; Sulpicium interfecit, Marium fugavit: atque ita COSS. ordinatis in futurum annum, Cn. Octavio & [3] L''. Cornelio Cinna, ad Aſiam profectus eſt. Mithridates enim, qui Ponti rex erat, atque Armeniam minorem, & totum Ponticum mare in circuitu cum Boſporo tenebat, primo Nicomedem, amicum populi Rom. Bithynia voluit expellere: ſenatuique mandavit, bellum ſe ei propter injurias, quas paſſus fuerat, illaturum. A ſenatu reſponſum eſt Mithridati, ſi id faceret, quod & ipſe bellum à Romanis pateretur. Quare iratus, Cappadociam ſtatim occupavit, & ex ea Ariobarzanem, regem & amicum populi Romani, fugavit. Mox etiam Bithyniam invaſit, & [4] Paphlagoniam, pulſis ex ea regibus, amicis populi Romani, Pylæmene & Nicomede. Inde

πανίαν διατελοῦντες, (ἐβούλετο γὰρ οὐδὲ πάρεργον ποιήσασθαι τὴν τῶν Ἰταλικῶν ἐπανόρθωσιν πραγμάτων, καὶ τὰ λείψανα τῆς παλαιᾶς ἀνελεῖν στάσεως) ὁ Μάριος πείθει τὸν δῆμον, ἐπ' αὐτὸν μεταθεῖναι τὴν Μιθριδατικὴν μάχην. καὶ συνήρχησεν αὐτῷ πολὺς ὢν ἤδη, λοιπὸν ὁ [1] περὶ Μιθριδάτου λόγος, ὡς ἤδη τήν τε Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀχαΐαν κατειληφότος. τοῦτο πρὸς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν Σύλλαν· καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανῆκε· καὶ εἰς χεῖρας ἀφικνεῖται Μαρίῳ τε καὶ Σουλπικίῳ· πρῶτος δὲ μεθ' ὅπλων οὗτος ἐπὶ τῆς πόλεως ὤφθη. Μάριος μὲν οὖν, τοῦ Σουλπικίου πεσόντος, διεσώθη φυγών· Σύλλας δὲ, χειροτονήσας τοὺς τοῦ μέλλοντος ἔτους ὑπάτους, Γνέον τε Ὀκτάβιον, καὶ Λούκιον Κορνήλιον Κίνναν, ὥρμησε πρὸς τὴν Ἀσίαν.

μεταξὺ γὰρ ὁ Μιθριδάτης, τοῦ τε Πόντου κρατῶν, καὶ τῆς μικρᾶς καλουμένης Ἀρμενίας, καὶ πάσης τῆς Ποντικῆς θαλάσσης τῆς κύκλῳ τοῦ Βοσπόρου, Νικομήδην ἐπειρᾶτο, φίλον ὄντα καὶ σύμμαχον Ῥωμαίων, τῆς Βιθυνίας ἐκβάλλειν, τῷ τε δήμῳ προσηγόρευσε τῷ Ῥωμαίων, ὑβρισμένος ἀμύνεσθαι τὸν Νικομήδην, οὐκ αὐτοῖς ἀντιταττόμενος. ὁ μὲν οὖν δῆμος ἀπεκρίνατο, πόλεμον αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῷ κινήσειν Ῥωμαϊκὸν, εἰ μὴ Νικομήδους ἀποσταίη. βαρέως δὲ ἐνεγκὼν ὁ Μιθριδάτης, ἔπεισε Καππαδόκας, καὶ τὸν Ἀριοβαρζάνην, ὑπόσπονδον ὄντα Ῥωμαίοις, ἐξέβαλε τῶν βασιλείων. εἶτα μετέστησε τὴν στρατιὰν εἰς Βιθυνίαν τε καὶ Παφλαγονίαν· καὶ τοὺς ἐκεῖ βασιλεύοντας ἐξήλασε, Ῥωμαίων ὄντας ὑπηκόους τε καὶ φίλους, Πυλαιμένην τε καὶ Νικομήδην. ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον

1 Deeſt F. 2 Vi. aliique non habent: addunt vero LC. S. M. N. B. L. G. F. V. & P. Etiam Græcus *μεθ' ὅπλων*. 3 Deeſt L. LC. B. V. 4 *Paphlagoniam, & ex ea expulit amicos pop. Romani Tolemenem* [*Philomenem* N.] *Nicomedem. Inde* & S. N. M. B. ------ 1 Ita legend. ut cum Participio ſequente κατειληφότος cohæreat, non περὶ Μιθριδάτην, quo modo in exemplari expreſſum.

 [1] Ephe-

[1] Epheſum contendit: & per omnem Aſiam literas miſit, ut, ubicunque inventi eſſent cives Romani, uno die occiderentur. Interea etiam Athenæ civitas Achajæ, ab Ariſtone Athenienſi Mithridati tradita eſt. Miſerat enim jam ad Achajam Mithridates Archelaum ducem ſuum, cum [2] centum & viginti millibus equitum ac peditum: per quem etiam reliqua Græcia occupata eſt.

IV. Sylla Archelaum apud Piræeum, non longe ab Athenis, obſedit, [3] ipſamque urbem cepit. poſtea commiſſo prœlio contra Archelaum, ita eum vicit, ut ex CXX. millibus vix decem Archelao ſupereſſent, ex Syllæ exercitu [4] XIV. tantum homines interficerentur. Hac pugna Mithridates cognita, LXX. millia lectiſſima ex Aſia Archelao miſit. contra quem Sylla iterum commiſit. Primo prœlio [5] viginti millia hoſtium interfecta ſunt, filiuſque Archelai Diogenes: ſecundo omnes Mithridatis copiæ extinctæ ſunt: Archelaus ipſe triduo nudus in paludibus latuit. Hac re audita, Mithridates [6] cum Sylla de pace agere cœpit. Interim [7] eo tèmpore″ Sylla etiam [8] Dardanos″, Scordiſcos, Dalmatas & Mœſos partim vicit, alios in fidem accepit. Sed cum le-

ἔχε τὸν δρόμον· καὶ περιγράμματι τοὺς καταλαμβανομένους ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ῥωμαίους ἀναιρεθῆναι προσέταξε. προσετέθη δὲ αὐτῷ καὶ ἡ τῶν Ἀθηνῶν πόλις, Ἀριστῶνος αὐτὴν τοῦ Ἀθηναίου προδόντος. ἐπραγματεύετο γὰρ ἤδη τῆς Ἀχαΐας τὴν κτῆσιν, Ἀρχέλαον ἐκπέμψας σὺν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάσι πεζῶν τε καὶ ἱππέων· καὶ ὃς ἅπασαν αὐτῷ προσηγάγετο τὴν Ἑλλάδα.

δ΄. Σύλλας τοίνυν τῷ Πειραιεῖ προσκαθεσθεὶς, τὰς μὲν Ἀθήνας εἷλεν· ἐπεξελθὼν δὲ Ἀρχελάῳ, καὶ συμμίξας, μετὰ τοσαύτης ἐκράτησε περιουσίας, ὥστε δέκα μὲν Ἀρχελάῳ διασωθῆναι χιλιάδας ἐκ τῶν ἑκατὸν εἴκοσι, τοῦ δὲ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος τρεῖς καὶ δέκα μόνους ἄνδρας πεσεῖν. ἀλλ᾽ ὁ Μιθριδάτης, τὴν Ἀρχελάου δυσπραγίαν γνοὺς, ἀπέστειλεν ἑβδομήκοντα χιλιάδας αὐτῷ, τοὺς ἀρίστους ἐκ τῆς Ἀσίας ἐκλεξάμενος. γίνεται δὴ δευτέρα συμπλοκὴ καὶ οὐ μετὰ τῆς ἴσης ἑκάτεροι διεκρίθησαν τύχης. ἡττᾶται γὰρ Ἀρχέλαος· καὶ πίπτουσιν αὐτοῦ δεκαπέντε χιλιάδες· καὶ πρὸς, Διογένης ὁ Ἀρχελάου παῖς· αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς πλησίον ἕλεσι τρεῖς διαλαθὼν ἡμέρας, ἐσώθη. ταῦτα τὸν Μιθριδάτην ἠνάγκασε περὶ σπονδῶν ποιήσασθαι πρὸς τὸν Σύλλαν λόγους, ἑτέρους ἤδη [1] κατορθοῦντι πολέμους. Σκορδίσκους γὰρ καὶ Δαλμάτας καὶ Δαρδάνους, τοὺς μὲν χερσὶ, τοὺς δὲ φόβῳ συνῆψε Ῥωμαίοις.

1 Al. *ad Epheſum*. 2 CXXX. HM. 3 Al. *ipſaſque Athenas*. 4 XIII. B. L. HM. Gr. XV. S N. 5 XV. L. LC. B. M. F. G. Gr. 6 *Juſſit cum Sylla de pace agi* S. N. B. L. G F. 7 Deſunt V. 8 Deeſt B. ------ 1 In exemplari erat κατορθοῦντι, quod abſolute quidem poteſt accipi. Verius tamen fortaſſe accuſ. caſu (monente Sylb) legerimus κατορθοῦντα, ut cum Cellario jam edidi. ut librarii incuria pro τα per α caudatum, perperam ſcriptum ſit τι. cujus generis commutationes in MS. libris valde ſunt frequentes.

gati

gati à rege Mithridate, qui pacem petebant, veniſſent, non aliter ſe daturum Sylla eſſe reſpondit, niſi rex, relictis his quæ occupaverat, ad regnum ſuum rediiſſet. Poſtea tamen ad colloquium ambo venerunt. pax inter eos ordinata eſt; ut Sylla, ad bellum civile feſtinans, à tergo periculum non haberet.

V. Nam dum Sylla in Achaja atque Aſia Mithridatem [1] vincit, Marius, qui fugatus erat, & Cornelius Cinna, unus ex conſulibus, bellum in Italia repararunt: & ingreſſi urbem Romam, nobiliſſimos ex ſenatu & conſulares viros interfecerunt; multos proſcripſerunt: ipſius Syllæ domo everſa, filios & uxorem in fugam compulerunt: univerſus reliquus ſenatus ex urbe fugiens, ad Syllam in Græciam venit, orans, ut patriæ ſubveniret. Ille in Italiam trajecit, bellum civile geſturus adverſus Norbanum & Scipionem COSS. [2] Primo prœlio contra Norbanum dimicavit non longe à Capua. tum [3] VI. millia ejus cecidit, VI. millia cepit: [4] CXXIV. ſuorum amiſit. Inde etiam ad Scipionem ſe convertit, & ante prœlium totum ejus exercitum ſine ſanguine in deditionem accepit. Sed cum Romæ mutati conſules eſſent, [5] & Marius", Marii filius, ac Papirius

ἔνθα δὴ καὶ οἱ τοῦ Μιθριδάτου παραγινόμενοι πρέσβεις, τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλαν. ὁ δὲ, οὐ πρότερον ἔφη περὶ σπονδῶν ἀκούσεσθαι, πρὶν ἂν ἀπολιπὼν ἅπασαν ἣν ἐφόδῳ κατέσχε γῆν, ἐπὶ τὴν προτέραν αὐτοῦ βασιλείαν ἐπανέλθοι. ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς λόγους ἦλθεν ὁ Μιθριδάτης αὐτῷ, τῶν ἐμφυλίων αὐτὸν καλούντων θορύβων, ἔδωκε τὰς σπονδάς. ἠβούλετο γὰρ τὰ πολιτικὰ καθιστὰς μηδένα κατόπιν αὐτοῦ πολέμιον ἔχειν.

ε΄. Εὐθὺς οὖν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔδραμον, ἤδη τοῦ Μαρίου καὶ Κίννου, ὃν ὕπατον ὁ Σύλλας ἐχειροτόνησε, συμπνευσάντων ἀλλήλοις, καὶ πολλὰ κατὰ τὴν Ῥώμην ἐργασαμένων. πολλοὺς γὰρ τῶν συγκλητικῶν διεχρήσαντο, καὶ πολλῶν τὰς οὐσίας ἐδήμευσαν. τὴν [1] οἰκίαν τε τοῦ Σύλλου καθελόντες καὶ ἀνατρέψαντες, τὴν γαμετὴν καὶ τοὺς παῖδας εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. ἀμέλει τῆς συγκλήτου τὸ λειπόμενον, ἐπὶ τὸν Σύλλαν ὥρμησεν, ὥστε βοηθῆσαι τοσούτῳ κακῷ. παραγινόμενος οὖν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Σύλλας, Νορβανὸν καὶ Σκηπίωνα τοὺς ὑπάτους, οἳ κατὰ τὴν Μαρίου παραχὴν ἐκεχειροτόνηντο, μάχῃ ἐνίκησε· πρότερον μὲν Νορβανὸν περὶ τὴν Καπύην· οὗ χιλιάδας μὲν ἔφθειρεν ἕξ, εἷλε δὲ τοσαύτας ἑτέρας· δεύτερον δὲ, [2] τὸν Σκηπίωνα, ὃς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν σὺν τῷ στρατεύματι. Γενομένων δὲ ἑτέρων κατὰ τὴν Ῥώμην ὑπάτων, Μαρίου τε τοῦ

1 Al. *vicit*. 2 Al. *Et primo*. 3 Al. VII. *millia*. 4 *XXIII*. N. ſuperſcripto *C*. In S. & V. *XXIV*. 5 Deſunt F. ------ 1 Pro οἰκίαν & καθελόντες, in exemplari erat οὐσίαν καθελθόντες; nihil ad rem. 2 Ab Auctore diſceſſit metaphraſtes. Non enim Eutropius dicit Scipionem ſeſe cum exercitu tradidiſſe; ut metaphraſtes vertit; ſed, τοῦ Σκηπίωνος μετῆλθε, καὶ πρὸ τῆς συμπλοκῆς, πᾶν τὸ αὐτοῦ στράτευμα ἀναιμωτὶ ἔκδοτον παρέλαβε.

Carbo

Carbo conſulatum accepiſſent; [1] Sylla contra Marium juniorem [2] dimicavit: & [3] XV. millibus ejus occiſis, [4] CCCC. de ſuis perdidit. Mox etiam urbem [5] ingreſſus eſt. Marium, Marii filium, Præneſte perſecutus, obſedit, & ad mortem compulit. Rurſus pugnam graviſſimam habuit contra [6] Lamponium & Carinatem, duces partis Marianæ, ad portam Collinam. [7] LXX. millia hoſtium in prœlio contra Syllam fuiſſe dicuntur, [8] XII. millia ſe Syllæ dediderunt: cæteri [9] in acie, in caſtris, in fuga", inſatiabili ira [10] victoris conſumpti ſunt.

VI. Cn. quoque Carbo, COS. [11] alter" ab Arimino ad Siciliam fugit; & ibi per Cn. Pompejum interfectus eſt: quem adoleſcentem Sylla annos unum & XX. natum, cognita ejus induſtria, [12] traditis" ejus exercitibus præfecerat, ut ſecundus à Sylla haberetur. Occiſo ergo Carbone Siciliam Pompejus recepit. Tranſgreſſus inde ad Africam, Domitium, Marianæ partis ducem, & [13] Hierdam regem Mauritaniæ, qui

Μαρίου παιδὸς, καὶ Παπιρίου Κάρβωνος, τὸν Μάριον καταπολεμήσας, καὶ πεντεκαίδεκα χιλιάδας αὐτοῦ διαχρησάμενος, κατέλαβε τὴν πόλιν, ἐπαναγκασθῆναί τινας φεύγειν τοῦ Μαρίου κελεύσας ἐκ τοῦ στρατεύματος· ὃς δείσας ἐκεῖνος, ἐπήγαγεν ἑαυτοῦ τελευτήν. ἐν δὲ ταύταις πάσαις ταῖς μάχαις, τῇ μὲν πρὸς τοὺς προτέρους ὑπάτους, τέσσαρας καὶ εἴκοσι μόνους ἐκ τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ἀπώλεσεν ὁ Σύλλας· τῇ δὲ πρὸς τοὺς ἑτέρους, τεσσαράκοντα. Μετὰ ταῦτα γίγνεται καὶ ἑτέρα μάχη τοῦ Σύλλα πρὸς Λαμπώνιον καὶ Καρινάτην στρατηγοὺς τοῦ Μαρίου, κατ' αὐτῆς τῆς Ῥώμης τὰ προπύλαια, ὅθεν περ ἡ [1] Κολλίνη καλουμένη πύλη· ἀντετάττοντο δὲ αὐτῷ χιλιάδες ἑβδομήκοντα. τούτων δώδεκα μὲν εὐθὺς προσεχώρησαν τῷ Σύλλα· οἱ λοιποὶ δὲ, οἱ μὲν κατ' αὐτὴν τὴν παράταξιν· οἱ δὲ, φεύγοντες· οἱ δὲ, πρὸς ταῖς παρεμβολαῖς καταφεύγοντες ἀνῃρέθησαν· καὶ κόρος οὐκ εἶχε τοὺς φονεύοντας.

ϛ'. Ἐνταῦθα δὴ καὶ ὁ Κάρβων, ὁ τῶν ὑπάτων ἕτερος, φεύγει πρὸς τὴν Σικελίαν, κἀκεῖ δέχεται τὴν τελευτὴν ὑπὸ Πομπηΐου. τοῦτον γὰρ ὁ Σύλλας, νέον ἔτι, καὶ πρῶτον ἔτος ἄγοντα πρὸς τοῖς εἴκοσι, πολλάκις ἀριστεύοντα τεθεαμένος, ἐπέστησε τῷ κατὰ Σικελίαν στρατῷ· καὶ πάσης ἐκράτησε τῆς νήσου μετὰ τὴν Κάρβωνος σφαγήν. δεύτερος οὖν ἐπεκαλεῖτο Σύλλας. ἀπὸ δὲ τῆς Σικελίας ἐπὶ τὴν Ἀφρικὴν διαπλεύσας, συμπλέκεται Δομητίῳ (Μαρίου καὶ οὗτος ἦν στρατηγός.) καὶ αὐτόν τε ἀναιρεῖ, καὶ τὸν Ἱέρδαν, Μαύρων βασιλεύ-

1 Al. *Sylla tamen contra.* 2 *Dimicavit non longe ab urbe* CCCC. *de* LC. 3 XX. Sch. XXV. HM. 4 IV. Mer. 5 *Ingreſſus, tria millia hominum contra fidem datam inermes peremit. Marium* S. N. B. V. 6 *Lampanium* V. 7 Sic L. LC. M. G. S. N. B. Sc. F. Gr. LXXX. V. HM. Alii LXXIX. 8 Plutarch. *VI. millia.* Flor. IV. Victor. IX. 9 Deſunt B. 10 *Victorum* B. M. N. L. LC. 11 Deeſt B. 12 Deeſt F. Gr. *Tantis* S. N. B. V. 13 *Lerdam* V. *Hierdam* LC. S. N. B. M. L. Alii *Hiarbam*, quod Plutarchus comprobat, qui in Pompejo Ἰάρβαν τὸν συμμαχήσαντα Δομιτίῳ vocat: Epitome Livii 89. *Hierbam regem Numidarum.* ------ 1 pro mendoſo Κυλλίνη.

Domitio

Domitio auxilium ferebat, occidit. Poſt hæc Sylla de Mithridate ingenti gloria triumphavit. Cn. etiam Pompejus (quod nulli Romanorum tributum erat) quartum & XX. annum agens, de Africa triumphavit. Hunc finem habuerunt duo bella funeſtiſſima; Italicum, quod & Sociale dictum eſt; & Civile: quæ ambo [1] tracta ſunt per annos decem: conſumpſerunt ultra [2] CL. millia hominum; viros conſulares [3] XXIV. prætorios VII. ædilitios LX. ſenatores fere [4] CC.

ὄντα, συμμαχοῦντα τῷ Δομιτίῳ. Ὡς οὖν καὶ τῶν ἐμφυλίων [1] κεκρατηκὼς ὁ Σύλλας, τὸν [2] κατὰ Μιθριδάτου θρίαμβον ἀπεπλήρωσε. Καὶ Πομπήϊος δὲ πρῶτος τοῦτο λαχὼν ἐν νεότητι τὸ γέρας, εἰκοστῷ καὶ τετάρτῳ τῆς ἡλικίας ἔτει, [3] κατὰ τῶν Ἀφρων ἐθριάμβευσεν. Οὕτως ἐτελεύτησεν ὅ τε Ἰταλικὸς πόλεμος, καὶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ἐπὶ δεκάτῳ ἐκταθέντες ἐνιαυτῷ, ὀλεθριώτατοι γενόμενοι [4] τῇ Ῥώμῃ. κατ᾽ αὐτοὺς γὰρ ἀπέβαλον ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ὁπλιτῶν· εἴκοσι δὲ καὶ τέσσαρας ὑπατικοὺς ἄνδρας, ἑπτά τε στρατηγικούς, αἰδιλικίους ἑξήκοντα· συγκλητικοὺς δέ, ἀμφὶ τοὺς διακοσίους. ἡ δὲ τῶν αἰδιλικίων ἀρχή τις ἦν, ἧς προεστῶτες οἱ [5] παρελόντες ἐπὶ τὰ πράγματα τῆς πόλεως ἐτύγχανον.

EUTROPII BREVIARIUM
HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER SEXTUS.

I. [5] MArco Æmilio Lepido, Q. Catulo conſulibus, cum Sylla rempublicam compoſuiſſet, bella nova exarſerunt: unum in Hiſpania; [6] aliud in Macedonia; ter-

ΒΙΒΛΙΟΝ ς΄.

α΄. ΜΆρκου Αἰμιλίου Λεπίδου καὶ Κοΐντου Κατούλου γενομένων ὑπάτων, καὶ τῆς πολιτείας ὑπὸ τοῦ Σύλλου πεφυλαγμένης, καινοὶ πόλεμοι πανταχόθεν ἐξανέστησαν· ἐν μὲν ταῖς Ἰσπανίαις Σερτωρίου νεωτερίσαντος, (ὃς τοῦ Μαρίου συμ-

1 Al. *tractata.* 2 DL. LC. 3 XXIII. S N. M. B. G. V. XXXIII. HM. 4 Sic LC. S. N. B. M. L. G. HM. F. Gr. Alii CCC 5 Deeſt L. 6 Ordo hic à Glareano reſtitutus. Vulgares enim libri Macedonicum bellum tertium faciunt.
---- 1 Subaudiendum ἦν. 2 Scriptum & hoc erat Accuſandi caſu, ſed minus Græce. 3 In exemplari erat τῶν Ἀφρων: duplici errore. legend enim κατὰ τῶν Ἀφρων: vel prolixius, τὸν ἀπ᾽ Ἀφρων ἐθριάμβευσε θρίαμβον: vel alio quopiam modo conſimili. 4 Sic emendavit Sylb. pro τῆς Ῥώμης. Poteſt etiam legi τοῖς Ῥωμαίοις. 5 A Sylb. editum erat προελθόντες. nihil ad rem.

tium

tium in [1] Pamphylia & Cilicia; quartum in Dalmatia. Nam Sertorius, qui partium Marianarum fuerat, timens fortunam [2] cæterorum, qui interempti erant, ad bellum commovit Hiſpanias. Miſſi ſunt contra eum duces, Q. Cæcilius Metellus, filius ejus, qui Jugurtham [3] regem" vicit; & L. Domitius prætor. A Sertorii duce [4] Hirtulejo Domitius occiſus eſt: Metellus vario ſucceſſu contra Sertorium dimicavit. Poſtea cum impar pugnæ [5] ſolus [6] putaretur", Cn. Pompejus ad Hiſpanias miſſus eſt. Ita [7] duobus ducibus adverſis, Sertorius fortuna varia ſæpe pugnavit. Octavo demum anno à ſuis occiſus eſt, & finis ei bello [8] datus per Cn. Pompejum adoleſcentem, & Q. Metellum Pium: atque omnes prope Hiſpaniæ in ditionem [9] populi Rom. redactæ ſunt.

II. Ad Macedoniam miſſus eſt Appius [10] Claudius poſt conſulatum. Levia prœlia habuit contra varias gentes, quæ [11] Rhodopam provinciam incolebant: atque ibi morbo mortuus eſt. Miſſus ei ſucceſſor C. Scribonius [12] Curio" poſt conſulatum. is Dardanos vicit, & uſque ad Danubium

μοιρίας ἦν) καὶ τοὺς Ἰσπανοὺς εἰς ὅπλα κινήσαντος· δείσαντος μὴ ταὐτὰ πάθῃ τοῖς λοιποῖς τοῖς Μαρίῳ κεκοινωνηκόσιν. ἐν [1] Παμφυλίᾳ δὲ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ Δαλματίᾳ τῶν ἐνοίκων τῆς γῆς κατὰ τοῦ δήμου στασιασάντων. πέμπονται τοίνυν ἐπὶ μὲν τὸν Σερτώριον Κόϊντος Καικίλιος Μέτελλος, ὁ Μετέλλου παῖς τοῦ Ἰουγούρθαν νικήσαντος, καὶ Λούκιος Δομήτιος. ἀλλ' ὁ μὲν Δομήτιος συμμίξας ἀνῃρέθη. Μέτελλος δὲ ἀμφήριστον εἶχε τὴν μάχην. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐδόκει μόνος ἀρκεῖν, πέμπεται Πομπήϊος· καὶ διαφόρους εἶχεν ἡ μάχη τύχας, νῦν μὲν κρατοῦντος, νῦν δὲ ἡττωμένου Σερτωρίου. διελθόντων δὲ ἐνιαυτῶν [2] ὀκτὼ Σερτώριος ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνῃρέθη, καὶ Ἰσπανοὶ ἐντεῦθεν ἠρεμοῦντες διέμειναν.

β'. Τὸν ἐν Μακεδονίᾳ δὲ πόλεμον Ἄππιος Κλαύδιος κατώρθωσε, πολλοῖς ἔθνεσι μαχεσάμενος, τοῖς τὴν Ῥοδόπην οἰκοῦσιν. νικήσαντα δὲ αὐτὸν ἀπήγαγε τοῦ βίου νόσος. ὑποκαταστὰς δὲ αὐτῷ Γάϊος Σκριβώνιος Κουρίων, Δαρδά-

1 *Sicilia & Cilicia* V. *Pamphylia & Sicilia* Sc. 2 Al. *eorum*. 3 Deeſt Sc. 4 *Herculeo* V. Sc. *Hirtulejo* L. M. 5 Al. *ſolus Metellus putaretur*. 6 Deeſt G. 7 *A duobus ducibus adverſus Sertorium fortuna varia ſæpe pugnatum. Octavo decimo anno per ſuos* S. B. *Duobus ducibus adverſus Sertorium fortuna varia ſæpe pugnavit. Octavo decimo anno per ſuos* Sc. Cod. etiam G. habet, *octavo decimo anno*, cætera vero ut in vulg. libris. Quin & in editione Sylburgiana Gr. Metaphraſeos erat, ὀκτωκαίδεκα, quod cum Cellario emendavimus. Ὀκτὼ enim legendum eſſe clare docet Appian. civ. 1. f. 202. Sertorianum bellum vocans λοιπὸν τῶν Συλλείων ἔργων, γενόμενον ὀκταέτες, *reliquias Syllani belli, eaſque octo annorum*. 8 Plerique libri habent, *datus eſt*: nonnulli, *datur*. Superfluum videtur *eſt*, quia proxime anteceſſerat. 9 *Populo Romano*. 10 *Claudius proconſul poſt* G. 11 Monſtroſe V. & Mer. *Verodopam*, & Fr. *Waradopam*. 12 Deeſt LC ------ 1 Codex MS. Pithœi, & excuſus Sylburgii habent Παμφυλίαις, multitudinis numero; ſed mox quoque noſter de Pamphylia, ut *una regione*, ſcribit. 2 In Sylb. eſt ὀκτωκαίδεκα.

penetra-

penetravit; triumphumque meruit, & intra triennium finem bello dedit.

III. Ad Ciliciam & Pamphyliam miſſus eſt P. Servilius [1] ex conſule, vir ſtrenuus. Is Ciliciam ſubegit, Lyciæ urbes clariſſimas oppugnavit, & cepit: in his Phaſelidem, Olympum, [2] Corycum [3] Ciliciæ. Iſauros quoque aggreſſus, in deditionem redegit: atque intra triennium bello finem dedit. Primus omnium Romanorum [4] in Tauro iter fecit. Revertens, triumphum accepit, & nomen *Iſaurici* meruit.

IV. Ad Illyricum miſſus eſt [5] Cn. Coſconius [6] pro conſule": [7] multam partem Dalmatiæ ſubegit, Salonas cepit: & compoſito bello Romam poſt biennium rediit. Iiſdem temporibus conſul M. Æmilius Lepidus, Catuli collega, bellum civile voluit commovere: intra unam tamen æſtatem [8] motus ejus oppreſſus eſt. Ita uno tempore multi ſimul triumphi fuerunt: Metelli ex Hiſpania; Pompeji, ſe-

νῦς τε ἐνίκησε, καὶ πρὸς ταῖς ὄχθαις ἐχώρησε τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἴστρου. οὕτω τε ἐπανελθὼν ἐθριάμβευσεν.

γ'. Εἰς δὲ τὴν Παμφυλίαν Πούπλιος Σερβίλλιος ἀφικόμενος, Κιλικίαν τε ὑπηγάγετο, καὶ Λυκίας τὸ πλεῖστον. [1] Φασήλιδα γὰρ καὶ Ὄλυμπον καὶ Κώρυκον προσένειμε Ῥωμαίοις· Ἰσαύροις τε ἐπελθὼν, ἠνάγκασε τὴν Ῥωμαίων δέξασθαι δεσποτείαν· πρῶτός τε Ῥωμαίων τὸν Ταῦρον διῆλθε· καὶ ὁδεύσας τὴν ὑπώρειαν, ἐπεκλήθη διὰ τὴν νίκην Ἰσαυρικὸς, ὡς δυσμαχωτάτων ἐθνῶν νενικηκώς.

δ'. Τὰ δὲ ἐν Ἰλλυριοῖς, Γάϊος Κοσκώνιος, ἀνθυπατικὴν ἐξουσίαν ἔχων, κατεστήσατο· Σάλωνας μὲν, μητρόπολιν τῆς Δαλματίας, κτησάμενος, τῷ πολέμῳ δὲ ἐπιθεὶς ἔτει δευτέρῳ τέλος. Ἐν αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Μάρκος Αἰμίλιος Λέπιδος, ὁ τοῦ Κάτλου συνύπατος, τὴν ἐμφύλιον ἐπεχείρησεν ἀνακινῆσαι στάσιν· ἀλλὰ [2] τοῦ προσιόντος θέρους καθῃρέθη. καὶ τὰ γινόμενα παρὰ

1. *Exconſul* Mer. & HM. *Ex conſularibus* V. Sed prima lectio, quæ Vineti & Sylburgii eſt, & à Manuſcriptis confirmatur, ſtilo ævi Eutropiani, quod ex Ammiano Marcellino diſcimus, inprimis apta eſt. Vide Lindenbrogii Indicem Dignitatum in Ammian. 2 *Coracum* S. V. G. 3 *Cilicia regem, Iſauroſque* V. 4 *Per Taurum* HM. Male V. P. & Mer. in *Iſauriam*, cujus jam mentio facta fuerat, ut taceam conſenſum metaphraſtæ, qui διέρχεσθαι τὸν Ταῦρον habet. 5 *Cnæo Coſconio proconſule* V. 6 Deſunt L. LC. F. 7 *Is multam etiam partem* V. 8 *Nixus* Mer.
------ 1 Et ſcriptum & excuſum fuit à Sylb. ι pro η, maluimus autem cum Cellario exprimere ſcripturam Strabonis lib. xiv. & Plutarchi in Alexand. & Cimone. 2 Metaphraſtem inſigniter hîc lapſum eſſe oſtendit Sylb. Nam primo pro τοῦ προσιόντος θέρους, debet exprimi, ἐντὸς θέρους ἑνός. Deinde, in triumphorum expoſitione, facta eſt & contractio & mutatio. Latina enim verba talem quampiam requirunt metaphraſin: οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον πλεῖστοι ὁμοῦ κατήγαγον θριάμβοι· Μετέλλου, κατὰ Ἰσπανῶν. Πομπηΐου ὁ δεύτερος, κατὰ Ἰσπανῶν καὶ αὐτός. Κουρίωνος, κατὰ Μακεδόνων· Σερβιλίου, κατ' Ἰσαύρων. Verius ergo dixiſſet, καὶ τὰ γινόμενα παρὰ τοῖς Ἰλλυριοῖς, Μακεδόσι τε, καὶ Ἰσαύροις, καὶ Ἰσπανοῖς. Nam de urbano triumpho, id eſt, ob res urbanas acto, nulla in Latino textu eſt mentio: nec ob civiles victorias uſurpati fuerunt triumphi, illis præſertim temporibus. Illyricus autem triumphus referendus erit ad Coſconium: licet nec de eo quidquam memoret Eutropius.

cundus ex Hiſpania; Curionis ex Macedonia; Servilii ex Iſauria.

V. Anno urbis conditæ DCLXXVI. L. Licinio Lucullo, & M. Aurelio Cotta COSS. mortuus eſt Nicomedes rex Bithyniæ, [1] & teſtamento populum Romanum fecit heredem. Mithridates pace rupta Bithyniam & Aſiam rurſus voluit invadere. Adverſus eum ambo conſules miſſi, variam habuere fortunam. Cotta apud [2] Chalcedonem victus ab eo acie, etiam intra oppidum coactus eſt, & obſeſſus. Sed cum ſe inde Mithridates [3] Cyzicum tranſtuliſſet, ut [4] Cyziço capta totam Aſiam invaderet, Lucullus ei alter conſul occurrit: ac [5] dum Mithridates in obſidione Cyzici commoratur, ipſe eum à tergo obſedit, fameque conſumpſit, & multis prœliis vicit: poſtremo Byzantium (quæ nunc Conſtantinopolis eſt) fugavit. navali quoque prœlio duces ejus Lucullus oppreſſit. Ita una hieme & æſtate à Lucullo [6] centum fere millia regis exſtincta ſunt.

VI. Anno urbis Romæ DCLXXVIII. Macedoniam provinciam M. Licinius Lucullus accepit, [7] conſobrinus ejus,

τοῖς Ἰλλυριοῖς, καὶ κατὰ τὴν πόλιν, τείχους τε ἕνεκα καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, ἠξιώθη θριάμβων.

ε'. Καὶ Ῥώμη δὲ ἕκτον καὶ ἑβδομηκοστὸν ἐπὶ τοῖς ἑξακοσίοις ἔτος ἦν. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐκτὸς μὲν Λούκιος Λούκουλλος καὶ Μάρκος Αὐρήλιος Κόττας ἦσαν ὕπατοι· Νικομήδης δὲ ὁ Βιθυνῶν, τελευτῶν, παρέπεμψε τὴν βασιλείαν Ῥωμαίοις. Μιθριδάτης δὲ, μικρὰ τῶν σπονδῶν φροντίσας, κατὰ τῆς Βιθυνίας καὶ Ἀσίας ἔφοδον ἐμελέτησεν. ἀμφοτέρων δὲ τῶν ὑπάτων ἐπ' αὐτὸν ὁρμηθέντων, νῦν μὲν ἐκράτει, νῦν δὲ ἧττον εἶχε Ῥωμαίων· καὶ Κόττας μὲν περὶ [1] Χαλκηδόνος τῆς ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου συμμίξας, ἡττᾶται, καὶ καταφεύγει πρὸς τὸ ἄστυ. Μιθριδάτης δὲ, τὴν πολιορκίαν τελέσειν αὐτῷ τοὺς χρόνους οἰηθεὶς, ἔδραμεν ἐπὶ τὴν Κύζικον, ὡς ὁρμητηρίῳ χρησάμενος αὐτῇ κατὰ πάσης τῆς Ἀσίας· οὐ μὴν, οἷον ἤλπισεν, ἔσχε τέλος. Λούκουλλος γὰρ αὐτῷ προσκαθισθεὶς, καὶ πολιορκοῦντα πολιορκήσας, λιμῷ τε πιέσας αὐτόν τε καὶ τὸ στρατόπεδον, συνελαύνει τὸν Μιθριδάτην εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐφ' οὗ νῦν ἐστιν ἡ Κωνσταντινούπολις. καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦ μαχεσάμενος, τὸ πολὺ διέφθειρε τοῦ στρατοῦ· ὡς ἑκατὸν ἀνδρῶν χιλιάδας πεσεῖν ὑφ' ἑνὶ χειμῶνι καὶ θέρει.

ϛ'. Τῷ δὲ ἑξακοσιοστῷ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ὀγδόῳ τῆς πόλεως ἔτει, τὰ Μακεδονικὰ μὲν ἐπετράπη Λικινίῳ Λουκούλλῳ (ἀνεψιὸς δὲ ἦν Λουκούλλου τοῦ πρὸς

1 Ita HM. Mer. *ex teſtamento*: reliqui *per teſtamentum.* 2 *Macedoniam victus* LC. 3 *Gazam* N. 4 *Gaza capta* N. Alii *Cyzico capto.* 5 *Dum diu Mithridates in obſid. Cyz. com.* N. *Dum diu Mith. Cyzico com.* S. *Dum Mithrid. Cyziço com.* B. M. G. 6 Al. *ad centum fere millia hominum ex parte regis exſt. ſunt.* 7 Al. *Conſobrinus Luculli qui.* ----- 1 Male ſcriptum fuit Καρχηδόνος. Licet enim Stephanus Byzantius ipſius Eutropii teſtimonio confirmet, eſſe καὶ Ἀρμενίας Καρχηδόνα; tamen quia hæc ἐπὶ τῷ Βοσπόρῳ fuit, non alia, quam *Chalcedon*, confirmantibus Latinis exemplaribus, intelligi poteſt.

qui contra Mithridatem bellum gerebat. Et in Italia novum bellum ſubito commotum eſt. [1] ſeptuaginta enim quatuor gladiatores,[2] ducibus [3] Spartaco, Crixo, & Oenomao, effracto Capuæ ludo, [4] effugerunt: & per Italiam vagantes, pene non levius bellum in ea, quam Annibal, moverunt. nam multis ducibus, & duobus ſimul Romanorum conſulibus victis, ſexaginta [5] fere″ millium armatorum exercitum [6] congregaverunt: victique ſunt in Apulia à M. [7] Licinio Craſſo proconſule. & poſt multas calamitates Italiæ, tertio anno, bello huic finis [8] impoſitus.

VII. Sexcenteſimo [9] octogeſimo″ primo urbis conditæ anno, P. Cornelio Lentulo & Cn. Aufidio Oreſte COSS. duo tantum gravia bella in imperio Romano erant, Mithridaticum & Macedonicum. Hæc duo Luculli agebant, L. Lucullus, & M. Lucullus. L. ergo Lucullus poſt [10] pugnam Cyzicenam, qua vicerat Mithridatem; & navalem, qua duces ejus oppreſſerat, perſecutus eſt eum: & recepta

Μιθριδάτην πολεμοῦντος) ἐκινήθη δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν πόλεμος καινός. τέσσαρες γὰρ καὶ ἑβδομήκοντα τῶν ἐπὶ μονομαχίᾳ [1] συνειλεγμένων, ἡγεμόνας τοῦ τολμήματος ποιησάμενοι Σπάρτακον καὶ Κρίξον καὶ Οἰνόμαον, ὀρύξαντες τὸ μονομαχικὸν θέατρον, ἀπέφυγον· καὶ πλανώμενοι, κατὰ μικρόν τε ηὐξήθησαν, ὥστε εἰς ἑξήκοντα χιλιάδας προελθεῖν· πολλούς τε Ῥωμαίων στρατηγοὺς, καὶ δύο τῶν ὑπάτων ἀνελόντες, οὐχ ἧττω καὶ φόβον καὶ κίνδυνον ἐπήγαγον Ῥωμαίοις, ἤπερ Ἀννίβας· καὶ μόλις ὑπὸ Λικιννίου Κράσσου, χειροτονηθέντος ὑπάτου, πολλαῖς περιβαλόντες τὴν Ῥώμην συμφοραῖς, ἔτει τρίτῳ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου, παντελῶς ἀπεσβέσθησαν.

ζ'. Ἑξακοσιοστῷ δὲ καὶ ὀγδοηκοστῷ καὶ πρώτῳ τῆς πόλεως ἔτει, Κορνηλίου Λεντούλου, καὶ Γνέου Αὐφιδίου Ὀρέστου τὴν ἀρχὴν δεξαμένων, οἱ δύο πόλεμοι τὴν Ῥώμην ἐνώχλουν μόνοι, ὅ τε πρὸς Μιθριδάτην, καὶ ὁ πρὸς Μακεδόνας· οἷς ἐπεστάτουν [2] Λούκιός τε Λούκουλλος καὶ Μάρκος Λούκουλλος. ἀλλ' ὁ μὲν Λούκιος, μετὰ τὴν ἐν Κυζίκῳ μάχην, ἣν ἄρτι διηγησάμεθα, νικᾷ τε τοὺς ἡγεμόνας τοῦ Μιθριδάτου ναυμαχίᾳ· καὶ κατακολουθῶν ὄπισθεν, Πα-

1 Alii *LXXXIV.* 2 *Duce* L. LC. F. 3 *Parthaco, Orixo, & Oen.* G. *Parca, Orixo, Oenomao* V. *Spartaco, Criſpo & Hænomato* L. *Spartaco, Chryſo & Oenomanno* Sc. *Partatio, Erixo & Oen.* S. N. M. *Spartaco, Orixo & Oen.* B. 4 *Fugerunt. Veſuvium montem occupaverunt. Unde erumpentes Clodii prætoris* [*præconis* V.] *qui eos obſidione cinxerat, caſtra expugnaverunt; ipſoque in fugam acto cunctam inſuper prædam* [*cuncta in prædam* V. N.] *averterunt. Inde per Conſentiam & Metapontum circumducti ingentia brevi agmina collegerunt. Itaque cum cædibus, incendiis, rapinis, ſtupriſque omnia miſcerent* [*miſcerentur* V.] *multæque ſe matronæ ob dolorem pudoris violati necarent: pene non levius bellum in ea quam Annibal moverunt* [*quam Annibal moverat, paraverunt* S. G. L. LC. *bellum mox quam Annibal moverunt* V.] S. N. M. B. V. G. HM. 5 Deeſt L. 6 *Miniſtraverunt* LC. 7 *Licio* V. 8 Al. *imponitur.* 9 Deeſt Fr. 10 *Fugam* S. B.

1 Mavult Sylb. *συνειργμένων, concluſorum.* 2 De Lucio Lucullo hæc exemplaris margini adſcripta eſt notatio: Τοῦτον τὸν Λούκουλλον ὁ Πλούταρχος παράλληλον τίθησι Κίμωνι τῷ Ἀθηναίῳ: *hunc Lucullum Plutarchus in Parallelis componit cum Cimone Athenienſi.*

Paphlagonia atque Bithynia, etiam regnum ejus invaſit. Sinopen & [1] Amiſum, civitates Ponti [2] nobiliſſimas, cepit. ſecundo prœlio apud [3] Cabira civitatem, [4] quo ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, cum XXX. millia lectiſſima regis, à quinque millibus Romanorum vaſtata eſſent, Mithridates fugatus eſt, & caſtra ejus direpta. Armenia quoque minor, quam tenuerat, eidem ſublata eſt. Suſceptus tamen eſt Mithridates poſt fugam à Tigrane [5] Armeniæ" rege; qui tum ingenti gloria imperabat, Perſas ſæpe vicerat, [6] Meſopotamiam occupaverat", & Syriam, & Phœnices partem. Ergo Lucullus repetens hoſtem fugatum, etiam regnum Tigranis, qui [7] Armeniis imperabat, ingreſſus eſt. [8] Tigranocerta, civitatem Armeniæ nobiliſſimam, cepit: ipſum regem cum ſexcentis millibus clibanariorum, & centum millibus ſagittariorum & armatorum

φλαγονίαν τε καὶ Βιθυνίαν ἀνεκτήσατο, καὶ περὶ τὸν Πόντον, ὃς ἦν τῆς Μιθριδάτου βασιλείας, τὸν δρόμον ἴθυνε· καὶ τὰς ἐπισήμους τοῦ Πόντου πόλεις, Σινώπην τε καὶ Ἀμισσὸν, εἷλεν. εἶτ᾽ ἐπισυνάψας τὴν μάχην περὶ Κάβειρα τὴν πόλιν, μετὰ πολλοῦ πλήθους ἐκ πάσης αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἀντιπαρατεταγμένου τοῦ Μιθριδάτου· οὗτος πεντακισχιλίοις μόνοις ὁπλίταις χρώμενος, τριάκοντα διεχρήσατο χιλιάδας· καὶ τρέψας τὸν Μιθριδάτην εἰς φυγὴν, τῶν τε παρεμβολῶν ἐγένετο κύριος, ἀφείλετό τε καὶ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας αὐτόν. τὸν μὲν οὖν φυγόντα, Τιγράνης ὁ τῆς Ἀρμενίας ὑπεδέξατο βασιλεὺς, ἐπισημότατος τῶν πώποτε τὴν χώραν κατασχόντων, καὶ Πέρσας ἀεὶ νενικηκὼς, καὶ τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ τὴν Συρίαν, καὶ τὰ πλεῖστα τῆς Φοινίκης ὑφ᾽ ἑαυτὸν ἔχων. Λούκουλλος δὲ ἐπεξελθὼν, καὶ τῆς Τιγράνου βασιλείας κατεφρόνησε, καὶ τὴν μεγίστην [1] αἱρεῖ πόλιν. * * * * * * * * * *

1 *Amiſſon* S. G. N B. M. &c. *Myſon* V. 2 *Bellicoſiſſimas* Mer. 3 *Gaveram* G. S. B V. HM. *Gueram* L. *Graveram* LC. *Graraveram* N. M. 4 *Quo, conjungentes cum* XXX. L. 5 Deeſt F. 6 Deſunt F. 7 *Armenia* L. 8 *Tigranocertam civitatem Arzianena nobiliſſimi regni Armenii accepit, ipſum regem cum ſeptem millibus clibanariis & centum millibus ſagittari.* &c. B. *Tigranocerta civitatem Arzianene* [ſuperſcribitur *Ariobarzami*] *nobiliſſinam regis Armenii accepit. Ipſum regem cum VII. millibus clibanariis & centum millibus ſagittariorum & armatorum venientem, decem & octo milla,* &c. S. *Civitatemque Arzianam nobiliſſimam regni Armeniæ accepit, & ipſum regem cum VII. mil. clib.* &c. N. *Tigranes certum civitatem Arzianæ nobiliſſimam regni Armeni accepit. Ipſum regem cum ſexcentis millibus clibanariis & centum millibus ſagit.* &c. V. *Civitatem Aciamam nobiliſſimam regni Armeniaci accepit: ipſum regem cum ſeptem millibus quingentis clibanariis & centum millibus ſagittariorum ------ Armenorum* M. *Civitatem Arzianem nobiliſſimam cepit, ipſum regem cum ſeptem millibus quingentis clib.* &c. L. *Tygranocertam civitatem Arziamane nobiliſſ. regni Armeniæ cep. Ipſ reg.* &c G. *Tigranæ certam civitatem Arzianemæ, nobiliſſimam regni Armeniaci, cepit ---- cum VII. millibus quingentis clibinariis* &c. F. *Tigranocertam civitatem Arzianæ nobiliſſimam regni Armenii cepit. Ipſum regem cum ſeptem millibus quingentis clibanariis, & ſeptem millibus ſagit.* &c. HM. *Artianem civ. Armeniæ nob. cepit. Ipſ. reg. cum* DCC. *millib. ſagittarior.* &c. LC. *Tig. civ. Armeniæ nob. cepit: ipſ. reg. cum* DC. *millibus ſagittarior. & arm.* &c. Vulg. ------ 1 Perperam ſcriptum erat ἔρει: niſi mavis cum Sylb. εἷλε, ut tempus quoque cum κατεφρόνησε conveniat.

venien-

venientem, XVIII. millia militum habens, ita vicit, ut magnam partem Armeniorum deleverit. Inde Niſibin profectus, eam quoque civitatem cum regis fratre cepit. Sed [1] hi, quos in Ponto Lucullus reliquerat, cum exercitus parte, ut [2] regiones victas etiam [3] Romanorum tuerentur, negligenter ſe & avare agentes, occaſionem iterum Mithridati in Pontum irrumpendi dederunt, atque ita bellum renovatum eſt. Lucullo paranti, capta Niſibi, contra Perſas expeditionem, ſucceſſor eſt miſſus.

VIII. Alter autem Lucullus, qui Macedoniam adminiſtrabat, [4] Beſſis primus Romanorum intulit bellum, atque eos ingenti prœlio in Æmo monte ſuperavit: oppidum Uſcudamam, quod Beſſi habitabant, eodem die, quo aggreſſus eſt, vicit: Cabylen cepit; [5] uſque Danubium penetravit. Inde multas ſupra Pontum poſitas civitates aggreſſus eſt. [6] Illic Apolloniam evertit; [7] Calatim, Parthenopolim, Tomos, Hiſtrum, [8] Burziaonem [9] cepit: belloque confecto, Romam rediit. ambo tamen triumphaverunt: Lucullus, qui contra Mithridatem pugnaverat, majori gloria, cum [10] tantorum regnorum victor rediiſſet.

IX. Confecto bello Macedonico, manente Mithridatico, quod, recedente Lucullo, rex collectis auxiliis reparaverat, bellum Creticum ortum eſt. ad id miſſus Cæcilius Metellus, ingentibus prœliis intra triennium omnem provinciam cepit, appellatuſque eſt *Creticus*, atque ex inſula triumphavit. Quo tempore Lybia quoque Romano imperio,

* * * * * * * * * * * ἄθεν δὴ καὶ Κρητικὸς ὁ Μέτελλος προσηγορεύθη, καὶ τὴν νίκην ἐθριάμβευσε. Τότε καὶ Λιβύων ὁ βασιλεὺς Ἀπίων Ῥωμαίοις παρέπεμψε τὴν ἀρχὴν [1] ἀποθνήσκων ἐκ διαθήκης. κύριοι [2] δὴ Λιβύης ἐγένοντο Ῥω-

1 *Hi quoque, quos in Ponto Lucullus ceperat cum ex.* &c. F. corrupte. 2 Al. *legiones*, perperam. 3 Al. *Romanos*. 4 *Bleſſis* L. 5 Al. *uſque ad Dan.* 6 *Vicit Apolloniam, evertit* LC. 7 *Galatiam* S. N. M. B. G. V. *Calethim* L. 8 *Burzionem* LC. *Burcionem* N. *Burziam* V. *Buzionem* L. G. *Burthiaonem* HM. Alii *Byziam* & *Burchaonem*. Ortelius autem in Theſ. Geogr. legerit libentius *Muſiam*. Inter *M.* enim & *B.* quædam adfinitas: & *C.* à quibuſdam ut *S.* pronunciatur vulgo, ex quo prælectorem putat *Myſiam* legiſſe, & exſcriptorem *Byciam* (ut in quibuſd. exemplaribus ſcriptum habetur) intellexiſſe. Videtur eſſe *Bizona* Strabonis [l. VII. p. 220. Ed. MDLXXXVII.] ἐν τῷ μεταξὺ, inquientis, διτήματι τῷ ἀπὸ Καλάτιδος εἰς Ἀπολλωνίαν Βιζώνη τέ ἐστιν. Hæc Arriano eſt Bizos. 9 Al. *omnem cepit.* 10 *Ducentorum regnorum victor* N. ------ 1 In exemplari fuit ἀποθνήσκων ὤν, perperam. Nam ὢν proculdubio è fine præcedentis participii repetitum fuit. 2 Ita Sylb. pro δὲ Λιβύων.

per

per teſtamentum [1] Apionis, qui rex ejus fuerat, accceſſit: in qua inclytæ civitates erant, [2] Berenice, Ptolemais, & Cyrene.

X. Dum hæc geruntur, piratæ [3] omnia maria [4] infeſtabant, ita ut navigatio Romanis, toto orbe victoribus, ſola tuta non eſſet. Quare id bellum Cn. Pompejo decretum eſt; quod intra paucos menſes ingenti [5] felicitate &" celeritate confecit. Mox ei delatum bellum etiam contra [6] regem Mithridatem [7] & Tigranem: quo ſuſcepto Mithridatem" in Armenia minore [8] nocturno prœlio vicit, caſtra diripuit: [9] quadraginta millibus ejus occiſis, [10] viginti tantum de exercitu ſuo perdidit, & duos centuriones. Mithridates cum uxore fugit, & duobus comitibus. Neque multo poſt, cum in ſuos ſæviret, Pharnacis [11] filii ſui apud milites ſeditione, ad mortem coactus, venenum hauſit. Hunc finem habuit Mithridates. periit autem apud Boſporum, vir ingentis induſtriæ conſiliique. Regnavit annis [12] ſexaginta, vixit [13] ſeptuaginta duobus: [14] contra Romanos bellum habuit annis quadraginta".

μαῖοι, καὶ μεγίστας προσελάβοντο πόλεις, Βερενίκην, Πτολεμαΐδα, καὶ Κυρήνην.

ι'. Οὕτω τῶν πραγμάτων κατὰ γῆν ἐχόντων, ἐκ θαλάττης ἐκινήθη πόλεμος, λῃστῶν αὐτὴν πανταχόθεν ἐπιπλεόντων, ὡς μήτε τοῖς ἐμπόροις, μήτ' ἄλλοις αὐτὴν εἶναι πλεῖν. τοῦτον ὁ Πομπήιος, ψηφίσματι τῆς πόλεως ἐπιτραπέντα, ἐν μικρῷ χρόνῳ καὶ μετὰ λαμπρᾶς ἔπαυσε τῆς τύχης. καὶ μετέστη πρὸς Μιθριδάτην τε καὶ Τιγράνην· καὶ τὸν Μιθριδάτην μὲν, ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ δευτέρᾳ, νυκτομαχίᾳ νικήσας, τάς τε παρεμβολὰς εἷλε, καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας διέφθειρε τοῦ τῶν πολεμίων στρατοῦ, εἴκοσι τῶν ἑαυτοῦ μαχητῶν ἀποβαλὼν, καὶ ἑκατοντάρχους δύο. αὐτόν τε Μιθριδάτην μετὰ τῆς γαμετῆς συνελάσας εἰς φυγὴν, ἐπὶ τὸν Τιγράνην ἐχώρησεν. ἀλλ' ὁ μὲν Μιθριδάτης ὑπὸ τῆς συμφορᾶς χαλεπῶς τοῖς οἰκείοις κεχρημένος, ἐπαναστάντος αὐτῷ τοῦ παιδὸς Φαρνάκου καί τινων ἐκ τοῦ στρατοῦ, φαρμάκῳ τὴν τελευτὴν ἤνυσε. καὶ τοῦτο ἔσχε πέρας τοῦ βίου περὶ τὸν Βόσπορον ἀνὴρ ἔργῳ τε καὶ βουλαῖς ἄριστος, καὶ τήν τε βασιλείαν ἑξήκοντα κατασχὼν ἔτεσι, [1] τῆς δὲ ἡλικίας προβάσης ἑβδομήκοντα καὶ δύο. ὁ δὲ Ῥωμαίων πρὸς αὐτὸν πόλεμος τεσσαράκοντα ἔτη ἐγένετο.

1 Male quidam geminata litera *Appionis* ſcribunt. Nam Romanorum Appiorum nomen his Africæ gentibus ignotum fuit; Apis, Ægyptiorum Deus, notiſſimus: ex quo Apiones videntur denominati. 2 *Herenia* LC. 3 *Omnia mari* V. Mer. 4 *Infeſti tenebant* L. N. M. F. 5 Deſunt LC. 6 *Reges* N. M. 7 Deſunt V. 8 *Nocturno tempore præl.* Sc. 9 XL. *millia ejus occidit* S. M. G. 10 XXX. Sc. 11 *Filii ſui inſtinctu militum ſeditione ad mortem* Sc. 12 XL. V. Sc. HM. 13 LXXXII. N. 14 Omittit hæc Mer. Habet vero Græcus, Vi. V. P. Sylb. ut & codd. noſtri. ------- 1 Integrior lectio, cenſente Sylb. eſt: τῇ δὲ ἡλικίᾳ προβὰς εἰς ἑβδ. καὶ δύο.

XI. [1] Ti-

XI. [1] Tigrani deinde Pompejus bellum intulit. ille [2] ſe dedidit, & in caſtra Pompeji [3] ſextodecimo milliario ab Artaxata venit: ac diadema ſuum, cum procubuiſſet ad genua Pompeji, in [4] manibus ejus collocavit: quod ei Pompejus repoſuit, honorificeque eum habitum, regni tamen parte multavit, & grandi pecunia. [5] adempta eſt ei Syria, Phœnice, [6] Sophene: [7] ſex millia præterea talentorum [8] argenti, quæ populo Rom. daret, quia bellum ſine cauſa Romanis commoviſſet. Pompejus mox etiam Albanis bellum intulit, & [9] eorum regem Oroden ter vicit: poſtremo per epiſtolas ac munera rogatus, veniam ei ac pacem dedit. Iberiæ quoque regem [10] Artacen vicit acie, & in deditionem accepit. Ar-

ια΄. Τιγράνης δὲ [1] παρέδωκεν ἑαυτὸν Πομπηΐῳ, τῶν Ἀρταξάτων δεκάτῳ καὶ ἕκτῳ σημείῳ τοῦ στρατοπέδου ἀπέχοντος τοῦ Πομπηΐου· καὶ τὸ διάδημα τὸ βασιλικὸν αὐτῷ προσεκόμισε, καὶ προσέπεσε πρὸς τὰ γόνατα. ἀλλ᾽ ἐκ μεγαλοφροσύνης ὁ Πομπήϊος τόν τε στέφανον αὖθις ἐπέθηκεν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ πάσης [2] ἔτι μετέδωκε τιμῆς, μέρος τῆς βασιλείας ἀφελόμενος, καὶ χρήμασι σωφρονίσας. Συρίαν μὲν γὰρ καὶ Φοινίκην καὶ Σωφανήνην περιέκοψεν αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς. ἑξακισχίλια δὲ τάλαντα ἀργυρίου καταβαλεῖν ἠνάγκασε, τιμωρίαν τοῦ κατὰ Ῥωμαίων ἐγχειρήματος. Ἐκεῖθεν ὁ Πομπήϊος ἔδραμεν ἐπὶ τοὺς Ἀλβανούς· καὶ τὸν βασιλεύοντα τοῦ ἔθνους Ὀρόδην μάχῃ νικήσας, ἔπειτα γράμμασιν ἱκετηρίοις ἐπικλασθεὶς, καὶ τάξας φόρους, ἐσπείσατο πρὸς αὐτόν. καὶ μεταστὰς ἐπὶ τὸν Ἰβήρων βασιλέα τὸν Ἀρτάκην, ἐκράτησε τοῖς ὅπλοις, καὶ αὐτοῦ κατέστη κύριος, [3] σκη-

1 *Tigrani, qui pugnaverat contra Romanos, bellum int.* LC. 2 Al. *ſe ei ded.* 3 XV. LC. 4 *Manus ejus* Mer. 5 *Adempta eſt ei & Syria* Mer. Quæ lectio ex Græco refutari poteſt, qui his verbis explicat, qua parte regni Tigranem Pompejus multaverit. 6 *Sophanene* F. Gr. quamquam in Græco exemplari vitioſa divulſione ſcriptum erat Σωφανὴν ἦν. Stephanus Byzantius Σωφηνὴν vocat, & ſic etiam Appianus. 7 VII. LC. V. 8 *Auri & argenti, qua pop.* HM. *Auri & argenti* CCCC. *qua pop.* V. 9 *Eorum regem prudentem vicit* S. *Eorum regem prudenter vicit* M. *Eorum regem Herodem prudenter vicit* N. *Eorum regem, Oroden ſcilicet, prudenter vicit* P. V. Mer. Malim *Oroden ter vicit*, quia plus ſimplici vice à Pompejo Albanos profligatos eſſe ex Dione Caſſio conſtat, lib. XXXVI. & XXXVII. Etiam Rufus Feſtus: *Orode Albanorum rege, ter victo.* Dio autem non *Orodem* hunc regem, ſed *Oræſem* vocat. 10 *Artacon* F. *Arthocem* Florus. ------ 1 Adeo corruptus fuit hic locus, ut Cellarius deſperarit emendationem. Legebatur enim: Τιγράνης δὲ παρέδωκεν ἑαυτὸν Πομπηΐῳ ἐν Ἀρταξάτου φρουρίῳ δεκάτῳ σημείῳ τοῦ στρατοπέδου ἀπέχοντος τοῦ Πομπηΐου. Sylburgius putat ἀπέχοντι ſcribendum eſſe, ut φρουρίῳ reſpondeat. Sed ipſe fatetur, etiam ſic metaphraſin quam longiſſime ab Eutropii mente declinare, cujus verba (inquit) talem quampiam metaphraſin requirunt: παρέδωκεν ἑαυτὸν Πομπηΐῳ, εἰς τὸ Πομπηΐου ἀφικόμενος στρατόπεδον, δεκάτῳ καὶ ἕκτῳ σημείῳ ἀπέχον τῶν Ἀρταξάτων. Cellarius item legit τῶν Ἀρταξάτων, retinetque Genitivum ἀπέχοντος haud abſurde. Nam ſic metaphraſtæ cum Eutropio optime convenit, hac nempe ſententia: *Tigranes tradidit ſe ipſum Pompejo, cum caſtra Pompeji adhuc XVI. milliaribus ab Artaxatis abeſſent.* Sed quid ſic fiet voci φρουρίῳ? Exiſtimat vir doctiſſ. in margine Ἀρταξάτα per Ἀρταξάτου φρούριον explicata fuiſſe, eamque periphraſin poſtea, ut ſæpe factum, in Textum receptam, exploſa genuina voce. 2 Ἔτι pro τε reponi juſſit Sylb. 3 Fruſtra ſcriptum erat in nominandi caſu ἐκδύς.

meniam

meniam minorem [1] Dejotaro, Galatiæ regi, donavit, quia ſocius belli Mithridatici fuerat. Attalo & Pylæmeni Paphlagoniam reddidit. Ariſtarchum Colchis regem impoſuit. Mox Ituræos & Arabas vicit: & cum veniſſet in Syriam, Seleuciam, vicinam Antiochiæ civitatem, libertate donavit, [2] quod regem Tigranem non recepiſſet. Antiochenſibus [3] obſides reddidit: aliquantum agrorum [4] Daphnenſibus dedit, quo lucus ibi ſpatioſior fieret, delectatus amœnitate loci, & aquarum abundantia. Inde ad Judæam tranſgreſſus, Hieroſolymam, caput [5] gentis, tertio menſe cepit, duodecim millibus Judæorum occiſis, cæteris in fidem acceptis. His geſtis, in Aſiam ſe recepit, & finem antiquiſſimo bello dedit.

XII. M. Tullio Cicerone oratore, & C. Antonio [6] COSS. anno ab urbe condita [7] DCLXXXIX. L. Sergius Catilina, nobiliſſimi generis vir, [8] ſed ingenii praviſſimi, ad delendam patriam conjuravit cum quibuſdam, claris quidem, ſed audacibus viris. A Cicerone urbe expulſus eſt: ſocii ejus de-

δόντος ἑαυτὸν τῷ νενικηκότι. τότε τὴν δευτέραν Ἀρμενίαν Δηϊοτάρῳ, τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλατίας, ἔδωκε δῶρον ὁ Πομπήϊος, συμμάχῳ κατὰ τοῦ Μιθριδάτου γενομένῳ. καὶ Πυλαιμένῃ δὲ καὶ Ἀττάλῳ τὴν Παφλαγονίαν ἀπέδωκε, τῆς αὐτῆς αἰτίας χάριν. Ἀρίσταρχον δὲ ἔταξε βασιλεύειν Κόλχων. καὶ κατὰ ταῦτα προσπεσὼν [1] Ἰτουραίοις τε καὶ Ἀραβίοις, καὶ νικήσας μάχῃ, πρὸς τὴν Συρίαν ἐπανῆκε, καὶ παρέσχε τοῖς Σελεύκειαν τὴν Ἀντιοχείας γείτονα κατοικοῦσιν, αὐτονομίαν, ὅτι δὴ τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου τὸν Τιγράνην οὐχ ὑπεδέξαντο. ἀπέδωκε δὲ καὶ Ἀντιοχεῦσι τοὺς ὁμήρους· καί τινα καὶ γῆν τοῖς οἰκοῦσι τῆς Δάφνης προσεκύρωσεν, ὡς ἂν ἀφθονωτέρῳ χρῷντο τῷ χωρίῳ, τῶν τε πηγῶν καὶ τοῦ ἄλσους αὐτὸ θαυμάσαντες. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁρμηθεὶς, τρίτῳ τῆς ἐφόδου μηνὶ τὴν βασιλικὴν αὐτῶν πόλιν εἷλε, τὰ Ἱεροσόλυμα, τῶν Ἰουδαίων αὐτῶν δώδεκα χιλιάδας ἐν τῇ μάχῃ διαφθείρας. τοῦτο δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς αὐτῷ προσχωρῆσαι παρεσκεύασε.

ιβʹ. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Μάρκος Τύλλιος Κικέρων ὁ ῥήτωρ, καὶ Γάϊος Ἀντώνιος, ὕπατοι χειροτονηθέντες, ἑξακοσιοστῷ καὶ ὀγδοηκοστῷ καὶ ἐννάτῳ τῆς πόλεως ἔτει, τὸν ἐμφύλιον ἔσχον πόλεμον· ὃν Σέργιος Κατιλίνας, ἐξ ἐπιφανεστάτου κατιὼν γένους, ἐπήγειρε, φαυλοτάτῳ τρόπῳ χρώμενος, καὶ δυσσεβῆ λαβὼν ἐπιθυμίαν τὸν τῆς πατρίδος ἀφανισμόν. τούτῳ πρὸς ταύτην τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν συνωμόσαντό τινες, ὁμοίως μὲν ἐκείνῳ τὸ ἦθος διεφθαρμένοι, λαμπροὶ δὲ ἄλλως. τῶν μὲν

1 *Lotaro* G. 2 Al. *eo quod.* 3 *Obſidem* V. 4 *Damaſcenſibus* S N. B M. G. V. HM. 5 *Gentis obſedit; non ſolum natura loci, verumetiam ingenti muro foſſaque maxima munitam. Cum alias legiones aliis die nocteque ſuccedere ſine requie cogeret, vix tertio menſe expugnavit. XIII.* [*XIV.* HM.] *millibus Judæorum occiſis, cæteros in fidem accepit; muros civitatis everti aquarique ſolo imperavit. His* S. N. B. V. & ſic G. niſi quod in eo (ut etiam HM) poſt *imperavit* hæc verba adjiciantur: *cujus circuitus IV. millia paſſuum fuiſſe dicitur.* 6 *Claris conſulibus* G. 7 DCXCIX. F. Capitolini Faſti habent DCXC. 8 Al. *& ingenii.* ——— 1 Legebatur Πετραίοις, qui nihil ad rem.

prehenſi,

prehenſi, in carcere ſtangulati ſunt. Ab Antonio altero conſule Catilina ipſe prœlio [1] victus eſt, & interfectus.

XIII. Sexcenteſimo nonageſimo anno ab urbe condita, D. Junio Silano & L. Murena COSS. Metellus de Creta triumphavit; Pompejus de bello Piratico & Mithridatico. Nulla unquam pompa triumphi ſimilis fuit. ducti ſunt ante ejus currum [2] filii Mithridatis, filius Tigranis, & Ariſtobulus rex Judæorum: prælata eſt ingens pecunia, [3] auri atque argenti infinitum pondus. Hoc tempore nullum per orbem terrarum grave bellum erat.

XIV. Anno urbis conditæ [4] DCXCIII. C. Julius Cæſar, qui poſtea imperavit, cum L. Bibulo conſul eſt factus. [5] decreta eſt ei Gallia & Illyricum, cum legionibus decem. Is primo vicit Helvetios, qui nunc [6] Sequani [7] appellantur. deinde vincendo per bella graviſſima, uſque ad Oceanum Britannicum proceſſit. Domuit autem annis novem fere

ὲν Καπλίναν ὁ Κικέρων ἐξέβαλε τῆς πόλεως· τοὺς δὲ κοινωνοὺς τοῦ τολμήματος δεσμωτηρίῳ κατακλείσας διέφθειρεν. Αντώνιος δὲ ὁ συνύπατος, ἐπεξελθὼν ἤδη στρατοπεδευομένῳ τῷ Καπλίνᾳ, μάχῃ τε ἐκράτησεν αὐτοῦ, καὶ ἀνεῖλεν.

ιγʹ. [1] Ἑξακοσιοστῷ δὲ καὶ ἐννενηκοστῷ τῆς πόλεως ἔτει, τὴν μὲν ἀρχὴν εἶχον Ἰούλιος Σιλβανὸς καὶ Λούκιος Μουρήνας· θριαμβοι δὲ ἐψηφίσθησαν Μετέλλῳ μὲν ὑπὲρ τοῦ Κρητικοῦ πολέμου· Πομπηΐῳ δὲ τῶν πειρατῶν τε ἕνεκα καὶ Μιθριδάτου. ἐγένετο δὲ οὗτος ἐπιφανέστατος τῶν πώποτε θρίαμβος· πρὸ τοῦ ἅρματος ἀγομένων τῶν τοῦ Μιθριδάτου παίδων, καὶ τοῦ Τιγράνου παιδὸς, καὶ Ἀριστοβούλου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας· χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, ὅσον μέγιστον εἰπεῖν, προπομπεύοντος· καὶ ἅπας τότε ἡσύχαζε πόλεμος.

ιδʹ. [2] Τρίτῳ δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ μετὰ ταῦτα τὴν πολιτείαν μεταστήσας, μετὰ Λουκίου Βιβούλου παρελθὼν εἰς τὴν ὑπατείαν, Γάλλοις τε καὶ Ἰλλυριοῖς [[3] ἐκ ψηφίσματος ἐπεπέμφθη] μετὰ δέκα ταγμάτων, ἅπερ αὐτοὶ καλοῦσι λεγεῶνας· καὶ νικᾷ τοὺς Ἐλβητίους, τότε πρότερον ἡττηθέντας. Σηκουανοὶ δὲ οὗτοι νῦν προσαγορεύονται. συνάπτων δὲ μάχαις μάχας, καὶ νίκαις νίκας, ἄχρις αὐτοῦ προῆλθε τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ τῶν νήσων τῶν Βρεττανῶν. ἔτεσι δὲ ἐννέα Γάλλους ἅπαντας ὑπηκόους ἐποίησε

1 Deſunt LC. 2 Sic S. N. M. F. & Græcus Plurali. Cæteri codd. noſtri cum Vin. & Sylb. *filius.* Addunt Ven. Mer etiam Tigranis *filios*: ſed codd. noſtros & Græcum metaphr. ſecuti ſingulari numero *filius* præferendum cenſemus. 3 Quidam legunt more Græcorum *auri atque argenti infinitum*, omiſſo *pondus*. Ven. autem *aurum atque argentum infinitum*. 4 XCVIII. Fr. DCXCVIII. V. 5 *Decreta eſt ei Gallia Tranſalpina, Ciſalpina, & Comata. Senatus addidit & Illyricum cum legionibus denis. Primo vicit Helvetios* &c. V. 6 *Squadi* G. 7 *Appellantur; hi quondam fuere viventes ſiti inter Alpes & montem Duram, Rhenumque & Rhodanum contra lacum Lemanum. Deinde Julius vincendo* L. ----- 1 Annorum numero in exemplari additum erat ἐννάτῳ hoc modo: Ἑξακοσιοστῷ δὲ καὶ ἐννενηκοστῷ καὶ ἐννάτῳ τῆς &c. quod Sylburgio ſuſpectum, & vinculis incluſum cum Cellario abjecimus. 2 Exemplaris margini adſcriptum ſcholion hoc: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως τῆς πρώτης ὑπατείας Ἰουλίου Καίσαρος, ἔτη χϟβʹ. *ab urbe condita uſque ad primum conſulatum Julii Cæſaris, anni 692.* 3 Incluſa addidit Sylb

omnem Galliam, quæ inter Alpes, flumen Rhodanum, Rhenum, & Oceanum eſt, & circuitu patet [1] ad bis & tricies centena millia paſſuum. Britannis mox bellum intulit; quibus ante [2] eum" ne nomen quidem Romanorum cognitum erat: & eos quoque victos, obſidibus acceptis, ſtipendiarios fecit. Galliæ autem tributi nomine [3] annuum imperavit ſeſtertium quadringenties; Germanoſque trans Rhenum aggreſſus, immaniſſimis prœliis vicit. Inter tot ſucceſſus ter male pugnavit: apud [4] Arvernos ſemel præſens, & abſens in Germania bis. nam legati ejus [5] duo", Titurius & Aurunculejus, per inſidias cæſi ſunt.

XV. Circa eadem tempora, anno urbis conditæ [6] DCXCVII. M. Licinius Craſſus, collega Cn. Pompeji Magni, in conſulatu ſecundo, contra Parthos miſſus eſt: & cum circa Carras contra [7] omina & auſpicia dimicaſſet, à Surena, Orodis regis duce, victus, ad poſtremum interfectus eſt cum filio, [8] clariſſimo & præſtantiſſimo juvene. Reliquiæ exercitus per [9] C". Caſſium quæſtorem ſervatæ ſunt: qui ſingulari animo perditas res tanta virtute reſtituit, ut [10] Perſas, rediens, trans Euphratem crebris prœliis vinceret.

Ῥωμαίοις· οἵτινες ὑπὸ τῶν Ἄλπεων, καὶ τῶν ποταμῶν, τοῦ τε [1] Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Ῥήνου, τῆς Ὠκεανίτιδος θαλάττης περικλείονται, συμμίξας δὲ καὶ τοῖς Βρεττανοῖς, τότε πρώτην Ῥωμαϊκὴν ὁρῶσί τε καὶ ἀκούουσι στρατιὰν, εἷλέ τε, καὶ μεθ' ὁμηρείας ὑποσπόνδους ἐποίησεν. ἐπέθηκε δὲ καὶ Γάλλοις φόρον· καὶ μεταβὰς ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ Ῥῆνον Γερμανοὺς, ἐκράτησε καὶ αὐτῶν. ἐν τοσαύταις τε ἐθνῶν καὶ πολέμων νίκαις, τρεῖς μόνον ἐσφάλη συμπλοκάς· μίαν μὲν, παρὼν ἐν Ἀρβέρνοις· δύο δὲ ἀπών. ὅτε καὶ τοὺς λεγάτους αὐτοῦ συνέβη δι' ἐνέδρας ἀποθανεῖν.

ιε'. Τέσσαρσι δὲ ὕστερον ἐνιαυτοῖς, (τῆς πόλεως δὲ ἦν τοῦτο [2] ἕβδομον καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος ἐπὶ τοῖς ἑξακοσίοις) Μάρκος Λικίνιος Κράσσος, ὁ τῷ Πομπηΐῳ συνύπατος γεγενημένος, δεύτερον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κληθεὶς, ἐμαχέσατο πρὸς Πάρθους· καὶ περὶ Κάῤῥαν τὴν πόλιν [3] μετὰ φαυλοτέρων συμμίξας τῶν συμβόλων, παρὰ Σουρήνου (στρατηγὸς δὲ ἦν οὗτος Ὀρώδου τοῦ βασιλέως) ἡττᾶται· καὶ μικρὸν ὕστερον ἐπὶ τῆς παρατάξεως πίπτει μετὰ τοῦ παιδὸς, πάντα ἀρίστου καὶ μαχιμωτάτου. τῆς δὲ στρατιᾶς τὸ λειπόμενον Γάϊος Κάσσιος, ταμίας ὢν αὐτοῦ τῶν χρημάτων, διέσωσε. τοσαύτη δὲ ἦν ἀρετὴ τοῦ Γαΐου, ὥστε ἐν τεταραγμένοις ἤδη τοῖς πράγμασιν ἐπανιὼν, πολλαῖς τε ἐνίκησε τοὺς Πάρθους μάχαις ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ νενικηκότος ἔσχε δόξαν.

1 *Ad bis tricies cent. mil. paß.* N. M. *Ad bis & tricies ſexcenta millia paſſ.* L. F. perperam. *Ad tricies cent. mill. paſſ.* HM. 2 Deeſt S. 3 *Annum* V. P. & Mer. 4 *Arbvernes* N. 5 Deeſt V. 6 XCIX. Sc. DCXCIX. V. 7 *Omea* S. N. F. B. *Omnia* V. corruptiſſime. 8 *Clariß. ejuſdem nominis & præſt.* V. 9 Deeſt S. 10 *Perſas* [ſuperſcribitur *Parthos*] *radientes* S ---- 1 Male ſcriptum fuit Ηειδανοῦ. 2 Numerus in Græco corruptus erat 707. quem 697. oportet eſſe. 3 Scriptum erat καὶ μετὰ &c. καὶ otioſo & ſuperfluo.

XVI. Hinc

XVI. Hinc jam bellum civile [1] ſucceſſit" exſecrandum & lacrymabile; quo, præter calamitates, quæ in prœliis acciderunt, etiam [2] Romani nominis fortuna mutata eſt. Cæſar enim, rediens è Gallia victor, cœpit depoſcere alterum conſulatum: atque, cum ſine dubietate [3] aliqui deferrent, contradictum eſt à Marcello COS. à Bibulo, à Pompejo, à Catone; juſſuſque dimiſſis exercitibus ad urbem [4] redire. propter quam injuriam, ab Arimino, ubi milites congregatos habebat, adverſum patriam cum exercitu venit. conſules cum Pompejo, ſenatuſque omnis, atque univerſa nobilitas ex urbe fugit, & in Græciam [5] tranſivit: apud Epirum, Macedoniam, Achajam, Pompejo duce, [6] contra Cæſarem bellum paravit. Cæſar vacuam urbem ingreſſus, dictatorem ſe fecit. Inde Hiſpanias petiit. Ibi Pompeji exercitus validiſſimos & fortiſſimos cum tribus ducibus, L. Afranio, M. [7] Petrejo, M. [8] Varrone, ſuperavit. Inde [9] regreſſus, in Græciam tranſiit, adverſum Pompejum [10] dimicavit. primo prœlio [11] victus & fugatus, evaſit tamen: quia nocte interveniente Pompejus ſequi noluit. dixitque Cæſar, *nec Pompejum ſcire vincere, & illo tantum die ſe potuiſſe ſuperari.*

ϛʹ. Ἐντεῦθεν ὁ ἐπάρατος καὶ πολλῶν ἄξιος ὀδυρμῶν, ὁ ἐμφύλιος συνέστη πόλεμος· ὃς πρὸς τῷ μεγέθει τῶν συμφορῶν, αἷς περιέβαλε Ῥωμαίους καὶ τὴν πολιτείαν αὐτοῖς ἐνήλλαξεν. ἔχει δὲ ὧδε. Καῖσαρ ἐπανιὼν ἀπὸ λαμπρῶν οὕτως ἔργων τῶν πρόσθεν εἰρημένων, ἐπήγγειλεν δεύτερον αὐτῷ ψηφισθῆναι τὴν ἀρχὴν, σφόδρα πεπεισμένος, ὡς οὐδεὶς ἐναντιώσεται. Μαρκέλλου δὲ τοῦ ὑπάτου, καὶ Βιβούλου, καὶ Πομπηΐου, καὶ Κάτωνος ἀντειπόντων, προσετάχθη τὸ στράτευμα καταλιπὼν ἐπανήκειν. ὡς οὖν ὑβρισμένος συνεπηγάγετο τὸν στρατὸν, ὡς ἐποίσων τῇ πατρίδι πόλεμον. οὕτως ὁ φόβος τούς τε ὑπάτους καὶ τὸν Πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον ἅπασαν ἐξήγαγε τῆς Ῥώμης, καὶ παρεσκεύασε καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰς Ἠπείρους, καὶ τὴν Μακεδονίαν. ἀφηγουμένου δὲ τοῦ Πομπηΐου τῆς γνώμης, ὁ κατὰ τοῦ Καίσαρος ἐψηφίσθη πόλεμος. ἀλλ᾽ ὁ Καῖσαρ ἔρημον τὴν πόλιν εὑρὼν, δικτάτωρά τε ἑαυτὸν ἐχειροτόνησε, καὶ πρὸς τὰς Ἱσπανίας ἐχώρησε, καὶ νικᾷ μάχῃ τὸ στράτευμα τοῦ Πομπηΐου. στρατηγοὶ δὲ ἦσαν αὐτῷ ἄνδρες ἄριστοι, Λούκιος Ἀφράνιος καὶ Μάρκος Πετρήϊος, καὶ Μάρκος Βάῤῥων. εἶτ᾽ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διαβὰς συνέμιξε Πομπηΐῳ· καὶ νικηθεὶς, φυγῇ τε ἑαυτὸν ἐπιτρέψας, ἐπειδὴ τὴν νύκτα τὴν ἐπιοῦσαν οὐκ ἐπεξῆλθεν ὁ Πομπήϊος, ἔφη, μήτε Πομπήϊον εἰδέναι νικᾷν,

1 Deeſt L. 2 *Romani populi fortuna* F. *Romanæ Reipublicæ formæ* Gr. 3 Sic Cellarius correxit vulgatam lectionem, *aliqua deferretur.* Sic *deferre* etiam poſtea uſurpatur. Priora verba: *atque cum ſine dubietate*, Fuldenſis & codd. Oxonienſes ita mutant: *atque ita, ut ſine dub.* 4 *Redire ex Marcelli conſulis auctoritate ad legiones, quæ apud Luceriam erant, Pompejus cum imperio miſſus eſt.* propter S. N. B. V. HM. 5 *Tranſit* F. 6 *Senatus contra Cæſ.* LC. S. M. N. B. F. V. 7 *Petronio* L. 8 *Barſone* V. 9 Al. *reverſus.* 10 *Dimicavit primum apud Durachium; Primo* V. 11 Al. *victus eſt & fugatus.*

Deinde in Theſſalia apud [1] Palæopharſalum, productis utrinque ingentibus copiis, dimicaverunt. Pompeji acies habuit [2] XL. millia peditum, equitum in ſiniſtro cornu [3] ſexcentos, in dextro quingentos; præterea totius Orientis auxilia totam [[4] que] nobilitatem, innumeros ſenatores, prætorios, conſulares, & qui magnorum jam [5] populorum victores fuiſſent. Cæſar in acie ſua habuit peditum non integra XXX. millia, equites mille. Nunquam adhuc Romanæ copiæ [6] in unum, neque majores, neque melioribus ducibus, convenerant, totum terrarum orbem facile ſubacturæ, ſi contra barbaros ducerentur. pugnatum tamen eſt ingenti [7] contentione: victuſque ad poſtremum Pompejus, & caſtra ejus direpta ſunt. Ipſe fugatus, Alexandriam petiit, ut à rege Ægypti, cui tutor à ſenatu datus fuerat, propter juvenilem ejus ætatem, acciperet auxilia: qui fortunam magis, quam amicitiam ſecutus, occidit Pompejum: caput ejus & annulum Cæſari miſit: quo conſpecto, Cæſar etiam

αὐτόν τε τότε ἂν ἁλῶναι μόνον. συλλέξας τοίνυν ἑαυτὸν καὶ τὰς δυνάμεις, συμπλέκεται τῷ Πομπηΐῳ πάλιν ἐν Παλαιοφαρσάλῳ τῆς Θεσσαλίας· καὶ γίνεται μάχη πλήθει τε μεγίστη, καὶ ταῖς προθυμίαις τῶν παραταττομένων. ὁ μὲν γὰρ Πομπήιος, τεσσαράκοντα πεζῶν χιλιάδας ἐπεξῆγεν, [1] ἱππέας τε ἑκατὸν πρὸς τοῖς χιλίοις· καὶ συμμαχικὸν ἦν ἐκ τῆς ἑῴας παραγεγενημένον ὡς πλεῖστον· τῶν πολεμούντων τε αὐτῶν τὸ πλέον ἦν ἐκ τῆς ἐπιφανοῦς συμμορίας, συγκλητικῶν τε καὶ πραιτωρίων καὶ ὑπατικῶν, καὶ τῶν ἐν ἐπαρχίαις πολέμους τε νενικηκότων, καὶ τούτοις τὰ πολλὰ τῇ Ῥώμῃ κτησαμένων. Καῖσαρ δὲ, τρισμυρίοις μὲν πεζοῖς ἐμάχετο, χιλίοις δὲ ἱππεῦσι. καὶ εἴ τις συναριθμήσαιτο τὰς Ῥωμαϊκὰς στρατιὰς, οὐδεπώποτε εὑρήσει τοσοῦτον πλῆθος ἐκ τῆς Ῥώμης ἐν ὅπλοις γεγενημένον, οὐδέ γε ὑπὸ στρατηγοῖς τοιούτοις. ὡς ὤφειλέν γε ἡ χεὶρ αὕτη μετὰ τούτων τῶν ἡγεμόνων κατὰ ἑτέρων χωρεῖν· ῥᾷστα γὰρ ἂν τῆς γῆς ἁπάσης ἐβασίλευσαν. γίνεται δὴ καρτερὰ μάχη, καὶ μετὰ πολὺν τὸν κόπον ἡττᾶται Πομπήϊος· καὶ τῶν μὲν παρεμβολῶν ὁ Καῖσαρ καθίσταται κύριος. καταφεύγει δὲ αὐτὸς ἐπὶ τὸν Αἰγύπτου βασιλέα Πτολεμαῖον· ᾧ μικρὸν πρόσθεν ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐδέδοτο κηδεμὼν, νεωτέρῳ ὄντι καὶ ὑποσπόνδῳ Ῥωμαίοις. ᾔτει τε παρ' αὐτοῦ συμμαχίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος περὶ πλείονος ποιησάμενος τὴν τοῦ Καίσαρος εὐημερίαν τῆς πρὸς Πομπήϊον σχέσεως, ἀναιρεῖ τε αὐτὸν, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ δακτυλίου πέμπει τῷ Καίσαρι. τούτων ἡ θέα δάκρυσιν ἐτιμήθη παρὰ τοῦ Καίσαρος, ἀναμιμνησκομένου

1 *Palæopharſalium* B. *Pharſaliam* Sc. *Palæopharſacum* N. L. V. 2 Plut. XLV. *millia.* 3 Sic S. N. B. LC. L. M. G. F. V. HM. alii: VII. *millia, in dextro* D. 4 Sylb. *que* neglexit. 5 *Bellorum victores* S. N. B. F. V. *Bellorum ductores* L. LC. 6 Deſunt Met. 7 *Contentione. Tandem univerſus Pompeji fugit exercitus, caſtraque ejus* S. B. *Contentione. Tandem omnis Pompeji exercitus fugit, caſtra ejus* V. ------ 1 Metaphraſtes brevitati ſtuduit, dum non cujuſque cornus equites ſeparatim, ſed univerſos ſimul expreſſit. Talem enim metaphraſin, ut monuit Sylb. Latinus textus requirit: ἱππέας τε ἐν μὲν τῷ λαιῷ κέρᾳ, ἑξακοσίους· ἐν δὲ τῷ δεξιῷ, πεντακοσίους. qui in univerſum faciunt MC.

lacrymas

lacrymas fudiſſe dicitur, tanti viri intuens caput, & generi quondam ſui.

XVII. Mox [etiam] Cæſar Alexandriam venit. ipſi quoque Ptolemæus [1] parare [2] voluit inſidias. qua cauſa regi bellum illatum eſt. victus in Nilo periit, inventumque eſt corpus ejus cum lorica aurea". Cæſar, Alexandria potitus, regnum Cleopatræ dedit, Ptolemæi ſorori, cum qua conſuetudinem ſtupri [3] habuerat. Rediens inde Cæſar, Pharnacem, Mithridatis Magni filium, qui Pompejo in auxilium apud Theſſaliam fuerat, rebellantem in Ponto, & multas populi Romani provincias occupantem, [4] vicit acie: poſtea ad mortem coëgit.

XVIII. Inde [5] Romam" regreſſus, tertio ſe conſulem fecit cum M. Æmilio Lepido, [6] qui ei dictatori magiſter equitum ante annum fuerat. Inde in Africam profectus eſt; ubi infinita nobilitas cum Juba, Mauritaniæ rege, bellum [7] reparaverat. duces autem Romani erant P. Cornelius Scipio, ex genere antiquiſſimo Scipionis Africani: (hic

μὲν τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν, ἀλγοῦντος δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου συγγένειαν· γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ γεγενημένος.

ιζ'. Καταλαμβάνει τοίνυν τὴν Αλεξάνδρειαν ὁ Καίσαρ. ῥάπτοντος δὲ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Πτολεμαίου τινὰς ἐπιβουλάς τε καὶ ἐνέδρας, ἐκινήθη πρὸς πόλεμον Καῖσαρ· καὶ ἡττηθεὶς ὁ Πτολεμαῖος καὶ φυγὼν, ἐν ταῖς ὄχθαις τοῦ Νείλου τὸν βίον ἐτελεύτησεν· ὥστε αὐτοῦ τὸν νεκρὸν, θώρακι κεκαλυμμένον [1 χρυσῷ] ἔτι, προσκομισθῆναι τῷ Καίσαρι. Τότε τοίνυν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν εἰσελθὼν, καὶ τῶν πραγμάτων κύριος γενόμενος, τῇ τοῦ τετελευτηκότος ἀδελφῇ Κλεοπάτρᾳ τὴν βασιλείαν δέδωκεν ἐξ αἰτίας αἰσχρᾶς αὐτῇ συνήθης γεγενημένος. Επανιὼν δὲ ἐκεῖθεν, Φαρνάκην, τὸν Μιθριδάτου παῖδα, σύμμαχον ἐν τῇ κατὰ Θετταλίαν μάχῃ γεγενημένον τοῦ Πομπηίου, μάχῃ τε ἐνίκησεν, ἤδη ταῖς Ρωμαϊκαῖς ἐπιόντα πόλεσι ταῖς ὑπὸ τοῦ Πομπηίου γεγενημέναις, καὶ τέλος εἰς αὐτοφονίαν συνήλασεν.

ιη'. Επὶ τούτοις ἐπανῆκεν εἰς τὴν Ρώμην· καὶ τρίτην ἐπήγγειλεν ὑπατείαν, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐχειροτόνησε· καὶ σὺν αὐτῷ Μάρκον Αἰμίλιον Λέπιδον· ὃς ἦν αὐτοῦ ἄρχων τῶν ἱππέων γεγενημένος, ὅτε αὐτὸς ἑαυτὸν δικτάτωρα κατέστησε, μετὰ τὴν εἰς Ελλάδα τῆς συγκλήτου φυγήν. Ταῦτα πράξας ἐπὶ τῆς πόλεως, τὴν Αφρικὴν καταλαμβάνει· ἔνθα δὴ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς συγκλήτου τῆς Ρωμαϊκῆς, Ἰόβαν τὸν Μαύρων βασιλέα σύμμαχον λαβόντες, κατ' αὐτοῦ παρετάττοντο. ἐπὶ τούτοις ἦσαν Πούπλιος Κορνήλιος Σκιπίων, ἀπόγονος τοῦ κλη-

1 *Paravit* S.B.V. 2 Deſunt S. B. V. 3 *Habuerat, qua poſtea regio comitatu urbem ingreſſa eſt. Rediens* S. B. N. M. V. P. Mer. 4 Mer. *pervicit*, neglecta voce *acie*. 5 Deeſt M. 6 Verba iſta ſuaſu Sylburgii in meliorem ordinem reſtituimus. In codd. enim MSS. & vulg. edd. ita turbata leguntur: *qui ei magiſter equitum Dictatori &c.* 7 *Reparaverat apud Capſam. Pugnavit Cæſar cum illis & vicit. Duces aut. Rom.* V. ——— 1 Incluſum Sylburgio debemus.

etiam

etiam ſocer Pompeji [1] Magni" fuerat) M. Petrejus, [2] Q". [3] Varro, M. Porcius Cato, L. Cornelius Fauſtus, Syllæ dictatoris filius. [4] Contra hos" commiſſo prœlio poſt multas dimicationes victor fuit Cæſar. Cato, Scipio, Petrejus, Juba, ipſi ſe occiderunt: Fauſtus [[5] Syllæ quondam dictatoris filius,] Pompeji gener, à Cæſare interfectus eſt.

XIX. Poſt [6] annum Cæſar Romam regreſſus, quarto ſe conſulem fecit, & ſtatim ad Hiſpanias eſt profectus; [7] ubi Pompeji filii, Cnæus & Sextus, ingens bellum reparaverant. Multa prœlia fuerunt; [8] ultimum apud Mundam civitatem: in [9] quo adeo Cæſar pene victus eſt, ut fugientibus ſuis ſe voluerit occidere; ne poſt tantam rei militaris gloriam, in poteſtatem adoleſcentium, natus annos ſex & quinquaginta, veniret. denique reparatis ſuis vicit: [10] & Pompeji filius major occiſus eſt, minor fugit.

γένους Ἀφρικανοῦ, κηδεστὴς δὲ Πομπηΐου· καὶ Μάρκος Πετρήϊος, καὶ Κοΐντος Βάρρων, καὶ Μάρκος Πόρκιος Κάτων, [[1] καὶ Λούκιος Κάτων] καὶ Λούκιος Κορνήλιος Φαῦστος, Σύλλου παῖς. γενομένης οὖν μάχης ἀμφηρίστου πολλάκις, ὕστερον ὁ Καῖσαρ ἐκράτησεν· καὶ ὁ Σκιπίων μέν, καὶ ὁ Πετρήϊος, καὶ Ἰόβας, ἑαυτοὺς ἀνεῖλον· Φαῦστος δέ, κηδεστὴς ὢν ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Πομπηΐου, ταῖς τοῦ Καίσαρος ἀνῃρέθη χερσίν.

ιθʹ. Ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον, πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Καῖσαρ [[2] ἐπανελθὼν] τέταρτον ἑαυτῷ πραγματεύεται τὴν ἀρχήν· καὶ πρὸς τὰς Ἱσπανίας ὁρμηθείς, μεγίστην εὗρε παρασκευὴν πολέμου. Πομπήϊοι γάρ, οἱ Πομπηΐου παῖδες, ὅ τε Γναῖος καὶ Σέξτος, πολλὴν στρατιὰν συμμίξαντες παρὰ μικρὸν μὲν ἦλθον νίκης· ὥστε, φευγόντων τῶν τοῦ Καίσαρος ὁπλιτῶν, αὐτὸν βουλεύσασθαι περὶ τῆς ἑαυτοῦ σφαγῆς· οὐ γὰρ ἔφερε μετὰ τοσαύτας νίκας [3] ὑπὸ νέοις γενέσθαι καὶ τῆς ἐκείνων χειρός, ἔχων καὶ πεντηκοστὸν ἔτος γεγενημένος. μεταγνοὺς δέ, καὶ ἑαυτὸν ἀναλαβών, κρατεῖ τῶν Πομπηϊαδῶν μάχῃ· καὶ τὸν μὲν πρεσβύτερον ἀνεῖλε, τὸν δὲ ἄλλον εἰς φυγὴν ἔτρεψεν.

1 Deeſt L F. 2 Deeſt G. V. 3 Al. *Varus.* 4 Deſunt F. In Mer. autem omnia à *Syllæ dictatoris fil.* ad *Syllæ quondam dictatoris* &c. ſunt omiſſa. 5 Incluſa exſtant in S N. M B LC. & V. Recte autem expungi debent, cum veroſimile non ſit, Eutropium idem iiſdem verbis in tam exiguo ſpatio inculcaſſe. 6 *Annum Romam quatuor triumphis ingreſſus IVto. ſe* S. M. N. B. G V. 7 *Ubi Pompeji Magni erant. Inter eos ergo multa p. f.* LC. *Ubi Pompeji filii, Gn. Pompejus & Vltus. Pompejus . . . . præparaverant, & multa prœlia fecerunt* N. *Ubi P. f. Gn. Pompejus & Vltus. Pompejus – –––– præparaverant. M. p. f.* S. M. *Ubi P f Q. Pomp. & Sex. filii Pompeji Magni ingens b. præparaverant* B. *Ubi –––– præparaverant* V. 8 Al. *ultimum prœlium apud.* 9 *Qua* S. N. 10 *Et ex Pompeji filiis major* S. M –––––– 1 Commation iſtud vinculis incluſum, quamvis cod. MS. metaphraſtæ agnoverit, valde tamen ſuſpectum reddunt non ſolum codd. noſtri, verum etiam Latini hiſtorici, quibus Cato iſte eſt ignotus. Catonis quidem filium Uticæ tum fuiſſe ex Plutarcho, Appiano & Hirtio conſtat; incertum autem an Lucii prænomen habuerit: adeoque recte dubitari poteſt, an jure ille inter *duces* numeretur. Cæterum Pœanio noſtro error non eſt adſcribendus, ſed potius librario, qui metaphraſin incurioſe, ut fieri ſolet, deſcripſit, hocque in loco nomen præcedens Κάτων & ſubſequens Λούκιος inaniter repetiit. 2 Incluſum deſideratum in manuſcripto libro reſtitutum à Sylb. 3 Nota ὑπὸ cum diverſis caſibus in uno eodemq; membro.

XX. Inde

XX. Inde Cæſar, bellis civilibus toto orbe compoſitis, Ro-nam rediit; agere inſolentius cœpit, & contra conſuetu-linem Romanæ libertatis. Cum ergo & honores ex ſua ʒoluntate præſtaret, qui à populo antea deferebantur, nec ēnatui ad ſe venienti aſſurgeret, aliaque regia ac pene yrannica faceret, conjuratum eſt in eum à [1] LX. vel am-plius ſenatoribus equitibuſque Romanis. præcipui fuerunt nter conjuratos duo [2] Bruti, ex eo genere Bruti, qui pri-nus Romæ [3] conſul fuerat, & reges expulerat; C. Caſſius & Servilius Caſca. Ergo Cæſar, [4] cum ſenatus die inter cæ-teros veniſſet ad curiam, XXIII. vulneribus confoſſus eſt.

κ'. Οὐδενὸς οὖν τῆς ἐμφυλίου ταραχῆς λειφθέντος [[1] περιόντος] πρὸς τὴν Ῥώμην ἧκε μεγαλοφρονῶν, ὡς εἰκός. καὶ πολλὰ παρὰ τὴν ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου τῆς πόλεως ἐλευθερίαν διεπράττετο. τὰς μὲν τιμὰς, παρὰ τὸ τῷ κοινῷ δοκοῦν διδοὺς, ὧν ὁ δῆμος ἦν ποτὲ κύριος· τῇ συγκλήτῳ τε οὐχ ὑπανιστάμενος, τυράννου τε σαφῶς ἔργα ποιῶν. ἐκίνησεν οὖν ἐφ' ἑαυτὸν συνωμοσίαν· καὶ συστάντες ἄνδρες ἐκ τῆς συγκλήτου τε καὶ ἱππέων ἑξήκοντα, ἐβουλεύσαντο αὐτῷ φόνον. ἦσαν δὲ ἡγεμόνες τῆς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων συμμορίας οἵ τε δύο Βροῦτοι, τὴν διαδοχὴν ἔχοντες ἀπὸ τοῦ πρώτου τὴν ὑπατείαν [2] ἔχοντος Βρούτου μετὰ τοὺς ἑπτὰ βασιλέας· καὶ Κάσιος, καὶ Σερβίλιος Κάσκας. σύγκλητος μὲν οὖν τηνικαῦτα ἦν· ἧκε δὲ ἐπὶ τὸ βουλευτήριον ὁ Καῖσαρ· ἐπελθόντων δὲ ἐκείνων σφάττεται· τρισὶ δὲ καὶ εἴκοσι πληγαῖς τελευτᾷ τὸν βίον.

1 CCLX S. N. M. 2 *Bruti, Marcus Brutus, & Decimus Brutus, ex eo* L. 3 Al. *Conſul eſt factus.* 4 *Cum ad Senatum die certa veniſſet, tribus* S. N. *Cum Senatus die inter cæteros &c.* F. ---- 1 Incluſum ſuaſore Sylb. adjecimus. 2 Pro ἔχοντος requiritur potius præteriti temporis participium, ἐσχηκότος vel χόντος.

EUTROPII

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER SEPTIMUS.

I. ANNO Urbis ſeptingenteſimo fere ac nono, interfecto Cæſare, bella civilia reparata ſunt. Percuſſoribus enim Cæſaris ſenatus favebat: Antonius conſul, partium Cæſaris, [1] civili bello opprimere eos conabatur. Ergo turbata republ. multa Antonius ſcelera committens, à ſenatu hoſtis judicatus eſt. miſſi ad eum perſequendum duo COSS. Panſa & Hirtius, & Octavianus adoleſcens, [2] annos X. & VIII. natus, Cæſaris nepos, quem ille teſtamento hæredem reliquerat, & nomen ſuum ferre juſſerat. hic eſt qui poſtea Auguſtus eſt dictus, & [3] rerum potitus. Quare profecti contra Antonium tres duces, vicerunt [4] eum. Evenit tamen ut victores COSS. ambo morerentur.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ'.

α'. [1] ΕΝΝΑΤΟΝ οὖν καὶ ἑπτακοσιοστὸν ἔτος ἠνύετο τῇ πόλει μετὰ τὴν Καίσαρος σφαγήν· ἐμφύλιος δὲ ἐκινεῖτο πόλεμος, τῆς μὲν συγκλήτου [2] τὸ ἔργον ἐπαινούσης, Ἀντωνίου δὲ, ὃς ἦν σύνυπατος τῷ Καίσαρι, τοὺς σφαγέας μετιόντος. ταραττομένης δὲ, ὡς εἰκὸς, τῆς πόλεως, πολλοῖς ἐγχειρῶν ἀτόποις Ἀντώνιος, ἐχθρὸς Ῥωμαίων καὶ πολέμιος ἀπεφάνθη δόγματι κοινῷ. στρατεύουσι τοίνυν ἐπ' αὐτὸν οἵ τε ὕπατοι Πάνσας καὶ Ἴρτιος· συνεστάλη τε αὐτοῖς Ὀκταβιανὸς, νέος ἔτι γεγονὼς ἐνιαυτοὺς ὀκτωκαίδεκα, ἀδελφιδοῦς τοῦ Καίσαρος, καὶ τῆς οὐσίας ἐκ διαθήκης διάδοχος ὤν, [3 ὃν] καὶ ὁμώνυμον ἑαυτῷ τὸ ἑξῆς ἐν τῇ διαθήκῃ γενέσθαι παρεκάλεσεν· ἐπεκλήθη δὲ ὕστερον Αὔγουστος, καὶ ἐμονάρχησε [4] πρῶτος. Ἀντώνιος μὲν οὖν, ἡττηθεὶς ὑπό τε τῶν ὑπάτων καὶ Ὀκταβιανοῦ, κα-

1 *Civilibus bellis* S. N. M. B G. V. P. Mer. 2 *Annos X. & VII natus, patre Octavio Senatore genitus, maternum genus ab Ænea per Juliam familiam ſortitus, Cæſaris* &c. N. M. S. B. V. HM. *Annos XVII. natus, Cæſaris nepos* &c. Sc. 3 *Rerum fortuna pot.* V. 4 *Eum apud Mutinam.* Ev. S. N. M. B. G. V. —— 1 Exemplaris margini adſcriptum ſcholion hoc: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, ἕως τῆς Ἰουλίου Καίσαρος σφαγῆς, ἔτη ψθ'. *ab urbe condita uſque ad cædem Julii Cæſaris, anni* 709. 2 Subaudiendum τῆς σφαγῆς. 3 Incluſum addendum cenſuit Sylb. 4 Πρῶτος interpres de ſuo addidit.

entur. Quare tres [1] exercitus" uni [2] Cæſari paruerunt. Fugatus Antonius, amiſſo exercitu, [3] confugit ad Lepidum, qui [4] Cæſari magiſter equitum fuerat, & tum copias militum grandes habebat; à quo ſuſceptus eſt. Mox Lepido operam dante, Cæſar cum Antonio pacem fecit: & quaſi vindicaturus patris ſui mortem, à quo per teſtamentum fuerat adoptatus, Romam cum exercitu profectus eſt; extorſitque, ut ſibi [5] XX. anno conſulatus daretur. Senatum proſcripſit cum Antonio & Lepido, & rempub. armis tenere cœpit. per hos etiam Cicero orator occiſus eſt, multique alii nobiles.

II. Interea Brutus & Caſſius, interfectores Cæſaris, ingens bellum moverunt. erant enim per Macedoniam & Orientem multi exercitus, quos [6] occupaverunt. Profecti igitur contra eos Cæſar Octavianus Auguſtus & [7] M". Antonius, (remanſerat enim ad defendendam Italiam Lepidus) apud Philippos, Macedoniæ urbem, [8] contra eos" pugnaverunt. Primo prœlio victi ſunt Antonius & Cæſar: periit tamen dux nobilitatis Caſſius: [9] ſecundo Brutus, & infinita nobilitas, quæ cum illis bellum geſſerat: ac ſic inter eos

φεύγει πρὸς Λέπιδον. ἐτύγχανε δὲ ὁ Λέπιδος δικτάτωρι μὲν ὑπουργήσας Καίσαρι κατὰ τὴν ἱππικὴν ἀρχὴν, δυνάμεως δὲ ἐξάρχων τότε πολλῆς. Τελευτησάντων δὲ μετὰ τὴν νίκην τῶν ὑπάτων, ἅπας ὑπὸ τὸν Ὀκταούιον ὁ στρατὸς ἦν. τότε δὲ Λέπιδος Ἀντωνίῳ πραγματεύεται καταλλαγὰς, οἰκείως τε ἔχειν αὐτῷ τὸν Ὀκταουιανὸν ἔπεισεν· εἶτα ἐξαίφνης ἐπὶ τὴν Ῥώμην [1] ἔφθασεν Ὀκταουιανὸς, τὴν στρατιὰν πᾶσαν ἄγων, ὡς τῷ Καίσαρι τιμωρήσων. καὶ λαμβάνει μὲν τὴν ὕπατον ἀρχὴν εἰκοσαετὴς, φόβῳ τοῦ δήμου διδόντος· τῆς συγκλήτου τε πολλοὺς δημεύσας, ὅπλοις ἐκράτει τῶν πραγμάτων. συμπραττόντων δὲ αὐτῷ Ἀντωνίου καὶ Λεπίδου, τὸν Κικέρωνά τε ἀναιροῦσι, καὶ ἑτέρους πολλοὺς τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, οὓς ᾤοντο [2] προστήσεσθαι τῆς πολιτείας.

β'. Ἐν τούτοις τῆς Ῥώμης οὔσης, Βροῦτος καὶ Κάσιος, οἱ τὸν Καίσαρα ἀνῃρηκότες, κινοῦσι πόλεμον, πολὺν περὶ τὴν Μακεδονίαν ἀθροίσαντες στρατόν· καὶ συμμίξαντες ἐν [3] Ἀμφιπόλει τῆς Μακεδονίας Ὀκταουιανῷ καὶ Ἀντωνίῳ, (Λέπιδον γὰρ ἔδοξε πρὸς παραφυλακὴν τῆς Ἰταλίας μένειν) νικῶσιν, οὐκ ἔξω πληγῆς. Κάσιος γὰρ ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ. Μετὰ ταῦτα δὲ ἀναιρεθέντος καὶ Βρούτου, * * * *
* * * * * * * * * * *

1 Deeſt L. 2 *Cæſari Auguſto par.* S. N. M. B. L. F. 3 *Confugit in Hiſpanias ad Lep. qui* V. *Confugit ad Lep. Æmilium qui* G. 4 Al. *Cæſaris.* 5 *Ætatis XX. anno* B. S. 6 Al. *occupaverant.* 7 Deeſt L. 8 Deſunt G. 9 *Secundo bello Brutum & infinitam nobilitatem, quæ cum illis bellum geſſerat victam interfecerunt* S. B. N. M. G. V. P. Mer. -------- 1 In exemplari erat ἔφθεισεν. ſed vel ἔφθασεν (ut monuit Sylb) legendum, vel ἔσπευσεν. 2 Futurum mavult Sylb. quam, quod editum erat, προστήσασθαι. 3 Quanquam Amphipolis vicina Philippis; Cellarius tamen ſuſpicatur vocem depravatam eſſe ex Φιλιππουπόλει.

diviſa eſt reſpublica, ut [1] Auguſtus Hiſpanias, Gallias, Italiam teneret: Antonius Aſiam, Pontum, Orientem. Sed [2] intra Italiam L. [3] Antonius" COS. bellum civile commovit, frater ejus, qui cum Cæſare contra Brutum & Caſſium dimicaverat. Is apud [4] Peruſiam, Tuſciæ civitatem, victus & captus eſt, neque occiſus.

III. Interim à Sex. Pompejo, Cn. Pompeji [5] Magni" filio, ingens bellum in Sicilia commotum eſt, his, qui ſuperfuerant ex partibus Bruti Caſſiique, ad eum confluentibus. Bellatum per Cæſarem Auguſtum Octavianum & M. Antonium adverſus Sex. Pompejum: [6] pax" poſtremo convenit. [7] Eo" tempore M. Agrippa in Aquitania [8] rem" proſpere geſſit: [9] & L. Ventidius Baſſus irrumpentes in Syriam Perſas tribus prœliis [10] vicit. [11] Pacorum, regis Orodis filium, [12] interficit, eo ipſo die quo [13] olim Orodes, Perſarum rex, per ducem Surenam Craſſum occiderat. Hic primus de Parthis juſtiſſimum triumphum [14] Romæ" egit. Interim Pompejus pacem rupit; & navali prœlio victus, fugiens ad Aſiam, interfectus eſt.

IV. Antonius, qui Aſiam & Orientem tenebat, repudiata ſorore Cæſaris Auguſti Octaviani, Cleopatram, reginam Ægypti, duxit uxorem. Contra Perſas ipſe etiam pugna-

γ'. Μετὰ [1] τοῦτον Πομπήϊος, ὁ Πομπηΐου παῖς, περὶ τὴν Σικελίαν συνεκρότησε πόλεμον, τό τε ὑπολειφθὲν τῆς κατὰ Βρούτου στρατιᾶς ἐγείρας, καὶ ἑτέραν ἀξιόμαχον δύναμιν. ἐλθὼν δὲ εἰς χεῖρας Αὐγούστῳ τε καὶ Ἀντωνίῳ, μετὰ πολὺν φόνον ἐπὶ σπονδαῖς ἀνεχώρησεν. Ἐπὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἀγρίππας ἐν Ἀκυϊτανίᾳ πολλὰ κατώρθωσε καὶ μεγάλα· καὶ Βεντίδιος Βάσσος ἐν Συρίᾳ Πέρσας τε τρισὶν ἐνίκησε μάχαις, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν Ὀρόδου [2] κατήνεγκεν· Ὀρώδης δὲ ἦν, ὁ τὸν Κράσσον ἀνελὼν, περὶ οὗ πρόσθεν εἴρηται. οὗτός τε πρῶτος ἐθριάμβευσε κατὰ Περσῶν, δικαίᾳ ψήφῳ τὸ γέρας λαβών. Οὐ μὴν ἔμεινεν ἐπὶ τῶν σπονδῶν ὁ Πομπήϊος· ἀλλὰ κατὰ θάλασσαν ἐπελθὼν, ἡττήθη τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ἀνῃρέθη.

δ'. Ἀντώνιος δὲ τὴν ἀδελφὴν Αὐγούστου, γαμετὴν αὐτῷ γεγενημένην, καὶ τὰς Καίσαρος διαλλαγάς, [³ ἀποπέμψας] εἰσηγάγετο τὴν Κλεοπάτραν βασιλεύουσαν Αἰγύπτου· καὶ χωρήσας ἐπὶ Πέρσας, ἐν ἀρχῇ μὲν αὐτῶν ἐκράτει

1 *Auguſtus Octavianus Hiſp.* G. 2 *In Italia* S. B. M. N. F. P. V. 3 Deeſt L. 4 Al. *Peruſium.* 5 Deeſt S. N. M. B. G. V. Sc. 6 Deeſt F. 7 Deeſt L. LC. 8 Deeſt Sc. 9 *Et L. Lentulus Baſ.* N. *Et L. Lentilius Baſ.* M. *Et Ventidius Baſ.* LC. *Et L. Ventilius Baſ.* B. G. 10 *Vicerunt* L. 11 *Parthorum* B. V. P. Mer. 12 *Interfecerunt* L. 13 *Olim Herodes* L. *Olim idem Orodes* S. B. 14 Deeſt G. Sc.

1 In exemplari MS. hæc cum ſuperioribus, quaſi nihil deficeret, conjungebantur. Deeſſe tamen aliquot verſus, arguit & Latinus textus, & tranſitio iſta μετὰ τοῦτον. 2 Forſan legendum κατέκτεινε, *occidit.* 3 Incluſum Sylburgii conſilio additum ex Dionis l. XLVIII. fin.

vit:

vit: primis eos prœliis vicit: regrediens tamen fame & peſtilentia laboravit: & cum inſtarent Parthi fugienti, [1] ipſis pro victoria ceſſit. [2] Hic quoque ingens bellum civile commovit, cogente uxore Cleopatra, regina Ægypti, dum cupiditate muliebri optat etiam in urbe regnare. Victus eſt ab Auguſto navali pugna clara & illuſtri apud Actium, qui locus in Epiro eſt; ex qua fugit in Ægyptum: & deſperatis rebus, cum omnes ad Auguſtum tranſirent, ipſe ſe interemit: Cleopatra ſibi aſpidem admiſit, & veneno ejus extincta eſt. Ægyptus per Octavianum Auguſtum imperio Rom. adjecta eſt, [3] præpoſituſque ei Cn. Cornelius Gallus. hunc primum Ægyptus Romanum judicem habuit. Ita bellis toto orbe confectis, Octavianus Auguſtus Romam rediit, XII. anno, poſtquam COS. fuerat. ex eo rempub. per quadraginta & quatuor annos ſolus obtinuit. ante enim XII. annis cum Antonio & Lepido tenuerat. [4] Ita ab initio principatus ejus uſque ad finem LVI. anni fuere.

μάχῃ· λιμοῦ δὲ καταλαβόντος τὸ στράτευμα, καὶ ἐπ' αὐτῷ καὶ λοιμοῦ, ἀνεχώρησεν, ἐπεξιόντων Περσῶν, ὡσανεὶ ἡττημένος. Ἐπανελθόντα δὲ αὐτὸν ἐκ Περσῶν, ὦσεν εἰς ἐμφύλιον ἡ Κλεοπάτρα μάχην ἐπιθυμίᾳ τοῦ βασιλεῦσαι τῆς Ῥώμης. καὶ συμπλακεὶς Αὐγούστῳ κατὰ θάλατταν πρὸς τῷ Ἀκτίῳ τῆς Ἠπείρου χωρίῳ, ἥττόν τε [1] ἔσχε, καὶ καταφεύγει πρὸς τὴν Αἴγυπτον. ἀπογνοὺς δὲ τῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ καὶ τὴν στρατιὰν εἶδεν ἅπασαν Αὐγούστῳ προσνεμηθεῖσαν, ἑαυτὸν διεχρήσατο· ϗ [2] ἡ Κλεοπάτρα θάνατον ἐβούλευσε καθ' ἑαυτῆς, ἀσπίδας προσαγαγοῦσα· καὶ ταύτην ἐδέξατο τοῦ βίου τελευτήν. οὕτω δὴ καὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἐγένετο πραγμάτων Αὔγουστος κύριος· ἐπέστησέ τε ἄρχοντα τῇ χώρᾳ Γάϊον Κορνήλιον Γάλλον· ὑπὸ τούτου δὲ πρώτου ἄρχοντα Ῥωμαίων οἱ Αἰγύπτιοι [3] ἐτέλεσαν. Παύσας δὴ πάντα πανταχοῦ πόλεμον Αὔγουστος, εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανῆκε [4] δωδεκάτῳ μὲν ἐκ τῆς ὑπατείας ἔτει, δευτέρῳ δὲ καὶ τριακοστῷ τῆς ἡλικίας. διέμεινέ τε μόνος Ῥωμαίων ἔχων ἀρχὴν ἔτη τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα. τὸν γὰρ ἔμπροσθεν χρόνον ἐκοινώνουν αὐτῷ τῆς δυναστείας Ἀντώνιος καὶ Λέπιδος.

1 *Ipſe pro victo receſſit* P. *Ipſe pro victoria ceſſit* Vi. Sylb. *Ipſe pro victore ceſſit* V. Mer. Id vero videtur Eutropius ſignificaſſe, pro eo, quod victor antea Antonius fuerat, nunc ceſſiſſe & fugiſſe. 2 *His quoque temporibus* V. 3 Cum codd. noſtris & F. hæc malumus, quam vulgata, *præpoſituſque ejus factus eſt*. 4 Deſunt in S. B. & V. uſque ad *nullo tempore* &c. in proxima ſectione; ex iis tamen quædam poſtea inſeruntur. ----- 1 Major erit temporis convenientia, ſi legas ἔχει καὶ καταφεύγει. 2 Poſt ἡ Κλεωπάτρα non inconcinne addatur δέ. 3 Ἐτέλεσαν, quam διετέλεσαν, quod ſcriptum erat, maluit Sylb. ut ſubjectio & tributorum ſolutio innueretur: 4 Exemplaris margini adſcripta hæc adnotatio: ὅτι ὁ Αὔγουστος νϛ. τὰ πάντα ἐβασίλευσεν ἀρξάμενος ἀπὸ κ'. ἔτους τῆς ἡλικίας· ὧν τὰ μὲν ιβ σὺν Ἀντωνίῳ καὶ Λεπίδῳ. τὰ δὲ μδ μόνος· καὶ ἔζησε πάντα ἔτη ἀπὸ γενέσεως οϛ. *Auguſtus imperavit annos in univerſum 56. exorſus à 20. ætatis anno. quorum 12. cum Antonio & Lepido, reliquos 44. ſolus imperio præfuit. Vixit autem à nativitate annos in univerſum 76.*

V. [1] Obiit autem [2] LXXVI. anno, morte communi, in oppido Campaniæ [3] Atella. Romæ in campo Martio [4] ſepultus eſt: vir qui non immerito ex maxima parte deo ſimilis eſt putatus. neque enim facile ullus eo aut in bellis felicior fuit, aut in pace moderatior. [[5] XLIV. annis, quibus ſolus geſſit imperium,] civiliſſime vixit: in cunctos liberaliſſimus, in amicos fidiſſimus; quos tantis evexit honoribus, ut pene æquaret faſtigio ſuo. Nullo tempore res Romana magis floruit. nam, exceptis civilibus bellis, in quibus invictus fuit, Romano adjecit imperio Ægyptum, Cantabriam, Dalmatiam, ſæpe ante victam, ſed penitus tunc ſubactam; Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Rhætiam, Vindelicos, & [6] Salaſſos in Alpibus; omnes Ponti maritimas civitates: in his nobiliſſimas, Boſporum [7] & Panticapæon. Vicit autem prœliis Dacos; Germanorum ingentes copias [8] cecidit; ipſos quoque trans Albim fluvium ſubmovit, qui in [9] barbarico longe ultra Rhenum eſt. hoc tamen [10] bellum

ε'. Τελευτᾷ δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα γενόμενος ἐνιαυτοὺς, κοινὴν καὶ αὐτόματον τελευτὴν, ἐν Ἀτέλλῃ πόλει τῆς Καμπανίας· καὶ θάπτουσιν αὐτὸν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐν τῷ καλουμένῳ Μαρτίῳ κάμπῳ· ἄνδρα δικαίως τε κατ' ἀξίαν ἐκ τοῦ πλείστου μέρους ὑποληφθέντα θεόν. οὔτε γὰρ ἐν πολέμοις ἀνδρειότερον ἡ τύχη δείξει· οὔτε ἐν ἡσυχίᾳ μετριώτερον ἄν τις εὕροι γεγενημένον, ἐν οἷς μόνος οὗτος εἶχε τὴν ἀρχὴν χρόνοις. δημαγωγός τε γὰρ πάντων ἄριστος ἦν, καὶ μεγαλόδωρος εἰς ἅπαντας, καὶ πιστότατος τοῖς φίλοις· τὰς τιμάς τε ἀφθονώτατα παρεῖχεν, ὡς ἐξισοῦν ἐθέλειν ἑαυτῷ, τοὺς τούτων ἀξίους. Ἤνθησε γοῦν τὰ τῆς Ῥώμης πράγματα μάλιστα κατ' αὐτὸν, ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων καθαιρεθέντα πολέμων. καὶ προσετέθη τοῖς [1] ὑπ' αὐτοῖς οὖσιν Αἴγυπτός τε καὶ Κανταβρεία, Δαλμάται τε ἐπὶ τούτοις. ἡττηθέντες γὰρ πρότερον πολλάκις, δουλώσαντες δὲ ἐπ' αὐτοῦ μόνον Ἰλλυριοί τε καὶ Παίονες, καὶ Ἀκυιτανοί, καὶ Ῥητίαι, καὶ Βενδέλικος, καὶ Σάλασσος πρὸς τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἀλπείοις· ἡ Ποντική τε παραλία, καὶ ταύτης αἱ μέγισται πόλεις, Βόσπορός τε καὶ Παντικάπαιον· καὶ μὴν Δάκες τε καὶ Γερμανοί, μάχαις νικηθέντες πολλαῖς ἀπῳκίσθησαν ὑπὲρ τὸν [2] Ἄλβιον ποταμὸν, ὃς [3] ἐν μέσῳ ῥεῖ βαρβάροις, ὡς

1 Mer. *Obiit autem exſtinctus morte communi*, ſine expreſſa annorum mentione. 2 Al. LXXXVI. 3 *Axello* LC. *Atello* L. 4 Al. *ſepelitur.* 5 Incluſa deſunt quibuſdam libris: habent vero Vi. & Sylb. eorumque veſtigia etiam in Græca metaphraſi apparent. 6 *Talaſſos* B. S. *Catalaſſos* N. *Calapſos* LC. 7 *Et Ponti Cappadocem* B. V. G. *Et Ponticapen* Sc. *Et Panticapen* Fr. *Et Anticapæon* L. LC. V. 8 *Ceciderunt* L. 9 *Barbarico ſolo longe* LC. S. B. 10 Deeſt Sc. V. -------- 1 Corruptiſſimus locus erat, quem ita reſtituit in Notis Sylb. ut ὑπ' αὐτοῖς *ſub ipſis*, S. P. Q. R. loco ὑπάτοις: Καντάβρεια pro Καλαβρεία: Δαλμάται in locum Δαλματίας ſcribi oportere cenſeret. Latina proculdubio talem quampiam poſtulant metaphraſin: οὐδέποτε γοῦν τὰ τῆς Ῥώμης πρὸ αὐτοῦ τοσοῦτον ἤνθησε· χωρὶς γὰρ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, ἐν οἷς ἀήττητος διέμεινε, τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ δι' αὐτοῦ προσετέθη Αἴγυπτός τε καὶ Κανταβρεία Δαλμάται τε ἐπὶ τούτοις. 2 Corrupte ſcriptum erat Ἀρβεζον. 3 Prave in MS. lectum fuit ἐκ μέσῳ.

per

per Druſum privignum ſuum adminiſtravit, [1] ſicut" per Tiberium privignum alterum, Pannonicum; quo bello CCCC. millia captivorum ex Germania tranſtulit, & ſupra ripam Rheni in Gallia collocavit. Armeniam à Parthis recepit. obſides (quod nulli antea) [2] Perſæ ei dederunt: [3] reddiderunt" etiam ſigna Romana, quæ Craſſo victo ademerant. Scythæ, & Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera & legatos ad eum miſerunt. Galatia quoque ſub hoc provincia facta eſt, cum antea regnum fuiſſet; primuſque eam M. Lollius pro prætore adminiſtravit. Tanto autem amore etiam apud barbaros fuit, ut reges, [4] populi Romani amici, in honorem ejus conderent civitates, quas Cæſareas nominarent: ſicut in Mauritania à rege Juba; & in [5] Palæſtina, [6] quæ nunc urbs eſt clariſſima. Multi autem [7] reges ex regnis ſuis [8] venerunt, ut ei obſequerentur: & habitu Romano, togati ſcilicet, ad vehiculum vel [9] equum ipſius cucurrerunt. Moriens [10] Divus appellatus eſt. Rempublicam beatiſſimam Tiberio ſucceſſori

πορρωτάτω τοῦ Ῥήνου. Κατώρθωσε δὲ τοῦτον μὲν τὸν πόλεμον διὰ τοῦ προγόνου Δρούσου· τὸν δὲ πρὸς Παίονας διὰ Τιβερίου· πρόγονος δὲ αὐτῷ καὶ οὗτος ἦν· ὅθεν αὐτῷ τεσσαράκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν αἰχμαλώτων ἤχθησαν, ἀπῴκισέ τε αὐτοὺς περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου. καὶ τῆς Ἀρμενίας δὲ τοὺς Πέρσας ἀφελόμενος, ὁμήρους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, τότε πρῶτον ἀναγκαζομένων παρασχεῖν· ὅτε δὴ τὰ Ῥωμαϊκὰ σημεῖα τοῖς Ῥωμαίοις ἀπεδόθη, ἅπερ ἦσαν ἀποβαλόντες οἱ σὺν Κράσσῳ μεμαχημένοι. πρὸς αὐτὸν καὶ Ἰνδοὶ πρεσβείαν ἔστειλαν, οὔπω πρότερον τὴν Ῥωμαϊκὴν βασιλείαν οὐδὲ ἀκοῇ δεδεγμένοι. αὐτὸς καὶ Γαλατίαν, βασιλευομένην πρότερον μὲν, εἰς σχῆμα ἤγαγεν ἐπαρχίας, ἡγεμόνα δὲ ἐπέστησε Μάρκον Λόλλιον. τοσοῦτος δὲ ἦν αὐτοῦ καὶ τοῖς βαρβάροις ἔρως, ὥστε πολλοὺς καὶ τῶν βασιλευόντων ἐπωνύμους αὐτῷ κατασκευάσαι πόλεις· ὅθεν ἔτι καὶ νῦν εἰσὶν αἱ Καισάρειαι. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν ἐπιθυμίᾳ τῆς Αὐγούστου θέας εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικόμενοι, τὴν Ῥωμαϊκὴν μετῆλθον στολὴν, οὕτω τε αὐτῷ κατηκολούθουν ἐπὶ τῆς πόλεως, ἢ ἐφ' ἅρματος, ἢ ἐφ' ἵππου φερομένῳ. καὶ πρῶτος ἁπάντων ἔλαβε τὴν τοῦ θεοῦ προσηγορίαν, παραπέμψας Καίσαρι Τιβερίῳ τὴν ἀρχήν· ὃς πρόγονός τε ἦν αὐτοῦ, καὶ

1 Deeſt G. 2 *Parthi* B. 3 Deeſt Mer. 4 *Publicæ rei amici* L. 5 Poſt *Palæſtina* in S. B. N. adduntur *ab Herode.* 6 *Quæ nunc urbes clariſſimæ ſunt* G. 7 *Reges ad hunc ex regnis ſuis* L. LC. 8 *Venerunt ut ei obſequerentur* S. N. B. G. LC. V. Sc. 9 *Currum ipſius* Sc. 10 *Divus appellatus eſt. Vir qui non immerito ex maxima parte Deo ſimilis eſt putatus; neque enim facile ullus eo aut in bellis felicior fuit, aut in pace moderatior. XLIV. annis, quibus ſolus geſſit imperium, civiliſſime vixit: in cunctis liberaliſſimus, in amicos fidiſſimus: quos tantis evexit honoribus, ut pene æquaret faſtigio ſuo.* [Hæc in pleriſque codd. manuſcriptis & impreſſis antea inſerta habentur, prout ad fin. cap. præcedentis monuimus] *Imperavit annis LVI. & VI. XII. cum Antonio, XL. vero & quatuor ſolus. Qui certe nunquam aut reip. ad ſe potentiam traxiſſet, aut tamdiu ea potiretur, niſi magnis naturæ & ſtudiorum bonis abundaſſet. Rempub. beatiſſ. &c.* S. M. B. & ſic in V. in quo etiam poſt *abundaſſet* adjiciuntur: *Anno ab urbe condita DCCLXVI. remp.*

reliquit:

reliquit: qui privignus [1] ei, mox gener, poſtremo adoptione filius fuerat.

VI. [2] Tiberius ingenti ſocordia imperium geſſit, gravi crudelitate, ſceleſta avaritia, turpi libidine. nam nuſquam ipſe pugnavit: bella per legatos ſuos geſſit: quoſdam reges, per blanditias [3] ad ſe" evocatos, nunquam remiſit: in quibus Archelaum Cappadocem, cujus etiam regnum in provinciæ formam redegit, & maximam civitatem appellari nomine ſuo juſſit, [4] quæ Cæſarea dicitur, cum [5] Mazaca antea vocaretur. Hic tertio & vigeſimo imperii anno, ætatis [6] ſeptuageſimo octavo, ingenti omnium gaudio mortuus eſt in Campania.

VII. Succeſſit ei Cajus Cæſar, cognomento Caligula, Druſi privigni [7] Auguſti, & ipſius Tiberii nepos: ſceleratiſſimus [8] ac funeſtiſſimus": & qui etiam Tiberii dedecora purgaverit. Bellum contra Germanos ſuſcepit; & ingreſſus [9] Sueviam, nihil ſtrenue fecit. Stupra ſororibus intulit: ex

ἐπὶ θυγατρὶ κηδεστής, καὶ πρὸς υἱοθεσίαν εἰσπεποιημένος.

ς΄. Ἀλλ' ὁ Τιβέριος ῥαθυμίᾳ τε ἐχρήσατο πολλῇ, καὶ ὠμότητι, καὶ πλεονεξίᾳ· ἡδοναῖς τε ἐξέδωκεν ἑαυτὸν, πολέμου μὲν οὐδενὸς μεταχών· εἰ δέ που συσταίη, καὶ τοὺς καλουμένους λεγάτους ἐκπέμπων. πίστεώς τε ὀλίγος ἦν αὐτῷ λόγος. πολλοὺς γοῦν τῶν κατὰ ἔθνη βασιλευόντων, ἐξ ἀπάτης εἰς ἑαυτὸν καλῶν, κατεῖχεν ἄκοντας· ὡς Ἀρχέλαον τὸν Καππαδοκῶν βασιλέα, ὃν καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλὼν ἐπαρχίαν τε ἐποίησε τὸ ἔθνος, καὶ τὴν μεγίστην πόλιν ὀνόματι προσηγόρευσεν οἰκείῳ Καισάρειαν, Μάζακαν πρότερον καλουμένην· οὗτος μὲν οὖν τρίτῳ καὶ [1] εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει τὸν βίον ἐτελεύτησεν ἐπὶ τῆς Καμπανίας, ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτὼ γεγενημένος ἔτη. μεγίστην τε ἔτεκεν ἅπασιν εὐφροσύνην ἡ τελευτή.

ζ΄. Καὶ δέχεται τὴν βασιλείαν Γάϊος Καῖσαρ, ὥσπερ ἦν ἐπώνυμον Καλιγούλας, Δρούσου τε ἀδελφιδοῦς, καὶ αὐτοῦ Τιβερίου· παμμίαρος καὶ πάσης πέρα συμφορᾶς· ὃς ἐκ τῆς αὐτοῦ κακίας πλείστην ἤνεγκε τοῖς Τιβερίου πταίσμασιν ἀπολογίαν. οὗτος πόλεμον ἐπαγαγὼν τοῖς Γερμανοῖς, ἀνεχώρησε μὲν ἐκ τῆς μάχης αἰσχρῶς. βιασάμενος δὲ τὰς ἀδελφὰς, καὶ συνελθὼν ἑκατέραις, θυγατέρα

1 Al. *ejus*. 2 *Gajus Tib.* F. perperam. etſi enim ab Auguſto vitrico adoptatus eſt, tamen ejus prænomen ad ſuum non adſumpſit, ſed retento prænomine, nomen tantum gentilitium mutavit, unde & in Faſtis Panvinianis nominatur *Tiberius Julius, Divi Auguſti filius, Divi Julii nepos, Cæſar.* In L. deſiderantur iſta: *Tib. ingenti ſoc. i. g. gr. c. ſc. av. t. l. nam.* 3 Deſunt Mer. 4 Al. *quæ nunc Cæſarea.* 5 *Magaza* V. *Mazata* N. *Mazia* L. LC. *Mazaga* Sc. 6 Probant Gr. & plerique MSS. Alii vero habent *LXXIX*, alii *LXXXIII.* imo in B. legitur *LXXIV.* qui etiam à S. N. V. & HM. non diſſentit, apud quos immediate poſt ætatis annum ſequuntur: *cum immani furore inſontes, noxios, ſuos pariter externoſque puniret, reſolutis militiæ artibus, Armenia per Parthos, Mæſia à Dacis, Pannonia à Sarmatis, Gallia à finitimis gentibus direpta ſunt. Ipſe ingenti &c.* 7 *Auguſti filius, & ipſius* V. 8 Deſunt V. 9 *Suaviam* S. N. ----- 1 In MS. erat τριακοστῷ, contra Eutropii, Suetonii, Dionis aliorumque teſtimonia.

una

ina etiam natam filiam [1] cognovit. Cum adverſum cunctos ingenti avaritia, libidine, crudelitate ſæviret, interfectus in palatio eſt, anno ætatis ſuæ [2] XXIX. imperii [3] III. menſe X. die VIII.

VIII. Poſt hunc Claudius fuit, patruus Caligulæ, Druſi, qui apud [4] Mogontiacum monumentum habet, filius: cuius & Caligula nepos erat. Hic medie imperavit; multa gerens tranquille atque moderate, quædam crudeliter atque inſulſe. [5] Britanniæ bellum intulit, [6] quam nullus Romanorum poſt [7] Julium Cæſarem attigerat: eaque devicta per Cn. Sentium, & A. Plautium, illuſtres & nobiles viros, triumphum celebrem egit. quaſdam inſulas etiam ultra Britanniam in Oceano poſitas, Romano imperio addidit, quæ appellantur Orcades, filioque ſuo Britannici nomen

ηκ μιᾶς αὐτῶν ἐποιήσατο. καὶ τῆς ἑαυτοῦ ...κηδόνης αὖθις ἐγένετο φθορεύς. φιλάργυρος δὲ ὢν καὶ πλεονεξίᾳ κατὰ πάντων χρώμενος, οὐδεμιᾶς δὲ ἀπεχόμενος ἡδονῆς, καὶ τοῖς αἰσχροῖς ὠμότητα συνάπτων, ἐν τῷ παλατίῳ κατεσφάγη, ἐννάτῳ μὲν καὶ εἰκοστῷ τῆς ἡλικίας ἔτει, τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας, πρὸς δέκα μησὶ καὶ ἡμέραις ὀκτώ.

η'. Μετὰ τοῦτον βασιλεύει Κλαύδιος· ὃς ἦν μὲν [1] θεῖος τοῦ Καλιγούλου, Δρούσου δὲ παῖς, οὗ μνημεῖόν ἐστιν ἐν Μογοντιακῷ. οὗτος βασιλικώτερον ἑαυτὸν ἤγαγε. μετριότητι μὲν πρὸς τοὺς πλείστους καὶ ἡμερότητι χρώμενος, ὠμότητι δὲ πρὸς ὀλίγους σφόδρα. καὶ πρῶτος μετὰ τὸν [2] προγονὸν αὐτοῦ Γάϊον Καίσαρα Βρεττανοῖς ἐπήνεγκε πόλεμον· νικήσας δὲ αὐτοὺς, καὶ φόροις ὑπαγαγὼν διὰ [3] Γνέου Σεντίου, καὶ Αὔλου Πλαυτίου τῶν στρατηγῶν, ἐθριάμβευσεν· ὑπερβὰς δὲ Βρεττανοὺς, τὰς Ὠκεανίτιδας νήσους, αἳ καλοῦνται νῦν Ὀρκάδες, συνῆψε Ῥωμαίοις. [4] ὅλως δὲ πολιτείᾳ μᾶλλον ἦν πρέπων. ἀμέ-

1 Alii *agnovit*, probante Barthio in Adverſ. l. XXIII. c 19. dicente: *Non hoc conceſſerit, qui noverit modo, anno XXIX. ætatis Caligulam interiiſſe. Quare optime alii ediderunt apud Eutropium:* ex una etiam natam filiam agnovit. 2 Sic plerique codd. MSS. & optimæ edd. non refragrante metaphraſte. M. vero habet XX. F. XXIX. L. XXX. HM. XXXVIII. editiones nonnullæ XXXIX 3 IV. V. 4 *Maguntiam mon. hab. &c.* L. *Maguntiam cum filio monumentum habet*: cujus V. Mer. Fr. 5 *Britannis* LC S. N. L. Sc. F. 6 *Quos* LC S. N. Sc. 7 *Gaium Cæſ.* F. itemque Gr. ſed ambigue. 8 *Britannias* S N. M. B. L G. F. V. Sc. ----- 1 Vox θεῖος, *patruus*, quæ deſiderabatur, ex Dione à Sylb. reſtituta. 2 Græc. προγονὸν, accentu peculiari, *i. e.* πρὸ αὐτοῦ γεγονότα. 3 Reſtituit Sylb. ex Latino textu; nam in exemplari prioris nomen corruptum fuit, alterius plane omiſſum; ſic nempe ſcriptum: Γνέου δὲ Μαντίου . . . τῶν στρατηγῶν &c. 4 Quædam hîc neglexit Cellarius, obſervatu prorſus digna, nam primum omiſſa ſunt quæ de Claudii filio referuntur: τόντε υἱὸν ἀπὸ τῆς νίκης Βρεττανικὸν ἐπωνόμασε. deinde quod de civilitate Claudii dicitur, recte intellectum expreſſumque non eſt. Nec item in ſequentibus *proſequi* eſt προπομπεύειν, ſed potius προπέμπειν ſeu ἐπακολουθεῖν Itaque (cenſente Sylb.) talem quampiam metaphraſin requirunt Latina: οὕτω δὲ ἰδιωτικῶς τῶν φίλων ἐνίοις ἑαυτὸν παρέχεν, ὥστε καὶ τὸν Πλαύτιον, εὐγενῆ ἄνδρα, πολλήν τε ἀνδρείαν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπιδεδειγμένον, θριάμβῳ τιμήσας, αὐτὸς προέπεμψέ τε θριαμβεύοντα, καὶ ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἀναβαίνοντι συνεκολούθησεν. nam προπομπεύειν eſt in pompa præire, non ſequi. Hanc civilitatem infra [c. XIV.] vertit κοινότητα.

impo-

impoſuit. Tam civilis autem circa quoſdam amicos exſtitit, ut etiam Plautium, nobilem virum, qui in expeditione Britannica [1] multa egregie fecerat, triumphantem ipſe proſequeretur, & conſcendenti Capitolium lævus incederet. Is vixit annos IV. & LX. imperavit XIV. poſt mortem conſecratus eſt, Divuſque appellatus.

IX. Succeſſit huic [2] Nero, Caligulæ avunculo ſuo ſimillimus: qui imperium Romanum & deformavit [3] & diminuit": inuſitatæ luxuriæ, ſumptuumque, ut qui exemplo Caji Caliguæ [4] calidis & frigidis [5] lavaret unguentis; retibus aureis piſcaretur, quæ [6] blatteis funibus extrahebat. Infinitam partem ſenatus interfecit; bonis omnibus hoſtis fuit. ad poſtremum ſe tanto dedecore proſtituit, ut ſaltaret & cantaret in ſcena, citharœdico habitu [7] vel tragico. parricidia multa commiſit, [8] fratre, uxore, matre interfectis. urbem Romam incendit, ut ſpectaculi ejus imaginem cerneret, quali olim Troja capta arſerat. In re militari nihil omnino auſus, Britanniam pene amiſit. Nam duo ſub

λει τὸν Πλαύτιον, πολλὴν ἀνδρείαν ἐπιδεδειγμένον ἐν τοῖς ὅπλοις, θριάμβῳ τιμήσας, αὐτὸς αὐτοῦ προεπόμπευε, καὶ ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον συνανελήλυθεν, ἐν δεξιᾷ τὸν Πλαύτιον ἔχων. βασιλεύσας τέσσαρας ἐνιαυτοὺς καὶ δέκα, καθιερώθη τε μετὰ τελευτὴν, καὶ προσηγορεύθη θεός.

Θ'. Καὶ παρῆλθεν εἰς τὴν βασιλείαν ὁ Νέρων· ἐξ ἀδελφῆς μὲν τοῦ Καλιγόλου γεγονὼς, [1] παρελὼν δὲ πάσῃ πονηρίᾳ τὸν θεῖον Γάϊον. τήν τε γὰρ ἀρχὴν κατῄσχυνε, καὶ πολλὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐμείωσε δικαίων. οὕτω δὲ ἐδούλευεν ἡδοναῖς, ὡς μηδὲ μιᾶς ὑπὲρ αὐτῶν φείδεσθαι δαπάνης. ἐνελούετο μὲν γὰρ μύροις θερμοῖς μὲν, ἀντὶ θερμῶν ὑδάτων· ψυχροῖς δὲ, ἀντὶ τῶν ψυχρῶν· [2] δίκτυά τε κατασκευάσας ἐκ χρυσοῦ τε καὶ ἀλουργίδος, τούτοις εἰς θήραν ἰχθύων ἐχρῆτο. τελευτῶν δὲ εἰς τοσαύτην ἤλασεν ἀσέλγειαν, ὥστε ἐν θεάτροις πρὸς ὀρχηστὰς καὶ κιθαριστὰς καὶ φωνασκοὺς ἀγωνίσασθαι σχήματι καὶ στολῇ τῶν τοιούτων προδεικνυμένων. ἰσόρροπα δὲ ἦν αὐτῷ καὶ τὰ τῆς ὠμότητος, ὥστε μηδὲ τοῦ τῶν φιλτάτων αἵματος ἀποσχέσθαι. πολλούς τε τῶν συγκλητικῶν ἀποσφάξας, ὕστερον τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν γαμετὴν διεχρήσατο. καὶ τὸ μέγιστον, τοῦ διεφθάρθαι τὴν ψυχὴν αὐτῷ, σημεῖον, ἐκεῖνό ἐστιν. ἐπιθυμήσας γὰρ ὀφθαλμοῖς δέξασθαι τὸν ἐν ταῖς συγγραφαῖς τῆς Τροίας ἐμπρησμὸν, [3] ἐκέλευσε τοῖς λαμπροῖς τῆς Ῥώμης οἰκοδομήμασιν ἐπιβληθῆναι πῦρ καὶ τέρψεως εἶδος ἐποιεῖτο τοσαύτην συμφοράν. τούτου βασιλεύοντος αἱ μέγισται τῶν Βρεττανικῶν

1 Al. *multa ac egregia fec.* 2 *Nero, nepos Caji Caligulæ* Sc. 3 Deſunt L. LC. 4 Al. *in calidis.* 5 Al. *ſe lav.* 6 *Blattinis* LC. S. N. B. L. G. 7 Al. *& tragico.* 8 *Fratrem, uxorem, matrem interfecit* L. *Fratre matreque interf.* V. ------ 1 Παρειὼν *præteriens, antecellens.* Sylb. pro παρελὼν evulgato ſubſtitui voluit. 2 In unum confuſa ſunt quæ diſtincte in Lat. textu de retibus & eorum funibus narrantur. Verſionem iſtiuſmodi adhibet Sylb. εἴς τε ἰχθύων θήραν δίκτυα ἐκ χρυσοῦ κατασκευάσας, βλαττίνοις (ſeu ἀλουργέσι) αὐτὰ σχοινίοις ἐξεῖλκε. 3 Major erit temporum congruentia, ſi legamus ἐκέλευε, ut mox ſequitur ἐποιεῖτο.

hoc

hoc nobiliſſima oppida capta illic atque everſa ſunt: Armeniam Parthi ſuſtulerunt, legioneſque Romanas ſub jugum miſerunt. [1] Duæ tamen provinciæ ſub eo factæ ſunt, Pontus Polemoniacus, concedente rege Polemone; & Alpes [2] Cottiæ″, [3] Cottio″ rege defuncto. [4] Propter hæc Romanæ urbi exſecrabilis, ab omnibus ſimul deſtitutus, & à ſenatu hoſtis judicatus, cum quæreretur ad pœnam, (quæ pœna erat talis, ut nudus per publicum ductus, furca capiti ejus inſerta, virgis uſque ad mortem cæderetur, atque ita præcipitaretur de [5] ſaxo) è palatio fugit, & in ſuburbano ſe liberti [6] ſui, [7] quod inter Salariam & Nomentanam viam, ad quartum urbis milliarium, interfecit. Is ædificavit Romæ thermas, quæ ante Neronianæ dictæ; nunc Alexandrinæ appellantur. Obiit trigeſimo & altero ætatis anno, imperii [8] quarto decimo, atque in eo omnis Auguſti familia conſumpta eſt.

X. Huic Servius Galba ſucceſſit, [9] antiquiſſimæ nobilitatis ſenator, cum [10] ſeptuageſimum & tertium annum age-

ἀφῃρέθησαν πόλεων, καὶ Πέρσαις Ἀρμενία προσεχώρησε· καὶ ὅλως ἐν αἰσχύνῃ τὰ Ῥωμαίων [[1]ἐγένετο.] κατεστήσατό γε μὴν ἐπαρχίας, τόν τε Πολεμωνιακὸν καλούμενον Πόντον, καὶ τὰς Κοττίας Ἄλπεις· τὴν μὲν, συγχωροῦντος [2] Πολέμωνος τοῦ τότε βασιλεύοντος Πόντου· τὴν δὲ, Κόττου τελευτήσαντος· ἐπειδήπερ ὁ κωλύων οὐκ ἦν. ἐκ τούτων ἐπάρατος μὲν ἦν ἐν πάσῃ τῇ βασιλευομένῃ γῇ, ψηφίσματι δὲ τῆς συγκλήτου καὶ πολέμιος ἀπεφάνθη· καὶ [3] καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν δορυφόρων τε καὶ ἡγουμένων, ἐκαλεῖτο πρὸς τιμωρίαν· δόγμα δὲ ἦν, ὥστε γυμνὸν αὐτὸν παντὸς ἐσθήματος περιαχθῆναι, ζυγοῦ κατὰ τῶν τενόντων κειμένου· καὶ καταξανθέντα τὸ σῶμα ῥάβδοις, κατακρημνισθῆναι. τούτων οὕτω λελεγμένων αἰσθόμενος, κατέφυγεν ἐπὶ τὸ προάστειον, μεταξὺ Σαλαρίας καὶ Νωμεντάνης, τετάρτῳ τῆς Ῥώμης σημείῳ, καὶ τελευτὴν ἐπήγαγεν ἑαυτῷ. αὐτοῦ δὲ ἦν ἔργον τὸ λουτρὸν, ὃ νῦν Ἀλεξανδρειανὰς προσαγορεύουσι, Νερωνιανὰς τὸ πρὶν καλούμενον. ἔδοξε γὰρ μηδαμοῦ τὴν προσηγορίαν αὐτοῦ φέρεσθαι. τριακοστοῦ δὲ καὶ ἑνὸς ἔτους τῆς ἡλικίας ἀπώλετο, τέσσαρα ἐπὶ τοῖς δέκα βασιλεύσας· εἰς αὐτόν τε [4] ἔστη τῆς τοῦ Καίσαρος συγγενείας ἡ διαδοχή.

ι'. Μετὰ τοῦτον βασιλεύει Σέρβιος Γάλβας, ἐκ τῶν πορρωτάτω προγόνων ἐπιφανὴς, καὶ τῆς συγκλήτου τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπισημότατος, ἔτη γεγονὼς τρία καὶ ἑβδομήκοντα. ἤγαγον δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὴν

1 *Duo tamen regna ſub eo provinciæ factæ ſunt* V. 2 Deeſt S. B. N. M. G. 3 *Cotta* HM. Deeſt Sc. 4 *Propter hæc Romano orbi* S. N. M. B. G. F. LC. Sc. Gr. 5 *Saxo ligatus in flumen è pal.* G. 6 *Sui abſcondens interfecit. Is ædificav. &c.* LC. 7 Al. *quod eſt inter.* 8 XXXI. N. G. V. 9 *Antiqua* V. 10 LXXXIII. N. ----- 1 Incluſum additum, ſuadente Sylb. 2 Emendavit Sylb. pro τότε Πολέμωνος βασ. 3 Καταλειφθεὶς, *derelictus.* melius, quam depravatum καταληφθείς. 4 Ἔστη, ait Sylb. pro περιέστη, h. e. ἔληξε, ſeu ἐτελεύτησε. vel, εἰς pro ἐν accepta, ſenſus eſt, *in eo ſubſtitit.* at ἐν αὐτῷ ἔσβη, *in eo extincta eſt*, & majorem & inſolentiorem mutationem habet.

ret ætatis: ab Hiſpanis & Gallis imperator electus, mox ab univerſo exercitu libenter [1] acceptus. Nam privata ejus vita inſignis fuerat militaribus & civilibus rebus; ſæpe conſul, [2] ſæpe pro conſule, frequenter [3] dux in graviſſimis bellis. Hujus breve imperium fuit, & quod bona haberet exordia, niſi ad ſeveritatem propenſior videretur. Inſidiis tamen Othonis occiſus eſt, imperii menſe ſeptimo; jugulatus in foro Romæ, ſepultuſque in hortis ſuis, qui ſunt Aurelia via, non longe ab urbe Roma.

XI. [4] Otho, occiſo Galba, invaſit imperium: [5] materno genere nobilior quam paterno, neutro tamen obſcuro: in privata [6] vita" mollis [[7] & Neronis familiaris,] in imperio documentum ſui non potuit oſtendere. Nam cum iiſdem temporibus, quibus Otho Galbam occiderat, etiam Vitellius factus eſſet à [8] Germanicianis exercitibus imperator, bello contra eum ſuſcepto, cum apud [9] Bebriacum in Italia [10] levi

ἀρχὴν οἱ Ἰσπανοί τε καὶ Γάλλοι· καὶ μετὰ τὴν ἐκείνων ἀνάῤῥησιν, ὁ πᾶς κατηκολούθησε στρατὸς, θαῦμα ἔχων αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς ἁπάσης, ἣν ἰδιωτεύοντι συνήδει περὶ τὰ πολιτικὰ πράγματα, καὶ τὰς περὶ τοὺς πολέμους μάχας, ἐν αἷς ἐξέλαμψεν, νῦν μὲν ὑπατικὴν, νῦν δὲ ἀνθυπάτων ἐξουσίαν ἔχων, ἄλλοτε δὲ στρατηγῶν μόνον, δίχα τινὸς ἀρχῆς. ἐλάχιστον δὲ ἐβασίλευσε χρόνον, ἐν μὲν τοῖς προοιμίοις, εὐδοκιμήσας, ἐξ ὠμότητος δὲ μετὰ ταῦτα χείρονα δόξαν λαβών. τελευτᾷ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς Ὄθωνος, ἑβδόμῳ τῆς βασιλείας μηνὶ, [1] ἀγχόνῃ διαφθαρεὶς ἐπὶ τῆς Ῥώμης· ἐτάφη τε ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις τοῖς περὶ τὴν ὁδὸν τὴν καλουμένην Αὐρηλίαν.

ια΄. Βασιλεύει δὲ μετ᾽ αὐτὸν ὁ τούτου φονεὺς, ἐξ ἐπισήμων καλῶν πατέρων, ἐπιφανεστέρου δὲ τοῦ μητρῴου· ἀνὴρ ἀγαθός τε καὶ πρᾷος· καὶ φίλος μὲν ἐς τὰ μάλιστα Νέρωνι, οὐδὲν δὲ ὑπὸ τῆς πρὸς ἐκεῖνον συνηθείας βλαβείς. ἐν μέν τοι τῇ βασιλείᾳ γενναῖον οὐδὲν ἐπεδείξατο, δι᾽ αἰτίαν τήνδε· Βιτέλλιος, ἡνίκα οὗτος ἐβασίλευσεν, ὑπὸ τῶν ἐν Γερμανοῖς στρατιᾶς ἀνεῤῥήθη· καὶ γίγνεται πόλεμος Ὄθωνί τε καὶ ἐκείνῳ, καὶ τοῖς μεθ᾽ ἑκατέρου στρατεύμασι. μετὰ πλείονος δὲ πλήθους ὄντος

1 Al. *acceptus eſt.* Ven. autem *electus eſt.* 2 Al. *ſæpe proconſul.* Glareanus emendat, *ſemel conſul.* At Suetonius c. VI. *conſulatum per ſex menſes ordinarium geſſit*: ergo extra ordinem videtur etiam cum conſulari imperio fuiſſe. 3 *Dux graviſſimi belli* V. 4 *Lucius Otho* S. N. M. G. V. HM. 5 O πάνυ Barthius Adverſ. lib. VII. c. 3. Eutropii & metaphraſtæ ipſius verba non vacare mendo arbitratur ex his Taciti verbis [Hiſt. II. 50. 1.] *Origo Othoni è municipio Ferentino. Pater Conſularis, avus Prætorius. maternum genus impar, nec tamen indecorum.* Suidas dicit Othonem obſcuris majoribus fuiſſe, γένους ἀσήμου, quod Barthius falſum eſſe aſſerit, emendatque γένους μὴ ἀσήμου. 6 Deeſt L. 7 Incluſa habent S. M. B. G. V. P. Mer. HM. & metaphraſtes. 8 *Germaniacis* M. *Germanicis* V. 9 *Betriacum* L. G. HM. Plut. in Othone: ἔτι πολίχνη πλησίον Κρημώνης τὸ Βητριακόν. *Bitricum* N. M. *Betricam* B. LC. 10 *Brevi* V. Sc. ——— 1 Pro ἀγχόνῃ διαφθαρεὶς (inquit Sylb.) paraphraſtes debuiſſet potius dicere σφαγείς. non enim ſtrangulatum, ſed jugulatum fuiſſe Galbam, ut Eutropius, ita & Suetonius refert. ac Plutarchus quoque diſerte ſignificat eum ἐσφάχθαι, & Dio κατακεκόφθαι. ut non recte Latini verbi ſignificationem paraphraſtes intellexiſſe videatur. In gloſſis certe veteribus *Jugulatores* ſunt σφάκται.

procelio

prœlio victus eſſet, ingentes tamen copias [1] ad bellum" haberet, ſponte ſemetipſum occidit. [2] petentibus militibus, ne tam cito de belli deſperaret eventu, cum tanti ſe non eſſe dixiſſet, ut propter eum civile bellum [3] commoveretur, voluntaria morte obiit, trigeſimo & octavo ætatis anno, nonageſimo & quinto imperii die.

XII. Dein Vitellius imperio potitus eſt, familia honorata magis quam nobili. nam pater ejus non admodum clare natus, tres [4] tamen" ordinarios geſſerat conſulatus. Hic cum multo dedecore imperavit, & gravi ſævitia notabilis, præcipue ingluvie & voracitate: quippe cum de die ſæpe quarto vel quinto feratur epulatus. notiſſima [5] certe" cœna memoriæ mandata eſt, quam ei Vitellius frater exhibuit; in qua ſuper cæteros ſumptus duo millia piſcium, ſeptem avium millia appoſita traduntur. Hic cum Neroni ſimilis eſſe vellet, atque id adeo præ ſe ferret, ut etiam exſequias Neronis, quæ humiliter ſepultæ fuerant, honoraret; à Veſpaſiani ducibus occiſus eſt, interfecto [6] prius Sabino, Ve-

παραβαλλόμενος, ἧττον ἔσχεν ἐν τῇ πρώτῃ συμπλοκῇ· δεινόν τε ποιησάμενος, ὅτι δὴ τοῦ ἐλάττονος στρατιᾶς ἔλαττον σχοίη, πρὸς θάνατον ὥρμησε. κωλυόντων δὲ αὐτὸν τῶν στρατιωτῶν σὺν τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν, καὶ πειθόντων ὡς ἀπαγορεύειν ἤδη τοῦ τέλους ἀπερίσκεπτον ἂν εἴη, τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἐκύρωσε· μὴ τοσούτου ποιεῖσθαι τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὥστε ἀξιόχρεων νομίζειν αὐτὰ πρὸς ἐμφύλιον εἶναι πόλεμον· ἐπήγαγέ [1] τε ἑαυτῷ τελευτὴν, ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ τῆς ἡλικίας ἔτει, τῆς δὲ βασιλείας πέντε καὶ ἐνενήκοντα ταῖς πάσαις ἡμέραις.

ιβ'. Βιτέλλιος οὖν ἦν ἐπὶ τῆς βασιλείας, ἐκ πατέρων γεγενημένος γένει μὲν οὐκ ἐπισήμων, τὰς τιμὰς δὲ ἐξ ἀρετῆς κτησαμένων. ὁ γοῦν πατὴρ αὐτοῦ, τρίτον ἐπὶ τὴν ὑπατείαν κληθεὶς, οὐ κατῄσχυνε τοὺς ἑλομένους, εἰς δέον ταῖς ἐξουσίαις χρησάμενος. [2] ἀλλ' ἐγένετο κατὰ τὴν βασιλείαν ἀσωτότατος, καὶ τῇ γαστρὶ πάντα μετρῶν· ὥστε νύκτας ἡμέραις συνάπτειν ἐν συμποσίοις. φασὶ γοῦν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν παρασκευάσαι τράπεζαν· προθεῖναι δὲ αὐτῷ [3] δισχιλίους μὲν ἰχθῦς, ἑπτακισχίλια δὲ πτηνὰ, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν δαπάνην ἐφάμιλλον. μιμεῖσθαι δὲ ἐπεμελεῖτο τὸν Νέρωνα· καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου ζῆλον ἅπαντα πράττειν ἐποιεῖτο· τόν τε τάφον αὐτοῦ λαμπρότερον ἐποίησε γενέσθαι· κατορώρυκτο γὰρ ἀσήμως, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν [4] δεδήλωται. Ταῦτα οὔτε ὁ δῆμος ἤνεγκεν, οὔτε ὁ στρατὸς ὁ τεταγμένος ὑπὸ Οὐεσπασιανῷ. (στρατηγὸς δὲ ἦν οὗτος τὴν πρὸς Ἰουδαίους διανεμόμενος μάχην) ἀλλὰ περισάγουσι μὲν αὐτὸν εἰς τὸ δημόσιον, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἀ-

1 Deſunt *Vulg.* 2 *Et petentibus* Sylb. 3 *Oriretur* N. M. B. V. Sc. 4 Deeſt G. 5 Deeſt M. 6 *Prius in urbe Sab.* L. LC. M. G. V. ------ 1 Sylb. hoc τε adjici curavit. 2 Poſt ἀλλ' omiſſum eſſe οὗτος, vel ſimile quid, Latinus textus arguit. 3 A Sylb. editum fuit δισμυρίους. Sed prius Cellarius ſubſtituit, ut Latino & Suetonio (c. XIII) conveniret. 4 In MS. perperam ſcriptum fuit ἐνδεδήλωται. ἐν ex præcedentis Adverbii ſyllaba redundante.

ſpaſiani [7] imperatoris" fratre, quem cum Capitolio incendit. Interfectus autem, & [2] magno dedecore tractus per urbem Romam publice, nudus, [3] erecta coma & capite, ſubjecto ad mentum gladio, [4] ſtercore in vultum & pectus ab omnibus [5] obviis" appetitus: proſtremo jugulatus, & in Tiberim [6] dejectus, etiam communi caruit ſepultura. Periit autem ætatis [7] anno ſeptimo & quinquageſimo, imperii menſe VIII. & die uno.

XIII. Veſpaſianus huic ſucceſſit, factus apud Palæſtinam imperator: [8] princeps" obſcure quidem natus, ſed optimis comparandus: privata vita illuſtris; ut qui à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam miſſus, tricies & bis [9] cum hoſte conflixerit; duas validiſſimas gentes, XX. oppida, inſulam Vectam, Britanniæ proximam, imperio Romano adjecerit. Romæ ſe in imperio moderatiſſime geſſit: pecuniæ [10] tamen avidior fuit, [11] ita ut eam [12] nulli injuſte auferret: [13] quam cum omni diligentiæ proviſione collige-

ἀδελφὸν Οὐεσπασιανοῦ Σαβῖνον συνεμπρήσας ἐτύγχανε τῷ Καπιτωλίῳ. κρεμάσαντες δὲ ἀπὸ τῆς κόμης, καὶ τῷ λαιμῷ ξίφος ὑποθέντες, εἷλκον διὰ τῆς πόλεως· τό τε στέρνον γυμνώσαντες, ὥστε τοὺς ἐντυγχάνοντας κατ' ἐξουσίαν πλήττειν, καὶ τοῦτον αἰκισάμενοι τὸν τρόπον, τὸ τελευταῖον [1] ἀπέπνιξαν, καὶ τὸ σῶμα ἔρριψαν εἰς τὰ ῥεύματα τοῦ Θύμβρεως· ὡς οὐκ ἄξιον ὂν ἐπικαλυφθῆναι τῇ γῇ. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἑβδόμῳ καὶ πεντηκοστῷ τῆς ἡλικίας ἔτει, τῆς βασιλείας ἐν ὀγδόῳ μηνί, [2] μιᾶς προσδεούσης ἡμέρας.

ιγʹ. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Οὐεσπασιανός, ἐπὶ τῆς Παλαιστίνης ἀναρρηθείς· γένει μὲν οὐ λαμπρός, ἀρετὴν δὲ οἷος τοῖς σφόδρα ἀρίστοις συμφέρεσθαι· καὶ δόξαν ἀεὶ δήποτε μεγίστην ἐπὶ μεγίστοις ἔργοις κεκαρπωμένος, ἡνίκα Κλαυδίῳ τῷ βασιλεύσαντι στρατηγῶν, ὡς μικρῷ πρόσθεν εἴρηται, [3] δύο καὶ τριάκοντα μάχαις τήν τε Γερμανῶν καὶ Βρεττανῶν ἅπασαν γῆν συνῆψε Ῥωμαίοις, πόλεις τε αὐτῶν εἷλεν εἴκοσι περιφανεστάτας, καὶ τὴν μεγίστην τῶν Βρεττανικῶν νήσων, τὴν Βέκτην. οὕτω δὲ ἐβασίλευσεν, ὥστε μηδὲ ἔξωθεν γενέσθαι μετριώτερος, μήτε ὑπεροφθῆναι παρὰ τῶν ὑπηκόων· χρημάτων δὲ ἐπεμελεῖτο μέν, ἄδικον δὲ ἔφευγε κτῆσιν. τὸν πλοῦτόν γε μήν, ὃν συνέλεγε, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐδωρεῖτο, καὶ τοῖς μά-

1 Deeſt S. N. G. V. 2 Al *cum magno.* 3 *Erecta coma capitis, & ſubjecto* L. LC. N. M. Burd. Legendum forſan, inquit Vinetus, ex Suetonio: *reducta coma à capite.* 4 *Stercore involuto & pectus* G. V. Sc. 5 Deeſt N. 6 Al. *projectus.* 7 *Anno XVIII.* Sc. 8 Deeſt G. 9 *Hoſti* F. 10 *Tantum* S. N. LC. 11 In LC. deſunt *ita u. e. nulli inj. auferret.* 12 *Nullis* Mer V. 13 Deſunt L. F. ------ 1 *Jugulare* vertit interpres ἀποπνίγειν, ut item antea, quaſi idem ſit quod ſtrangulatus. Verum jugulare idem eſſe quod σφάττειν, teſtantur non modo veteres Gloſſæ, (ſicut ſupra innuimus) ſed confirmat hic etiam Suetonius, cum ſcribit Vitellium minutiſſimis ictibus excarnificatum atque confectum eſſe; & Dio, κατακεκόφθαι. 2 Cum Latinis, *& die uno*, pugnant Græca, μιᾶς προσδεούσης ἡμέρας. niſi forte metaphraſtes ſcripſit, προσεπιούσης: de quo valde dubitat Sylb. 3 Sylb. exemplar habet δύο καὶ τριακ, contra fidem Eutropii, qui *tricies & bis*: & Suetonii c. IV qui *tricies* habet rotundo numero.

ret",

et″, tamen ſtudioſiſſime largiebatur, præcipue indigentibus. nec facile ante eum cujuſquam principis vel major eſt liberalitas comperta, vel juſtior. placidiſſimæ [1] bonitatis, ut qui majeſtatis [2] quoque″ contra ſe reos non facile puniret ultra exſilii pœnam. Sub hoc Judæa Rom. acceſſit imperio: & Hieroſolyma, quæ fuit urbs [3] clariſſima Palæſtinæ. Achajam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quæ liberæ ante hoc tempus fuerant: item Thraciam, [4] Ciliciam, Commagenen, quæ ſub regibus amicis [5] erant, in provinciarum formam redegit. Offenſarum & [6] inimicitiarum″ immemor fuit: convicia à cauſidicis & philoſophis in ſe dicta, leniter tulit. diligens tamen coërcitor diſciplinæ militaris. Hic cum Tito filio de Hieroſolymis triumphavit. Per hæc cum ſenatui & populo, poſtremo cunctis amabilis [7] ac jucundus″ eſſet, profluvio ventris exſtinctus eſt in villa propria, circa Sabinos, annum [8] ætatis″ agens ſexageſimum nonum, [9] imperii nonum″, & diem ſeptimum: atque inter divos relatus eſt. Genituram filiorum ita cognitam

λισα τῶν τιμῶν ἀξιωτάτοις. οὐδεὶς γοῦν τῶν προτέρων τοσαύτην ἐπεδείξατο μεγαλοψυχίαν. τοσαύτη δὲ ἦν ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ πρᾳότης, ὥστε τοὺς ἐπιβουλεύειν αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ δόξαντας, μὴ βαρέως ἀμύνασθαι, ἀλλ᾽ ἄχρι τοῦ τῆς πόλεως ἐκβάλλειν, στῆσαι τὰς τιμωρίας. τῇ τε ἀρχῇ προσέθηκεν Ἰουδαίους τε καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, τότε πρῶτον αὐτοὺς ὑπαγαγὼν τῇ δουλείᾳ. Ἀχαΐαν τε καὶ Λυκίαν, καὶ Ῥόδον, καὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ Σάμον, αὐτονόμους οὔσας, ἠνάγκασε τοῖς Ῥωμαϊκοῖς πολιτεύεσθαι θεσμοῖς· Θρᾳκάς τε ἐπὶ τούτοις καὶ Κίλικας, καὶ Κομμαγηνοὺς, οἰκείας ἔχοντας βασιλείας, εἰς ἐπαρχιῶν σχῆμα μετέστησε. πάντων δὲ μέγιστον ἐκέκτητο, τὸ μήτε ἀπεχθείας μνημονεύειν, πρός τε τοὺς κατηγοροῦντας ῥήτορας τε καὶ φιλοσόφους μὴ βαρέως ἔχειν· τῶν γε μὴν στρατιωτικῶν πταισμάτων τιμωρὸς ἦν ἀκριβὴς, πικροτέραις αὐτοὺς ἀεὶ σωφρονίζων ἐπιστροφαῖς. καὶ τοιοῦτος ἦν ἐπὶ τῆς βασιλείας. θριαμβεύει δὲ ἐν Ῥώμῃ κατὰ Ἰουδαίων μετὰ τοῦ παιδός. Πάντας τοίνυν ἀνηρημένος τούς τε ἀπὸ τοῦ δήμου, καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἡγεμονίαις, καὶ τὸ ὑπήκοον ἅπαν, ἐπίσης τε ὑπὸ πάντων θαυμαζόμενος ἐτελεύτησεν, τῆς γαστρὸς αὐτοῦ καταῤῥαγείσης, ἐν ἀγρῷ περὶ τὰ ὄρια [1] Σαβινῶν οἰκείως τε καὶ θεός τε προσηγορεύθη, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐτάφη λαμπρῶς, σφόδρα αὐτοῦ τὴν τελευτὴν ὀδυρομένων. τοὺς γε μὴν παῖδας γενεθλιαλογήσας, ἑκατέρους αὐτοῦ ἐπέπειστο διαδόχους ἔσεσθαι τῆς ἀρχῆς. ὥστε πολλῶν ἐπιβουλευσάντων πολλάκις, μηδὲν ἐπιστραφῆναι,

1 *Lenitatis* LC. S. M. B. L. G Sc. 2 Deeſt G. 3 *Nobiliſſima* B. N. G. LC. 4 Vulgo *Tracheam* interponunt, legentes: *Ciliciam, Tracheam, Commagenen*, citra codd. noſtrorum, Burd. Fuld. aut metaphraſtæ, aut Suetonii (c. VIII.) auctoritatem. Sylburgio ergo perperam ex præcedente *Thraciam* repetitum videtur. 5 Al. *egerant*. 6 Deeſt B. *Amicitiarum* V. 7 Deſunt L. 8 Deeſt L. 9 Deſunt M. ---- 1 Peſſime ſcriptum fuit in Sylb. Ἀθηνῶν: nam *Sabinos* habet Latinus. Forſan *Reatina* rura Suetonii c. XXIV. exprimere in animo habuit metaphraſtes, quæ imperitus librarius dempta ſyllaba in Ἀθήνας mutavit.

habuit,

habuit, ut, cum multæ contra eum conjurationes fierent, quas patefactas ingenti diſſimulatione contempſit, [1] in ſenatu dixerit; *aut filios ſibi ſucceſſuros, aut neminem*".

XIV. Huic Titus filius ſucceſſit, qui & ipſe Veſpaſianus eſt dictus: vir omnium virtutum genere mirabilis, adeo ut *amor & deliciæ humani generis* diceretur. facundiſſimus, bellicoſiſſimus, [2] moderatiſſimus": cauſas latine egit; poëmata & tragœdias græce compoſuit. In oppugnatione [3] Hieroſolymorum ſub patre militans, XII. propugnatores XII. ſagittarum ictibus confixit. Romæ tantæ civilitatis in imperio fuit, ut nullum omnino puniret: convictos adverſum ſeſe conjurationis ita dimiſerit, ut in eadem familiaritate, qua antea, habuerit. Facilitatis [4] tantæ fuit" [5] & liberalitatis", ut nulli quidquam negaret: & cum ab amicis reprehenderetur, reſpondit, *nullum triſtem debere ab Imperatore diſcedere.* [6] propterea cum quadam die in cœna recordatus fuiſſet, nihil ſe illo die [7] cuiquam præſtitiſſe,

φῆσαι δὲ ἐν κοινῇ ποτε συνόδῳ, ἢ μηδένα μετ' αὐτὸν βασιλεύσειν, ἢ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγενημένους. ἐτελεύτησε δὲ [[1] τῆς μὲν ἡλικίας ἔτει ἑξηκοστῷ ἐννάτῳ, τῆς δ' ἀρχῆς] ἐννάτῳ καὶ ἡμέραις ἑπτά.

ιδ'. Μετὰ τοῦτον τοίνυν διεδέξατο τὴν βασιλείαν Τίτος ὁ παῖς, [2] ὁμώνυμος μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν γενόμενος τῷ πατρί· ταῖς ἀρεταῖς ἁπάσαις πάντων εὐφημίαν νικῶν. τὸ πλῆθος γοῦν αὐτὸν Κοινὸν ἔρωτα προσηγόρευε. ἦν δὲ οὐχ ἧττον τὴν γλῶτταν ἠσκημένος εἰς λόγους, ἢ τὴν χεῖρα πρὸς μάχας· ἐν οὐδενὶ δὲ τοῦ εἰκότος τὸ μέτρον ὑπερέβαινεν. ἠγώνιστο δὲ καὶ τοὺς ἐν δικαστηρίοις ἀγῶνας· καὶ δημιουργὸς μέτρων ἄριστος ἦν, ὡς καὶ τραγῳδίαν Ἑλλάδι φωνῇ συνθεῖναι. ἡνίκα δὲ τῷ πατρὶ κατὰ τῶν Ἰουδαίων συνεστρατεύετο, δύω καὶ δέκα τῶν προμάχων ἰσαρίθμοις βέλεσι κατηγωνίσατο. καὶ γενόμενος ἐπὶ τῆς βασιλείας, οὕτως ἦν κοινὸς καὶ μέτριος, ὡς μηδένα μὲν ἀπαιτῆσαι τιμωρίαν, τοὺς δὲ ἐπ' αὐτῷ συστάντας [3] ἐκ συνωμοσίας ἀφεῖναί τε καὶ καταριθμῆσαι τοῖς φίλοις. τὸ μεγαλόψυχον δὲ αὐτοῦ καὶ φιλόδωρον τοσοῦτον ἦν, ὥστε αὐτῷ τινας εὐκολίαν ἐγκαλεῖν· τὸν δέ, ἀπολυόμενον τὴν κατηγορίαν, εἰπεῖν, μηδένα χρῆναι στυγνοτέραν ἔχειν ἀπὸ βασιλέως τὴν ἀναχώρησιν. δειπνοῦντα δέ ποτε, καὶ λογισάμενον, ὡς οὐδὲν οὐδεὶς ἐκείνην [4] εὖ πάθοι τὴν ἡμέραν, σχετλιά-

1 Deſunt L. 2 Deeſt L. F. LC 3 *Hieroſolymitanorum* L. 4 Deſunt L. 5 Deſunt L. LC. F. 6 Al. *præterea*. 7 *Quicquam* ---- *dixerit*. *Amici* S N, B. G. F. V. ----- 1 Defectum, qui fuit in exemplari, è Lat. textu explevit Sylb. 2 Quod metaphraſtes dicit, ὁμώνυμος μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν γενόμενος τῷ πατρί, *poſt patris obitum eodem quo pater nomine dictus*, ſignificare (ut notat Sylb.) videtur, Titum ante patris mortem appellatum fuiſſe tantummodo *Titum Flavium*; patre autem defuncto, aſſumpto ejuſdem cognomine, appellatum fuiſſe *Titum Flavium Veſpaſianum*. In Faſtis tamen etiam vivo patre T. *Flavius Cæſar Veſpaſianus* nominatur, Eutropiuſque ſimpliciter hic dicit, ὁ καὶ αὐτὸς ὁμωνύμως τῷ πατρὶ Οὐεσπασιανὸς ἐπικληθείς. 3 Sylb Auctor fuit ut cum Cellario ἐκ pro ἔξω ſubſtitueremus, poſtulante etiam Latino Eutropio. 4 Cum εὖ πάθοι ſubaudiendum παρ' αὐτοῦ. In ſequentibus verba Eutropii & reddidit metaphr. & veluti corollario quodam adjecto exornavit; non invenuſte.

dixit:

lixit : *amici, hodie diem perdidi.* Hic Romæ Amphitheatrum ædificavit, & quinque millia ferarum in dedicatione ejus occidit. Poſt hæc inuſitato favore [1] dilectus", morbo periit in ea, qua pater, villa, poſt biennium, menſes [2] octo, dies XX. quam Imperator erat factus, ætatis anno altero & quadrageſimo. Tantus luctus eo mortuo publicus fuit, ut omnes tanquam in propria doluerint orbitate. Senatus, obitu ipſius circa veſperam nunciato, nocte irrupit in curiam, & tantas ei [3] mortuo" [4] laudes gratiaſque congeſſit, quantas nec vivo unquam egerat, [5] nec præſenti". Inter divos relatus eſt.

XV. Domitianus mox accepit imperium, frater ipſius junior; Neroni, aut Caligulæ, aut Tiberio ſimilior, quam patri vel fratri ſuo. primis tamen annis moderatus in imperio fuit; [6] mox" ad ingentia vitia progreſſus, libidinis, iracundiæ, crudelitatis, avaritiæ, tantum in ſe [7] odium concitavit, ut merita & patris & fratris aboleret. Interfecit nobiliſſimos ex ſenatu : dominum ſe & deum primus appellari juſſit : nullam ſibi niſi auream & argenteam ſtatuam

στεν, καὶ καθάπερ αὐτῷ τῆς ἡμέρας ἀπολωλυίας, εἰπεῖν, οὐκ ἐβασίλευσα τὴν παροῦσαν ἡμέραν· οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἐμοῦ εὖ πέπονθε σήμερον. Κατασκευάσας δὲ Ῥωμαίοις τὸ καλούμενον Ἀμφιθέατρον, ἀπήρξατο τῆς ἐν αὐτῷ θέας, πεντακισχίλια μὲν ἐγκατασφάξας τῷ τόπῳ θηρία, πολλὴν δὲ καὶ ἄλλην ἐπιδειξάμενος πολυτέλειαν. Ἐτελεύτησε δὲ ὑπ' ἀρρωστίας, ἐν ᾧπερ καὶ ὁ πατὴρ ἀγρῷ, δύο τοῦ πατρὸς ὕστερον ἔτεσι, καὶ μησὶν ὀκτὼ, καὶ ἡμέραις εἴκοσι βασιλεύσας, προβὰς εἰς ἡλικίαν ἔτους ἑνὸς πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα· καὶ ἤγειρε τῷ δήμῳ πένθος μέγα, ὥστε κοινὸν αὐτὸ καὶ δημόσιον δογματισθῆναι· καὶ οὐ μᾶλλον ἦν πάντων, ἢ ἴδιον ἑκάστου τὸ πάθος. οὐδεὶς γὰρ ἦν, ὃς οὐ τῆς οἰκίας ἐποιεῖτο τῆς αὐτοῦ τὴν συμφοράν. ἀρχομένης γοῦν ἑσπέρας αὐτοῦ μεταστάντος, σύνοδος ἐγένετο τοῦ λαμπροῦ πλήθους ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, χάριτας ὁμολογούντων καὶ τεθνηκότι τῷ Τίτῳ· μόνος τε οὗτος ἐκ πάντων, πλείους ἐδέξατο θεραπείας ἐκ λόγων, ἢ ζῶντες ἕτεροι.

ιε'. Συνηριθμήθη δὲ τοῖς θεοῖς, τὴν βασιλείαν ἐπὶ τὸν νεώτερον ἀδελφὸν παραπέμψας Δομετιανόν. Ὃν Νέρωνα, ἢ Καλιγούλαν, ἢ Τιβέριον εἰπὼν, οὐκ ἄν τις ἁμάρτοι· τοσοῦτον εἶχε πρὸς αὐτοὺς τὸν ζῆλον, οὔτε τοῦ πατρὸς, οὔτε τοῦ ἀδελφοῦ μιμησάμενος οὐδέν. ἀλλ' ἐν προοιμίοις μὲν τῆς βασιλείας μετριότητός τινος ἐπεμελήθη· κατὰ μέρος δὲ αὔξων τὴν πονηρίαν, εἰς πᾶν προῆλθεν ἡδονῶν τε καὶ θυμοῦ καὶ ὠμότητος· καὶ ζῶντα ἐνίκα τῇ πλεονεξίᾳ· μῖσος οὖν, ὡς εἰκὸς, ἠκολούθει μέγιστον· ὥστε τῶν πατρῴων τε καὶ ἀδελφικῶν ἀγαθῶν τὴν μνήμην ἐκβαλεῖν. οὕτω γοῦν πολλοὺς μὲν ἀνῄρει τῆς συγκλήτου· θεὸν δὲ αὐτὸν ἠνάγκαζε προσαγορεύειν, οὐκ ἀνεχόμενος ἀνδριᾶσι, πλὴν χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς, τιμᾶσθαι, καὶ τούτοις ἐν

1 Deeſt LC. 2 *IX* G. 3 Deeſt V. 4 Ordinem debemus codd. MSS. Vulg. *gratias laudeſque.* 5 Deſunt G. 6 Deeſt B. 7 *Odii fomitem* V.

in

in Capitolio poni paſſus eſt: conſobrinos ſuos interfecit: ſuperbia quoque in eo exſecrabilis fuit. Expeditiones quatuor habuit: unam adverſus Sarmatas, alteram adverſus [1] Cattos, duas adverſum Dacos. de Dacis Cattiſque [2] duplicem triumphum egit: de Sarmatis ſolam lauream uſurpavit. Multas [3] tamen calamitates iiſdem bellis paſſus eſt. nam in Sarmatia [4] legio ejus cum duce interfecta: & à Dacis [5] Appius Sabinus conſularis, & Cornelius [6] Fuſcus, præfectus prætorio, cum magnis exercitibus occiſi ſunt. Romæ quoque multa opera fecit: in his Capitolium, & [7] Forum tranſitorium, Odéum, Porticum Iſeum, Serapéum, ac Stadium. Verum cum ob ſcelera univerſis exoſus eſſe cœpiſſet, interfectus eſt ſuorum conjuratione in palatio, anno ætatis [8] XLV. imperii quintodecimo. Funus ejus [9] ingenti dedecore per veſpillones exportatum, & ignobiliter [10] eſt ſepultum.

Καπιτωλίῳ. ἐπλήρωσε δὲ καὶ ἐμφυλίου τὰς χεῖρας αἵματος, τοὺς ἀνεψιοὺς ἀνελὼν, καὶ τὰ τῆς ὑπεροψίας ἤρετο. καὶ τὰς ἐκστρατείας ἐκ μεγίστων ἐποιήσατο συμφορῶν, ἐπὶ Σαρμάτας τε ἅμα καὶ Σκύθας, Δάκας τε ἅμα καὶ Κάττας· τάγμα τε ἓν ἀπώλεσε μετὰ τῶν στρατηγῶν· καὶ Σαβῖνος ὑπατικὸς καὶ Κορνήλιος Φοῦσκος ὕπαρχος ἔπεσον σὺν πολλῇ στρατιᾷ. ἐθριάμβευσε δὲ κατ' αὐτῶν ἀναιδῶς. καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὴν παροδικὴν ἀγορὰν, καὶ τὸ Ἴσιον, καὶ τὸ Σαράπιον, καὶ τὸ Στάδιον ᾠκοδόμησέ τε καὶ κατεκόσμησε. Μισοῦς δὲ ἐπὶ πλεῖστον προϊόντος, συνομόσαντες τῶν περὶ αὐτόν τινες ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς αὐτὸν διεχειρήσαντο· πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ τῆς ἡλικίας ἔτει, τῆς βασιλείας δὲ δεκάτῳ καὶ πέμπτῳ. τὰ νενομισμένα δὲ ἀπεπλήρωσε τῶν ἐν λόγῳ μὲν οὐδείς· μόνον δὲ οἱ ταῖς κοιναῖς ἐπιτεταγμένοι ταφαῖς, ἀφανῶς αὐτὸν, καὶ ὡς σῶμα ἀπερριμμένον, κατώρυξαν.

1 *Gothos* G. 2 Vulgo legitur *duplicem* [*quidem*. Mer. pro *duplicem* habet *publice*, ſed perperam. Noſter enim in hoc loco exſcripſit Suetonium, (c vi.) qui etiam *duplicem* dixit. 3 L. & Sylburgii eſt pro vulgari *quidem*. 4 Al. *legiones ejus cum duce interfectæ*. 5 *Oppius* B. N. G. 6 *Furcus* G. Sc. 7 Opera illa Domitiani corrupte & depravate à pleriſque ſcribuntur, v. g. LC. N. M. S. B. L. P. V. *forum tranſitorium divorum* habent: Sylburgius *divorum porticum* addit, *Odéum* negligit, &c. nos ſecuti ſumus Cellarium & Lævinum Torrentium in Notis ad Suetonii Domitian. c. v. 8 XXXV. B L. G. F. V. In LC. etiam XXXV. ſed ſuperſcriptum: *dicit Suetonius* XLV. 9 Al. *cum ingenti*. 10 Mer. non habet *eſt*.

EUTROPII

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER OCTAVUS.

I. ANNO octingenteſimo & quinquageſimo ab urbe condita, Vetere & Valente conſulibus, reſpublica ad proſperrimum ſtatum rediit, bonis principibus ingenti felicitate commiſſa. Domitiano enim, [1] exitiali tyranno, Nerva ſucceſſit; [2] vir" in privata vita moderatus & ſtrenuus; nobilitatis mediæ. qui ſenex admodum, operam dante Petronio Secundo, præfecto prætorio; item Parthenio [3] interfectore Domitiani, Imperator factus, æquiſſimum ſe [4] & civiliſſimum" præbuit. Reip. divina proviſione conſuluit, Trajanum adoptando. Mortuus eſt Romæ poſt annum & quatuor menſes imperii ſui, ac dies octo: ætatis ſeptuageſimo & altero anno. atque inter divos relatus eſt.

II. Succeſſit ei [5] Ulpius Trajanus Crinitus, natus Italicæ

ΒΙΒΛΙΟΝ ηʹ.

αʹ. [1] ΤΗΣ μὲν οὖν πόλεως ἦν ὀκτακοσιοστὸν καὶ πεντηκοστὸν ἔτος, τὴν ὑπάτων δὲ εἶχον ἀρχὴν Βετέριός τε καὶ Οὐάλης. τότε τοίνυν ἀνέθηλε τὰ τῆς Ῥώμης πράγματα, θαυμαστῶν ἐπιτυχόντα βασιλέων. Δομετιανοῦ γὰρ ἀπελθόντος ἐξ ἀνθρώπων, τοῦ πονηρίας πάντας [2] ὑπερβαλλομένου, διεδέξατο τὴν ἀρχὴν ἀνὴρ ἰδιώτης, ἄριστος δὲ καὶ τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμων, Νέρβας. εἰ καὶ ἧττον ἐπιφανῶν πατέρων· πρεσβύτης ἤδη παρελθὼν εἰς αὐτὴν, σπουδῇ Πετρωνίου Σεκούνδου καὶ Παρθενίου. τούτων ὁ μὲν ὕπαρχος ἦν· ὁ δὲ ἕτερος εἷς τῶν Δομετιανοῦ φονέων. οὗτος ἁπάσης ἀρετῆς οἱονεί τινας εἰκόνας διὰ τῶν ἔργων ἀναφήνας, προανηρπάσθη τοῦ τέλους. εἰσποιησάμενος γὰρ παῖδα Τραϊανὸν, ἐτελεύτησεν ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας τέσσαρας βασιλεύσας, ὀκτώ τε πρὸς ἡμέρας, ἑνὶ καὶ ἑβδομηκοστῷ τῆς ἡλικίας ἔτει. καὶ τῇ τῶν θεῶν ἐπεκλήθη προσηγορίᾳ.

βʹ. Φέρουσι τοίνυν τὴν βασιλείαν ἐπὶ τὸν πεποιημένον αὐτῷ Τραϊανόν.

1 Al. *exitiabili*. 2 Deeſt S. B. G. V. P. Mer. 3 *Interfectoribus* LC. 4 *Et utiliſſimum* V. P. Deſunt Sc. 5 Al. *Ulpius Crinitus Trajanus*. ---- 1 Exemplaris margini adſcripta hæc adnotatiuncula: ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως Νέρβα τοῦ αὐτοκράτορος, ἔτη ω̄ν. *Ab urbe condita uſque ad Nervam Auguſtum, anni* 850. 2 Rectius ὑπερβαλομένου, tempore præterito.

in Hiſpania, familia antiqua magis quam clara. Nam pater ejus [1] primum COS. fuit: Imperator autem apud [2] Agrippinam in Galliis factus eſt. Remp. ita adminiſtravit, ut omnibus principibus merito præferatur. Inuſitatæ civilitatis & fortitudinis fuit. Romanii imperii, quod poſt Auguſtum defenſum magis fuerat quam nobiliter ampliatum, fines longe lateque diffudit: urbes trans Rhenum in Germania reparavit: Daciam, [3] Decibalo victo, ſubegit, provincia trans Danubium facta in his agris, quos [4] nunc Taiphali, & Victophali & Thervingi habent. Ea provincia decies [5] centena millia in circuitu [6] tenet. Armeniam, quam occupaverant Parthi, recepit, [7] Parthamaſire occiſo, qui eam tenebat. Albanis regem dedit. Iberorum regem, & Sauromatarum, & [8] Boſporanorum, & Oſdroënorum, & Col-

1 Ἰταλικοῦ μὲν γένους, τεχθέντα δὲ ἐν Σπανίαις. πρόγονοι δὲ αὐτοῦ λαμπρὰν μὲν οὐ κατῆγον τὴν διαδοχήν, τιμὰς δὲ, ὧν διετύγχανον, ἐξ ἀρετῆς ἐσχηκότες· ὁ γοῦν πατὴρ αὐτοῦ τῶν ὑπατικῶν ἦν. οὗτος στρατηγὸς μὲν ἐγένετο τοῦ πρὸς Γάλλους πολέμου, στάντος ἐν Ἀγριππίνῃ. βασιλεύων δὲ ὁ Τραϊανὸς, οὕτω προέστη τῶν πραγμάτων, ὡς εἰκότως ἂν πάντων προτιμηθῆναι τῶν βασιλευσάντων. δημαγωγὸς γὰρ ἦν ἄριστος, καὶ ταῖς μάχαις ἀνδρειότατος. τὴν Ῥωμαϊκὴν γοῦν ἀρχὴν τῶν ἔμπροσθεν μόλις φυλάττειν δυνηθέντων, ηὔξησεν ἐπὶ πλεῖστον, καὶ τὰ ὅρια τῆς βασιλείας ὅσον ἐπὶ μήκιστον ἐξέτεινε. πόλεις γοῦν ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον ἐν μέσοις ἐδείματο τοῖς Γερμανοῖς. Δάκας τε, τὸν ἡγούμενον αὐτῶν καθελὼν Δεκίβαλον, ὑπηγάγετο· ἐπαρχίαν τε ὑπὲρ τὸν Ἴστρον κατεστήσατο, καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἅπασαν, ἣν νῦν Θαΐφαλοι καὶ Βικτόαλοι καὶ Τερβίγγοι προσοικοῦσι, συνῆψε τῇ βασιλείᾳ, χιλίοις διαμετρουμένην κύκλῳ σημείοις. τὴν Ἀρμενίαν τε ἀνεκτήσατο παρὰ Πάρθων· [2 Δαλμάτας τε ὑφ' ἑαυτῷ κατέστησε] τὸν Φαρτοσίριν ἀνελὼν, ὃς ἐτυράννει τοῦ ἔθνους. Ἀλβανοῖς τε αὐτὸς ἔδωκε βασιλέα· Ἰβήρων τε καὶ Σαυρομάτων, καὶ τῶν ἐν Βοσπό-

1 *Primus* B. Mer. 2 *Agrippinam civitatem in Gal.* ut habent quidam codd. 3 Cum litera (*i*) omnes fere libri ſcriptum habent, & metaphraſtes etiam Δεκίβαλλος. Alii autem *Decebalo.* quo modo expreſſit Plinius junior l. x. ep. 16. Græci quoque, Xiphilinus & Zonaras, Δεκίβαλος. Cod. N. vero pro *Decibalo* habet *Traſibalo.* 4 *Nunc Thaiphali, nunc Victohali & Terungiti habent* V. *Nunc Taiphali tenent, & Vict.* &c. Fr. *Nunc Taliphali habent & Thervingi. Ea prov.* LC. *Nunc Taiphali hab. & Thervingi. ea prov.* S. M. L. 5 *Centena in circ.* F. *Centena millia paſſuum in circ.* S. N. B. V. HM. 6 *Tenuit* V. S. HM. F. quod maluit Sylb. quoniam Dacia illa Tranſdanubiana, Gallieni temporibus amiſſa, poſt ab Aureliano plane intermiſſa eſt. 7 Sic ſcribere Cellario placuit, Xiphilinum ſecutus; nec multum differt HM. quæ *Tharmataſire* legit. Eutropii libri mirum in modum variant. Burd. *Pharnace Syro occiſo.* Mer. & codd. plerique noſtri *Sarmato rege occiſo.* S. B G. V. *Sarmato rege Syriæ occiſo.* 8 *Boſphortinorum* LC. ------ 1 Metaphr. nimis late reddidit verba Eutropii. is enim non modo Italici generis Trajanum fuiſſe dicit, ſed etiam *Italicæ in Hiſpania natum*, ἐν Ἰταλικῇ τῆς Ἰσπανίας γεγεννημένον: quam civitatem præter cæteros agnoſcunt etiam Ptolemæus & Stephanus Byzantius. 2 Verborum, quæ hîc incluſi ſunt, nullum veſtigium in Latinis, neque in Hiſtoria Miſcella, apparet. Unde nec depravationis ſuſpicione carent. *Dalmatas* enim intelligere, cum locorum natura pugnat.

chorum,

horum, in fidem accepit. [1] Carduenos, Marcomedos occupavit: & Anthemuſium, magnam Perſidis regionem; Seleuciam & Cteſiphontem, Babylonem & [2] Edeſſios vicit ac tenuit: uſque ad Indiæ fines & [3] mare rubrum acceſſit: atque ibi tres provincias fecit, Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam, cum his gentibus [4] quæ Madenam attingunt. Arabiam poſtea in provinciæ formam redegit. in mari rubro claſſem inſtituit; ut per eam Indiæ fines vaſtaret. [5] Gloriam tamen militarem civilitate & moderatione ſuperavit, Romæ & per provincias æqualem ſe omnibus exhibens; amicos ſalutandi cauſa frequentans, vel ægrotantes; vel cum feſtos dies habuiſſent, convivia cum iiſdem indiſcreta viciſſim habens; ſæpe in vehiculis eorum ſedens: nullum

ω, ἐπὶ δὲ Ἀραβίων καὶ Ὀσδροηνῶν τοὺς βασιλεύοντας, ὑποσπόνδους ἐποιήσατο. καὶ τὴν τε [1] Καρδουηνῶν καὶ Μαρκομήδων, καὶ τὴν Ἀνθεμουσίαν, χωρίον Περσῶν εὐρύ τε καὶ εὔγαιον· Σελεύκειάν τε καὶ Κτησιφῶντα καὶ Βαβυλῶνα προσεκτήσατο. [2] Ἐδεσσηνοὺς τε μάχῃ νικήσας, κτῆμά τε καὶ τούτους αὐτοῦ ποιησάμενος, ἄχρις αὐτῶν ἐχώρησεν Ἰνδῶν, καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς καλουμένης θαλάσσης. ὅθεν ἀρξάμενος, τρεῖς ἐπαρχίας κατῴκισεν, Ἀρμενίαν τε καὶ Ἀσσυρίαν, καὶ τὴν μέσην τῶν ποταμῶν· ἧς μέρος ἦν καὶ ἡ τῶν [3] Ναρκιύων χώρα. πρὸς τούτοις καὶ τὴν Ἀραβίαν ἐπαρχίαν ἐποίησε· στόλον δὲ ἐγκατέστησε κατὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· ὥστε αὐτῷ καὶ διὰ θαλάττης ἐξεῖναι πολιορκεῖν Ἰνδούς. Τοιαῦτα δὲ ὄντα τὰ κατὰ τοὺς πολέμους, ὑπεχώρει τοῖς περὶ τὰ πολιτικὰ θαύμασιν. οὔτε γὰρ πλέον, οὔτε ἔλαττον εἶχεν ἕτερος ἑτέρου· οὕτω δὲ ἐπεμελεῖτο τῶν πρὸς τοὺς φίλους καθηκόντων, ὥστε συνήθως παρ' αὐτοὺς φοιτᾶν ἢ νόσῳ κατακεκλιμένους, ἢ καὶ προσηγορίας μόνης χάριν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἑορτάζουσιν, ἰδίας τινὰς πανηγύρεις ἐποίει καὶ συνειστιᾶτο· ἀμοιβαίοις τε καὶ αὐτὸς εὐωχίαις αὐτοὺς ἐγέραιρεν. ἐχρῆτο δὲ καὶ τοῖς ὀχήμασιν ἐκείνων, τὸν βασιλι-

1 Sic B. N. G Burd. HM F. nec aliter LC. niſi quod *Chardicenos* legat. Noſtram lectionem confirmat Sextus Rufus c. xx. adeo ut Sylb. nil dubitet pro metaphraſtæ Ἀρδουηνῶν legendum eſſe Καρδουηνῶν. Eutropiani libri excuſi fere omnes habent *Adiabenos*, ſi Pariſienſem, in quo etiam legitur *Carduenos*, & Ven. in quo *Cardivenos*, excipias. *Carduena* autem, vel *Corduena*, eſt una ex quinque Tranſtigritanis regionibus, quas, exſtincto Juliano Apoſtata, Jovianus Imperator, ut pacem & reditum impetraret, Perſis conceſſit, Ammian. Marcell. lib. xxv. c. 7. Pariter Zoſimus lib. III. in Joviano, illas τριακοντούτεις σπονδάς, *inducias xxx. annorum* deſcribit ita: συνεδόκει δὲ, Ῥωμαίους τοῦτε Βαβδικηνῶν ἔθνους ἐκστῆναι τοῖς Πέρσαις, ἔτι δὲ Καρδουηνῶν, id eſt, *utrinque conſenſum, ut Romani Babdicenorum gentem Perſis cederent, itemque Carduenorum*, &c. 2 *Meſſenios* LC. S. B. N. G. L. V. *Edeßam* HM. 3 *Ad mare* V. 4 Ita LC. S B. G. L. Sc HM. Alii *Medenam* & *Macedenam*. Plurimorum interpretum conſenſu eſt *Media*. Vide Sylburgium, Glareanum, &c. Sed *Madenam* Sextus Rufus c. xv. vocat *optimam Armeniorum regionem*. Ed. Ven. legit. *qua ad eam attingunt.* 5 *Gloriam militarem* &c. V. *Gloria tamen militari omnes, civilitate & mod.* N. ---- 1 Sic legend. pro Ἀρδουηνῶν. 2 Scriptum erat Μεσσηνίους, quod depravatum eſſe putat Cellarius; ſic autem ſcriptum fuiſſe in exemplari quo uſus fuit metaphraſtes, ex *Meßenios* codicum noſtrorum conſtat. Zoſimus autem lib III. de Juliano, Ἐδεσσηνοὺς in his oris ponit, unde ſcriptio Cellarii Ἐδεσσηνίους, duplicata ſolum litera ad Latinorum imitationem, deſumpta poſiſſimum eſt. 3 Mendi ſuſpectum nomen.

ſenatorem lædens, nihil injuſtum ad augendum fiſcum agens: liberalis in cunctos, publice privatimque ditans omnes & honoribus augens, quos vel [1] mediocri familiaritate cognoviſſet: orbem terrarum ædificans; [2] multas" immunitates civitatibus tribuens; nihil non tranquillum & placidum agens; adeo ut omni ejus ætate [3] unus ſenator damnatus ſit, [4] is tamen per ſenatum, ignorante Trajano. Ob [5] hoc per Orbem terrarum [6] deo proximus", nihil non venerationis meruit & vivus & mortuus. Inter alia dicta hoc ipſius fertur egregium. amicis enim culpantibus, quod nimis circa omnes [7] communis eſſet, reſpondit: *Talem ſe imperatorem eſſe privatis, quales eſſe ſibi imperatores privatus optaſſet.* Poſt [8] ingentem igitur gloriam, belli domique quæſitam, è Perſide rediens, apud Seleuciam Iſauriæ profluvio ventris exſtinctus eſt. Obiit autem ætatis [9] anno LXIII. menſe nono, & die quarto: [10] imperii anno XIX. menſe VI. die XV". Inter divos relatus eſt, ſoluſque [11] omnium intra urbem ſepultus. Oſſa ejus, [12] collocata in

καὶ ἀπολιπὼν δίφρον. οὐδενί τε τῶν Ῥώμῃ λαμπρῶν ἐπήγαγε βλάβην· οὐδὲ ηὔξησε τοὺς θησαυροὺς ἐξ ἀδίκου προσθήκης. φιλοδωρότατός τε ἦν, δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ· καὶ περὶ τὸ διδόναι τὰς ἀρχὰς ἀφθονώτατος. πλέον δὲ ἦν τὸ περὶ αὐτὸν ζῶντα τοῖς φίλοις. οἰκοδομημάτων δὲ αὐτῷ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης πολὺς ἦν ὁ λόγος· καὶ ταῖς πόλεις ἀτελείας ἠξίου. κεφάλαιόν τε τῆς ἡμερότητός τε αὐτοῦ καὶ φιλανθρωπίας, παρὰ πάντα τὸν τῆς βασιλείας χρόνον, εἷς [1 βουλευτὴς] ὑπέμεινε θάνατον, τῆς συγκλήτου τὴν ψῆφον ἐπαγαγούσης, ἀγνοοῦντος τοῦ βασιλέως. Τούτων ἕνεκα κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἰσόθεος ὑπείληπτο, καὶ ταῖς τῶν κρειττόνων ἐτιμᾶτο τιμαῖς. καὶ γὰρ δὴ κἀκεῖνο περὶ αὐτοῦ φασὶν, ὅτι δή τινων αὐτοῦ τὴν πολλὴν κοινότητα καταμεμφομένων, ἀποκρίναιτο, χρῆναι τὸν βασιλέα τοιοῦτον εἶναι πρὸς τοὺς ἰδιώτας, οἷον ἰδιώτης ἄν τις εὔξαιτο τὸν βασιλέα περὶ αὐτὸν εἶναι. Τοσαύτης δὴ συγκεκροτημένης αὐτῷ τῆς εὐκλείας ἔν τε πολέμοις καὶ ἡσυχίαις, ἐκ τῆς Περσικῆς ἐπανιὼν, [2] πρὸς Σελευκείᾳ τῇ τῶν Ἰσαύρων, ὑπενεχθείσης ἀθρόως τῆς γαστρὸς, διεφθάρη· τὸν μὲν ἡλικίας τρίτον καὶ ἑξηκοστὸν ἄγων ἔτος καὶ μῆνας ἐννέα, καὶ ἡμέρας πέντε· τῆς δὲ βασιλείας ἐνιαυτοὺς ἐννεακαίδεκα καὶ μῆνας ἕξ, καὶ ἡμέρας πεντεκαίδεκα. μόνῳ τε αὐτῷ τάφος ἐγένετο κατὰ μέσην τὴν Ῥώμην ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ἣν αὐτός τε ἐδεί-

1 *Mediocritate cognov.* Sc. 2 Deeſt LC. 3 Ita S. N, M. L. F. P. Alii *unus tantum Senator.* 4 Al. *atque is.* 5 *Hac* S. B. N. L. HM. 6 Deſunt LC. *Deo proximus videbatur* G. 7 Sic codd. MSS & primitivæ editiones, alii perperam *comis*: Veteribus enim dici ſolebat *vir communis*, de humano & benefico, ut optime oſtendit cl. Juretus in notis ad Symmachi epp. l. II. ep. 79. Favet metaphraſtæ κοινότητα. 8 *Ingentem ſibi gloriam* V. 9 *Anno LXIII. menſe uno, die quarto* F. LC. S. N. B. G. L. In vulg. edd. *anno LXII menſe nono, & die quarto.* 10 Deſunt Sc. V. 11 *Omnium Imperatorum intra* V. 12 *Collata in urnam auream* LC. S. N. B. Burd.

1 Incluſum addidit de ſuo Sylburgius, ut ſententiam imperfectam ſuppleret. 2 Ejuſdem Sylburgii emendatio eſt. Perperam enim ſcriptum fuit τὸ ἐν pro πρός.

urna

[u]rna aurea in foro, quod ædificavit, ſub columna [1] ſita ſunt: [c]ujus altitudo [2] CXLIV. pedes habet. Hujus tantum memoriæ delatum eſt, ut uſque ad noſtram ætatem non [3] aliter [i]n ſenatu principibus acclametur, niſi [4] FELICIOR AUGUSTO, MELIOR TRAJANO. Adeo in eo gloria bo[n]itatis obtinuit, ut vel aſſentantibus, [5] vel vere laudantibus", [o]ccaſionem magnificentiſſimi præſtet exempli.

III. Defuncto Trajano, Ælius Adrianus creatus eſt princeps; ſine aliqua quidem voluntate Trajani, ſed operam [d]ante [6] Plotina Trajani uxore. nam eum Trajanus, quanquam [7] conſobrinæ filium, vivens noluerat adoptare. Natus & ipſe [8] Italicæ in Hiſpania. qui Trajani gloriæ invidens ſtatim provincias tres reliquit, quas Trajanus [9] addiderat; & de Aſſyria, Meſopotamia, & Armenia revocavit exerci-

μέγα, καὶ κατωνόμασεν ἑαυτοῦ. κίων δὲ μηνύει τὴν ταφὴν, εἰς ὕψος τεσσαράκοντα καὶ τεσσάρων ποδῶν ἐγηγερμένος. τοιαύτη δὲ τούτου τοῦ βασιλέως ἡ μνήμη καὶ μετὰ ταῦτα διέμεινεν, ὥστε ὁπόταν ἡ σύγκλητος εἰς τὸ βουλευτήριον ἐπ' εὐφημίαις τῶν βασιλευόντων [1] συνίῃ, τοιαύτην τινὰ γίνεσθαι φωνὴν, Εὐτυχέστερος Αὐγούστου, τοῦ Τραϊανοῦ βελτίων. καὶ τὴν εἰκόνα ταύτην ποιοῦνται κόσμον οἱ κολακεύοντες, ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐπαινοῦντες.

γ'. Παρὰ τούτου τὴν βασιλείαν Ἀδριανὸς ἐδέξατο· Τραϊανοῦ μὲν οὔτε βουληθέντος, οὔτε ἐντειλαμένου· τῆς δὲ ἐκείνου γαμετῆς Πλωτίνης κατεπραξαμένης. οὐδὲ γὰρ ἀνεψιδοῦν ὄντα αὐτὸν εἰσεποιήσατο Τραϊανός. [2] πατρῴων δὲ ἦν καὶ οὗτος Ἰταλῶν, ἐν Ἱσπανίαις τεχθείς τε καὶ τραφείς. εὐθὺς μὲν οὖν εἷλεν αὐτὸν τῆς Τραϊανοῦ δόξης φθόνος· [3] καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἃς κατεστήσατο, πάμπαν τὴν φυλάττουσαν αὐτὰς στρατιὰν ἀνακαλεσάμενος συνέστειλέ τε τοὺς τῆς βασιλείας

1 *Poſita ſunt* LC. N. S. B. G. L. F. V. 2 *CXL*. B. Sc. HM. P. V. A metaphraſi centenarius numerus abeſt. 3 *Aliud* Sc. 4 *Felicior aut melior Trajano* L. *Felicior Octaviano melior Traj.* G. 5 Deſunt Mer. habent vero Græcus & codd. MSS. LC. legit *vel laudantibus*, omiſſo *vere*. 6 *Plotinia* L. 7 *Conſobrina ſua* S. B. M. L. V. 8 *In Italia, qui* N. 9 *Addiderat, i. e. Syriam & Meſopotamiam, Armeniam, revocavitque exinde* 8. B. G. V. Sc. P. ---- 1 Sylb. auctore factum eſt ex depravato συνήει. 2. Idem à metaphraſte commiſſus error qui ſupra. nam hîc quoque nimis late reddita ſunt verba Eutropii, *natus & ipſe Italicæ in Hiſpania*: quæ proprie ſonant: ἐγεγένετο δὲ καὶ αὐτὸς ἐν Ἰταλικῇ τῆς Ἱσπανίας· vel, ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὴν πατρίδα Ἰταλικήσιος, ἐξ Ἱσπανίας. cives enim hujus Italicæ, Ἰταλικησίους fuiſſe dictos, (id eſt Italicenſes) teſtatur Stephanus Byzantius. Hanc depravationem verborum Eutropii etiam obſervavit Caſaubonus, in notis ad Spartianum: qui tamen putat Eutropium falli, & Spartiano fidem habet potius, apud quem: *natus eſt Romæ*, &c. Erroris vero cauſſam fuiſſe conjectat iſtam: quod parentes Hadriani domicilium Italicæ haberent; Romam autem non aliter quam rationibus ipſorum id poſtulantibus commearent. Propterea & Spartianus propriam Hadriani patriam, etſi Romæ nati, Italicam, ſive Bæticam, in qua fuit Italica, poſtea nominat. 3 Et hiſtoria & ſtructura (notante Sylb.) mutilata eſt; librarii fortaſſe magis quam metaphraſtæ culpa. Latina talem quampiam requirunt metaphraſin: καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἃς ὁ Τραϊανὸς κατεστήσατο, τρεῖς παραχρῆμα κατέλιπε· κἀκ τῆς Ἀσσυρίας, Μεσοποταμίας τε καὶ Ἀρμενίας, τὴν φυλάττουσαν αὐτὰς στρατιὰν ἀνακαλεσάμενος, συνέστειλε τοὺς τῆς βασιλείας ὅρους ἐντὸς εὐφρ.

tus,

tus, ac finem imperii eſſe voluit Euphratem. Idem de Dacia facere conatum, amici deterruerunt; ne multi cives Romani barbaris traderentur: propterea quod Trajanus, victa Dacia, ex toto orbe [1] Romano infinitas eo copias hominum tranſtulerat, ad agros & urbes colendas. [2] Dacia enim diuturno bello Decibali viris fuerat exhauſta. Pacem tamen omni tempore imperii ſui habuit; ſemel tantum per præſidem dimicavit; orbem Romanum circumivit, & multa ædificavit. Facundiſſimus Latino ſermone, Græco eruditiſſimus fuit: non magnam clementiæ gloriam habuit; diligentiſſimus tamen circa ærarium, & militum diſciplinam. Obiit in Campania, major ſexagenario, [3] imperii anno XXI. menſe X. die XXIX. Senatus ei tribuere noluit divinos honores. tamen cum ſucceſſor ipſius Titus Aurelius Fulvius [4] Antoninus hoc vehementer exigeret, & univerſi ſenatores palam reſiſterent, tandem [5] obtinuit.

IV. Ergo Adriano [6] ſucceſſit T. Antoninus Fulvius Bojonius, idem etiam Pius nominatus; genere claro, ſed non admodum vetere; vir inſignis, & qui merito Numæ

ὅρους ἐντὸς Εὐφράτου ποταμοῦ. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ὅμοια καὶ περὶ τῶν Δακῶν, οἱ φίλοι διεκώλυσαν· τοὺς γὰρ ἀποίκους, τοὺς ἐκ τῶν πολιτῶν Ῥωμαίων ὑπὸ Τραϊανοῦ μεταστάντας, οἰκήσεως ἕνεκα καὶ γεωργίας, ἀνόσιον εἶναι γίγνεσθαι βαρβάρους. τοῦ γὰρ οἰκείου πλήθους ἀπεσεσύλητο, τῷ χρονίῳ πολέμῳ καταναλωμένου. εἰρήνης γε μὴν καὶ ἡσυχίας πολλὴν ἐποιήσατο πρόνοιαν, πλὴν μιᾶς μικρᾶς τε καὶ ἀσήμου μάχης, ἣν δι' ἑνὸς τῶν ἀρχόντων συνεκρότησε. περιῆλθε δὲ τὴν βασιλευομένην ἅπασαν· καὶ τοῖς οἰκοδομήμασι πολλὴν εἰσήνεγκε σπουδήν. γλώττῃ τε τῇ Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων ἐπίσης ἐξέλαμψε· καὶ ἡμερότητος μὲν παντελῶς ἀπεῖχε· τῶν χρημάτων δὲ καὶ τῶν θησαυρῶν ἐπεμελήθη, καὶ τῆς στρατιωτικῆς τάξεώς τε καὶ ἁρμονίας. ἐτελεύτησε δὲ περὶ τὴν Καμπανίαν, ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη, ἕνα καὶ εἴκοσι βασιλεύσας ἐνιαυτοὺς, καὶ μῆνας δέκα, καὶ ἡμέρας ἐννέα. πάντων δὲ ἀντιλεγόντων χρῆναι τὰς θείας αὐτῷ νομισθῆναι τιμὰς, ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Μάρκος Ἀντωνῖνος ἐξῄτησε χάριν· καὶ τὰς τῶν ἀνθισταμένων βιασάμενος γνώμας, ἔτυχεν.

δ'. Ἐβασίλευσε τοίνυν αὐτὸς ἕτερος Ἀντωνῖνος Φούλβιος, ὃς καὶ Βοϊώνιος ἐπεκλήθη, καὶ Πίος· ἐκ γένους τε καλὸν λαμπροῦ, τό γε εἰς τοὺς ἐγγὺς προγόνους· παλαιότητα γὰρ οὐκ εἶχε διεγνωσμένην.

1 *Romanorum* V. 2 *Dacia en. d. b. Decibali res fuerant exhauſta* S. B. G. V. P. *Dacia enim diuturno bello fuerat exhauſta* N. *Dacia en. d. b. Decibali vires fuerant exhauſta* HM. 3 *Imperii anno XX. Senatus nolebat ei tribuere div.* V. *Imp. anno XX. menſ. X.* &c. LC. N. B. *Imp. a. XXI. m. X. die IX.* Gr. *die XXIX.* etiam probat Dionis Epitome. 4 *Antonius* S. L. 5 *Obtinuit. Hujus Trajani elegans ingenium his verſibus cognoſcitur. Trax puer* &c. S. B. 6 *Succeſſit Ant. F. &c.* LC. *Succeſſit Marcus Ant. Fulv. Bojonius* S. *Suc. Marcus Antonius Fulv. Bœnius* N. M. *Suc. M. Antonius Fulvius Bovinius* B. *Suc. M. Antoninus Fulvius Bormus* L. *Suc. M. Antoninus Fulvius Bojoinus* Sc. *Suc M. Antoninus Ful. Boi.* V. *Suc. T. A. F. Bœnius* LC.

Pom-

Pompilio [1] conferatur; ita ut [2] Romulo Trajanus æquetur. Vixit ingenti [3] honeſtate privatus; majori, in imperio, nulli [4] acerbus, cunctis benignus. in re militari moderata gloria, defendere magis provincias, quam amplificare, ſtudens, viros [5] æquiſſimos ad adminiſtrandam rempublicam quærens; [6] bonis honorem habens, improbos ſine aliqua acerbitate deteſtans: regibus amicis [7] venerabilis non minus quam terribilis; adeo ut [8] barbarorum [9] plurimæ nationes, depoſitis armis, ad eum controverſias ſuas liteſque deferrent, ſententiæque ejus parerent. Hic ante imperium ditiſſimus, opes quidem [[10] omnes] ſuas ſtipendiis militum, & circa amicos liberalitatibus minuit; verum ærarium opulentum reliquit. Pius propter clementiam dictus eſt. Obiit apud [11] Lorium, villam ſuam milliario ab urbe XII. [12] vitæ anno LXXIII. imperii XXIII. atque inter divos relatus eſt, & merito conſecratus.

V. Poſt hunc imperavit Marcus [13] Antoninus Verus;

δικαίως τ' ἂν ἐξισωθεὶς [1] τῷ Νουμᾷ Πομπιλίῳ, ὥσπερ οὖν καὶ Τραϊανὸς Ῥωμύλῳ. οὗτος σεμνὸς μὲν ἦν καὶ ἰδιωτεύων, οὐ διέφθειρε δὲ αὐτὸν οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, τραχύτητος πάμπαν ἀπέχων, ἥμερος δὲ πρὸς ἅπαντας καὶ ἁπλοῦς· ἐπιστήμῃ δὲ τῶν πολεμικῶν κεκοσμημένος· ἀδίκων δὲ οὐκ ἐπαίρων πόλεμον. φυλάττειν γὰρ ἦν αὐτῷ τὰ κτηθέντα σκοπός, οὐχ ἕτερα προσθεῖναι. καὶ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἄνδρας ἦγεν ἐπὶ τὰς ἀρχάς, καὶ πάσης τιμῆς ἠξίου· τῶν πονηρῶν δὲ ἕκαστος αὐτῶν [2] ἀφίστατο, μηδεμίαν περιστελλόμενος συμφοράν. τοῖς [3] ἐνσπόνδοις δὲ τῶν κατὰ ἔθνη βασιλέων, φοβερός τε ἦν ἅμα καὶ ἐπέραστος, ὥστε πολλοὺς τῶν βαρβάρων, ἀποθεμένους τὰ ὅπλα περὶ τῶν διαφορῶν, ὑπ' αὐτοῦ κρίνεσθαι, στέργειν τε ἅπερ ἂν γνοίη. πλοῦτον δὲ ἔχων πρὸ τῆς βασιλείας οὐκ ὀλίγον, μετὰ τὴν βασιλείαν ἐξεκένωσεν ἅπαντα τῷ στρατῷ καὶ τοῖς φίλοις. ὥστε τὰ δημόσια χρήματα, τῆς δαπάνης εἰκότως γιγνομένης, πολυπλασιασθῆναι. Εὐσεβὴς δὲ ἐπικληθεὶς διὰ τὴν φιλανθρωπίαν, τελευτᾷ τὸν βίον ἐν ἀγρῷ. (Λώριον ἦν ὄνομα αὐτῷ, τῆς Ῥώμης πόρρω δυοκαίδεκα σημείων) ἑβδομηκοντατριέτης γενόμενος, βασιλεύσας δὲ τρία καὶ εἴκοσιν ἔτη. καθιερώθη καὶ οὗτος δόγματι κοινῷ.

έ. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Μάρκος Ἀντωνῖνος Οὔηρος ἐξ ἐπιφανῶν καὶ οὗτος πατέρων. τὸ γὰρ δὴ γένος αὐτοῦ

1 *Comparatur* Sc. 2 *Romulo & Trajano aq.* G. V. Sc. 3 Sic codd. MSS. & optimæ edd. al. *honore.* 4 *Moleſtus* LC. 5 Al. *juſtiſſimos.* 6 *Bonos honorabiliter habens* G. *Bonos in honore hab.* S. B. 7 *Venerabilis magis quam ter.* N. 8 *Barbariſſimorum* L. 9 *Primæ nationes* F. 10 Incluſum adjectum ex cod MSS. noſtris & F. probantibus Sylb. & Cellario. 11 Seu *Laurium*, villam in via Aurelia. Vide Capitol. in Pio. c. I. S. B. G. V. legunt *Orium.* Sc. *Lotios.* HM. *Lorias.* 12 *Vitæ anno LXXVII. imp. XXIII. atque &c.* S. N. B. M. G. V. *Vitæ anno, atque inter Divos &c.* LC. *Vitæ anno LXXIII. atque inter Divos &c.* L *Vitæ anno LXXVIII. imp. XIV. atque &c.* Sc. 13 *Antonius* N. G. M. L. —— 1 Τῷ Νουμᾷ ſubſtituit Sylb. in locum mendoſe ſcripti τοὔνομα. 2 In Sylb excuſum erat περίστατο, ſenſu plane contrario. Sylburgius hæc verba addiderat: *Si vera lectio* περίστατο, *ſignificabat* αὐτῶν ἐκωλύετο, *is prohibebatur, ſeu excludebatur ab honoribus.* Sed quod vel inuſitata, vel durior ſaltem hæc ſignificatio eſt, maluit Cellarius, ſyllaba mutata, ἀφίστατο, *arcebatur, removebatur,* ſcribere. 3 Pari corruptela (inquit Cel.) ſcriptum fuerat ἀσπόνδοις, ſenſu inepto atque falſo. Latinus enim habet *reges amicos.*

haud

haud dubie nobiliſſimus: quippe cum ejus origo paterna à Numa Pompilio, materna à [1] Salentino rege penderet: & [2] cum eo L. Annius Antoninus Verus. tuncque primum Romana reſpub. duobus, æquo jure [3] imperium adminiſtrantibus, paruit: cum uſque ad [4] eos ſingulos [5] ſemper" habuiſſet Auguſtos. Hi & genere inter ſe conjuncti fuerunt, & [6] affinitate. nam Verus [7] Annius" [8] Antoninus, [9] M. Antonini filiam in matrimonium habuit: M. [10] autem" Antoninus gener Antonini Pii fuit per uxorem [11] Galeriam Fauſtinam juniorem conſobrinam ſuam. Hi bellum contra Parthos geſſerunt; qui poſt victoriam Trajani tum primum rebellaverant. Verus [12] Antoninus" ad id profectus eſt: qui Antiochiæ & circa Armeniam agens, multa per duces, & ingentia patravit: Seleuciam, Aſſyriæ urbem nobiliſſimam, cum [13] quadraginta millibus hominum cepit: Parthicum triumphum revexit; cum fratre eodemque ſocero triumphavit. Obiit tamen in Venetia, cum à Concordia [14] civitate" [15] Altinum proficiſceretur, & cum fratre in vehiculo

πρὸς τὸν Νουμᾶν Πομπίλιον ἀνεφέρετο τὸ πατρῷον· μητρὸς δὲ ἦν ἐκ βασιλικοῦ σπέρματος κατιούσης. Σολεντῖνος γὰρ ἦν βασιλεύς τις, ὁ ταύτης προπάτωρ· καὶ συνεβασίλευσεν αὐτῷ Λούκιος Ἀντωνῖνος Οὐῆρος. καὶ τότε δὴ πρῶτον ὑπὸ δύο τὰ Ῥωμαίων βασιλεῦσιν ἤγετο, τῶν πρόσθεν καθ' ἕνα βεβασιλευκότων. συνῆγαγε δὲ αὐτοὺς καὶ συγγένεια, ἄλλη τε καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ γάμου. ὁ γὰρ Ἄννιος Ἀντωνῖνος Οὐῆρος, τοῦ Μάρκου Ἀντωνίνου κηδεστὴς ἦν ἐπὶ θυγατρί. [1] ἐκεῖνος δὲ ἐπ' ἀνεψιᾷ κηδεύσας ἐτύγχανεν Ἀντωνίνῳ τῷ Πίῳ. Οὗτοι δὲ βασιλεύοντες, ἐπήγαγον Πάρθοις πόλεμον, τότε πρῶτον ἀντιπαρασκευαζομένοις μετὰ τὴν Τραϊανοῦ νίκην. καὶ στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτοὺς Λούκιος Ἄννιος Ἀντωνῖνος· τὰς διατριβὰς δὲ περὶ Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Ἀρμενίαν ποιούμενος, διὰ τῶν στρατηγῶν ἅπαντα κατώρθου· καὶ Σελεύκειαν, τὴν Ἀσσυρίων πόλιν ἐπιφανεστάτην, ἑλὼν, μετὰ τῶν ἐγκαθημένων αὐτῇ στρατιωτῶν τετρακισμυρίων, ἐθριάμβευσεν ἐπὶ τῇ νίκῃ, κοινωνὸν ἔχων τοῦ θριάμβου τὸν κοινωνὸν τῆς βασιλείας, καὶ τοῦ γένους τὸν κηδεστήν. ἐτελεύτησε δὲ ἐν Βενετίᾳ, φερόμενος ἐπ' ὀχήματος ἅμα τῷ συμβασιλεύοντι, (πορεία δὲ ἦν αὐτοῖς ἀπὸ Κονκορδίας εἰς Ἄλτινον) νόσον ὑπομείνας [2] τὴν ἀποπληξίαν. συνηλθ-

1 *Solentino* S. N. F. M. G. L. V. 2 *Cum eo L. Annius Severus* G. *Cum eo Annius Antoninus Ver.* L. LC. *Cum eo L. Annius Antonius Ver.* N. M. 3 *Imperatoribus* G. 4 Ita S. B. V. P. Mer. Cæteri *eum.* 5 Deeſt G. 6 *Affinitate. nam Severus Antonius gener Antonini Pii fuit per uxorem Galeriam: & per Fauſtinam juniorem Galeria conſobrinam ſuam. Hi bel.* V. 7 Deeſt L LC. Barthius [Adverſ. l. I. c. 11.] legit *Ælius Ant.* 8 *Antonius* L. M. N. & ſic in ſeqq. 9 Deſunt uſq; ad *gener* S. G. 10 Deeſt Sc. 11 *Calearcam* LC. *Valeriam* Sc. 12 Deeſt M. In V. autem pro *Verus Ant.* legitur *Severus & Antonius.* 13 Sylburgii emendatio eſt. Alii enim *quadringentis* vel *quingentis* habent: Metaphraſtes τετρακισμυρίων στρατιωτῶν. 14 Deeſt L. 15 *In Altinum* M. *In Altinum f. Maltinum* B. *In Albinum* S. N. *In Altinum civitatem* L.
---- 1 Sylburgius ſic mutavit manu exarati libri verba: ἐκεῖνον δὲ ἀνεψιᾷ, omiſsâ præpoſitione. Sententia autem hujuſcemodi eſt: *ille vero Antonini Pii gener erat, ducta in matrimonium conſobrina ejus.* 2 Loco articuli τὴν in MS. erat τε, quod mutavit ſæpe laudatus cenſor,

ſederet,

ederet, ſubito ſanguine ictus, caſu morbi, quem Græci ἀπό-πληξιν vocant. vir ingenii parum civilis; reverentia tamen ratris nihil unquam atrox auſus. Cum obiiſſet undecimo mperii anno, inter divos relatus eſt.

VI. Poſt eum [1] Marcus" [2] Antoninus ſolus rempub. tenuit, [3] quem mirari facilius quis quam laudare poſſit. [4] A" principio vitæ tranquilliſſimus: adeo ut [5] in infantia quoque vultum nec ex gaudio, nec ex mœrore mutaret. Philoſophiæ deditus Stoicæ; ipſe etiam non ſolum [6] vitæ moribus, ſed etiam eruditione Philoſophus. tantæ admirationis adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinquere: adoptato [7] tamen Antonino Pio generum eſſe ei idcirco voluerit, ut hoc ordine ad imperium perveniret. Inſtitutus eſt ad philoſophiam per Apollonium [8] Chalcedo-

νίσθη τε τοῖς θεοῖς, ἀπολειφθεὶς ἀνὴρ ..ριος τε καὶ ἀγαθὸς εἶναι. καίτοιγε οὐκ ἦν, ἀλλ' ἐπέκρυπτεν αὐτὸν ἡ τοῦ βασιλέως ἀρετή.

ϛ'. Μόνος τοίνυν ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς [1] ἕτερος Ἀντωνῖνος [ὁ] Μάρκος, [2] οὗ θαῦμα μᾶλλον ἄξιον ἔχειν, οὐκ ἐπαίνους ἀπαριθμεῖν. ἐκ πρώτης γὰρ ἡλικίας ἥμερός τε ἐφάνη καὶ γαληνὸς ἰδεῖν· ὥστε μηδὲ παιδὸς ὄντος ἡδονὴν ἢ λύπην κατακρατῆσαι, μηδ' ἐξ ἑτέρου τούτων αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ἀλλοιότερον φανῆναι. φιλοσοφίας τε ἦν ἐραστής, ὑπὸ τοῖς Στωϊκοῖς πεπαιδευμένος, ὥστε μὴ μόνον τὸ ἦθος οὕτως ἠσκῆσθαι τοῖς παραγγέλμασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶτταν ἐν τῇ λογικῇ, τῶν ἄλλων πλέον ἔχειν. οὕτω τε ἦν εὐκλεὴς ἔτι νέος, ὡς Ἀδριανὸν σκοπούμενον, ὅστις αὐτῷ διαδέξεται τὴν βασιλείαν; ἐπειδὴ προθυμεῖν ἠναγκάζετο τὸν Πίον, παῖδα αὐτοῦ πεποιημένον, συνάψαι τοῦτον ἐκείνῳ διὰ τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς, ὅπως ἂν ἐπ' αὐτὸν, ἐκ τινος ἀκολουθίας, ἡ βασιλεία κατενεχθῇ. διδασκάλῳ δὲ ἐχρῆτο τῆς φιλοσοφίας

1 Deeſt S. 2 *Antonius* N. M. V. 3 Al. *vir quem*. 4 Deeſt F. 5 *Ab inf.* S. B. N V. HM. *Ex inf.* F. Gr. 6 *Vita & moribus* S. B. 7 *Tamen Divo Antonio genero ejus. Idcirco eſſe vol.* V. *Tamen Antonio Pio &c.* L. *Tamen Antonino Pium generum eſſe ei* Sc. 8 *Chalcedonenſem* B. N. V. ------ 1 Exemplaris margini adſcripta hæc adnotatio: ἕτερος Μάρκος Ἀντωνῖνος, ὁ σοφός: *Alter Marcus Antoninus, Sapiens ille*, ſeu Philoſophus. Incluſum ὁ in Textu non aliunde eſt quam ex cenſura & judicio Sylburgii, ut differentiam *Lucii* Antonini exprimat. 2 Emendatio hæc ejuſdem auctoris eſt. Lectum antea fuit, οὐ θαῦμα μόνον ἄξιον ἔχειν. Latinis magis reſponderet hæc lectio: οὗ θαῦμα ῥᾷον ἄν τις ἔχοι ἢ τοὺς ἐπαίνους ἀπαριθμοίη: vel ſimplicius, ὃν ῥᾷον ἄν τις θαυμάσειεν ἢ ἐπαινήσειεν. Suidas aliam metaphraſin (proculdubio Capitonis) ſecutus eſt, cujus verba, ut ſimul cum Verſione Pæanii conferantur, huc transferam: Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων· ὃν καταπλήττεσθαι σιωπῇ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον, οὐδενὸς λόγου ταῖς τοῦ ἀνδρὸς ἐξισουμένου. ἐκ πρώτης γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, εὐσταθῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ὑποστησάμενος, οὔτε κατὰ δέος, οὔτε καθ' ἡδονὴν τρεπεὶς τὸ πρόσωπον ὤφθη πώποτε· ἐπαινεῖ δὲ τῶν φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ ἦν ἄρα ἐκείνων μιμητὴς, οὐ μόνον κατὰ τὴν τῶν διαιτημάτων ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν μαθημάτων σύλληψιν. οὕτω γοῦν ἐκ νέας κομιδῆ τῆς ἡλικίας διέλαμψεν· ὡς πολλάκις τὸν Ἀδριανὸν ἐπὶ τοῦτον ἐθελῆσαι τὸν τῆς βασιλείας ἀγαγεῖν κλῆρον· ἐπεὶ δὲ ἔφθασε τὸν Εὐσεβῆ πρότερον κατὰ νόμον ποιησάμενος, ἐκείνῳ μὲν τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν ἔνειμε· τοῦτον δὲ συνοικεῖν ἔγνω διὰ τῆς ἐπιγαμίας τῷ Εὐσεβεῖ, ὡς ἂν κατὰ τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν, εἰς τὴν ἡγεμονίαν παρέλθοι.

O … nium ;

nium; ad ſcientiam literarum Græcarum, [1] per Sextum Chæronenſem, Plutarchi nepotem. Latinas autem literas eum Fronto, orator nobiliſſimus, docuit. Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit, ad nullam inſolentiam elatus imperii [2] faſtu: [3] liberalitatis promptiſſimæ, provincias ingenti benignitate & moderatione tractavit. Contra Germanos eo principe res feliciter geſtæ ſunt. Bellum ipſe unum geſſit Marcomannicum: ſed quantum [4] nulla memoria fuit, adeo ut Punicis conferatur. nam [5] eo gravius eſt factum, quod univerſi exercitus [6] Romani perierant. Sub hoc enim tantus caſus peſtilentiæ fuit, ut poſt victoriam Perſicam, Romæ ac per Italiam provinciaſque, maxima [7] homi-

μὲν Ἀπολλωνίῳ τῷ Χαλκηδονίῳ· ῥητορείας δὲ, Ἑλληνικῆς μὲν, Χαιρωνεῖ τῷ Πλουτάρχου συγγενεῖ· τῶν Ἰταλῶν δὲ, Φρόντωνι, [1] τῷ τότε ἀρίστῳ ῥητόρων. Ἐγένετο δὲ πάντων μάλιστα τῶν βασιλευσάντων τῆς ἰσότητος ἐραστής, πρὸς οὐδεμίαν ὑπεροψίαν ἀρθείς· καὶ μεγαλόδωρος δὲ ἦν· καὶ τὰ τῶν ὑπηκόων ἐκ φιλαγαθίας διῴκειτο. Πολέμους δὲ, τὸν μὲν κατὰ Γερμανῶν διὰ τῶν στρατηγῶν ἐνίκησε· τὸν δὲ κατὰ Μαρκομάννων, αὐτὸς παρών τε καὶ αὐτουργῶν· ὃς οὕτως ἰσχυρὸς ἐγένετο καὶ μέγας, ὥστε τοῖς Ἀφροις αὐτὸν παραβάλλεσθαι. [2] μετὰ γὰρ πολὺ πτῶμα τῶν ἐναντίων τὸ κατὰ τὴν

1 *Per Sextum, Charonenſis Plutarchi nepotem* V. A LC. S. M. N. B G L. F. Sc. Burd. abeſt *Sextum*, ſicut etiam à Pariſienſi: ſed *Sextum* hunc nepotem vocat etiam Apulejus initio lib. I. Metamorph. & Capitolinus in Antonino Philoſopho cap. 1. Et ſane ejus liber *de Medicina animalium* hodie adhuc exſtat, ſcholiis doctis à Gabriele Humelbergio illuſtratus. Ab ipſo Marco *Sextus* tantum nominatur: à Philoſtrato Σέξτος ὁ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφος: Suidas etiam Plutarchi nepotem dicit. Nonnulli perperam confundunt cum Philoſopho illo Pyrrhonio, cujus habemus adverſus dogmaticos acutiſſima ſcripta. Sed Empyricus iſte nullius dogmatis approbator, nedum auctor, omnium fuit everſor; cum è contra Sextus noſter Marci præceptor, non ea ſolum, quæ priores ſciverant ſapientes, nota habuit exacte: ſed ipſe etiam nonnullorum ſcitorum fuit auctor, & primus inventor. Nam de eo ſcribit Marcus, doctum ſe ab illo, τὸ καταληπτικῶς καὶ ὁδῷ ἐξευρετικόν τε καὶ τακτικὸν τῶν εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων. Cl. Caſaubonus aliquando ſtatuerat [vide notas ad Diog. Laërt.] eundem etiam eſſe cum Empirico, tandem vero [vide notas ad Hiſtor. Aug.] rem paulo accuratius perpendens, aliter ſenſit. 2 *Faſtigio* S. B. G. V. P. HM. Mer. quod cum periodi ratione minus bene, quam *faſtu*, cohæret. Non autem eſt dubitandum, quin noſter in meliorem partem *faſtus* vocabulum, pro *pompa* & *dignitate imperii*, acceperit. 3 *Libertatis* F. corrupte. Nam etiam Græcus μεγαλόδωρος tranſtulit. 4 Al. *nulla ante mem.* 5 In quibuſd. *eo* deſideratur. 6 Vocem *Romani* addunt L. LC. S. N. M B. G V. HM. Sylb. quin etiam Fuld. habet: *univerſi exercitus Romanorum.* 7 Deeſt B. ---- 1 In MS. legebatur: τῷ τε ἀρίστῳ. Sed legendum vel τῷ τότε ἀρίστῳ, ut cum Cellario nos edidimus, vel, expuncta illa conjunctione τε, τῷ ἀρίστῳ: vel certe pro τῷ τε ſcribendum τότε. Notandum porro quod in exemplari male ſcriptum fuerit Χερρονήσῳ, pro Χαιρωνεῖ ſeu Χερωνησίῳ. 2 Græca cum Latinis pugnant, (ut monuit Sylb.) niſi pro πολὺ πτῶμα τῶν ἐναντίων, legamus πάμπληθες πτῶμα τῶν οἰκείων. Latina enim tale quiddam ſonant: καὶ τοσούτῳ βαρύτερος ἐφάνη, παρ' ὅσον πᾶν τὸ Ῥωμαίων στράτευμα ἐν αὐτῷ διώλετο. τοσοῦτον γὰρ ἐπ' αὐτοῦ λοιμικῆς φθορᾶς ἐγένετο σύμπτωμα, ὥστε μετὰ τὴν Περσικὴν νίκην, ἐν Ῥώμῃ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις, τῶν τε ἑτέρων πλῆθος ἐξαίσιον, καὶ τῶν στρατιωτῶν αἱ δυνάμεις ὀλίγου πᾶσαι τῷ νοσήματι ἐξέλιπον.

num" pars, militum omnes fere copiæ languore defecerint. Ingenti ergo labore & moderatione, cum apud [1] Carnuntum jugi triennio perſeveraſſet, bellum Marcomannicum confecit; quod cum his [2] Quadi, Vandali, Sarmatæ, Suevi, atque omnis barbaria [3] commoverat: multa hominum millia interfecit: ac Pannoniis ſervitio liberatis, Romæ rurſus cum Commodo [4] Antonino, filio ſuo, quem jam Cæſarem fecerat, triumphavit. Ad hujus belli [5] ſumptum, cum ærario exhauſto largitiones nullas haberet, neque indicere provincialibus aut ſenatui aliquid vellet, [6] inſtrumentum regii cultus, facta in foro divi Trajani ſectione, diſtraxit: vaſa aurea, pocula cryſtallina & murrhina, uxoriam ac ſuam ſericam ac auream veſtem, multa ornamenta gemmarum: [7] ac per [8] duos" continuos menſes venditio [9] habita eſt", multumque auri redactum. Poſt victoriam tamen emptoribus pretia reſtituit, qui reddere comparata voluerunt: moleſtus nulli fuit, qui maluit ſemel empta retinere. Hic permiſit viris clarioribus, ut convivia eodem cultu quo ipſe, & miniſtris ſimilibus exhiberent. In editione mune-

μάχην, ἐγένετο μεῖζον ἕτερον, ἐπελθόντος λοιμοῦ, τοῦ τε ἀέρος ἐπὶ τοσοῦτον φθαρέντος, ὥστε μετὰ τὴν νίκην, ἅπασαν σχεδὸν τὴν στρατιὰν διαφθαρῆναι. καμνόντων τοίνυν αὐτῷ τῶν πραγμάτων, ὅμως προσεκαθέσθη τε, καὶ τέλος ἐπέθηκε τῷ πολέμῳ, συνηπληθέντων Μαρκομάννοις Κουάδων τε καὶ Οὐανδάλων, καὶ Σαρματῶν, καὶ [1] Σουήβων, καὶ πάντων τῶν αὐτόθι βαρβάρων. πανστρατιᾷ τε γὰρ αὐτοὺς ἀνεῖλε, καὶ τοὺς Παίονας ἠλευθέρωσε δουλείας· ἐθριάμβευσέ τε ἐπὶ τῆς Ῥώμης μετὰ Κομόδου τοῦ παιδὸς, καίσαρα χειροτονήσας αὐτὸν, Κόμοδόν τε Αντωνῖνον προσειπών. φασὶ δὲ, τῆς δαπάνης αὐτὸν ἐπιλειπούσης, ἐπειδὴ φόρους ἐπάγειν ἑτέροις ἠρυθρία, τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα πᾶσαν, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐξ ἀργύρου τε καὶ κρυστάλλου, τὴν βασιλικήν τε ἅπασαν σκευὴν, ὤνιον προθεῖναι, καὶ τὸ [2] συναχθὲν χρυσίον καταναλῶσαι τῷ πολέμῳ. [3] περιγενομένων δὲ τῶν πραγμάτων, τοῖς μὲν ἀποδοῦναι βουληθεῖσι, τὰ τιμήματα ἀπαριθμῆσαι· τοὺς δὲ [4] κατέχειν ἑλομένους, μὴ βιάσασθαι. ἐπέτρεψέ τε [[5] τοῖς ἐπιφανεστέροις καὶ] τὸ σχῆμα τὸ βασιλικὸν εὐωχεῖσθαι, καὶ τοὺς ὑπηκόους οἰκέτας ὁμοίᾳ περιβάλλειν στολῇ, μηδὲν τῷ βασιλεῖ πλέον ἀπονέμοντας. ἐπεὶ οὕτως ἦν ἀφθονώτατος, μεγαλοψυχίαν ἐπεδείξατο τοσαύτην, ὥστε νικητηρίους ἄγων ἑορτὰς, ἐν ταῖς πρὸς τὰ θηρία τῶν

1 *Carnotum* G. Fr. *Carnuntium* LC. N. M. *Carmintum* V. 2 *Squadi* N. B. *Quadri* L. 3 *Commoverant* N. M. 4 *Antonio* G. L. V. 5 *Uſum ærario &c.* Sc. *Sumptum, nequis indigeret, neque provincialibus aut ſenatui aliquid vellet auferre, inſtrum* V. 6 Ita omnes libri præter Mer. qui *inſtrumenta*, multitudinis numero, refert. 7 *Ac duravit per duos cont.* B. 8 Deeſt LC. 9 Deſunt S. B. --- 1 In exemplari male legebatur Σίλβων. 2 In MS. fuit συνεχθὲν, unde Sylb. fecit συναχθὲν, niſi mavis συλλεχθέν. 3 Poſſit etiam legi: περιγενόμενον τῶν πραγμάτων: ut ad perſonam, non ad res, feratur participium. 4 Mendoſe negatio μὴ, & contra rationem, in MS. præfixa erat. 5 Incluſa addidit Sylb. & ſimul ἐπέτρεψε ex corrupto ἐπιτρέψαι emendatius fecit.

rum poſt victoriam adeo magnificus fuit, ut centum ſimul leones exhibuiſſe tradatur.

VII. Cum igitur fortunatam rempublicam & virtute & manſuetudine reddidiſſet, obiit XVIII. imperii anno, vitæ [1] LXI; & [2] omnibus certatim annitentibus, inter divos relatus eſt. Hujus ſucceſſor [3] L″. [4] Antoninus Commodus [5] nihil paternum habuit: niſi quod contra Germanos feliciter & ipſe pugnavit. Septembrem menſem ad nomen ſuum transferre conatus eſt, ut Commodus diceretur. [6] Sed luxuria & obſcœnitate depravatus, gladiatoriis armis ſæpiſſime in ludo, deinceps etiam in Amphitheatro cum hujuſmodi hominibus [7] ſæpe″ dimicavit. Obiit morte ſubita, adeo [8] ut ſtrangulatus, vel veneno interfectus putaretur: cum annis [9] XII. poſt patrem, & [10] VIII. menſibus imperaſſet; tanta exſecratione omnium, ut hoſtis generis humani etiam mortuus judicaretur.

VIII. Huic ſucceſſit Pertinax; grandævus [11] jam″, [12] ut qui [13] ſeptuagenariam attigiſſet ætatem; [14] præfecturam urbi

ἀνδρῶν μάχαις, ἑκατὸν ἅμα λέοντας ὑπὸ τοῖς θεαταῖς ἀνεῖλεν.

ζ΄. Ἐν τοσαύτῃ τῶν κοινῶν εὐδαιμονίᾳ, καὶ τῇ τοῦ κρατοῦντος ἀρετῇ, τέλος ἐπῆλθε τῷ βασιλεῖ, δεκάτῳ καὶ ὀγδόῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει, τῆς δὲ ἡλικίας ἑνὶ καὶ ἑξηκοστῷ· γνώμῃ τε ἁπάντων μιᾷ, συνηριθμήθη τοῖς θεοῖς· παραπέμψας τῷ παιδὶ τὴν βασιλείαν, Λουκίῳ Ἀντωνίνῳ Κομόδῳ, μήτε κτησαμένῳ τι τῆς πατρῴας ἀρετῆς, [1 μήτε λαμπρόν τι] ἐπιδειξαμένῳ· πλὴν ὅτι πρὸς Γερμανοὺς καὶ οὗτος ἔσχεν εὐτυχῆ πόλεμον. ἐπεχείρησε μέν τοι τὸν μῆνα τὸν κατὰ Ῥωμαίους Νοέμβριον, ἐπώνυμον ἑαυτῷ ποιῆσαι, Κόμοδον· οὐ μὴν ἐδυνήθη. τρυφαῖς δὲ καὶ ἀσελγείαις κατὰ μικρὸν διαφθειρόμενος, εἰς τοῦτο προῆλθεν ἀτοπίας, ὥστε καὶ ἐν τῷ μονομαχικῷ σταδίῳ, καὶ μετὰ ταῦτα, ἐν δημοτελεῖ θέᾳ, κατὰ τὸ καλούμενον ἀμφιθέατρον διαγωνίσασθαι [2] πρὸς τοὺς αὐτόθι ἐπιδεικνυμένους. Θάνατος δὲ ἐξαπιναῖος ἐπελθὼν αὐτῷ, δόξαν ἤνεγκε τοῖς πολλοῖς, ὡς ἀγχόνῃ τις αὐτὸν, ἢ φαρμάκῳ, καί τισι μαγγανείαις ὑπεξαγάγοι τοῦ βίου· δώδεκα δὲ ἐξεπλήρωσε βασιλεύων ἐνιαυτοὺς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον, καὶ μῆνας ὀκτὼ, παρὰ πάντων ὁμοίως κοινὸς ἐχθρὸς, καὶ μετὰ τὸν θάνατον ὀνομαζόμενος.

η΄. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Περτίναξ, ἀνὴρ εἰς γῆρας ἤδη προβεβηκὼς, ἑβδομηκοστόν τε ἰὼν τῆς ἡλικίας ἔτος. ὕπαρχος δὲ τῆς Ῥώμης ἦν, ὅτε παρῆλθεν εἰς

1 LX. LC. L. F. 2 *Ab omnibus* S. M. B. 3 Deeſt N. M. L. LC. 4 *Antonius* N. M. G. L. V. 5 *Qui nihil* V. 6 *Sed & uxoria obſcenitate depr.* B. G. S. *Sed luxuria obſcenitate &c.* V. P. 7 Deeſt S. N. M.B. G. V. L. 8 Al. *atque adeo ut.* 9 XXII. F. 10 IX. G. 11 Deeſt G. L. V. HM. 12 *Et qui* G. L. F. V. HM. 13 Natus annos ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα Xiphil. 14 Al. *præfecturam urbis.* ----- 1 Etiam hæc Sylburgiana ſupplementa ſunt, ut ſanaretur locus corruptiſſimus. Poteſt item legi μήτε γενναῖόν τι. 2 In MS. erat πρὸς τοῦτο. Inſulſe. Emendavit Sylb. qui aliam etiam lectionem (ſi hæc diſplicet) ſubſtituit, viz. πρὸς τοὺς τοιαῦτα ἐπιδεικνυμένους.

tum

um agens, ex S. C. imperare juſſus. [1] Octogeſimo imperii die, prætorianorum militum ſeditione, & Juliani ſcelere occiſus eſt.

IX. Poſt eum [2] Salvius Julianus rempub. invaſit, vir nobilis & [3] juris peritiſſimus; nepos [4] Salvii Juliani, qui ſub [5] divo Adriano *perpetuum* compoſuit *edictum*. Victus eſt à Severo apud [6] Mulvium pontem, interfectus in palatio. vixit menſibus ſeptem, poſtquam cœperat imperare.

X. Hinc [7] imperii Romani adminiſtrationem [8] Septimius Severus accepit: oriundus ex Africa, [9] provincia Tripolitana, oppido Lepti. ſolus omni memoria & ante & poſtea ex Africa imperator fuit". Hic primum fiſci advocatus, mox militaris tribunus, per multa deinde ac varia officia atque honores, uſque [10] ad" adminiſtrationem totius reipub. pervenit. Pertinacem ſe appellari voluit, in honorem ejus Pertinacis, qui à Juliano fuerat occiſus. Parcus admodum fuit, natura ſævus: bella multa & feliciter geſſit. [11] Peſcennium Nigrum, qui in Ægypto & Syria rebellaverat, apud [12] Cyzicum interfecit. Parthos [13] vicit: & Arabas [14] eo uſque ſuperavit, ut etiam [15] provinciam ibi faceret: idcirco

τὴν βασιλείαν, δόγματι τῆς συγκλήτου πάσης ἀναῤῥηθείς. ἀλλ' ὀγδοηκοστῇ τῆς βασιλείας ἡμέρᾳ στρατιωτῶν ὑπεξήγαγε στάσις, τῶν καλουμένων πραιτωριανῶν.

θ'. Ἰουλιανὸς δὲ ἦν ὁ ταύτην ἐγείρας τὴν στάσιν· ὃς καὶ τὴν βασιλείαν ἥρπασεν· ἐπιφανὴς μὲν, καὶ νόμους ἐξησκημένος· Ἰουλιανοῦ γὰρ ἔκγονος ἦν, ὃς τὸ διηνεκὲς διάταγμα τοῖς Ἀδριανοῦ χρόνοις συνέταξεν, ὃ μέχρι νῦν Ἀδριάνιον καλεῖται, κατὰ τὴν τῶν Ἰταλῶν φωνὴν ἤδικτον περπέτουον. ἀλλ' εὐθὺς ἀνῃρέθη πρὸς τῇ γεφύρῃ τῇ καλουμένῃ Μουλβίᾳ, σφαγὴν ἐν αὐταῖς δεξάμενος ταῖς βασιλείοις αὐλαῖς.

ί. Καὶ δέχεται τὴν βασιλείαν Σεπτίμιος Σεβῆρος Ἄφρος, ἐκ τῆς Τριπολιτικῆς καλουμένης ἐπαρχίας· πόλις δὲ ἦν αὐτῷ Λέπτις. μόνος δὲ οὗτος ἐξ Ἀφρικῆς, ἐπὶ τὴν τῶν ὅλων παρῆλθεν ἐπιτροπήν· καὶ οὔτε πρότερον ἡ μνήμη παραδέδωκεν, οὔτε μετὰ τοῦτα ἑξῆς ἐκεῖθεν βεβασιλευκότα. ἦν δὲ πρότερον μὲν τοῦ ταμιείου ῥήτωρ, τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, ἀρχὴν ἴθυνε στρατιωτικήν· καὶ προσειμένων λιταῖς τιμαῖς, εἰς τοῦτο ἦλθε δυναστείας. προσηγόρευσε δὲ ἑαυτὸν Περτίνακα, τὸν ἀνῃρημένον ὑπὸ Ἰουλιανοῦ τιμῶν. μικρόψυχος μὲν ἀνὴρ καὶ χαλεπός· πολεμικὸς δὲ ἄλλως, καὶ ταῖς μάχαις εὐτυχής. Πεσκέννιον γὰρ Νίγρον, τυραννήσαντα κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἐν Κυζίκῳ νικήσας, ἀνεῖλεν. ἐκράτησε δὲ καὶ Παρθῶν καὶ Ἀράβων τῶν ἐνδοτάτω, καὶ τῶν κα-

1 XXX. M. N. L. LC. LXXXI. HM. 2 *Silvius* N. 3 Al. *jure.* 4 *Silvii* N. 5 *Divo Antonino* HM. 6 *Molvium* S. *Milvium* N. M. G. V. Faſti Siculi, à Scaligero editi, Μουλύβιον legunt. 7 *Imperii omnis adm.* LC. *Imperii ſummam adm.* F. 8 *Septimus* S. N. B. G. V. 9 Deſunt LC. 10 Deeſt F. 11 *Perſcennium* B. *Poſcennium* G. *Peſcenninum* Sc. 12 Circicum L. 13 *Vicit, & Arabas interiores & Adiabenos. Arabas* HM. Sc. Gr. *Vicit, & Arabas interiores, & Azabenos. Arabas* S. N. M. B. G. 14 *Quoque ſup.* Sc. 15 *Provincias* LC.

Parthi-

Parthicus & [1] Arabicus dictus eſt. Multa toto orbe Romano reparavit. Sub eo etiam Clodius Albinus, qui in occidendo Pertinace ſocius fuerat Juliano, Cæſarem ſe in Gallia fecit: victuſque apud Lugdunum eſt & interfectus. Severus [2] autem præter bellicam gloriam, etiam civilibus ſtudiis clarus fuit, & literis doctus, philoſophiæ ſcientiam ad plenum [3] adeptus. Noviſſimum bellum in Britannia habuit: utque receptas provincias omni ſecuritate muniret, vallum per [4] XXXII. millia paſſuum à mari ad mare deduxit. [5] Deceſſit Eboraci admodum ſenex, imperii [6] anno ſexto decimo, menſe tertio; & Divus appellatus eſt. nam filios [7] duos ſucceſſores reliquit, Baſſianum & Getam: ſed Baſſiano [8] Antonini nomen [9] à ſenatu voluit imponi. itaque dictus eſt [10] M". Aurelius [11] Antoninus" Baſſianus; patrique

λεμένων Ἀδιαβηνῶν· ὥστε τὴν μὲν Ἀραβίαν, ἐπαρχίαν καταστήσασθαι κατὰ παλαιὸν ἔθος· ἀπὸ δὲ τῶν νενικημένων ἐθνῶν προσηγορίας λαβεῖν· ἐκλήθη τε Παρθικός, καὶ Ἀράβιος, καὶ Ἀδιαβηνικός. πλεῖστα δὲ καὶ τῶν τῆς βασιλείας οἰκοδομημάτων ἐπανήγαγεν εἰς νεότητα. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Κλώδιος Ἀλβῖνος, ὁ κοινωνήσας Ἰουλιανῷ τῆς Περτίνακος σφαγῆς, ἑαυτὸν ἐν Γάλλοις ἐχειροτόνησε Καίσαρα. νικηθεὶς δὲ ἐν Λουγδούνῳ παρὰ τοῦ Σευήρου, τέλος ἔσχε τοῦ βίου. Σευῆρος δὲ ἦν μὲν ἐν τούτοις λαμπρός· οὐχ ἧττον δὲ ἐν τοῖς πολιτικοῖς· φιλοσοφίας τε γὰρ ἐξήσκητο πρὸς ἄκρον, καὶ τῶν ῥητόρων ἁπάντων ὑπερεῖχεν. Ὕστατόν τε πόλεμον πρὸς Βρεττανοὺς συγκροτήσας, τάς τε πόλεις ἀνεκτήσατο, καὶ τὰς [1] ἐπαρχίας ἀσφαλιζόμενος, χάρακα περιέβαλεν, ἐπὶ δύο καὶ τριάκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν σημείοις ἐκτείνας αὐτὸν πρὸς θάλασσαν. Ἐπὶ τούτοις τοῖς ἔργοις ἐτελεύτησεν ἐν [2] Ἐβορακῷ πρεσβύτης· βασιλεύσας ἓξ καὶ δέκα ἐνιαυτοὺς καὶ μῆνας τρεῖς, καὶ τοῖς θεοῖς συνηριθμήθη· δύο παῖδας διαδόχους τῆς βασιλείας καταλιπών, Βασιανὸν καὶ Γέταν· προστάξας Βασιανὸν Ἀντωνῖνον μετακληθῆναι. καὶ ὁ μὲν προσηγορεύθη Μάρκος Αὐρήλιος Ἀντωνῖνος Βασιανός, ἐπετρόπευσέ τε μετὰ τὸν πατέρα

1 *Arabicus, Zabenicus dictus eſt* S. B. *Arabicus, Azabenicus dic. eſt* N. G. M. V. *Arabicus & Adiabenicus dic. e.* HM. Gr. Additamentum iſtud, ut & ſuperius, proculdubio è Spartiano hauſtum. 2 *Tamen prat.* S. N. G. L. F. V. 3 *Adeptus eſt. Amator ſtudioſorum: adeo ut Oppiano qui de natura piſcium & ſitu Gracia metrum Heroïcum compoſuit, ſingulos aureos pro ſingulis verſibus daret. Unde & eadem Oppiana carmina ad hanc diem aurea nominantur. Noviſſimum &c. . . . . geſſit, ubi ut receptas* S. B. 4 XX. N. ſupraſcriptum XXX. XXII. B. G. L. S. XXXV. Sc. CXXXII. HM. F. De hujus loci corruptione vide Annott. 5 *Deceſſit a vita admodum* G. 6 Ita S. B. G. F. Gr. *Anno XVIII. menſe IV.* Vulg. *Anno XVII. menſe III.* N. LC. *Anno XII. menſe III.* V. In Dione *anno XVII. menſe VIII. die III.* 7 Sic LC. N. V. L. Sc. F. & Gr. Cæteri *duos*, non adeo recte, ut patet ex Herodiano, ubi de Severi conſecratione loquitur. 8 *Antonii* N. L. 9 *Senatus* Mer. 10 Deeſt G. 11 Deeſt G. -------- 1 Ἐπαρχίας Sylb. monitore pro ἀρχὰς ſubſtitutum. 2 Hic & lib. X. ineunte ſcriptum fuit Κοράκιον, ſed in poſteriore loco ſupra K initiale ε pictum fuit in manu exarato codice. Cum Cellario ergo (probante item Sylb.) minus dubitavimus veram lectionem Ἐβόρακον ex Latinorum conſenſu reſtituere.

[1] ſucceſſit. nam Geta hoſtis publicus judicatus, confeſtim periit.

XI. Marcus igitur Aurelius [2] Antoninus Baſſianus, [3] idemque″ Caracalla, morum fere paternorum fuit; paulo aſperior, & minax. Opus Romæ egregium fecit [4] lavacri, quæ [5] Antoninianæ appellantur; nihil præterea memorabile. [6] Impatiens libidinis; ut qui novercam ſuam Juliam uxorem duxerit. Defunctus eſt in Oſdroëne apud Edeſſam, moliens adverſum Parthos expeditionem, anno imperii VI. menſe II. [7] vix egreſſus ætatis XLIII. annum. funere publico [8] elatus eſt.

XII. Opilius deinde Macrinus, qui præfectus prætorio erat, cum filio [9] Diadumeno facti imperatores, nihil memorabile ex temporis brevitate geſſerunt. nam imperium eorum [10] duum menſium, & unius anni fuit. ſeditione militari ambo pariter occiſi ſunt.

XIII. Creatus eſt poſt hos [11] M″. Aurelius [12] Antoninus. Hic Antonini Caracallæ filius putabatur: ſacerdos autem [13] Heliogabali templi erat. Is cum Romam ingenti & militum & ſenatus exſpectatione veniſſet, probris ſe omni-

τῶν πραγμάτων. Γέτας δὲ ἐχθρὸς εἶναι κοινὸς κριθεὶς ὑπὲρ ὧν ἔπραττεν, ἀνῃρέθη.

ια'. Ἀντωνῖνος τοίνυν προσλαβὼν καὶ τὴν τοῦ Καρακάλλου προσωνυμίαν, τῷ πατρὶ πρὸς ἅπαντα κατηκολούθησε τὸ πρῶτον· πλεῖον δὲ ἐχώρησέ τε εἰς ὠμότητα, καὶ τὴν ἐν ταῖς ἀπειλαῖς ὑπερβολήν. τῇ Ῥώμῃ δὲ κατεσκεύασε λουτρὸν, ὅπερ εἰς τόδε Ἀντωνινιανὸν καλεῖται. ἄλλο δὲ ἄξιον μνήμης οὔτε εἶπεν, οὔτε ἔπραξεν οὐδέν. ἀλλ' [1] ἡδοναῖς τε ἐδούλευσεν, ὥστε καὶ τὴν ἑαυτοῦ μητρυιὰν ποιήσασθαι γαμετήν. Ἐν Ἐδέσσῃ δὲ τῆς Ὀσδροηνῆς, στρατεύων ἐπὶ Πέρσας, ἀπῆλθε τοῦ βίου· βασιλεύσας μὲν ἓξ ἔτη καὶ μῆνας δύο, προσελθών τε τῇ ἡλικίᾳ εἰς τρίτον καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος· ἐγένοντό τε αὐτῷ τὰ νενομισμένα παρὰ τοῦ στρατοῦ.

ιβ'. Καὶ βασιλεύει μετ' αὐτὸν Ὀπίλιος Μακρῖνος, ἐξ ὑπάρχου πρὸς τὴν βασιλείαν κληθείς· καὶ μετέσχεν ἀλουργίδος ὁ παῖς αὐτοῦ Διαδουμῖνος. ἔπραξε δὲ οὐδὲ οὗτος μνήμης ἄξιον οὐδὲν, τῆς ἀρχῆς εἰς ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας δύο προελθούσης. ἀνεῖλε δὲ ἀμφοτέρους στρατιωτικὴ στάσις.

ιγ'. Δέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Μάρκος Αὐρήλιος· ὃς Ἀντωνίνου Καρακάλλου παῖς ὢν ὑπείληπτο. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλιογαβάλου. οὗτος ἐπὶ χρηστῇ τοῦ δήμου προσδοκίᾳ τὴν Ῥώμην καταλαβὼν, ἐναντίος ὤφθη τῆς ἐλπίδος. αἰσχρὸν

1 Al: *ſucceſſor.* 2 *Antonius* L. 3 Deeſt L. 4 *Lavacra* F. Vinetus ſuſpicatur *thermarum* legendum eſſe, ut fœmineo generi *Antoniniana* reſpondeat: ſed fatetur, contra omnes libros eſſe ſuam conjecturam. 5 *Antonianæ* G. L. V. 6 Al. *impatientis.* 7 *Vix egreſſus XIV. annum* L. *Vix egreſſus XLIII. an.* B.G. 8 *Clauſus eſt* G. 9 *Diadumento* L. 10 Al. *duorum.* 11 Deeſt V. 12 *Antoninus* L. & mox *Antonii.* 13 Vide Annott. ------ 1 Rectius Sylburgio videtur, ἡδοναῖς ἐς τοσοῦτον ἐδούλευσεν, ὥστε.

bus

bus contaminavit. Impudiciſſime [1] & obſcœniſſime" vixit, biennioque poſt & VIII. menſibus tumultu interfectus eſt militari; & cum eo mater [2] Semia Syra.

XIV. Succeſſit huic [3] Aurelius Alexander; ab exercitu Cæſar, à ſenatu Auguſtus nominatus; juvenis admodum: ſuſceptoque adverſus Perſas bello, [4] Xerxem eorum regem glorioſiſſime vicit. militarem diſciplinam ſeveriſſime rexit; quaſdam tumultuantes legiones integras exauctoravit. Aſſeſſorem habuit, vel ſcrinii magiſtrum, Ulpianum, juris conditorem. Romæ quoque favorabilis fuit. Periit in Gallia, militari tumultu, tertiodecimo imperii anno, & die VIII. in matrem ſuam Mammæam unice pius.

γὰρ καὶ ἐπονείδιστον μετελθὼν βίον, μετὰ δύο ἔτη τῆς βασιλείας καὶ μῆνας ὀκτὼ ἀνῃρέθη· καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ συναπώλετο Συμία Σεβήρα.

ιδ'. Ἐντεῦθεν ἦλθεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καῖσαρ μὲν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀναῤῥηθεὶς, Αὔγουστος δὲ ὑπὸ τῆς συγκλήτου, κομιδῆ νέος. οὗτος εὐθὺς ἐπὶ Πέρσας ἐστράτευσε· καὶ τὸν βασιλέα Ἀρσην μετὰ πολλῆς ἐνίκησε τῆς εὐκλείας· Φοβερός τε ἐγένετο τῷ στρατῷ, ὥστε ἀτάραχον αὐτὸν ἐν πολλῷ διαμεῖναι χρόνῳ. ἐπειδὴ γοῦν τινα τῶν ταγμάτων ἐπήρθη πρὸς στάσεις, ἐκόλασέ τε, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἄνδρας ἅπαντας ἀπεστράτευσε. τούτῳ συνήδρευσεν ὁ νομοθέτης Οὐλπιανός· αὐτὸς καὶ τὴν φροντίδα τοῦ τοῖς δεομένοις ἀντιγράφειν ἔχων. πολλῆς δὲ οὔσης αὐτῷ τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ κατὰ τὴν Ῥώμην καὶ πανταχοῦ τῆς δόξης, ἐτελεύτησε παρὰ Γάλλοις, τάραχον ὑπομείνας στρατιωτικὸν, [1] τρισκαιδεκάτῳ τῆς βασιλείας ἔτει. πολλὴν εὐσέβειαν ἐπιδειξάμενος περὶ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα, καὶ μηδὲ ἑνὶ κατὰ τοῦτο καταλιπὼν ὑπερβολήν.

1 Deſunt M. 2 Ingens in hoc nomine variatio. F. LC. M. L. *Semiaſera.* S. *Suriaſera.* N. *Sinuaſera.* V. & P. *Semiamyra.* G. *Suriaſira.* Vinetus ſcribit, ſe in libris antiquis inveniſſe *Semia Syra*, & *Simia Serena.* 3 *Aurelianus* V. 4 *Perſen* L. *Seren* G. *Xeren* V. *Xerſen* F. Herodianus, Xiphilinus, Lampridius *Artaxerxem* vocant, Agathias Scholaſticus *Artaxarem.* Omnes corrupte. Genuinum enim nomen *Ardſchir* eſſe, ex Tarich (Arabico libro Genealogico) oſtendit Cl. Schickardus. ----- 1 Ex Latino cum Cellario correximus ſcriptum & editum δεκάτῳ, præſertim quod Herodianus etiam habet annnos XIV.

EUTROPII

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER NONUS.

I. POST hunc Maximinus ex corpore militari primus ad imperium acceſſit, ſola militum voluntate, cum nulla ſenatus interceſſiſſet auctoritas, neque ipſe ſenator eſſet. Is, bello adverſus Germanos feliciter geſto, cum à militibus eſſet imperator appellatus, à [1] Pupieno Aquilejæ occiſus eſt, deſerentibus eum militibus ſuis, cum filio adhuc puero; cum quo imperaverat triennio & paucis diebus.

II. Poſtea tres ſimul Auguſti fuerunt, Pupienus, Balbinus, & Gordianus: duo ſuperiores obſcuriſſimo genere; Gordianus, nobilis: quippe cujus [2] pater, ſenior Gordianus, conſenſu militum, cum proconſulatum Africæ gereret,

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'.

α'. Μεταλλάξαντος τοίνυν Ἀλεξάνδρου τὸν βίον, ἐβασίλευσε [1] Μαξιμῖνος, πρῶτος οὗτος αἱρεθεὶς καὶ μόνῃ τῇ τῶν στρατιωτῶν ψήφῳ, τῆς συγκλήτου μὴ συμψηφισαμένης, ὅπου γε οὐ συνηριθμεῖτο τῇ γερουσίᾳ. ἐπαγαγὼν δὲ Γερμανοῖς πόλεμον, καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος, καὶ προσαγορευθεὶς Ἰμπεράτωρ, (ὃ νῦν μὲν τῶν βασιλέων ἐστὶν ὄνομα, τότε δὲ ἥρμοττε τοῖς ἄριστα στρατηγοῦσιν) ἀνῃρέθη τῆς Ἰταλίας ἐντὸς ἐν Ἀκυληΐᾳ τῇ πόλει, Πουπιήνου τὴν σφαγὴν ἐπαγαγόντος· συνανῃρέθη δὲ αὐτῷ καὶ ὁ παῖς, [2] νήπιος κομιδῆ, κοινωνήσας τῷ πατρὶ τῆς βασιλείας τρισὶν ἔτεσι καὶ ἡμέραις ὀλίγαις.

β'. Μετὰ τοῦτον τρεῖς ἅμα γίγνονται βασιλεῖς· Πουπιηνός τε, ὁ τὸν φόνον ἐργασάμενος, καὶ Βαλβῖνος, καὶ Γορδιανός· οἱ μὲν ἐξ ἀφανοῦς καὶ ἀσήμου γένους· Γορδιανὸς δὲ ἐξ ἐπιφανῶν προγόνων. Γορδιανὸς γὰρ ἦν αὐτῷ πατήρ, οὕτω λαμ-

1 *Pupione* L. LC. 2 *Frater* Sc. ---- 1 Ita Herodianus aliique. Minus bene in MS. addita litera α ſcriptum erat Μαξιμιανός. 2 Metaphraſtes (inquit Sylb.) ab auctore diſceſſit longius, dum *adhuc puer* vertit, νήπιος κομιδῆ. rectius ita vertiſſet, συνανῃρέθη δὲ αὐτῷ καὶ ὁ υἱός, παῖς ὢν ἔτι. nam adoleſcentiam attigiſſe hunc puerum, cum alii teſtantur tum Capitolinus 231, 54. & pueritiæ limites uſque ad annum ætatis ſeptimum decimum extendi, teſtatur ipſe Ulpianus.

P [1] Maxi-

[1] Maximino imperante, princeps [2] fuiſſet" electus. Itaque cum Romam veniſſent Balbinus & Pupienus, [3] in palatio" interfecti ſunt; [4] ſoli Gordiano imperium reſervatum. Gordianus admodum puer, cum [5] Tranquillinam Romæ duxiſſet uxorem, Janum geminum aperuit, & ad Orientem profectus, Parthis bellum intulit, qui jam moliebantur erumpere. quod quidem [6] mox" feliciter geſſit, prœliiſque ingentibus Perſas afflixit. Rediens, haud longe à Romanis finibus interfectus eſt fraude Philippi, qui poſt eum imperavit. Miles ei tumulum vigeſimo milliario à [7] Circeſſo, quod caſtrum nunc Romanorum eſt, Euphrati imminens, ædificavit; exſequias Romam revexit: ipſum divum appellavit.

III. Philippi duo, filius ac pater, Gordiano occiſo, imperium invaſerunt: atque, exercitu incolumi reducto, ad Italiam [8] è Syria" profecti ſunt. His imperantibus milleſimus annus Romæ urbis ingenti ludorum apparatu [9] ſpectaculorumque celebratus eſt. Ambo deinde ab exercitu interfecti ſunt: ſenior Philippus Veronæ, Romæ junior. Annis quinque imperaverunt. inter Divos tamen relati ſunt.

πρὸς, ὥστε Μαξιμίνου βασιλεύοντος, ὃν ὁ Πουπίηνος διεχειρήσατο, ἐπὶ τῆς Ἀφρικῆς ἀνθυπατικὴν αὐτὸν ἔχοντα στρατιὰν, κληθῆναι ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἐπεὶ δὲ ἐπέβησαν τῆς Ῥώμης, Βαλβῖνος μὲν καὶ Πουπίηνος ἐν ταῖς αὐλαῖς ἀνῃρέθησαν ταῖς βασιλικαῖς, ἔμεινε δὲ Γορδιανὸς μόνος τὴν ἀρχὴν ἔχων. Νεώτατος δὲ ὢν, ἄγεται γαμετὴν Τρανκυλλίαν. ἀνεγείρας δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἰάνου, διὰ πολλοῦ τοῦ μέσου, ὥρμησεν ἐπὶ τὰ πρὸς ἕω. στρατεύσας δὲ ἐπὶ Πέρσας, καὶ κρατήσας αὐτῶν μάχαις πολλαῖς, ἐπανιὼν ἀνῃρέθη πρὸς τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὅροις ὑπὸ Φιλίππου· καὶ γίγνεται τῶν πραγμάτων ὁ Φίλιππος κύριος. κατεσκεύασε δὲ αὐτῷ, μνήμην τῶν πεπραγμένων, ἡρῷον ὁ στρατὸς, εἰκοστῷ τοῦ Κιρκησίου σημείῳ· (φρούριον δέ ἐστι τοῦτο Ῥωμαίων, εἰσέτι καὶ νῦν οὕτω καλούμενον, παρὰ τὴν Εὐφράτην ποταμὸν) τὸ σῶμα δὲ εἰς τὴν Ῥώμην ἐκόμισε, καὶ τῇ τῶν θεῶν ἐτίμησε προσηγορίᾳ.

γʹ. Φίλιππος δὲ σὺν τῷ παιδὶ Φιλίππῳ τῆς βασιλείας ἐπελάβετο, καρπὸν τοῦτο ποιησάμενος τοῦ φόνου. καὶ τὴν στρατιὰν διαγαγὼν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἤγαγε δημοτελῆ πανήγυριν ἐπὶ τῷ χιλιοστῷ τῆς πόλεως ἔτει, κατ᾽ αὐτὸν ἀρξαμένῳ, παντοδαπαῖς τέρψεσι τὸ πλῆθος ἀνελόμενος. ἀλλ᾽ ἀνῃρέθη σὺν τῷ παιδὶ· τῶν στρατιωτῶν αὐτὸν μὲν ἐν Βερώνῃ, τὸν υἱὸν δὲ ἐν Ῥώμῃ διαχειρησαμένων· πέντε βασιλεύσας ἐνιαυτούς· τῆς μέντοι τῶν θεῶν ἠξιώθησαν προσηγορίας.

1 *Maximiano* L. Sc. 2 Deeſt Mer. Fr. 3 Deſunt L. 4 *Solo Gordiano imperatore reſervato* L. *Soli Gordiano imperio reſervato* P. V. Mer. 5 *Tranquillam* V. Sc. 6 Deeſt L. F. 7 *Circoſſo* LC. 8 Deſunt L. LC. 9 *Spectaculiſque* S. M. B.

IV. Poſt

IV. Poſt hos Decius è Pannonia inferiore, [1] Budaliæ natus, imperium ſumpſit. Bellum civile, quod in Gallia motum fuerat, oppreſſit. filium ſuum Cæſarem fecit. Romæ lavacrum ædificavit. Cum biennio ipſe & filius [2] ejus" imperaſſent, uterque in [3] barbarico interfecti ſunt, [4] & inter Divos relati".

V. Mox imperatores creati ſunt, Gallus Hoſtilianus & Galli filius Voluſianus. Sub his Æmilianus in Mœſia res novas molitus eſt : ad quem opprimendum cum ambo profecti eſſent, Interamnæ interfecti ſunt, [5] non completo biennio. nihil [6] omnino" clarum geſſerunt. Sola peſtilentia, & morbis, atque ægritudinibus notus eorum principatus fuit. Æmilianus obſcuriſſime natus, obſcurius [7] imperavit, ac tertio menſe [8] exſtinctus eſt.

VI. Hinc Licinius Valerianus, in Rhætia & Norico agens, ab exercitu imperator, & mox Auguſtus eſt factus. Gallienus quoque Romæ à Senatu Cæſar eſt [9] appellatus. Horum imperium Romano nomini pernicioſum, & pene

δ'. Καὶ παρῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν Δέκιος, ἐκ Παιόνων κατάγων ἀπὸ Βουδαλίας τῆς πόλεως τὸ γένος. κινηθέντος δὲ ἐμφυλίου πολέμου, τούτου μὲν ἐκράτησε μάχῃ, τὸν δὲ παῖδα τὸν ἑαυτοῦ καίσαρα παρεσκεύασεν ἀναῤῥηθῆναι. λουτρόν τε κατὰ τὴν Ῥώμην κατεσκεύασεν ἐπώνυμον ἑαυτῷ. καὶ δύο τὴν ἀρχὴν κατασχὼν ἐνιαυτοὺς, ἅμα τῷ παιδὶ κατέλυσε τὸν βίον, ἐν μέσοις βαρβάροις ἀναιρεθέντες· καὶ τῆς τῶν θεῶν ἔτυχον ἀμφότεροι τιμῆς.

ε'. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Γάλλος Ὀστιλιανὸς, καὶ ὁ τούτου παῖς Βουλουσιανός. τυραννήσαντος δὲ ἐν Μυσοῖς Αἰμιλιανοῦ, [1] στρατεύουσιν ἀμφότεροι. καὶ ἀναιρεθέντες ἐν Τεράμνοις, τῆς ἀρχῆς οὐδεμίαν οὐδενὶ κατέλιπον μνήμην. τὸ δὲ [2] ἐπ' αὐτῶν γενομένης συμφορᾶς, πολὺ γέγονεν ὄνομα, λοιμῶν καὶ νόσων ποικίλων τότε σχεδὸν ἅπαν τὸ βασιλευόμενον [3] διαφθειράντων. Μετὰ τούτους Αἰμιλιανὸς, οὐκ ἔχων ἑαυτὸν ἀνενεγκεῖν ἐπὶ λαμπροὺς προγόνους, μᾶλλον δὲ ἐξ ἀσήμων πάντη τε γεγενημένος, τρισὶ μησὶν ὅλοις βασιλεύσας, ἐτελεύτησε.

ϛ'. Τότε τοίνυν Οὐαλεριανὸς μὲν, περὶ τὰς Ῥητίας καὶ Νωρικὸν διατρίβων, ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ᾑρέθη στρατηγός· καὶ μετ' οὐ πολὺ, βασιλεύς. Γαλλιηνὸς δὲ ἐπὶ τῆς Ῥώμης ὑπὸ τῆς συγκλήτου πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκλήθη. Συνέβη δὲ τὴν τούτων βα-

1 *Budaliæ* per *D* ſcribit LC. Burd. F. & Græcus : cæteri *Bubaliæ* per *B*. *Budaliam* appellat etiam Antoninus, recte ut opinatur Surita [in notis ad Ant. itin] ſicque proculdubio legendum in Hieronymi Chron. ubi *Eudaliæ* legitur, licet in vetuſtiſſimo quodam cod. MSto. Hieronymi *Burdali* ſcriptum ſit. 2 Deeſt F. 3 *Barbarico ſolo interf.* LC. *Barbarico bello interf.* S. B G. V. 4 Deſunt S G. V. *Et inter divos referri* F. ad quam ſtructuram perficiendam deeſt fortaſſe *meruerunt*; ſic enim legit Mer. *Senior meruit inter divos referri* 5 *Cum non completo biennio imperaſſent* LC. 6 Deeſt LC. 7 *Imperavit, ſiquidem Maurus fuerat*: *ac* N. B. M G.V. 8 *Exſtinctus eſt vel defunctus* L. 9 *Factus* M. ----- 1 Rectius forſan ἐκστρατεύουσι vel ἐπιστρατεύουσι. 2 Emendavit Sylb. in MS. ἐξ αὐτῶν. 3 Cellarium ſecuti ſumus. In MS. paſſive διαφθαρέντων.

exitiabile fuit, vel infelicitate principum, vel ignavia. Germani Ravennam uſque venerunt. Valerianus, in Meſopotamia bellum gerens, à Sapore, Perſarum rege ſuperatus eſt: mox etiam captus, apud Parthos ignobili ſervitute [1] conſenuit. Gallienus, cum adoleſcens factus eſſet Auguſtus, imperium primum feliciter, mox commode, ad ultimum pernicioſe geſſit. Nam juvenis in Gallia & Illyrico multa ſtrenue fecit, occiſo apud [2] Murſam [3] Ingenuo, qui purpuram ſumpſerat, & Trebelliano. Diu placidus & quietus, mox in omnem laſciviam diſſolutus, tenendæ reipublicæ habenas probroſa ignavia & deſperatione [4] relaxavit. Alamanni, [5] vaſtatis Galliis, in Italiam [6] irruperunt. Dacia, quæ à Trajano ultra Danubium fuerat adjecta, [7] amiſſa eſt. Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia, vaſtata per [8] Gothos. Pannonia à Sarmatis [9] Quadiſque populata eſt. Germani uſque ad Hiſpanias penetraverunt, [10] & civitatem nobilem Tarraconem expugnaverunt". Parthi, Meſopotamia occupata, Syriam ſibi cœperunt vindicare.

VII. [11] Tum jam deſperatis rebus, & deleto pene imperio

σιλείαν ὀλεθριωτάτην γενέσθαι, δυστυχίᾳ τῶν ἡγεμόνων, ἢ (τὸ ἀληθέστερον) ἀσθενείᾳ. Γερμανοὶ μὲν γὰρ ἐν μέσαις ταῖς Ιταλίαις ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ τῆς Ῥαβέννης αὐτῆς ἄχρι προῆλθον. Οὐαλεριανὸς δὲ ἐν τῇ μέσῃ τῶν ποταμῶν Πέρσαις μαχόμενος, ὑπὸ Σάπωρος τοῦ Περσῶν βασιλέως ἑάλω, καὶ κατεγήρασεν ἐν αἰχμαλωσίᾳ. Γαλλιῆνος δὲ, νέος ἐπὶ τὰ πράγματα παρελθὼν, τὸν μὲν πρῶτον χρόνον ἀνδρείαν τε ἐπεδείξατο, καὶ τὴν τύχην εἶχε συλλαμβανομένην ἐν μάχαις, Γάλλων τε καὶ Ἰλλυριῶν κρατήσας, Ἰγγένυόν τε τυραννήσαντα ἀνελών· προβαινούσης δὲ αὐτῷ τῆς ἡλικίας, μετέβαλε καὶ τὴν γνώμην καὶ τὸν βίον· ἐκ μὲν ἡμερότητος εἰς ὠμότητα μεταστὰς, ἐκ σεμνότητος δὲ εἰς ἅπασαν ἡδονῶν ἀτοπίαν· καὶ πάσας ἀφῆκε τὰς βασιλικὰς φροντίδας, ὡς Ἀλαμανοὺς, ὑπερβάντας τὴν Γάλλων γῆν, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐλθεῖν· Δάκας τε καὶ τοὺς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον, οἳ κτῆμα Τραϊανοῦ τοῦ πάλαι βασιλεύσαντος ἐγεγόνεισαν, ἀλλοτριωθῆναι Ῥωμαίων· 1 Ἑλλάδα τε καὶ Μακεδονίαν, καὶ Πόντον, καὶ Ἀσίαν, ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἴστρον ἐθνῶν· Παίονας δὲ ὑπὸ Σαρματῶν καὶ Κουάδων πολιορκηθῆναι· Γερμανούς τε τὰς Ισπανίας ἐπινεμηθῆναι, καὶ Ταρράκωνα πόλιν ἐπιφανῆ κατασκάψαι· Πέρσας δὲ, τὴν μέσην τῶν ποταμῶν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ποιησαμένους, ἤδη περὶ τῆς Συρίας τὸν πόλεμον ἔχειν.

ζʹ. Ἀπεγνωσμένων δὲ ἤδη τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς βασιλείας ἐκ τοῦ πλείονος

1 *Conſenuit. Nam quamdiu vixit rex ejuſdem provincia, incurvato eo, pedem ejus cervicibus imponens, ſolitus erat equum conſcendere. Gallienus cum* Sc. HM. 2 Al. *Murſiam.* 3 *Genuo* N. 4 Al. *laxavit.* 5 *Exhauſtis* P. V. G. 6 *Penetraverunt* S. N. M B. G. F. V. Sc. HM. 7 *Tum amiſſa* S. N. M. B. L. 8 *Parthos* G. 9 *Squadiſque* N. M. *Quadriſque* L. 10 Deſunt G. V. In S. B. pro *expugnaverunt* ſcribitur *deſtruxerunt.* 11 *Tam deſperatis reb.* B. L. HM. ---- 1 In locum mendoſi ἀλλὰ ex Latino reſtitutum.

Romano

Romano, [1] Poſtumius in Gallia, obſcuriſſime natus, purpuram ſumpſit: & per annos decem ita imperavit, ut conſumptas pene provincias ingenti virtute & moderatione reparaverit: qui ſeditione militum interfectus eſt, quod [2] Mogontiacum, quæ adverſus eum rebellaverat, [3] Lolliano res novas moliente, diripiendam militibus tradere noluiſſet. Poſt eum Marius, [4] viliſſimus opifex, purpuram [5] accepit, & ſecundo die interfectus eſt. Victorinus poſtea Galliarum accepit imperium, vir ſtrenuiſſimus: ſed cum nimiæ libidinis eſſet, & matrimonia aliena corrumperet, Agrippinæ occiſus eſt, [6] actuario quodam machinante dolum, imperii ſui anno ſecundo. Huic ſucceſſit Tetricus ſenator, qui Aquitaniam honore præſidis adminiſtrans, abſens à militibus imperator electus eſt, & apud Burdegalam purpuram ſumpſit: ſeditiones multas militum pertulit. Sed dum hæc in Gallia [7] geruntur, in Oriente per [8] Odenathum Perſæ victi ſunt: defenſa Syria, recepta Meſopotamia, uſque ad Cteſiphontem Odenathus penetravit. Ita, Gallieno rempubli-

ἀνῃρημένης, Ποστέμιος ἐν Γάλλοις, ἀφανὴς τὸ ἐκ πατέρων, περιθεὶς ἑαυτῷ τὴν ἁλουργίδα, δέκα τῶν πραγμάτων ἐνιαυτοὺς ἐπετρόπευσε, καὶ τὴν ἀπολομένην γῆν ἀνεκτήσατο, πολλὴν ἀρετὴν ἐνδειξάμενος· πολλά τε κατώρθωσεν ἄν, εἰ μὴ τάραχος αὐτὸν στρατιωτικὸς ἀνεῖλεν, αἰτιασαμένου τοῦ πλήθους, ὅτι [1] δὴ Μογοντιακὸν τὴν πόλιν, ἥτις τυραννήσαντι Λουκίῳ Αἰλιανῷ συνεπολέμησε, μετὰ τὴν νίκην οὐκ ἐπέτρεψε πολιορκηθῆναι, καὶ τὰ χρήματα τῆς πόλεως γενέσθαι τῶν νενικηκότων. Οὕτω δὴ τούτου τελευτήσαντος, Μάριος, εὐτελὴς καὶ προεστηκὼς ἐργαστηρίου, ἐπελάβετο τῆς ἀρχῆς. καὶ μίαν κρατήσας ἡμέραν, τῆς ὑστεραίας ἀνῃρέθη. Καὶ διεδέξατο Βικτωρῖνος τὴν βασιλείαν ἐν τῇ Γάλλων γῇ· χρῆσθαι μὲν τοῖς πράγμασιν ἐπιστάμενος, δουλεύων δὲ ἡδοναῖς, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις [[2] γάμοις] ἐπιβουλεύων. τοῦτο γοῦν αὐτὸν καὶ ἀπήνεγκεν ὡς τάχιστα τοῦ βίου, δεύτερον τῆς βασιλείας ἄγοντα ἔτος, δούλου τινὸς ἀκτουαρίου τὴν τελευτὴν ἐπαγαγόντος. τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ πεφονευκότι. Καὶ μετῆλθεν εἰς Τέτρικον ἡ βασιλεία, τῆς Ακυιτανίας ἔχοντα τὴν ἡγεμονίαν, τοῦ στρατοῦ τὴν ψῆφον ἐπ' αὐτὸν ἀγαγόντος. περιεβάλλετο μὲν οὖν ἐν Βουρδιγάλλοις τὴν ἁλουργίδα· ταραχὰς δὲ ὑπέμεινε στρατιωτικὰς πολλάς τε καὶ μεγάλας. Ταύτης οὔσης ἐν Γάλλοις τῆς καταστάσεως, ἐν τοῖς ἑῴοις Οδέναθος, μετατιμηθεὶς τῆς ἀρχῆς, νικᾷ τε Πέρσας μάχῃ. καὶ τὴν Συρίαν ἀνακτησάμενος, προσῆλθεν ἐπὶ τὴν μέσην τῶν ποταμῶν· καὶ πρὸς Κτησιφῶντα χωρήσας, αὐτὴν ἐπο-

1 Al. *Poſthumus.* 2 *Moguntiam* G. 3 *Æmiliano* N. B. 4 *Civiliſſimus* M. N. LC. 5 *Sumpſit* Sc. 6 *Actario* LC. *Octoario* B. *Auctorio* M. *Auctoriano* V. *Centerio* G. perperam. In L. ſic ſcriptum reperi: *Attilio quodam dolum machinante imperii ſui anno ſecundo. Hujus enim Gallieni imperio in Gallia purpuram aſſumpſerunt variis in locis & temporibus tyranni hi, Poſtumius, Marcus, Victorinus, Tetricus.* 7 Al. *agerentur.* 8 *Odenachum* S. M. B. & ſic infra. ------ 1 Δὴ Μογοντιακὸν repoſuit Sylb. pro corruptiſſima voce δημοκοπῶν. 2 Incluſum addidit idem.

cam

cam deſerente, Romanum imperium in Occidente per [1] Poſtumium, per Odenathum in Oriente ſervatum eſt.

VIII. Gallienus interea, [[2] fraude Aureoli ducis ſui] Mediolani cum Valeriano fratre occiſus eſt, imperii anno nono: Claudiuſque ei ſucceſſit, à militibus electus, à ſenatu appellatus Auguſtus. Hic Gothos, Illyricum Macedoniamque vaſtantes, ingenti prœlio vicit. parcus vir, ac modeſtus, & juſti tenax, ac reip. [3] gerendæ idoneus: qui tamen intra [4] imperii" biennium morbo [5] interiit, & Divus appellatus eſt. Senatus ingenti eum honore decoravit, ſcilicet ut in curia clypeus ipſi aureus, item in Capitolio ſtatua aurea poneretur. [6] Quintilius poſt eum, Claudii frater, conſenſu militum imperator electus eſt: [7] vir unicæ moderationis & civilitatis, æquandus fratri vel præponendus. conſenſu ſenatus appellatus Auguſtus, [8] ſeptimo decimo [9] die imperii occiſus eſt.

IX. Poſt eum Aurelianus ſuſcepit imperium, Dacia Ripenſi oriundus: vir in bello potens, animi tamen immodici,

λιόρκησεν. Καὶ οὕτως δὴ, τοῦ Γαλλιήνου τὴν ἀρχὴν ἐκλιπόντος, ἐν μὲν τοῖς ἑσπερίοις Ποστούμιος, ἐν δὲ τοῖς ἑῴοις Οδέναθος τὰ πράγματα διεφύλαξεν.

η'. Ἀλλ' ὁ μὲν Γαλλιῆνος ἀνῃρέθη, καὶ Οὐαλεριανὸς, ὁ ἀδελφὸς ὁ τούτου, τῆς τοιαύτης τελευτῆς ἐγένετο κοινωνὸς, ἐνάτῳ τῆς βασιλείας ἔτει. Κλαύδιος δὲ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, τὰ ἔθνη κατεπολέμησεν ἃ προσῴκει τὸν Ἴστρον, ὑφ' ὧν Ἰλλυριοί τε καὶ Μακεδόνες ἐπολιορκοῦντο· αὐτός τε σώφρων τε ἦν περὶ τὰς δημοσίας δαπάνας· μετριότητι δὲ ἐχρῆτο πρὸς ἅπαντα. τοῦ δικαίου δὲ φύλαξ ἦν ἀκριβὴς, καὶ πανταχόθεν τῇ βασιλείᾳ πρέπων. ἀλλὰ νόσος αὐτὸν δευτέρῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει μετέστησε τοῦ βίου· καὶ τῶν θείων ἠξιώθη τιμῶν. ἡ δὲ σύγκλητος πολυτρόποις τιμαῖς τὴν ἐκφορὰν ἐκόσμησε, καὶ τελευταῖον ἀσπίδα τε χρυσῆν ἔθηκεν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ αὐτὸν χρυσοῦν ἔστησεν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. Εψηφίσατό τε Κυντίλλῳ [[1] τῷ] τοῦ τεθνηκότος ἀδελφῷ, τὴν βασιλείαν, συμψηφισαμένης καὶ τῆς στρατιᾶς ἁπάσης· καὶ [2] τῆς τε κρίσεως οὐ διήμαρτον οἱ ἑλόμενοι. ταῖς γὰρ ἀρεταῖς ἁπάσαις οὐ μόνον εἰς ἴσον ἦλθεν, ἀλλὰ καὶ παρῆλθε τὸν ἀδελφόν· στρατηγὸς δὲ πρότερον αἱρεθεὶς, μετὰ ταῦτα καὶ βασιλεὺς ἀνεῤῥήθη. ἀλλὰ καὶ ἔτος ἑπτακαίδεκα ὕστερον τῆς βασιλείας [[3] ἡμέραις] ἀνῃρέθη.

θ'. Τότε λοιπὸν Αὐρηλιανὸς ἐπὶ τὰ πράγματα παρῆλθεν, ἐκ τῆς Δακίας τῆς καλουμένης Ριπενσίας ἕλκων τὸ γένος· δυνατώτατος μὲν καὶ [4] ἀνδρειότατος ἐν ταῖς

1 *Poſtumianum* L. 2 Incluſa adjecimus ex S. B. G. V. Sc. In G. autem pro *Aureoli* legitur *Aureliani*, & in Sc. *Aurelii*. 3 *Tenendæ* S. M. N. B G. 4 Deeſt V. Sc. 5 *Periit* V. Sc. 6 *Quintillus* L.F. Gr. Et ſic quoque Trebellius Pollio. 7 Al. *vir unica moderationis & civilitatis laude æquand.* &c. 8 XVIII. LC. 9 *Anno* F. perperam. ------ 1 Incluſum eundem habet auctorem. 2 Concinnius τῆς δε. 3 Incluſum ex Latino adjectum. 4 Pro ει in chirographo fuit ι, quod mutare religio fuit Sylburgio; Cellario & nobis nulla.

&

& ad crudelitatem [1] propenſioris: quique Gothos ſtrenuiſſime vicit. [2] Romanam ditionem ad fines priſtinos varia bellorum felicitate revocavit''. ſuperavit in Gallia [3] Tetricum apud [4] Catalaunos, ipſo Tetrico prodente exercitum ſuum, cujus aſſiduas ſeditiones ferre non poterat: quin etiam per literas occultas Aurelianum ita fuerat deprecatus, ut inter alia verſu Virgiliano uteretur;

Eripe me his invicte malis. ————

[5] Zenobiam quoque, quæ occiſo Odenatho marito [6] Orientem tenebat, haud longe ab Antiochia [7] ſine gravi prœlio cepit: [8] ingreſſuſque Romam, nobilem triumphum, quaſi [9] receptor Orientis [10] Occidentiſque'', egit, currum præcedentibus Tetrico & Zenobia: [11] qui quidem Tetricus corrector Lucaniæ poſtea fuit, ac privatus diutiſſime vixit. Zenobia autem poſteros, qui adhuc manent, Romæ reliquit''.

μάχαις, μικρόψυχος δὲ ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν. οὗτος τοὺς μὲν περὶ τὸν Ἴστρον βαρβάρους ἐνίκησε μάχῃ, καὶ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς ὅρους ἐξέτεινε κατὰ τὸ σχῆμα τὸ πρότερον· ἐκράτησέ τε Τετρίκου μὲν ἐν Γάλλοις, αὐτοῦ προσαγαγόντος αὐτόν τε καὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔφερε συνεχῶς αὐτῷ ἐπανισταμένων, μεθ' ἡδονῆς ἐδέξατο τὴν Αὐρηλιανοῦ δεσποτείαν. φασὶ γοῦν αὐτὸν γράμμασι λαθραίοις παρακεκληκέναι τὴν ἀρχὴν ὑποδέξασθαι, καὶ τὸ ἔπος ἐνθεῖναι τοῖς γράμμασιν, ὃ πεποίηκεν ὁ Βιργίλλιος ἐκ προσώπου Παλινούρου πρὸς τὸν Αἰνείαν, Ἐξάρπασόν με τούτων ἀήττητε τῶν κακῶν. Συνάψας δὲ καὶ πρὸς Ζηνοβίαν μάχην, ἥτις μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς Ὀδενάθου τελευτὴν ἐβασίλευσε τῶν ἑῴων, αἱρεῖ μὲν αὐτὴν πλησίον Ἀντιοχείας, οὐ καρτερῶς δεηθεὶς μάχης. ἐπήγαγε δὲ εἰς τὴν Ῥώμην αὐτήν τε καὶ τὸν Τέτρικον, καὶ καθ' [1] ἑκατέρων ἐθριάμβευσε, τῆς οἰκουμένης αὐτοκράτωρ προσαγορευθείς. ἡγοῦντο δὲ αὐτῷ τῶν ἁρμάτων Τέτρικός τε καὶ Ζηνοβία· καὶ τὸν μὲν ἐπιτροπεύειν ἔταξε τῆς Λουκανῶν ἐπαρχίας τὸ λοιπὸν τοῦ βίου· Ζηνοβία δέ, μικρὸν καὶ αὐτὴ βιώσασα μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν χρόνον, τοὺς παῖδας κατέλιπεν ἐπὶ τῆς Ῥώμης· ὧν ἔτι καὶ νῦν εἰσιν ἀπόγονοι. [2] Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους οἱ τὸ

1 *Propenſior, is quoque Gothos* Sc. 2 Deſunt S. N. B. V. 3 *Tetricum, qui à militibus imperator electus apud Catalaunos* V. Sc. 4 *Cautalanos* L. 5 Secuti ſumus F. N. M B. Sylb & Cellarium: cæteri hunc ordinem ſervant: *Zenobiam quoque, occiſo marito Odenato, qui Orientem tenebat,* &c. 6 *Occidentem* Sc. 7 Ita LC S N. B. M. L. G. F. V. Alii: *non ſine gravi.* In HM. *magis prœlii terrore, quam prœlio, cepit.* 8 *Regreſſuſque* G. 9 *Rector* V. 10 Deeſt F. 11 Deſunt G. V. ————

1 Res ipſa poſtulabat ita immutare manuſcriptum ἑτέρων. 2 Monetarii qui fuerint, ſat belle metaphraſtes expoſuit: ſed hiſtoriam non item. Ea luculentius à Suida ex alia verſione refertur in vita Aureliani his verbis: Μονητάριοι, οἱ περὶ τὸ νόμισμα τεχνῖται. οἳ ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ διέφθειραν τὸ νόμισμα, καὶ τὸν ἴδιον ἄρχοντα Φιλικήσιμον ἀνελόντες, ἐμφύλιον ἐγείρουσι πόλεμον. οὓς μόλις Αὐρηλιανὸς χειρωσάμενος, ὑπερβαλλούσῃ κολάσεων ὠμότητι κατειργάσατο. Paulo etiam elegantius quam Pœanius hæc Eutropii *ſævus & ſanguinarius*, &c. idem vertit: χαλεπός τις καὶ φονικὸς ὑπάρχων, καὶ μᾶλλον ἀναγκαῖος στρατηγὸς, ἤπερ αἱρετὸς βασιλεύς. ἐν παντὶ δὲ καιρῷ δυσχερὴς καὶ ἀπρόσιτος. ὡς μηδὲ τῶν οἰκείων αἵματος διαμεῖναι καθαρός. τὴν γὰρ τοῦ παιδὸς γαμετὴν καὶ ἀνέγκλητον διεχρήσατο. τοῦ δὲ τῶν στρατιωτῶν τάγματος, καὶ τῶν ἐξιτήλων καὶ διαλελυμένων ἠθῶν ὡς ἐπίπαν γενναῖος ἦν ἐπανορθωτής.

quit". Hoc imperante etiam monetarii in urbe rebellaverunt, vitiatis pecuniis, & Feliciſſimo [1] rationali interfecto: quos Aurelianus victos ultima crudelitate compeſcuit: [2] plurimos nobiles capite damnavit": ſævus & ſanguinarius, [3] ac neceſſarius magis in quibuſdam, quam in ullo amabilis imperator: trux omni tempore, [4] etiam filii ſororis interfector: diſciplinæ tamen militaris, & morum diſſolutorum magna ex parte corrector. [5] Urbem Romam muris firmioribus cinxit: templum Soli ædificavit: in quo infinitum auri gemmarumque conſtituit". Provinciam Daciam, quam Trajanus ultra Danubium fecerat, intermiſit; vaſtato omni Illyrico & [6] Mœſia, deſperans eam poſſe retineri: abductoſque Romanos ex urbibus & agris Daciæ", in media Mœſia [7] collocavit: & eſt in dextra Danubio in mare fluenti, cum antea fuerit in læva. Occiditur ſervi ſui fraude, qui ad quoſdam militares viros, amicos ipſius, nomina pertulit annotata; falſo manum ejus imitatus, tanquam Aurelianus ipſos pararet occidere. itaque ut præveniretur, ab iiſdem interfectus eſt in itineris medio, quod inter Conſtantinopolim & [8] Heracleam eſt ſtratæ veteris. [9] locus"

νόμισμα διοικοῦντες ἐξ ἀργύρου τε καὶ χρυσίου, καὶ μὴν καὶ τὸν χαλκὸν μεταμορφοῦντες εἰς δηνάριον, ἐξανέστησαν εἰς στάσιν, ὥστε καὶ συγκροτῆσαι πόλεμον καὶ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. αἰτίαν δὲ ἔχεν ὁ θόρυβος τὴν περὶ τὸ νόμισμα ῥᾳδιουργίαν. κρατήσας δὲ αὐτῶν Αὐρηλιανὸς, πολλῇ μετὰ τὴν νίκην ὠμότητι κατεχρήσατο. πολλοὺς δὲ καὶ ἐκ τῆς γερουσίας ἀνεῖλε, φονῶν ἀεί. ὥστε μῖσος μὲν αὐτῷ τεχθῆναι πολὺ, μὴ μὴν ἄχρηστον πάντη γενέσθαι τὴν ὠμότητα, τῶν πολλῶν ἐκ τούτου πρὸς τὸ δέον ἀφικνουμένων· πλὴν ὅτι, καθάπερ ἔκ τινος μελέτης, οὐδὲ τῶν ἀδελφιδῶν ἐφείσατο. Αὐτὸς καὶ τὴν πόλιν ὀχυρωτέροις περιέβαλε τείχεσι, καὶ ναὸν ᾠκοδόμησεν ἡλίῳ· πλοῦτόν τε ἐναπέθετο τῷ ναῷ πολὺν, ἐκ χρυσοῦ τε καὶ λίθων τιμίων. ἃς μέντοι κατεστήσατο πόλεις Τραϊανὸς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον, οὐκ ἠβουλήθη μέρος εἶναι τῆς ἀρχῆς. οὐ γὰρ ἤλπισε δύνασθαι μένειν αὐτοὺς ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις, τῶν προαποβεβλημένων ἐθνῶν Ἰλλυριῶν τε καὶ Μυσῶν ἐκπεπορθημένων. μετῴκισε γοῦν τοὺς κατοικισθέντας ἐκεῖ Ῥωμαίους εἰς μέσην τὴν Μυσῶν γῆν, προσαγορεύσας τὸν συνοικισμὸν Δακίαν, ἣ μέση νῦν τῶν δύο Μυσίων κεῖται, καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ διαπλέουσι τὸν Ἴστρον ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Τοσαῦτα διαπραξάμενος, οἰκέτου δόλῳ ἐτελεύτησε τὸν βίον· ὃς τὴν τοῦ δεσπότου μιμησάμενος χεῖρα, γράφει πρός τινας τῶν φίλων περὶ σφαγῆς ἀνδρῶν τινων, ὡς Αὐρηλιανοῦ γράψαντος. ὁ δὴ γνόντες οἷς ὁ φόνος ἀρτύεσθαι δῆθεν ἐδόκει, φθάσαντες αὐτοὶ τὸν Αὐρηλιανὸν, ἔδρασαν ἃ πείσεσθαι προσεδόκων. σφάττεται τοίνυν μεταξὺ τοῦ τε Βυζαντίου καὶ Ἡρακλείας κατὰ

1 *Rationabili* B. 2 Deſunt L. LC. 3 Deſunt L. LC. 4 *Filiorum interfector* S. N. B. M. *Filiæ ſororis interfector* F. 5 Deſunt N. B. M. G. V. 6 Deſunt St. 7 *Collocavit. Appellavitque eam Daciam, quæ nunc duas Mœſias dividit, & eſt dextera* S. N. M. B. 8 *Herecliam* G. *Hieracliam* V. 9 Deeſt L. F.

[1] Cœno-

[1] Cœnophrurium appellatur. Mors tamen ejus inulta non fuit. Meruit quoque inter divos referri. [2] Imperavit annos quinque, menſes VI″.

X. Tacitus poſt hunc ſuſcepit imperium; vir egregie [3] moratus, & Reip. gerendæ idoneus. nihil tamen [4] clarum″ potuit oſtendere, intra ſextum menſem imperii morte præventus. Florianus, qui Tacito ſucceſſerat, duobus menſibus & diebus XX. in imperio fuit; neque quidquam dignum memoria egit.

XI. Poſt hunc Probus, vir illuſtris gloria militari, ad adminiſtrationem Reip. acceſſit. Gallias à barbaris occupatas ingenti prœliorum felicitate reſtituit. Quoſdam imperium uſurpare conatos, ſcilicet Saturninum in Oriente, Proculum & Bonoſum Agrippinæ, [5] multis″ certaminibus oppreſſit. Vineas Gallos & Pannonios habere permiſit. opere militari [6] Almum montem apud Sirmium, & Aureum [7] apud Mœſiam ſuperiorem vineis conſevit, & provincialibus [8] colendas dedit. Hic cum bella innumera geſſiſſet, pace [9] parta, dixit, *brevi milites* [10] *neceſſarios″ non futuros.* vir acer,

τὴν παλαιὰν λεωφόρον. ὄνομα δέ ἐστιν τῷ τόπῳ Καινὸν φρούριον. ἀλλ᾽ ἐτιμώρησαν αὐτῷ μετὰ ταῦτά τινες· καὶ αὐτὸς συνηριθμήθη τοῖς θεοῖς.

ί. Μετὰ τοῦτον, Τάκιτος ὑπεδέξατο τὴν βασιλείαν, τό τε ἦθος εἰς ἅπασαν ἀρετὴν ἐξησκημένος, δυνατός τε, εἴπερ τις ἄλλος, ἐπιτροπεῦσαι τῶν πραγμάτων. ἀλλ᾽ οὐδὲν ἔδειξε λαμπρόν. οὔτε γὰρ ἐπέτρεψεν ὁ χρόνος, τῆς βασιλείας ἓξ μῆνας παρελθούσης μόνον. Ἀλλ᾽ οὐδὲ Φλωριανὸς, τοῦτον ἐκδεξάμενος, ἔπραξέ τι γενναῖον, [1] εἴκοσι βασιλεύσας ἡμέρας.

ιά. Πρόβος ἐντεῦθεν ἐκτήσατο τὴν βασιλείαν, πολλὴν ἀπὸ τῶν πολεμικῶν δόξαν ἔχων, ἣν καὶ μετὰ ταῦτα οὐχ ἧττον ηὔξησε. Γάλλους τε γὰρ ἠλευθέρωσε τῶν βαρβάρων, πολλαῖς αὐτῶν κρατήσας μάχαις· τούς τε ἐπιβουλεῦσαι τῇ βασιλείᾳ βουληθέντας, Σατορνῖνόν τε ἐν τοῖς πρὸς ἕω, Πρόκλον τε καὶ τὸν Βόνωσον ἐν Ἀγριππίνῃ, πολέμῳ νικήσας ἀνεῖλε. [2] Γάλλοις ἐπέτρεψεν ἀμπελουργεῖν, οὔπω πρότερον τοῦτο εἰδόσι. τῇ στρατιωτικῇ τε χρησάμενος χειρὶ, τότε Ἄλμον καὶ τὸ Αὔρεον (ὄρη δέ ἐστιν, τὸ μὲν, Σιρμίου· τὸ δὲ, ἐν Μυσοῖς) κατεφύτευσεν ἀμπελῶνας, καὶ παρέδωκε τοῖς προσοίκοις γεωργεῖν. πολλούς τε ἑτέρους κατορθώσας πολέμους, καὶ πάντα ποιήσας ἐν εἰρήνῃ, καί τι καὶ νεανιευσάμενος μικρὸν ὕστερον, ὡς

1 *Zenophrurium* Sc. 2 Deſunt LC. F. Gr. 3 *Moderatus* L. G. *Morigeratus* V. 4 Deeſt S. N. M. G. V. 5 Deeſt LC. S. N. M. B. L. G. V. Sc. *Magnis* HM. 6 Al. *Almam.* 7 *Mœſia Superiore* LC. 8 Al. *colendos.* 9 *Parata* S. N. M. B V. *Patrata* G. 10 Deeſt B. ---- 1 Prætermiſſi duo menſes. 2 Hîc & omiſſa & addita ſunt nonnulla, ut obſervat Sylb. Latina enim ita ſonant: Γάλλοις τε καὶ Παίοσιν ἀμπελουργεῖν ἐπέτρεψεν. quod ſequitur commation, οὔπω πρότερον τοῦτο εἰδόσιν, addititium eſt. Sequentia etiam ad Latini textus veſtigia ſic propius accedent: τῇ στρατιωτικῇ τε χρησάμενος χειρὶ, τότε Ἀλμὸν ὄρος πρὸς Σιρμίῳ, καὶ τὸ Αὔρεον ἐν Μυσίᾳ τῇ κάτω, ἀμπελῶσι κατεφύτευσε. Notandum porro quod in MS. pro Αὔρεον ſcriptum fuerit Αργεον.

ſtrenuus, juſtus, & qui Aurelianum æquaret gloria militari, morum autem civilitate ſuperaret. Interfectus eſt tamen Sirmii, tumultu militari, in turri ferrata. [1] Imperavit annos VI. menſes quatuor″.

XII. Poſt hunc Carus eſt factus Auguſtus, Narbonæ natus in Gallia: qui confeſtim Carinum & Numerianum [2] filios″ Cæſares fecit, [3] cum quibus regnavit duobus annis″: ſed dum bellum adverſum Sarmatas gerit, nunciato Perſarum tumultu, ad Orientem profectus, res contra Perſas nobiles geſſit: ipſos prœlio fudit: [4] Cochen & Cteſiphontem urbes nobiliſſimas cepit: & cum caſtra ſupra Tigridem haberet, [5] ictu divini fulminis periit. Numerianus quoque, filius ejus, quem [6] ſecum ad Perſas duxerat, adoleſcens egregiæ indolis, cum oculorum dolore correptus, [7] lecticula veheretur, impulſore Apro, qui ſocer ejus erat, per inſidias

οὐδὲν αὐτῷ δεήσαι δυνάμεως, θαυμαζόμενος ἐπ' ἀνδρείᾳ τε καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ τοῖς μὲν πλεονεκτήμασιν ἀφομοιούμενος Αὐρηλιανῷ, τὰς κακίας δὲ φεύγων, ἀνῃρέθη κατὰ τὸ Σίρμιον, ὑπὸ στρατιωτικῆς ταραχῆς τοῦτο παθών.

ιβ'. Δέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Κάρος [1] Ναρβωνήσιος, (Γάλλων δὲ ἦν ἡ πόλις) καὶ ποιεῖ κοινωνοὺς εὐθὺς αὐτῷ τῆς βασιλείας Καρῖνον καὶ Νουμεριανὸν τοὺς παῖδας. μαχόμενος δὲ πρὸς Σαρμάτας, ἐπειδή τις ἤγγειλεν αὐτῷ, τοὺς Πέρσας τὰ πρὸς ἕω ταράττειν, δρόμον τε ὡς αὐτοὺς ἐποιήσατο, καὶ κατεκράτησεν αὐτῶν πολλαῖς συμπλοκαῖς. Κόγχην τε καὶ Κτησιφῶντα, τῶν Περσικῶν πόλεων ἐπιφανεστάτας, εἷλε· καὶ στρατοπεδευσάμενος ὑπὸ τὸν Τίγρητα ποταμὸν, ἀπώλετο κεραυνῷ. Καὶ μετὰ τοῦτον ὁ παῖς Νουμεριανὸς, ὁ συνεκστρατεύσας αὐτῷ, δόλῳ θνήσκει τοῦ κηδεστοῦ· (Ἄπρος δὲ ἦν ὄνομα αὐτῷ) καὶ διὰ τὸ τῶν ὀμμάτων γινόμενον πάθος, οὐ δυνάμενος ἀλύπως δέξασθαι τὸν καθαρὸν ἀέρα, ἐπιθεὶς ἑαυτὸν φορείῳ, καὶ [2] δέρματα πανταχόθεν περικλείσας, ἤνυε τὴν ὁδόν· ὁ τοίνυν Ἄπρος,

1 Deſunt LC. F. Gr. 2 Deeſt V. 3 Deſunt L. LC. F. Gr. 4 *Cochen*, antiquum eſſe nomen Seleuciæ, ex Ammiano Marcellino [l. XXIV. c. 5.] patet: *quibus Coche, quam Seleuciam nominant, haud longius diſparatur.* Cujus ſcripturæ primus auctor fuerat Gelenius; nam in MSS. mire depravatum fuit hoc nomen, cujus tamen veſtigia hanc veram eſſe lectionem ſatis evincunt. Fuldenſis quoque codex, & Sextus Rufus c. XXIV. & Jornandes de Succeſſ. Regn. c. LXXXVI. (uterque de hoc Imperatore ſcribens) & Oroſius lib. VII. c. 24. *Cochen* vocant. Mer. *Corchen*: Græcus *Conchen*: S. N. G HM. *Sohenen*: L. LC M. *Coceneth.* Zoſimus [lib. III. p. 724.] *Zochaſen* videtur nominare: Ζωχάσης, νῦν δὲ Σελευκείας ὀνομαζομένης. Confer Lindenbrogium ad Am. Marc. qui ex Nazianzeno etiam Κωχὴν urbis hujus nomen probat. Excuſi quidam libri, Vi. V. Helmſtad. *Seleuciam*, tanquam certius nomen pro ſuſpecto aut corrupto, exhibent. Sed priorem lectionem præferimus, præſertim cum à Steph. Byzantio item confirmetur. 5 *Vi* B. N. HM. 6 *Secum Cæſarem ad Per.* S N. L G. F. V. HM. 7 Al. *in lect.* ---- 1 Ita legendum (monente Sylb.) pro corruptis verbis ἀνὴρ μωνήνσιος; niſi forſan malis: ἀνὴρ Ναρβωνήσιος, vel τὴν πατρίδα Ναρβωνήσιος. 2 Mallet fortaſſe aliquis, δέρματα πανταχόθεν περιθείνας, vel δέρμασι πανταχόθεν περικλείσας. ſed exemplaris ſcripturam, δέρματα πανταχόθεν περικλείσας, tuetur ſtructuræ genus in præcedenti capite non multum abſimile, τὸ Ἄλμαν καταφυτεῦσαι ἀμπελῶνας.

occiſus

occiſus eſt. & cum dolo occultaretur ipſius mors, [1] quouſque Aper invadere poſſet imperium", [2] fœtore cadaveris prodita eſt. milites enim, qui eum ſequebantur, fœtore commoti, diductis lecticulæ palliis, poſt aliquot dies mortem ejus notam habere potuerunt. Interea Carinus, quem Cæſarem in Parthos proficiſcens Carus in Illyrico, Gallia, Italia, reliquerat, omnibus ſe ſceleribus coinquinavit: plurimos innoxios fictis criminibus occidit: matrimonia nobilia corrupit: condiſcipulis quoque, qui eum in auditorio vel levi fatigatione taxaverant, perniciosus fuit. Ob quæ [3] omnibus hominibus inviſus, non multo poſt pœnas dedit.

XIII. Nam de Perſide [4] victa exercitus rediens, cum Carum Auguſtum fulmine, Numerianum Cæſarem inſidiis perdidiſſet, Diocletianum imperatorem creavit, [5] Dalmatia oriundum, virum obſcuriſſime natum: adeo ut à pleriſque ſcribæ filius, à nonnullis [6] Anulini ſenatoris libertinus fuiſſe credatur. [7] Is prima militum concione juravit, Numerianum [8] nullo" ſuo dolo interfectum. & cum juxta eum Aper, qui Numeriano inſidias fecerat, conſtitiſſet, in conſpectu exercitus manu Diocletiani [9] gladio" percuſſus eſt. Poſtea Carinum, [10] omnium odio & deteſtatione viventem, apud [11] Margum ingenti prœlio vicit, proditum ab exercitu

ἀνελὼν αὐτὸν, ἔκρυπτε τὸν θάνατον· πρὶν δὴ τῶν ἑπομένων τινὲς ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῆς τοῦ νεκροῦ δυσωδίας περιεργάσασθαι, καὶ μηνῦσαι τῷ στρατῷ τὸ γεγενημένον· ἔκρυπτε δὲ τὴν τελευτὴν Ἄπρος, αὐτὸς κρατῆσαι τῶν πραγμάτων ἐπιθυμῶν. Ἐν τούτοις δὲ ὄντων τῶν ἐκ Περσίδος ἐπανιόντων, Καρῖνος, ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἰλλυριούς τε καὶ Γάλλους φυλάττειν καὶ τὴν Ἰταλίαν, πάσας ὑπερβὰς ἀτοπίας, τοὺς μὲν ἀνῄρει πλάττων ἐγκλήματα, τῶν δὲ τὰς εὐνὰς ὕβριζεν. ἤδη δὲ καὶ τῶν συμπεφοιτηκότων αὐτῷ τινας, ὑπὲρ τῶν γενομένων ἐν τῇ νεότητι προσκρουσμάτων, [1] ὠμότατα διεχρήσατο, καὶ ἀπεστυγεῖτο [2] παρὰ πάντων ὁμοίως.

ιγʹ. Ἀλλ' ὁ στρατὸς ἅπας Διοκλητιανὸν ἀνεῖπε βασιλέα, ἀφανῆ τινα καὶ ἄσημον. οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν δημοσίου γραμματέως παῖδα φασίν· οἱ δὲ, ἀπελεύθερον Ἀνουλίνου τινὸς συγκλητικοῦ γεγονέναι. βασιλεύσας δὲ, καὶ συγκαλέσας τὴν στρατιὰν, ὤμοσε μὴ συνειδέναι τῷ Νουμεριανοῦ φόνῳ· καὶ μετὰ τοὺς ὅρκους πλησίον ἑστηκότα τὸν Ἄπρον αὐτοχειρὶ διεχρήσατο. χωρήσας δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Καρῖνον τῷ τε στρατεύματι καὶ τοῖς λοιποῖς παρεστηκότα, νικᾷ τε μάχῃ, καὶ μετὰ ζῶντα ὑπὸ τῶν οἰκείων προ-

1 Deſunt Sc. 2 *Putore* S. M. L. 3 *Omnibus bonis inviſus* Sc. HM. V. 4 *Victor* HM. 5 *Dalmatiis* L. LC. 6 *Amullini* Sc. 7 *Is primum militi in concione* S. N.B. HM. 8 Deeſt V. 9 Deeſt Mer. 10 Al. *omni odio.* 11 Al. *Murgum.* Schottus [in Not. Sext. Aurel. Vict. de Cæſarib. c. XXXVI.] *Marcum* legit. *Murtium* eſt in Vopiſci Carino. ---- 1 Ὠμότατα *crudeliſſime*, convenientius eſt, quam ὠμότητα *crudelitatem*, quod in MS. legebatur. 2 Melius etiam hæc conveniunt, quam παρὰ πάντα, ut exhibuit MS. Poteſt item legi παρὰ πάντας.

ſuo, quem fortiorem habebat; certe deſertum, inter [1] Viminatium atque Aureum montem. Ita rerum Romanarum potitus, cum tumultum ruſticani in Gallia concitaſſent, & [2] factioni ſuæ Bagaudarum nomen imponerent, duces autem haberent Amandum & Ælianum, ad ſubigendos eos Maximianum [3] Herculium Cæſarem miſit; qui levibus prœliis agreſtes domuit, & [4] pacem Galliæ reformavit. [5] Per hæc tempora etiam Carauſius, qui viliſſime natus, in [6] ſtrenuæ militiæ ordine famam egregiam fuerat conſecutus, cum apud Bononiam per tractum Belgicæ & Armoricæ pacandum mare accepiſſet, quod Franci & Saxones infeſtabant, multis barbaris ſæpe captis, nec præda integra aut provincialibus reddita, aut imperatoribus miſſa; cum ſuſpicio eſſe cœpiſſet, conſulto ab eo admitti barbaros, ut tranſeuntes cum præda exciperet, [7] atque hac ſe occaſione ditaret; à Maximiano juſſus occidi, purpuram ſumpſit, & [8] Britannias occupavit.

XIV. [9] Ita cum per omnem orbem terrarum res turbatæ eſſent, & Carauſius in Britanniis rebellaret, Achilleus in [10] Ægypto, Africam Quinquegentiani infeſtarent, Narſeus

διελθόντα περὶ Μάργον τὴν πόλιν ἀνεῖλε· καὶ γίνεται μόνος αὐτοκράτωρ. Στασιαζόντων δὲ ἐν Γάλλοις τῶν ἀγροικικῶν, καὶ Βακαύδας καλούντων τοὺς συγκροτηθέντας· (ὄνομα δ' ἐστὶ τοῦτο τυράννους δηλοῦν [1] ἐπιχωρείους) ἡγεμόνας δὲ ἐχόντων τοῦ τολμήματος Ἀμανδόν τε καὶ Αἰμιλιανόν, χειροτονήσας Καίσαρα Μαξιμιανὸν τὸν Ἑρκούλιον ἐξέπεμψε· καὶ νικήσας Μαξιμιανὸς μάχῃ, τὴν ἐλευθερίαν ἀπέδωκε τῇ γῇ. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Καραύσιος, οὐδαμόθεν οὐδενὶ γνωριζόμενος, πλὴν ἐκ [2] πολεμικῶν ἔργων, ἐκπεμφθεὶς παρὰ Μαξιμιανοῦ εἰς τὴν Βονωνίαν, ὥστε τὰ περὶ τὴν [3] Βελγικὴν καὶ [4] Ἀρμόρικον καταστῆσαι, παρὰ τῶν προσοίκων ἐνοχλούμενα βαρβάρων, πολλαῖς κρατήσας μάχαις, τὴν ἐκ τοῦ πολέμου λείαν οὔτε τῷ στρατῷ διένειμεν, οὔτε τοῖς βασιλεῦσιν ἀνέπεμψε· καὶ δι' ὑποψίας ἐλθών, ὡς ἐκ προνοίας ἐπὶ νεωτερισμῷ τὸν πλοῦτον [5] συναγείρας· προσετάχθη μὲν ὑπὸ Μαξιμιανοῦ κατασφαγῆναι. γνοὺς δὲ ἀλουργίδα τε ἐνέδυ, καὶ καταλαμβάνει τὰς Βρεττανικὰς πόλεις.

ιδʹ. Πάντων οὖν πανταχόθεν θορύβου πεπληρωμένων, (καὶ γάρ τοι καὶ Ἀχιλλεὺς χεῖρας ἀνταίρας ἐτύγχανεν ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ Γεντιανοί, πέντε δὲ ἦσαν οὗτοι, νεωτεροποιοῦντες ἐπὶ τῆς Ἀφρικῆς, δύναμιν συνε-

1 *Viniacium* L. 2 *Factioni Senecaudorum nomen* G. *Factionis ſua ſavæ clarum nomen* V. *Factioni ſua Bagandarum* &c. N. B. 3 *Herculianum* G. 4 Quid. codd. MSS. & libri impreſſi *partem* habent. Minus bene: nam etiam Græcus ἐλευθερίαν interpretatur. 5 Al. *poſt hæc tempora.* In Fuld. ſuperſcripta fuit altera lectio, *hoc tempore*, pro qua malit Sylb. *eodem tempore.* 6 *Serenâ* G. Sc. *Strenuo* Vi. & quid. è noſtris MSS. ut ad *ordinem* referatur. 7 Deſunt L LC. F. 8 Al. *Britanniam.* 9 Al. *Ita cum per orbem ter.* omiſſo *omnem.* 10 *Oriente* Sc. ----- 1 Convenientius adverb. ἐπιχωρείως. 2 In MS. fuit πολιτικῶν. 3 In MS. corrupte legebatur Γελβικόν. 4 In MS. male expreſſum erat Αλμοςικον. 5 Emendavit Sylb. pro συναγεῖραι.

Orienti

Orienti bellum inferret; Diocletianus Maximianum Herculium ex Cæſare fecit Auguſtum, [1] Conſtantium & Maximianum Cæſares: quorum Conſtantius per filiam nepos Claudii [2] traditur: Maximianus Galerius in Dacia haud longe à Sardica natus. atque ut eos etiam affinitate conjungeret, Conſtantius privignam Herculii Theodoram accepit, ex qua poſtea ſex liberos, Conſtantini fratres, habuit: Galerius filiam Diocletiani [3] Valeriam: ambo uxores, quas habuerant, repudiare compulſi. Cum Carauſio tamen, cum bella fruſtra tentata eſſent contra virum rei militaris peritiſſimum, ad poſtremum pax convenit. Eum poſt ſeptennium Allectus, ſocius ejus, occidit, atque ipſe poſt eum Britannias triennio tenuit: qui ductu Aſclepiodoti præfecti prætorio eſt oppreſſus. Ita [4] Britanniæ decimo anno receptæ.

XV. Per idem tempus à [5] Conſtantio Cæſare in Gallia [6] pugnatum eſt circa Lingones: die una adverſam & ſecundam fortunam expertus eſt. nam cum, repente barbaris ingruentibus, intra civitatem eſſet coactus, tam præcipiti ne-

κρότου) τὸν μὲν Ἑρκύλιον Μαξιμιανὸν, Αὔγουστον ἀνηγόρευσε· Κωνστάντιον δὲ καὶ Μαξιμιανὸν Καίσαρας. ἦν δὲ Κωνστάντιος μὲν Κλαυδίου τοῦ βασιλεύσαντος ἀπὸ θυγατρὸς ἔκγονος· Μαξιμιανὸς δὲ, ὁ καὶ Γαλλέριος ἐπικληθεὶς, ἐκ Δακῶν τῶν περὶ Σαρδικὴν ἔχων τὸ γένος. βουλόμενος δὲ αὐτοὺς πιστοτέρους ἑαυτῷ καταστῆσαι, τῇ διὰ τοῦ γάμου κατέδησε συγγενείᾳ, Κωνσταντίῳ μὲν τὴν Ἑρκυλίου τοῦ [1] συμβασιλεύσαντος αὐτῷ προγονὴν ἐκδοὺς· (Θεοδώρα ἦν ὄνομα αὐτῇ· ἀφ᾽ ἧς δὴ καὶ ἓξ παῖδες ἐγένοντο αὐτῷ, Κωνσταντίνου τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος ἀδελφοί·) Γαλλερίῳ δὲ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Οὐαλερίαν. ἀλλὰ τὰς μὲν γαμετὰς [2] ἑκατέρας ἀπεώσαντο. Καραύσιος δὲ, ἐπειδήπερ ἀνάλωτος ἦν ἁπάσῃ μηχανῇ, σπένδεται πρὸς τοὺς βασιλέας· καὶ μετὰ τὰς σπονδὰς ἀνῃρέθη [3] παρὰ τοῦ πάντων αὐτοῦ φιλτάτου· ὃς Ἀλληκτός τε ἐκαλεῖτο, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκράτησε τῶν Βρεττανικῶν, καὶ τρεῖς διατελέσας ἐνιαυτοὺς, [4] ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένετο, στρατηγοῦντος Ἀσκληπιοδότου τοῦ τοῖς βασιλεῦσι τότε ὑπάρχοντος. οὕτως τὰ Βρεττανῶν ἔνδεκα ἔτεσι χωρισθέντα τῆς βασιλείας, συνήφθη Ῥωμαίοις.

ιε΄. Κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Κωνστάντιος ὁ Καῖσαρ ἐν Γάλλοις πολλὰς νικήσας μάχας, ἦλθε παρὰ μικρὸν κινδύνου· κυκλωσάντων γὰρ αὐτὸν τῶν πολεμίων ἐν αὐτοῖς τοῖς προπυλαίοις Λιγγόνος τῆς πόλεως, κάλοις ἀνειλκύσθη

1 *Et Galerium Maximianum Caſ.* B. 2 *Traditur. Diocletianus Galerium etiam adfinitate conjunxit. Conſtantius privignam &c.* S. B. *Traditur, Maximianum Galerium etiam affinitate conjungere [conjungeret &c.* V.] G. V. 3 *Valeriam: prius Conſtantius habuit Helenam Conſtantini matrem. ambo ux.* V. 4 *Britannia ---- recepta* Sc. 5 Deeſt G. 6 *Bene pugnatum eſt* L. HM. ----- 1 In manuſcripto libro fuit alio Tempore συμβασιλεύσαντος. minus bene. error autem (inquit Cellarius) proculdubio inde eſt, quod & præcedit, & ſequitur βασιλεύσαντος. 2 Mavult Sylb. ἑκάτεροι. 3 Omiſſa eſt temporis notatio, ἔτει ἑβδόμῳ. 4 Melius dixiſſet, (ut putat Sylb) ὑποχείριος ἐγένετο, omiſſa mentione τῶν πολεμίων: quod eo nomine Britannos citius quam Romanos aliquis intelliget.

ceſſitate

ceſſitate, ut clauſis portis [1] in murum funibus [2] tolleretur; vix quinque horis mediis adventante exercitu, [3] ſexaginta fere millia Alamannorum cecîdit. Maximianus quoque Auguſtus bellum in Africa profligavit, domitis Quinquegentianis, & ad pacem redactis. Diocletianus obſeſſum Alexandriæ Achilleum octavo fere menſe ſuperavit, eumque interfecit. victoria acerbe uſus eſt. totam Ægyptum gravibus proſcriptionibus cædibuſque fœdavit. Ea tamen occaſione ordinavit provide multa, & diſpoſuit; quæ ad noſtram ætatem manent. Galerius Maximianus [4] primo adverſus Narſeum adverſum prœlium habuit, inter [5] Callinicum Carraſque congreſſus, cum inconſulte magis quam ignave dimicaſſet. admodum enim parva manu cum copioſiſſimo hoſte commiſit. Pulſus igitur, & ad Diocletianum profectus, cum ei in itinere occurriſſet, tanta inſolentia à Diocletiano fertur exceptus, ut per aliquot paſſuum millia purpuratus tradatur [6] ad vehiculum cucurriſſe. Mox tamen per Illy-

πρὸς τὸ τεῖχος. ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, οὐδὲ πέντε διαγενομένων ὡρῶν, ἐπεξελθὼν, ἑξήκοντά τε ἀνεῖλεν χιλιάδας, καὶ τοὺς Αλαμαννοὺς κατεδούλωσε. Μαξιμιανὸς δὲ τοὺς ἐν Αφρικῇ νεωτερίσαντας Γενλιανοὺς εἷλέ τε καὶ ὑποσπόνδους ἐποίησε. Καὶ αὐτὸς Διοκλητιανὸς ἐν Αἰγύπτῳ τὸν Αχιλλέα νικήσας, αὐτόν τε διεχρήσατο, καὶ διὰ πάσης ὠμότητος ἐπεξῆλθε τῇ νίκῃ, τοὺς μὲν κατασφάξας τῶν Αἰγυπτίων, τοῖς δὲ λοιποῖς φόρους τάξας ὡς μάλιστα βαρυτάτους. ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας καὶ πᾶσι τοῖς βασιλευομένοις τὰς εἰσφορὰς ἐπέθηκε· διαμετρησάμενος τὴν γῆν, καὶ εἰς ἀπογραφὴν ἀναγαγὼν ἅπαντα, [1 ὅπερ καὶ] εἰς τόδε ἐκράτησεν. Αλλ᾽ οὐδὲ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ἔξω μεγάλων ἔργων ἐγένετο. στρατεύσας γὰρ κατὰ Ναρσοῦ τοῦ Περσῶν βασιλεύοντος, (πάππος δὲ ἦν οὗτος Σαπώρῃ τε καὶ Ορμίσδᾳ τοῖς εἰς τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν ἀφιγμένοις) τὸ μὲν πρῶτον, ἐναντίαν ἔσχε τὴν ἔκβασιν, ἐξ ἀβουλίας μᾶλλον ἤπερ ἀσθενείας. οὐ γὰρ ἔχων ἀξιόμαχον στρατιὰν, συνεπλάκη, καὶ τοιαύτην ἔσχε δυσημερίαν, ὥστε ἐπειδήπερ ἧκεν πρὸς Διοκλητιανὸν, συλλεξόμενος ἑτέραν δύναμιν, μηδὲ λόγου τινὸς ἀξιωθῆναι, συνδραμεῖν δὲ τῷ ἅρματι μετὰ τῆς ἁλουργίδος αὐτῆς. ἀλλ᾽ ἀγείρας

1 *Per mur.* Sc. 2 *Colligeretur* L. LC. 3 *Qudraginta* M. 4 Corruptiſſimum locum ſic corrigendum putat Cellarius. cui libenter aſſentimur. Verba enim *adverſus Narſeum*, etiam Sylburgii judicio ſunt neceſſaria, eademque habent Gr. Sc. & G. delevit vero alias voces, *exin ſecundum*, ſeu, ut alii habent, *& ſecundum*, quæ ex margine, ut innuerent, quod mox ſequitur, felicius prœlium, in textum videntur irrepſiſſe. Neque enim Græcus hîc de altero prœlio quidquam habet. Vinetus quidem retinet, *exin ſecundum*: addit vero: *inepti, qui* SECUNDUM *hic ordinis nomen putabant, locum fœdiſſime corruperunt.* Sed eſto, (inquit Cellarius) felicitatem ſignificari, qui autem adhæret ſequentibus? Nam illico ſequitur: *enm inconſulte dimicaſſet*: item *Pulſus igitur*, &c. 5 *Gallicinum* Sc. Hieron. Surita in notis ad Antonin. Itinerar. legendûm putat: *inter Calle comem Carraſque congreſſus*. quo modo appellat Antoninus. 6 In F. duplex eſt ſcriptura, *ad vehic.* & *ante vehic.* ----- 1 Additamentum Sylburgii.

ricum

ricum Mœſiamque contractis copiis, rurſus cum Narſeo, Ormiſdæ & Saporis avo, in Armenia majori pugnavit ſucceſſu ingenti, nec minore conſilio ſimulque fortitudine: quippe qui etiam ſpeculatoris munus cum altero ac tertio equite ſuſceperit. Pulſo Narſeo, caſtra ejus diripuit; uxores, ſorores, liberos cepit; infinitam extrinſecus Perſarum nobilitatem, gazam Perſicam copioſiſſimam: ipſum in ultimas regni ſolitudines coëgit. quare [1] à Diocletiano, in Meſopotamia [2] cum præſidiis" tum morante, ovans regreſſus, ingenti honore ſuſceptus eſt. Varia deinceps & ſimul & [3] viritim bella geſſerunt, Carpis & Baſternis ſubactis, Sarmatis victis: quarum nationum ingentes captivorum copias in Romanis finibus locaverunt.

XVI. Diocletianus moratus callide fuit, ſagax præterea, & admodum ſubtilis ingenio, & qui ſeveritatem ſuam aliena [4] invidia" vellet explere. diligentiſſimus tamen & ſolertiſſimus princeps; [5] & qui imperio Romano [6] primus" regiæ conſuetudinis formam magis quam Romanæ libertatis invexit; adorarique ſe juſſit, cum ante eum [7] cuncti ſalutarentur: ornamenta gemmarum veſtibus calceamen-

πλῆθος πρὸς τὴν Περσικὴν παρασκευὴν ἀξιοχρέων, χωρεῖ πρὸς τὴν Ἀρμενίαν. κἀκεῖ τῷ Ναρσῇ συμμίξας, διαφθείρει μὲν αὐτοῦ τὸν στρατὸν, αἱρεῖ δὲ τήν τε γαμετὴν αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀδελφάς· αὐτόν τε ἐπεξελθὼν ἤλασε πορρωτάτω τῆς βασιλείας. γνοὺς δὲ ὡς Διοκλητιανὸς διατρίβει περὶ τὴν μέσην τῶν ποταμῶν, 1 ἀφίκετό τε ὡς αὐτὸν, καὶ πρὸς ἀξίαν ἐτιμήθη τῶν εἰργασμένων. Ἐντεῦθεν πολλοὶ καὶ πρὸς πολλοὺς συνεκροτήθησαν πόλεμοι· οἱ μὲν, πάντων ἅμα συστρατευόντων· οἱ δὲ, παρ' ἑκάστου τῶν κρατούντων· Κάρποι γοῦν καὶ Βαστέρναι καὶ Σαρμάται κατεπολεμήθησαν· ὥστε τῆς ἀπὸ τοῦ πολέμου λείας ἀνδρῶν τε καὶ λοιπῶν, τὴν Ῥωμαϊκὴν πληρωθῆναι γῆν.

ιϛ'. Ἀλλ' ὁ Διοκλητιανὸς μὲν, ἀγχίνους τε ἦν φύσει μετά τινος κακουργίας, πραγμάτων τε δεινὸς ἰχνευτὴς, καὶ τὰς βουλὰς ἀποκρύπτων· τὴν τραχύτητά τε τὴν αὐτοῦ, σπουδὴν εἶχεν ἑτέροις ἐπιγράφεσθαι· καὶ τὴν ὠμότητα τοῖς ἔργοις ἐγγυμνάζων, ἐσοφίζετο φθόνον ἑτέρων εἶναι τὴν αὐτοῦ κακίαν. ἐπιμελείας δὲ οὐκ ἦν ἔξω, καὶ τῆς περὶ τὸ βασιλεύειν τέχνης. αὐτός τε πρῶτος τὴν βασιλικὴν εἰσήγαγεν ὑπεροψίαν, κατὰ μικρὸν τὴν ἐλευθερίαν τὴν Ῥωμαϊκὴν ὑποτεμνόμενος, καὶ προσκυνεῖσθαι προσέταξεν ἑαυτὸν, μέχρις αὐτοῦ βασιλέων τῇ κοινῇ προσηγορίᾳ τιμωμένων· καὶ τιμίους λίθους τοῖς τε

F 1 *Ad Diocletianum . . . . . . morantem* S. B. G. V. HM. 2 Deſunt Mer. 3 *Viciſſim* L. 4 Deeſt L. F. 5 *Etſi imperio Romano . . . . invexerit . . . . juſſerit* S. B. HM. Alii legunt *in imperio.* 6 Deeſt F. 7 Pro *cuncti* F. habet *nuncti.* quod ex adverbio *nuncupatim* corruptum Sylb. opinatur: ut verior lectio ſit. *cum ante eum nuncupatim ſalutarentur*: præſertim cum Gr.Met. dicat, μέχρις αὐτοῦ βασιλέων τῇ κοινῇ προσηγορίᾳ τιμωμένων. Sed *cuncti* agnoſcunt etiam Jordanes, & Caſſiodorus. ---- 1 Metaphraſtes non expreſſit participium *ovans*: cum tamen (notante Sylb.) potuiſſet dicere, ἀφίκετό τε ὡς αὐτὸν εὐάζων, vel τὴν εὐάστην κατάγων θρίαμβον.

tiſque

tiſque indidit. Nam prius imperii inſigne in chlamyde purpurea tantum erat: reliqua communia. Herculius autem, propalam ferus, & incivilis ingenii, aſperitatem ſuam etiam vultus horrore ſignificans. Hic naturæ ſuæ indulgens, Diocletiano in omnibus, [1] etiam ſeverioribus conſiliis, obſecutus eſt. Cum tamen ingraveſcente ævo [2] parum ſe idoneum Diocletianus moderando imperio eſſe ſentiret, auctor [3] Herculio fuit, ut in privatam vitam concederent, & ſtationem tuendæ Reip. viridioribus junioribuſque mandarent. cui ægre collega obtemperavit. tamen uterque una die privato habitu imperii inſigne mutavit; Nicomediæ Diocletianus, Herculius Mediolani; poſt triumphum inclytum, quem Romæ ex numeroſis gentibus egerant, pompa ferculorum illuſtri, qua Narſei conjuges [4] ſororeſque" & liberi ante currum ducti ſunt. Conceſſerunt tunc [5] Salonas unus, alter in [6] Lucaniam. Diocletianus privatus in villa, quæ haud procul à Salonis eſt, præclaro otio ſenuit; inuſitata virtute uſus, ut ſolus omnium poſt conditum Ro-

ἐσθήμασι καὶ τοῖς ὑποδήμασιν ἐνήρμοσε· πρότερον δὲ τὸ διάφορον τῆς βασιλικῆς περιβολῆς, ἀπὸ τῆς ἁλουργίδος ἦν μόνης. Ἑρκούλιος δὲ σαφέστατα καὶ προδήλως ὠμὸς ἦν, καὶ πάσης μετριότητός τε καὶ κοινότητος ἀλλότριος· ἄγριον δὲ καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὴν πρόσοψιν ἔχων· ἐξ ὧν ἑκατέρων ἡ τῆς ψυχῆς ἐσημαίνετο ποιότης. τὰς γοῦν ἀπηνεστέρας Διοκλητιανοῦ βουλὰς εὐθὺς εἰς ἔργον ἦγεν· ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀφορμὴν αὐταῖς παρεῖχε· πρόφασιν μέν, ὡς πάντα εἴκων αὐτῷ, τὸ δὲ οἰκεῖον θεραπεύων πάθος. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πρὸς γῆρας ἀφικόμενος Διοκλητιανός, οὐ σφόδρα ἡγεῖτο τῇ προστασίᾳ τῶν κοινῶν ἀρκεῖν, ποιεῖται πρὸς τὸν Ἑρκούλιον λόγους, ὥστε τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι, καὶ [1] παραδοθῆναι τοῖς ἐκ τῆς ἡλικίας ἐρρωμενεστέροις καὶ ἀκμάζουσι· καὶ πείθεται μέν, εἰ καὶ ἀνιώμενος καὶ βαρέως φέρων, Ἑρκούλιος· συναφίσταται δὲ τῆς βασιλείας τῷ συμβασιλεύσαντι· μιᾷ τε αὐτοὺς ἀπέδειξεν ἰδιώτας ἡμέρᾳ, τὴν ἁλουργίδα ῥίψαντας ἐκ συνθήματος ἑνός· τὸν μὲν ἐν Νικομηδείᾳ τὸν Διοκλητιανόν· τὸν δ᾽ ἕτερον ἐν Μεδιολάνῳ, μετὰ τὸν θρίαμβον ἐκεῖνον, ὃν κατὰ τῶν εἰρημένων ἐθνῶν ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἐξεπλήρωσαν, προπομπευόντων τῆς τε Ναρσοῦ γαμετῆς, καὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν παίδων. ἵδρυσαν οὖν ἑαυτοὺς [2] ὁ μὲν Ἑρκούλιος περὶ τὴν Λευκανίαν· Διοκλητιανὸς δὲ ἐν Δαλματίᾳ, ἐν ἀγρῷ γειτνιῶντι Σάλωσι. καὶ διετέλεσεν ἐν ἡσυχίᾳ λαμπρᾷ, τὸ καινὸν τοῦτο μόνον ἑλόμενος, καὶ [3] μετελθὼν τὸ

1 Voculam *etiam* Cellarius addidit ex HM. utpote quam verborum ſententia poſtulabat maxime. Cæterum loco *ſeverioribus*, quod eſt Vineti, Miſcellæ & Sylburgii, habet Mer. *ſanioribus*, P. *ſenioribus*, prave; V. & F. *ſavioribus* non male. Nam metaphraſta vocat βουλὰς ἀπηνεστέρας. 2 *Non ſe id.* L. 3 *Herculius* V. 4 Deeſt Sc. 5 *Salonam* M. N. G. Sc. 6 *Lycaoniam* V. ----- 1 Παραδοθῆναι hîc idem eſt, quod Activum παραδοῦναι. 2 Manifeſto errore, ἀγεωγράφως, & contra ipſam libri X. metaphraſin, locorum nomina in MS. tranſpoſita erant hoc ordine: ὁ μὲν Ἑρκούλιος ἐν Σάλωσι· Διοκλητιανὸς δὲ περὶ τὴν Λευκανίαν ἐν ἀγρῷ γειτνιῶντι Σάλωσι. 3 Μετελθὼν factum ex μετελθών, auctoritate Suidæ, ut & præcedens καινὸν ex κοινόν.

manum

manum imperium, ex tanto faſtigio ſponte ad privatæ vitæ ſtatum civilitatemque remearet. Contigit igitur ei, quod nulli poſt natos homines, ut, cum privatus obiſſet, inter Divos tamen referretur.

ἀρετῆς εἶδος, ὥστε ἐξ ὕψους τοσούτου πρὸς ἰδιωτικὴν μεταστῆναι πολιτείαν. καινὸν γοῦν καὶ αὐτοῦ μετὰ τελευτὴν ὑπῆρξεν ἐξ ἀμοιβῆς· μόνος γὰρ ἰδιωτῶν ἀνηγορεύθη θεός.

EUTROPII BREVIARIUM HISTORIÆ ROMANÆ.

LIBER DECIMUS.

I. HIS igitur [1] abeuntibus, ad adminiſtrationem reip. Conſtantius & Galerius Auguſti creati ſunt. diviſuſque inter eos [2] ita Romanus orbis, ut [3] Galliam, Italiam, Africam Conſtantius: Illyricum, Aſiam, Orientem Galerius obtineret; ſumptis duobus Cæſaribus. Conſtantius tamen, contentus dignitate Auguſti, Italiæ atque Africæ adminiſtrandæ ſollicitudinem recuſavit: vir egregius & præſtantiſſimæ civilitatis, [4] divitiis provincialium ac

[1] ΒΙΒΛΙΟΝ ι΄.

α΄. ΟΙ μὲν οὖν ἐπαύσαντο τῆς ἀρχῆς· Κωνστάντιος δὲ καὶ Γαλλέριος τὴν τῶν Αὐγούστων παραλαμβάνουσι προσηγορίαν, καὶ διαιροῦνται τὴν βασιλείαν· ὥστε Γαλλίας μὲν καὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὴν Ἀφρικὴν ὑπὸ Κωνσταντίῳ τετάχθαι· τὰ δὲ τῶν Ἰλλυριῶν, καὶ τὰ πρὸς ἕω, καὶ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν ὑπὸ τῷ Γαλλερίῳ· [2] χειροτονοῦνται παρ᾽ αὐτῶν Καίσαρες δύο. ἀλλὰ Κωνστάντιος, ἀρκεῖν ἡγούμενος αὐτῷ τὴν τοῦ Αὐγούστου καὶ προσηγορίαν καὶ τιμὴν, μόνον μετεποιήθη τῶν ἐν Γάλλοις πραγμάτων, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν ἀφείς· ἀνὴρ πά-

1 *Obeuntibus* HM. 2 *Ita* additum ex F. L. LC. N. HM. & P. cæteri omittunt. 3 *Gallias* S. B. G. N. LC. L. HM. 4 Al. *divinis provincialium ac privatorum ſtudiis, fiſci com.* Sed in S. B. *divitiis abſtinens provincialium ac privatorum ſtudiis, fiſci com.* ---- 1 Tituli loco in exemplari rubrica exarata erant hæc, βασιλεία Γαλερίου καὶ Κωνσταντίου τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, *Imperium Galerii, & Conſtantii patris Conſtantini Magni*; cum tamen ea Scholii verius quam tituli formam habeant. 2 Cum conjunctione legendum videtur καὶ χειροτονοῦνται.

privatorum ſtudens, fiſci commoda non admodum affectans: [1] ducenſque *melius, publicas opes à privatis haberi, quam intra unum clauſtrum reſervari.* adeo autem cultus modici, ut [2] feriatis diebus, ſi cum amicis numeroſioribus eſſet epulandum, privatorum eis argento oſtiatim petito triclinia ſternerentur. Hic non modo amabilis, ſed etiam venerabilis Gallis fuit: præcipue quod Diocletiani ſuſpectam prudentiam, & Maximiani ſanguinariam temeritatem imperio ejus evaſerant. Obiit in Britannia, Eboraci, principatus anno tertiodecimo, atque inter Divos relatus eſt.

II. Galerius, vir & probe moratus, & egregius in re militari, cum Italiam quoque, ſinente Conſtantio, adminiſtrationi ſuæ acceſſiſſe ſentiret, Cæſares duos creavit, [[3] Maximinum, quem Orienti præfecit; & Severum, cui Italiam dedit: ipſe in Illyrico commoratus eſt.] Verum Conſtantio mortuo, Conſtantinus, ex obſcuriori matrimonio ejus filius, in Britannia creatus eſt imperator, & in locum patris exoptatiſſimus moderator acceſſit. Romæ interea præ-

σης ἀρετῆς μέτοχος, καὶ πάντας κοινότητα παρελθών. καὶ οἰκεῖον γὰρ ἡγούμενος πλοῦτον τὸν τῶν ὑπηκόων, τοὺς μὲν ἐκείνων συνεκρότει κτήσεις, τοὺς δὲ βασιλικοὺς παρὰ φαύλων ἐποιεῖτο. φασὶ γοῦν αὐτὸν λέγειν, ὡς ἄμεινον παρὰ τοῖς ἰδιώταις τοῦ βασιλέως εὐπορίαν εἶναι, ἢ μικρῷ περικεκλεῖσθαι χωρίῳ. οὕτω δὲ μετρίαν εἶχε τὴν τῶν ἀναγκαίων παρασκευὴν, ὡς ἐν τοῖς πολυανθρωποτέροις τῶν συμποσίων, παρὰ τῶν ἰδιωτῶν αἰτεῖν ἀργυρᾶ τε σκεύη, καὶ τὴν λοιπὴν ἀφθονίαν. τοσοῦτον δὲ ἦν αὐτοῦ παρὰ τοῖς Γάλλοις τὸ φίλτρον, ὥστε αὐτῷ κατὰ τὴν γνώμην [1] ἀνακινεῖσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων· μάλιστα ἐπειδήπερ ἐπίστευον, αὐτοῦ χάριν, τῆς τε δολερᾶς ἀγχινοίας Διοκλητιανοῦ, καὶ τῆς φονικῆς Ερκουλίου θρασύτητος, ἠλευθερῶσθαι. Τελευτᾷ μὲν οὖν ὁ Κωνστάντιος ἐν Εβορακῷ πόλει Βρεττανικῇ, τρίτῳ καὶ δεκάτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, καὶ συναριθμεῖται τοῖς θεοῖς.

β'. Γαλλέριος δὲ, ἀνὴρ καὶ κατ' ἀρετὴν αὐτῷ προσφερὴς, καὶ τὴν τῶν πολέμων ἐμπειρίαν ἔχων, ἀνδρείᾳ τε καὶ τοὺς πώποτε νενικηκὼς, αἰσθόμενος, ἐπὶ Κωνσταντίου περιόντος, ἀναγκαίως αὐτῷ προσήκειν τῶν τε Ἰταλικῶν καὶ Αφρικῶν ἐπιμεληθῆναι πραγμάτων, ἐπειδήπερ αὐτῶν ἀφειστήκει [[2] καὶ πρὸ] τῆς τελευτῆς Κωνστάντιος· δύο Καίσαρας ἐχειροτόνησε· Μαξιμῖνον μὲν ἐπέστησε τοῖς ἑώοις· Σεβῆρον δὲ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ· αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς Ιλλυριοῖς διέτριβε. Πολλοὶ δὲ, τῇ σχέσει τῇ πρὸς Κωνστάντιον, ἐνεχείρισαν Κωνσταντίνῳ τὴν βασιλείαν, τῷ τούτου παιδὶ, διάγοντι κατὰ τὰς Βρεττανίας· καὶ τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο τοῦ πατρὸς, ἐξ ἀνίσων αὐτῷ γεγενημένος γάμων. Τούτων οὖν διακειμένων, τὸ τάγμα τῶν πραιτωρι-

1 *Dicenſque* S. M. HM. Sc. 2 *Feſtis* LC. Mer. 3 Incluſa ex S. N. M. B. L. HM. & F. adjecimus. Sed *Maximinum* ſcribimus cum MSS. Zoſimo & Aurelio Victore (ad quem vide Schotti notas:) non *Maximianum* cum metaphraſta noſtro & Sylburgio. ------ 1 Sylb. in Indice exponit ἀνακινεῖσθαι per ἀνακεῖσθαι. 2 Incluſa addidit Sylb. ad mutilum locum complendum.

toriani,

toriani, excitato tumultu, Maxentium Herculii filium, qui haud procul ab urbe [1] in villa publica morabatur, Auguſtum nuncupaverunt. Quo nuncio Maximianus Herculius ad ſpem erectus reſumendi faſtigii, quod invitus amiſerat, Romam advolavit è Lucania, quam [2] ſedem" privatus elegerat, in agris amœniſſimis conſeneſcens; Diocletianumque [3] etiam" per literas adhortatus eſt, ut depoſitam reſumeret poteſtatem: quas ille irritas habuit. Sed adverſum motum prætorianorum atque Maxentii, Severus Cæſar Romam miſſus à Galerio, cum exercitu venit; obſidenſque urbem, militum ſuorum ſcelere deſertus eſt: [4] auctæ Maxentio opes, confirmatumque imperium. Severus fugiens Ravennæ interfectus eſt. Herculius tamen Maximinus, poſt hæc in concione [5] exercitus filium Maxentium [6] denudare conatus, [7] ſeditionem & convicia militum tulit. Inde ad Gallias profectus eſt, dolo compoſito, tanquam à filio eſſet expulſus, ut Conſtantino genero jungeretur: moliens tamen Conſtantinum reperta occaſione interficere, qui in Galliis & militum & provincialium ingenti jam [8] favore regnabat, cæſis Francis atque Alamannis, captiſque eorum regibus; quos etiam beſtiis, cum magnificum ſpectaculum muneris

ανῶν, ἔκ τινος αἰτίας εἰς στάσιν ὀρθὲν, Μαξέντιον, τὸν Ἑρκουλίου παῖδα, περὶ τῆς Ῥώμης ἐχειροτόνησεν, ἐν ἀγρῷ διατρίβοντα. Καὶ ἐπειδή τις ἤγγειλε τοῦτο τῷ πατρὶ, λαβὼν ἐλπίδα τοῦ πάλιν ἀνακτήσασθαι τὴν ἐξουσίαν ἣν ἀπέθετο, καταλαμβάνει τὴν Ῥώμην ἀπὸ τῆς Λευκανίας, ἔνθα μετὰ πολλῆς εὐδαιμονέστατα διετέλει τῆς ἡσυχίας· (καὶ γὰρ ἐπιτερπέστατον ἦν τὸ χωρίον) γράφει τε πρὸς Διοκλητιανὸν, προτρέπων καὶ αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἴσην γνώμην. ἀλλὰ Διοκλητιανὸς μὲν κατεγέλασε τῶν γραμμάτων· ὁ δὲ Γαλλέριος, τὴν τῶν πραιτωριανῶν ἀταξίαν μαθὼν, Σεβῆρον ἀποστέλλει τὸν Καίσαρα, τιμωρὸν τοῦ τολμήματος. ὃς ἀφικόμενος μετὰ πολλῆς στρατιᾶς, περικαθεσθεὶς τὴν πόλιν, κατελείφθη ὑπὸ τῶν οἰκείων, τῷ Μαξεντίῳ [1] προστεθέντων· καὶ φυγὼν, ἐπὶ τῆς Ῥαβέννης ἀνῃρέθη. Ἑρκούλιος δὲ, ὁ Μαξεντίου πατὴρ, ἐν μέσῳ τῷ στρατῷ δημηγορῶν, ὡς καταφανὴς ἐγένετο τὸν μὲν παῖδα παρωθούμενος, ἐφ᾽ ἑαυτὸν δὲ τὴν ἐξουσίαν ἄγων, μετὰ πολλὰς τὰς ἐπ᾽ αὐτῷ γενομένας λοιδορίας, ἀπεχώρησεν ἐπὶ τὰς Γαλλίας· πλαττόμενος ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐληλάσθαι· ὥστε ἀφορμὴν αὐτῷ τοῦτο γενέσθαι τῆς πρὸς Κωνσταντῖνον σχέσεως, ὃς ἦν αὐτῷ γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρί· τὸ δὲ ἀληθὲς, ἐπραγματεύετο τὸν Κωνσταντίνου φόνον, ὃς ἤδη τῷ φίλτρῳ τῶν ἀρχομένων παρελήλυθε τὸν πατέρα, Φράγγους τε νενικηκὼς καὶ Ἀλαμανοὺς, καὶ τοὺς βασιλέας αὐτῶν ὑφ᾽ ἑαυτῷ πεποιημένος· οὓς καὶ θηρίοις παραδοὺς ἐν

1 Al. *in via.* 2 Deeſt L. 3 In quibuſd. deeſt. 4 *Ita aucta* S. 5 *Exercituum* S. N. M. V. Sc. 6 Al. *nudare.* 7 *Seditiones* G. 8 *Facinore* L. ----- 1 Aptius eſt Paſſivum, quam quod mutata litera ſcriptum erat in exemplari περιστεθέντων Active.

paraſſet, objecit. Detectis igitur inſidiis per Fauſtam filiam, quæ dolum viro enunciaverat, profugit Herculius, [1] Maſſiliæque oppreſſus (ex ea etenim navigare ad filium præparabat) pœnas dedit juſtiſſimo exitu : vir ad omnem aſperitatem ſævitiamque proclivus, infidus, incommodus, civilitatis penitus expers.

III. [2] Per hoc tempus à Galerio Licinius imperator eſt factus, Dacia oriundus, notus ei antiqua conſuetudine, & in bello, quod adverſus Narſeum geſſerat, ſtrenuis laboribus & officiis acceptus : mors Galerii confeſtim ſecuta eſt. Ita Reſp. tum [3] ab his quatuor imperatoribus tenebatur, Conſtantino & Maxentio, filiis Auguſtorum, Licinio & [4] Maximino, novis hominibus. Quinto tamen Conſtantinus imperii ſui anno bellum adverſum Maxentium civile commovit ; copias ejus multis prœliis fudit : ipſum poſtremo Romæ adverſum nobiles omnibus exitiis ſævientem, apud pontem [5] Mulvium vicit, Italiaque eſt potitus. [6] Non multo deinceps in Oriente quoque adverſus Licinium Maximinus res novas molitus, vicinum exitium fortuita apud Tarſum morte prævenit.

κτεῖναι θέλων, διέφθειρεν. οὗτος ὁ δόλος Ἑρκουλίου τὴν θυγατέρα Φαῦσταν συνελάθε, Κωνσταντίνῳ συνοικοῦσαν· ἀλλ' ἐπαγγέλλει τὸ τοῦ πατρὸς ἐγχείρημα. δέει τοίνυν τοῦ καιροῦ, μεμαθηκότος ἤδη τὴν ἐπιβουλήν, φεύγει· καὶ ληφθεὶς ἐν τῇ Μασσαλίᾳ, παρασκευαζόμενός τε ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν υἱὸν ἐκπλεῦσαι Μαξέντιον, ἀνῃρέθη· δικαιοτάτην ὑπομείνας τελευτήν, ὠμότατός τε καὶ τοῦ βιαίου τρόπου χαίρων. πρὸς γὰρ τῇ κακίᾳ ταύτῃ, πρὸς πάντας ἦν ἄπιστος, καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας λυμεών, κοινωνίας παντοδαπῆς ἀλλότριος.

γ'. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Γαλλέριος ἤγαγεν εἰς βασιλείαν Λικίννιον, γνώριμον αὐτῷ γεγενημένον ἐκ τῆς πρὸς Ναρσῆν τὸν Πέρσην μάχης. τῶν γὰρ ἀνδρειότατα μεμαχημένων τε καὶ ἠριστευκότων ἦν. καὶ μετὰ τοῦτο εὐθὺς Γαλλέριος ἐτελεύτησε. τέσσαρές τε λοιπὸν τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐκράτησαν πραγμάτων, Κωνσταντῖνος καὶ Μαξέντιος, ἐξ Αὐγούστων γεγενημένοι· καὶ Λικίννιος καὶ Μαξιμῖνος ἐξ ἰδιωτῶν πρὸς τὴν ἀρχὴν κεκλημένοι. Κωνσταντῖνος μὲν οὖν πέμπτῳ τῆς βασιλείας ἔτει στρατεύσας ἐπὶ Μαξέντιον, ἐμφύλιον συνῆψε μάχην, ἐκράτησέ τε αὐτοῦ πανστρατιᾷ· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ αὐτὸν ἀνεῖλεν ἐν τῇ γεφύρᾳ τῇ καλουμένῃ Μολβίᾳ, πολὺν ὄλεθρον κατὰ τῆς συγκλήτου βουλευσάμενον· προσέθηκέ τε τὴν Ἰταλίαν τῇ βασιλείᾳ. Μαξιμῖνος δέ τις νεωτερίσας, ἐπήγαγε Λικιννίῳ πόλεμον ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς ἑῴοις· καὶ τελευτᾷ τὸν βίον, πρὶν εἰς ἔργον τι προελθεῖν, ἐξαπιναίως ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας. οὐ μὴν ἡσύχασε Λικιννίῳ τὰ πράγματα.

1 Ita eleganter S. B. G. L. F. HM. Alii, *profugit Herculius Maſſiliam, ibique oppreſſus.* 2 Al. *per hac tempora.* 3 *A novis quatuor Imp.* LC. S. B. L. F. HM. 4 *Maximiano* G. L. V. Sc. & ſic deinceps. 5 *Milvium* S. B. G. V. Sc. *Molbium* M. L. LC. 6 *Non multo poſt deinceps* vulg.

IV. Con-

IV. Conſtantinus tamen, vir [1] ingens & omnia efficere nitens, quæ animo præparaſſet, ſimul principatum totius orbis affectans, Licinio bellum intulit; quamvis [2] neceſſitudo & affinitas cum eo eſſet: nam [3] ſoror Conſtantia nupta Licinio erat. [4] ac primo eum in Pannonia, ingenti apparatu bellum apud Cibalas inſtruentem, repentinus oppreſſit: omnique Dardania, Mœſia, Macedonia potitus, numeroſas provincias occupavit. Varia deinceps inter eos bella, & pax [5] reconciliata ruptaque eſt. Poſtremo Licinius, navali & terreſtri prœlio victus, apud Nicomediam ſe dedidit; & contra religionem ſacramenti Theſſalonicæ privatus occiſus eſt. Eo tempore res Romana ſub uno Auguſto & tribus Cæſaribus (quod nunquam alias) fuit; cum liberi Conſtantini Galliæ, Orienti, Italiæque præeſſent. Verum, inſolentia rerum ſecundarum, [6] aliquantum [7] Conſtantinus ex illa [8] favorabili animi docilitate mutavit. Primum neceſſitudines perſecutus, [[9] Criſpum filium] egregium virum, & ſororis

δ'. Κωνσταντῖνος γὰρ, στρατηγεῖν τε ἀγαθὸς ὤν, καὶ ἀνδρειότατος ἐν ταῖς μάχαις, δυνατώτατός τε ἤδη ἐν ταῖς παραθήκαις γεγενημένος, ἐπήγαγεν αὐτῷ πόλεμον, ἐπιθυμίᾳ τῆς τοῦ παντὸς ἀρχῆς, παρὰ φαῦλον ποιησάμενος τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου συγγένειαν· κηδεστὴς γὰρ ἦν αὐτῷ Λικίνιος ἐπ' ἀδελφῇ Κωνσταντίᾳ. καὶ πρῶτον μὲν ἐν Κιβάλει, πόλει Παιονικῇ, πολλὴν συναγείραντα δύναμιν, καὶ παρασκευῇ πάσῃ χρώμενον ἀθρόως ἐπελθὼν, διεσκέδασεν· ἐκράτησέ τε Δαρδάνων καὶ Μυσῶν καὶ Μακεδόνων, καὶ πολλῶν ἑτέρων ἐθνῶν, ὧν ὁ Λικίνιος ἐβασίλευσε. μετὰ δὲ ταῦτα, πολλαῖς αὐτῷ συμπλακεὶς μάχαις, σπονδάς τε θέμενος, εἶτα καὶ ταύτας ὑπερβὰς, ἐπειδὴ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἡττημένος ὁ Λικίνιος, καὶ οὐδὲ ὑπὸ τῶν ὅρκων ὠφελούμενος, πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην κατέφυγεν, εἷλέ τε αὐτὸν καὶ κατέστη μόνος αὐτοκράτωρ, τρεῖς ἔχων ὑφ' ἑαυτῷ Καίσαρας, τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας· ὅπερ οὐδέπω πρότερον ἡ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἔσχε πραγμάτων κατάστασις. Ἐκ ταύτης τῆς εὐπραγίας μετεβλήθη τοὺς τρόπους. καὶ τῆς κοινότητος ὑπερεῖδε, τῆς πολλῆς τε ἐκείνης πρᾳότητος ἀφεῖλεν, ἣν ἐν προοιμίοις ἐπεδείξατο· προήχθη τε εἰς ὠμότητα, δι' ἣν καὶ αἵμασιν οἰκείων ἐμιάνθη σωμάτων, υἱοῦ τε καὶ

1 *Ingens animo & omnia* &c. LC. *Magnus* &c. Sc. 2 Al. *neceſſitudo illi &c.* 3 Al. *ſoror ejus Conſt.* 4 Vulgo legunt: *ac primo eum in Pannonia, ſecundo ingenti* &c. Cellarius autem (quem ſequimur) abjecit illud *ſecundo*, quod nec Græcus habet, neque hiſtoriæ convenit, quia *Cibalis* vel *Cibalæ* ſunt urbs ipſius Pannoniæ ad Savum, teſte metaphraſta, & Zoſimo lib. II. qui ejus ſitum accurate deſcribit. 5 *Renunciata* LC. 6 *Aliquantulum* P. Mer. 7 Ita Sylb. cod. Fuld. ſecutus. Codd. autem noſtri & vulgg. edd. *Conſtantinum*. Sed cum Nominativum caſum agnoſcat etiam metaphraſtes, eum retinere placet: non enim inſolens eſt, *mutare* ſumi pro *mutari*. 8 *Favorabilis* F minus convenienter. 9 Abſunt hæc ab omnibus Latinis exemplaribus: reſtitui autem jubet Sylb. ex Epitome Victoris n. 60. Non potuimus non obſequi Sylburgio, quod tum Epitheta, (notante Cellario) *egregium virum*, monebant aliquid deeſſe: tum Græcus quoque υἱοῦ, quanquam etiam mutile, mentionem faciebat. Quin & *Criſpum filium* occurrit in additamento infra ſubjecto ex codd. noſtris S. & N. Cod. itidem S. hoc ipſo in loco *Criſpi*

ſororis filium, commodæ indolis juvenem, interfecit; mox uxorem; poſt, numeroſos [1] amicos: vir primo imperii tempore optimis principibus, ultimo mediis comparandus. Innumeræ in eo animi corporiſque virtutes claruerunt. militaris gloriæ appetentiſſimus, fortuna in [2] bellis proſpera fuit: verum ita, ut non ſuperaret induſtriam. Nam etiam Gothos, poſt civile bellum, varie profligavit, pace his ad poſtremum data; [3] ingentemque apud barbaras gentes memoriam gratiæ collocavit. Civilibus artibus & liberalibus ſtudiis deditus; affectator [4] juſti amoris, quem [5] omnino ſibi & liberalitate & docilitate quæſivit. ſicut in nonnullos amicos dubius, ita in reliquos egregius: nihil occaſionum prætermittens, quo opulentiores eos clarioreſque præſtaret. Multas leges rogavit, quaſdam ex bono & æquo, [6] pleraſque

1 ἀδελφιδοῦ φόνον ἐργασάμενος, φίλοις τε ὡς πλείστοις τὴν χεῖρα ἐπιβαλών. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, ἀρξάμενος μὲν τῆς βασιλείας, τοῖς ἀρίστοις συνηριθμήθη τῶν βασιλευσάντων· τελευτῶν δὲ, μόλις ἐξισώθη τοῖς μέσοις· καί τοι καὶ ῥώμῃ σώματος, καὶ ἀρετῇ ψυχῆς, οἷός τ' ἂν ἐγένετο διαλάμψαι. δόξης τε γὰρ ἐπεθύμει πολεμικῆς, καὶ πρὸς ἀριστείαν ἦν ἕτοιμος. τύχη δὲ ἠκολούθει μὲν αὐτοῦ τοῖς ἐγχειρήμασι δεξιά· τὰς ἀρετὰς δὲ οὐκ ἐκρύπτεν, ἀλλ' [2 κτίλων] ἐκείνων ἐνομίζετο. 3 καὶ ταύτῃ οὖν Σκύθας τε κατεπολέμησε, σπονδάς τε κατ' ἐξουσίαν ἐποιήσατο· πολύς τε ἦν αὐτοῦ παρὰ τοῖς βαρβάροις λόγος· ὥστε τοὺς πλείστους ἀμοιβὰς ἐποφείλειν αὐτῷ νομίζειν. καὶ τῆς ἐλευθέρου παιδείας καὶ τῶν λογικῶν ἐπιστημῶν [4 ἀντείχετο] καὶ τοῦ παρὰ πάντων φίλτρου, μήτε δωρεὰς 5 ὑπὲρ τούτων, μήτ' ἄλλης σπουδῆς μετὰ τοῦ σεμνοῦ φειδόμενος. τῶν φίλων δέ τισὶ μὲν ἠπίστει· τινὰς δὲ ἀναμφισβητήτως ἐθεράπευσεν, οὐδεμίαν καταλιπὼν ὑπερβολήν, ἀλλὰ πλουσίους τε αὐτοὺς καὶ δυνατοὺς ἀποφαίνων. νόμους δὲ τοὺς μὲν δι' αὐτὸ τὸ καλὸν ἔθηκε μέ-

Criſpi immediate poſt *virum* mentionem fecerat, ſed omiſſo *filium*. His autem omiſſis correctionem abunde confirmat Zoſimus, cujus libro II. fol. 685. hæc ſunt verba: Κρίσπον παῖδα, τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξιωθέντα τιμῆς, εἰς ὑποψίαν ἐλθόντα τοῦ Φαύστῃ τῇ μητρυιᾷ συνεῖναι, τοῦ τῆς φύσεως θεσμοῦ μηδένα λόγον ποιησάμενος, ἀνεῖλε. Miſcella Hiſtoria lib. XI. c. 13. rem attingit, ſed ordine inverſo, & neglecto item *filii* nomine, cujus verba adſcribere non piget: *Primum neceſſitudines perſecutus, egregium virum, & bonæ indolis juvenem, ſororis filium, Commodum interfecit: mox Criſpum, Fauſta conjuge, ut putant, ſuggerente, necari jubet.* 1 *Amicos. Ideo pulcre Albavius præfectus Conſtantinopolis, præfectum autem Græci* Eparchum *vocant: hic ergo Albavius videns Imperatorem filium ſuum Criſpum frigore veneni, & Fauſtam conjugem calore balnei exſtinxiſſe, duos Endecaſyllabos portibus aulæ infixit:* Saturni aurea ſecla quis requirat? Sunt hæc gemmea, ſed Neroniana. *Veruntamen hæc vitia immenſo amore Chriſtianitatis amplificandæ delevit. Sic in Hiſtoriis Eccleſiaſticis, & maxime in Tripartita legitur. Vir primo. &c.* S. N. 2 *Bello* Sc. 3 *Ingentique apud barbaras gentes memoriæ gratiam conlocavit* F. N. S. M. B. G. V. ſtructura per hypallagen inverſa. 4 *Juſtitiæ & amoris* Sc. V. 5 *Omnibus ibi* F. Fortaſſe rectius *ab omnibus ſibi*. Metaphraſtes enim, παρὰ πάντων. 6 Al. *pluresque*. ------ 1 Ἀδελφιδοῦ pro ἀδελφοῦ repoſitum, quia Latinus habet *ſororis filium*. 2 Incluſum conſilio Sylb. adjectum. 3 Sic cenſet idem emendanda eſſe mendoſa verba: καὶ ταύτης οὖν Σκύθας τε. 4 Adjecit etiam Sylb. 5 Ex ſcripto ὑπὲρ τούτων factum eſt.

ſuperfluas,

ſuperfluas, nonnullas ſeveras. primuſque urbem nominis ſui ad tantum faſtigium evehere molitus eſt, ut Romæ æmulam faceret. Bellum adverſum Parthos moliens, qui jam Meſopotamiam fatigabant, [1] uno & trigeſimo anno imperii, ætatis [2] ſexto & ſexageſimo, Nicomediæ in villa publica obiit. Denunciata mors ejus [3] eſt etiam per crinitam ſtellam, quæ inuſitatæ magnitudinis aliquamdiu fulſit: [eam] Græci *Cometen* vocant. atque inter Divos meruit referri.

V. [4] Succeſſores filios tres reliquit, atque unum fratris filium. verum [5] Dalmatius [6] Cæſar proſperrima indole, neque patruo abſimilis, haud multo poſt oppreſſus eſt [7] factione militari, & Conſtantio patruele ſuo ſinente potius quam jubente. Conſtantinum porro fratri bellum inferentem, & apud Aquilejam inconſultius prœlium aggreſſum, Conſtantis duces interemerunt. Ita Reſpublica ad duos [8] Auguſtos redacta eſt. [9] Conſtantis imperium ſtrenuum aliquamdiu & juſtum fuit; mox, cum & valetudine improſpera & amicis [10] pravioribus uteretur, ad gravia vitia converſus, cum intolerabilis provincialibus, militibus injucundus eſſet, factione [11] Magnentii occiſus eſt. [12] Obiit

νον, τοὺς δὲ ἐκ περιουσίας πρὸς οὐδὲν χρήσιμον· ἔστι δὲ οὓς ἀπηνέστερον συνέγραψεν, ὡς διὰ ταύτης τάξιν ἐπιθήσων τῇ πολιτείᾳ. Παρασκευαζόμενος δὲ ἐπιστρατεῦσαι κατὰ Περσῶν τὴν Μεσοποταμίαν ἐνοχλούντων, ἑνὶ καὶ τριακοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει, τῆς δὲ ἡλικίας ἑξηκοστῷ καὶ ἕκτῳ, κατὰ τὴν Βιθυνίαν ἐτελεύτησεν ἐν Νικομηδικῷ χωρίῳ. καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, περὶ ἄλλου τινὸς ἀγγέλου, τοῖς πανταχοῦ κομήτης ἀστὴρ ἐμήνυσεν, ἐπὶ πολλαῖς ἀνίσχων ταῖς ἡμέραις. Ὁ μὲν οὖν συνηριθμήθη τοῖς θεοῖς.

ε'. Διαδέχονται δὲ τὴν βασιλείαν οἱ τρεῖς παῖδες, καὶ Δαλμάτιος ἀδελφοῦ παῖς, Καῖσαρ κεχειροτονημένος. ἀλλὰ Δαλμάτιος μὲν εὐθὺς ἀνῃρέθη, (φύσεώς τε ἀρίστης νεανίσκος, καὶ τῷ θείῳ μᾶλλον ἐμφερὴς) στρατιωτῶν αὐτὸν, κελευόντος Κωνσταντίου, διαχρησαμένων, ἢ τὴν ἐπιβουλὴν οὐκ ἀγνοοῦντος. Κωνσταντῖνος δὲ τὸν ἀδελφὸν Κώνσταντα [[1] πολιορκῶν] ἐν Ακυλίᾳ, τῇ πόλει τῆς Ἰταλίας, ἀπερισκέπτως [2] ἐνστρεφόμενος ταῖς μάχαις ἔπεσε, [3] παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῆς ἐναντίας παρατάξεως δεξάμενος τὴν πληγήν. τὴν πᾶσαν δὴ λοιπὸν ἀρχὴν ἔχον Κώνστας τε καὶ Κωνστάντιος· ἀλλ' ὁ μὲν ἀνδρείᾳ τε καὶ δικαιοσύνη τὸ πρότερον ἐκλάμψας, ὁ Κώνστας· ἔπειτα καὶ ὑπὸ νόσου, καὶ ὑπὸ τῆς τῶν συνόντων πονηρίας, ἐξ ἀρετῆς εἰς κακίαν ἰσόρροπον μετέστη· καὶ τοῖς τε ὑπηκόοις ὢν βαρὺς, τῷ στρατεύματί τε ἀηδὴς, ἐξ ἐπιβουλῆς Μαγνεντίου νεωτερί-

1 *Trigeſimo ſecundo an.* HM. 2 *Septimo* G. 3 *Eſt* omiſſum eſt in pleriſque edd. 4 Al. *Is ſucceſſores.* 5 *Dalmaticus* V. 6 Pro *Cæſar* LC. habet *nepos.* 7 *Facinore* V. 8 *Auguſtos in Conſtantium & Conſtantem red.* L. LC. N. M. 9 *Conſtantii* V. Sc. 10 *Gravioribus* L. LC. 11 *Maxentii* V. 12 Al. *obiit autem non longe.* ------
1 Idem Sylb. addi juſſit ad ſententiam complendam. 2 In MS. fuit, ἐνστρεφόμενον. 3 Παρὰ pro mendoſo πολλὰ, Sylburgio jubente, & ipſo ſenſu poſtulante, inſertum.

haud

haud longe ab Hiſpaniis, in caſtro, cui Helenæ nomen eſt, anno imperii decimo ſeptimo, ætatis trigeſimo: rebus tamen plurimis ſtrenue in militia geſtis, exercituiquè per omne [1] vitæ" tempus ſine gravi crudelitate terribilis.

VI. Diverſa [2] Conſtantii fortuna fuit. à Perſis enim multa & gravia perpeſſus, ſæpe captis oppidis, obſeſſis urbibus, [3] cæſis exercitibus"; nullumque ei contra [4] Saporem [5] proſperum" prœlium fuit: niſi quod apud [6] Singaram, haud dubiam victoriam ferocia militum amiſit; qui pugnam ſeditioſe & ſtolide, contra rationem belli, die jam præcipiti, popoſcerunt. Poſt Conſtantis necem, [7] Magnentio Italiam, Africam, Gallias, obtinente, etiam Illyricum res novas habuit; [8] Vetranione ad imperium conſenſu militum electo: quem grandævum jam, & [9] cunctis amabilem diuturnitate & felicitate militiæ, ad tuendum Illyricum, principem creaverunt: virum probum, & morum veterum, ac jucundæ civilitatis; ſed omnium liberalium artium expertem; adeo ut ne elementa quidem [10] prima literarum, niſi grandævus & jam imperator, acceperit. Sed à [11] Conſtantio, qui ad ultionem fraternæ necis, bellum civile commoverat, abrogatum eſt Vetranioni imperium: qui novo

στρατός, ἀνῃρέθη πλησίον τῆς Ἱσπανίας, ἐν φρουρίῳ Ἑλένη καλουμένῳ, ἑπτακαίδεκα βασιλεύσας ἐνιαυτοὺς, τριακοστὸν δὲ τῆς ἡλικίας ἐκπληρώσας· στρατιώτης οὐκ ἀγεννὴς, οὐδὲ εὐκαταφρόνητος τῇ στρατιᾷ, τοὐναντίον δὲ φοβερώτατος, οὐχὶ ὠμότητος, ἀλλ' ἀνδρείας ποιούσης φόβον.

ς'. Κωνσταντίῳ δὲ οὐ κατὰ τὸν ἀδελφὸν ἀπήντησε τὰ τῆς τύχης. Περσῶν γὰρ ἀεὶ καὶ μάχῃ κρατηθέντων καὶ ληφθέντων αἰχμαλώτων, καὶ πόλεις ἀποβαλόντων, καὶ πολιορκίαις καταδαπανηθέντων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, οὐδέποτε Κωνστάντιος κατὰ Σαπώρου, τοῦ τῶν Περσῶν βασιλεύοντος, εὐτυχῶς ἐπολέμησε, πλὴν ἐν Σιγγάροις· [1] ἔνθα δὴ νίκην αὐτὸν ἀνελέσθαι παντελῆ, τῶν τε ἱππέων καὶ τῶν ὁπλιτῶν ἡ προπέτεια, οὐ συνειδότων τὸν καιρὸν, διεκώλυσεν. ἀρχομένης γὰρ ἑσπέρας, προεκαλέσαντο τὴν μάχην. Καὶ μετὰ τὴν Κώνσταντος δὲ τελευτὴν, Ἰταλίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ Γάλλων ὑπὸ Μαγνεντίῳ τελούντων, οὐδὲ τὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἦν ἐν ἡσυχίᾳ, τῆς ἐκεῖ στρατιᾶς πρὸς φυλακὴν τῆς χώρας, Βρεττανίωνά τινα πρεσβύτην ἀνεπτέσης, καὶ προσθείσης αὐτῷ τὴν ἀλουργίδα· ὃς ἐπίσημος μὲν ἦν ἐκ πολλῶν πολέμων καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς εὐτυχίας, ἀρετῆς τε ἐραστὴς οἵαν εἰκὸς τὸν ἐν ὅπλοις ὄντα ἐργάζεσθαι, ὅλης τῆς παλαιότητος εἰκών· παιδείας δὲ ἀμέτοχος τῆς ἐν λόγοις, καὶ αὐτῶν ἄπειρος τῶν γραμμάτων. πλὴν ὅσον τῆς τούτων ἐπεμελήθη γνώσεως ἀφ' οὗπερ ἐβασίλευσε. Κωνστάντιος δὲ τιμωρῆσαι τἀδελφῷ προελόμενος, Βρεττανίωνα μὲν ἀφείλετο τῆς ἀρχῆς, συνθέ-

1 Deeſt P. V. G. B. 2 *Conſtantis* Sc. 3 Deſunt L. LC. 4 *Saporem regem Perſarum* V. 5 Deeſt G. 6 *Singarum* G. B. HM. 7 *Maxentio* V. 8 *Vetramione* G.V. *Veteranione* Vulg. *Betranione* LC. S. B. 9 *In cunctis* F. 10 *Primarum* G. B. N. M. L. V. HM. 11 *Conſtantino* V. ----- 1 Poſt ἔνθα δὴ, deſiderari ἐξὸν ἐνδεχόμενον, aut ſimile participium abſolutum, monuit Sylb.

inuſitato-

inuſitatoque more, conſenſu militum, deponere [1] inſigne compulſus eſt. Romæ quoque tumultus fuit; Nepotiano, Conſtantini ſororis filio, per gladiatoriam manum imperium [2] invadente: qui ſævis exordiis dignum exitum nactus eſt. vigeſimo enim atque octavo die à [3] Magnentianis ducibus oppreſſus, pœnas dedit: caput [que] ejus [4] pilo" per urbem circumlatum eſt: [5] graviſſimæque proſcriptiones & nobilium cædes fuerunt. Non multo poſt Magnentius apud Murſam profligatus acie eſt, ac pene captus: ingentes Romani imperii vires ea dimicatione conſumptæ ſunt, ad quælibet bella externa idoneæ, quæ multum triumphorum poſſent ſecuritatiſque conferre.

VII. Orienti mox à Conſtantio Cæſar eſt datus, patrui filius Gallus: [6] Magnentiuſque, diverſis prœliis victus, vim vitæ ſuæ apud Lugdunum attulit, imperii anno tertio, [7] menſe ſeptimo": frater quoque ejus Senonis, quem ad tuendas Gallias Cæſarem miſerat. Per hæc tempora etiam à [8] Conſtantio, multis incivilibus geſtis, Gallus Cæſar occiſus eſt: vir natura ferus, & ad tyrannidem pronior, ſi ſuo jure imperare licuiſſet. Silvanus quoque, in Gallia res novas molitus, ante diem trigeſimum exſtinctus eſt, [[9] ſoluſque in imperio Romano eo tempore [10] Conſtantius princeps & Auguſtus fuit.] Mox Julianum Cæſarem ad Gallias miſit, patruelem ſuum, Galli fratrem: tradita ei in matrimonium ſorore; cum multa oppida barbari expugnaſſent, alia ob-

μένου καὶ συνεργοῦντος τοῦ στρατοῦ. θέαμά τε ἐγένετο καινὸν, εἰς ἰδιώτην ἐκ βασιλέως μεθιστάμενος. Νεπωτιανὸν δὲ τὸν [[1] Κωνσταντίνου] ἀνεψιὸν, ἐξ [2] ἀδελφῆς τοῦ πατρὸς γεγενημένον, καὶ τυραννήσαντα κατὰ τὴν Ῥώμην, διὰ χειρὸς τῶν αὐτόθι μονομαχούντων, Μαγνεντίου στρατηγοὶ διεχρήσαντο εἰκοστῇ ὀγδόῃ τῆς τυραννίδος ἡμέρᾳ, μεγάλης παραπολόμενον τῶν ἀρχομένων βλάβης. (οἷος ἂν ἐγένετο περιγενόμενος, ὁ μικρὸς ἔδειξε χρόνος) καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, δόρατί τε ἐμπήξαντες, ἐν τοῖς τοῦ δήμου περιήγαγον ὀφθαλμοῖς· τοὺς συνειδότας δὲ τῇ πράξει, κατέσφαξαν, τὰς οὐσίας ποιήσαντες δημοσίας. Ἀλλὰ καὶ Μαγνέντιος ἐν [3] Μούρσῃ νικηθεὶς, μικροῦ μὲν καὶ αὐτὸς ἑάλω. τοσοῦτος δὲ ἐγένετο φόνος ἐξ ἑκατέρου στρατεύματος, ὥστε μεγίστην ἐνεγκεῖν τοῖς κοινοῖς [[4] βλάβην.] πολλὴν γὰρ ἂν ἔτεκον τῇ πόλει θελάμενον, εἰ πρὸς ἄλλο * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

1 *Imperium comp.* LC. 2 *Vendicante* LC. S. N. M. G. B. L. F. P. V. 3 *Maxentianis* V. 4 Deeſt LC F. 5 Al. *graviſſimæ proſcript.* 6 *Maxentiuſque* V. 7 Deſunt LC. 8 *Conſtantino* V. 9 Incluſa deſunt Sc. 10 *Conſtantinus* V. -------
1 Incluſ. addidit Sylb. 2 Mutavit idem ex ἀδελφικῆς. 3 Male lectum in MS. Μουργῇ. 4 Adjecit Sylb. ut ſententia compleretur.

ſiderent, ubique [1] fœda vaſtitas eſſet, Romanumque imperium [2] non" dubia jam calamitate nutaret: à quo modicis copiis apud Argentoratum, Galliæ urbem, ingentes Alamannorum copiæ exſtinctæ ſunt, rex nobiliſſimus captus: Galliæ reſtitutæ. Multa poſtea per eundem Julianum egregie adverſum barbaros geſta ſunt: ſubmotique ultra Rhenum Germani, & finibus ſuis Romanum imperium reſtitutum. Neque multo poſt, cum [3] Germaniciani exercitus à Galliarum præſidio tollerentur, conſenſu militum Julianus factus Auguſtus [4] eſt: interjectoque anno, ad Illyricum obtinendum profectus, Conſtantio Parthicis [5] bellis occupato: [6] qui rebus cognitis, ad bellum civile converſus, in itinere obiit inter Ciliciam Cappadociamque, anno [7] imperii octavo & trigeſimo, ætatis [8] quinto & quadrageſimo; meruitque inter diverſos referri. vir egregiæ tranqullitatis, [9] placidus, nimis amicis & familiaribus credens; mox etiam uxoribus deditior: qui tamen primis imperii annis ingenti ſe modeſtia egerit; familiarium etiam locupletator; neque [10] inhonoros ſinens, quorum laborioſa expertus fuiſſet officia: ad ſeveritatem [11] tamen propenſior, ſi ſuſpicio imperii moveretur; mitis alias, & cujus in civilibus magis, quam in externis bellis, ſit laudanda fortuna.

VIII. Hinc Julianus rerum potitus eſt, ingentique apparatu Parthis intulit bellum, cui expeditioni ego quoque interfui. Aliquot oppida & caſtella Perſarum in deditionem accepit, vel vi oppugnavit. Aſſyriamque populatus, caſtra apud Cteſiphontem ſtativa [12] aliquamdiu" habuit: remeanſque victor, dum ſe inconſultius prœliis inſerit, hoſtili manu interfectus eſt, [13] VI. Kalend. Julias, imperii anno [14] ſeptimo, [15] ætatis altero & trigeſimo"; atque inter Divos relatus eſt. vir egregius, & remp. inſigniter moderaturus, ſi per fata licuiſſet: liberalibus diſciplinis ap-

1 *Fœdæ vaſtitates eſſent* LC. 2 Deeſt Sc. V. 3 Sic S. N. M. B. L. & F. approbatque in Notis Vinetus. Sæpe etiam Suetonius hac nominis forma uſus eſt, & noſter ſupra in Othone. Non eſt ergo dubitandum quin hoc in loco vulgatum *Germanici jam* ſit in *Germaniciani* vertendum. 4 In quibuſd. *eſt* deſideratur. 5 *Prœliis* B. N. 6 *Queis* F. *Quibus* Vulg. 7 *Imperii viceſimo* LC. 8 *Quinto & ſexageſimo* HM. 9 *Placidus animo, amicis & familioribus deditior* L. LC. 10 Sylb. ex F. præfert *inhonores*, idque ex conformitate compoſitorum ex *color* confirmatum it. Plinius vero pro nobis eſt V. 30. ubi: *inhonora civitates.* 11 *Tum* F. quod quidem ferri poteſt propter ſequentem conditionalem *ſi.* 12 Deeſt F. 13 *VII.* HM. *X.* F. L. LC. 14 *Secundo* G. 15 Deſunt L. LC. F.

prime eruditus: Græcis doctior, atque adeo, ut Latina eruditione nequaquam cum Græca ſcientia conveniret: [1] facundia ingenti & prompta: memoriæ tenaciſſimæ: in quibuſdam philoſopho propior: in amicos liberalis: ſed minus diligens, quam [2] tantum principem decuit: fuerunt enim nonnulli, qui vulnera gloriæ ejus inferrent. in provinciales juſtiſſimus: & tributorum, quatenus [3] fieri poſſet, [4] repreſſor. civilis in cunctos: mediocrem habens ærarii curam: gloriæ avidus, ac per eam animi plerumque immodici. [5] nimius" religionis Chriſtianæ inſectator; perinde tamen, ut cruore abſtineret. Marco [6] Antonino non abſimilis: quem etiam æmulari ſtudebat.

IX. Poſt hunc [7] Jovianus, [8] qui tunc domeſticus militabat", ad obtinendum imperium [9] conſenſu exercitus electus eſt: commendatione patris, quam ſua, militibus notior. qui jam turbatis rebus, exercitu quoque inopia laborante, uno à Perſis atque altero prœlio victus, pacem cum Sapore, neceſſariam quidem, ſed ignobilem fecit: [10] multatus finibus, ac nonnulla [11] imperii Romani parte tradita. quod ante eum [12] annis mille centum & duobus de viginti fere, ex quo Romanum imperium conditum erat, nunquam accidit. Quin etiam legiones [13] noſtræ, ita & apud Caudium, per Pontium Teleſinum, & in Hiſpania apud Numantiam, & in Numidia ſub jugum miſſæ ſunt, ut nihil tamen finium traderetur. Ea pacis conditio non penitus reprehendenda foret, ſi fœderis neceſſitatem, cum integrum fuit, mutare voluiſſet: ſicut à Romanis omnibus his bellis, quæ com-

1 *Facundia ingenti, prompta memoria & tenaciſſima* L. LC. Vi. Sylb. & Vulg. Sed idem Sylburgius in Notis: *incluſa* ET *abeſt à Fuldenſi. Unde ſuſpicor, veriorem eſſe ſcripturam hanc:* FACUNDIÆ INGENTI PROMPTITUDINE, MEMORIA TENACISSIMA. Cellarius autem dubitat *promptitudinis* vocabulum; quod Voſſio judice non ſatis Latinum, Eutropii ætatem, quanquam cadentis Latinitatis, admiſiſſe. Nos ſecuti ſumus S N. M. G. B HM. P. V. & Mer. 2 P. V. Mer. & HM. abjiciunt *tantum.* Ut autem cum Vineto, Sylb. & Cellario retineremus (præter codd. noſtros MSS.) movit tum res ipſa, quod pro vulgari imperatorum more *indiligens* Julianus non fuit; tum Gruteri auctoritas, qui in Notis ad HM. f. 74. ſcribit, in Palatino codice eſſe *quantum,* quod ipſe putat corruptum eſſe ex *quam tantum.* 3 Al. *ferri.* 4 Al. *oppreſſor.* 5 Deeſt Mer. 6 *Antonio* N. G. 7 *Jovinianus* in pleriſque MSS. 8 Deſunt N. 9 *Conſulto* LC. 10 Ita codd. noſtri F. Vi. Sylb. & Palatinus miſcellæ codex, quem citat Gruterus. alii vel *multatis,* ut Mer. vel *mutatis,* ut P. 11 *Imperii parte tradita* S. N. B L. LC Sc. 12 *Annis mille cum CCC. & duobus de viginti fere* S. B. *Annis mille cum CCC. & viginti duobus fere* P. V. Mer. 13 *Noſtra & Italia apud Claudium Pontium Teleſinum, & Hiſpania* S. B. In L. *Teleſinum* eſt omiſſum, cætera ut in vulgg.

memoravi, factum eſt. Nam & Samnitibus & Numantinis & Numidis confeſtim bella illata ſunt: neque pax rata fuit. Sed dum æmulum imperii [1] veretur, intra Orientem reſidens, gloriæ parum contuluit. Itaque iter ingreſſus, atque Illyricum petens, in [2] Galatiæ finibus repentina morte obiit: vir alias neque iners, neque imprudens. multi exanimatum opinantur nimia cruditate; inter cœnandum enim epulis indulſerat: alii odore cubiculi, quod ex recenti tectorio calcis grave quieſcentibus erat: quidam nimietate prunarum, quas gravi frigore adoleri multas juſſerat. Deceſſit imperii menſe ſeptimo, [3] quartodecimo Kalend. Martias: ætatis, ut qui plurimum ac minimum tradunt, tertio & trigeſimo anno: ac benignitate principum, qui ei ſucceſſerunt, inter Divos relatus eſt. nam & civilitati propior, & natura admodum liberalis fuit.

X. Is ſtatus erat Romanæ rei, Joviano eodem & [4] Varroniano COSS. anno urbis conditæ milleſimo [5] centeſimo & nonodecimo. Quia autem ad inclytos principes venerandoſque perventum eſt, interim operi modum dabimus. Nam reliqua ſtylo majore dicenda ſunt: quæ nunc non tam prætermittimus, quam ad majorem ſcribendi diligentiam reſervamus.

1 *Vereretur* N. 2 *Gallicia* V. 3 *XIII.* N. L. Sc. HM. *XVII.* S. B. 4 *Varriano* G. 5 *CXVIII.* L. B. N. M. G. L.

ANNO-

ANNOTATIONES

IN

EUTROPIUM.

AD LIB. I.

PAG. 4. v. 1. *Olympiadis ſextæ anno tertio*] Alii hoc referunt ad annum 1. Olympiadis VIII. alii etiam aliter: ſic enim Solinus: *Cincio Romam duodecima Olympiade placet conditam: Pictori octava: Nepoti & Lutatio opinionem Eratoſthenis & Apollodori comprobantibus, Olympiadis ſeptimæ ſecundo anno: Pomponio Attico & M. Tullio, Olympiadis ſextæ anno tertio. Collatis igitur noſtris & Græcorum temporibus, invenimus incipiente Olympiade ſeptima Romam conditam,* &c.

Pag. 6. v. 1. *Numæ ex filia nepos.*] Ita Livius, Florus, & alii. Plutarch. ex ſorore Numæ natum Marcium dicit.

Ib. v. 12. *Primuſque triumphans* &c.] Atqui jam tertio Romulus triumphaverat; non potuit ergo Tarquinius primus triumphare. Sed hoc ita intelligendum, nempe Romulum ovantem Urbem ingreſſum, & Tarquinium vere triumphantem, & quadrigis invectum: quare optime Florus; *Inde,* inquit, *quod aureo curru equis triumphatur.*

Pag. 7. v. 3. *Cap. LXXXIII. mil.*] Al. *cap. LXXXIV. mil.*

Pag. 8. v. 2. *Parens*] i. e. cognatus, ſanguine junctus; quo modo poſterioris ævi ſcriptores frequenter dixerunt.

Ib. v. 8. *Ducentis quadraginta tribus.*] Ita Solinus. Unum tantum annum addit Livius.

Pag. 9. v. 2. *Qui Tarquinius voc.*] Ita etiam Livius l. II. 2. At Dion. Hal. L. V. aliam ſubfuiſſe cauſam innuit, nempe, quod ſororis filios, conjurationis reos, defenderit.

Ib. v. 14. *Ita primus annus quinque* &c.] Alii tamen Conſulatum Pulvilli in ſequentem annum deducunt.

Pag. 10. v. 6. *Atque ibi per quatuordecim annos.*] Livius ſcribit Tarquinium anno exſilii decimoquarto Cumis mortuum, quo ſe ad Ariſtodemum Tyrannum contulerat. Nec aliter Dionyſ. Hal. Quod vero ad tranſpoſitionem Metaphraſtæ attinet, quam in variis lectionibus notavi, pro Sylburgii ſententia Hiſtoriæ convenientior eſſet hæc lectio: ὡς εἶδεν αὐτῷ τὰ περὶ τῆς βασιλείας οὐ χωροῦντα κατὰ νοῦν, (ἤδη γὰρ καὶ Πορσίνας σπονδὰς ἐπεποίητο πρὸς Ῥωμαίους, καταπλαγεὶς τὸν Μούκιον, ἐπιβάλλοντα τῇ φλογὶ τὴν δεξιὰν, εἰκόνα τε γνώριμον ἀνδρείας τε καὶ καρτερίας τῆς Ῥωμαίων) ἐν Τουσκόλῳ, πολιχνίῳ τῆς Ῥώμης οὐ πόῤῥω, μεταστὰς σὺν τῇ γαμετῇ καὶ τοῖς φιλτάτοις, τεσσαρεσκαίδεκα διετέλ. ἐνιαυτοὺς, ἐκεῖ τε κατεγήρασε.

Ib. v. 9. *Quinto anno Valerius.*] Nonnulli *Lucius Valerius* legunt, quem tamen

tamen alii *Publium* vocant. Neque verum eſt eum in Conſulatu deceſſiſſe, ſed anno ſequenti, nempe ſexto à pulſis regibus: Liv II. 16. *Publius Valerius omnium conſenſu princeps belli paciſque artibus anno poſt, Agrippa Menenio. P Poſthumio Conſulibus, moritur gloria ingenti, copiis familiaribus adeo exiguis, ut funeris ſumptus deeſſet. De publico eſt elatus.*

Pag. 11. v. 11. *Sequenti anno.*] Alii tamen Coriolos captos ſcribunt anno ſuperiori. Et ita Livius II. 33.

Pag. 12. v. 2. *Oppugnaturus.*] Metaphraſtes, pro more ſuo, à mente auctoris, atque adeo cæterorum hiſtoricorum, diſceſſit; quam ob cauſam Sylb. (ut in Var. lect. notatum eſt) hoc loco pro ἔφη repoſuit ἔμελλε. Et tum omnia conſtant. Aptior tamen eſſet hæc verſio: καὶ πολιορκήσειν τὴν πατρίδα μέλλων, τοὺς εἰρήνην ἐπαγγελλοντας, πρέσβεις ἀπωσάμενος, εἰ μὴ ἥ τε μήτηρ αὐτοῦ Οὐετουρία, καὶ ἡ γαμετὴ Οὐολουμνία, πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως ἦλθον.

Ib. v. 16. *Civium capita CXIX. millia.*] In hoc luſtro Livius [l. III.] aſſerit cenſa fuiſſe CXXXII. [illegible]. CCCCXIX. Ad cujus ſupputationem Eutropium emendandum eſſe nullus dubito. Reperiuntur enim codices, in quibus tam in libro III. quam in ejus Epitome numeri nihil inter ſe diſcrepant, ut de illorum fide dubitandum non ſit. Vide Pighii Annales Rom. Tom. I. p. 127.

Ib. v. 17. *In Algido.*] In Jordanis exemplaribus MSS. *Alſium.* Ptolemæo, νέον κάστρον, πύργοι Ἄλσιοι. Stephano Ἀλγιδος, quod *Algidum.* Sed aliud *Alſium.*

Pag. 13. v. 9. *Qui honeſtis jam ſtipendiis.*] Proculdubio legendum *tum* pro *jam.* Tunc enim in Algido militabat Virginius, & honeſtum ordinem ducebat. Liv. III. 44.

Ib. v. 15. *Anno trecenteſ. decimo quinto.*] A Livio diverſus abit. Is enim Fidenas contra Romanos rebellaſſe dicit COSS. Mamerco Æmilio, L. Quintio, & L. Julio Julo, anno ab U. C. 317.

Pag. 14. v. 4. *Fidenæ captæ, & occiſæ.*] Cave credas Fidenas exciſas fuiſſe eod. anno quo Tolumnius victus. Verum eſt quidem eas exciſas Mamerco Æmilio Dictatore, & Lu. Quintio Cincinnato magiſtro equitum. Sed illud utique factum eſt XI. annis poſt primam ejus Dictaturam, & tunc tertio Dictator creatus Æmilius an. Mundi 3526. ante Ch. Nat. 422. ab U. C. 429. Liv. IV. 32.

Ib. v. 5. *Poſt XX. inde annos.*] Verum eſt poſt vigeſimum annum à Fidenis captis Vejentes rebellaſſe. Falſum autem poſt vigeſimum annum Camillum Dictatorem creatum, qui creatus fuit annis XXX. poſt Fidenas captas, & cum jam Romani Vejos per decennium obſediſſent.

Ib. v. 7. *Civitatem diu obſidens.*] Falſum eſt Camillum diu Vejos obſediſſe. Sed poſt Vejos diu obſeſſos acceſſit Camillus Dictator, & civitatem cepit, &c. Liv. V. XIX. XX. & XXI.

Pag. 15. v. 3. *Tertio triumphans.*] Hunc locum librariorum errore vitiatum eſſe ſuſpicatur Pighius, Annal. Tom. I. p. 226. quod tamen nec ex codd. MSS. nec Metaphraſte conſtat.

Ad Lib. II.

Pag. 15. v. 11. *Et pro duobus conſulibus facti.*] Certe hîc errat Eutropius; Tribuni enim Militares conſulari poteſtate creati multo ante, ut patet ex Livio & Faſtis, Neque etiam annus Urbis 365. poſt captam Urbem

Urbem à Gallis primus fuit; Galli enim eam ceperunt anno 366.

Ib. v. 13. *Quæ per LXX. annos.*] Liv. VI. 2. *Quum omnem Volſcorum agrum depopulatus eſſet, ad deditionem Volſcos LXX. demum anno ſubegit.* Numerus autem iſte ſeptuageſſimus Cl. Sigonium movet. Volſci enim bellum renovarunt, eod. Livio auctore, anno CCLXIX. hoc autem demum anno, qui eſt CCCLXVII. ad deditionem ſubacti ſunt. Quæ ſumma annos continet centum ac ſeptem; adeo ut Sigonio mendoſus locus eſſe videatur, ac pro *LXX.* reponendum *CVII.*

Ib. v. 15. *Et Sutrinorum.*] Cave credas Camillum adverſus Sutrinos bellaſſe. Nam contra, Sutrinis opem ferebat, eorumque urbem Sutrium ab Etruſcis captam recepit, eiſque reſtituit. Liv. VI. 3.

Pag 16. v. 1. *Et tres ſimul triumphos egit.*] i. e. de tribus populis ſimul triumphavit. Vid. Pig. Annal. Tom. I. p. 230.

Ib. v. 9. *Et quadriennium*] *Quinquennium* habet Livius VI. 35.

Pag. 17. v. 7. *Factæque legiones decem.*] Fallitur, nondum enim ea tempeſtate legio Romana ſex millibus hominum conſtabat. Mirum eſt ita Eutropium erraſſe, cum expreſſe Livius ita de ead. re. VII. 25. *Ubique non urbana tantum, ſed etiam agreſti juventute decem legiones ſcriptæ dicuntur, quaternum millium & ducenorum peditum, equitumque trecenorum.* Lipſius hunc locum Eutropii obſervavit, & pro *ſexaginta* legendum docet *quadraginta*. De Milit. Rom. l. II. c. 5.

Ib. v. 13. *Corvus ei ſupra dextrum brachium ſedit.*] Atque ei in pugna dextro brachio maxime opus erat. Veriſimilius Livius & Victor, qui corvum illum in Valerii galea conſediſſe dicunt. Liv. VII. XXVI. Victor. pag. 55.

Pag. 18. v. 2. *Nam poſtea idem Corvinus.*] In quibuſd. MSS. L. Flori *Corvinius* perperam. A Livio VII. XXVI. *Corvus* rectius appellatur, & ſic in Faſtis Capitolinis.

Ib. v. 8. *Statuæ conſulibus.*] Hic Eutropii fides ſuſpecta eſſe debet.

Ib. v. 13. in Græc. col. 1. *Τȣ̃τον μὲν ἡττήθησαν.*] Syntaxin hanc ſervat etiam noſter cap. 5. & Xiphilinus in Nerone dixit, *ἡττηθῇ τὸν ἀγῶνα*, p. 188. Edit. H. Steph.

Pag. 19. v. 8. *A. L. Papirio Conſule.*] Scribit Livius obſcurum eſſe Papiriuſne Curſor eo anno conſul fuerit, an magiſter equitum, Lucio Cornelio Dictatore. Liv. IX. XV.

Ib. v. 18. Græc. col. 2. *ἡτ. τὴν μάχ.*] Syntaxin vide ſupra pag. 18. v. 13. in Græc.

Pag. 20. v. 16. *Juſſit eos per caſtra duci.*] Plutarchus & alii narrant Pyrrhum non per exploratores ſuos quæ in caſtris Romanorum agerentur cognoviſſe, ſed illum ipſum è ripa fluminis Siris omnia oculis ſuis hauſiſſe.

Pag. 22. v. 1. *Cineam.*] Hoc nomen per *y* ſcribi debet; ita enim Pauſanias: & origo vocis notiſſima à galea ſcilicet, quam Græci *cyneen* dicunt.

Ib. v. 2. *Partem Italiæ.*] Unde hæc Eutropius? Reliqui enim Scriptores tradunt Cyneam à Romanis tantum petiiſſe, ut captivos abſque pretio reciperent, Pyrrhi opera ad ſubigendam totam Italiam uterentur, & Tarentinis ignoſcerent.

Ib. v. 5. *Tum Romani juſ. captivos.*] Fortaſſe hic loquitur Eutropius de captivis quos Pyrrhus reddidit poſtquam ei inſidias à medico ſtructas Fabricius patefecit. Aliter enim cum Scriptoribus non video quo modo conciliari queat.

Ib. v. 11. *Regum ſe patriam vidiſſe.*] Aliter Florus. *Urbem templum ſibi viſam, Senatum regum conſeſſum.*

Ib. v. 15. Vide Plutarch. qui aliter hanc pugnam narrat.

Pag. 23. v. 3. *Fabricius vinctum reduci juſſit.*] Varie hoc à variis recenſetur. Vide Cic. III. Off. c. 22. Florum I. 18. 21. & in epitoma Livii 13. Gellium III. 8.

Ib. v. 16. *C. Fabricio Luſcino, &c.*] In Faſtis Cap. hæc ad An. CDLXXX. referuntur; in quem annum tamen Caſſiodorus conſules edit, *C. Fabium & C. Claudium*, quos Vellejus libro I°. *Fabium Dorſonem, & Claudium Caninam* vocat. Faſti Græci & liber Cuſpiniani *Luſcinum & Caninam*, Eutropii vulgati codices *C. Fabricum Luſcinum, C. Claudium Cinnam.* Is vero qui apud Onuphrium Panvin. fuit antiquiſſimus in membranis manuſcriptus *Fabium Licinium & C. Claudium Caninam* edidit, quam lectionem codices etiam noſtri confirmant. Hinc Onuphrius C. Fabium in magiſtratu mortuum fuiſſe primo exiſtimavit, eique C. Fabricium ſuffectum. Nam à Caſſiodoro ordinarii tantum conſules digeruntur. Tandem autem vir doctiſſimus animadvertit, ipſum C. Fabium, qui à Paterculo *Fabius Dorſo* dicitur, in vetuſtiſſimo dicto Eutropii codice, *Fabium Licinium* corrupte pro *Licino* dictum fuiſſe. Eſt enim & Licinus Fabiorum cognomen, ut ex Tabula Capitolina anno DVIII. liquet, quem Licinium & Faſti Græci, & liber Cuſpiniani mendoſe vocant. ex qua re ſuſpicatus eſt hunc quidem Fabium & *Dorſonem* appellatum fuiſſe, eumque primum *Licini* cognomen inveniſſe, cujus filium putavit M. Fabium C. F. M. N. Licinum conſulem anno DVIII. Quam ob rem neque neceſſe eſt eum in magiſtratu mortuum eſſe, neque illi C. Fabricium ſuffectum fuiſſe. Hinc ſequitur Eutropium hoc modo corrigendum eſſe: *Cajo Fabio Luſcino, C. Claudio Canina COSS. anno urbis conditæ CCCCLXXX.*

Pag. 24. v. 1. *Quintio Gulone, &c.*] In vetuſtiſſimo codice Eutropii penes Onuph. Panvin. literis fere majuſculis in membranis ſcripto, ita expreſſum fuit: *Quincto Gulnio, C. Fabio Pictore COSS.* Quapropter quum Q. Ogulnium aliquot annis poſt Dictatorem in Faſtis Capitolinis animadverterit Onuphrius, ejuſque cognomen eſſe Gallum, quod à Faſtis Græcis, libro Cuſpiniani, & Zonara refertur, non *L. Quinctium Gulonem* (Gulonis enim nullibi præterea mentio eſt) ſed *Q. Ogulnium L. F. A. N.* in Faſtis reponendum duxit, itemque *Fabio Pictori* pro *Quinto, Cajum* reſtituit, ut is frater natu grandior ſit N. Fabii C. F. M. N. Pictoris in Tabulis Capitolinis deſcripti. Nam quod in Plinio dicitur libro XXXIII. *Q. Fabio COS. argentum ſignatum eſt annis quinque ante Punicum bellum primum*, pro *Q. Cajus* reſtituendum eſt, facili inter ſimiles literas calami lapſu errore exorto. Hoc Cl. Harduinus in ſua editione Plinii nitidiſſima animadvertit, & pro mente Onuphrii, emendavit. Hanc item ſententiam amplectitur Sigon. in Com. ad Faſt. ad an. CDLXXXIV. nec non Hub. Goltzius, in Gr. & Rom. Antiq. mon. è num. erut. Cæterum obſervandum eſt ſæpe in antiquiſſimis nummis pro g littera c ſcribi: uti in Ogulnii nummo *OCUL. CAL.* pro *OGUL. GAL.* Legimus etiam *CULO, CALBA, CURGES, CLICIA, CLABRIO*, &c. pro *GULO, GALBA, GURGES, GLICIA, GLABRIO.* Ideoque in Eutropii Manuſcripto exemplari (à Pighio laudato Tom. I. p. 450.) Monaſterii S. Amandi in Belgica, quod vir eruditiſſimus Jo. Cauchius Ultrajectenſis contulit, ſcriptum fuit, *Quinto CULNEO,*

CULNEO, C. Fabio COSS. pro *Quinto GULNEO*, &c. quod ſatis probat, in Eutropio reponendum eſſe *Q. Ogulnio, Q. Fabio Pict. COSS.*

Ib. v. 6. *L. Junio Lib.*] Julium vocant Faſti. Recte, ut oſtendit Pighius in Annal. Tom. I. p. 456.

Ib. v. 8. *Triumphatum eſt.*] In exemplari etiam vetuſto Joannis Cauchii (teſte Pighio in Annal. Tom. I. p. 457.) legebatur *iterum triumphatum eſt.* Non male. Nam L. Æmilius Barbula Procoſ. anno CDLXXII. de Sallentinis antea triumphaverat, ut teſtantur columnæ Capitolinæ.

Ib. v. 9. *Anno CCCCLXXVII.*] In numero erratum eſſe oportet. Primus annus belli Punici fuit CCCCLXXXIX. COSS. Appio Claudio & Q. Fulvio.

Ib. v. 15. *Q. Fulvio.*] Oroſius perperam appellat *Fabium.*

Pag. 25. v. 1. *Quinquaginta civitates.*] Alii, Civitates pluſquam ſexaginta.

Ib. v. 6. *Quinto anno belli Punici.*] Hunc ab incœpto bello quartum potius dicas.

Ib. v. 8. *Aſina COSS*] Legit *Aſina* etiam Florus. in Nazariano autem Flori cod. *Aſina Cornelius* appellatur; in utroque vero Palatino, & vetuſtis Jordanis libris, *Sagina Cornelius.* Sed verum hujus Conſulis cognomen *Aſina.*

Ib. v. 10. *Duillius, commiſſo prœlio.*] In Columna Roſtrata à Petro Ciaconio ſuppleta BILIOS ſcribitur: quo modo etiam in Tabulis Capitolinis olim ſcriptum fuiſſe pro DUILIUS quod hodie apparet, vix dubito. Nam longe aliam ſcribendi rationem fuiſſe Romanis Duilii ætate, quam ea qua marmora Capitolina inciſa ſunt, ex Cicerone, Varrone, Feſto, Quinctiliano, & dicta Inſcriptione manifeſtum eſt. Cicero in Oratore diſerte: *Quid vero licentius, quam quod hominum etiam nomina contrahebant, quo eſſent aptiora? Nam ut duellum bellum, & duis bis, ſic* Duellium *eum, qui Pœnos claſſe devicit,* Bellium *nominaverunt, cum ſuperiores appellati eſſent ſemper* Duellii. Et Quinctil. lib. I. cap. 4. *Sed B. quoque in locum aliarum dedimus aliquando, unde* Burrhus, *&* Bruges, *&* Balæna. *Necnon eadem fecit ex* duello bellum, *unde* Duellios *quidam dicere* Bellios *auſi.* Corrupte tamen utrique: nam legendum *Duilios* & *Bilios* ex pluribus aliis locis in iiſdem libris demonſtrari poteſt, ut taceam exemplaria duo MSS. Quinctiliani, in quibus hoc ipſo loco *Duilius* eſt, aut *Vilius, V.* pro *B.* quæ à Ciaconio memorata non obſervavit Cl. noſter Gibſonus in ſua Quinctiliani editione.

Ib. v. 11. *XXXI. naves cepit.*] Columna roſtrata: XXXQUE. NAVEIS. CEPET. CUM. SOCIEIS. SEPTEMRESMOSQUE. DUCIS. QUINRESMOSQUE. TRIRESMOSQUE. NAVEIS. XX. DEPRESSET. Ita edidit Ciaconius Polybium ſecutus qui omnes naves quas hoc prœlio Carthaginienſes amiſerunt quinquaginta fuiſſe, atque ex ipſis XXX. captas. cum navalibus ſociis, & præterea ſeptiremem ipſius ducis in Duillii poteſtatem veniſſe tradit. Verba ejus ſunt: *Διὸ καὶ τριάκοντα μὲν τὰς πρώτας συμβαλλούσας ναῦς αὐτάνδρους ἀπέβαλον, σὺν αἷς ἐγένετο αἰχμάλωτον καὶ τὸ τοῦ στρατηγοῦ πλοῖον.* Et poſt pauca: *Τέλος ἐγκλίναντες ἔφυγον οἱ Καρχηδόνιοι πεντήκοντα ναῦς ἀποβαλόντες.* Oroſius *XXXI.* naves captas fuiſſe dicit, & *XIII.* merſas; ſed Ciaconius Polybium potius ſequitur, ſuſpicaturque tam apud Eutropium quam Oroſium pro *XIII.* ſive *XIV.* ſcriptum fuiſſe *XIX.*

Ib. v. 20. Græc. col. 1. *Λίβυρνα.*] Intellige *πλοῖα.*

Pag. 26. v. 13. *Pacem à Romanis petierunt.*] Quidam ajunt ab ipſo Regulo pacem eis oblatam, ne alius in ejus belli gloriam veniret, ſed ob duriores conditiones repudiatam.

Ib. v. 19. *Quindecim millia.*] Polybius: *πεντακόσιοι, οἱ μετὰ Μάρκου στρατηγοῦ φυγόντες, ἐζωγρήθησαν: quingenti, cum Marco imperatore fugientes, capti ſunt.* Confer var. Lect.

Pag. 27. v. 5. *CIV. naves hoſtium dem.*] Quidam tradunt eum centum quatuordecim naves cepiſſe.

Ib. v. 12. *Ut ex quadringentis ſexaginta.*] Supra dicit Conſules cum trecentarum navium claſſe in Africam navigaſſe, & in pugna 30. tantum cepiſſe: unde igitur hîc in reditu quadringentæ illæ ſexaginta quatuor?

Ib. v. 7. Græc. col. 1. *ἐπηνώρθωσαν.*] Duplex in una voce Augmentum.

Pag. 30. v. 1. *C. Lutatio.*] Quinque annorum res geſtas præterit Eutropius.

Ib. v. 4. *Contra ipſum CCCC. par.*] Victor tamen ſcribit ſexcentas à Romanis Carthaginienſium naves vel captas, vel depreſſas. Sed ibi pro *DC.* legi debere *CD.* monuit Andr. Schottus. Incidit enim in librum calamo exaratum, in quo ſupra adſcriptum erat *CCCC. naveis.*

Ib. v. 6. *Vulneratus enim in ſuperiore pugna.*] Errat Eutropius ſi de pugna ab Appio commiſſa intelligit, de qua ſuperiore capite.

Ad Lib. III.

Pag. 33. v. 14. Græc. col. 2. *στρατείαν εἰς.*] *Στρατεία* hic & l. III. 11. noſtro eadem eſt, quæ *στρατιά.*

Pag. 34. v. 10. *Alpes invias.*] Reprehendit Polybius lib. III. f. 78. illos ſcriptores, qui Annibalem Alpes tranſiiſſe dicunt, quas nemo unquam cum exercitu tranſierit. Gallos enim, ait, Rhodani accolas, non ſemel has Alpes cum exercitu trajeciſſe populo R. bellum facturos.

Ib. v. 11. *Traditur ad Italiam.*] *Quantæ copiæ tranſgreſſo in Italiam Annibali fuerint, nequaquam inter Auctores conſtat: qui plurimum, centum millia peditum, viginti equitum fuiſſe ſcribunt: qui minimum, viginti millia peditum, ſex equitum. L Cincius Alimentus, qui captum ſe ab Annibale ſcribit, maxime auctor moveret me, niſi confunderet numerum, Gallis Liguribuſque additis: cum his ſcribit octoginta millia peditum, decem equitum adducta in Italiam.* Liv. lib. XXI. 38.

Ib. v. 17. *Sempronius Gracchus.*] Imo Tib. Sempronius Longus Conſul: & hic etiam in eo peccat Eutrop. quod Sempronius poſt priorem Scipionis cum Annibale pugnam exercitum Ariminum trajecit. vid. Liv. XX. LI.

P. 35. v. 3. *Rom. xxv. millia.*] Quindecim millia ponit Liv. XXII. VII.

Ib. v. 7. *Quingenteſimo & quadrag.*] Falſum eſt. Hic annus tantum fuit ab U. C. 537.

Ib. v. 8. *P. Ter. Var.*] Rectius *C. Terentius Varro.* vid. Pigh. Annal. Tom. II. p. 158.

Pag. 36. v. 2. *Conſulares aut præt.*] *Unus & viginti Tribuni militum, Conſulares quidam, Prætoriciique & Ædilicii.* Liv.

Ib. v. 3. *Militum XL. mil.*] *Quadraginta millia peditum, duo millia ſeptingenti Equites.* Liv.

Ib. v. 13. *Tres modios*] Livius tres modios & dimidium ponit lib. XXVI. cap. 12. Florus duos. Quidam unum tantum.

Pag. 38.

Pag. 38. v. 3. *Occiſa cum eo.*] *Duodecim millia hoſtium cæſa, Sardorum ſimul Pœnorumque ferme tria millia & ſexcenti capti, & ſigna militaria ſeptem & viginti.* Liv.

Ib. v. 9. *Decimo anno*, &c.] P. Sulpitius Galba & Cnæus Fulvius Centumalus COSS. fuerunt A. M. 3739. ante Ch. nat. 209. ab U. C. 542. Et ſi bene rationem ineamus, ſic octavus annus eſt poſtquam Annibal in Italiam venit.

Pag. 39. v. 1. *Lævinus in Macedonia.*] Hic Eutropius erraſſe videtur, cum in Hiſtoria, mentio nulla, quod ſciam, occurrat, cum Philippo amicitiam feciſſe Lævinum. A Livio certe diverſus abit, cujus alioqui veſtigia legere amat.

Ib. v. 8. *Cn. Fulvium conſ.*] Fulvius tunc non fuit Conſul, ſed Proconſul. Liv. XXVII. 1.

Ib. v. 9. *Cum octo mil.*] quot fuerint occiſa difficile eſt pro certo affirmare, ut innuit Liv. ibid.

Ib. v. 18. *Magonem etiam fratrem.*] Glareano hic alius eſt Mago, quam frater Annibalis, qui extremo hoc bello in Inſubria vulneratus, & prope Sardiniam in nave mortuus eſt. Liv. XXX. c. 18. & 19.

Pag. 40. v. 17. *Regem Hiſpaniar.*] Tempora confudiſſe Eutropius videtur. Neque enim Scipio regem Hiſpaniar. vicit anno III. poſtquam ad Hiſpaniam profectus fuit; neque etiam conſtat, quis iſte rex Hiſpaniar. fuerit: forte vel Indibilem vel Mandonium intelligit, quos omnis Hiſpaniæ Principes vocat Livius.

Pag. 41. v. 7. *Apud Senam.*] Strabo in Umbria eam ponit.

Ib. v. 13. *Q. Cæcilio, Lucio Valer. COSS.*] Falſum eſt Lucium Valerium cum Q. Cæcilio hoc anno Conſulem fuiſſe. Fortaſſe corrigendum *Q. Cæcilio, Lucio Veturio.* Iſti enim proferuntur Conſules in Tabulis Capitolinis. Adi Pighium, Tom. II. p. 207. & Liv. XXVIII. 10.

Ib. v. 14. *Quæ in Brutiis.*] De Lucanis hoc verum eſt, non de Brutiis. Vid. Liv.

Pag. 42. v. 2. *Contra Annonem.*] De Annone Amilcaris filio Eutropius intelligendus. Duo enim Annones fuerunt, quos plures Auctores confundunt. Vide Liv. XXIX. 34.

Ib. v. 6. *Caſtra ejus invadit.*] *Caſtra ejus incendit*, ex conjectura Tanaq. Fabri.

Ib. v. 15. *XXX. millia pondo.*] Si ſana mens Metaphraſtæ, hoc dono ſolus Scipio honoratus eſt, quod, an cum virtute ejus conveniat, videant docti.

Ib. v. 18. *XXX. naves.*] Livius XXX. 16. *viginti naves longas. Poſt rebellionem tantum decem triremes conceſſit.* XXX. 37.

Ibid. *D. millia.*] Pecuniæ ſummam quantum impetraverunt parum convenit, inquit Livius: alii quinque millia pondo argenti, alii duplex ſtipendium impetratum militibus tradunt.

Pag. 43. v. 4. *Iiſdem conditionib.*] Falſum eſt in colloquio datam pacem. Nam infecta pace ex colloquio diſceſſere, & falſum eſt etiam eam iiſdem conditionibus poſtea datam.

Ib. v. 5. *Ad. quingentis mil.*] Unde hæc Eutropius?

Ib. v. 9. *Quatuor evaſit.*] *Quarto* legit Gronov. de pec. vet. p. 421. Ed. Lugd. Bat. 1691. Scriptum nimirum fuit in MS. *IIII.* quod reddiderunt *quatuor*.

Ad Lib. IV.

Pag. 44. v. 11. *Quing. & quinquageſ. prim.*] Potius diceret, *Quingenteſimo & quinquageſimo tertio.* Vide de hac re Pighium, Tom. II. Annal. p. 241. Item Sigonium & Onuphr. ad Faſtos Capitolin.

Pag. 46. v. 5. *Attali regis frater.*] Cellarius mallet *filius.* Vide genealogiam regum Pergamenorum à Strabone lib. XIII. enucleatam; & Livium XXXVIII. 16.

Pag. 47. v. 9. *Perſeus.*] *Perſes* dicitur Floro.

Pag. 49. v. 17. *Attalus atque Eumenes.*] Solus Attalus, nec is tamen rex, ſed regis Eumenis frater, nunc Romam venit, Liv. XLV. 19. Poſt illum rex Eumenes alio tempore. Epitom. Liv. 46.

Pag. 50. v. 3. *L. Memmius.*] Unde hoc habet Eutropius?

Ib. v. 7. *Sexcenteſimo & altero anno.*] Certe hic annus fuit ab U. C. 604 & ita ſcripſiſſe debuit Eutrop. ut LI. illi anni, quos à finito ſecundo bello Punico præteritos dicit, inveniantur.

Ib. v. 8. *L. Manlio Cenſorino.*] *Martius*, non *Manlius* vocabatur.

Ibid. *M. Manlio.*] Ita per abbreviationem ſcribimus, quia hunc *Manium* dictum fuiſſe indicat Capitolinus ejus Conſulatus, non *Marcum*, ut efferunt vulg. edd. Eutropii. *Marcus* tamen etiam vocatus à Cicerone, Valerio & aliis. Rectius, ut nonnulli opinantur. Sæpiſſime autem in prænominibus illis peccatum: nam cum *Manius* ſcriberetur per *M'*. *Marcus* vero per *M.* utrumque pro *Marco* ſæpius acceptum.

Ib. v. 3. Græc. col. 1. Παρενεκατέθετο.] Geminum in uno verbo Augmentum, ut ſupra II. 12. & ἀντεπαρετάξαντο II. 16. Ordinarie ſcripſit Xiphilinus in Marco Philoſopho: μέλλων ἀποθνήσκειν τοῦτον τοῖς στρατιώταις παρενεκατέθετο. *moriturus hunc* (filium Commodum) *militibus commendavit.*

Pag. 51 v. 1. *Anno vitæ ſuæ XCVII.*] Alii majorem 90. annis denatum dicunt, alii cum annum centeſimum attigiſſet. In tabulis comparet eum deceſſiſſe anno ætatis 94. Mortuus enim anno ab U. C. 605.

Ib. v. 2. *XLIV. fil. rel.*] Valerius Max. l. V. c. 2. ei 54. filios dat.

Ib. v. 8. *Septingenteſimo anno.*] Ita Epitom. Livii. Revera tamen diruta ſeptengenteſimo trigeſimo octavo: condita enim an. mundi 3066. ante Ch. nat. 882. diruta an. mundi 3804. ante Ch. 144. ab U. C. 607.

Pag. 53. v. 18.] *Attalus rex Aſiæ, frater Eumenis.*] Hic eſt Attalus III. cognomento *Philometor.* Sed fuit filius Eumenis. Vide Liv. Epitom. Eutropius itaque poſuit Attalum II. qui Eumenis frater fuit, pro Attalo III.

Pag 54. v. 9. *Cum quo poſtea.*] Erraſſe hic videtur Eutropius. Mithridates enim, qui Romanis adverſus Ariſtonicum auxilia præbuit, diverſus eſt à Mithridate, cum quo poſtea bellum graviſſimum fuit, quique à Pompejo Magno devictus. Prior Mithridates VI. cognomento *Evergetes*, poſterior prioris filius Mithridates VII. cognomento *Eupator & Dionyſius.* Et ita optime Juſtinus XXXVII. 1.

Ib. v. 2. *Juſſu ſenatus.*] Immo invito ſenatu.

Pag. 55. v. 1. *Annis duob. & vig.*] Si primum & ultimum numeres erunt anni 24.

Ib. v. 3. *Anno DCXXVII.* &c.] Exemplaria cuncta Eutropiana hîc truncata & mendoſa eſſe certum eſt. Nam non ſolum error in numero, ſed Conſulum C. Sextii Calvini & Cn. Domitii nomina, reſque eorum contra Gallos Tranſalpinos diverſis temporibus geſtæ in unum miſcentur

tur & confunduntur. Denique cum Conſulum utrumque magna gloria triumphaſſe dicit, non de C. Caſſio Longino (quem ad annum urbis deſignandum adjunxiſſe collegæ Sextio [non *Sexto* ut ſcribit Eutrop.] videtur, quique ad provinciam iſtam, & ad ejus hiſtoriæ farinam nihil pertinet) ſed de C. Sextio ipſo, atque ejus ſucceſſore Cn. Domitio An. U. C. DCXXXI. Conſule erit intelligendum. Eutropium igitur ita emendavit Pighius, Annal. Tom. III. p. 66. *Anno DCXXIX. ab Urbe condita, C. Caſſio Longino & Sextio Calvino COSS. Sextius, & poſt eum Domitius ſucceſſor, Gallis Tranſalpinis bellum intulerunt, & Arvenorum nobiliſſimæ tum civitati, atque eorum duci Betulto.*

Ib. v. 8. *Bituitus ſe Domitio ded.*] Hoc etiam falſum. Bituitus quippe poſtea à Q. Fabio Æmilio victus eſt, ut patet ex Epit. Liv. & Flor. III.

Ib. v. 10. *M. Porcio Cat.*] Ex exemplarium varietate, ſuſpicatur Pighius [Annal. Tom. III. p. 88.] duorum annorum res geſtas confuſe, truncatis perperam verbis, hîc adferri, veramque Eutropii hiſtoriam declaraſſe potius, *M. Catone, Q. Marcio COSS. Narbonam deductam coloniam, annoque eodem à L. Metello de Dalmatia triumphatum fuiſſe; annoque poſtea, L. Metello & Q. Mucio COSS. de Gallis Subalpinis à Q. Marcio Procoſ. triumphatum eſſe.* Hoc Capitolina marmora, necnon Auctorum conſenſus teſtantur. Fateor quidem nec in exemplaribus noſtris MSS. nec in impreſſis mentionem fieri Gallorum Subalpinorum. Haud dubium tamen eſt, quin hoc ipſum, vel ſimile quid memoratu dignum, hiſce Conſulibus geſtum in hiſtoria hac ſua ſubjunxerit Eutropius, quod Paulus Diaconus, vel quiſpiam alius hujus Auctoris carnufex penna ſua tanquam ſeceſſita quadam decurtavit, cupiens trium annorum hiſtoriam in unum conturbare, & opinione falſus, de uno tantum L. Metello loqui Eutropium. Cæterum notandum quod in Jul. Obſequentem pro *Q. Mucio* irrepſerit *L. Aurelius*, de qua re vid. Pigh. loc. cit. p. 89.

Ib. v. 16. *C. Cæcil. Met.*] Vide Pighium, in Ann. Tom. III. p. 113.

Pag. 57. v. 5. *A. M. Junio Silano.*] Vinetus putat memoria lapſum Eutropium. *Infeliciter* enim *adverſum Cimbros pugnaſſe* Liv. Epit. 65. refert.

Ib. v. 7. *In Mac. Scordiſci.*] Strabo Scordiſcos in Thracia ponit, & ſupra eos juxtra Iſtrum Triballos.

Ad Lib. V.

Pag. 58. v. 6. *Romani conſules M. Manil.* &c.] Non fuerunt conſules eodem anno. Sed de duobus annis hîc loquitur Eutropius. S. Cæpio quippe Coſ. fuit anno U. C. 647. anno ſequenti M. Manilius, ſive ut alii vocant Cn. Mallius.

Pag. 59. v. 2. *Teutobodum.*] Florus vocat *Theutobochum.*

Pag. 60. v. 3. *T. Vettius*, &c.] Florus alios duces ponit. *Popedius Marſos & Latinos, Afranius Umbros, Vellius Cato Samnium, Lucaniam Teleſinus.* Ubi nullum ducem nominat eorum, quos hîc Eutropius: & Eutrop. etiam Marium Egnatium præterit, quem Samnitibus præfuiſſe narrat Epitom. Liv. LXXV. Victor cum Floro Marſorum ducem Q. Popedium Silonem vocat. In Epitom. etiam Liv. pro *Hierius Aſin.* ſcribitur *Herius Aſin.* recte ut putat ornatiſſ. fœmina Anna Daceria.

Pag. 61. v. 6. *Primus urbem* &c.] Daceria conjicit legend. *Primus civis urbem Romam armatus ingreſſus eſt.*

Pag. 62.

Pag. *62.* v. 9. Græc. col. 1. *ὃς ἅπασιν αὐτῷ.*] ὃς, id eſt, οὗτος. Sic Xiphilinus ex Dionis lib. XXXV. de Pacoro: καὶ ὃς, οὔτε Ῥωμαίοις φίλος ἐγένετο, καὶ τῷ Ἀρμενίῳ βοήθειαν οὐκ ἀπέστειλεν, *& hic neque Romanis amicus factus, neque Tigrani auxilium miſit.*

Pag. *64.* v. *6.* *Et Carinatem.*] Hunc Carinatem Florus & Victor *Teleſinum* vocant. Et ita Plutarch.

Pag. *65.* v. 3. *Quod nulli Romanorum.*] *Quatuor & viginti annos natus, adhuc Eques Romanus, quod nulli quidem contigerat, ex Africa triumphavit.* Epitom. Liv. Nimirum nemo triumphi honore decorabatur, qui nullo Magiſtratu functus eſſet. Auctor autem de viris illuſtribus viginti ſex annis natum Pompejum triumphaſſe ſcribit: quæ forſan differentia ex numeris perperam notatis provenit.

Ad Lib. VI.

P. *66.* v. *6.* *L. Domitius.*] Hunc *Marcum* vocat Epit. Liv. *Lucium* Plutarch.

Ibid. *Hirtulejo*] *Herculejum* vocant alii. Vide Epitom. Liv. Frontinum in Stratagem. l. II. c. 7. & Lud. Carrionis Not. ad Salluſt.

Pag *68.* v. 3. *Urbis cond. DCLXXVI.*] Hic vere fuit annus U. C. DCLXXIX.

Ib. v. 18. *An. urb. cond. DCLXXVIII*] Vere eſt DCLXXX.

Pag. *69.* v. 11. *Octogeſimo primo*] Potius, *octogeſimo ſecundo.*

Pag. 70. v. 4. *Cum XXX. millia lectiſsima.*] Plutarch. quadraginta millia peditum, quatuor equitum eum tunc habuiſſe dicit.

Pag. 71. v. 5. *Regiones victas.*] In var. lect. perperam legi *legiones* animadverti. Pighius tamen hanc lectionem probat, quem adeas. Annal. Tom. III. p. 310.

Ib. v. 14. *Cabylen.*] Beſſorum urbem ad Taxum fluvium, ut volunt; ſed nulla hoc nomine in eo tractu comparet. Fortaſſe hic Eutrop. Calyben dixit urbem Aſtorum ſupra Byzantium, in qua Philippus Amyntæ filius peſſimos homines collocavit, ut refert Strab. Cabylen ſive Calyben habent tabulæ ſupra Rhodopen.

Ib. v. 18. *Ambo tamen.*] Daceria malit: *ambo tandem:* niſi placeat *tamen* hic interpretari *tandem.*

Ib. v. 26. *Quo tempore*] Si Appiano [L Civil.] fides habenda, eodem id anno factum, quo Nicomedis teſtamento Bithyniam acceperant Romani.

Pag. 72. v. 7. *Intra paucos menſes.*] Intra quadrageſimum diem, ut vult Flor.

Ib. v. 18. *Annis quadraginta.*] Alii *annis XXX.* alii *XLII.* alii *XLVI.*

Pag. 73. v. 1. *Ille ſe ded.*] Sed hoc ante mortem Mithridatis factum eſt, eod. anno quo Pompejus in Aſiam contra Mithridatem profectus.

Ib. v. 6. *Et grandi pecunia.*] Nuſquam apparet Pompejum Tigrani grandem pecuniam imperaſſe præter eam quam infra exponit.

Ibid. *Adempta eſt ei Syr.*] *Eique ademptis Syria, Phœnice, Cilicia, regnum Armeniæ reſtituit.* Epit. Liv. Aliter tamen, & verius Plutarch. Tigrani quippe Syriam, Phœnicen, Ciliciam, Galatiam, Sophenem ademerat Lucullus. Pompejus igitur quod poterat ei Armeniam reliquit. Sophenem præterea ejus filio Tigrani dono dedit.

Pag. 75. v. 3. *Sexcent. nonag.*] Potius, *Sexcenteſimo nonageſimo primo.*

Ib. v. 12.

Ib. v. 12. *L. Bibulo.*] Scribendum *M. Bibulo.* Vide Pighium Annal. Tom. III. p. 351.

Ib. v. 16. *Annis novem.*] Suet. *annis novem*, Appianus *decem*, quod verum eſt, ſi ſex menſes demas. Cæſar enim Gallis præfuit geminato quinquennio, ſex menſibus minus qui ei adempti ſunt vitio belli civilis.

Pag. 76. v. 7. *Seſtertiûm quadringenties.*] *Eique quadringenties in ſingulos annos ſtipendii nomine impoſuit.* Suet. Ubi *quadringenties* abſolute dicit quod noſter *ſeſtertiûm quadringenties*, quod idem eſt, & ita veteres loquebantur, nota illa *HS.* i. e. *ſeſtertium*, vel ſuppreſſa vel expreſſa: cum dicebant autem decies, vicies, tricies, &c. ſubintelligebant *centena millia*, *decies centena millia*, *vicies centena millia*, &c. Hic igitur *quadringenties* eſt *quadringenties centena millia ſeſtertiûm*: quæ ſumma efficit unum millionem nummûm. Lipſius [de magnit. Rom. l. II. c. 3.] hanc ſummam minorem putavit, quam par erat Gallias in tributum dare; quare affirmat Suetonium ſcripſiſſe ∞ ∞ ∞ ∞, i. e. quater millies, nempe decem milliones nummûm. Quod ſi in Suetonio verum, in Eutropio etiam verum eſt.

Ib. v. 10. *In Germania bis.*] Locus ſuſpectus. Semel enim tantum in Germania adverſum caſum expertum eſſe innuit Suetonius.

Pag. 77. v. 10. *Senatuſque omnis.*] Non ſenatus omnis, ſed ejus tantum magna pars.

Ib. v. 13. *Dictat. ſe fec.*] Hic item errat Eutrop. ſenatus enim Cæſarem Dictatorem fecit, & non antequam Hiſpanias peteret, ſed poſtquam ex iis rediiſſet. Tunc Cæſar per XI. tantum dies Dictatura uſus ſe ipſum Conſulem creavit, collegamque Servilium Iſauricum. Plutarch.

Pag. 78. v. 8. *XXX. millia.*] XXII. millia tantum ponit Plutarch.

Pag. 80. v. 13. *Sex & quinquaginta.*] Potius *LV.*

Ad Lib. VII.

P. 82. v. 12. *Annos X. & VIII.*] Tunc jam fere ann. XIX. impleverat.

Ibid. *Cæſaris nepos.*] Forſan legend. *ſororis Cæſaris nepos.* Cæſar enim non avus ejus fuit, ſed avunculus major. Suet. Cæſ. LIII. & Aug. VII.

Pag. 85. v. 2. *Ipſis pro victoria ceſſit.*] Daceria exiſtimat Eutropium ſcripſiſſe, *ipſe pro victore receſſit*, Florum nimirum imitatum, qui de hac fuga Antonii IV. 10. *Tandem perfugit in Syriam, ibi incredibili quadam mentis vecordia, ferocior aliquanto factus eſt: quaſi viciſſet qui evaſerat.* Adeo ut pro hac ſententia Eutropius velit, Antonium fugientem tamen ſe pro victore geſſiſſe, & ita receſſiſſe quaſi viciſſet.

Pag. 87. v. 3. *CCCC. millia.*] Suetonius habet tantum *XL. millia.*

Pag. 88. v. 17. *Sueviam, nihil.*] Glareanus mavult *Bataviam* ex Sueton. c. XLIII. Tacitus Germ. XXXVII. n. 8. *ingentes C. Cæſaris minæ in ludibrium verſæ.* Vix ergo veroſimile, in *Sueviam* uſque, remotiſſimam Germaniæ provinciam, penetraſſe.

Pag. 90. v. 4. *Is vixit annos IV.* &c.] Revera vixit an. 63. menſ. 3. regnavit an. 13. menſ. 8. dies 20.

Pag. 91. v. 14. *Obiit trigeſimo* &c.] *Obiit ſecundo & trigeſimo ætatis anno.* Suet. Regnavit an. 13. menſ. 8. demptis duobus diebus.

Ib. v. 8. *Septuageſimum & tertium.*] Ita etiam plerique Scriptores. Petavius proinde [De Doctrin. Temp. l. IX. c. 16.] mendoſum putat eſſe Sueto-

Suetonium, qui auctor eſt Galbam natum fuiſſe, M. Valerio Meſſala, & Cn. Lentulo COSS. At Conſulatus iſtorum incurrit in annum Julianum XLIII. quo exeunte, IX. Kalend. Jan. natus dicetur Galba, pro mente Suetonii. Obitus autem ejuſd. accidit anno Juliano CXIV. Igitur anno Juliano CXIII. Decemb. XXIV. iniit annus Galbæ ſeptuageſimus primus. Biennio itaque ante natus eſſet Galba, Aug. XII. & L. Sulla COSS. non Lentulo & Meſſala.

Pag. 93. v. 16. *Exſequias Neronis.*] Infra etiam ſic locutus eſt Eutrop. *Exſequias revexit.* Sed utrobique errorem eſſe arbitratur Tanaq. Faber, ſcribendumque *reliquias.* Sunt autem *reliquiæ* oſſa ſeu cineres; & *exſequiæ* longe aliud. Neque ita loqui mos eſt.

Pag. 94. v. 7. *Æt. anno ſeptimo & quinquag.*] Idem Suetonius & Tacitus. Dio & Zonaras tres fere annos detrahunt, & vixiſſe ajunt, *ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, καὶ ἡμέρας ἐννέα καὶ ὀγδοήκοντα.* imperium autem tenuiſſe per annum, demptis decem diebus. At Clemens *menſes VII. & diem unum.* Sed apud Clementem (monente Caſaub.) legendum eſt ex Eutropio *μῆνας ὀκτὼ, ἡμέραν α΄.*

Pag. 95. v. 5. *Sub hoc Judæa.*] Errat Eutrop. ut invicte oſtendit Caſaub. in Exercit. Baron. in Apparat. num. VI.

Ib. v. 8. *Item Thraciam, Ciliciam.*] Locus iſte ex Suetonio depromptus, verſioque metaphraſtæ eos abunde refellunt, qui Suetonii *Thraciam* in *Trachiam* commutant. Thraciæ quidem ante Veſpaſianum imperio adjectæ, ſed tunc à Veſpaſiano diſpoſitæ, quippe ex Thraciis ſex provincias fecit, Thraciam, Æmimontem, Mœſiam inferiorem, Scythiam, Rhodopen, Europam, in qua ſecundæ arces orbis Rom. ſunt poſitæ. Sex. Rufus in veteri inſcriptione: CONSULARI. PROVINCIÆ. EUROPÆ. ET. THRACIÆ. In Notitia Imperii: *Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Vicarii Diœceſeos Thraciarum* EUROPA, THRACIA, HÆMIMONTUS, RHODOPA, MOESIA SECUNDA, SCYTHIA.

Ib. v. 16. *Annum ætatis* &c.] Vixit annos LXI. menſes VII. dies VII. Regnum obtinuit annos X. ſex diebus exceptis.

Pag. 97. v. 4. *Menſes octo,* &c.] *Menſes duos,* Suet. Alii aliter.

Pag. 98. v. 1. *Conſobrinos.*] *Patrueles* potius. Domitianus enim interfecit Flavium Clement. Flavii Sabini filium, qui Sabinus Veſpaſiani frater fuit.

Ad Lib. VIII.

Pag. 99. v. 5. *Anno Octingenteſimo & quinquageſimo.*] Tunc vere fuit Octingenteſimus quadrageſimus-octavus.

Ib. v. 15. *Ætatis ſeptuageſimo & altero anno.*] Imo ſexageſimo-ſexto.

Pag. 100. v. 2. *Apud Agrippinam.*] Ita etiam Victor. Quod de *Colonia Agrippina* plerique accipiunt; Cl. autem Hen. Dodwellus, in Prælect. Camd. VI. hic lapſos fuiſſe tum Victorem, tum Eutropium accuratiſſime demonſtravit, erroremque hinc ortum putat, quod Provinciæ Germanicæ adminiſtrationem in Colonia illa Agrippinenſi ſuſceperit, aut quod Provinciam ineunti, & in Urbe adeo Colonienſi, (ſede quidem Præſidis) omen aliquod Imperii contigerit: quæ Victor ita intellexerit, quaſi imperium ipſum Coloniæ ſuſcepiſſet. Plura argumenta ad ſuam conjecturam ſtabiliendam attulit vir doctiſſimus; adeoque miror auctorem

quendam

quendam eruditum, in C. Plinii Secundi Junioris vita p. 20. (editioni Oxon. Plin. ep. præfixa) aſſerere, *eam nullis validis fulcire argumentis*, cum tamen illud ipſum argumentum *de laurea ex Pannonia allata* ſatis validum eſſe videatur, non obſtante quod vir cl. allegat, *vanum* nimirum id eſſe, *ut quod falſum ſupponat*. Non enim ſequitur eam à Trajano reportatam non fuiſſe, quod Plinius (in Paneg.) eandem Trajano non tribuerit; nam inſignia quædam à Plinio omiſſa eſſe, ex Pan. c. LXVII. patet, ubi factum Trajani quoddam memorabile & æternum, dignumque quod ab eo paullo cumulatius explicetur, vix tangit: unde quod vir cl. poſtea dicit, *cum profuſis tamen laudibus vel minima ejus vitæ facinora paſſim ea oratione evehat*, in nihilum recidit.

Pag. 101. v. 1. *Marcomedos.*] Ortelius *Mardomedos* mavult, quaſi Mardis affines Medos: ſed Hyrcani interjacent, Plin. VI. 16. Diodor. Sic. XVII. 76. Glareanus Amardoceos Ptolemæi intelligit. At *D* contra omnium librorum fidem eſt, qui vel *C* vel *CH* habent: Græcus κ.

Ib. v. 4. *Et mare Rubrum.*] Mare Rubrum hic dicitur ſinus Perſicus, mare Perſicum, in quod ſe Euphrates & Tigris exonerant; contra quod quibuſdam videtur, qui mare Rubrum tantum dici putant ſinum Arabicum inter Ægyptum & Arabiam. Si ita eſſet, hic certe mirum in modum deſultoriam feciſſet Eutropius.

Pag. 102. v. 9. *Inter alia dicta.*] Aliud dictum memorabile ab aliis refertur, cum Licinio Suræ, à Victore *Suburano* dicto, inſigne poteſtatis pugionem daret: CAPE ISTUM, inquit, ET SI RECTE IMPERAVERO PRO ME; SIN ALITER, CONTRA ME UTERE. Quod Plinius item tangit, in Paneg. c. LXVII. *Nonne vobis P. C. hæc diebus ac noctibus agitare ſecum videtur?* EGO QUIDEM IN ME, SI OMNIUM UTILITAS POSCERET, ETIAM PRÆFECTI MANUM ARMAVI: SED NE DEORUM QUIDEM AUT IRAM AUT NEGLIGENTIAM DEPRECOR: QUÆSO IMO ET OBTESTOR, NE UNQUAM PRO ME VOTA RESPUB. INVITA SUSCIPIAT; AUT SI SUSCEPERIT INVITA, NE DEBEAT.

Ib. v. 18. *Intra urbem ſep.*] De ſepulchris in ipſa Urbe, vide Kirchman. de Funeb. Romanor. l. II. c. 26. ubi hunc locum Eutropii citat.

Pag. 103. v. 1. *Sub columna.*] Forum Trajani & columnam ſic P. Victor in octava Urbis Regione deſcribit: *Forum Trajani cum templo & equo æneo & columna Cochlide, quæ eſt & alta pedes centum viginti octo, habetque intus gradus centum octoginta quinque, feneſtellas quadraginta quinque.* Columna iſta adhuc exſtat, in qua circumcirca Dacici Belli, aliarumque rerum geſtarum ſimulachra miro artificio ſculpta ſunt. Bartholomæus autem Marlianus [in Urb. Rom. Topogr. l. V. c. 1.] habere gradus CLXXIII. feneſtallas CLIV. altamque eſſe (à Victore non diſcedens) pedes CXXVIII. dicit. Cæterum in ejus baſi inſculptus eſt hic titulus:

SENATUS POPULUSQUE ROMANUS.
IMP. CÆSARI. DIVI. NERVÆ. F. NERVÆ.
TRAJANO. AUG. GERM. DACICO. PONTIF.
MAXIMO. TRIB. POT. XVII. IMP. VI. COS. VI. P. P.
AD DECLARANDUM QUANTÆ. ALTITUDINIS.
MONS. ET. LOCUS. TANTIS. OPERIBUS. SIT. EGESTUS.

Ib. v. 11. *Conſobrinæ filium.*] Legendum *conſobrini filium*. Adrianus enim

Imperator filius erat Adriani cognomento Afri, qui ex Ulpia natus eſt, & Ulpia ſoror erat Trajani, qui Imperatoris Trajani pater fuit. Et ſic Trajanus Imperator & Adrianus Afer ex fratre & ſorore nati, Amitini proprie fuerunt, quos etiam conſobrinos nominare ſolent Latini.

Pag. 104. v. 6. *Pacem tamen omni.*] Bellum Judaicum excipere debuiſſet. Grave enim illud bellum fuit, quo ſexcenta prope hoſtium millia occiſa, & Romanis non parva clades accepta.

Ib. v. 12. *Major ſexagenario.*] Annos natus LXII. menſes V. dies XIX.

Ibid. *Imperii anno XXI.*] Eundem numerum Spartianus. Sed regnavit tantum an. XX. menſes XI. uno die minus.

Ib. v. 18. *Genere claro, ſed non admodum vetere.*] Hic Eutrop. pugnare videtur cum Victore, qui Antonium Pium *veterrimæ familiæ* virum dicit: qui ita intelligendus, quod ejus familia ſerò Romæ innotuerit.

Pag. 105. v. 14. *Vitæ anno LXXIII. imp. XXIII.*] De ejus ætate & imperio diſcrepantes admodum ſententiæ. Sed vere vixit an. LXXIV. menſes VI. imperavit an. XXII. menſ. VII. dies. XXVI.

Pag. 106. v. 16. *Cum fratre eodemque ſocero.*] Marco Antonino. Fratres autem Antoninum & Verum vocat Eutropius, quia eorum adoptio varie tradita eſt. Quidam ſcripſere Marcum ab Antonino Pio adoptatum, & Verum à Marco, & ita Verus Marci filius, non frater fuit. Sed alii utrumque, & Verum & Marcum ab Antonino Pio adoptatos dicunt, & ſic recte fratres dicuntur ab Eutropio, Victore, Capitolino, &c.

Pag. 107 v. 3. *Undecimo imperii anno.*] Hic eſt communis error Eutropii, Victoris, Cedreni & aliorum. Imperavit tantum an. IX. neq; etiam integros.

Ib. v. 11. *Ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus.*] Ait Adrianum ſibi ſucceſſorem Marcum deſtinaſſe, ſed adoptato Pio, ne Marcus imperio privaretur, illum Pio generum eſſe voluiſſe: ut ita poſt mortem Pii ad imperium perveniret. Et hoc etiam pene ad verbum ex Capitolino, qui ſic ſcribit: *Nam & Adrianus, ut dictum eſt, hunc eundem ſucceſſorem paraverat, niſi ei ætas puerilis obſtitiſſet, quod quidem apparet ex eo quod generum Pio hunc eundem delegit, ut ad eum, dignum utpote virum, quandoque Romanum perveniret imperium.* Quem locum Capitolini eo miratur magis Daceria, quod ex eodem conſtat Adrianum Pio generum, non Marcum, ſed Verum delegiſſe, & poſt mortem Adriani ipſum Pium ſolutis ſponſalibus filiæ ſuæ cum Vero, Marcum ſibi generum optaſſe. Quare, ſi quidquam hic poſt viros doctiſſimos ſibi tentare fas eſſet, crederet Capitolinum ſcripſiſſe, *quod generum Pius hunc eundem*, &c. Ita ut hæc ejus mens fuerit, Adrianus Marcum ſibi ſucceſſorem parare decreverat, niſi Marco puerilis ætas obſtitiſſet: & illud quidem ex eo apparet magis, quod poſt mortem Adriani Pius Marcum ſibi generum delegit, quaſi illud ſibi ſecreto mandaſſet Adrianus, qui publice ea diffingere nolebat quæ publice cum Vero pepigerat. Innuit igitur Capitolinus Adrianum, qui filiam Pii Vero dari mandarat, ſententiam mutaſſe, & ab ipſo Pio petiiſſe ut filiam ſuam non Vero, ſed Marco, traderet, ut ita Marcus ad imperium perveniret. Neque enim ita feciſſet Pius, niſi illud Adriano ita placuiſſe intellexiſſet. Sic certe Capitolinum ſcripſiſſe exiſtimat Daceria, Eutropium vero ejus verba vel jam corrupta exſcripſiſſe, vel etiam ipſum, cum non intelligeret, corrupiſſe.

Ib. v. 14. *Per Apollonium Chalcedonium.*] Chalchidicum vocant Euſebius, Hieronymus, & Caſſiodorus, à Calchide nempe ſeu Calchedone. Frequentius

quentius tamen Χαλκηδόνα ſcribunt, quo modo etiam ſcribendum cenſuit Stephanus in voc. Καρχηδών. Sed qui antiqua monumenta tractant, aliam in omnibus ſcripturam obſervant. Quarta denique ipſa Synodus Oecumenica in vetuſtiſſimis exemplaribus non Chalcedonenſis, ſed Calchedonenſis nuncupatur. Et quod fidem præcipue facit, nunquam aliter veteres nummi, uti ait Cl. Sirmondus, in notis ad Sidon. Vidit ſane complures, tum Cæſarianos, tum antiquiores alios: atque in his unum, in quo parte adverſa caput fuit Apollinis, cujus templum in ea urbe fuiſſe teſtis eſt in Pſeudomante Lucianus, in averſa tripus cum Inſcriptione ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ, quæ ipſa eadem fuit in omnibus aliis. Caſaubonus, in notis ad Capitolin. ſcribendum cenſet *Chalcidenum*.

Pag. 110. v. 4. *Obiit XVIII. imperii anno.*] Deeſt annus integer, & dies amplius decem ſive undecim. Vide apud Victorem p. 134.

Ib. v. 18. *Septuagenariam attig. æt.*] Annos natus LXVI. & menſes V. ad imperium provectus Pertinax.

Pag. 111. v. 1. *Octogeſimo imperii die.*] Octogeſimo ſeptimo: imperavit enim menſibus II. diebus XXVII.

Ib. v. 8. *Vixit menſibus ſeptem.*] Sed imperavit tantum menſibus duobus, diebus quinque, poſteaque Severo ſponte imperio ceſſit.

Ib. v. 15. *In honorem ejus Pert.*] Alii hoc cognomentum ei impoſitum tradunt ob ejus acerbitatem. Vide Victor.

Ib. v. 19. *Apud Cyzicum interf.*] Herodianus tamen Peſcennium Nigrum à Severo apud Iſſum victum narrat, & in quodam Antiochiæ ſuburbio interfectum.

Pag. 112. v. 9. *Vallum per XXXII. millia paſſuum.*] *His majora aggreſſus, Britanniam quod ea utilis erat, pulſis hoſtibus, muro munivit, per tranſverſam inſulam ducto, utrinque ad finem oceani.* Victor p. 140. ubi *murum* vocat quem Eutrop. *vallum.* Sed ſi murum ceſpititium intelligas, utrumque verum erit: muri enim ceſpititii proprie valla dicuntur: & vallum Severi ſic optime deſcribit Beda Hiſtoriæ l. I. c. 5. *Severus receptam partem inſulæ, à cæteris indomitis gentibus, non muro, ut quidam exiſtimant, ſed vallo diſtinguendam putavit: murus enim de lapidibus vallum vero, quo ad repellendam vim hoſtium caſtra muniuntur, fit de ceſpitibus, quibus circumciſis è terra velut murus exſtruitur, altus ſuper terram, ita ut in ante ſit foſſa, de qua levati ſunt ceſpites, ſupra quam ſudes de lignis fortiſſimis præfiguntur. Itaque Severus magnam foſſam firmiſſimumque vallum, crebris inſuper turribus communitum, à mari ad mare duxit.* Ex quibus patet & ceſpititium murum eodem ipſo in loco ab Hadriano Imp. jam antea poſitum fuiſſe; & Latinorum *Vallum* (quemadmodum Anglorum 𝔚𝔞𝔩𝔩 & Britonum 𝔊𝔴𝔞𝔲𝔩 inde deductum) idem quod *murum* valere, eruditum illum presbyterum ignoraſſe, contra quod accuratiſſime probarunt Boëthius, Camdenus, Uſſerius, aliique. Ita Bedam lapſum eſſe potius mirandum, quod promiſcue etiam iſta verba uſurpata fuiſſe à Spartiano didiciſſe potuerit, qui in Severi vita ait: *Poſt murum aut* (ſic enim voculam hanc recte reſtituit Cl. Salmaſius) *vallum miſſum in Britannia.* Hinc Annales Saxonici: Seueruſ on Brytene geƿrohte he ƿeall mid turfum fram ſæ to ſæ. i. e. *Severus in Britannia perfecit murum ex ceſpitibus vel vallum à mari ad mare.* Quod vero Eutropius & Victor in XXXII. ſive, ut alia exemplaria habent, in CXXXII. mill. paſſ. hujus longitudinem extenderint, mendas in numeros ſubrepſiſſe exiſtimant Uſſerius Camdenuſque. Non enim

tanta eſt inſulæ eo loci (inter *Itunæ* nimirum æſtuarium, ſive Solway-Frith, & *Tinæ* oſtium, ſive Tinmouth) latitudo, etiamſi ipſum anfractuoſum muri ductum aſcendentem, & deſcendentem perſequaris; quod ſi etiam in Italica milliaria reſolvas, paulo plus quam LXXX. ut recte numeravit Spartianus, colliges. Proculdubio itaque librariorum vitio numeri quinquagenarii illa nota in quibuſdam codicibus penitus omiſſa, in aliis cum nota centenarii (quod facile fieri potuit) commutata fuit.

Ib. v. 10. *Imp. an ſeptendec. &c.*] Revera imperavit annos XVII. menſes VII. dies III.

Pag. 113. v. 9. *Anno imp. ſecu.*] Adde tantum IV. dies.

Ib. v. 13. *Facti imperatores*] Quidam Macrinum Imperatorem factum, at Diadumenum tantum Cæſarem. Capitolin. *Sciendum præterea quod Cæſar fuiſſe dicatur, non Auguſtus Diadumenus puer, quem plerique pari fuiſſe cum patre imperio tradiderunt.* Vid. init. Æl. Lampridii in Diadumeno, & Victor. p. 145.

Ib. v. 18. *Sacerdos autem Heliogabali templi erat.*] Soli nomen ab Emeſenis datum *Alagabalus*, ſive *Elagabalus*: pro quo Græci, ac Romani, ut vox ea quodammodo barbariem exueret, *Heliogabalus* dicere maluerunt: imo & Ἐλαιαγάβαλος pro eo apud Herodianum legas. Eum ſolem eſſe, indicant tum Dio, & Herodianus, qui Ἥλιον exponunt; tum lapides, in quibus eſt, SOL ALAGABALUS: item nummus antiquus, in quo eſt, SACERDOS SOLIS DEI ELAGABALI. Nomen *Elagabali* unde conflatum ſit, non convenit; præterquam de parte priori, quæ eſt *elah*, ſive Arabice *alah*. Ea autem Deum ſignat. Quod ad alteram partem, varie de eo doctiſſimus Fullerus in Miſcellaneis ſacris lib. I. c. 14. Sed non dubitandum, quin illa ſit *gabal*. Controverſum interea quo modo capi debeat. Nam *gabal* principe quidem ſignificatione ſumitur pro *finire*, ſive *terminum conſtituere*: ſed præterea notat *fingere*, *figurare*, *formare*. Unde Syris *gabul*, Arabibus *gabil*, hoc eſt κτίστης ſive *fictor conditor*. Quæ ſententia Fullero in primis placuit. Nempe ut *Elagabalus* idem ſit ac ὁ ἥλιος δημιουργὸς, *Sol opifex*, ſive *conditor univerſi*: prout dicitur Porphyrio apud Euſeb. Præparat. Evangel. l. III. c. 4. Qui cum convenit, quod idem ſol κτίστης τῆς οἰκουμένης, *conditor univerſi*, nominatur in obeliſco maximo, quem Conſtantinus M. transferri Romam juſſit, ut locuples nobis teſtis eſt Ammianus in ſeptimo decimo libro. Sed præterea *gêbel*, Arabibus *montem* notat. Ut *Elagabalus* ſignet *Deum montem*, ſive *Deum montis*, in quo ædis illius foret: unde & ſymbolum ejus erat lapis ingens montis in modum faſtigiatim adſurgens. Ab hoc proinde numine Antoninus noſter nomen accepit *Heliogabali*, quia prius Sacerdos fuiſſet Dei Heliogabali, ſive, ut oriens efferebat, Elagabali, vel Alagabali. Hinc ubi, e Syria profectus, (ut notavit Lampridius) primo ingreſſus eſt urbem, *Heliogabalum* in palatio monte juxta ædes imperatoris conſecravit, eique templum fecit, ſtudens & Martis typum (διοπετὲς illud ἄγαλμα quod in primo libro deſcribit Herodian.) & Veſtæ ignem, & Palladium, & ancilia, & omnia Romanis veneranda, in illud transferre templum, & id agens nequis Romæ Deus niſi Heliogab. coleretur. Dicebat inſuper Judæorum & Samaritanorum religiones, & Chriſtianam devotionem illuc transferendam, ut omnium culturarum ſecretum, Heliogabali ſacerdotium teneret: omnes enim alios Deos, ſui Dei miniſtros eſſe ajebat; cum alios cubicularios ejus appellaret, alios ſervos, alios aliarum rerum miniſtros.

miniſtros. Cæterum notandum quod in Inſcriptione quadam apud Gruterum [LXXXVI. 8.] deinde etiam ab editoribus Inſcriptionum Palmyrenarum deſcripta, pro *Alagabalus*, ſive *Elagabalus*, *Aglibolus* vel *Aglabelus* ſive *Aglabolus*, (ut emendandum cenſuit Scaliger, obſtante tamen viro doctiſſimo Tho. Smitho in notis ad Monumenta Palmyrena, p. 50.) ſit ſcriptum, quod *Solem* denotare, arbitratur vir ſummus Ger. Joh. Voſſius [De Orig. & Prog. Idol. l. II.] ſicut *Malachbelus*, alterum Deum in ead. Inſcript. memoratum, *Lunum*. De his autem melius judicabis, ex ipſa Inſcriptione hîc ſubjecta:

ΑΓΛΙΒωΛω ΚΑΙ ΜΑΛΑΧΒΗΛω ΠΑΤΡωΟΙC ΘΕΟΙC ΚΑΙ ΤΟ CΙΓΝΟΝ ΑΡΓΥΡΟΥΝ CΥΝ ΠΑΝΤΙ ΚΟΖΜω ΑΝΕΘΗΚΕ Λ. ΑΥΡΗΛΙΟC ΗΛΙΟΔωΡΟC ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟC ΠΑΛΜΥΡΗΝΟC ΕΚωΝ ΙΔΙωΝ ΥΠΕΡ ΤΗC CωΤΗΡΙΑC ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ Τ̃ CΥΝΒΙΟΥ ΚΑΙ Τ̃ ΤΕΚΝωΝ ΕΤΟΥC Ζ̃ Μ̃ Φ̃ ΜΗΝΟC ΠΕΡΙΤΟΥ.

i. e. *Aglibolo & Malachbelo Diis patriis argenteum hoc ſignum cum ornatu omni dedicavit L. Aurelius Heliodorus filius Antiochi Hadrianenſis Palmyrenus de ſua pecunia pro ſalute ſui & conjugis filiorumque anno DXLVII.* [i. e. A. D. 235. an. 1. Maximini] *Menſe Peritio*. A quo Melachbelo non fuiſſe diverſum *Jaribolum* Deum (ut in Inſcriptione Palmyrena VIII. vocatur) exiſtimavit vir ingenioſiſſimus Ed. Hallejus.

Pag. 114. v. 2. *Biennioque poſt* &c.] Regnavit an. III. menſ. IX. dies IV.

Ib. v. 3. *Semia Syra.*] Euſeb. *Συμία Σύρα*. Utroque modo recte, ut notavit Scaliger, quem adeas.

Ad Lib. IX.

Pag. 115. v. 6. *Cum nulla ſenatus interceſ. auct.*] Ita etiam Herodianus & Capitolin. Victor auctor legionum ſuffragia à patribus approbata dicit.

Ib. v. 11. *Triennio & paucis dieb.*] De triennio Victor aſſentitur, & Caſſiodorus in Chronico. Euſebius l. VII. c. 19. tertio, quam regnabat, anno periiſſe ſcribit: ut biennium cum aliquot menſibus imperio potitus ſit. Vide Petav. de Doctr. Temp. l. XI. c. 24.

Ib. v. 14. *Duo ſuperiores obſcuriſſimo genere.*] Capitolinus ſolum Pupienum obſcuro genere natum dicit, Balbinum vero nobiliſſimum vocat, & familiæ vetuſtiſſimæ.

Ib. v. 15. *Quippe cujus pater.*] Errat Eutrop. qui hujus Gordiani patrem dicat Gordianum ſeniorem qui in Africa Imperator factus eſt, quique laqueo vitam] finivit; avum potius dicere debuerat: nam iſte Gordianus, ut plures aſſerunt, natus eſt ex filia ſenioris Gordiani, ut unus aut duo, ex filio qui in Africa à Capelliano victus & occiſus.

Pag. 116. v. 1. *Itaque cum Romam veniſſent*, &c.] At in urbe remanſerat Balbinus. Fortaſſe hinc aliquid excidit, nempe ſcriptum fuerat. *Itaque cum Romam veniſſet Pupienus, Balbinus & Pupienus*, &c.

Ib. v. 10. *Miles ei tumulum.*] Cujus tumuli titulum Græcis, Latinis, Perſicis, Judaicis & Ægyptiacis literis ſcriptum ſic refert Capitolin. DIVO GORDIANO VICTORI PERSARUM, VICTORI GOTHORUM, VICTORI SARMATARUM, DEPULSORI ROMANARUM SEDITIONUM, VICTORI GERMANORUM; SED NON VICTORI PHILIPPORUM.

Ibid.

Ibid. *A Circeſſo.*] Κιρκήσιον vocant Græci Scriptores, *Circejum* Capitolinus, corrupte cenſente Caſaub. qui vel *Circeſſum* vel *Circeſium*, cum Zoſimo, ſcribend. judicat, refragante autem Salmaſio, qui *Circejum* legend. contendit. Ammianus lib. XXIII. *Cercuſium* vocat.

Ib. v. 12. *Exſequias.*] Scribe *reliquias.*

Ib. v. 20. *Annis V. imperaverunt.*] Alii imperaſſe ajunt an. VI. alii VII.

Pag. 117 v. 4. *Cum biennio ipſe & filius.*] Idem Victor, ſed falſo: nam ad ſummum regnarunt annum unum menſes IV. Rectius proinde cod. noſter LC. *Cum non completo biennio imperaſſent.*

Ib. v. 7. *Gallus Hoſtilianus, & Galli filius.*] Legendum, ut optime monuit doctiſſimus Caſaubonus, *Gallus Hoſtilianuſque*, &c. Quo modo Aurelius Victor: *Patres Gallo Hoſtilianoque auguſta imperia decernunt.* Ut non aliter Eutropium ſcripſiſſe putem, addit vir ſummus, moveor hoc argumento, quod Paulus Diaconus & alii ex recentioribus Chronologis multi qui fere Eutropium deſcribere ſolent, errorem hunc non errarunt. Auctor quidem Hiſtoriæ Miſcellæ hoc loco ſcribit: *Mox exercitus Imperatores creavit Vibium Gallum, & filium Galli Voluſianum. Horum temporibus Hoſtilianus Perpenna à ſenatu Imperator creatus, nec multum poſt peſtilentia conſumptus eſt.* Pæanium qui mendam agnoſcit non moramur, vitioſiſſimis libris uſum. Hujus ſane mendæ vetuſtas, ſiquidem menda eſt, colligi poteſt ex Oroſio quem corruptam lectionem ſecutum eſſe dubitari non poteſt.

Ib. v. 10. *Non completo biennio.*] At Euſeb Chron. & Caſſiodorus annos duos, menſes IV. his Imperatoribus tribuunt. In veteribus nummis Occonis unus eſt cum hac Epigraphe: IMP. CÆ. C. VIB. VOLUSIANO AUG. P. M. TR. P. IIII. COS. II. ex quo Baronius Gallo & Voluſiano quatuor adſcribit annos quem ſequitur Petavius de Doctr. temp. l. XI. c. 26.

Ib. v. 14. *Ac tertio menſe.*] Menſe quarto. Victor in Epitome.

Pag 118. v. 8. *Ingenuo.*] *Ingebum* vocat Victor. Sed *Ingenuum* Treb. Poll. & in nummis INGENUS.

Ib. v. 9. *Et Trebelliano.*] Legend. *Regalliano*: Regallianus enim unus de XXX. Tyrannis qui ſub Gallieno rebellarunt. Adi Victorem, & Treb. Pol.

Pag. 119. v. 2. *Per annos decem.*] Pollio, *Per annos ſeptem Poſthumus*, inquit, *gratanter acceptus talem ſe præbuit per annos ſeptem, ut Gallias inſtauraverit.*

Ib. v. 8. *Secundo die.*] Ita Victor, ſed *tertio die* Pollio.

Ib. v. 11. *Actuario quodam machinante dolum.*] Hunc locum peſſime convertit Pæanius: δούλου τινὸς Ἀκτουαρίου τὴν τελευτὴν ἐπαγαγόντος. τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ πεφονευκότι. *Servo quodam Actuario ei mortem afferente: ita enim vocabatur qui eum occidit.* Inſcitiſſime: nam primo, ut optime notavit doctiſſ. Caſaub. falſo *ſervum* vocat: militabat enim, quod non poterant ſervi Deinde Actuarium viri proprium putavit, quod eſt nomen officii. Actuarius eſt ὑπομνηματογράφος, ſcriba: Scribæ enim in ſingulis Legionibus. Hoc abunde probat Victor, qui *Attitianum* ſive *Attilianum* virum vocat & è corpore Actuariorum fuiſſe dicit.

Pag. 120. v. 15. *Septimo-decimo.*] Ita Pollio. Vopiſcus *vigeſimo die.*

Pag. 121. v. 10. *Haud longe ab Antioch.*] Hic erraſſe Eutropius videtur, uti etiam Feſtus Rufus, qui ſcribit Aurelianum Zenobiam apud Imas haud procul ab Antiochia viciſſe, & captam Romam triumphantem ante currum duxiſſe; nam certum eſt eos res geſtas diverſis temporibus in unum confun-

confundere. Quippe Aurelianus primum levi prœlio non longe ab Antiochia cum Zenobia dimicavit, deinde apud Emeſſam gravi certamine, quo Zenobiæ res penitus afflictæ ſunt & attritæ, & quo fugata ipſa Zenobia, quæ inde ſe Palmyram recepit, quam cum fortiter obſidione premeret Aurelianus, Zenobia ſibi fuga conſulere tentavit, camelo igitur impoſita ad Perſas iter tendebat, ſed ab Aureliani equitibus capta, ad Aurelianum perducta eſt.

Pag. 122. v. 2. *Feliciſſimo rationali interf.*] Contra Vopiſcus & Victor ſcribunt auctore Feliciſſimo ſeditionem illam motam, quod & Epiſtola Aureliani à Vopiſco inſerta verum eſſe vincit.

Ib. v. 9. *Infinitum auri* &c.] Tanaquillus Faber *pondus* addendum cenſet, eam tamen non agnoſcit Vopiſcus.

Pag. 123. v. 1. *Cænophrurium.*] Sic etiam vocat Antoninus, niſi quod ſcribat cum ſimplici *e Cenophrurium.*

Ib. v. 2. *Imperavit annos quinque,* &c.] Ita fere Zonaras, qui ſcribit Aurelianum imperaſſe annos VI. minus paucis menſibus. Vopiſcus: *Imperavit annis ſex, minus paucis diebus.* Victor autem, Euſebius, Oroſius, & Caſſiodorus ab Eutropio minime diſcedunt.

Ib. v. 7. *Duobus menſibus, & diebus XX.*] *Vix duobus menſibus imperium tenuit.* Vopiſc. ſed vere Eutrop.

Pag. 124. v. 2. *Interfectus eſt tamen Sirmii.*] Iſtud *tamen* Tanaq. Fabro ſuſpectum eſt, propter alterum quod immediate præcedit.

Ib. v. 3. *Imperavit annos VI. menſes quatuor.*] Vopiſcus eum occiſum dicit quinto anno imperii. Sed melius Eutrop.

Ib. v. 5. *Narbonæ natus in Gallia.*] Alicubi legerat Eutropius Carum *Narbonæ* natum. Quare ſtatim putavit Narbonam hanc in Gallia fuiſſe, quæ tamen eſt in Illyrico. Corrigendum autem *Narona.* Quamvis etiam hæc menda Ptolemæo adhæſerit, ut qui in deſcriptione Illyrici meminit Ναρβῶνας κολωνίας ἐπισήμης, *Narbonæ inſignis coloniæ.* Plinius autem *Naronam* vocat, & ſic quoque nummus Titi apud Goltzium, COL. NARONA.

Ib. v. 7. *Duobus annis.*] Deſunt circiter ſex menſes.

Ib. v. 12. *Ictu divini fulminis.*] Quo tempore obiit Carus, tanta ſubito exorta tempeſtas, tantum tonitruum, ut inde fama emerſerit fulmine interemptum, quem alioquin ſatis conſtabat ægritudine abſumptum. Adi Vopiſc. c. VIII.

Pag. 126. v. 1. *Certe deſertum.*] Victor eum à militibus ſuis in pugna interfectum dicit.

Ib. v. 8. *Carauſius.*] Corauſium vocat Victor, Menapiæ civem.

Pag. 127. v. 6. *Theodoram accepit.*] Theodora non fuit uxor Conſtantii ſed Conſtantini, quem errorem etiam ſecutus eſt Oroſius, Conſtantium nempe cum Conſtantino confundens, ſicut nonnulli Hiſtorici confundunt Maximianum cum Maximino. Vide Spanhem. Diſſ. de præſt. & uſu Numiſm. p. 639.

Pag. 130. v. 6. *Cum tamen ingraveſcente ævo.*] De hac re vide Victorem & Zoſimum, necnon Lactantium de mortib. Perſecutor.

Ib. v. 18. *Ut ſolus omnium* &c.] Non ſolus (inquit Tanaq. Faber.) nam & idem cum illo fecerat Sylla, cum perpetuæ Dictaturæ honore ſe abdicavit ultro & volens, qua in re à C. Julio Cæſare poſtea reprehenſus eſt.

Ad

Ad Lib. X.

Pag. 131. v, 9. *Ad adminiſtrationem Reip.* &c.] Tanaq. Faber ſic legit: *His igitur abeuntibus ab adminiſtratione Reipublicæ, Conſtantius & Galerius Auguſti creati ſunt.* Primum quia ita ſolent dicere Latini, *abire Magiſtratu, abire ab adminiſtratione.* Deinde quis ferre poſſit? *Creati ſunt Auguſti ad adminiſtrationem Reipublicæ.* Ridiculum. Optime Faber. Sic enim quoque codd. noſtri (quod prius monuiſſe oportebat) LC. S. N.

Ib. v. 16. *Divit. provincialium* &c.] Malit Daceria, *Divinus provincialium ac privatorum ſtudiis.*

Pag. 132. v. 10. *Anno tertiodecimo.*] Potius *anno decimoquinto.*

Pag. 133. v. 12. *Ravennæ interf. eſt.*] Non Ravennæ, ſed inde extractus, inſidiis apud Tres Tabernas Zoſim. II.

Ibid. v. 21. *Cum magnificum ſpectaculum muneris.*] Mira loquendi ratio *ſpectaculum muneris.* Satis fuiſſet dicere ſive *magnificum ſpectaculum,* ſive *magnificum munus.*

Pag. 134. v. 4. *Maſſiliæque oppreſſus.*] Zoſim. eum apud Tarſum morbo exſtinctum dicit.

Pag. 135. v. 10. *Victus apud Nicomediam* &c.] Alii ſic perperam diſtinguunt: *Poſtremo Licinius navali & terreſtri prœlio victus apud Nicomediam, ſe dedidit.* Nam primum terreſtri prœlio ad Adrianopolim Thraciæ victus fuit: deinde navali ad Helleſpontem: iterum terreſtri ad Chalcedonem, unde Nicomediam fuga elapſus ſe dedidit. Zoſim. II.

Pag. 137. v. 4. *Uno & trigeſimo anno imperii.*] Imperavit tantum an. XXX. menſibus IX. diebus XXVII. Mortuus an. U. C. 1089. poſt Ch. nat. 337. die Maji 22. Vide Petav. de doctr. temp. l. XI. c. 36.

Ib v. 12. *Et Conſtantio patruele ſuo ſinente potius.*] Conſtantii tamen inſidiis occiſum Dalmatium dicit Zoſim. Eutropio conſentire videtur Victor: *Igitur confeſtim Dalmatius, incertum quo ſuaſore, interficicitur.*

Pag. 138. v. 2. *Anno imperii XVII.*] Imo XVI. Tredecim Auguſtus, triennio Cæſar.

Ibid. *Ætatis trigeſimo.*] Imo XXIX. Natus enim poſt Ch. 321. occiſus poſt Ch. nat. 350.

Pag. 139. v. 1. *Deponere inſigne.*] Tanaquillus Faber adderet *Imperii.*

Ib. v. 2. *Nepotiano, Conſtantini,* &c.] Aliter vocatur *Potentianus.*

Ib. v. 5. *Vigeſimo enim atque octavo.*] *Trigeſimo die triduo minus.*

Ib. v. 11. *Quæ multum triumphorum.*] Tanaquillus Faber ſcribit, *& quæ multum.* Sed nihil neceſſe, inquit filia ejus doctiſſima: *idoneæ quæ,* id eſt, *ita idonea ut,* &c. Loquendi modus temporibus illis familiaris.

Ib. v. 13. *Orienti mox.*] Hoc jam factum ante Nepotiani cædem, ut ex Victore conſtat.

Ib. v. 16.] *Senonis.*] Non hoc fratris nomen, qui *Decentius* fuit; ſed *in Senonibus* forſan legendum (ut conjicit Cellarius) ut *apud Senonas.*

Ib. v. 18. *Multis incivilibus geſtis.*] A Gallo intellige, cujus *multa & dira facinora* Ammianus deſcribit initio l. XIV. Vid. item Victor. in Epit.

Pag. 140. v. 13. *Anno imp. octavo & trigeſimo.*] *Imperii nono atque trigeſimo.* Victor. Revera autem imperavit an. 36. menſes fere ſex.

Ib. v. 14. *Ætatis quinto & quadrageſimo.*] *Anno ævi quarto & quadrageſimo.* Victor.

Pag. 141. v. 13. *Domeſticus militabat.*] Qui fuerint domeſtici, Socrates

I. H.

. H. E. c. XIII. Gr. (Lat. IX.) edocet, τῶν δορυφόρων τις, inquiens, ὃς οἰ-
.ἰκες καλεῖ ὁ βασιλεύς. Ergo Satellites ſunt & corporis cuſtodes.

Ib. v. 20. *mille centum & duobus de viginti.*] Demendi ſunt anni tres; unc enim annus fuit ab U. C. 1115.

Pag. 142. v. 11. *Menſe ſeptimo.*] Menſe ſeptimo & die vigeſimo ſecundo. Electus enim XXVI. die Junii. Mortuus die XVII. Februarii, anni ſe-quentis, nempe an. U. C. 1116. poſt Ch. 364. Vel potius die vigeſimo rimo, ut magis conveniat cum Eutropii *Quartodecimo Kal. Mart.* quod ſt XVI. Februarii.

Ib. v. 12. *Ut qui plurimum minimumque tradunt*, &c.] Sic initio etiam ib. I. Hoc dicit quia non deſunt qui plures annos Joviano tribuant: elut ipſe Victor; *Interiit*, inquit, *annos gerens proxime quadraginta.* Sunt tiam qui pauciores. Mediam inter utroſque viam inſiſtit Eutrop.

Ib. v. 17. *Anno U. C. centeſimo & nonodecimo.*] Vere hic annus fuit J. C. 1116.

INDEX PRIMUS
RERUM NOTABILIORUM.

A

Actiacum prœlium. 85
Adrianus imperator. 103
Ægyptus fit provincia Rom. 85
Æmilianus imperator. 117
Æqui pop. 15
Ætoli triumphati. 47
Africani cognomen. 44 Scipionis junioris. 51
Agrippina urbs. 100
Alamanni. 118. 128
Albinus anticœſar 112
Alexander Mammææ Auguſtus. 114
Alexandria condita. 18
Allia, flumen 14. 16
Alpes quid? 32. *Græc.*
Amiſus, urbs. 70
Amphitheatrum. 97
Ancus Marcius. 6
Aniene, fluvius. 16
Annibal in Italiam tranſit. 34. victus 43. ejus fratres. 37. 39
Annulus equeſtris dignitatis ſignum. 36
Antiochia ad Orontem. 74
Antiochus M Syriæ rex. 45
Antonius (*Lucius*) 84. *Marcus*, hoſtis. 82
Antoninus Philoſoph. 107 Pius. 104
Apion rex. 72
Apollonia ſupra Pontum. 71
Argentoratum. 140
Ariminum colonia. 24
Ariobarzanes. 61
Ariſtobulus rex Judæorum in triumpho ductus. 75
Ariſtonicus. 54
Armoricæ urbes Gall. 126
Artaces rex Iberorum. 73
Artaxata urbs. 73
Arverni, pop. Galliæ. 55. 76
Aruns Tarquinii fil. 9
Aſdrubal cœſus. 41 Aſdrubales quot? 37
Aſia minor. 73. Pergamene. 13
Aſiæ civitates dono dant Romani. 46
Aſiatici cognomen, L. Scipionis. 46
Attali hæres populus Romanus. 53
Attilius Regulus. 26
Auguſtus. 84 Auguſti plures uno tempore. 106. 131. &c.
Aurelianus vindex imperii Romani. 120
Auſpicia non impune neglecta. 29

B

Bagaudæ pop. 126
Balbinus. 115
Baſſianus Auguſtus. 113
Baſterni pop. 129
Bebriacum oppidum. 92
Bellum Africanum civile. 79. civile primum. 60 Syllanum. *ibid.* civile Cæſaris & Pompeji. 77 Creticum. 71 Italicum. 59. 65. Sociale. *ibid.* Macedonicum I. 44 Macedonicum II. 47 Macedonicum III. 51 Peruſinum. 83. Philippenſe. *ibid.* Piraticum. 72 Punicum I. 24, & *ſeqq.* Punicum II. 33. Punicum III. 50 Sertorianum. 66. Spartacum. 69.
Beneventana colonia. 24
Berenice urbs Africæ. 72
Beſſi pop. 71
Beſtiis objecti Germanorum reges. 133
Bituitus rex. 55
Bocchus rex Maur. 57
Bononia Belgii urbs. 126
Bonoſus anticæſar. 123
Boſporus Cimmerius. 61. 72
Boſporani pop. 100

C

Cabira, urbs. 70
Cabyle oppidum. 71
Cæſar occiſus. 81. ejus felicitas. 76
Cæſarea Africæ. 87. Cappadociæ. 88. Palæſtinæ. 87.
Caligula (*C. Cæſar.*) 88
Callinicum oppidum. 128
Calvinus Domitius. 55
Camillus alter Romulus. 14
Cannenſis clades. 35
Capitolium inchoatum. 6 incenſum. 94. à Domitiano reparatum. 98
Caracalla. 113
Carbo conſul. 64
Cardueni pop. 101
Carinus. 125
Carnuntum oppidum. 109
Carræ urbs. 76
Carthago nova. 39 Carthago reparata. 54
Carus imperator. 124
Caſſius Parthos vincit. 76 Cæſarem interficit. 81 ap. Philippos vincitur. 83
Catilina. 74
Cato Uticenſis. 80
Catti pop. 98
Caudina pax. 19, 141
Cenſoris officium. 19. in *Metaphraſi.*
Cenſus Romani origo. 7
Cibalæ oppid. Pannoniæ. 135
Cicero occiſus. 83
Cimbri. 57, 58

Cincin-

Cincinnatus. 12 ab aratro dictator. *ibid.*
Cineas legatus Pyrrhi. 22
Cinna (*L. Cornel.*) 61
Circeſſum muniment. 116
Claudius Cæſar. 89 Claudius II. imperator. 120
Cleopatra. 84
Clibanarii. 70
Cloacarum ſtructura. 6
Clodius Albinus. 112
Clypea urbs. 26
Coche regia Parthorum urbs. 124
Columna Trajani 103
Commagene. 95
Commodus imperator. 110
Conſtans Auguſtus. 137
Conſtantinus M. 132 ejus filii. 137
Conſtantius 138. Conſtantius Chlorus. 127 fit Auguſtus. 131
Conſules quinque primo anno. 9
Corinthus deleta. 52
Coriolanus rebellis. 11
Corrector provinciarum. 122
Corvinus. 18
Cottiæ Alpes. 91
Cotys rex Thraciæ. 47
Craſſus movet in Parth. 76
Creticus Metellus. 71
Criſpus filius Conſtantini Magni. 135
Cteſiphon urbs. 124
Cyrene urbs. 72
Cyzici obſidio. 68

D

Dacia Ripenſis. 120 Aureliani cis Danub. 122
Dalmatia triumphata. 55
Danubius. 66
Daphnenſis lucus. 74
Dardani victi. 66
Decemviratus. 13
Decibalus rex Daciæ. 100
Decius Imperator. 117
Diadumenus. 113
Dictatura. 10
Diocletianus. 125
Domitianus. 97 *dominus* primus appellatur. *ibid.*

E

Eboracum urbs. 112
Edeſſa urbs. 113
Edeſſii. 101
Edictum perpetuum. 111
Eumenes. 46
Eutropius miles. 140

F

Fabius Max. Cunctator. 35
Fabii ccc. cæſi. 12
Fabricii virtus à Pyrrho laudata. 22
Ferrata turris. 124
Fiſcus. 30
Florianus imperator. 123
Forum Trajani. 109 tranſitorium. 98
Franci. 126. 133

G

Galerius Maximianus. 128
Gallæci. 54
Gallia à Cæſare ſubacta. 75
Gallienus imperator. 117
Gentius rex Illyrici. 47
Germanos aggreditur Cæſar. 76
Geta Auguſtus. 112
Gordiani Auguſti. 115
Gothi pop. 156

H

Helena caſtrum. 138
Heliogabalus. 113
Heraclea. 122
Hierda rex. 64
Hiero rex. 24
Hieroſolyma à Pompejo capta. 74. à Tito. 95, 96
Hiſtri domiti. 33
Hoſtilianus. 117

I

Janus Geminus, *templum Jani.* 116
Janiculus. 6
Iberi Aſiæ pop. 73, 100 victi à Pompejo. 73
Illyrici victi. 32
Jovianus imperator. 141 pacem ignobilem facit. *ibid.*
Iſauri. 67
Iſéum templum. 98
Italica urbs Hiſp. 99
Ituræi. 74
Juba rex. 79
Judæa. 74 fit denuo provincia. 95
Jugurtha. 56
Julianus Cæſar. 139 Julianus *Salvius* imperator. 111

L

Legati illuſi non impune. 20, 51
Legiones ſcribi cœptæ. 17
Leones in ſpectaculo. 110
Lepidus triumvir. 83
Liburnæ naves. 25
Licinius imperator. 134
Lucretia. 7
Lucullus (*Lucius*) Mithridatis victor. 68 *Marcus*, Beſſorum domitor. 71
Ludi Romani. 6

M

Macrinus imperator. 113
Madena regio. 101
Magiſter equitum. 10
Magnentius. 138
Magneſia ad Sipylum. 46
Marcomannicum bellum. 108
Marcomedi. 101
Mare Rubrum. 101
Margus oppidum. 125
Marii crudelitas. 63
Maxentius. 133
Maximianus Herculius. 127
Maximinus Thrax. 115
Mazaca urbs. 88
Mediolanum. 33
Metellus Creticus. 71 Numidicus. 42 Pius. 66
Milleſimus annus Urbis. 116
Mithridates. 60 moritur. 72
Mogontiacum. 89, 119
Monetarii rebellant. 122
Mons Aureus. 123, 126 Eſquilinus. 6 Viminalis. *ibid.* Quirinalis. *ibid.* Aventinus. 6 Cœlius. 5 Palatinus. 1
Mulvius pons. 111, 134
Munda urbs Hiſp. 80
Murus Severi in Britannia. 112

N

Narbona colonia. 55
Narſeus rex Perſarum. 126

Navis Perſei maxima. 49
Nero Cæſar. 90
Nerva imperator. 99
Nicomedes rex Bithyn. 61
moritur. 68
Niger anticæſar. 111
Niſibis urbs. 71
Nocturnum prœlium. 72
Norbanus. 63
Numa Pompilius. 5
Numantia. 53
Numerianus. 124

O

Octaviani nomen. 82
Odenathus. 119
Odéum. 98
Orcades inſulæ. 89
Orodes rex Albaniæ. 73
-- Parthorum. 76
Oſdroëne regio. 123
Oſdroëni pop. 100
Oſtium (i. e. Oſtium Tiberis unde colonia *Oſtia* dicta. Geminum vero Tiberis Oſtium: ad dextrum eſt *Portus*, quæ portum habet; ad ſiniſtrum *Oſtia* colonia. Procop. I. Goth. cap. XXVI.) 6
Otho imperator. 92

P

Pacorus. 84
Palæopharſalus. 78
Pergamene, *vide* Aſia.
Pertinax imperator. 110
Peruſia urbs. 84
Peſcennius Niger anticæſar. 111
Pharnaces. 79 victus à Cæſare. *ibid.*
Pharſalica acies. 78
Philippi urbs. 83
Philippus Arabs. 116
Phil. Macedoniæ rex. 44
Picentes. 24
Plutarchi nepos. 108
Polemoniacus Pontus. 91
Pompejus *Magnus*, Syllæ carus. 64 Pompejus alter Sylla. *ibid. in metaphraſi.* triumphat adoleſcens. 65 ad Dyrrachium Victor. 77 *Sextus* Magni filius. 84 *Strabo* 60
Pons Mulvius. 111, 134
Porſena. 10
Poſtumius purpuram ſumit. 119
Præfectus prætorio. 98, 99
Præneſte. 16, 21, 64
Prætoriani milites. 111
Probus imperator. 123
Proculus anticæſar. 123
Prœlium ad Mundam. 80
Pſeudoperſeus. 52 Pſeudophilippus. 51
Ptolemais urbs Africæ. 72
Pupienus. 115
Purpurea chlamys imperii inſigne. 130
Pylæmenes junior. 74
-- Paphlagon. 51, 61
Pyrrhus 20 elephantis terret Romanos. *ibid.*

Q

Quadi pop. 109
Quinquegentiani. 126, 128
Quintilius Imperator. 120

R

Rhodope provincia. 66
Roma condita. 4 à Gallis capta. 14
Romani ludi. 6
Romulus. 1
Roſtra. 18. Roſtratæ naves. 25

S

Sabinus cum Capitolio crematus. 93
Saguntus urbs. 33
Salentinus rex. 106
Salonæ urbs. 67, 130
Samnites. 19
Sardica urbs. 127
Sauromatæ. 100
Saxones. 126
Scipio Africanus. 39 Aſiaticus. 46 divinus. 41 Scipiones in Hiſpania oppreſſi. 38
Scordiſci pop. 55, 57
Scribonius Curio. 66
Seleucia Antiochena. 74 ad Tigrim. 106 Iſauriæ 102
Semia Syra. 114
Sena Piceni. 41
Senones Galli. 14
Sequani pop. 75
Serapéum templum. 98
Sertorius. 66
Servi militiæ cauſa manumiſſi. 36
Servius Tullius. 6
Severus imperator. 111
ejus vallum. 112
Sextus Chæronenſis. 108
Singara urbs. 138
Sinope urbs. 70
Sophene regio. 73
Spartacus. 69
Stadium Domitiani. 98
Sueſſa Pometia. 7
Surena dux Parthicus. 76
Sylla tyrannus. 63
Syracuſæ. 38

T

Tacitus imperator. 123
Taiphali pop. 100
Tarentini. 20
Tarquinius Priſcus. 6
-- Superbus. 7
Tarraco urbs Hiſp. 118
Taurus mons. 67
Tetricus tyrannus. 121
Teutobodus. 59
Thermæ Alexandrinæ. 91
Neronianæ. *ibid.*
Thervingi pop. 100
Tigranes rex Armeniæ. 70
Tigranocerta urbs. 70
Tigurini. 58
Titus Cæſar. 96
Tolumnus rex Vejentium. 13
Tomi oppidum. 71
Torquatus. 17
Trajanus. 99
Trebia fluvius. 34
Triballi. 57
Tribuni militares conſulari poteſtate. 16 plebis. 11
Tripolitana provincia 111
Triumviratus. 82
Tullus Hoſtilius. 5
Turris ferrata. 124

V

Valerianus imperator. 118
Vecta inſula. 94
Vejentes. 4, 13
Ventidius primus de Parthis triumphat. 54
Verus imperator. 105
Veſpaſi-

Veſpaſianus. 94
Veſtalis virgo. 3
Vetranio, rudis homo, fit imperator & abdicatur. 138
Veturia. 12
Via Appia. 19
Victophali pop. 100
Vineas Gallis & Pannoniis permittit Probus. 123
Virginius filiam occidit 13
Virginum raptus. 4
Viriatus. 52
Viridomarus. 33
Vitellius imperator. 93
Ulpianus. 114
Volſci. 7
Voluſianus. 117
Uſcudama oppidum. 71

X

Xerxes inſtaurator regni Perſici. 114

Z

Zenobia Orientis domina. 121

INDEX SECUNDUS

Locutionum Memorabilium.

A

Abolere merita. 97
Accipi graviter. 36
Acerbitas, *crudelitas.* 53
Actuarius. 119
Ad diſciplinam reducere. 56
Admiratione teneri. 21
Adorare, *plus quam ſalutare.* 129
Ad *præpoſitio* pro IN. 29 *Regreſſ. igitur ad Africam.*
Adverſa vulnera. 21
Advocatus fiſci. 111
Ædificare orbem terrarum, *ædificiis exornare.* 102
Æditii viri. 65
Ægritudines, *morbi,* (*quæ notio ſequioris ævi ſcriptoribus familiaris eſt, cum Auguſteo ſæculo fere ſolum animi mœrorem hoc vocabulum ſignificaret.*) 117
Ærarium opulentum. 105
Agere bellum. 20. 69 agere inſolentius. 81. agere triumphum. 55
Aliquanta, *id eſt, aliquot,* 57. *Vox cadentis Latinitatis. Spartianus in Adriano c.* VII. *Oroſius* III. 13 *Vegetius* IV. 40. *pariter ea uſi ſunt.*
Amicus, *fœderatus.* 33, 51, 56
Ampliare imperium. 100
Appetentiſſimus gloriæ. 136
Apud *pro* IN, *cum urbium & regionum nominibus.* 62 *Apud Piraeum.* 79. *Apud Theſſaliam.* 94. *Apud Palaſtinam.*
Ardere, *de incendio.* 5
Arma movere, *bellum inferre.* 51
Aſſerere ſibi libertatem. 59
Aſſeſſor. 114
A tergo. 65, 68
Auditorium. 125
Aurea retia. 90
Auxilium. In auxilium habere. 28. in auxilium eſſe. 79

B

Barbaria, *barbaræ gentes.* 109
Barbaricum [*ſolum*] 86, 117
Blattei funes. 90
Bonitas placidiſſima, *ἀοργησία.* 95

C

Calceamenta. 129
Cæſar, *minor Auguſto.* 109, 124. in primis. 127, 131
Catenatus. 57
Cauſas Latine agere. 96
Cauſidici. 95
Celerare ad Aſiam. 54
Cenſus. In cenſum deferre. 7
Chriſtiana religio. 141
Citharœdicus. 90
Civilis. 8. civile ingenium. 107. civilia ſtudia. 112. civilitas. 96, 131. civilitatis expers. 134 civiliſſimus. 99. civiliſſime. 86
Cloacæ. 6
Coërcitor diſciplinæ militaris. 95
Cogere ad mortem, (*εἰς αὐτοφονίαν.*) 79
Coinquinare ſceleribus. 125
Conditor juris. 114
Conficere fame. 53. prœliis. 20
Congerere gratias alicui. 97
Committere contra aliquem, *prœlium committere.* 50, 62. 128.
Commovere bellum alicui. 73
Communis, *comis.* 102
Compoſitæ inſidiæ. 41
Concitator belli. 46
Conſecrari. 90
Conſulatus ordinarius. 93
Contra auſpicia. 29, 76
Copiæ, *theſauri.* 40
Corpus militare. 115
Corrector provinciarum. 121. morum. 122
Crinita ſtella. 137
Cruditas nimia. 142
Cryſtallina pocula. 109
Cultus modicus, *luxuriæ oppoſitus.* 132

Dedicatio

D

Dedicatio. 97
Deditio. In deditionem accipere. 26, 32, 53
Deditior uxoribus. 140
Depopulari. 21
Diem obire, *mori*. 54
Diligens circa ærarium. 104.
Diſtrahere, *vendere*. 109
Divina mens, *vid. præfat. ad Valentem*. divina proviſio, *providentia*. 99. divinum fulmen. 124
Diviſor regni. 51
Docilitas. 136
Doctus literis. 112
Dubietas. 77
Dubius in amicos. 136
Dux, *tyrannus*. 45

E

Editio munerum. 109
Elatus ad inſolentiam. 108
Elegans convivii apparatu. 49
Elementa literarum. 138
Errantes elephanti, *ſine ductore diſcurrentes*. 28
Evertere à ſolo. 53
Exacti reges, *expulſi*. 10
Exauctorare. 114
Ex conſule, *proconſul*. 67
Exhauſtum ærarium. 109
Ex inſula triumphare, i.e. *propter*. 71
Exitialis tyrannus. 99
Exoſus *Paſſive*. 98
Expeditio bellica. 140 expeditiones militares. 98
Exſequiæ, *reliquiæ mortuorum*. 93, 116
Ex temporis brevitate, i.e. *propter brevitatem*. 113

F

Facundiſſimus. 104
Faſtigium reſumere, *imperatoriam dignitatem*. 133
Faſtus imperii, *pompa, dignitas*. 108
Fataliter. 10
Fatigare virtutem alicujus. 20
Fercula *triumphi*. 130
Feriati dies, *feſti*. 132
Fiſcus, *ærarium*. 30, 40 fiſcum augere. 102. fiſci advocatus. 111. fiſci commoda affectans. 132
Flagitioſa pax. 56
Fluxit ita in urbe, *ita geſtum eſt*. 16
Fractus, *viribus ſpoliatus*. 39
Frangere ab impetu. 35
Fulmen divinum. 124 fulminis ictus. 124. fulmine ictus. 5
Fundere prœlio. 124, 134
Funeſtiſſima bella. 65
Funus exportare. 98
Furca. 91

G

Gaza Perſica. 129
Gemmata calceamenta 129
Genitura, *thema natalitium*. 95
Germanicianus. 92, 140
Grandævus. 138
Graviter accipi. 56

H

Habere in auxilium. 28
-- in matrimonium. 106
Heredem facere teſtamento. 68
Honore accipi magno. 49

I

Jam, *etiam nunc*. 20
Ignobilis pax. 141
Ignominioſe 55, 56. *Etiam Oroſius l. VII. c. 7. extremo, & cap. 10. extr. dixit* ignominioſiſſime : *&* Arnobius l. IV. ignominioſius tractari, *ut fruſtra Voſſius de Latinitate vocis dubitaverit, ſi cum ſequioris avi auctoribus ſtare licitum eſt*.
Illuſtris privata vita. 94
Immunitas. 102
Impatiens (*moræ*) 35
Impatientia. 35
Imperator. 115
Improſpera valetudo. 137
Impudiciſſime. 114
In auxilium eſſe alicui. 79 in auxilium habere. 28 in deditionem cogere. 67 in fidem accipere. 45, 62 in provinciæ formam redigere. 88, 95
Incivilia gerere. 139
Inconſulte. 128, 137
Indiſcreta convivia, *indiviſa, cum amicis communia*. 101
Induciæ. 42
Infinitus, *multus*. 42, 54 infinitum, *quaſi Subſtantive*. 75, 122
Infractus. 27
Inhonorus. 140
Inſatiabilis. 64
Inſectator religionis Chriſtianæ. 141
Inſolentius agere. 81
Inſtitui ad Philoſophiam. 107
Inſtrumentum regii cultus. 109
Inſulſe. 89
Interfector. 83, 122
Internecio. Ad internecionem vincere. 51
Interveniente nocte. 77
Invadere imperium. 116
Invius. 34
Inuſitato favore dilectus. 97.
Iter, *via*. 28
Jugi triennio. 109
Jugulari. 92, 94
Jugum. ſub jugum mittere. 19, 91, 141

L

Languore deficere. 109
Lauream ſolam uſurpare, *honor triumpho minor*. 98
Lecticula. 124
Legatus, *bellicus dux*. 45, 88
Leniter ferre. 95
Libertinus. 125
Ludus, *gladiatorum ſchola*. 99, 110

M

Magnificentiſſime. 49
Majeſtatis reus. 95
Manus gladiatoria. 139
Manſuetudo tua, *titulus principium*. Vide *Præfat. ad Valentem*.
Moderatiſſime ſe gerere. 94
Moratus egregie. 131
Morbo mori. 66
Mores conſtituere. 5

Movere

Movere adverſus aliquem, *abſolute.* 52. bellum. 69
Munera, *ſpectacula ludi.* 109
Murrhina pocula. 109

N

Naufragium pati. 27, 28
naufragio amittere claſſem. 29
Nimietas. 142
Nobilitas, *nobiles.* 77, 78, 83
nobiliter. 100
Notabilis ſævitia. 93
Novas res moliri. 134, 139
Noviſſimus, *ultimus.* 112
Numeroſis annis. *longo tempore.* 59

O

Obſcœniſſime. 114. obſcœnitas. 110
Obſcuriſſime natus. 125
Occaſione inventa. 35
Omina & auſpicia. 76
Opifex. 119
Opus, *ſtructura.* 113
Orbis Romanus. 112
Orbitas propria. 97
Ordinare pacem inter quoſdam. 63
Ovans. 129

P

Pacem reformare. 126
Palatium. 98
Pallia lecticulæ 124
Parens, *agnatus.* 8
Paſcere convivio. 49
Philoſophi, *libere dicentes.* 95
Placidiſſima bonitas. 95
Plenus. Ad plenum adeptus Philoſophiæ ſcientiam, i. e. *plene.* 112
Plurimum. Qui plurimum minimumque tradunt. 4, 142.
Poëmata. 96
Ponere finem rei. 56
Populari *Paſſive.* 118 *Active.* 140
Poſſe plurimum, *potentem eſſe.* 25
Poteſtates majores, *magiſtratus.* 16
Potiri rerum. 82
Præcipitari de ſaxo, *ſupplicium Romanum.* 91
Præfectura urbi, *in Dandi caſu.* 110
Præfectus prætorio. 113
Prætexta toga. 12
Prætoriani. 111
Prandium dare. 43
Princeps & Auguſtus. 139
Princeps, *imperator.* 103, 116, 118.
Principatus. 117
Proconſulatus. 115
Pro conſule. 92
Profluvium ventris. 95
Proſcribere. 83
Proſcriptiones. 128, 139
Proſtituere. 90
Provinciales. 109, 133
Proviſio diligentiæ. 94
-- divina, *providentia.* 99
Publicum, *via urbana, ubi celebritas & frequentia hominum.* 91
Pugnator. 27, 29
Purpuram ſumere, *imperium & Auguſti honores rapere.* 118, 119, 130
Purpuratus. 128

Q

Quini dies. 5

S

Sanguinarius. 122, 132
Saxones. 126
Saxum. De Saxo præcipitari, *ſupplicium Romanum.* 91
Scrinii magiſter. 114
Sectionem facere, *vendere.* 109
Securitas, *pax.* 139. ſecuritate munire provincias. 112
Seditionem facere. 11
Semibarbari. 5
Serica veſtis. 109
Signa ænea, *ſtatuæ.* 52
Singulare certamen, *barbare duellum.* 16
Socii pop. Rom. 34
Sollicitare, *ad defectionem inſtigare.* 21
Solvere fœdus. 53
Solum. A ſolo evertere. 53
Spectaculum ludorum. 4
Statio tuendæ reip. 130
Stipendiarios facere. 76
Strangulari. 54, 57
Strata [*via*] 122
Strenuiſſimus. 119. ſtrenuiſſime. 121
Strictim, *præfat. ad Valentem.*
Sub hac conditione. 37
Subjugare. 53
Succeſſor mittitur, *imperium abrogatur.* 66, 71

T

Tabulæ pictæ. 52
Tenaciſſima memoria. 141
Tendere, *proficiſci.* 20
Terminum ponere bello. 56.
Territorium. 6
Teſtamento facere heredem. 68. per teſtamentum. 53, 72
Tirones, *milites.* 17
Tragœdiæ. 96
Tragicus habitus. 90
Trahere bellum. 31, 60, 65
Tranquillitas tua, *titulus principum* præf. ad Valentem. & 11
Tranquilliſſimus. 107
Tranſigere bellum. 31, 45 pugnam. 31
Tranſmarinus. 20
Tribunus militaris. 111
Tributa præſtare. 48
Triclinia. 132
Tumultus militaris. 114, 124

V

Validiſſimæ gentes. 94
Veſpillones, *νεκροφόροι.* 98
Viliſſime natus. 126
Vindicare injuriam. 53
Viridiores, *ætatis vegetæ.* 130
Viritim, *ſingulatim, ſuo quiſque loco.* 129
Vitiare pecuniam. 122
Ultima pernicie vinci. 26
Unicus, *præſtans.* 120
Unice, *inſigniter.* 114
Uno animo. 40
Voracitas. 93. *Effugit hoc exemplum Voſſium, Voſſiique cenſores.*
Urna aurea. 103
Uxorium, *quod uxoris eſt.* 109

INDEX TERTIUS

Verborum in Metaphraſi notatu digniorum.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam indigitat.

A

Αβουλία. 128,2
Αγάλματα, *ſtatuæ.* 52, 1
Αγγελος, *nuncius.* 137,
Αγῶνας ἐν δικαστηρίοις ἀγωνίζειν, *cauſas agere in foro.* 96, 1
Αθέμιτος πρᾶξις. 74, 2
Αἵρειν, *capere,* ſingulari accentu. 7, 2
Αἰτιώτατος, *auctor rei pracipuus.* 8, 2
Ακμάζειν κατὰ τὴν μάχην, *pugnandi cupidum eſſe.* 20, 2
Ακοῇ δέχεσθαι, *fando accepiſſe.* 87, 1
Ακρον δυναστείας, *ſumma poteſtas.* 18,2 πρὸς ἄκρον. 112, 1
Ακυροῦν, *irritum reddere.* 56, 1
Αμάρα, *cloaca.* 6, 2
Αμέλει, *itaque, tamen.* 63, 2. 89, 2
Εξ ἀμοιβῆς, *per vices.* 5,1
Αμπελουργεῖν, *vineas colere.* 123, 2
Αμφήριστος, *dubius.* 66, 1
Αναβάλλεσθαι μάχην. 35, 1. συμπλοκήν. 35, 2
Αναχωχή. 24,2. 42,2
Αναμφισβητήτως. 136, 2
Ανανεοῦσθαι. 19,2
Αναῤῥηθῆναι, abſolute, *declarari imperatorem.* 92,2. 94,1
Ανεγείρειν ἱερὸν, i. e. ἀνοίγειν. 116, 1
Ανθυπατικὴ ἐξουσία. 67, 2
Ανηρημένος, *concilians.* 95,2. 116, 2
Τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, *orientalia.* 46,2
Αντεπαρεξήξαντο, gemino augmento. 30, 1
Αντέχεσθαι ἐπιστημῶν, *ſcientiis deditum eſſe.* In textu Sylburgii omiſſum verbum ἀντέχεσθαι, in indice ejuſdem additum.
Η ἀντιπάλου στρατιά. 36,1
Αξιομάχετος, 20, 1
Αξιόμαχος δύναμις, *exercitus.* 84, 1
Αξιόχρεων, *pretium operæ.* 93, 1
Απαγορεύειν, *deſperare.* 93, 1
Απερίσκεπτος. 93,1. ἀπερισκέπτως. 137,2
Απωσθέντος, 9, 2. ἀπεώσθη. 14, 2
Απήεσαν, *abierunt* (ab ἄπειμι) 28, 1
Απογράφεσθαι. 7, 1
Απογραφὴ, *cenſus.* 6, 2. 12, 2. 17,1
Αποθρασύνεσθαι, *ferocire, impudentem fieri.* 83, 2
Αποικία, *colonia.* 55, 2
Αποικίζειν, *coloniam deducere, populum transferre.* 87, 1
Αποκληροῦν, *decernere, ſorte dare.* 47, 2. [60, 2
Απόπληξις. 106, 2
Αποπνίγειν, *ſtrangulare.* 54, 2
Απρακτος, *infecta re.* 22, 1. 29, 1
Αριστεύειν. 64, 2
Αῤῥωστεῖν. 30, 1
Αρχιερεύς. 29, 1
Αστασιάστως, *ſine ſeditione.* 59, 2
Ασφαλίζεσθαι, *tutum reddere.* 39,2. 112,2
Ατάραχος, *quietus.* 114, 1
Ατελείας ἀξιοῦν, *immunitatem dare.* 102, 1
Ατοπος, *indecora agens.* 56,2. ἀτοπώτατος. 93. 2. ἀτοπία, 110,2
Αὐλαὶ βασιλικαὶ, *aula Cæſarea.* 116, 1
Αὐτοκράτωρ. 126,1 οἰκουμένης. 121,2
Αὐτόνομος, *liber, ſui juris.* 48.2. 95, 1 αὐτονομία. 74, 1
Αὐτοφονία. 79, 2
Αὐτοχειρὶ, *propria manu.* 125, 2
Αφανὴς, *qui diſparuit.* 5, 1
Αφανισμὸς, *excidium.* 74, 2

B

Βασίλεια, Plur. *palatium.* 61,2

Βασιλικαὶ

INDEX VERBOR. GRÆCORUM.

κοῖλικαὶ αὐλαί. 116, 1
ασιλϛυόμϛνοι, ſubditi. 128, 1. ἅπαν τὸ βασιλϛυόμϛνον, imperium R. aut cives imperii. 117, 2

Γ

αληνὸς, ſerenus, placidus. 107, 1
αμετὴ, uxor. 8, 1. 10, 1
αυρ[illegible]ᾶν, elatum eſſe. 36, 2
ειτνιῶντα τ̃ ἐθνῶν, vicini populi. 4, 2
ενεθλιαλογίζειν, ex natalitio themate judicare. 95, 2
ένει προσήκων τινὶ, agnatus. 8, 1
εννaίως, fortiter, præclare. 52, 1
εωργεῖν. 13, 1
ηπονία, agricultura, ruſticus labor. 13, 1
λῶτταν ἠσκημϛνος, eloquens. 96, 1
υμνάσιον. 53, 2

Δ

Δαιμονίως, divinitus. 29, 2
Δημαγωγὸς, qui bene præeſt populo. 8, 2 86, 1. 100, 1
Δημϛύειν, proſcribere. 83, 1. τὰς ἐσίας, confiſcare. 63, 2
Δηνάριον. 122, 1
Διάδημα. 73, 1
Διαμαρτάνειν, precibus excidere. 48, 1
Διατελῶας ποιεῖσθαι, in loco quodam commorari. 106, 2
Διαχρέομαι, interficio. 57, 2. 63, 2. 85, 1
Δίκαιον, jus. 53, 2. δικαίε φύλαξ, juſtus.
Διπλάσιος, duplex. 6, 1 [120, 1
Δίφρος, regius currus. 102, 1
Δογματίζειν. 97, 1
Δόξαν κτᾶσθαι ἀνδρὸς ἀμείνονος, videri probum. 5, 1
Δορυφόροι, haſtati. 54, 2
Δρόμον ποιεῖν. 20, 1
Δύναμις, exercitus. 20, 1. 57, 1. ἀξιόμαχος. 84, 1
Δυνάσϛ, imperare, potentem eſſe. 16, 2
Δυσμαχώτατος, difficulter expugnabilis. 62, 2
Δυσωδία, fœtor. 125, 1

Ε

Εγκρατὴς τ̃ παρεμβολῆς, caſtris potitus. 23, 2. τ̃ Μάγωνος. 39, 2
Εγχείρημα. 73, 2. 134, 1
Εἰσποιεῖσθαι παῖδα. 99, 2. πρὸς ἡθεσίαν. 88, 1
Εκατόνταρχος. 72, 2
Εκβολαὶ, oſtia. 6, 1
Εκγονος, nepos. 6, 1
Εκκλίνειν συμπλοκὴν, pugnam declinare. 50, 2
Εκπολιορκεῖν, expugnare. 20, 1. 21, 1
Εκςρατϛύειν. 22, 2. Εκςρατεία, expeditio bellica. 98, 1
Ελαττον ἔχειν, vinci. 21, 1
Ελη. Τὰ πλησίον ἕλη, vicinæ paludes. [62, 2
Ελπίζειν, timere. 36, 1
Εμπρόσθιος πληγὴ, vulnus adverſum. 21, 1
Οἱ ἐνδοτάτω, interiores. 111, 2
Ενεδρϛυθεὶς, in inſidias incidens. 41, 1
Ενιαυσιαῖος, annuus, annum durans. 9, 1
Ενοχλέμϛνα, tumultus. 126, 2 [134, 2
Εξαπίναιος θάνατος. 110, 2. ἐξαπιναίως.
Εξάρας, movens, proficiſcens, ſcil. ςράτϛυμα. 17, 2
Εξασκεῖσθαι φιλοσοφίας πρὸς ἄκρον. 112, 1
Εξασκημϛνος νόμες, juriſconſultus. 111, 1
Εξισωθεὶς τινι, æqualis. 105, 1
Εορτὴν ἄγειν. 40, 1
Επαγγέλλειν εἰρήνην. 47, 2. μισθὸν. 53, 1 petere.
Επαρχία, provincia. 87, 2. 101, 1. &c.
Επέραςος, amabilis. 105, 1
Επηνώρθωσαν, duplici Augmento. 27, 1
Επιεικῶς. 56, 2
Επικϛρεῖν, auxiliari. 47, 2
Επιςήμη κεκοσμημϛνος, doctus 105, 1
Επιθυμία ςρατιωτικῶν, belli ſtudium. 17, 2
Επιμελεῖσθαι τινος, curam gerere. 53, 1
Επίσημος, nobilis 6, 2. 23, 2
Επιτροπϛύειν τὴν βασιλείαν. 5, 1. τῶν πραγμάτων, remp. adminiſtrare. 112, 2. 119, 1. 123, 1. τ̃ ςρατ̃, 18, 2
Επονείδιςος, ignominioſus. 53, 1
Επώνυμος. 44, 2. τὸ ἐπώνυμον, cognomentum. 88 2
Εραςὴς φιλοσοφίας. 108, 1
Εργαςήριον, officina. 119, 1
Ερυθριᾶν, erubeſcere. 109, 2
Τὰ ἑσπέρια, Occidens. 120, 1
Ετήσιος, annuus. 8, 2
Εὐημερία, felix ſucceſſus. 14, 2. 78, 2
Εὐκαταφρόνητος, 128, 1
Εὐκολία, facilitas. 96, 2
Εὐπορία, opes, facultates. 132, 1

Y Εὐπραγία,

Εὐπραγία, *felicitas.* 28, 1. 135, 2
Εὐφημία, 96, 1. 103, 1
Εὐωχεῖσθαι. 109, 2
Εὐωχία, *couiuium.* 49, 1
Ἐφάμιλλος, 28, 1. 93, 2
Ἔχειν ἧττον, *vinci* 34, 2. χεῖρον, *vinci* 29, 2
Τὰ πρὸς ἕω, *Orientalia* 116, 1. 131, 2

Z

Ζωγρέω, *viuum capio* 28, 1. 38, 1
Ζῶντας αἱρεῖν, 40, 1

H

Ἡγεῖσθαι, *ducem eſſe,* 50, 1. 55, 1. ἁρμάτων, *ante currum ire, in triumpho duci,* 52, 1. 121, 2. ἡγούμενος, *dux* 53, 1
Ἡγεμόνες τῶν πρακτέων, *rebus præpoſiti,* 4, 1
Ἡδοναῖς δουλεύειν, 113, 1
Ἡττᾶσθαι, *vinci,* 4, 2. 5, 2. ἡττᾶσθαι πόλεμον, 18, 1. μάχην, 19, 2
Ἧττον ἔχειν, *vinci,* 34, 2. 93, 1

Θ

Θεατής, *ſpectator,* 110, 1
Θεάτρων τέρψις, *ſpectacula,* 6, 1
Θεῖος, *patruus, auunculus,* 89, 1
Θριαμβεύειν θρίαμβον, 15, 2. τὴν νίκην, 10, 1. ἐπὶ τῇ νίκῃ, 106, 2
Θρίαμβον ἔχει ἡ νίκη, 18, 1

I

Ἱκέτης ὑπὲρ εἰρήνης, *ſupplex,* 26, 2
Ἱκετήρια γράμματα, *ſupplices litteræ,* [73, 2
Ἱππόδρομος, *Circus,* 6, 1
Ἵππος ἡ, *equitatus,* 18, 2. 33, 1. 48, 2
Ἰσάριθμος, *par.* 69, 2
Ἰσόθεος, 104, 1
Ἰσόρροπος, 137, 2
Ἴστρος, *Danubius,* bis cum Circumflexo ſcribitur, etiam Sylburgio in Indice notante, 122, 2. alibi ſemper Ἴστρος.
Ἰχνεύτης, 129, 2

K

Καθαιρεθεὶς ὑπὸ πολέμων, 86, 2
Καθέδρα, 48, 2
Καθιερῶσθαι, *conſecrari,* 5, 1. 90, 1
Καινὸν τῆς στρατολογίας, *noua militandi ratio,* 36, 1
Καρτερὸς, 78, 2
Καταδουλοῦν, 128, 1
Καταλύειν πολιτείαν, 11, 1
Καταμελετᾶν τινα γυμνασίοις, *exercere quem,* 53, 2
Καταπολεμεῖν τινα, 64, 1
Καταποντίζειν, *demergere naues.* 25, 2. 27, 1
Κατασκάπτω, *diruo,* 51, 1. 52, 1
Κατασκαφὴ, *excidium,* 55, 1
Κατασκευάζειν, *exſtruere,* 5, 2
Κατασκοπεῖν, *ſpeculari, explorare,* 43, 2
Κατάσκοπος, *explorator,* 20, 2. 43, 2
Καταστροφὴ, *euerſio,* 4, 1
Κατέχειν, ὡς ὁ πολὺς κατεῖχε λόγος, *ut fama erat,* 3, 2. κατέχειν ἐνιαυτοὺς, 5, 2
Κατόπιν, *à tergo,* 63, 1
Κατοῦλος cum Circumflexo paſſim, contra Latinorum accentum.
Κηδεμὼν, *tutor,* 78, 2
Κηδεστὴς, *gener,* 80, 1
Κινεῖν πόλεμον, 55, 2
Τὰ κοινὰ, *reſp.* 130, 1. 139, 2
Κοινότης, *comitas.* 102, 2
Κοινὸς λόγος, *ſalus publica,* 8, 1
Κομήτης, 137, 1
Κρατεῖν πραγμάτων, *rerum potiri,* 125, 1
Κρηπῖδα πρώτην καταβάλλειν, *fundamentum jacere,* 3, 1
Κρίνεσθαι πολέμῳ, *prœlio decernere,* 43, 1
Κτᾶσθαι δόξαν ἀνδρὸς ἀμείνονος, *probum cenſeri,* 5, 1
Κῦρος ἔχειν, 16, 2

Λ

Λεωφόρος, *via publica,* 123, 1
Ληστρικὸς, *prædatorius,* 52, 2
Λογικαὶ ἐπιστῆμαι, 136, 2
Λόγος, de Lucretia: ἧς πολὺς ἦν ἐπὶ σωφροσύνῃ λόγος, 7, 2. οἱ ἐν λόγῳ, *celebres,* 98, 2. λόγος κοινὸς, *ſalus publica,* 8, 1
Λύσις πολέμου, *finis belli,* 50, 1
Λύτρον, 21, 2. 30, 2

M

Μαγγανεία, *veneficium,* 110, 2
Μάχαις μάχας συνάπτειν, 75, 2
Μαχητὴς, *bellator.* 72, 1
Μαχιμώτατος, 27, 1
Μεγαλόδωρος, 86, 1. 108, 1

εγαλουργεῖν, 40, 2
εγαλοψυχία, 95, 1. 109, 2. τὸ μεγαλόψυχον, 96,2
ετaπίπτει πράγματα, res male ſuccedunt, 38, 2
ετέρχεσθαι βίον λῃστρικὸν, prædari, 52,2
ετοικίζειν, 122, 2
ετριώτερος ἡσυχίᾳ, homo moderatus, [86, 1
ητρόπολις, 39, 2. 67, 2.
ητρῷον ſcil. γένος, 92,2
ικρόψυχος, 111, 2. 121, 1
ιξοβάρβαροι, 5, 1
νήμη τῶν ἀνθρώπων οὐ φέρει, non poteſt humana memoria recordari, 3, 1
οναρχεῖν, 82, 2
ονομαχεῖν, 139, 1 [17, 2
ονομαχία, ſingulare certamen, 16, 2.
ονομαχικὸν θέατρον, ludus gladiatorum, 69, 1

N

αυμαχεῖν, 29, 2
αυμαχία, 27, 2. 84, 2
εανιεύεσθαι, juveniliter agere, 29, 2. 123, 2
εκρὸς, Subſtantive, cadaver, 79, 1
ενομισμένα, exſequiæ, 98, 2. 113, 2
ἰς νεότητα ἐπανάγειν, renovare, 112, 2
εωτερισμὸς, res novæ, 126, 2
εωτεροποιεῖν, rcs novas moliri, 126, 2
Νικᾶν μάχην, cum Accuſativo perſonæ, 73, 2. νικᾶν νίκην, 36, 2
Νόμισμα, 122, 1
Νόσῳ καταχεκλιμένοι, 101, 2
Νύκτας ἡμέραις συνάπτειν, 93, 2
Νυκτομαχία, 72, 1

O

Ογκος χρημάτων, 33, 2
Οδύρεσθαι τελευτὴν τινος, lugere, 95, 2
Οἰκεία ἀρχὴ, id eſt, αὐτονομία, proprium imperium, quo quis ſui juris eſt, 4, 2
Οἰκιστὴς, conditor, 15, 2
Οἰκουμένη ἅπασα, 3, 1. τῆς οἰκουμένης αὐτοκράτωρ, 121, 2
Οἷος pro ὡς, 94, 2. οἷος τοῖς σφόδρα &c.
Ολεθριώτατος, funeſtiſſimus, 65, 2
Ομηρος, obſes, 87, 1
Ομώνυμος, 7, 2. 39, 2
Οπλισις, 13, 1
Οπλῖται, armati, 52, 1
Ορμητήριον, ſpecula unde inſidiamur, 68, 2
Os pro οὗτος, 62, 1. καὶ ὃς ἅπασιν, &c.
Οὗ, ubi, 36, 1. οὗ δὴ καὶ θαυμάσαι &c.
Οὐδεπώποτε, nunquam, 78, 1
Οχετεύειν, aquæductum facere, 19, 2
Οχυρὸν χωρίον, 39, 2

Π

Παιδείας ἀμέτοχος. 138, 2
Παμμεγέθης, maximus, 10, 2. 49, 2
Πανήγυρις δημοτελὴς, 116, 2
Πανστρατὶ, toto exercitu, 10, 1
Πανστρατιᾷ, 109, 1. 134, 2
Πανωλεθρία, 12, 2. 20, 1
Πάππος, avus, 51, 1. 128, 2
Παραλία, maritima ora, 86, 2
Παραπέμπειν, per ſucceſſionem tradere, 87, 2. 97, 2.
Παρασυρομένου χρόνου, 34, 1
Παράταξις, prælium, acies, 54, 2. 76, 2
Παρεγχειρεῖν ταῖς σπονδαῖς, contra fædus agere, 32, 1
Πάρεργον οὐδὲ, 61, 1
Παρεκατέθετο, duplici augmento. 50, 1
Παροινεῖν, per vinolentiam peccare, 51, 2
Παροινία, ebrietas, 20, 2 [2
Παύεσθαι τῆς ἀρχῆς, ſucceſſorem accipere. 56,
Πειραθῆναι ὠμότητος, 34. 1. cruciari.
Πέρας ἔχειν, finiri, 31, 2
Περικόπτεσθαι, 29, 1
Περίοικοι, circum habitantes, 4, 1
Περιουσία, præſtantia, 62, 1
Περιπίπτειν τύχῃ δουλείας, in ſervitutem redigi, 6, 2
Περιστεφανοῦν, circumdare, cingere, 5, 1
Πλάττειν, fingere, 125, 1
Πλεονεκτήματα, 124, 1
Ποιεῖν ὑφ᾽ ἑαυτὸν, ſubjugare, 16, 1
Πόλεμον δογματίζειν, decernere, 24, 1
ἐπάγειν, 10, 1. ἐπιφέρειν, 51, 2
κατορθοῦν, conficerc, 12, 2. 33, 1
κινεῖν, 24, 2. 55, 2. συγκροτεῖν, 24, 2. συνάπτειν, 20, 1
Πολίζεσθαι, civitatem fieri, 4, 2
Πολιορκεῖν, obſidere, 7, 2. 8, 1
Πολιορκία, 53, 2. πολιορκίᾳ αἱρεῖν, 49, 1
Πολίχνιον, 3, 2. 10, 1
Πολυάνθρωπος, 132, 1
Πολυπλασιασθῆναι, ditari, 105, 2
Πολυτέλεια, munificentia, 97, 1
Πολύτροπος, 29, 2. 120, 1

Πολυχρόνιος, *diuturnus,* 54, 1
Πραγματεύεσθαι, 62, 1. 83, 1
Πρακτέα, *res agendæ.* 4, 1
Προβαίνειν εἰς ἡλικίαν, *ſeneſcere,* 4, 1
Πρόγονοι, *majores,* 100, 1. πρόγονος, *privignus,* 87, 2. προγονὸς, *major, antegenitus.* 89, 2. quod alibi accentum in prima habet. 91, 2
Πρόγραμμα, 62, 1
Προπάτωρ, *ex majoribus aliquis.* 106, 1
Προπίνειν, *prodere urbem, quaſi hoſtibus propinare.* 62, 1
Προπομπεύειν. 49, 2. 90, 1
Πρὸς, abſolute, *præterea.* 62, 2. καὶ πρὸς, Διογένης &c. 99, 2. ὀκτὼ τε πρὸς ἡμέρας &c. πρὸς, Adverb. *adhuc.* 62, 2
Προσαφαιρεθεὶς. 9, 1
Προσεδρείᾳ νικηθεὶς, *aſsiduis precibus victus.* 28, 2
Προσεμμένων λιταῖς τιμαῖς, *humilis & modeſtus.* 111, 2
Προσεπινοεῖν. 10, 2. *excogitare.*
Προσηκόντως. 14, 2
Προσήλυδες, *transfugæ.* 42, 2. 44, 2
Προσθήκην δέχεσθαι, *conditionem accipere.* [43, 1
Προσκομίζειν, *afferre.* 49, 2
Πρόσοψις. 130, 1
Προτρέχειν. 52, 1. προτρέχειν τινι. 45, 1 & ἅρματος. 49, 2
Πτηνὰ, *aves.* 93, 2

P

Ῥάβδοις καταξαίνειν, *virgis cædere.* 91, 1
Ῥαθυμίᾳ χρῆσθαι, *ſocordem eſſe.* 88, 1
Ῥηγοῦλος, plerumque media circumflexa ſcribitur, uno forſan exemplo excepto, quod primam attollit, Ῥήγουλος. Idem fit in Κατοῦλος.
Ῥητορεία, *Rhetorica, eloquentia.* 108, 1

Σ

Σανίδες γραφαῖς ἐξησκημέναι, *pictæ tabulæ.* 52, 1
Σημεῖον, *milliare, lapis.* 5, 2
Σοφίζειν, *callide agere.* 129, 2
Σαείσατο (à σπένδω) *placatus, conciliatus eſt.* 56, 1
Σπονδὰς τιθέναι, *pacem dare.* 19, 1
Σπουδὴ ἐπανέρχεσθαι, &c. *denuo ſuſcipi.* 5, 2. σπουδὴ περὶ τοὺς πολέμους. 5, 2
Στάσις ἐπέπεσε τῷ δήμῳ, *ſeditionem fecit populus.* 11, 1
Στέγη βασιλικὴ, *palatium.* 5, 2
Στρατεία [i. e. στρατιὰ *exercitus.*] 33, 2. 42, 1. στρατιὰ pro στρατεία vel ἀρχή. 116, 1
Στρατοπεδεύεσθαι, *caſtra metari.* 118, 1
Στρατόπεδον, *caſtra.* 20, 2
Συγγένεια τοῦ γάμου, *affinitas.* 79, 1
Συγγραφεὺς ἱστορίας. 32, 2
Συγκαταλέγεσθαι. 5, 2
Συγκλητικοὶ, *ſenatorii ordinis.* 63, 1. 65, 2
Σύγκλητος quid? 4, 1
Συγκόπτεσθαι, *vinci, fundi.* 17, 1
Συζῆν πενίᾳ, *pauperem eſſe.* 21, 2
Συλληστεύειν. 3, 2
Σύμβολα, *auſpicia.* 29, 2
Συμμαχεῖν. 28, 2. 42, 1
Συμμαχία. 10, 1. 31, 1. 46, 2
Συμμαχικὸν, *auxiliares copiæ.* 32, 1. 37, 2. 47, 1. 54, 1
Σύμμαχος. 20, 2. 57, 1
Συμμίξαι, *præliari.* 18, 2. 27, 1. 34, 2. 35, 2. 42, 1. & ſæpe alibi.
Συμμορία. 78, 1
Συμπλέκειν, *confligere, præliari.* 34, 2
Συμπλέκεσθαί τινι, *confligere.* 64, 2
Συμπλοκὴ, *prælium.* 14, 2. 21, 1
Συμπνεύσαντες ἀλλήλοις, *conſpirantes.* [63, 1
Συμπόσιον. 132, 1
Σύμπτωμα θαλάσσιον, *naufragium.* 27, 2
Συμψηφίζεσθαι, *conſentire.* 115, 1
Συνεδρεύειν, *aſſeſsorem eſſe.* 114, 2
Συνέδριον. 4, 1
Συνεισφορὰ, *collectanea pecunia.* 10, 2
Συνεργεῖν. 61, 1
Συνεργός. 40, 2
Συνέσωζον, *ſimul ſalvarunt.* 14, 2
Συνοικισμός. e. g. μετὰ τὸν Ῥώμης συνοικισμὸν, *ab urbe condita.* 15, 1
Συνοικεῖν τινι, *alicujus uxorem eſſe.* 7, 2
Συνοικίαι. 4, 2
Σύνοικοι, *cohabitantes.* 4, 2
Συνύπατος, *alter conſul, collega.* 10, 1
Συσσώζειν. 14, 2
Σφαγὴ ἑαυτοῦ, id eſt, αὐτοχειρία 80, 2
Σφάλλεσθαι, *male rem gerere.* 76, 1
Σχῆμα ἐπαρχιῶν (cum dicitur: *in provinciæ formam redigere.*) 87, 2. 95, 1.

Τ

άξμα, *legio.* 98, 1
αμίας δημοσίων χρημάτων, *quæſtor.*
απεινότερος. 3, 1 [30,2
ελεῖν, *tributum pendere.* 85, 2
ελευτᾷν τ̃ βίον, *mori.* 5, 2. 29, 2. 65, 1. 88, 2
εσσαρεσκαίδεκα, *Indeclinabile.* 24, 2. 33, 2.
ιμητὴς, *cenſor.* 19, 1
ραυματίης, *vulneratus.* 36, 1
ραχύτης, *crudelitas.* 105, 1
ρέπειν εἰς φυγήν. 46, 1
ρέπεσθαι, abſolute, *in fugam verti.* 20,2
υραννεῖν. 117, 1

Υ

δροῤῥόα, *aquæductus.* 6,2
ιοθεσία, *adoptio.* 88, 1. πρὸς υἱοθεσίαν εἰσπεποιημένος. ibid.
πάγομαι, *ſubigo.* 40, 1
ὰ τ̃ ὑπατείας, *conſulare imperium.* 54,2
Η ὕπατος ἀρχή. 83, 1
περαγάζεσθαι, *valde admirari.* 23, 1
περήφανος. 7, 2
περόριος, *peregrinus, tranſmarinus.* 20,2
περοψία, 98, 1. πρὸς ὑπεροψίαν ἀρθεὶς, *elatus, faſtuoſus.* 108, 1
Τὸ ὑπήκοον ἅπαν, *omnes imperio ſubditi.* 95, 2
πὸ ſemel poſitum cum diverſis caſibus conſtruitur. 80, 2
πόσπονδος, *fœderatus.* 61, 2
φηγεμὼν, *dux inferior.* 40, 1

Φ

Φάρμακον πιεῖν, *venenum bibere.* 47,1
Φιλαγαθία. 108, 2
Φιλανθρωπία. 95, 1. 102, 1
Φιλάργυρος. 89, 1
Τὸ φιλόδωρον, *liberalitas.* 96, 2
Φίλτρον. 132, 1
Φόροις ὑπάγειν, *vectigalem facere.* 89, 2
Φροντίζειν τινὸς μικρὰ, *parvipendere.* 18, 2
Φυγῇ σωθῆναι. 35, 1
Φώνασκος, *muſicus.* 90, 2
Φωνὴ Ἰταλῶν, *lingua Italica.* 4, 1. 17, 1. 18, 1

Χ

Χαλεπὸς, *ſævus.* 111, 2
Χεῖρον ἔχειν, *vinci.* 29, 2
Χειροτονεῖν, *ordinare, conſtituere.* 9, 2. 12, 2. 20, 2
Χειροτονία, 9, 2
Χέρσος, *littus.* 29, 2

Ψ

Ψηφίζεσθαι. 75, 1
Ψηφίζειν, *ſuffragio decernere.* 58, 2
Ψήφισμα, *ſuffragium.* 72, 1
Ψῆφον ἐπάγειν, *ſuffragium ferre.* 19, 1 θανάτου, *condemnare.* ibid.
Ψήφων κύριος, *qui jus ſuffragiorum habet.* 4, 2
Ψηφοφορεῖν, *ſuffragari.* 10, 2

Ω

Ὠκεανῖτις θάλαττα. 75, 2
Ὡς pro πρὸς, 124, 2. ὡς αὐτοὺς ἐποιήσατο &c. 129, 1. ἀφίκετό τε ὡς αὐτόν.
Ὡς ἔπος εἰπεῖν. 20, 1
Ὡσανεὶ, *tanquam,* quaſi ὡς ἂν εἰ. 25, 2 ὡσανεὶ σπονδὰς, &c.

F I N I S.

MESSALÆ CORVINI
AD
OCTAVIANUM AUGUSTUM
DE
PROGENIE SUA
LIBELLUS:

In quo ſimul & prima Urbis regimina ab exordio breviſſime exponuntur.

M. Valerii Meſſalæ Vita & Scripta ex G. J. Voſſii *lib.* I. *cap.* XVIII. *de Hiſtoricis Latinis.*

M. Valerius Meſſala Corvinus eſt is, qui primus Auguſtum patrem patriæ ſalutavit: ut Suetonius tradit cap. LVIII. Natus eſt Olymp. CLXXX. anno II. uti & T. Livius, teſte Hieronymo in Chronicis. Etiamnum adoleſcens triumviris formidini fuit: ut teſtatur Appianus lib. IV. de bello civili. Adi & Plutarchum in vita Bruti ſub finem, & Vellejum lib. II. ubi egregium ejus elogium addit. Sed, rebus compoſitis, etiam conſulatum ſub Auguſto eſt adeptus. Primus quoque Urbis præfectus fuit: ſed paucis diebus dignitatem eam exercuit, & ejuravit; ſive quaſi neſcius exercendi, ut Tacitus ait; ſive quia poteſtatem eam parum civilem putaret, ut eſt apud Hieronymum in Chronico Euſebiano. Propterea Dioni Mæcenas primus fuiſſe Urbis præfectus dicitur. Exſtat ad eum Tibulli panegyricus. Scripſit de litera S. Item Amatoria, teſte Plinio lib. V. Epiſt. Adhæc libros de auſpiciis, ex quibus Gellius pluſcula adfert lib. XIII. c. XIV. Atque idem opus ſignat, ut puto, Macrobius lib. I. Satur. cap. IX. Præterea jam ſenex de Romanis familiis librum ſcripſit. Atque hujus cauſa potiſſimum hoc loco ejus meminimus. Eo ex opere Plinius locum promit lib. XXXIV. cap. XIII. & lib. XXXV. c. II. Ac fortaſſe inde etiam ſunt, quæ idem adfert lib. XXXIII. cap. III. Et imprimis, quæ Suetonius refert in Auguſto cap. LXXIV. *Valerius Meſſala tradit, neminem unquam libertinorum adhibitum ab eo cœnæ, excepto Mena; ſed adſerto in ingenuitatem poſt proditam Sext. Pompeji claſſem.* Exſtat hodieque ſub Meſſalæ nomine de progenie Auguſti Cæſaris libellus, quem primus in lucem protraxit Jacobus Bedrotus Pludentinus: ut conſtat ex Editione Moguntina anni CIↃ IↃ XL. Manuſcriptus vero cum alibi exſtat, tum Oxonii in Bibliotheca Collegii Lincolnienſis. Sed eſt is Scriptor plane ſuppoſititius. Veriſſimeque à Barthio proditum Adverſ. lib. XIX. cap. XIV. eſſe medii ævi fœtum. Nullo autem opere tantum laudis genuinus meruit Meſſala, quam orationibus, & declamationibus ſuis; ut præclare de eo teſtatur M. Seneca Controverſia XII. *Fuit Meſſala exactiſſimi ingenii in omnes ſtudiorum partes, Latini utique ſermonis diligentiſſimus.* Et Lucius Seneca in ἀποκολοκυνθώσει *diſertiſſimum virum* appellat. Imo Tacitus, ſive alius, in dialogo de cauſſis corruptæ eloquentiæ, cenſet fuiſſe *Cicerone mitiorem, & dulciorem, & magis in verbis elaboratum.* Quinctilianus quoque lib. X. c. I. *Meſſala,* inquit, *nitidus, & candidus, & quodammodo præ ſe ferens in dicendo nobilitatem ſuam.* Imo adhuc adoleſcens luculento elogio ornatus eſt à M. Tullio, epiſtola quadam ad M. Brutum. Id hic quoque adponi meruit: *Meſſalam habes. Cave exiſtimes, Brute (quanquam non eſt neceſſe ea ad te, quæ tibi nota ſunt, ſcribere: ſed tamen tantam omnium laudum excellentiam non queo ſilentio præterire) cave putes, probitate, conſtantia, cura, ſtudio reip. quidquam illi eſſe ſimile: ut eloquentia, qua mirabiliter excellit, vix in eo locum ad laudandum habere videatur: quanquam in hac ipſa ſapientia plus apparet. ita gravi judicio, multaque arte ſe exercuit in veriſſimo genere dicendi. Tanta autem induſtria eſt, tantumque evigilat in ſtudio, ut non maxima ingenio (quod in eo ſummum eſt) gratia habenda videatur.* Tantus autem vir anno ætatis LXX. biennio ante mortem, omnium plane, etiam nominis proprii, fuit oblitus. Auctor Plinius Hiſt. Nat. lib. VII. cap. XXIV.

[1] MESSALÆ CORVINI
AD
OCTAVIANUM AUGUSTUM
DE
PROGENIE SUA
LIBELLLUS:

In quo ſimul & prima Urbis regimina ab exordio breviſſime exponuntur.

I. QUUM frequenter me [2] digna moveat poſtulatio tua, gentium glorioſiſſime Imperator, ut progeniem tuæ [3] ſcilicet" inclytæ poſteritatis, ſimul & urbis Romæ prima regimina ab exordio litteris diſtinguere mihi perſuadeam: parebo clementiæ tuæ, & operam dabo, aliquid ingenii, ſed parum laboris occupare. Nam quæ poſcis, cum ab hiſtoricis, ſtudioſiſſimiſque veterum auctoribus longe lateque ſint declarata, & te copioſiſſime rerum maximarum ſtudiis deditum haud ignorem: tamen, quia jubes, opus expediam, & tuæ vetuſtiſſimæ gentis proſapiam, quæ nunc in ampliſſimo majeſtatis culmine locata ſolum ad ſidera ſpectat, arctato itineris [4] limine inſiſtam declarare. nam quanquam à profundo originis fonte, curſus pedetentim ſubſequendus foret, accelerare maturabo, ſereniſſime Cæſar Auguſte.

II. [5] Totus terrarum ambitus, quem undique Oceanus verberat undis, ab Hiſtoricis & Coſmographis trifarie divi-

1 In Codice MS. Collegii Lincolnienſis liber iſte ſic inſcribitur: *Meſſallæ diſertiſſimi Oratoris ad Octavianum Cæſarem Auguſtum de progenie ſua, & Regionibus inclytæ urbis Romæ, breve compendium.* 2 *Digne* in MS. noſtro Linc. 3 Deeſt in MS. 4 *Limite* rectius, ut cenſet Sylb. 5 *Totius orbis terrarum ambitus* MS.

ditur. [1] cujus partium prima, inter Septemtrionem & Meridiem ad Orientem extenditur, Aſia: ſecunda, ab oſtio fluminis Tanais, Hyrcanorumque finibus, ubi jungitur Aſiæ, inter Septemtrionalem Oceanum & mediterraneum æquor, ad ultimas Hiſpanias in occaſu terminat, Europa: tertia, ab Ægypto Niloque flumine exordium trahens, relictis terminis Aſiæ, inter Meridiem & Mediterraneum fretum producta, ad Occaſum in Atlantici Oceani litore deſinit, Africa.

III. Aſia ergo, ſi ad numerum ſpectamus, orbis terrarum pars tertia erit: ſi ad magnitudinem, medium terrarum orbem in ſe continere videri poterit: ſic dicta à nomine cujuſdam mulieris, Orientis reginæ. In ea igitur inter cæteras provincias Minor Aſia eſt; in qua [2] Phrygia regio, ſic dicta à Phrygia [3] Æſepi & Europæ filia: [4] &, ut alii tradunt, ex Jove & Europa nata. Dardanum, Jove & Electra Atlantis filia progenitum, deorum monitu ab [5] Italia, &, ut aliis placet, è Creta inſula, patrios deſerentem lares, multitudine gentium, ad hanc Phrygiam deveniſſe ferunt, urbem condidiſſe, [6] eamque ex ſe Dardaniam nuncupaſſe: unde Gens Dardana, & incolentes terras [7] Dardanidæ dicti. Hoc regnante, de Creta cum manu electiſſimorum juvenum forte novi regni fama concitum Teucrum, ad Phrygiam, patriis ſedibus expulſum, dicitur conveniſſe: qui à Dardano, & dextera & fide data, in [8] parte regni conſors ſuſceptus eſt, ut numeroſiore populo nova implerentur mœnia. Ita ſub duobus regibus haud diſcrepantibus, Dardania, potentia & magnitudine aucta, pacifice aliquamdiu ſtetit. Hujus Teucri in regendo & Rempub. augendo bonitas comitaſque tanta fuit, ut eo defuncto, ſuperſtite Dardano, ob ipſius inclytæ memoriæ glorioſiſſimum decus, qui Dardanidæ nuncupabantur, deinceps Teucri cognominarentur; ut Virgilius Maro [9]:

1 Brevius & dilucidus Pomp. Mela l. I. c. 1. *Quod terrarum jacet à freto ad ea flumina*, (Tanaim ſc. & Nilum) *ab altero latere Africam vocamus; ab altero, Europen: ad Nilum, Africam; ad Tanaim, Europen: ultra quidquid eſt, Aſia eſt.* 2 *Phrygia continetur regio* MS. 3 *Æſopi* MS. & ſic in quibuſd. Editt. ſed vel *Aſopi* legend. ut ap. Plin. l. V. c. 29. vel *Æſepi*, ut apud Flor. l. III. c. 5. Vinetus & Stadius, loco vulg. lect. repoſuerunt *Æſapus*. 4 *Et* poſita eſt pro Disjunctiva *ſeu*, *vel*, ut etiam infra. 5 Dardanum non ab Italia ſed ab Arcadia in Phrygiam veniſſe docet Dionyſ. Hal. l. I. 6 *Quam ex ſe* MS. 7 *Dardani* MS. & ſic mox. 8 *Partem* malit Sylb. 9 *Æn.* l. VI. v. 648.

Hic genus antiquum Teucri, pulcerrima proles.

IV. Dardanus filium habuit Erichthonium; quem poſt ſui obitum regnantem reliquit. Erichthonius [1] Troum genuit; qui juſtitia & pietate inſignis, mutato [2] Dardaniæ nomine, ex ſe urbem Trojam nominari permiſit. Hinc [3] Trojanum nomen ortum. Duos filios Trous habuit, Ilum ſcilicet & Aſſaracum. Ilus vero, quia major natu, defuncto patre, regnum obtinuit; & intra urbis mœnia illam eminentiſſimam atque glorioſiſſimam arcem [4] edidit, quæ ex ſui nomine Ilium nuncupata: unde Ilienſes Trojani dicti. Is Laomedontem filium reliquit: quo regnante, Jaſon & Hercules, validiſſimorum juvenum Græcorum comitatu, quum ad Colchos ob velleris aurei cupidinem transfretarent, à maritimo faſtidio ſe recreandi gratia in Phrygiam terram legerunt. quos Laomedon, vel [5] ſuperbia, vel famoſiſſimæ gentis terrore concitus, minaci nuncio extemplo abire præcepit.

V. Hi quum alio contenderent, nec vires nec arma ad reſiſtendum haberent, ob illatum dedecus indignati, excidium [6] auſterrimo regi continuo minitantes, obtemperavere mandatis: ac perfecto velleris negotio, ubi in Græciam rediiſſent, Hercules Phrygii regis opprobrii non immemor, maximorum juvenum ac principum Græcorum manu armata claſſe, ad Trojam vela remoſque direxit; &, in litore expoſitis armis, ad mœnia impetuoſe contendit. Quod ubi ſenſiſſet Laomedon, audacter magis quam caute, inordinato agmine extra mœnia hoſtili impetu auſus congredi, inſidiis interceptus, fortiter dimicando exſtinctus eſt, ſuorum parte maxima vel capta vel perempta.

VI. Hinc ad exterrita mœnia Hercules contendens, nullo cuſtode nec in muris nec in portis obſtante, introit urbem; & igne ac ferro omnibus conſumptis, Heſionam Laomedontis ſororem, Telamoni [7] Salaminæ regi, quia muros Trojæ primus invaſerat, ac in portas irruperat, dedit. Ex qua natus eſt alter ille Teucer, qui patria profugus, in Sidonia

1 *Tros* ab aliis nominatur. 2 *Dardanio nom.* MS. 3 *Trojani* MS. 4 Infra etiam c. XXIV. *edidit* pro *condidit* legitur. ſed fortaſſe, inquit Sylb. commiſſus error ob non obſervatum ſcripturæ compendium: poſito videlicet e pro ɔ, quod eſt *con.* 5 *Superbia ſui, vel fam.* MS. 6 Vel *aſperrimo*, vel *auſteriſſimo* potius legend. ut cenſet Sylb. 7 *Saleminæ* MS. & ſic mox.

alteram Salaminam condidit: de quo Virgilius [1] noſter, inducens Didonem effari ad Æneam:

Atque equidem Teucrum memini Sidona venire,
Finibus expulſum patriis, nova regna petentem.

Ex Laomedonte ſuperſtes filius fuit Priamus, qui tum forte [2] alio in armis aberat. Is & patris & patriæ excidio cognito, rediit; [3] dirutamque urbem impenſa & opere adeo reparare inſtitit, ut brevi marmoreis ſaxoſiſque turribus, & ædificiis publicis ac privatis, auguſtiorem tutioremque redderet.

VII. Aſſaracus vero Troï filius, [4] Ili frater, ut ſupra memini, genuit Capym, Capys Anchiſen, Anchiſes Æneam, Æneas Ilum cognominatum Aſcanium, ex Creuſa matre natum, qui & [5] Iülus fuit, à quo Gens Julia; unde tuæ gentis vocabulum trahis, ſereniſſime Auguſte: ut Virgilius [6]:

At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iülo
Additur, Ilus erat dum res ſtetit Ilia regno.

VIII. Priamus vero, ubi in Græciam poſtulatum miſiſſet, ut Heſiona ſoror, quæ à Telamone turpi ſervitio concubina tori tenebatur, in matrimonium duceretur, vel ſaltem reſtitueretur, deriſus, neutrum obtinuit. Quare Alexander, qui & Paris dictus, Priami filius, manu electiſſimorum juvenum in Græciam æquora ſulcavit, Helenamque Menelai regis uxorem, Græcarum pulcerrimam, rapuit. Quamobrem Græciæ reges armantur; & Agamemnone duce poſt decennem obſidionem Trojæ mœnia capta, in ruina ac cinere jacuere ſolo.

IX. Hinc, Græcorum aſſenſu, duo incolumes principum Trojanorum receſſere, qui auctores pacis & reddendæ Helenæ ſemper fuerant, & Græcorum legatorum, Ulyſſis ac Diomedis, honoratiſſimi hoſpites; Antenor ſcilicet, & Æneas: quorum alter ex Laomedontis, vel, ut quibuſdam placet, Priami ſorore natus, [7] Aſſueri viri nobiliſſimi fuerat filius, Antenor: alter, ex regio ſanguine ortus, Æneas, ut ſupra demonſtratum eſt. Hi navium claſſe parata, & patriis rebus, hominibuſque, quos [8] arbitrio ſui delegerant, onuſta,

1 *Æn.* l. I. v. 619. 2 *Alio* uſurpatum pro *alibi.* ut cap. XIV. *eodem* pro *ibidem.* — *Eodem Æneam Lavin.* & cap. XV. *quo* pro *ubi.* — *inde, quo reperta foret.* 3 *Diruptamque* MS 4 *Ilii* MS. 5 *Julius* MS. 6 *Æn.* I. v. 267. 7 Nomen iſtud ſuſpicione non caret. In MS. *Aſſueti.* 8 Græciſinus. Latinius *arbitrio ſuo.*

panſis

panſis velis tenuere altum; & per Ægæum Ioniumque, prætereuntes Argolicas urbes, ſuadentibus fatis, ad Italiam [1] remigaverunt.

X. Antenor, ex Ionio æquore ad dexteram flectens, inter Dyrrachium [2] & Brunduſium, per latiſſimas Superi æquoris fauces ad Septemtrionem converſus, hinc Dalmatas linquens, Illyricos ac Liburnos; illinc Appulos atque Picenum; ad caput Adriatici maris curſum tenuit. & relicto æquore, adverſo flumine quod [3] Brentenſia dicitur, ſurſum contendens, terra potitus, ſedem ſibi ſuiſque [4] elegit: & expugnatis Euganeis, qui tum ea incolebant loca, Patavium condidit. Is inter cæteros comites, Enetorum multitudinem numeroſam ſecum duxerat; qui Paphlagonia orti, patria pulſi, exſules ad Trojam, quæ bello [5] tum [6] elaborabat, conceſſerant. Hi in proxima finitimorum prædia longe lateque diffuſi, quia multitudine cuncta compleverant, ex ſe gentibus nomen dedere, & Venetiæ regio dicta. De hoc Antenoris adventu ſic meminit Virgilius [7]:

Antenor potuit, mediis elapſus Achivis,
Illyricos penetrare ſinus, atque intima tutus
Regna Liburnorum, & fontem ſuperare Timavi:
Unde per ora novem vaſto cum murmure montis
It mare præruptum, & pelago premit [8] *arva ſonanti.*
Hic tamen ille urbem Patavi, ſedeſque locavit
Teucrorum; & genti nomen dedit, armaque fixit
Troïa. nunc placida compoſtus pace quieſcit.

XI. Hoc loco, Imperator maxime, quum te perſæpe altiloquio tuo differentem dubitare animadvertiſſem, quod inſigne vexillis Antenori & Æneæ fuiſſet, ſine quadam rei memoria haud prætereundum arbitror, ſed cum Virgilio noſtro inſtandum, ubi de Antenore ſic profatur: *& genti nomen dedit*, id eſt, utramque gentem, Italicos ſcilicet, & Phrygios, qui ea incoluerunt loca, Trojanos, vel, ut alii tradunt, Antenoridas cognominari ſtatuit. *armaque fixit*, hoc eſt, in templis arma & inſigne armorum ſuſpendit. Nam poſt exactam militiam laboreſque militiæ, mos antiquitus fuit, in deorum templis ſuſpendere arma. ideo *arma*

1 *Remigaverant* MS. 2 *Atque* MS. 3 *Brenteſia* MS. 4 *Legit* MS. 5 Hervagii editio habet *cum*; minus convenienter. 6 *Laborabat* MS. 7 *Æn.* I. v. 242. 8 Al. *arma.*

fixit

fixit [1] *Troja*. Troja fuit inter arma templis affixa, armorum inſigne: quod nonnulli aſſerunt. *Troja* namque vulgo Italice [2] Latineque ſcropha vel ſus dicitur. cui vocabulo licentia ſui alluſit poëta: quod animal, quia ejus nomen ubi Trojæ congruebat, aureo vexillo inſigne armorum ſtatuit Antenor, abſumptæ urbis Trojæ memoria. Verum in geſtis Æneæ, alia evidentior ratio, cur ita, videri poterit. quare progredior.

XII. Æneas eodem itinere per [3] Græcorum Achaïcumque fretum delatus, in Epiro reviſit Helenum, inter Argolicas urbes dominii ditionem tenentem. Narrat hiſtoria, Pyrrhum, Achillis filium, deleta Troja, Andromachen Hectoris quondam uxorem, & Helenum Priami filium ſervitio ſecum duxiſſe. Inde quum ſibi matrimonio jungeret Hermionem Menelai filiam, Heleno Andromachen [4] tradit. Mox ab Oreſte interfectus, quia ſine prole interiit, in regno præſidem reliquit Helenum: ut ibidem Maro [5], ubi de ſe Æneas ad Didonem profatur:

——— *juvat evaſiſſe tot urbes*
Argolicas, medioſque fugam tenuiſſe per [6] *hoſtes.*

Et paulo poſt [7]:

Hic incredibilis rerum fama occupat aures,
Priamidem Helenum Graias regnare per urbes,
Et [8] *primo Andromachen iterum ceſſiſſe marito.*

Is Helenus Æneæ futura prædicens, monitus interpres deorum profatus fuerat, ibi [9] locum ſedis ejus fore quietis, ubi Italia juxta [10] Tybridis ripas ſcropham ſeu ſuem triginta

1 *Troja, id eſt, Troja fuit* MS. 2 *Latine ſcropha* MS. 3 *Græcorum oras Achaicumque fret.* MS. 4 *Tradidit* MS. 5 *Æn.* l. III. v. 282. 6 *Urbes* MS. 7 Ibid. v. 294. 8 *Patrio* MS. & ſic in vulg. Edit. Virgilii. Error proculdubio editori primo Meſſalæ ortus eſt ex non bene conſiderato ſcripturæ compendio. 9 Sylb. conjicit legendum, *locum ſedis eis fore ac quietis*; vel, *locum ſedis ei fore quietæ*. Virg. dicit:

Is locus urbis erit, requies ea certa laborum.

10 A Dionyſio in Περιηγήσ vocatur Θύμβρις. Steph. Byz. Θύμβρις, ποταμὸς Ῥώμης, ὃς καὶ Τίβερις. Epigrammate item quodam anno circiter ab U. C. DCCVIII. ſcripto, & à Berkelio edito, in notis ad Steph. Θύμβρις ſcriptum eſt:

Νεῖλος ἑορτάζει παρὰ Θύμβριδος ἱερὸν ὕδωρ,
Εὐξάμενος θύσειν Καίσαρι σωζομένῳ·
Οἱ δ' ἑκατὸν βουπλῆγες ἑκούσιον αὐχένα ταύρων
Ἤμαξαν βωμοῖς Οὐρανίοιο Διός.

natorum

natorum fœtu [1] jacentem videret; ut Maro in tertio [2]; ad Æneam locutus Helenus:

Signa tibi dicam: tu condita mente teneto.
Quum tibi ſollicito ſecreti ad fluminis undam
Litoreis ingens inventa ſub ilicibus ſus
Triginta capitum fœtus enixa jacebit:
Is locus urbis erit: requies ea certa laborum.

XIII. Æneas hinc diſcedens, & extrema Italiæ vadens, [3] circumvectum per Siciliam ſenem Anchiſen patrem amiſit. Inde per Inferum mare diu fluctibus ex iniquo ſidere vexatus, Aphrum tenuit litus. mox pacato æquore ad Italiam revectus, appulit Tiberis oſtio. Ibi tunc temporis Latinus rex, Fauni filius, gentibus imperitabat: qui ad rei novæ tumultum excitus, ut [4] Tito Livio placet, in armis obviam pergit. Inde colloquio utrinque pacatis animis, duci Trojano filiam, quam Turno Rutulorum regi primo deſponſarat, matrimonio jungit, Laviniam. Æneas conditum oppidum ex uxoris nomine Lavinium appellat.

XIV. At Virgilius noſter hac in parte aliter ſentit; id eſt, Latinum non in armis obviam proceſſiſſe, ſed Æneam legatos regi miſiſſe: quibus auditis rex pacatus, & monitis deorum adductus, Laviniam filiam advenæ Trojano tradit. Quamobrem Turnus, impatiens opprobrii ereptæ conjugis, bello petit Æneam, nec vetante nec permittente Latino. Æneas, ut vires & arma in hoſtem externo robore firmaret, ad Evandrum, qui tum his oris ubi nunc Roma, auctoritate ditionem tenebat, ſurſum adverſo flumine pergens, auxilii expoſcendi gratia, ſuem, id eſt ſcropham, triginta natorum fœtu, ut Helenus prædixerat, jacentem advertit; quietæ ſedis certiſſimum omen: quam Junoni deorum reginæ immolando ſacravit; ut Virgilius in octavo [5]:

Ecce autem ſubitum, atque oculis mirabile monſtrum,
Procubuit viridique in litore conſpicitur ſus:

1 Nonnulli ex Feſto putant legend. *incientem*, id eſt, partui propinquam, & cujus fœtus jam incitatus ſit. Sed *jacentem* tum alia quæ ſequuntur, tum Virgilii verſus *Triginta capitum* &c. confirmant. 2 Verſ. 388. 3 *Circumvectus Siciliam ſenem* MS. 4 Liv. ad initium lib. I. *ibi egreſſi Trojani cum prædam ex agris agerent, Latinus rex Aborigineſque, qui tum ea loca tenebant, ad arcendam vim advenarum, armati ex urbe atque agris concurrunt.* 5 Verſ. 81.

Quam

Quam pius Æneas, tibi enim, tibi, maxima Juno,
Mactat ſacra ferens, & cum grege ſiſtit ad [1] *aram.*

Eodem Æneam Lavinium oppidum ſtruxiſſe ajunt: ſimul & hinc ſcrophæ ſignum Trojanis ortum quidam tradidere; ſeu ob injecti fundamenti regiæ ſedis memoriam; ſeu quia quietis genti ſcropha ſignum dederat; ſeu ob æternum inſigne nominis Trojæ, quæ huic vocabulo animalis vulgo Italice includitur, ut ſupra memini.

XV. Præterea & nonnulli referunt hiſtorici, Æneam more navigantium, inter cætera animalia ad uſum veſcendi, ut fit, ſuem vivam ſecum detuliſſe, ac ex oraculo reſponſum habuiſſe, quum teneret Italiam, dimitteret eam: inde, quo reperta foret, ſedi ejus conderet urbem. quam in Campaniæ oris, apud Avernum lacum Bajarumque fines, [2] dimiſſam volunt, mox ſupra [3] Tybridis ripam. Quare elatum ſcrophæ vexillum. quocirca Helenus ad Æneam in tertio [4] Virgilii:

Vade age, & ingentem factis fer ad æthera Trojam,

id eſt, inſigne Trojanum. [5] Ac quum hac in parte te dubitare (ſereniſſime principum) crebro percepiſſem, & in ambiguitate rei hujus multos vagari, tulit calamus prolixius, & à propoſito longius, quam expoſceret intentio. Quis enim rem tot ſæculis remotiſſimam ſcrutaturus, per vetuſtiſſima litterarum volumina ſine ambiguitate evadere potuit? Sed ad propoſitum redeundum.

XVI. Ad Evandrum [6] conceſſit Æneas; & optato potitus, [7] Pallantem Evandri filium, & ingentis roboris armatorum auxilia ſecum [8] duxit. Turnus, poſt aliquot prœlia clariſſima victus tandem ac peremptus, Trojano ceſſit. Victor Æneas poſt Latini obitum in regno ſucceſſit: quem mortuum, & ſuper [9] Numicii fluminis ripam conditum, Indigetem Jovem dixere, expleto anno tertio regni.

XVII. Superfuit Aſcanius, ejus filius, Trojæ ex Creuſa natus. Is Lavinium oppidum novercæ Laviniæ, & Sylvio ex Lavinia fratri relinquens, haud inde longe in Albano colle condidit Albam. [10] Inter Lavinium & Albam conditam triginta annorum ſpatium datur.

1 Al. *aras.* 2 *Demiſſam* MS. 3 *Tybridis inventam. Quare* MS. 4 Verſ. 462. 5 *At* MS. 6 *Conceſſerat* MS. 7 *Palantem* MS. 8 *Duxerat* MS. 9 Quid. *Numici* malint. Dionyſ. autem Hal. Νομίκιον vocat. Et ſic in Ovid. Metam. & Plin. nat. Hiſt. l. III. c. 5. 10 *Intra* MS.

XVIII. [1] Ab-

XVIII. [1] Abſumpto Aſcanio, frater ejus Sylvius, qui & [2] Iulus, à quo Gens Julia, & antiquum [3] tuæ generoſæ [4] prolis derivatum cognomen Auguſte, regnat: quanquam inter Auctores veterum in ambiguo conſtet, [5] utrum hunc Sylvium an Aſcanium cognominatum fuiſſe [6] Iülum. Is Sylvius, poſt obitum patris ex Lavinia [7] Italiæ natus, [8] Poſthumus dictus: quem Lavinia prægnans, privignum timens Aſcanium, ſecedens, in quadam ſylva, apud [9] Tityrum paſtorem peperit; unde Sylvius nuncupatur; ut Maro, inducens Anchiſen oſtentantem ſuorum progeniem Æneæ:

Ille (vides) [10] puræ juvenis qui nititur haſtæ,
Proxima ſorte tenet lucis loca, primus ad auras
Æthereas Italo commiſtus ſanguine ſurget,
Sylvius, Albanum nomen, tua poſthuma proles:
Quem tibi longævo [11] ſecum Lavinia conjux
Educet ſylvis regem, regumque parentem;
Unde genus longa [12] noſtrum dominabitur Alba.

XIX. Hic Sylvius Sylvium Æneam filium reliquit: ex quo Latinus filius: à quo Priſci Latini cepere nomen, & Sylvium cognomen Albæ regnantibus datum, ut quidam tradidere: quanquam Virgilius hoc cognomen regibus Albanis à Sylvio Poſthumo derivatum ſentire videatur.

XX. [13] Genuit hic Sylvius Albam, Atym Alba, Capym Atys, Capys Capetum, Capetus Tiberinum; qui, in Albulæ flumine demerſus, mutavit fluvio nomen, Tiberi deinceps nuncupato.

XXI. Ex Tiberino ſuperfuit Agrippa: ex quo Romulus Sylvius: qui ſine prole, fulmine ictus, ſtirpis ejuſdem A-

1 *Aſſumpto* MS. 2 *Julius* MS. 3 *Tuæ gentis generoſæ* MS. 4 *Prolis* poſitum hic pro *ſtirpis*. 5 Inſolens loquendi genus, inquit Sylb. Senſus eſt, utrum hic Sylvius an Aſcanius cognominatus fuerit Iülus: vel, uter horum, Sylvius an Aſcanius cognominatus fuerit Iülus. 6 *Julium* MS. 7 *Italiæ natus* pro *in Italia nat.* 8 In vett. libris ſine aſpiratione ſcribitur *Poſtumus.* 9 *Tyrrhenum* vocat Dion. Hal. *Tyrrhum* Virg. & Aur. Victor. 10 *Pura juvenis qui nititur haſta* MS. quo modo vulg. edd. Virgil. quem adeas L. VI. v. 760. 11 *Serum* MS. 12 *Noſtra* MS. 13 Apud Livium quoque ſic eſt: *Ex Alba dicitur Atys ortus, Aty Capys, Capy Capetus, Capeto Tiberinus.* Quidam vero Codices legunt *Calpetum*; nec aliter Dionyſ. Hal. l. 1. p. 57. edit. Sylb. Μετὰ δὲ Κάπυν, Κάλπετος ἄχρι τρισκαίδεκα ἐτῶν κατέσχε τὴν ἀρχήν. Aliis autem *Carpentus* dicitur, uti & ſeq. Romulus *Aremulus.*

ventinum in regno reliquit. is decedens, in quo ſepultus fuerat, colli nomen dedit.

XXII. Huic ſucceſſit Proca: quo defuncto, duo ejus filii, Numitor & Amulius, ſuperſtites fuere: quorum alter Amulius, Numitorem fratrem majorem è ſolio [1] dejecit; cujus virili prole interempta, filiam Rheam Sylviam, ut partum averteret, Veſtalem virginem ſacrat. Rhea geminos edidit, Remum ſcilicet & Romulum; à Marte compreſſa, ut traditur. Quod regi Amulio [2] notum, in vincula tradita matre, regio edicto in Tybridis alveo exponuntur gemini. Fama eſt, in lupam, geminos lambentem, regium paſtorem Fauſtulum caſu quodam incidiſſe: qui uxori Laurentiæ nutriendos [3] dedit. Jam adulti juvenes, corporis & animi vires adepti, per ſylvas ac nemora non modo infeſtare feras, ſed & finitimis paſtoribus dominari occœperant. Tandem inſidiis Remus interceptus, ut prædæ reus ad Amulium ducitur. inde, quia eum cum fratre Romulo in agrum Numitoris impetum feciſſe dicebatur, ad pœnas ſupplicii materno avo traditur: à quo mox & ipſi nepotes, præſidio paſtorum in regiam facto impetu, Amulium obtruncant, & reſtituunt Numitori regnum. Hunc ſcito, Cæſar Auguſte, gentis Juliæ Albanorum regum ultimum; eamque gentem ad Julium uſque Cæſarem, teque principum decus, ſine imperio [4] privatæ in tuæ felicitatis tempora terminaſſe. namque Romulum, Romanæ urbis imperiique tui conditorem, materna linea incognito patre ortum, tuæ ſtirpis non cenſeo, ſi majorum genealogiam recte complector.

XXIII. At nunc ad reges Romanos, conſules, dictatores, tribunos militares ac plebejos, ſubſequenter calamum deducam; ut ab origine ad tua feliciſſima ſæcula Romana regimina noſcas. Igitur Palatino in monte, ubi adulti & à paſtoribus culti gemini erant, auſpicato parva mœnia ponunt; &, ubi alter alterum non patitur, cui regnandum, augurio permittunt. Qua contentione interfectum Remum deſcripſere quidam. [5] aliter alii, [6] quia fertur incœpta mœnia contra edictum tranſiluiſſe Remum, à Romulo, cui regnare ob-

1 *Ejecit* MS. 2 *Quod notum*, Græco more abſolute poſitum pro, *quo comperto, quod poſtquam innotuit.* 3 *Tradit* MS. 4 Rectius *privatæ* adverbialiter, cenſore Sylb. 5 *At aliter* MS. 6 *Quia ferme incœpta* MS.

tigerat,

tigerat, ſecuri percuſſum, & à nomine conditoris urbem Romam nuncupatam. Ferunt anno [1] vigeſimo ſecundo ætatis, undecimo Calend. Majas, [2] quadringenteſimo trigeſimo tertio poſt captam Trojam, Romulum urbis fundamenta jeciſſe. Qui primo conſtitutis ſacris, legum jura ſanxit; fecit & ſe regiis inſignibus auguſtiorem; circa ſe lictores inſtituit. aſylum aperuit complendæ urbis gratia. centum Senatores creavit; quos Patres auctoritate nuncupavit, Reipublicæ conſilium. Equeſtri Neptuno ludos finitimis gentibus [3] indicavit. Circumſtantes populi cum familiis ad urbem, velut ad rem novam ſimul & ludos, conveniunt. Tum ad ſpectacula intentis advenis, raptæ virgines Sabinorum, cæterarumque turba, & in [4] matrimonium abductæ. Raptarum parentes, ad ultionem illati dedecoris, arma parant. hinc pleraque bella orta. Cæninenſes, qui [5] primum in agrum Romanum impetum fecerant, victi ſunt, Acrone eorum rege à Romulo obtruncato. cujus [6] opima ſpolia in [7] Capitolium ad quercum paſtoribus ſacram rex ipſe Romanus ſuſpendit; ibique Jovi [8] Feretrio templum ſtatuit, quod primum Romæ ſacratum fuit: & de Cæninenſibus primum triumphum egit, ut quibuſdam placet ſcriptoribus. Antemnates exinde [9] populandi gratia hoſtiliter adventarunt: qui à Romulo victi, in urbem ducuntur. Hinc adverſus [10] Cruſtuminos ſubſequenter tumultuantes, in armis Romulus profectus, ſuperatos hoſtes Romæ cohabitare [11] coërcuit. Cum Sabinis ultima & acrior pugna fuit. nam ab his, Tito Tatio duce, Capitolii arce capta, mox virtute Romuli recuperata, interventu raptarum, miſerando fletu implorantium, pacatis utrinque animis, pax fit, & ex duobus regnis

1 Perperam hoc Meſſala. Romæ enim fundamenta à Romulo jacta fuerunt anno ætatis decimo octavo, ut ἀναντιῤῥήτως demonſtravit Patronus meus eruditiſſimus H. Dodwellus in Apparatu ſuo ad Chronologiam Dionyſianam ſub prælo Sheldoniano jam ſudante: p. 11. §. 14. Forſan itaque in exemplari quo uſus eſt Meſſala ſcriptum fuit *duodeviceſimo* quod ipſe interpretatus eſt *vigeſimo ſecundo.* niſi potius (quod ego puto) Librario hoc ſit adſcribendum. 2 Cum Meſſala convenit etiam Solinus Polyhiſtor c. 12. De hac re vide Hen. Dodwell. ad init. Tract. dicti. 3 *Indicavit* pro *indixit* ſeu *denunciavit.* 4 *Matrimonia* MS. 5 *Primi* MS. 6 *Optima* MS. 7 *Capitolio* MS. 8 *Feretratio* MS. 9 *Populando hoſtiliter* MS. 10 *Cruſtuminos in agro Romano ſubſequenter* MS. 11 *Coërcuit* pro *coëgit.*

unum. Namque Sabini [1] eorum Imperium Romam traducunt; & ſub duobus regibus, Romulo & Tito Tatio, commune dominium per aliquot annos fuit. Sed primo Tatius moritur à Laurentibus interfectus, anno quinto poſtquam Romæ regnare cœperat. Superfuit Romulus; qui demum victis Fidenatibus ac Vejentibus, ad Capreæ paludem concione habita, ſubito turbine & imbre lumine ſolis adempto, inter [2] fulgura obſtrepentia cœli ereptus, nuſquam apparuit, poſtquam triginta & ſeptem regnaverat annis.

XXIV. Numa exinde Pompilius, [3] è" Sabinis ortus, vir pietate [4] & juſtitia inſignis, ſecundus à Romulo [5] regnat: &, pacatis finitimorum odiis, gemini Jani templum edidit; quod apertum, bella; clauſum, quietem indicaret. Mox ad religionem converſus, ut deorum timor ad mitiora truces flecteret animos, ſacra inſtituit, ſacerdotes creat, Virgines Veſtales ſacrat, Pontificem maximum primus declarat: dies faſtos nefaſtoſque condidit, annum in duodecim menſes diviſit. Poſtremo, ubi maxima cum reverentia & ſuorum & finitimorum tres & quadraginta regnaſſèt annos, obiit.

XXV. Tullus Hoſtilius exinde rex tertius creatur, ad bella promptiſſimus, animoſior Romulo. cum Albanis armorum negotium habuit, ſed paucorum cruore ac fortuna finitum. nam trigeminis Horatiis Romanorum, & trigeminis Curiatiis Albanorum res hoc fœdere committitur, ut civitas, [6] pro qua pugnarent qui viciſſent, alteri imperaret. Vicerunt Horatii, Albani ſub imperio Romano fuere. Fidenates ac Vejentes proinde in agrum Romanum impetum faciunt. quibus victis ac fugatis, Metium Albanorum dictatorem, quia [7] ex fœdere in armis accitus, proditor rem Romanam maximo in diſcrimine abſentando deſeruerat, Tullus quadrigis in diverſum actis alligatum diſcerpi, Albamque dirui, [8] ac" omnes Albanos Romam devehi juſſit. Cœlium montem intra mœnia clauſit, numero & potentia creſcente Roma. Cum Sabinis, qui patriis in ſedibus T. Tatii tempore [9] manſerant, bellum grave geſſit, hoſtemque vicit. Demum ful-

1 *Eorum* pro *ſuum*. 2 *Fulgura & obſtrepentia* MS. 3 Deeſt MS. 4 *Ac* MS. 5 *Regnavit* MS. 6 Legendum ex conjectura Sylb. *pro qua qui pugnarent, viciſſent*: ſenſus eſt, cujus propugnatores viciſſent. 7 *In fœdere* MS. 8 Deeſt MS. 9 Nonnullæ edd. *invaſerant*: nihil ad rem.

minis ictu cum tota domo abſumptus, anno regni triceſimo ſecundo interiit.

XXVI. Ancus Marcius Tullo ſucceſſit, vir pace & bello clariſſimus. Ad arma & religionem paratus, ad ſacra primum [1] & templa condenda ornandaque animum flexit. Mox, quum res poſtularet, à ſacris ad arma concitus, adverſus Latinos, qui primo in eum moverant bella, ſe contulit, & Politorium unicum Latinorum præſidium expugnat ac diruit; omneſque in oppido repertos, Romæ [2] cohabitandos deſtinat. Janiculum collem urbi adjecit, pontem ſublicium ſupra Tiberim fecit: tum Quiritium foſſà per plana deducta, [3] carcerem primus ſtruxit. uſque ad mare dilatati fines: ubi Tibris in æquora prorumpit, Oſtia urbs condita, & Salinæ [4] circumlatæ. Feretrii Jovis templum ampliatum. Deceſſit Ancus anno regni viceſimo quarto.

XXVII. Priſcus Tarquinius, à Tarquiniis Etruriæ profectus, exinde regnum occupat. cum Latinis is bellum habuit; & Appiola urbe expugnata, ingenti præda victor rediit. ludos inſtituit: Circum erexit, adverſus [5] Sabinos centurias auxit: quibus induſtria ac viribus ſuperatis, arma cruenta hoſtium in Anienem flumen ejicere fecit. quæ ex Aniene in Tiberim devecta, ſummæ victoriæ nuncium Romæ detulere. Iterum eiſdem hoſtibus ſecundo prœlio attritis, Collatiam oppidum ſui juris fecit. Romam regreſſus, inſigni gloria primus triumphat, ut quidam volunt: cum Priſcis Latinis bello orto pugnavit: quibus devictis, pacem dedit, vi & armis oppidis captis, Corniculo, Ficulnea, Cameria, Cruſtumerio, Ameriola, [6] Medullia, & [7] Nomento. Demum ad ædificia publica intentus, muro lateritio circuit urbem: valles interjacentes collibus, cæteraque loca limoſa, & ſordibus repleta, cloacis vacuat. In Capitolio Jovis ædem, grande opus, incœptarat: tum interfectus à duobus Anci filiis, obiit anno regni triceſimo ſeptimo.

XXVIII. [8] Servius Tullius poſt hunc rex declaratur, ex captiva & nobili fœmina à Corniculo oppido gravida

1 *Et ad templa* MS. 2 More Græco, *συνοικισθησομένους*, i. e. *cohabitaturos*, ſeu *cohabitatores*. Sed melius *cohabitandæ*, ut innuit Sylb. 3 *Et carcer primus ſtructus. uſque ad* &c. MS. 4 Legend. *circumdatæ*, ut conjicit Sylb. 5 *Gabinos* legend. manifeſtum ex Liv. lib. I. & Dionyſ. Hal. l. III. 6 *Medulla* MS. 7 *Momento* MS. 8 *Servilius* MS.

educta,

educta, in domo Tarquinii natus, & adultus. cum Vejentibus & Etruſcis primum bellum ſumpſit: quibus fortiſſime victis, [1] inſignis gloria victor [2] rediit. Cenſum primus inſtituit, quo & paci & bello opportuna redimerentur. In claſſes centuriaſque populum diviſit. Domi [3] paci tranquillæ, & foris in armis quod neceſſe fuerat, ſollertiſſima ſtatuit induſtria. Cives omnes, pedites equiteſque, qui arma ferre poſſent, in campum Martium convenire edicto juſſit; ibique exercitum inſtructum ordine, porco, ove, & [4] tauro luſtrat. Inde ad poſteros Luſtrum nuncupatum: quo [5] octoginta millia civium cenſa referuntur. Duo colles urbi tum additi, Viminalis & Quirinalis, & [6] Exquiliæ, ubi ipſe regiam [7] habuit. Aggere, foſſa & muro, quæ urbi adjecerat, circumcluſit. Dianæ templum condidit. Poſtremo à Lucio Tarquinio, Priſci Tarquinii filio, [8] & genero ſuo, anno regni triceſimo quarto, in vico [9] Cyprio obtruncatur.

XXIX. Tarquinius inde regnum invadit: qui male partum imperium, ita contumaciter rexit, ut cognomen [10] Superbo ſibi vindicaret. In Patres ac Senatum ſæviens, injuſſu populi, ad libitum agere omnia cœpit. occidere, [11] carcerare, afficere ſupplicio, ſui juris fecit. Cum Volſcis bellum habuit: quibus expugnatis, oppida [12] Sueſſam & Pometiam eripuit. fraude & non bello Gabios ſubjugavit, & cruciatibus attrivit. Cum [13] Æquicolis & Etruſcis fœdera tenuit. Jovis templum, quod in Capitolio pater incœptaverat, maximo impendio ac labore ad culmen [14] erexit. Demum ob Lucretiæ per vim illati ſtupri dedecus à Sexto Tarquinio ejus filio, Junii Bruti opera [15] pulſus in exſulatum cum

1 Sylb. malit *inſigni gloria.* 2 *Redit* MS. 3 Al. *pace tranquilla.* 4 *De tauro* MS. 5 Dionyſ. Hal. 225. 41. edit. Sylb. LXXXV. *millia minus trecentis.* 6 *Eſquiliæ* MS: quo modo etiam tum alibi, tum apud Varronem, qui locum denominatum tradit vel ab excubiis regis, vel quod excultus à rege Tullio eſſet. Sed ut numerus conſtet (ait Sylb.) expungendum eſt ſecundum commation, *& Quirinalis.* ſic enim & Dionyſ. Hal. 228, 36. τῇ τε πόλει προσέθηκε δύο λόφυς, τόν τε Οὐιμινάλιον καλέμενον, καὶ τὸν Εσκυλῖνον. vel initio periodi legendum *tres colles*: ut in Chronico Euſebii, *tres urbi montes addidit, Quirinalem, Viminalem, & Eſquilinum: foſſas circum muros duxit.* 7 *Habere voluit* MS. 8 *Ac* MS. 9 *Cyprico* MS. 10 *Superbi* MS. 11 *Incarcerare* MS. 12 *Sueſſa Pometia* pro uno eodemq; oppido ponuntur à Floro. 13 *Æquis* MS. 14 Sylb. *evexit* legendum conjicit. 15 *Regno pulſus in Etruriam exſulatus cum ſceleſta* MS.

quod

cum ſceleſta conjuge ac filiis fuga perrexit, anno regni triceſimo quinto, ab urbe vero condita ducenteſimo quadrageſimo quarto.

XXX. Depulſis regibus, ſub Conſulibus annuo imperio jura Romana fuere. Senatus, ut [1] ſolidum corpus, immutabile erat; Conſules, velut membra: Senatus, conſilium, & rerum deliberatio; Conſules, ad conſulta peragenda parati.

XXXI. Dictatoris imperium, quod cæteros magiſtratus excedebat, ad terrorem cunctorum, tum quum res Romana in extremis periculis nutare cerneretur, creabatur, ſummæ potentiæ unicum robur. Inde ob truculentiſſimas inter patricios ac plebejos ſeditiones, plebs armata, maximo cum terrore nobilium, in [2] Aventinum, &, ut aliis placet, in Sacrum collem ſeceſſerat: nec inde abduci potuit, donec, ad ſavorem ſui, Tribuni Plebeji primum crearentur.

XXXII. Mox ad Decemviros res venit. nam Decemviros creari placuit, qui ſine alio magiſtratu, annuo imperio reipublicæ præeſſent. Anno ab Urbe condita uno & trecenteſimo, hoc imperium in Appio Claudio, atrociſſimi ingenii viro, deſinere voluit ejuſdem obſtinata perfidia: ob cujus ſceleſtæ libidinis nefas violandæ Virginiæ virginis pudiciſſimæ, ſe abdicare magiſtratu Decemviri coacti ſunt. Tum ad conſules res redierat.

XXXIII. Verum paulo poſt, Tribunis plebis auctoribus, ſeditione ut alias orta, inter cætera obtinuere plebeji ut & Tribunos Militares haberent, ſicut & Plebejos. Sed hi promiſcue vel patricii, vel plebeji eſſe poterant; qui aliquando conſulare geſſere imperium.

XXXIV. Sed demum Conſules [3] regnum obtinuere; quorum faſces aduſque Julii Cæſaris, [4] patris patruique tui, principatum defluxere, expletis ab Urbe condita annis ſeptingentis [5] decem.

quod genuinam lectionem eſſe nullus dubito. adeoque nil opus ut cum quibuſd. expuncta præpoſitione *in*, *exſulatum* pro Supino accipiamus, vel cum aliis *in exſulatum* prö *in exſilium*. 1 *Solidum rerum corpus* MS. 2 Ex Dionyſio & Livio colligimus primam ſeceſſionem in Sacrum, alteram multis annis poſt in Aventinum, montem factam eſſe. 3 Sylb. malit *regimen obtinuere.* 4 *Patris avunculique tui* melius. Ex aliis enim auctoribus conſtat Cæſarem Auguſti non patruum, ſed avunculum majorem fuiſſe. 5 Hunc locum illuſtravit Petavius Tom. II. pag. 491. Doctr. Temp.

XXXV. Sub

XXXV. Sub quorum magiſtratuum, conſulum, dictatorum, & tribunorum militarium ductu, per quadringentos quadraginta & ſeptem annos, omnis Italia viribus armorum ſubacta eſt, ſimul & Alpes [1] Cottiæ, [2] Pœninæ, & Grajæ atque Romanæ, cum Alpinis populis, ipſis in rupibus duratis, in ditionem convenere. Africa ter [3] victa, primo [4] &" ſecundo & tertio bello Punico, inæſtimabili vulnere utrimque accepto, Romano imperio tandem [5] parta: Sicilia, Sardinia, Baleares, Creta, inſulæ obtentæ. Numidia victo Jugurtha in poteſtatem redacta. [6] Hiſpaniam, genus armorum ferox, noſtrorum, nec ſine Romano cruore, ſubjugavere arma. Celtiberi, Cantabri, Aſtures, Luſitani, Numantia, omniſque [7] Gallæcia, flexere cervicem. Gallia atque Britannia novem annorum Julii Cæſaris labor fuere; tributariæ demum factæ. Poſt hæc Illyria, Iſtria, Liburni, & Dalmatæ obſecundavere perdomiti. Proinde in Græciam tranſitus fuit. qua perdomita, Epirus, Theſſalia, & Achaja, paruere mandatis. Ter Macedonia cum regibus ſuis debellata, & in provinciæ formam demum redacta. [8] Thraces ſæviſſimos omnium; Propontidem, & Thracium [9] Boſphorum cum ipſo Byzantio, virtus Romana ſuperatos reddidit. Hinc ad Danubium Rhenumque [10] tuis auſpiciis", victorioſiſſime Principum, penetratum, & utriuſque fluminis utramque ripam tuæ induſtriæ ſubjugavere vires. Duæ Germaniæ, inferior ac ſuperior, tibi unico ceſſere. Norici, Pannonii, Suevi, Marcomanni, Daci, Mœſi, cæteræque nationes ad Arcton, ſuperati. Europa in extremis finium ſuorum per te undique exterrita, & armis concuſſa. In Aſiam jam ante perventum fuerat; & victo Antiocho potentiſſimo Syriæ rege, victo Mithridate, Syria, [11] Phœnix, Cteſiphon, Babylonia, Judæa, Palæſtina, Arabia, Cilicia, & omne Ponti regnum, cum ipſa minore Aſia, in qua Phrygia, Lydia, Bithynia, Paphlagonia,

1 *Gothiæ* MS. 2 Al. *Penninæ*. Ptolem. quoque Ποινὰς Ἄλπεις nominat, *h. e.* *Pœnas* ſeu *Punicas Alpes*; quia nimirum Pœnos per eas traduxit Annibal. Vid. Am. Marcel. l. xv. 3 *Superata* MS. 4 Deeſt MS. 5 Al. legunt ſine diſtinctione *parta Sicilia*. In MS. autem noſtro *parto* ſcribitur. 6 *Hiſpanias* MS. 7 *Gallina* MS. Alii legunt *Gallicia*. Rectius tamen Gallæcia. Καλλαικίαν Dio habet: Strabo & Ptolemæus Καλλαικούς. 8 *Thracos* MS. 9 Græci Βόσπορον, ſine aſpiratione. 10 In nonnullis edd. omittuntur. 11 *Phœnices* MS. *Phœnix* quidem alibi etiam legitur pro regione. A Græcis tamen non Φοῖνιξ, ſed Φοινίκη dicitur.

Iſauria,

Iſauria, & Cappadocia regiones continentur, mandatis obtemperavere. Ceſſit & utraque Armenia armis attrita. Meſopotamia inter Tigridem & [1] Euphratem, ſanguine Parthorum ac Perſarum crebro cruenta multiplici bello, demum Romano paruit. Diverſis temporibus cum Perſis [2] & Parthis aſſidue pugnatum; & utrimque cladibus acceptis, Romanus ſuperior fuit, & obſtantibus imperavit. Ad Arcton Colchi, Hiberi, Albani, Scythæ, [3] Aſſyrii, Caſpii, cum Amazonibus ſuis, ductu noſtrorum ducum ſubjugati ſunt. Ægyptiorum reges ultro in amicitia & fœdere ſteterunt. Cyrene ac tota Libya & [4] Mauritania, exſtincto Juba, obſequentes fuere. Indi ex ipſo extremo Oriente poſtremo ad te, glorioſiſſime Principum, in extremo Occidente tum bella gerentem, legationem miſere, ad obſequia ſe paratos profitentes, ut [5] nonnihil te imperante haud ſupereſſet indomitum. Æternum vale, tui ſæculi perenne ac immortale decus, Cæſar Auguſte.

1 *Eufratem* MS. 2 *Ac* MS. 3 Aſſyrii à Mela quoque inter Arctoos Aſiæ populos memorantur, ſed interiores, ſicut Amazones inter exteriores: Lib. I. c. 2. 4 *Mauritaniæ* MS. & ſic ed. Baſil. & Lugd. 5 Hic notanda quadruplicata negatio; idem vero eſt. ac, haud quidquam ſupereſſet indomitum: id eſt, omnia ſe tuo ſubmitterent imperio.

INDEX
IN
MESSALAM CORVINUM.

Acron. cap. 23
Æneas. 12
Æneas Sylvius. 19
Æquicoli pop. 29
Æſepus fl. 3
Africæ limites. 2
Alba condita. 17. Alba deleta. 25
Albani, pop. Aſ. ſeptemt. 35
Albanorum regum catal.
Albanus collis. 17 [19, &c.
Albula olim qui poſt Tiberis. 20
Alexander qui & Paris. 8
Alpini populi. 35
Amulius Sylvius. 22
Anchiſes moritur. 13
Antemnates victi. 23
Antenor. 9, 10. Antenoridæ. 11
Appiola, op. 27
Arctoi pop. 35
Aſcanius Iülus 7. Albam condit. 17
Aſiæ limites. 1. Aſiæ minoris regiones. 35
Aſſaracus Troi f. 4. ejus poſteritas. 7
Aſſuerus Trojanus. 9
Aventinus collis unde dictus. 21
Brentenſia fl. 10
Cameria op. Lat. 27
Capitolinum templum abſolvitur. 29
Capreæ palus. 23
Carcer à quo primum ſtructus. 26
Circus exſtruitur. 27
Ap. Claudius. 32
Cœlius mons urbi additus
Collatia op. Lat. 27 [25
Conſules. 30
Cruſtumerium op. 27
Cruſtumini. 23
Cyprius vicus 28
Dardanus. 3, &c.
Decemviri. 32
Dicionem domini tenere.
Dictator. 31 [12
Eneti, v. Heneti.
Erichthonius. 4
Eſquiliæ. 28
Etruſci primum debellati.
Evander. 16. 18
Euganei, pop. It. 10
Europæ limites. 2
In Exſulatum abire. 29
Fauſtulus paſtor. 22
Ficulnea op. Lat. 27
Gabii. 29
Germaniæ duæ. 35
Helenus vates. 12
Heneti. 10
Hercules Trojam capit. 35
Heſione Trojana. 6
Hoſtilius (Tullus) 25
Janiculus collis urbi additur. 26
Jaſonis expeditio. 5
Ilus Aſcan. qui & Iülus. 7
Indi Auguſto ſe ſubmittunt. 35
Indiges Jupiter. 26
Inſigne vexilli. 11
Italia omnis à Rom. ſubacta. 35
Julia gens. 35
C. Julius Cæſar Octavianus quæ geſſerit. 35
Iülus Aſcanius, Æneæ f. 7
Iülus dictus etiam Sylvius Aſcanii fr. 18
Jupiter. Jovis Capitolini ædes à quo inchoata. 27
Jovis Feretrii templum ampliatur. 26
Laomedon Rex Tr. 4
Latinus Fauni filius, Italiæ rex. 19. Latinus Sylvius Æneæ ex Lavinia f. rex Latii. *ibid.*
Latini priſci unde dicti. 19
Lavinium unde dictum. 13
Laurentes pop. It. 23
Laurentia, fœm. 22
Liburnorum regna. 10
Ancus Marcius. 26
Medullia op. Lat. 27
Mœſi ſubacti. 35
Neptuni equeſtris ludi. 23
Numa Pompilius. 24
Numicius fl. 16
Numitor, 22
Oſtia op. cond. 26
Pallas Evandri f. 16
Paris Helenæ raptor. 8
Patavium conditur. 10
Phœnix Syriæ regio. 35
Phrygia regio unde dicta. 3
Politorium op. 26
Pometia, op. Volſc. 29
Poſtumus cognomen Sylvii [17
Prædæ reus. 22
Priamus, rex Tr. 6
Provinciæ quæ à quibus Imper. Rom. adjectæ. 35
Pyrrhus, Achillis f. 12
Quercus paſtorib. ſacra. 23
Quiritium foſſa. 26
Remus occiditur. 23
Rhea Sylvia. 22
Roma unde dicta. 23. quando condita, & ubi. *ibid.* munitur à Tarqu. Pr. 27
Romulus Sylvius. 21. Romuli & Remi origo. 22 Romuli res geſtæ. 23
Sabini Rom. migrant. 23
Salaminæ duæ. 6
Salinæ Romanæ. 26
Septemtrionales pop. Europæ. 35. Aſiæ. 35
Sus Junoni mactatur. 14 Sus in vexillis Trojanis cur picta. *ibid.*
Suevi ſubacti. 35
Sylvius Æneæ f. ex Lavinia. 17. Sylvius Poſtumus Æneæ f. unde dictus 18. Sylvius Iülus. *ibid.*
Tarquinii, op. Etruriæ. 27
L. Tarquinius Priſcus. 27
L. Tarquinius Superbus. 29
T. Tatius. 23
Telamon rex Sal. 6
Teucer in Phrygiam migrat, ibique regnum ſtatuit. 3. Teucer alter, Telamonis fil. 6
Teucri, pop. Phr. 3
Tiberis, v. Tybris.
Tiberis oſtium. 13
Timavus fl. 10
Tityrus (ſeu Tyrrus) paſtor. 18
Tribuni pleb. & militares creati. 31, 33
Trigeminorum pugna. 25
Troja unde dict. 4, 11
Trous, ſeu Tros R. Phryg 4
Servius Tullius. 28
Turnus Rut. rex. 13
Tybris, Tibris vel Thymbris fl. qui & Tiberis. 12
Vellus aureum. 5
Volſcæ à quo primum debellati. 29

FINIS.

JULII OBSEQUENTIS
DE
PRODIGIIS
LIBELLUS.

JUDICIA
DE
JULIO OBSEQUENTE.

Ger. Jo. Voſſius de Hiſt. Lat.

JUlius Obſequens libro de Prodigiis inclaruit. Ex eo ſolum ſupereſt pars illa, quæ eſt à Conſulatu L. Scipionis & C. Lælii uſque ad P. Fabii & Q. Ælii Conſulatum; hoc eſt, annum urbis IↃCCXLIII. Ex argumento quod tractavit, gentilem fuiſſe ſuſpicor; vixiſſeque minimum ante Honorii tempora, quibus Paulus Oroſius vixit. Sebaſtianus tamen Corradus in Quæſtura ſua videtur in alia fuiſſe ſententia, quia utrumque nominans Oroſium præmittit. Primus vero hoc fragmentum, à Jocundo Veronenſi ſibi donatum, edidit Aldus an. CIↃ IↃVIII. atque iterum ſocer ejus Aſulanus, decennio poſt. Priorem partem, quæ deperiit, ex Livio, Dionyſio, Eutropio, Oroſio, atque aliis ſupplere eſt conatus Conradus Lycoſthenes: atque id in præfatione libelli ipſe profitetur. Etiam capitibus à ſe additis aſteriſcum præfixit, ut quæ Obſequentis, quæque aſſuta forent, melius poſſent cognoſci. Satis hæc certa ſunt ex editione Baſileenſi Jo. Oporini, cui eapſe in urbe Lycoſthenes præerat an. CIↃ IↃLII. Poſtea vero Jo. Tornæſius, typographus regius, Lugduni Obſequentis libellum, à Lycoſthene ita ſuppletum, edidit, cum præfatione quidem Lycoſthenis, verum (quæ res peſſimi eſt exempli) ſine aſteriſcis. Unde * nunc fieri videas, ut gravi errore, Lycoſthenes paſſim pro Obſequente legatur, atque etiam pro eo ab eruditis viris ad partes advocetur.

Demſterus in Indice ſcriptorum Commentario ad Roſinum præfixo.

Obſequens neceſſarius & diligens Scriptor.

Balthaſar Bonifacius in lib. de Scriptorib. Hiſtoriæ Rom. ubi de Frontino agit.

Julium quoque Obſequentem putamus ex Frontini imitatione prodigia, quæcunque ſparſim habebantur in unum collegiſſe, elocutione vere candida & defæcata, & cuivis antiquorum exæquanda. Librum ejus habemus mutilum; incipit enim anno ab urbe condita quingenteſimo quinto, deſinit P. Fabio & Q. Ælio Conſulibus. Quicquid tamen reliquiarum ex hoc auctore temporis injuria non delevit, carum doctis eſſe oportet; præſertim ſi nobis aliquando præbuerit legendas, quas fecit in hunc auctorem, obſervationes Vir de omni antiquitate optime meritus, ac inter polyhiſtoras & polygraphos jure numerandus, Laurentius Pignorius.

Olaus Borrichius in Cogitationibus de Variis ætatibus Linguæ Lat. p. 19.

His (*Minutio Felice, Spartiano, Lampridio* &c.) adhuc caſtigatior puriorque cenſetur Julius Obſequens, à Lycoſthenis additamentis liber.

* Voſſius aliam Editionem Tornæſii, quæ *Lugd.* prodiit anno 1589 ob oculos habuit; non autem eam quæ publicata anno 1553. In hac enim aſteriſci fere omnes debitis locis ſunt appoſiti.

JULII OBSEQUENTIS

[1] *Ab Anno Urbis Conditæ quingenteſimo quinto*

PRODIGIORUM LIBER.

I. *L. Scipione, L. Lælio, COSS.*

[2] JUNONIS Lucinæ templum fulmine ictum, ita ut faſtigium valvæque deformarentur. In [3] finitimis pleraque de cœlo [4] icta. Nurſiæ [5] ſereno nimbi orti, & homines duo exanimati. Tuſculi terra pluit. Mula Reate peperit. Supplicatio per decem pueros [6] patrimos matrimos, totidemque virgines habita.

II. *M. Meſſala, C. Livio, COSS.*

[7] Luce, inter horam tertiam & quartam, tenebræ ortæ. In Aventino lapidum pluviæ [8] novendiali expiatæ. In Hiſpania proſpere militatum. Sacrum novendiale factum, quod in Piceno lapidibus [9] pluit. igneſque cœleſtes multifariam orti, levi [10] afflatu complurium veſtimenta aduſſerunt. [11] Ædes Jovis in Capitolio fulmine icta. In Umbria ſemimas duodecim ferme annorum natus, aruſpicumque juſſu necatus. [12] Galli, qui Alpeis tranſierunt in Italiam ſine prœlio, ejecti.

III. *M. Claudio, Q. Fabio Labeone, COSS.*

In [13] area Vulcani per biduum, in area Concordiæ toti-

1 Hæc adjecta, non quod ab hoc anno initium commentationis ſuæ feciſſet Obſequens, ſed quod quæ præcedentibus facta notaverat, ea in codice, quem Aldus expreſſit, eſſent exeſa & amiſſa. 2 Vide Liv. lib. XXXVII. c. 3. 3 Livius ait *Puteolis*, quod forſan excidit. 4 *Tacta* mallet Scheff. maxime cum præcedat *ictum*, & *tacta* aliis locis uſurpet. 5 Scilicet *die*. Vide Plin. l.II. c.51. 6 Ita vocabantur qui parentem utrumque adhuc in vivis habebant. Vid. Voſſ. Etymolog. Alii perperam diſtinguunt, (commate interpoſito) *patrimos, matrimos.* 7 Vide Liv. lib. XXXVIII. c. 36. 8 Supple *ſacro.* Vide Liv. lib.I. cap. 31. 9 *Pluerit* malit Scheff. 10 Id eſt *tactu*. 11 *Ædes opis* habet Liv. lib. XXXIX. cap. 22. unde noſter ſua deſumpſit. 12 Alii contra mentem Livii ita diſtinguunt: *Galli, qui Alpeis tranſierunt in Italiam, ſine prœlio ejecti.* 13 In Scheferi edit. eſt *ara.* Hæc autem habes apud Liv. l. XXXIX. c. 48, 56. accidiſſe tamen innuit COSS. Cn. Bebio Tamphilo, & L. Æmilio Paulo.

dem

dem diebus [1] ſanguinem pluit. In Sicilia, inſula nova [2] maritima. Annibal in Bithynia veneno periit. Celtiberi [3] ſubacti.

IV. *L. Æmilio Paulo, Gn. Bebio* [4] *Tamphilo, COSS.*

[5] Procelloſa tempeſtate ſtrages in Urbe facta, ſigna ænea [6] in Capitolio dejecit. Signa in circo maximo cum columnis [7] evertit. Faſtigia templorum aliquot à culmine abrupta diſſipavit. Mulus tripes Reate natus. Ædes Apollinis Cajetæ fulmine [8] ictæ. [9] In area Vulcani & Concordiæ ſanguinem pluit. [10] Haſtæ Martis motæ. Lanuvii ſimulacrum Junonis Soſpitæ lacrymavit. Peſtilentiæ Libitina non [11] ſufficit. Ex [12] Sibyllinis ſupplicatum, cum [13] ſex menſibus non pluiſſet. Ligures prælio victi deletique.

V. *Q. Fulvio,* [14] *Cn. Manlio, COSS.*

Nimbis continuis in Capitolio [15] ſigna aliquot dejecta, fulmine Romæ & circa plurima decuſſa. In lectiſternio Jovis terræ-motu Deorum capita ſe converterunt. [16] Lana cum integumentis, quæ [17] Jovi erant appoſita, decidit. De menſa oleas mures [18] præroſerunt.

VI. *M. Junio,* [19] *Gn. Manlio, COSS.*

[20] Incendio circa forum cum plurima eſſent deuſta, ædes

1 *Sanguine* habet Liv. Scaliger autem Livium citans ad Num. Euſeb. MDCCCXVIII. *ſanguinem* legit. 2 Legend. *mari enata*, vel potius *mari edita*. Vide Liv. loc. cit. Euſeb. dicto num. Plin. II. c. 87. Oroſium IV. c.20. Pighii Annal Tom.II. p.314. 3 *Subjecti* Scheff. 4 *Pamphilo* Torn. Baſ. Scheff. Antv. 5 Vide Liv. l. XL. c. 2. 6 Locus mutilus videtur. Deeſt quippe inter hoc & ſubſequens, quod memoratur Livio, prodigium: *Signa ænea in Capitolio dejecit: forem ex æde Lunæ, quæ in Aventino eſt, raptam tulit, & in poſticis parietibus Cereris templi affixit: ſigna alia in circo maximo* &c. De ſignis vero Capitolii vide Ryckium. 7 Addit Livius, *quibus ſuperſtabant*, quod proinde apud noſtrum proculdubio excidit. 8 *Formiis* apud Liv. occurrit. Locum ſic reſtituendum vult Scheff. *Ædes Apollinis Formiis & Cajetæ fulmine ictæ.* Vide Gronovii Not. ad Liv. Sigonius autem ibidem laudans iſta Obſequentis verba, tali modo edit: *Ædes Apollinis Cajetæ de cœlo tacta*, pro eo, quod in noſtro eſt, *fulmine ictæ.* 9 Vide Liv. l. XL. c. 19. 10 *Martis* apud Liv. non compareт, quod ex noſtro forſan addend. 11 Scribend. *ſuffecit.* Hoc vult, tam frequentia fuiſſe funera, ut juſta ſolennia eis fieri non potuerint. 12 Puta, *libris.* 13 Vide Liv. l. XL. c. 29. 14 Legend. *L. Manlio.* Vide Pighii Annal. Tom. II. p. 337. 15 Alii ſic perperam diſtinguunt: *ſigna aliquot dejecta fulmine. Romæ & circa pl.* &c. Vide Liv. l. XL. c. 45. 16 Vide Liv. l. XL. c. 59. ubi etiam *læna* legitur. Scheff. *læna* mallit. Læna autem eſt veſtimentum, quo utebantur ituri ad cœnam è balneo: vide Ferrar. Part. II. Rei Veſtiar. c. 9. 17 Ex his Liv. corrigend. apud quem, *quæ Jovi oppoſita fuit.* 18 Liv. convenientius habet *prægustarunt.* 19 *Cn.* Ald. Tabulæ Capitolinæ legunt: *M. Junio & A. Manlio.* Vide Pighii Annal. Tom. II. p. 341. 20 Hæc prodigia, cum initio lib. XLI. apud Liv. periere.

Veneris

Veneris ſine ullo veſtigio cremata. Veſtæ penetralis ignis exſtinctus. Virgo juſſu M. Æmylii Pontificis maximi flagro cæſa, negavit ulterius [1] interitorum ſupplicationibus habitis. In Hiſpania & Hiſtria bella proſpere adminiſtrata.

VII. [2] *C. Claudio, L. Petellio, COSS.*

Cum immolaſſent victimas Conſules, jecur extabuit. Cornelius ex monte Albano rediens, membris captus ad aquas Cumanas [3] mortuus. [4] Petellius contra Ligures dimicans occiſus eſt.

VIII. *M. Lepido, Q. Mutio, COSS.*

Gravi peſtilentia hominum boumque cadavera, non ſufficiente Libitina, cum jacerent, [5] ulterius non apparuit. Celtiberi deleti.

IX. [6] *Q. Æmilio Peto, M. Julio, COSS.*

Romæ aliquot loca ſacra, profanaque [7] cœlo tacta. Anagniæ terra pluit. [8] Lavinii [9] fax ardens in cœlo viſa. Calatiæ in agro publico per triduum & duas nocteis ſanguis [10] manavit. Rex Illyrici Gentius & Macedoniæ Perſes devicti.

X. *M. Marcello, P. Sulpitio, COSS.*

In Campania multis locis terra pluit. In Præneſtino cruenti ceciderunt imbres. Vejenti lana ex arboribus nata. Terracinæ in æde Minervæ mulieres tres, quæ operatæ ſede-

1 Prava lectio. Emendat Scheff. *ulterius interiturum*, *Supplicationibus habitis, in Hiſpania*, &c. *Interire* autem hic, *exſtinctum iri*. Senſus, promiſit ſe daturum operam, ne unquam in poſterum exſtinguatur. *Interiturum* item legit Pigh. Annal. Tom. II. pag. 341. 2 Livio vocantur [lib. XLI. c. 14.] Cn. Cornelius & Q Petillius Quin & Conſulum nomina hic adpòſitorum multis aliis in locis cum Livianis non conveniunt. quod abunde arguit (ut innuit Scheff) Obſequentem male deſcriptum & à ſciolis interpolatum plurimum ad nos veniſſe: nam in textu ipſo *Cornelius* mox vocatur, qui in lemmate eſt *Claudius*. 3 Vid. Liv. l. XLI. c. 16. 4 Rectius Petillius, quod habet Livius, ut ſupra notavi. 5 *Vulturius* reponend. ex Livio l. XLI. c. 21. 6 Legend. *Q. Ælio Peto, & M. Junio*, cujus cognomen *Pennus*. Vide Pighii Annal. Tom. II. p. 383. Et Liv. lib XLIV. cap. 16. 7 Scheff. ſuſpicatur ſcripſiſſe noſtrum, *è cælo tacta*, præpoſitionem vero interceptam eſſe à littera proxime præcedente in vocabulo *que*. 8 *Lavini* Ald. *Lanuvii* proculdubio (ut obſervat peritiſſimus Jac. Perizonius in Hiſt. Animadv. p. 324.) legendum; tum quia Livius XLV. 16. unde omnia iſtius anni prodigia eadem ſerie deſcripſit Obſequens, ita edit; tum quia Obſequens etiam ſequenti capite idem prodigium Lanuvii accidiſſe ſcribit. 9 Livius ſimpliciter: *fax in cælo viſa erat*. 10 Scilicet *è terra*.

bant, fulmine exanimatæ. [1] Ad locum Libitinæ in ſtatua equeſtri ænea, ex ore & [2] pede aqua manavit diu. Galli Ligures deleti: [3] comitia cum ambitioſiſſime fierent, & ob hoc Senatus in Capitolio haberetur, milvus volans, [4] muſtelam, raptam de cella Jovis, in medio [5] conſeſſu patrum miſit. Sub idem tempus ædes Salutis de cœlo tacta. In colle Quirinali ſanguis terra manavit. Lanuvii fax in cœlo nocte conſpecta, fulmine pleraque [6] diſcuſſa. [7] Caſſini & ſol per aliquot horas noctis viſus. [8] Theani Sidicini puer cum quatuor manibus & totidem pedibus natus. Urbe [9] luſtrata, pax domi foriſque fuit.

XI. *Cn. Octavio, T. Manlio, COSS.*

Peſtilentia fameque ita laboratum, ut ex Sibyllinis populus circa compita ſacellaque [10] operaturus ſederit. In æde Penatium valvæ nocte ſua ſponte adapertæ, & lupi Exquiliis, & in colle Quirinali meridie apparuerunt, [11] exagitatique fuerunt. Urbe luſtrata, nihil triſte accidit.

XII. *T. Graccho, [12] M. Juventio, COSS.*

[13] Capuæ nocte ſol viſus. In agro Stellati fulgure vervecum de grege pars exanimata. Terracinæ pueri [14] trigemini nati. Formiis duo ſoles interdiu viſi, cœlum arſit. Concii homo ex ſpeculo [15] acie orta combuſtus. Gabiis lacte pluit.

1 Scheff. ſuſpicatur ſcribendum eſſe, *ad lucum Libitinæ*, ſeu potius *ad lucum Lubentinæ*. Lubentina inter Veneris erat cognomenta, quæ colebatur in luco, cujus mentionem facit Onuphrius in Regione urbis XIV. Tranſtiberina. Eadem & *Libentina* dicebatur. Vid. Gyrald. de Diis Synt. 13. 2 Cujus? num inſidentis equo, an ipſius equi? Scheff. equum potius intelligend. crediderit: ac fortaſſe apud noſtrum quondam fuiſſe, *ex ore & pede equi*; illud vero *equi* periiſſe, quia ſequebatur mox iiſdem pene litteris vox *aqua*. 3 Id eſt, cum magno ambitu in comitiis peterentur honores. 4 *Muſtellam* Ald. 5 Freinſhemius in ſupplemento Liviano habet *in medium conſeſſum* perperam. In nullis quippe Obſequentis editionibus ita legitur; quod tamen ipſe ex Obſequente deſumpſit. 6 Aliis locis habet *decuſſa*. 7 Plin. l. III. c. 5. *Caſinum* appellat: quod etiam Statius maluit. Varro vero noſtræ lectioni favet. Locum hunc illuſtravit Petavius Doctr. Temp. l. XII. c. 40. 8 Plinio ſine adſpiratione ſcribitur. Strabo vocat Τέανον Σιδικηνόν. 9 *Strata* Torn. Baſ. Antv. 10 Freinſhemius in ſupplement. Liv. *operatus* legit. Noſter enim ſupra: *mulieres tres, quæ operatæ ſedebant*. Nempe fuit hæc ſacrificantium conſuetudo apud veteres, ut durante ſacrificio ſtarent. Scheff. autem *operaturus* retinendum malit, intelligendumque conſeſſum ante ſacra exſpectantium ſacrificulos cum victimis rebuſque aliis neceſſariis. 11 Id eſt, ejecti per homines qui eos inſequebantur. 12 Pro *M. Juventio* legend. *M'. Juventio*. Vide Pighii Annal. Tom. II. p. 403. 13 Illuſtrat Petav. Doctr. Temp. l. XII. c. 40. 14 An etiam hoc prodigium? Scheff. putat mendum ſubeſſe, vel ſaltem aliquid deſiderari. 15 Scheff. legit *face orta*.

Fulmine

Fulmine pleraque decuſſa in Palatio. In templum Victoriæ cygnus inlapſus, per manus capientium effugit. Priverni puella ſine manu nata. In Cephalenia [1] turba in cœlo cantare viſa. Terra pluit. Procelloſa tempeſtate tecta diruta, ſtrageſque agrorum facta. Crebro fulminavit. Nocte ſpecies ſolis Piſauri adfulſit. [2] Cære porcus humanis manibus & pedibus natus: & pueri quadrupedes & quadrumanes nati. Ad forum [3] Eſii bovem flamma ex ipſius ore nata non læſit.

XIII. *P. Scipione Naſica*, [4] *Gn. Martio, COSS.*

Anagniæ cœlum nocte arſit, fulmine pleraque decuſſa. [5] Fruſinone [6] bos locutus. Reate mulus tripes natus. [7] Gn. Octavius legatus in Syria [8] per Lyſiam, tutorem Antiochi pueri, in gymnaſio occiſus.

XIV. *L. Lentulo*, [9] *C. Martio, COSS.*

Procelloſa tempeſtate in Capitolio ædes Jovis, & circa quaſſata. Pontis maximi tectum cum columnis in Tyberim dejectum. In circo [10] Flaminio porticus [11] inter ædem Junonis Reginæ & Fortunæ tacta, & circa ædificia pleraque diſſipata. [12] Taurus ad immolationem cum duceretur, ob hæc ipſa corruit. Dalmatæ [13] Scordis ſuperati.

1 Hoc non intelligit Scheff. quo modo enim (inquit) cantus ille potuit videri, maxime in cœlo? Legit itaque *conſtare viſa.* At fruſtra hæc vir doctiſſimus. Quid enim vulgarius, quam *viſus* iſtis in locutionibus ad omnes ſenſus referri? Id quod etiam Lexicographi ex Auguſtino & Donato docent. An Fufetius quoque videri olim poterat audiviſſe, quæ dicebat Tullo Romanorum Regi de cauſa belli apud Liv. I. 22? *Eam cauſam hujuſce belli audiſſe videor.* An etiam ab Ænea ſonitus videri poterat apud Virgil. Æn. II 731? *Cum creber ad aures Viſus adeſſe pedum ſonitus.* Immo in ipſo Obſequente c.XLIV. *Fremitus ab inferno ad cœlum ferri viſus*: cur non & hic rogat, quo modo id oculis ſuis videre homines potuerint? Hoc ergo in verbo integra omnino & incorrupta ſunt iſta capitis; ſed alio in vocabulo veretur Perizonius (Hiſt. animadv. p. 326.) ne vitium contraxerint. Quæ enim & cujuſmodi illa *turba* quæ in cœlo cantare viſa? Hominum an pecorum? (nam in prodigiis nihil poteſt videri nimis abſurdum.) pueror. an virorum, an fœminarum? Exprimi profecto aliquid hujus generis debuerat. Scripſiſſe proinde exiſtimat Perizonius Obſequentem *tuba*, quæ præcipua eſt inter ſigna militaria, quibus plerumque *cantus* tribuitur, & ad quorum cantum prœlia committi ſolebant. Liv. I. 1. *Priuſquam ſigna canerent.* Florus IV. 2. 66. *Ante imperium Ducis ſua ſponte ſigna cecinerunt.* De quo ipſo Auctor B. Afric. c.LXXXII. *Injuſſu Cæſaris* Tubicen *à militibus coactus* canere *cœpit.* 2 *Cere* Ald. 3 Æſii meminit Strabo lib.V. Scheff. ſcribendum malit *ad forum Eſquilini*, cujus mentio exſtat apud Appianum. 4 *Cn.* Ald. 5 *Fruſinona* Torn. 6 Vid. Boch. de Anim. l. II. c. 14. p. 198. 7 *Cn.* Ald. 8 Vide Appian. de Bellis Syriacis p. 117. 9 Ita Ald. Baſ. Antv. Arg. & Torn. In Scheff. autem eſt *Q. Martio.* 10 In aliis editionibus eſt *Flamminio*, perperam. 11 *In ædem* Baſ. 12 Scheff. ita emendandum vult: *Taurus, ad immolationem cum duceretur adhuc ipſe, corruit.* 13 Scheff. repoſuit *Scordiſci.*

XV. *L. Opimio, Q. Poſthumio, COSS.*

In provinciam proficiſcens Poſthumius conſul, cum immolaret, in plurimis victimis [1] caput in jocinere non invenit: [2] profectuſque, poſt diem ſeptimum æger Romam relatus, exſpiravit. [3] Conſæ arma in cœlo volare viſa, fulmine pleraque decuſſa. A Gallis & à Luſitanis Romani [4] per arma graviter vexati.

XVI. *M. Claud. Marcello, L. Valerio Flacco, COSS.*

Turbinis vi in [5] Campo columna ante ædem Jovis decuſſa, cum ſigno aurato. Cumque aruſpices reſpondiſſent, magiſtratuum & ſacerdotum interitum fore, omnes magiſtratus ſe protinus [6] abdicaverunt. Quod Ariciæ lapidibus pluerat; [7] ita ſupplicatio habita: quod Romæ multis locis ſpecies [8] togarum viſæ, adpropinquantium oculos eludebant. In Luſitania varie, in Gallia proſpere pugnatum.

XVII. *Spurio Poſthumio, L. Piſone, COSS.*

Vaſto incendio Romæ cum regia quoque ureretur, ſacrarium, & ex duabus altera laurus, ex mediis ignibus [9] inviolata eſt & erunt. Pſeudophilippus devictus.

XVIII. *P. Africano & [10] Lælio, COSS.*

Amiterni puer tribus pedibus, una manu natus. Romæ & circa fulmine pleraque icta. [11] Cære ſanguinis rivi [12] terra fluxerunt, & nocte cœlum ac terra ardere [13] viſum. Fruſinone aurum ſacrum mures adroſerunt. [14] Lavinii inter horam tertiam & quintam [15] diſcolores circuli ſolem cinxerunt,

1 Hoc ſummam & altiſſimam ejus fibram explicat Dalechampius ad Plin. l. XI. c. 37. Alii aliter. 2 Alii ſic diſtinguunt: *profectuſque poſt diem ſeptimum, æger Romam relatus, exſpiravit.* Minus commode. Senſus quippe, notante Scheff. non eſt is, quaſi ſeptem diebus poſt, quam ſacrificanti caput jocineris non repertum, fuerit profectus, ſed quod ſeptem diebus poſt profectionem, factus ſit æger, & relatus Romam. 3 *Conſentiæ* legit Scheff. 4 Pro *vexati armis.* 5 Pighius (Annal. Tom. II. p. 434.) *Capitolio* ſcribend. conjicit. 6 Suppl: *magiſtratu ſuo.* Scheff. noſtrum ſcripſiſſe putat: *omnes magiſtratu ſe protinus abdicaverunt.* 7 *Item* repoſuit Scheff. aliumque in locum conjecit: *Quod Ariciæ lapidibus pluerat, ſupplicatio habita; item, quod Romæ.* 8 *Togatorum* legit Freinſhemius in ſupplemento Liv. lib, XIII. c. 1. probante Scheff. 9 Non deſunt qui *inviolata exſtiterunt* legunt Schef. ſcribit: *inviolata eſt ſervata.* 10 Lege *Livio.* Vide Pighii Annal. Tom. II. p. 453 11 *Cere* Ald. 12 Pro *è terra.* 13 Cur non ſcripſit *viſa*? Forſan (inquit Scheff.) nomen *terra* ex ſuperioribus hic male repetitum; poſt addita & conjunctio. Potius tamen credit latere nomen loci, in quo viſum eſt id Prodigium, *Atellæ* forſan, aut *Volaterræ.* 14 *Lanuvii* Ald. Baſ. 15 *Duo diſcolores* Baſ. Arg.

rubente alter, alter candida linea. Stella arſit per dies triginta duos. [1] Et cum Carthago obſideretur, in captivos Romanorum per Haſdrubalem barbaro more ſævitum, mox Carthago per Æmilianum diruta.

XIX. *Appio Claudio,* [2] *P. Metello, COSS.*

Amiterni puer tribus pedibus natus. [3] Cauræ ſanguinis rivi è terra fluxerunt. Cum à Salaſſis illata clades eſſet Romanis, Decemviri pronunciaverunt, ſe inveniſſe in Sibyllinis, quoties bellum Gallis illaturi eſſent, ſacrificari in eorum finibus oportere.

XX. *L. Metello, Q. Fabio Maximo, COSS.*

Fames & peſtilentia cum eſſent, per Decemviros ſupplicatum. Lunæ [4] androgynus natus, præcepto aruſpicum in mare deportatus. Tanta fuit Lunenſibus peſtilentia, ut jacentibus [5] in publicum paſſim cadaveribus, qui funerarent, defuerint. In [6] Macedonia exercitus Romanus prælio vexatus [7] adverſus Viriatum dubie dimicavit.

XXI. [8] *Gn. Cæpione, C. Lælio, COSS.*

Præneſte & in Cephalenia ſigna de cœlo [9] cecidiſſe viſa. Mons Ætna ignibus abundavit, prodigium majoribus hoſtiis quadraginta expiatum. Annus pacatus fuit, Viriato victo.

XXII. *M. Æmilio, C. Hoſtilio Mancino, COSS.*

Cum [10] Lanuvii auſpicarentur, pulli è cavea in ſylvam Laurentinam evolarunt, neque inventi ſunt. Præneſte fax ardens in cœlo viſa. Sereno intonuit. Terracinæ M. Claudius prætor in nave [11] fulmine conflagravit. [12] Lacus Fucinus per millia paſſuum quinque quoquoverſum inundavit.

1 *Et* iſtud Scheffero ſuſpectum. 2 Emendand. *Q. Metello.* Vide Pighii Annal. Tom. II. pag. 470. 3 *Cora* legit Scheff. Rectius Perizonius [Animadv. Hiſt. p.324.] ex capite præcedente *Care.* 4 Vide Eutrop. l. IV. 5 Pro *in publico.* 6 *Macerdonia* Torn. 7 In Luſitania non Macedonia. quod ut fiat rectius ante vocem *adverſus* comma omiſimus. 8 *Cn.* Ald. 9 *Ceciniſſe* emendat Perizonius (Hiſt. Anim. p. 326.) Nam quæ ſigna de cœlo in terram ceciderint, aut quis unquam tale quid legit, quæve aut qualia iſta ſigna ſignificaverit Obſequens, intelligat? At ſi *ceciniſſe* legamus, nemo non videt, ſigna innui militaria, quorum præcipuum tuba. Vide Annot. ad cap. XII. 10 Briſſonius hæc verba laudans lib. I. Formular. p. m. 138. *Lavinii* legit; & ſic etiam Pighius; (Annal. Tom. II. p. 495.) quia nempe ſylva Laurentina Lavinatium erat. 11 Deeſt aliquid, ut vult Scheff Forſan *ictus* aut *percuſſus*, aut quid ſimile. 12 Vide Strab. l. V. p. m. 240.

In [1] Græcoſtaſi & comitio ſanguine fluxit. Exquiliis equuleus cum quinque pedibus natus. Fulmine pleraque decuſſa. [2] Hoſtilius Mancinus conſul,in portu Herculis cum conſcenderet navem, petens Numantiam, vox improviſo audita, *Mane Mancine.* Cumque egreſſus, poſtea navem Genuæ conſcendiſſet, anguis in navi inventus è manibus effugit: ipſe conſul devictus, mox Numantinis deditus.

XXIII. [3] *L. Furio, Attilio Sarrano, COSS.*

Rhegium pene totum incendio conſumptum, ſine ullo humanæ fraudis aut negligentiæ veſtigio. Puer ex ancilla quatuor pedibus, manibus, oculis, auribus, & duplici obſcœno natus. [4] Puteolis in aquis calidis rivi manarunt ſanguine. Fulmine pleraque dejecta, puer aruſpicum juſſu crematus, ciniſque ejus in mare dejectus. Ab [5] Achæis exercitus Romanus cæſus.

XXIV. *Servio Flacco, Q. Calpurnio, COSS.*

Mons Ætna majoribus ſolito arſit ignibus. Romæ puer ſolidus poſteriore naturæ parte genitus. Bononiæ fruges in arboribus natæ. Bubonis vox primum in Capitolio, dein circa urbem audita. [6] Quæ avis, præmio poſito, ab aucupe capta, combuſtaque, cinis ejus in Tyberim diſperſus. Bos locutus. [7] In Numantia res male geſtæ, exercitus Romanus oppreſſus.

XXV. *P. Africano, C. Fulvio, COSS.*

In Amiterno ſol noctu viſus, ejuſque lux aliquandiu fuit viſa. Bos locutus, & nutritus publice. Sanguine pluit. Anagniæ ſervo tunica arſit: & intermortuo igne, nullum [8] flammæ apparuit veſtigium. In Capitolio [9] nocte avis gemitus ſimileis [10] hominis dedit. In æde Junonis Reginæ ſcutum Liguſticum fulmine tactum. [11] Fugitivorum bellum in Si-

1 Vide Varronem l. IV. c. 11. 2 Vid. Epit. Liv. LV. LVI. 3 Lege potius P. *Furio.* Vid. Pigh. Annal. Tom. II. p. 499. 4 Paulo aliter Freinſhem, in ſupplem. Liv. l. XXI. hæc extulit: *Sanguis Puteolis inter rivos aquarum calidarum fluxit.* 5 Hoc ſolus ſcribit Obſequens. Sed forte vitium inhæret nomini proprio gentis, & pro *Achais* legendum *Vardais*, qui tunc Illyricum invadere cœperunt. Pighii Annal. Tom. II. p. 500. 6 Al. ſic perperam diſtinguitur: *Quæ avis, præmio poſito ab aucupe, capta* &c. Auceps quippe præmium non poſuit. 7 Vide Flor. lib. II. c. 18. & Epit. Liv. LVI. Ex quibus conſtat vel *ad Numantiam*, vel potius *in Numantiam* reponendum eſſe. 8 *Flamine* Baſ. 9 Scheff. ſcribend. vult *nocte noctua navis.* 10 *Hominibus* Baſ. 11 Vid. Epit. Liv. LVI. Diodor. Sic. in Excerpt. Peireſc. p. 363.

cilia exortum. Conjuratione ſervorum Italia oppreſſa. Tiberius Gracchus legibus ferendis occiſus. Proditum eſt [1] memoriæ, Tiberium Gracchum, quo die periit, triſtia neglexiſſe [2] omina, cum domi & in Capitolio ſacrificanti dira portenderentur, domoque exiens, ſiniſtro ad limen offenſo pede, decuſſerit pollicem: & corvi fragmentum tegulæ ante pedes ejus [3] projecerunt ex ſtillicidio. In [4] lacu Romano lacte rivi manarunt. Lunæ terra quatuor jugerum ſpatio in profundum abiit, & mox de caverna lacum reddidit. Ardeæ terra pluit. Minturnis lupus vigilem laniavit, & inter tumultum effugit. Romæ bubo & alia avis ignota viſa. In æde Junonis Reginæ clauſis per biduum valvis, infantis vox audita. Scuta novo ſanguine maculata. Puella quadrupes nata. In agro Ferentino Androgynus natus, & in flumen dejectus. [5] Virgines ter novenæ canentes, urbem luſtraverunt. [6] In Italia multa millia ſervorum, quæ conjuraverant, ægre comprehenſa, & ſupplicio conſumpta. [7] In Sicilia fugitivi Romanos exercitus necaverunt. Numantia diruta.

XXVI. [8] *Appio Claudio, M. Perpenna, COSS.*

Reate mulus cum quinque pedibus natus. Romæ in agro [9] Cortaſi lacte pluit. Lupus & canis Hoſtiæ pugnantes, fulmine exanimati. Grex ovium in [10] Apulia, Prætor populi Romani uno ictu [11] fulmine exanimatus. Terracinæ ſereno navis velum fulmine [12] tactum, in aquas dejectum, [13] & impenſas omneis, quæ ibi erant, ignis abſumpſit. [14] Publius Craſſus adverſus Ariſtonicum dimicans, occiſus. Apollinis ſimulacrum lacrymavit per [15] quatriduum. Vates [16] porten-

1 *Memoria* Ald. Baſ. Arg. Antv. 2 *Omnia* Baſ. 3 Vid. Val. Max. l. I. c. 4. ex 2. Scheff. autem mallet *projecerint*. 4 Scheff. putat eund. eſſe qui Sexto Rufo in Regione urbis Iª. eſt *lacus publicus*. 5 Vid. Liv. l. XXVII. c. 37. 6 De hoc & ſequente bello conſule Florum. 7 Vide Liv. Epit. LVIII. 8 Legend. *C. Claudio, M. Perperna*. Vid. Pigh. An. T. III. p. 18. 9 Nomen corruptum proculdubio. 10 *Appuleja* Antv. 11 *Fulminis* mallet Scheff. 12 *Exanimatum* Ald. Baſ. Arg. Antv. At Scheff. non eſt dubium, quin *fulmine exanimatum* ſit intruſum ex ſuperioribus, & iccirco neque hoc, neque illud locum hic inveniat, ſed utrumque delendum ſcribendumque, *navis velum in aquas dejectum*. Retinet tamen Pighius, & *inflammatum* emendat. Annal. Tom. III. p. 18. 13 Scheff. *& res impoſitas omnes*. Felicius tamen Pighius (Annal. Tom. III. p. 18.) pro *&* *imp.* &c. legendum putat, *& in ea piſceis omnes, quæ inibi erant*. 14 Vide Epit. Liv. l. LIX. Strab. l. XIV. p. 646. Vellej. l. II. c. 4. &c. 15 Sic item Auguſtin. de Civ. Dei l. III. c. 11. qui totam habet Hiſtoriam; Liv. autem l. XLIII. per quatriduum & tres noctes lacrymaſſe ſcribit. 16 Scheff. mallet *prodiderunt*.

derunt,

derunt, Græciæ fore [1] exitium, unde deductum eſſet. Sacrificatum tum à Romanis, donaque in templo poſita. Phrygia recepta. [2] Aſia Attali teſtamento legata Romanis. Antiocho regi Syriæ, ingenti exercitu dimicanti, [3] hirundines in tabernaculo nidum fecerunt: quo prodigio neglecto, prælium commiſit, & à Parthis occiſus eſt. M. Fulvii Flacci triumviri [4] diſſenſione in legibus ferendis, angues duo nigri in cella Minervæ [5] elapſi, civilem cædem portenderunt.

XXVII. *M. Æmilio*, [6] *Lucio Aurelio, COSS.*

Nocturna tempeſtate in Capitolio aliquot templa concuſſa ſunt. Romæ & circa fulmine pleraque dejecta ſunt. [7] Ætna mons terræ-motu ignes ſuper verticem late diffudit, & ad inſulam [8] Liparas mare efferbuit, & quibuſdam aduſtis navibus vapore pleroſque [9] navaleis exanimavit: piſcium vim magnam exanimem diſperſit, quos Liparenſes avidius epulis appetentes, contaminatione ventris conſumpti, ita ut nova peſtilentia [10] vaſtarentur inſulæ. Quod prodigium aruſpicum reſponſo, ſeditionem, quæ [11] poſt tempora patuit, portendit.

XXVIII. *P. Plautio, M. Fulvio, COSS.*

In arboribus fruges natæ ſunt. Oleo & lacte in Vejente pluit. Bubo in Capitolio viſus. Arpis lapideus [12] imber triduo apparuit. Locuſtarum [13] ingentia agmina in Africa, quæ à vento in mare dejectæ, fluctibuſque ejectæ, odore intole-

1 Scheff. *exitium* opinatur compendium eſſe *exitioſum*, ſicque emendandum. 2 Obſequentem ſecutus eſt Hieronymus. Alii, P. Mucio Scævola, L. Calpurnio Piſone Frugi COSS. Aſiam legatam aſſerunt. Vide Scal. ad Euſeb. Chron. num. MDCCCLXXXVI. 3 Vid. Ælian. Hiſt. Animal. l. X. c. 34. & Plutarch. in Anton. p. 944. 4 Vid. Vellej. l. II. c. 6. Epit. Liv. l. LIX. Florum in ſeditione Grac. &c. 5 *Allapſi* Ald. Torn. Baſ. Antv. Notand. porro quod in Editione Tornæſiana caput quoddam Lycoſthenis inter hoc & 27. interpoſitum ſit, abſque aſteriſci nota, quæ perperam iſti (quod in noſtra ed. eſt 26.) adjecta eſt. Hinc error Pighio (Tom. II. p. 27.) qui dictum Lycoſthenis caput quaſi Obſequentis revera eſſet laudavit. 6 *Lucilio* Baſ. 7 Euſeb. num. MDCCCXCI. *Juxta Æoli inſulas igne ex flatu ſuſcitato, apparuit inſula, qua nunc* HIERA *vocatur.* Hoc falſum, ut notat Scaliger. 8 *Liparam* mallet Scheff. Sic enim vocat Pomp. Mel. II. c. 7. Plin. III. c. 9. Strab. VI. &c. 9 Puta *ſocios.* 10 *Vaſtaretur inſula* malit Scheff. ut de Liparenſibus ſolis intelligatur. 11 Scheff. legit *poſt tempus apparuit.* Vitium ex eo, quoniam antique *tempos* pro *tempus* fuit ſcriptum, mox verba duo juncta in unum *tempoſaparuit*, quod deinde iterum diviſerunt in *tempora patuit.* 12 *Fiber* Baſ. Antv. 13 *Ingenti agmine* Ald. Baſ. Ant. at Scheff. deeſſe aliquid conjicit: quia ſequens *peſtilentiam fecerunt* non ad *agmina*, ſed ad *dejecta* refertur. Hiſtoria memoratur & in epit. L. l. LX.

rabili Cyrenis [1] mortifero vapore [2] gravem peſtilentiam fecerunt pecori; hominumque DCCC. millia conſumpta tabe proditum eſt. [3] Fregellæ, quæ adverſus Romanos conjuraverunt, dirutæ. Ligures [4] Sallyes trucidati.

XXIX. *C. Caſſio Longino,* [5] *C. Sextilio, COSS.*

In Græcoſtaſi lacte pluit. Fulmine [6] Crotonæ grex ovium cum cane & tribus paſtoribus exanimatus. Saturæ vitulus biceps natus. Tumultus in urbe fuit, Graccho leges [7] ferente.

XXX. *Gn. Domitio,* [8] *C. Fannio, COSS.*

In foro [9] Veſſano androgynus natus, in mare delatus eſt. In Gallia [10] tres ſoles, & tres lunæ viſæ. Vitulus biceps natus. Bubo in Capitolio viſus, & [11] ex incendio catena conſumpta. [12] Sallyes & Allobroges devicti.

XXXI. *L. Opimio, Q. Fabio Maximo, COSS.*

[13] Grex luporum limites, qui in agrorum diviſione per [14] C. Gracchum depoſiti erant, diſſipavit. Ipſe Gracchus in Aventino occiſus.

XXXII. *L. Aurelio, & L. Cæcilio, COSS.*

Androgynus in agro Romano annorum octo inventus, & in mare deportatus. Virgines ter novenæ in Urbe cantarunt.

XXXIII. *M. Catone, Q. Martio, COSS.*

[15] Catone conſule immolante exta tabuerunt. Caput [16] jocineris inventum non eſt. Lacte pluit. Terra cum mugitu tremuit. Examen apium in foro conſedit. Sacrificium ex [17] Sibyllinis.

1 Hoc *mortifero vapore* gloſſam eſſe putat Scheff. ſaltem cum ſuperioribus per conjunctionem & conjungi debere. 2 Scheff. ſcribit diſtinguitque *gravem peſtilentiam fecerunt. Pecoris hominumque* &c. 3 Vid. Liv. Epit. l. LX. Vellej. l.II. 4 In Epitom. Liv. nominantur *Ligures Salvii.* Strabo vocat (l. IV.) *Salyes.* 5 Legend. *Sextio.* Vide Pighii Annal. Tom. III. p. 43. 6 *Crotone* Ald. Baſ. Antv. 7 *Fabricante* forte melius. Obſequens tamen perperam hæc verba addit. Non enim leges hoc anno (U. C. nimirum DCXXIX.) nondum tribunus plebis tulit C. Gracchus, ſed anno ſequenti. Vid. Pighii Annal. T. III. p. 43. 8 *G. Fannio* Baſ. Antv. 9 *Sueſſano* legend. putat Ortelius [in Theſ. Geogr.] ex Livii XXVII. 10 Vide Plin. l.II. c. 32. 11 *Ex incendio conſumpta* mira locutio. Melius *conſumpta ab incendio.* Nec quæ iſta fuerit catena ſane intelligitur. Adeo ut Scheff. ſuſpicetur locum eſſe mutilum. 12 Vide Liv. Epit. LXI. 13 Memorat Plutarch. in Gracchis. 14 *G.* Baſ. Antv. 15 Vide Epit. Liv. LXIII. 16 Sic in Ald. Baſ. Arg. & Antv. In Torn. autem & Scheff. male *jocinoris.* Vide Voſſ. in Grammaticis & Etymolog. 17 Al. *Sibylinis.* Scheff. videtur aliquid deeſſe, puta *decretum, oblatum*; aut quid ſimile: niſi forſan locus ſit corruptus, & pro *ſacrificium* ſcribendum *ſacrificatum.*

XXXIV. [1] *L. Cæcilio, L. Aurelio, COSS.*

Fulmine Romæ & circa pleraque tacta. Præneſte lacte pluit. Haſtæ Martis in regia motæ. Priverni terra ſeptem jugerum ſpatio [2] in caverna deſedit. Saturniæ Androgynus annorum decem inventus, & mari demerſus. Virgines viginti ſeptem urbem carmine luſtraverunt. Reliquum anni in pace fuit.

XXXV. [3] *M. Acilio, C. Porcio, COSS.*

Pompejus [4] Elvius eques Romanus, à ludis Romanis cum [5] in Apulia reverteretur, in agro Stellati filia ejus virgo, equo inſidens, fulmine icta exanimataque, veſtimento deducto, [6] in inguinibus exſerta lingua: per inferiores locos ut ignis ad os emicuerit. Reſponſum, infamiam virginibus & equeſtri ordini portendi, quia equi ornamenta diſperſa

1 Ita in Ald. Baſ. & Antv. in Torn. vero & Scheff. *C. Cæcilio.* 2 *In cavernam* malit Scheff. 3 Lege M'. *Acilio.* Vide Pighii Annal. Tom. III. p. 104. 4 Ita in Ald. Baſ. Antv. & Arg. In Torn. & Scheff. *Elnius.* male, quod & ipſe Scheff. notavit. *Helvius* autem rectius ſcriberetur; ut in Oroſio (l. V. c. 15.) legitur, qui *Lucium* præterea appellat: quia vero ex verbis Oroſii (qui prodigium hoc narrat) quædam in Obſequente male ſcripta, quædam omiſſa deſiderari videtur, ea proinde hic adponam, adjunctis etiam quæ habet Plutarch. hac de re in Quæſt. Rom. p. 284. *Iiſdem diebus* (inquit Oroſ.) *obſcœnum prodigium ac triſte viſum eſt. L. Helvius eques Romanus cum uxore & filia, Roma in Apuliam rediens, tempeſtate correptus, cum filiam conſternatam videret, ut citius propioribus tectis ſuccederent, relictis vehiculis, arreptiſque equis filiam virginem, equo inſidentem, in medium agmen accepit. Puella continuo ictu fulminis exanimata eſt. Sed omnibus ſine ſciſſura aliqua veſtimentis ademptis, ac pectoris pedumque vinculis diſſolutis, monilibus etiam annuliſque diſcuſſis, ipſo quoque corpore illæſo, niſi quod obſcœnum in modum nuda, & lingua paululum exſerta jacuit, equus quoque ipſe quo utebatur, ſtraturis, frenis & cingulis diſſolutis paſſim ac diſperſis, exanimis procul jacuit. Parvo poſt hoc interceſſu temporis L. Veturius eques Romanus Æmiliam virginem Veſtalem furtivo ſtupro polluit. Duas præterea virgines Veſtales eadem Æmilia ad participationem inceſti ſollicitatas, contubernalibus ſui corruptoris expoſuit ac tradidit: Indicio per ſervum facto, ſupplicium de omnibus ſumptum eſt.* Cæterum in quibuſd. edd. Oroſii mendoſe *L. Ælius* legitur, eademque injuria facta *Helvio* apud Liv. lib. XXXII. quam tamen Sigonius vir acerrimus in hujuſmodi monſtris conficiendis vindicavit. In Plutarcho virgo Ἐλβία nominatur, quod *Helvium* viri nomen eſſe ſatis evincit. Λέγεται Ἐλβία (ut narrat Plut.) τινὰ παρθένον ὀχουμένην ἐφ' ἵππου βληθῆναι κεραυνῷ, καὶ γυμνὸν μὲν εὑρεθῆναι κείμενον τὸν ἵππον, γυμνὴν δὲ αὐτὴν ὡς ἐπίτηδες ἀνηγμένου τοῦ χιτῶνος ἀπὸ τῶν ἀπορρήτων, ὑποδημάτων δὲ καὶ δακτυλίων καὶ κεκρυφάλου διερριμμένων χωρὶς ἄλλων ἀλλαχόθι, τοῦ δὲ στόματος ἔξω προβεβληκότος τὴν γλῶσσαν. ἀποφηναμένων δὲ τῶν μάντεων, δεινὴν μὲν αἰσχύνην ταῖς ἱεραῖς παρθένοις εἶναι καὶ γενήσεσθαι περιβόητον, ἅψεσθαι δέ τινα καὶ ἱππέων ὕβριν, ἐμήνυσε βαρβάρου τινὸς ἱππικοῦ θεράπων τρεῖς παρθένους τῶν Ἑστιάδων, Αἰμυλίαν καὶ Λικινίαν καὶ Μαρτίαν ὑπὸ τὸ αὐτὸ διεφθαρμένας, καὶ συνούσας πολὺν χρόνον ἀνδράσιν, ὧν εἷς ἦν Βουτέτιος βάρβαρος τοῦ μηνυτοῦ δεσπότης. ἐκεῖναι μὲν οὖν ἐκολάσθησαν ἐξελεγχθεῖσαι. Vid. item Epit. Liv. l. LXIII. & Dion. in Excerptis Peireſcianis p. 627. meminit & Aſconius in Ciceronis Milonianam. 5 *In Apuliam* legit Scheff. 6 Ita diſtinguit Scheff. vulgo enim: *in inguinibus exſerta lingua per inferiores locos, ut ignis ad os emicuerit.* pro *ad os* vero legit *ab ore.*

erant.

erant. Tres uno tempore virgines Veſtales nobiliſſimæ, cum aliquot equitibus Romanis, inceſti pœnas ſubierunt. Ædes Veneri Verticordiæ facta.

XXXVI. *C. Cæcilio*, [1] *Gneo Papirio*, *COSS.*

Albanus mons nocte ardere viſus. [2] Ædicula & ſignum de cœlo tacta. [3] Ara Salutis interrupta. Terra in Lucanis & [4] Privernati late hiavit. In Gallia cœlum ardere viſum. [5] Cimbri Theutonique, Alpes tranſgreſſi, fœdam ſtragem Romanorum ſociorumque fecerunt.

XXXVII. *P. Scipione*, *L. Calpurnio*, *COSS.*

Maxima pars urbis exuſta, cum æde Matris magnæ. Lacte per triduum pluit, hoſtiiſque expiatum majoribus. Jugurthinum bellum exortum.

XXXVIII. *Sergio Galba*, *M. Scauro*, *COSS.*

[6] Avis incendiaria & bubo in [7] urbe viſæ. In [8] Laotomiis homo ab homine adeſus. Ex Sibyllinis in inſula Cimolia ſacrificatum per triginta [9] ingenuos patrimos [10] & [11] matrimos, totidemque virgines. Multa millia hominum, intumeſcente Pado, & ſtagno Arretino obruta. Bis lacte pluit. Nurſiæ gemini ex muliere ingenua nati: puella integris omnibus membris: puer à parte priore, alvo [11] aperto, ita ut nudum inteſtinum conſpiceretur, [12] idem poſteriore

1 *Cneo* Ald. Baſ. Antv. 2 Nomen ædiculæ & ſigni deeſſe videtur Scheffero. 3 Non multum diſſimilem hiſtoriam vide in Sacris III. Reg. c. 13. 4 Scheff. ſcribit *Privernatibus*, vitiumque exiſtimat ex eo ortum eſſe, quod primo compendioſe ſcriptum fuerit *Privernatib*. deinde *b* omiſſum, propter ſimilitudinem litteræ, quæ ſequebatur. Perizonius autem (Hiſt. Animadv. p. 325.) neutiquam fert iſtam Schefferi emendationem. *Privernati* enim nemo acciperet pro vero ipſius urbis nomine. *Agro* quippe intelligitur. Et ſic paſſim loquitur Obſequens. cap. X. *in Praneſtino cruenti ceciderunt imbres. Vejenti lana ex arboribus nata.* cap. XXVIII. *Oleo & lacte in Vejente pluit.* Quod in his intelligitur, exprimitur cap. XXV. *In agro Ferentino Androgynus natus.* cap. XXXIX. *In agro Trebulano mulier fulmine icta.* Deinde non æque commode dici poteſt *in Privernatibus*, atque *in Lucanis*, quum Lucani ſint populi vel civitas multorum oppidorum agrorumque, & Privernates unius oppidi populus. 5 Vide Flor. l. III. c. 1. Epit. Liv. LXV. ubi L. Junius Silanus conſul nominatur ſub quo accidit ea clades. 6 Vide Plin. l. X. c. 13. qui tamen alios nominat conſules ſub quibus avis ſe præbuerit conſpiciendam. 7 *Urbem* Ald. Arg. probatque Barth. Adv. c. 14. l. XXV. 8 In pleriſque auctoribus *Latomiis* ſive *Latumiis*. In Liv. l. XXXVII. c. 3. & l. XXVI. c. 27. *Lautumiis*: quo modo noſtrum etiam ſcripſiſſe vix dubito. 9 Vide Barth. Adv. l. XLVI c. 20. Scheff. autem legend. vult. *ingenuos pueros patrimos.* 10 Deeſt Antv. 11 Scribend. *aperta.* 12 *Inde* melius forte. Vide Pighii Ann. Tom. III. p. 130.

natura ſolidus natus, qui voce miſſa exſpiravit. Contra Jugurtham proſpere dimicatum.

XXXIX. *Q. Servilio Cæpione, Attilio Sarrano, COSS.*

Amiterni cum ex ancilla puer naſceretur, *Ave* [1] dixit. In agro Peruſino, & Romæ locis aliquot, lacte pluit. Inter multa fulmine icta, Atellis digiti hominis quatuor tanquam ferro præciſi. Argentum ſignatum afflatu fulminis diffluxit. In agro Trebulano mulier nupta civi Romano, fulmine icta, nec exanimata. Fremitus cœleſtis auditus, & pila cœlo cadere viſa. Sanguine pluit. Romæ interdiu fax [2] ſublime volans conſpecta. In æde [3] Larum flamma à faſtigio ad ſummum columen penetravit innoxia. Per [4] Cæpionem Conſulem ſenatorum & equitum judicia communicata, cætera in pace fuerunt.

XL. *P. Attilio, & Corn. Manilio, COSS.*

[5] Trebulæ Mutuſcæ ante quam ludi committerentur, canente tibicine, angues nigri aram circumdederunt: deſinente [6] cantare", delapſi. Poſtero die exorti, à populo lapidibus enecati. Foribus templi adapertis, ſimulacrum Martis ligneum [7] capite ſtans inventum. [8] A Luſitanis exercitus Romanus cæſus.

XLI. *C. Mario, C. Flacco, COSS.*

[9] Bubo extra urbem viſus. bos locuta. Trebulæ Mutuſcæ [10] ſimulacrum in templo, quod capite adoperto fuit,

1 Immediate poſt *dixit*, in edit. Ald. Baſ. Antv. & Arg. novi ſcribuntur conſules, *P. Sarranus* & *C. Attilius*. quaſi caput iſtud in duo diſtingui deberet. Argumento ſaltem eſſe poteſt, vocabula conſulum valde oſcitanter eſſe in noſtro conſignata. 2 Deeſt præpoſitio *in*. 3 Cicero etiam meminit lib III. de Nat. Deorum, cujus tamen quidam codices habent *Larium*. Sed *Larum* eſt in melioribus, ut apud noſtrum: nec aliter habetur in Inſcriptt. vett. Vide Tomaſin. de Donar. c. VIII. p. 794. Tom. XII. Theſauri Græv. ubi: VICO LARUM RURALIUM. Et in eod. capite p. 795.

HYMNUS. CÆSARIS. AUG.
VOLUSIANUS.
HERMAPHILI HYMNI. LIB. F.
DECURO. LARUM. VOLUSIANORUM SCANTIÆ. PRISCÆ. CONIUGI CARISSIMÆ. ET. SIBI.

Vide item Golii Grammat. per Berneggerum emendatam editamque Argent. An. MDCLVIII. p. 75. 4 Integre *Q. Servilium Cæpionem.* 5 In vulg. edd. cum commate diſtinguitur inter *Trebulæ* & *Mutuſcæ*. perperam, ut monuit Scheff. nam hoc cognomentum *Trebulæ* (ſive ut nonnullis vocatur *Trebiæ*) uſurpari ſolitum ad differentiam alterius, quæ *Balinii* appellabatur. 6 Deeſt Torn. Scheff. 7 Pro *in capite*, niſi quis malit præpoſitionem abſumptam eſſe per præcedentem litteram *m*, totidem lineolis conſtantem. 8 Locum iſtum invenies illuſtratum à Petavio Doctr. Temp. l. I. c. 40. 9 Caput iſtud itidem illuſtravit Petav. loc. cit. 10 *Martis* adjiciend. cenſet Scheff.

[1] opertum

[1] opertum inventum. Nuceriæ ulmus vento everſa, ſua ſponte erecta in radicem, [2] coaluit. In Lucanis lacte, Lunæ ſanguine pluit. [3] Arimini canis locutus: arma cœleſtia, [4] tempore utroque ab ortu & occaſu viſa pugnare, & ab occaſu vinci. Aruſpicum reſponſo, populus ſtipem Cereri & Proſerpinæ tulit. Virgines viginti ſeptem dona canentes tulerunt. Luna interdiu cum ſtella, ab hora tertia uſque ad horam ſeptimam, apparuit. A fugitivis & deſertoribus in [5] Thurinis regiones vaſtatæ. [6] Cimbri Alpes tranſgreſſi, per Hiſpaniam vaſtatam, junxerunt ſe Theutonis. [7] Lupus urbem intravit. Fulminis ictu vultures [8] ſuper turrem exanimati. Hora diei tertia, ſolis defectus lucem obſcuravit. Examen [9] apium ante ædem Salutis conſedit. In Comitio lacte pluit. In Piceno tres ſoles viſi. In agro Vulſinienſi flamma è terra orta, cœlumque viſa contingere. In Lucanis duo agni equinis pedibus nati, alter ſiminino capite. In Tarquinienſi lactis rivi [10] terra ſcaturienti exorta. Aruſpicum reſponſo ſigna oleaginea duo armata ſtatuta, ſupplicatumque. [11] In Macedonia Thraces ſubacti.

XLII. C. *Mario*, Q. *Luctatio*, COSS.

Novendiale ſacrum fuit, quod in Thuſcis lapidibus plu-

1 *Apertum* ſeu *aperto* ſcribend. vult Scheff. optime, ſi Martis ſimulacrum hic intelligend. cujus caput caſſide tectum fuit criſta ſuperbiente, ut conſtat ex nummis veteribus quos exhibuit Du Choul in Tract. de Religione veterum Romanorum p. 184. Latin. edit. ut etiam ex libello Alberici de Imaginibus Deorum, hoc modo deſcribentis Martem: *Galeam habebat in capite, & flagellum in manu portans.* 2 *Convaluit* Ald. Baſ. Antv. Arg. *coaluit* autem præfert Scheff. quia nempe ſermo hic non de languente ſed evulſa arbore. 3 *Ameria* correxit Pighius (Tom. III. p. 156.) ex Plinio hoc prodigium itidem narrante. 4 Id eſt, matutino & veſpertino, ut interpretatur Scheff. 5 Vide Flor. l. III. cap. 20. 6 Memorat & Epitome Liv. LXVII. ubi tamen hoc modo legitur: *Reverſique in Galliam bellicoſis ſe Teutonis conjunxerunt.* At viri doctiſſimi non ſine cauſa ſuſpectum habent illud *bellicoſis.* Quod vero putant, *Ambronibus* pro eo legendum, id vel ex Auctore noſtro intelligitur eſſe haud conveniens. Alii habent *imbellicoſi*, vel *imbellicoſis*, unde ſuſpicatur Scheff. lectionem veram fuiſſe, *verſique in Galliam, belli cauſa ſe Teutonis conjunxerunt.* Syllaba *im* vel *in*, quæ præcedit vocem *belli*, facta eſt ex præcedenti littera *m*. Litteræ vero *au* ſæpe permutantur cum *o*: ſic habemus *coda* pro *cauda*, *copo* pro *caupo*, & id genus plurima. Sic ex *belli coſa*, quo modo antique ſcriptum fuit, pro *belli cauſa*, factum ſecundum *bellicoſa*, & per emendationem *bellicoſis* ut *Teutonis* reſponderet. 7 Vide Bochart. de Animal. l. III. c. 20. p. 826. 8 Scheff. nomen turris cui inſederunt deeſſe putat, niſi forſan locus ſit corruptus, ſcribendumque *ſuper curiam*. 9 Ita Ald. Baſ. Antv. & Arg. & ſic infra. al. *apum*, quo modo etiam Varro. Vide Voſſ. de Analog. II c. 14 10 Scheff. reponendum cenſet, *terra ſcaturiente exorti.* 11 Vide Flor. III. c. 4. IV. c. 12. Euſebii Chronicon numero MDCCCCXVIII. & Scaligeri notas.

erat. Urbs aruſpicum juſſu luſtrata. Hoſtiarum cinis per Decemviros in mare diſperſus: & per dies novem circa omnia templa per magiſtratus & municipia pompa ducta [1] ſupplicantum. Haſtæ Martis in regia ſua ſponte motæ. Sanguine circa amnem Anienem pluit. Examen apium in foro boario, in ſacello conſedit. In Gallia, in caſtris lux nocte fulſit. Puer ingenuus Ariciæ [2] flamma comprehenſus nec ambuſtus. Ædes Jovis [3] cluſa fulmine icta, cujus expiationem, quia [4] prius monſtraverat Æmilius Potenſis [5] aruſpex, præmium tulit, cæteris celantibus, quod ipſis liberiſque exitium portenderetur. Piratæ in [6] Sicilia à Romanis deleti. [7] Theutoni à Mario trucidati. [8] Ancilia [9] cum crepitu ſua ſponte mota, ſervuſque Servilii Cæpionis [10] matris Idææ ſe præcidit, & trans mare [11] exportatus, ne unquam [12] Romæ reverteretur. Urbs luſtrata, capra cornibus ardentibus per urbem ducta, porta [13] Nevia emiſſa, relictaque. In Aventino luto pluit. Luſitanis devictis, Hiſpania ulterior pacata. Cimbri deleti.

XLIII. *C. Mario, L. Valerio, COSS.*

Fax ardens Tarquiniis [14] late viſa, ſubito lapſu cadens.

1 Sic in Ald. Antv. Arg. & Baſ. in Torn. & Scheff. *ſupplicatum*: non ita bene. quod & ipſe Scheff. obſervavit. Eſt autem *ſupplicantum*, pro *ſupplicantium*, ut *cadentum* pro *cadentium*, & id genus alia. Vide Voſſ. de Analog. II. p. 313. 2 E corpore nimirum erupit, quod quibuſdam frequenter accidit. Vid. Barth. de Luce Animal. c. IX. 3 *Clauſa* emendavit Scheff. qui tamen dubitat, annon cognomentum Jovis quoddam lateat in hoc vocabulo. 4 *Primus* ſcribend. monuit Scheff. 5 Scheff. dubitat an recte nomen iſtius aruſpicis ſit ſcriptum. 6 *Cilicia* legend. Vide Sigonium ad Epit. Liv. l. LXIX. Perizon. Hiſt. Animadv. p. 405. Pighium in Annal. T. III. p. 157. 7 Vide Flor. III. c. 3. Eutr. l. V. Epit. Liv. LXVIII. 8 Hæc ad alium annum pertinent. Pighius igitur (Annal. Tom. III. p. 166.) conſules cum novo capite reſtituendos putat hunc in modum: *C. Mario v. M'. Aquillio COSS. Ancylia cum &c.* 9 Liv. epit. LXVIII. *cum ſtrepitu* habet, quod Scheff. rectius quidem videtur. 10 *Matri Idaa* legit Scheff. nec aliter Freinſh. l. XXXIII. c. 43. Eſt autem *pracidere ſe matri Idaa*, in honorem ac ſervitium ejus virilia ſibi amputare. 11 *Eſt portatus* mallet Scheff. 12 *Romam reverteretur* ſcribend. vix dubitat Scheff. Sic enim & ſcripſit Freinſhem. in ſupplemento ſuo. 13 *Navia* Antv. 14 Nec integra, nec diſtincta commode hæc putat Scheff. Ecquid enim, *late viſa fax*? an, quæ locis pluribus, quo modo illud *longe lateque* vulgo uſurpamus? Quid ergo facit hic illud *Tarquiniis*, quid ita *late*? Itaque pro *late* primum ſcribit *lata*. Deinde illud *viſa* conjungit cum ſequentibus, deleto commate, quod intercedit. Sic requirit illud *cadens*, quod poſt ſequitur, quoniam non habet alîas, à quo regatur. Quanquam & pro *cadens* mallet *cadere*, cum quia clarius, & conſuetudini noſtri convenientius, tum quia littera *S* adhæſiſſe lectioni veræ videtur ex initiali verbi ſubſequentis, atque ſic ex *cadere* per emendationem ſcilicet factum eſſe *cadens*.

Sub occaſu ſolis, orbis clypei ſimilis ab occidente ad orientem viſus[1] præferri. In Piceno, terræ-motu domicilia ruinis proſtrata: [2] quædam, convulſa ſede ſua, inclinata manſerunt. [3] Fremitus armorum ex inferno auditus. Quadrigæ auratæ in foro à pedibus ſudaverunt. Fugitivi in [4] Sicilia præliis trucidati.

XLIV. *M. Antonio, A. Poſthumio, COSS.*

Bubone in urbe viſo, urbs luſtrata: nimbis & procella plurima diſſipata, fulmine pleraque tacta. Lanuvii in æde Junonis Soſpitæ, in Cubiculo deæ ſanguinis guttæ viſæ. Nurſiæ [5] ædes ſacra terræ-motu disjecta. Luſitani rebellantes ſubacti. [6] Sextius tribunus plebis de agris dividendis populo cum repugnantibus collegis pertinaciter legem ferret, corvi duo numero in alto volantes ita pugnaverunt ſupra concionem, ut roſtris unguibuſque lacerarentur. Aruſpices ſacra [7] Apollinis litanda, & de lege, quæ ferebatur, ſuperſedendum, pronunciarunt. Fremitus ab inferno ad cœlum ferri viſus, inopiam famemque portendit. Populus [8] ſtipem, matronæ theſaurum, & virgines dona Cereri & Proſerpinæ tulerunt. Per virgines viginti ſeptem cantitatum. Signa cupreſſea duo Junoni Reginæ poſita. In Luſitania proſpere à Romanis pugnatum.

XLV. *Q. Metello, Tullio Didio, COSS.*

Bubone in Capitolio ſupra deorum ſimulacra viſo, [9] cum piaretur, taurus victima exanimis concidit. Fulmine pleraque decuſſa. Haſtæ Martis in regia motæ. [10] Ludis in theatro,

1 Scribe *perferri*, h. e. eo, ex loco altero, deferri. Vide Plin. l. II. c. 34. 2 Vulgo ſic perperam diſtinguitur: *quædam convulſa, ſede ſua inclin. &c.* 3 Plin. l. II. c. 53. *crepitum* habet. Et ſic etiam noſter infr. c. LXIII. 4 *Cilicia* reponend. vult Scheff. Rectius autem Perizon. (in Hiſt. Animadv. p. 405.) vulg. retinend. annotavit. 5 *Ædes ſacra* & mox *disjecta* mallet Scheff. 6 Scribend. *Sextus Titius* (cujus meminit Cicero de Orat. II. & in Bruto) ut monuit Scheff. In libro veteri fuit *Sex. Titius*. id deinde junctum, factumque *Sextitius*; in quo cum litteræ *ti* bis viderentur poſitæ per emendationem natum *Sextius*. 7 Rectius forſan *Apollini*. 8 Scheff. putat ſtipem proprie fuiſſe aſſium, & monetæ æreæ, theſaurum auri vel argenti, ſententiam Obſequentis eſſe; populum quidem ac vulgus promiſcuum contuliſſe aſſes numeroſve æreos, matronas vero aureos vel argenteos. Per *dona* autem intelligi vult, quæ non eſſent nummi, ſed res aliæ, quales ad ornatum aut ſupellectilem deorum pertinentes, & interdum ex illa ipſa ſtipe, fiebant. 9 Ita diſtinguend. non ut vulg. *cum piaretur taurus, victima ex.* Senſus: concidiſſe taurum, qui victima erat futurus. 10 *Ludis* hoc Scheffero eſt admodum ſuſpectum, putatque ſub eo latere nomen loci, ubi hoc factum, *Luna* forſan, vel quid ſimile.

theatro, creta candida pluit: fruges & tempeſtates portendit bonas. Sereno tonuit. Apud ædem Apollinis Decemviris [1] immolantibus, caput [2] jocineris non fuit. Sacrificantibus anguis ad aram inventus. Item androgynus in mare deportatus. In Circo inter pila militum ignis fuſus. Hiſpani pluribus præliis devicti.

XLVI. *Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio, COSS.*

Supplicatum in urbe, quod androgynus inventus, & in mare deportatus erat. Piſauri terræ fremitus auditus. Muri pinnæ ſine terræ-motu paſſim dejectæ, civiles portendere diſcordias. [3] Nurſiæ ſimulacrum Jovis in partem ſiniſtram converſum. [4] Cupreſſea ſimulacra [5] Junonis Reginæ poſita per virgines viginti ſeptem, quæ urbem luſtraverunt. Celtiberi, [6] Mædi, Dardani ſubacti.

XLVII. *Cneo Domitio, Cajo Caſſio, COSS.*

Lupus urbem ingreſſus, in domo privata occiſus. Bubo in Capitolio occiſus. Fulmine pleraque decuſſa. Signa aurata Jovis cum capite columnaque [7] disjecta. Feſulis ſanguine terra manavit. Arretii mulieri è naſo ſpicæ farris natæ: eadem farris grana [8] vomuit, urbe luſtrata. [9] Ptolemæus rex Ægypti Cyrenis mortuus, [10] S. P. Q. Romanum heredem reliquit.

XLVIII. *P. Craſſo, Q. Scævola, COSS.*

[11] Cære lacte pluit. Lebadiæ Eutychides in templum Jovis Trophonii digreſſus, tabulam æneam extulit, in qua ſcripta erant, quæ ad res Romanas pertinerent. Fulminis

1 Id eſt, molam ſalſam inſpergentibus capiti victimæ, priuſquam feriretur. Quo modo ergo ſequitur, quod jocineri tum defuerit caput? Exta inſpici non poterant ante mortem victimæ. Suſpicatur igitur Scheff. hic quædam eſſe trajecta, locumq; integrum ſic formandum: *Apud ædem Apollinis Decemviris immolantibus, anguis ad aram inventus, ſacrificantibus, caput jocineris non fuit:* niſi forſan *ſacrificantibus* intelligendum ſit de iis, qui victimam imponunt aræ cremandam, *immolantibus* vero de iis, qui cætera omnia faciunt, quæ cremationem antecedunt, quale poſt mactationem etiam eſt inſpectio extorum. 2 *Jocineri* mallet Schefferus. 3 *Nurſinæ* Antv. 4 *Cupreſſa* Antv. 5 *Junoni* mallet Scheff. quo modo ſcript. ſupr. c. XLIV. 6 In vulg. exemplaribus *Medi* mendoſe ſcribitur. *Medi* quippe Aſiæ populi, *Mædi* autem qui hîc intelliguntur in Europa ſunt ad Danubium Pannonii Pontum verſus vicini. Vide Pigh. Annal. T. III. p. 189. 7 Id eſt, in partes diverſas jacta. Schef. autem pro *columnaque* mallet *columnæque*. 8 Non hoc fecit, poſt luſtrationem, ſed quia hoc fecit, ideo luſtratio eſt ſecuta. Scribend. igitur & diſtinguend. cenſet Scheff. *vomuit. Urbs luſtrata.* 9 Vid. Epit. Liv. LXX. Juſtin. XXXIX. c. 4. 10 Vid. Scalig. ad Euſeb. num. MDCCCCXXI. 11 *Cere* Ald. Antv.

afflatu pleraque animalia exanimata. Venafri hiatu terra alte ſubſedit. Vultures canem mortuum laniantes, occiſi ab aliis & comeſi vulturibus. Agnus biceps. Puer tribus manibus, totidemque pedibus natus. [1] At haſtæ Martis in regia motæ. Androgynus Urbino natus, in mare deportatus. Pax domi foriſque fuit.

XLIX. [2] *C. Lælio, L. Domitio, COSS.*

Novendiale ſacrum fuit, quod in Volſca gente lapidibus pluerat. Vulſiniis [3] Luna nova decidit, & non niſi poſtero die hora tertia comparuit. Puella biceps, quadripes, quadrimana, gemina fœminea [4] natura, mortua nata. Avis incendiaria viſa occiſaque. In Veſtinis, in villa lapidibus pluit. Fax in cœlo apparuit, & totum cœlum ardere viſum. Terra ſanguine manavit, & [5] concrevit. Canes ſaxa, tegulas vulgo roſerunt. Feſulis ingens multitudo inter [6] ſepulcra, lugubri veſte, pallida facie, interdiu ambulare gregatim viſa. [7] Per [8] Naſicam Hiſpaniæ principes, qui rebellabant, ſupplicio conſumpti, urbibus dirutis.

L. *C. Valerio, M. Herennio, COSS.*

Romæ & circa, fulmine pleraque decuſſa. Ancilla puerum unimanum peperit. Fregellis ædes Neptuni nocte patefacta. [9] Maris vituli cum exta demerentur, gemini vitelli

1 Adverſativa prorſus hic eſt otioſa. Mallet Scheff. *ac* vel *& haſta.* 2 Legend. *C. Cælio.* Vid. Pigh. Annal. T. III. p. 201. 3 Locus hic, quanquam & illius lectionem vulgatam ſervaverit Freinſhemius in Supplementis Livianis, Scheffero tamen corruptus videtur. Luna nova ſane omni deſtituta lumine, nec videri poteſt. unde ergo ſcitum, quod deciderit? Exiſtimat proinde vir cl. ſcribend. *luna nona. Lunam* autem *nonam* exponit eam, quæ fulget die nona poſt novilunium. 4 Vult membrum habuiſſe geminum ſive duplex. 5 Terra dicitur concreſcere cum conſtringitur, & induratur frigore: & ſic etiam ſanguis concreſcere dicitur, cum frigefactus denſatur. Plane autem Obſequens hîc vitiatus eſt. Non dicit ſanguinem concreviſſe, verum terram; quod ſi conſtricta & indurata fuerit, quo modo ex ea potuit manare ſanguis? Quare ſuſpicatur Scheff. pro *concrevit* legendum *contremuit*. Fuit nempe primo ſcriptum *contremit* cum lineola in capite litteræ *e* pro *m*, deinde *t* in *c* eſt verſum, omiſſa lineola, ut ſupervacua, ſic *concrevit* factum. 6 *Sepulchra* Ald. Arg. Antv. & Baſ. & ſic ſemper. *Sepulcrum* autem à *ſepeliendo* dicitur. Hinc à Supino *ſepultum* fit *ſepulcrum*, mutata *t* in *c*, & inſerta *r*, quemadmodum ab *ambulatum* fit *ambulacrum*: à *fultum*, *fulcrum*: ab *involutum*, *involucrum*: à *lavatum*, *lavacrum*: à *ſimulatum*, *ſimulacrum*. Ex quo patet ſine adſpiratione vocem hanc ſcribendam eſſe, utcunque reclament nonnulli lapides & ipſe Agellius L. II. noct. Att. cap III. Vide Kirchman. de Funeb. Rom. l. III. c. 10. 7 Hæc ad an. ſequentis (U. C. nimirum DCLX.) res geſtas pertinent, & perperam huc tranſlata videntur. Vide Pigh Ann. T. III. p. 201. 8 Lege *Flaccum.* Vide Sigon com. in Faſt. Cap. ſub A. U. C. DCLIX. 9 Id eſt, vituli qui mas erat, qui erat ſexûs maſculini. Scheff. autem ſuſpicatur, ſub iſto *maris* latitare nomen loci, ubi accidit hoc prodigium.

in alvo ejus inventi. Arretii ſignum æneum Mercurii ſudavit. In Lucanis gregem vervecum, cum paſceretur, & nocte in ſtabulo flamma circumdata nihil aduſſit. Carſeolis torrens ſanguinis fluxit. Lupi urbem ingreſſi. Præneſte lana volitavit. In Apulia mula peperit. Milvus in æde Apollinis Romæ comprehenſus. Herennio conſuli bis immolanti caput jocineris defuit. In ſacro novendiali cœna deæ poſita, à cane adeſa ante quam delibaretur. Vulſiniis prima luce flamma cœlo emicare viſa, cum in unum [1] coiſſet, [2] os flammæ ferrugineum oſtendit: [3] cœlum viſum deſcendere, cujus hiatu vertices flammæ apparuerunt. Luſtrationibus proſpere expiatum. nam totus annus domi foriſque tranquillus fuit.

LI. *C. Claudio, M.* [4] *Perpenna, COSS.*

Bubo in æde Fortunæ equeſtris comprehenſus, inter manus exſpiravit. Feſulis fremitus terræ auditus. Puer ex ancilla natus ſine foramine naturæ, qua humor emittitur. Mulier duplici natura inventa. Fax in cœlo viſa. Bos locuta. Examen apium in culmine privatæ domus conſedit. [5] Volaterris ſanguis rivus manavit. Romæ lacte pluit. Arretii duo androgyni inventi. Pullus gallinaceus [6] quadripes natus. Fulmine pleraque icta. Supplicatio fuit. Populus Cereri & Proſerpinæ ſtipem tulit. Virgines viginti ſeptem, carmen canentes, urbem luſtraverunt. [7] Mædorum in Macedonia gens [8] provinciam cruente vaſtavit.

LII. *L. Martio, Sexto Julio, COSS.*

[9] Libius Troſo, P. Tarquinius, leges ferentes, cum bellum Italicum conſurgeret, prodigia multa apparuerunt

1 Id eſt, concreviſſet, integrum ſolidumque denuo factum fuiſſet, ut erat ante eruptionem. 2 Ita vocat locum, unde flamma eruperat in cœlo. 3 Sic hæc verba retulit & Freinſhemius in Supplemento Liviano. Scheffero autem locus vitioſus videtur, quem ſic reſtituit: *cœlum viſum diſcedere, è cujus hiatu vertices flammæ apparuerunt. Cœlum* dicitur *diſcedere*, cum aperitur, & ſic dividitur, eſtque oppoſitum τῷ *coire* quod præcedit. 4 Legend. *Perperna.* Vide Pigh. Annal. T. III. p. 211. 5 *Volateris* Ald. 6 *Quadrupes* Antv. 7 Ita ſcribend. loco vulg. *Medorum.* Vide Pighii Annal. Tom. III. pag. 211. 8 Quam? Scheff. putat deeſſe vocabulum ejus & fortaſſis alia, quæ in defectu Hiſtoriæ difficulter reſtituuntur. 9 Imo *Livius Druſus.* Epit. Liv. l. LXXII. *M. Livius Druſus. Tribunus plebis, &c.* Convenientius autem eſſet *ferentibus leges.* Probat itaque Scheff. quod habet Freinſhemius ad Florum III. c. 18. *Livio Druſo, Plebis tribuno leges ferente:* exiſtimatque ſcriptum fuiſſe *P. Tr.* ex quo à conjectore factum *P. Tarquinius*, quod hodie legitur. Sed Pighius *P. Tarquitius* legend. docuit, Annal. Tom. III. pag. 194.

[1] urbi. Sub ortu Solis, globus ignis à ſeptentrionali regione cum ingenti ſono [2] cœli emicuit. [3] Arretii frangentibus panes, cruor è mediis fluxit. In Veſtinis per dies ſeptem lapidibus teſtiſque pluit. Ænariæ terræ hiatu flamma exorta, in cœlum emicuit. Circa Rhegium [4] terra mota, pars urbis murique diruta. [5] In Spoletino colore aureo globus ignis ad terram devolutus, majorque factus, [6] è terra ad orientem ferri viſus, magnitudinem ſolis obtexit. [7] Cumis in arce, ſimulacrum Apollinis ſudavit. [8] Ædes Pietatis in circo Flamminio clauſa fulmine icta. [9] A Sylo per ludos Romani trucidati. [10] Cum ex agris in urbem pecora armentaque Latini agerent, ſtrages hominum paſſim facta, armenta in tantam rabiem concitata ſunt, ut vaſtando ſuos, hoſtile imaginarentur bellum: lacrymanteſque [11] multis affectibus, calamitatem præſagirent ſuis.

LIII. *L. Julio Cæſare, P. Rutilio, COSS.*

[12] Metella Cæcilia ſomnio Junonem Soſpitam profugientem, quod [13] immunde ſua templa fœdarentur, cum ſuis precibus ægre revocatam diceret, gregem matronarum ſordidis obſcœniſque corporis coinquinatum miniſteriis, [14] in quo etiam ſub ſimulacro Deæ cubile [15] canis confœtuerat,

1 In Aldina editione (qua nos uſi ſumus) eſt *urbis*: quod argumento eſt *urbi* vocem vitiatam eſſe, aliamque pro ea ſubſtituendam. Nam ſi *urbi* retineatur falſum erit quod ſequitur: pleraque namque prodigia, quæ ſubjiciuntur, alibi, quam Romæ, apparuerunt, atque viſa ſunt. Hoc Scheff. vidit, & ſuſpicatus eſt ſub *urbi* contineri nomen loci, ubi proxime ſequens prodigium eſt factum. Ita certe ſolet alibi, & in ſubſequentibus præmittit ſubinde nomen loci, tum prodigium ſubjungit. Poſt *apparuerunt* ergo ſcribend. punctum conjecit vir doctiſſ. dein ſubjiciendum; *Urbini, ſub ortum ſolis.* *Urbinis* autem ego potius reponerem, cum *Urbis* in Ald. edit. legatur. 2 *Cœlis* vel *cœlo* mallet Scheff. 3 Scribendum potius *Aretii*. 4 *Terra-motu* Baſ. Antv. 5 Scribend. conjicit Scheff. *in Spoletino è cœlo colore aureo globus*. 6 *Eſt terra* Antverp. 7 Sic ſcripſit Freinſhem. (Supplem. l. XXXVI. c. 1.) pro *cujus*, quod in Ald. Torn. Baſ. Antv. &c. exſtat. 8 *Ædis* Baſ. Antv. 9 *A Sylone* rectius. Vid. cap. LIII. ubi in recto caſu vocatur *Sylo*. Scheff. autem innuit ſcribendum forſan eſſe *Aſcylo* vel *Aſculo*, ut locus ubi accidit hoc ſcelus in Epit. Liv. l. LXXII. vocatur. 10 Perperam vulgo diſtinguitur *Romani trucidati, cum* quaſi novum prodigium non ſubjiceretur. 11 *Multis effectibus* potius ſcriberet Schef. & de vaſtationibus, proſtrationibus, cædibus factis ab armento intelligeret. Sed hæret, altiuſque metuit ſubeſſe vulnus. 12 Vide Ciceron. lib. I. Divin. 13 Mendum ſubeſſe putat Scheff. An enim aliquid & munde fœdari poteſt? mallet itaque *immundis*. 14 Inquinamento ſcilicet (ait Scheff.) fœdante matronas, ut magis ad ſenſum quam ad verba reſpexerit auctor, niſi forſan aliquid deſideretur. 15 Quid *confœtere*? Scheff. legit, *cubile canis confœta erat*. Eſt autem *canis confœta*, quæ ſuos omnes ſecum habet catulos, ita dicta, ſicut & *confœta ſus* appellabatur. Niſi quis malit legere diviſim, *canis cum fœtu erat*.

commundatum ſupplicationibus habitis, priſtino [1] ſplendori reſtituit. A Picentibus Romani barbaro more excruciati: ubique [2] in" Latio clades accenſa. [3] Lucilius Lupus, ſpretis religionibus, cum in extis caput non inveniſſet jocineris, amiſſo exercitu in prælio occiſus [4] eſt".

LIV. *L. Sylla, Q. Pompejo, COSS.*

[5] Pompejus Sylo in oppidum Bovianum, quod ceperat, triumphans invectus, omen victoriæ hoſtibus oſtendit: quia triumphus in urbem victricem, non victam, induci ſolet. Proximo prælio, amiſſo exercitu occiſus. Mithridati, adverſus ſocios bellum paranti, prodigia apparuerunt. [6] Stratopedo, ubi ſenatus haberi ſolet, corvi vulturem tundendo roſtris occiderunt. In eundem locum ſydus ingens cœlo demiſſum: Iſidis ſpecies viſa, [7] fulmine petere. Lucum Furiarum cum Mithridates [8] ſuccenderet, riſus exauditus ingens, ſine auctore. Cum aruſpicum juſſu virginem Furiis immolaret, è jugulo puellæ riſus ortus, turbavit ſacrificium. [9] Claſſis Mithridatis in Theſſalia à Romanis in prælio [10] amiſſa. Cinna & Mario per bella civilia crudeliter [11] ſævientibus Romæ, in caſtris [12] Gnei Pompeji cœlum ruere viſum, arma ſignaque tacta, milites exanimati. Ipſe Pompejus, afflatus ſydere, interiit. [13] Lectum ejus populus diripuit, corpus unco traxit, [14] quod diſcrimine civili perſeveraſſet periclitanti patriæ non ſuccurrere: cum & imperium & maximos haberet exercitus. [15] Peireæum Sylla cum oppugnaret, unus miles ejus, aggerem ferens, exanimatus fulmine.

1 *Splendore* Ald. Baſ. Antv. & Arg. per ellipſin præpoſitionis pro *in ſplendore*, quod frequenter legitur pro *in ſplendorem*. 2 Deeſt Baſ. Antv. 3 *Rutilius Lupus* in Appian. l. I. B. C. *P. Rutilius* in Ep. Liv. LXXIII. nec aliter in lemmate noſter. 4 Deeſt Ald. Baſ. Antv. Arg. 5 Scribend. *Popedius Sylo*, ut habet Epit. Liv. LXXVI. Val. Max. *Poppedium* vocat, l. III. 1, 2. 6 Scheffero mendum aliquod videtur hic latere. 7 Scheff. legit *flumina petere*, vel *flumen appetere*. Faciebat hoc nempe Iſis, velut abitura, & deſertura Mithridatem. 8 *Suſcinderet* malit Scheff. 9 Quo modo in Theſſalia, quæ ad mare non pertingit? Schef. vix dubitat quin poſt *Mithridatis* exciderint aliqua, quæ docebant, quid acciderit illi claſſi, ſimul quocum Romanis negotium fuerit in Theſſalia. Itaque poſt id vocabulum ponendum cenſet aſteriſcum. 10 Hoc item depravatum conjicit idem. Prodigiis quippe ſuperius memoratis conveniens erat, oſtendere non Romanorum clades, verum Mithridatis. Mallet *acciſa*. 11 Alii male diſtinguunt: *ſævientibus*, *Romæ* &c. 12 Vel *Cnei Pompeji*, ut alii vocant. Veteres omnes *Gneum* ſcribunt. Vid. Mar. Victorinum de Orthogr. l. I. pag. 31. 13 Vid. Vell. Paterc. l. II. c. 21. Plutarc. in vita Pompeji ab initio. 14 *Quo* Antv. 15 In edd. omnib. quibus uſi ſumus eſt *Peiræum*, quo modo etiam alii plures protulerunt. Sed male. Vide Steph. Lexicon.

Aruſpex reſpondit, [1] diuturno labore, quod caput jacentis in oppidum verſum eſſet, introitum & victoriam Romanis ſignificare. Poſt breve tempus Athenæ & [2] Peiræum à Sylla capta. [3] Ilio à C. Fimbria incenſo, cum [4] ædes quoque Minervæ deflagraſſet, inter ruinas ſimulacrum antiquiſſimum inviolatum ſtetit, ſpemque reſtitutionis oppido portendit.

LV. *L. Scipione*, [5] *C. Norbano, COSS.*

Per Syllana tempora, inter Capuam & Vulturnum, ingens ſignorum ſonus armorumque horrendo clamore auditus, ita ut viderentur duæ acies concurrere per plureis dies. Rei miraculo [6] intus conſiderantibus, veſtigia equorum hominumque, & [7] recentes protritæ herbæ, & virgulta viſa [8] molem ingentis belli portendere. In Hetruria Cluſii, mater familiæ vivum ſerpentem peperit, qui juſſu aruſpicum in profluentem dejectus [9] averſa aqua natavit. Lucius Sylla poſt quintum [10] annum, victor in Italiam reverſus, magno terrori fuit inimicis. [11] Æditui Capitolium una nocte conflagravit. Syllæ crudelitate fœda proſcriptio principum fuit. [12] Centena millia hominum conſumpta Italico civilique bello relata ſunt.

1 Atqui ſequitur, *poſt breve tempus.* Scheff. itaque ſcribit, *reſpondit, haud diuturno labore*: quod etiam verum videtur ex eo quod caput in oppidum verſum eſſet. 2 Vid. Epit. Liv. LXXXI. Vellej. loc. cit. Flor. l. III. c. 5. Eutrop. l. V. Euſeb. num. MDCCCCXXXII. & Scaligeri notas, qui ridiculum ait quod Obſequens hoc factum narret COSS. L. Sylla & Q. Pompejo. Cæterum hoc librariorum non Obſequentis errore contigit. 3 Vid. Strab. l. XIII. Epit. Liv. LXXXIII. Appian. 4 Contra auctor vir. illuſtr. in Fimbria: *Ilium, ubi tardius portæ patuerunt, incendi juſſit, ubi Minervæ templum inviolatum ſtetit, quod divina majeſtate ſervatum nemo dubitavit.* Appianus autem cum noſtro facit [De bellis Mithrid. p. 205.] Ἡ μὲν δὴ [πόλις ſcilicit] χείρονα τῶν ἐπὶ Ἀγαμέμνονι παθοῦσα ὑπὸ συγγενοῦς, διωλώλει· καὶ οἰκόπεδον οὐδὲν αὐτῆς, οὐδ' ἱερὸν, οὐδ' ἄγαλμα ἔτι ἦν, τὸ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς ἕδος, ὃ Παλλάδιον καλοῦσι, καὶ διοπετὲς ἡγοῦνται. In quib. erravit interpres ἕδος *delubrum* reddens, ut ex adjecta voce *Palladii* conſtat, quæ de delubro nuſquam uſurpata. Vid. Heſych. An vero *ſimulacrum* iſtud *antiquiſſimum* (ut vocat Auctor noſter) idem fuerit quod credebatur urbem reddere invictam dubitat Appianus: εἰ μὴ Διομήδης αὐτὸ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ Τρωϊκῷ ἔργῳ μετήνεγκαν ἐξ Ἰλίου. 5 *G.* Ald. Baſ. Antv. 6 *Intentius* ſcribit Scheff. 7 *Recens* malit Scheff. 8 Scheff *malum* aptius videtur. 9 Freinſhem. in Supplem. l. L. *adverſa* habet. 10 Ita diſtinguend. non ut vulg. *annum victor, in It.* &c. non enim victor factus eſt poſt annum quintum, ſed victor reverſus eſt in Italiam. 11 Deeſt aliquid. Scheff. ſcribit, *Æditui culpa Capitolium*, vel *Æditui incuria Capitolium.* 12 *Centum quinquaginta* habet Eutropius in fine lib. V. nec aliter ejus metaphraſtes; quamvis in codice Lincolnienſi (ut ex var. lect. ibi ſubjectis patet) DL. legatur. In marg. edit. Ald. in Bibl. Bodl. qua uſi ſumus *quingenta* ſcriptum eſt.

LVI. *M. Æmilio, D. Bruto, COSS.*

[1] Didius Lælius legatus Pompeji, [2] cui prodigium Romæ erat factum, in lecto uxoris duo angues conſpecti, [3] in diverſumque lapſi. Proxime Pompejo in caſtris ſedenti accipiter ſuper caput acceſſerat. In Hiſpania adverſus Sertorium, inter pabulatores, occiſus.

LVII. *Cneo Octavio, [4] C. Scribonio, COSS.*

Reate terræ-motu ædes ſacræ in oppido agriſque commotæ. Saxa, quibus forum ſtratum erat, diſcuſſa. Pontes interrupti. Ripæ [5] labentis fluminis in aquam provolutæ. Fremitus inferni exauditi. Et poſt paucos dies, quæ concuſſa erant, [6] corruerunt. Saxum vivum, cum provolveretur, in præcipiti rupe immobile ſtetit. [7] A Sertorio in Hiſpania exercitus Romani cæſi. [8] Adverſum [9] Mædos varie dimicatum.

LVIII. *L. Aurelio, L. Octavio, COSS.*

Sertorio in Hiſpania exercitum ducenti, tale prodigium eſt factum. Scuta equitum parte exteriore, jaculaque, & pectora equorum cruenta viſa: quod proſperum ſibi interpretatus eſt Sertorius, quia exteriora hoſtili ſanguine maculari ſolent. Continua ei prælia cum ſucceſſu fuerunt. Cyzicum Mithridates cum oppugnaret, Ariſtagoræ, [10] qui in ſummo magiſtratu erat, Proſerpina in quiete viſa eſt dicere, [11] *adverſus tibicines ſe tibicinem comparaſſe.* Poſtero die turres hoſtium vento disjectæ ſunt. Ad immolandum bos ſacra injuſſa de montibus per hoſtium claſſem adnatavit, ſeque ad aras percutiendam obtulit.

1 Scribe tantum *D.* Vid Pig. An. T. III. p. 290. 2 Hæc verba intelligenda ſunt velut in Parentheſi poſita. Cohærent enim (inquit Scheff.) iſta inter ſe: *Didius Lælius, legatus Pompeji, in Hiſpania adverſus Sertorium, inter pabulatores occiſus,* 3 Scheff. mallet, *in diverſumque elapſi.* Niſi forte illud *labi* de ſimplici diſceſſu eorum intelligendum. 4 *L. Scribonio* Scheff. 5 *Labentis fluminis* explicat Scheff. de eo cujus muniuntur aquæ. 6 Scheff. mallet ita ſcribere: *corruerunt. At ſaxum*: quaſi elegantius. 7 Illuſtrat Petav. Doctr. Temp l. XII. c. 40. Vide quoque Plutarch. in Sertorio. 8 Hoc etiam illuſtrat Petav. ib. 9 Ita ſcribend. vel *Mæſios*, ſeu *Mæſos*, non ut alii *Medos*. Vide Pigh. Annal. Tom. III. p. 294. 10 Τῦ δήμυ γραμματίςην vocat Plutarch. in Lucullo, quod vertunt *Ludimagiſtrum*. 11 Scheff ſcribend. docet *tubicines*, vel *tubicinem*. nam apud Plutarch. pro eo σαλπιγκτὴν habetur.

LIX. *M.* [1] *Ceſone, Gajo Antonio, COSS.*

Fulmine pleraque decuſſa. Sereno [2] Varguntejus Pompejus de cœlo exanimatus. [3] Trabs ardens ab occaſu ad cœlum extenta. Terræ-motu Spoletum totum concuſſum, & quædam corruerunt. Inter alia [4] relatum, biennio ante in Capitolio lupam Remi & Romuli fulmine ictam, ſignumque Jovis cum columna disjectum. Aruſpicum reſponſo in foro [5] repoſitum. [6] Tabulæ legum [7] æneæ literis liquefactis. Ab his prodigiis Catilinæ nefaria conſpiratio cœpta.

LX. [8] *Quinto Metello, L. Afranio, COSS.*

Die toto ante ſereno, circa horam undecimam nox ſe intendit, deinde reſtitutus [9] fulgor. Turbinis vi, tecta dejecta, ponte ſublapſo, homines in Tyberim præcipitati. In agris pleræque arbores everſæ [10] radicibus. Luſitani, Gallæci devicti.

LXI. *M. Cicerone, Gajo Antonio, COSS.*

[11] Cum in agro Piſtorienſi Catilinam deviciſſet, laureatos faſces in provinciam tulit, ibi à Dardanis oppreſſus, amiſſo exercitu profugit. Apparuit cum hoſtibus portendiſſe victoriam cum ad eos laurum victricem tulerit, quam in Capitolio debuerat deponere. [12] Lupi in urbe viſi. Nocturni ululatus flebiles canum auditi. Simulacrum Martis ſudavit.

1 Pro *Ceſone* legi debere *Cicerone* optime monuit Muretus in explicatione tertiæ in Catilinam Invectivæ, p. 538. Ed. *Ing.* MDCII. 2 Vitioſum putat Scheff. nam & Varguntеja & Pompeja peculiares familiæ fuere. Legit, *Varguntejus Pompejis.* Inter oppida Italiæ *Pompeji.* Vide Mel. lib. II. c. 4. Plin. lib. III. c. 5. 3 *Trabis* Ald. Baſ. Antv. Arg. Veteres nempe *trabes* dixere in ſingulari. 4 *Relatu* Ald. Baſ. Antv. Arg. quod *relata* legend. (ut conjecit Scheff.) confirmat. 5 Dio l. XXXVII. Τῷ Διῒ ἄγαλμα μεῖζον, πρός τε τὰς ἀνατολὰς καὶ πρὸς τὴν ἀγορὰν βλέπον ἐψηφίσαντο. ubi notand. quod dicat ſignum illud decretum non reponi in foro, ſed ad forum tantum ſpectans atque orientem. unde ſuſpicatur Scheff lacunam in noſtro eſſe. 6 Vulgo cum commate tantum ante *Tabulæ* diſtinguitur. At ſi cohærerent cum præcedentibus, ſcribendum eſſet, *tabulas legum æneas.* Suſpicatur proinde Scheff. abeſſe verbum hoc loco, & ſcribendum, *aneæ icta.* 7 Vide Ruperti Epiſt. ad Reineſ. 27. pag. 672. 8 Caput iſtud in ed. Tornæſiana deſideratur, ſequenſque cum præcedente conjunctum, ſine mentione novorum conſulum. 9 Ita diſtinguendum monuit Scheff. In vulg. edd. ſine ulla diſtinctione ſic ſcribitur: *fulgor turbinis vi, tecta* &c. *Fulgor* vero ſimpliciter, & per excellentiam de fulgore ſolis poſitum. 10 *Radicitus* Scheff. legit. 11 Deeſt aliquid, nomen nempe ejus, à quo victus Catilina. Scheff. ſupplet: *Antonius, cum in.* 12 Prodigia ſequentia ad Conſulatum Ciceronis & Antonii perperam ab Obſequente ſunt relata. Hæc enim omnia & quæ ſequuntur de Marco Craſſo, COSS Cn. Domitio Calvino, & M. Valerio Meſſala contigiſſe ex Dione patet. Vide Pigh. Annal. T. III. p. 403. In vulg. autem edd. ſic male diſtinguitur: *Lupi in urbe viſi: nocturni ululatus, flebiles, canum auditi.*

Fulmen,

Fulmen, tota urbe pervagatum, pleraque deorum ſimulacra decuſſit, homines exanimavit. Urbs luſtrata. [1] Propter dictaturam Pompeji ingens ſeditio in urbe fuit.

LXII. *Gn. Domitio, Appio Claudio, COSS.*

M. Craſſus ad Parthos profectus, cum [2] Eufratem tranſiret, [3] multa prodigia neglexit. Cum etiam coorta tempeſtas ſignifero ſignum arreptum merſiſſet gurgiti, & [4] offendente nimborum caligine prohiberentur tranſire, pertinaciter perſeverans cum filio & exercitu interiit.

LXIII. *L. Paulo, [5] C. Marcello, COSS.*

Mula pariens, diſcordiam civium, bonorum interitum, mutationem legum, turpes matronarum partus ſignificavit. Incendium, quo maxima pars urbis deleta eſt, prodigii loco habitum. Inter Cæſarem & Pompejum bella civilia exorta. adverſus Cæſarem Pompejus [6] Macedonia cum invitatis gentibus amicis inſtrueret aciem, à Dyrrhachio venientibus, adverſa [7] fuerunt fulmina, examen apium in ſignis portendit. Nocturni terrores in exercitu fuere. Ipſe Pompejus pridie pugnæ [8] die viſus in theatro ſuo ingenti plauſu excipi, mox acie victus, in Ægypto [9] occiſus. Eo ipſo die pleriſque locis ſigna ſua ſponte [10] converſa: clamorem crepitumque armorum Antiochia [11] bis, ut curreretur in muros, auditum, [12] indeque ſonum tympanorum [13] Pergami. Palma viridis [14] Trallibus in æde Victoriæ, ſub Cæſaris ſtatua inter coagmenta lapidum magnitudine [15] mature enata. C. Cornelius augur Patavii eo die, cum aveis admitterent, proclamavit rem geri, & vincere Cæſarem.

1 Illuſtrat Petav. Doctr. Temp. l. XII. c. 40. Scheff. locus mutilus videtur. Nulla quippe Pompeji fuit Dictatura. 2 *Euphratem* Antv. 3 Vid. Plut. in vit. Craſſi p. 554. 4 *Offundente* Ald. Antv. 5 G. *Marcello* Ald. Baſ. Antv. 6 Scribe *in Macedonia.* 7 Hoc *fuerunt* (cenſente Scheff.) ex gloſſa ſequentis *fuere*, perperam hic eſt intruſum. Nam vocabulum *adverſa* reſpicit verbum *portenderunt, & mala triſtiaque* ſignificat. *Portenderunt* autem ex ſequenti *portendit* intelligendum. Vid. Val. Max. lib. I. c. 6. 8 Freinſhem. in notis ad Flor. l. IV. c. 2. pro *die* ſcribit *ſibi.* Scheff. autem mallet *pridie pugna diem.* 9 Vulgo ita diſtinguitur: *occiſus, eo ipſo die.* 10 Hic colon ponend. monuit Scheff. non punctum ut in vulg. edd. cohærent enim inter ſe, nec vocabulum *ſigna* primi caſus eſt, ſed quarti, ſicut *clamorem.* 11 In quibuſd. edd. nulla diſtinctio hic habetur. Sed comma cum aliis poſuimus. Currebatur enim (ut notat. Schef.) in muros, urbis defendendæ cauſa, quia ille ſtrepitus armorum ſpeciem præbebat adventantis exercitus hoſtilis. 12 *Itemque* ſcribit Scheff. 13 Scheff. monuit deſiderari verbum *ajunt*, vel ſimile, quod ſententiam claudat. 14 Vid. Plut. in vit. Cæſ. Val. Max. l. I. c. 7. Dion. Caſſ. l. XII. p. 182. 15 *Matura* ſcribit Scheff. ut ſit ſenſus, fuiſſe tam magnam, quam ſolet eſſe matura.

LXIV. [1] *C. Cæſare, M. Lepido, COSS.*

[2] Decimæ legionis aquilæ, Gn. Pompeji filio, quæ fulmina tenebant, viſæ dimittere, & in ſublime avolare: ipſe [3] adoleſcens Pompejus victus, & fugiens occiſus.

LXV. *C. Cæſare, M. Antonio, COSS.*

Cæſari dictatori exta ſine corde inventa. Calphurnia uxor ſomniavit, faſtigium domus, quod [4] ſicut erat adjectum, ruiſſe. Nocte, cum valvæ [5] cubili clauſæ eſſent, ſua ſponte apertæ ſunt, ita ut Lunæ fulgore, qui [6] introvenerat, Calpurnia excitaretur. Ipſe Cæſar viginti tribus vulneribus in curia Pompejana à conjuratis confoſſus.

LXVI. *M. Antonio, P. [7] Dolabella, COSS.*

C. Octavius teſtamento Cæſaris patris Brunduſii ſe in Juliam gentem [8] adſcivit. Cumque hora diei tertia ingenti circumfuſa multitudine Romam intraret, Sol puri ac ſereni cœli orbe modico incluſus, extremæ lineæ circulo, qualis tendi arcus in nubibus ſolet, [9] eam circumſcripſit. Ludis Veneris genitricis, quos [10] pro collegio fecit, ſtella, hora undecima, crinita ſub Septentrionis ſydere exorta, convertit omnium oculos. Quod ſydus, quia ludis Veneris apparuit, divo Julio inſigne capitis conſecrari placuit. Ipſi Cæſari monſtroſa malignitate Antonii conſulis multa perpeſſo, generoſa fuit ad reſiſtendum conſtantia. Terræ-motus crebri fuerunt, fulmine navalia pleraque tacta. Turbinis vi ſimulacrum, quod M. Cicero [11] plebiſcito ante cellam Minervæ pridie, quam in exſilium iret, poſuerat, diſſipatum membris pronum jacuit, fractis humeris, brachiis, capite, dirum

1 *G. Cæſ.* Baſ. Antv. 2 At una legio non habebat aquilas plures, ut oſtendit Lipſ. l. IV. mil. Rom. Dial. 5. Scheff. proinde ſcribend. apud noſtrum cenſet, *decem legionum aquilæ.* Et poteſt error eſſe natus ex eo, quod compendioſe primum eſſet ſcriptum *X. Leg.* quod cum *decem legionum* notare deberet, ſcriba *decimæ legionis* intellexit. 3 *Aduleſcens* Ald. Baſ. 4 Freinſhemius in notis ad Flor. l. IV. optime ac ingenioſiſſime pro *quod ſicut erat* legit, *quod SCto erat*, hoc eſt, *Senatuſconſulto erat.* 5 Scribend. *cubiculi.* 6 Scheff. hoc diviſim mallet legere, *intro venerat.* 7 *Dolobella* Ald. & ſic infra. 8 Scheff. mallet *adſeruit.* 9 *Eum* proculdubio legend. ut conjecit Scheff. Patet ex Vell. Paterc. l. II. c. 59. *Cui adventanti Romam, immanis amicorum occurrit frequentia: & cum intraret urbem, Solis orbis ſuper caput ejus, veluti coronam tanti mox viri capiti imponens, conſpectus eſt.* 10 Plin. l. II. c. 25. factum dicit *in collegio.* Sed cum noſtro convenit Dio l. XLV. 11 Vide Dion. l. XXXVIII. ubi tamen nullam plebiſciti facit mentionem. Et quidem hoc conſecravit ſponte ſua. Plebeſcito vero in exſilium ire coactus eſt, per P. Clodium in tribunatu facto, de quo Vellej. l. II. c. 45. Itaque Scheff. cenſet hoc *plebiſcito* vel poſt vocem *exſilium* ponendum, vel tanquam gloſſatoris penitus delendum.

ipſi Ciceroni portendit. Tabulæ æneæ ex æde Fidei turbine evulſæ. Ædis Opis valvæ fractæ. Arbores radicitus, & pleraque tecta everſa. Fax cœlo ad occidentem viſa ferri. Stella [1] per dies ſeptem inſignis arſit. Soles tres fulſerunt, circaque ſolem imum corona [2] ſpicæ ſimilis in [3] urbem emicuit: & poſtea in unum circulum ſole redacto, multis menſibus languida lux fuit. In æde Caſtoris nominum literæ quædam Antonii & Dolabellæ Conſulum excuſſæ ſunt, quibus utriſque alienatio à patria ſignificata. Canum ululatus nocte ante pontificis maximi domum [4] Lepidi auditi: ex his maximus à cæteris laniatus, turpem infamiam Lepido portendit. [5] Hoſtiæ grex piſcium in ſicco reciproco maris fluxu relictus. Padus inundavit, & intra ripam refluens ingentem viperarum vim reliquit. Inter Cæſarem & Antonium civilia bella exorta.

LXVII. *Cajo Panſa, Hircio, COSS.*

Cæſari cum honores decreti eſſent, & imperium adverſus Antonium, immolanti [6] duplicia exta apparuerunt. Secutæ ſunt eum res proſperæ. C. Panſa Coſ. [7] ſtatua equeſtris Antonii domi corruit. Equus phaleratus in ipſius conſpectu feſtinans concidit. Quidam è populo, ſanguine victimarum [8] prolapſo, reſperſam cruore [9] palmam proficiſcenti dedit. Funeſta hæc ipſi prodigia [10] fuerunt. Qui mox [11] adverſus Antonium dimicans, [12] in mortem vulneratus eſt: armorum telorumque ſpecies [13] à terra viſa cum fragore ad cœlum ferri. Signa legionis, quæ relicta à Panſa ad urbis præſidium [14] erant, veluti longo ſitu inductis araneis venire viſa, ful-

1 *Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας*, inquit Dio l. XLV. 2 *Spicea* legend. monet Scheff. 3 *Orbem* legit Scheff. 4 Vocem *Lepidi* ex gloſſa natam eſſe putat Scheff. 5 Al. *Oſtiæ.* Dio etiam meminit l. XLV. *καὶ ἰχθῦς ἐκ τῆς θαλάσσης ἀπώθησαν κατὰ τὰς τοῦ Τιβέριδος ἐκβολὰς ἐς τὴν ἤπειρον ἐξώκειλαν.* Interpres vero non intellexit, vertitque *κατὰ τὰς τοῦ Τιβέριδος ἐκβολὰς* per (vel ut in margine *propter*) *Oſtia Tiberis.* 6 Suet. Aug. c. 59 *immolanti omnium victimarum jecinera replicata intrinſecus ab ima fibra paruerunt.* Dio l. XLVI. *Διπτὰ τὰ ἥπατα ἐν πᾶσι τοῖς ἱερείοις δώδεκα οὖσιν εὑρέθη.* Ex quibus patet idem eſſe *duplicia* ac *replicata.* 7 Meminit & Dio l. XLVI. ſed apud ipſum (inquit Scheff.) pro *καὶ ἵππος αὐτοῦ χαλκοῦς* legend. fortaſſis eſt, *καὶ ἀνδριὰς Ἀντωνίου.* 8 *Prolapſus* ſcribit Scheff. Ita quippe Dio loc. cit. *ἔν τε τῷ αἵματι προσκεχυμένῳ ὤλισθε καὶ πεσὼν τὸ φοίνικα ἐμίανεν.* 9 *Paludamentum* ſcribend. ut innuit Scheff. patet ex Dionis *φοίνικα*, quod Latinis eſt *paludamentum.* 10 Scheff. mallet diſtinguere ac ſcribere: *fuerant, quia mox.* Totus enim locus agit de Cajo Panſa Conſule, oſtenditque prodigia, quæ mortem ejus præceſſerunt. 11 Vid. Sueton. Octav. c. 10, 11. 12 Pro, *ad mortem uſque.* 13 Vid. Dion. l. XLVII. 14 Scheff. ſcribit *erat.* Legio quippe præſidio urbi erat futura. Dio: *τά τε γὰρ σημεῖα τοῦ στρατεύματος τοῦ τὴν πόλιν φυλάττοντος*, &c.

mine

mine pleraque icta. In caſtris Cæſaris luce prima, in culmine prætorii ſuper linteum conſedit aquila: inde circumvolantibus minoribus avibus excita, de conſpectu abiit. Oraculo Apollinis [1] vox audita; LUPIS RABIES HYEME, ÆSTATE FRUMENTUM NON DEMESSUM. Veteranis Cæſari conſulatum flagitantibus, [2] terribilis tumultus Romæ fuit. Cæſar cum in campum Martium exercitum deduceret, ſex vultures apparuerunt. Conſcendenti deinde roſtra creato conſuli, iterum [3] ſex vultures conſpecti, veluti Romuli auſpiciis novam urbem condituro ſignum dederunt. Reconciliatione inter Cæſarem, Antonium, Lepidum facta, fœda principum fuit proſcriptio.

LXVIII. *M. Lepido, Munatio Planco, COSS.*

[4] Mula Romæ ad duodecim portas peperit. Canis æditui mortua, à cane tracta. [5] Lux ita fulſit, ut tanquam die orto ad opus ſurgeretur. In [6] Mutinenſi victoriæ Marianæ ſignum meridiem ſpectans, ſua ſponte converſum in ſeptentrionem hora quarta: cum hæc victimis expiarentur, ſoles tres circiter hora tertia diei viſi, mox in unum orbem contracti. [7] Latinis in Albano monte cum ſacrificaretur, [8] ex humo, à pollice Jovis cruor manavit. Per Caſſium & Brutum in provinciis, direptionibus ſociorum, bella geſta. Notatum eſt prodigii loco fuiſſe, [9] quod P. Titius prætor, propter diſſenſiones collegæ, magiſtratum abrogavit, & ante annum eſt mortuus. Conſtat neminem, qui magiſtratum collegæ abſtulerat, annum vixiſſe. Abrogaverunt autem hi: Lucius Junius Brutus conſul, Tarquinio Collatino: Tib. Gracchus, M. Octavio Cæcinnæ: [10] P. Tarquinius, P. Marullo: Tul-

1 Euſeb. num. MDCCCCLXXV. *Inter cætera portenta, quæ toto orbe facta ſunt, bos in ſuburbano Romæ ad arantem locutus eſt*; FRUSTRA SE URGERI. NON ENIM FRUMENTA, SED HOMINES BREVI DEFUTUROS. Scalig. qualis vox iſta fuerit Græco verſu declaravit:

Λύσσα λύκοις χειμῶνι, θέρει δ' ἀθέριστος ὁ σῖτος.

2 Vid. Dion. loc. cit. Suet. Octav. cap. XXVI. 3 Dion ib. Suet. Oct. c. XCV 4 Dion ib. 5 In Dione pro *luce* habetur *ſol*. Ἥλιος, ait, *καί ποτε καὶ νυκτὸς ἐξέλαμψε*. Ex quibus conſtat in noſtro ſcribendum: *nocte lux ita fulſit*. Vocem *nocte*, notante Scheff. intercepit *tracta* vox, quæ præcedit, quoniam eaſdem pene habet litteras. 6 Deeſt *bello*. 7 Scilicet *feriis*. 8 Vera lectio, ut notat Scheff. eſt, *ex humero ac pollice*. Dion. loc. cit. *Ἄγαλμα τὸ τοῦ Διὸς τὸ ἐν τῷ Ἀλβανῷ ὄν, αἷμα παρ' αὐτὰς τὰς ἀνοχάς, ἔκ τε τοῦ δεξιοῦ ὤμου, καὶ ἐκ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀνέδωκε.* 9 Mirum ita Obſequentem retuliſſe de Titio Prætore, cum alii Tribunum plebis hæc feciſſe tradant. Vid. Pigh. Ann. Tom. III. p. 478. 10 Dion. ita habet: *Ὅ, τε Κίννας ὁ τὸν τε Μάρυλλον καὶ τὸν Φλαύιον ἀπαλλάξας, οὐκ ἐς μακρὰν ἀπεφθάρη.* Quid ergo hic facit *P. Tarquinius*? Scheff. mallet cum cl. Freinſhemio ſic legere locum totum: *Tib. Gracchus, M. Octavio: Cor. Cinna L. Cornelio Merula & Flavio. Bruto & Caſſio* &c.

 lius,

lius, Bruto & Caſſio, pugnam adverſus Cæſarem & Antonium molientibus. In Caſtris Caſſii examen apium conſedit. Locus aruſpicum juſſu intercluſus, interius ducto vallo. [1] Vulturum, & aliarum alitum, quibus ſtrages cadaverum pabulo eſt, ingens vis exercitum advolavit. Puer in pompa Victoriæ cultu cum ferretur, ferculo decidit. [2] Luſtratione lictor [3] perverſis faſcibus lauream impoſuit. Brutianis in prælium egredientibus, Æthiops in porta occurrit, & à militibus confoſſus: Caſſius & Brutus interierunt.

LXIX. *Cajo Furnio, Cajo Syllano, COSS.*

Sub Apennino, in villa Liviæ uxoris Cæſaris, ingenti motu terra intremuit. [4] Fax cœleſtis à [5] meridiano ad ſeptentrionem extenta, luci diurnæ ſimilem in nocte fecit. Turris hortorum Cæſaris ad portam Collinam de cœlo tacta. [6] Inſidiis Romanorum Germani circumventi, ſub M. Lollio legato graviter vexati.

LXX. *Paulo Fabio, Quinto Ælio, COSS.*

In Germania, in caſtris Druſi examen apium in tabernaculo Hoſtilii Rutilii præfecti caſtrorum conſedit, ita ut funem prætendentem, præfixamque tentorio lanceam amplecteretur. Multitudo Romanorum per inſidias ſubjecta eſt.

1 Vide Dion. l. XLVII. Plut. in Bruto. Flor. l. IV. c. 7. 2 *Luſtrationi* Antv. 3 Hoc eſt, *inverſis*, ut arbitratur Scheff. 4 Dion l. LIII. 5 Scheff. aut deeſſe quidpiam, aut ſcribendum *meridiana ora* videtur. Poteſt nempe *ora* excidiſſe propter præcedentem ſyllabam *ana* non multum diſſimilem. 6 Contrarium teſtatur Dion. l. LIV. Nec aliter alii Hiſtorici. Quare cum Lipſio (ad Tacit. Ann. l. I. c. 10.) & Schef. ſcribend. *inſidiis Germanorum Romani circumventi.*

Catalogus

Catalogus Conſulum Romanorum, ſub quibus Prodigia ab Obſequente memorata viſa ſunt. in quo illud admonendus es, non ſecundum prænomina (quæ ut corrupta ſunt, ita ſæpenumero etiam multis ſunt communia) poſita eſſe: ſed præponi ea nomina, quæ, ab uſu frequentiori, huic vel illi maxime propria facta ſunt.

M. Acilius. cap. 35
Quintus Ælius. 70
L. Æmilius Paulus. 4
M. Æmilius. 22, 27, 56
Q. Æmilius Petus. 9
L. Afranius. 60
P. Africanus. 18, 25
Gajus Antonius. 59, 61
M. Antonius 44, 65, 66
Appius Claudius. 19, 26, 62
Attilius Sarranus. 23, 39
P. Attilius. 40
L. Aurelius. 27, 32, 34, 58
Gn. Bebius Tamphilus. 4
D. Brutus. 56
C. Cæcilius. 34, 36
L. Cæcilius. 32, 34
Cn. Cæpio. 21
C. Cæſar. 64. 65
L. Calpurnius. 37
Q. Calpurnius. 24
Cajus Caſſius. 47
C. Caſſius Longinus. 29
M. Cato. 33
M. Ceſo. 59
M. Cicero. 61
C. Claudius. 7, 51
M. Claudius. 3
M. Claudius Marcellus. 16
Cornelius Manilius. 40
Cn. Cornelius Lentulus 46
P. Craſſus. 48
P. Dolabella. 66
Cn. Domitius. 30, 47
Gn. Domitius. 62
L. Domitius. 49
Q. Elius. 70
Paulus Fabius. 70
Q. Fabius Max. 20, 31
Q. Fabius Labeo. 3
C. Fannius. 30
C. Flaccus. 41
C. Fulvius. 25
M. Fulvius. 28
Q. Fulvius. 5
L. Furius. 23
C. Furnius. 69
T. Gracchus. 12
M. Herennius. 50
Hircius. 67
C. Hoſtilius Mancinus. 22
L. Julius Cæſar. 53
M. Julius. 9
Sex. Julius. 52
M. Junius. 6
M. Juventius. 12
Lælius. 18
C. Lælius. 1, 21, 49
L. Lentulus. 14
M. Lepidus. 8, 64, 68
P. Licinius. 46
C. Livius. 2
Q. Luctatius. 42
Cn. Manlius. 5
Gn. Manlius. 6
T. Manlius. 11
C. Marcellus. 63
M. Marcellus. 10
C. Marius. 41, 42, 43
C. Martius. 13
L. Martius. 52
Q. Martius. 14, 33
M. Meſſala. 1
L. Metellus. 20
P. Metellus. 19
Q. Metellus. 45, 60
Munatius Plancus. 68
Q. Mutius. 8
C. Norbanus. 55
Cn. Octavius. 11, 57
L. Octavius. 58
L. Opimius. 15, 31
C. Panſa. 67
Cn. Papirius. 36
L. Paulus. 63
M. Perpenna. 26, 51
L. Petellius. 7
L. Piſo. 17
P. Plautius. 28
Q. Pompejus. 54
C. Portius. 35
A. Poſthumius. 44
Q. Poſthumius. 15
Sp. Poſthumius. 17
Quintius Martius. 33
P. Rutilius. 53
Q. Scævola. 48
M. Scaurus. 38
L. Scipio. 37
P. Scipio Naſica. 13
C. Scribonius. 57
C. Sergius Galba. 38
Q. Servilius Cæpio. 39
Servius Flaccus. 24
C. Sextilius. 29
P. Sulpitius. 10
L. Sylla. 54
C. Syllanus. 69
Tullius Didius. 45
C. Valerius. 50
L. Valerius. 43
L. Valerius Flaccus. 16

INDEX
RERUM & VERBORUM
IN
JULIO OBSEQUENTE
MEMORABILIUM.

A

Abdicant ſe magiſtratus. cap. 16.
Abiit de conſpectu 67. terra in profundum. 25
Abrogavit nemo magiſtratum collegæ & vixit per annum. 68
Accipiter acceſſit ſuper caput Pompeji. 56
Achæi cædunt Roman. 23
Ad aquas Cumanas mortuus. 7, 12, 27, 59. 68. præſidium urbis legio. 67. reſiſtendum conſtantia alicui. 66
Adapertæ fores templi. 40
Adeſa cœna à cane. 50. adeſus homo ab homine. 38
Adfulſit ſpecies ſolis. 11
Admittunt aves. 63
Adoperto capite ſimulacrum. 41
Adſcivit ſe in gentem Juliam Octavius. 66
Adverſa ei portendunt fulmina. 63
Advolat exercitum vis vulturum. 68
Aduſtæ naves vapore. 27 aduſta veſtimenta levi afflatu ignium cœleſtium. 2
Ædes Minervæ. 10. Jovis, 14. Salutis 10. Fidei, Opis, Caſtoris. 66
Ædicula tacta de cœlo. 26
Ægre revocata Juno. 53
Æmilianus diruit Carthaginem. 18
M. Æmilius Pontif. Max. 6
Æmilius Potenſis aruſpex. 42
Ænaria. 52
Æthiops occurrit, & occiditur. 68
Ætna ignibus abundat. 21 ardet 24 ignes diffundit ſuper verticem. 27
Afflatus fulminis. 39 afflatu fulminis exanimata animalia. 55 ignium cœleſtium aduſta veſtimenta. 2
Afflatus ſydere. 54
Ager publicus. 9 Stellati 12, 35
Aggerem ferre. 54
Agmina locuſtarum. 28
Agni cum pedibus equinis. 41
Albanus mons. 7 ardere viſus. 36 in eo ſacrificia. 68
Alienatio à patria. 66
Allobroges devicti. 30
Alpes tranſgreſſi Cimbri & Teutones. 36
Alte ſubſedit terra. 48
Alvus aperta. 38
Ambitioſiſſime fiunt comitia. 10
Ambuſtus flamma. 42
Amiternum. 18, 19, 25, 39
Anagnia. 9, 13, 25
Ancilla parit puerum unimanum. 50 ſine foramine naturæ. 51 *adde* 23
Ancylia mota ſua ſponte. 42
Androgynus, deportatus in mare. 10 25, 30, 32, 34, 45, 46, 48, 50
Anguis inventus ſacrificantibus. 45 angues duo conſpecti in lecto uxoris. 56 nigri circumdant aram. 40
Anienis amnis. 42
Annus pacatus fuit. 21 tranquillus fuit. 50
Antiochus Rex Syriæ. 13
Antonii malignitas contra Octavium Cæſarem. 66 ejus literæ in æde Caſtoris exuſtæ. *ibid.* ſtatua equeſtris corruit. 67
Apium examen in caſtris Caſſii. 68 apium examen ante ædem Salutis. 41, 42 in culmine domus. 51 in foro conſedit. 33 in ſignis. 63 in tabernaculo conſedit. 70
Apenninus. 69
Apollinis ædes. 45 ædes Romæ. 59 Oraculum. 67 ſacra. 106. ſimulacrum in arce Cumis. 52
Apparent prodigia ej. 54 apparuit fax in cœlo. 49 vulturius. 8
Appetere epulis piſces. 27
Appoſita integumenta Jovi. 5
Apulia. 50
Aqua averſa. 55
Aquila conſedit ſuper linteum prætorii. 67 aquilæ legionis decimæ fulmina viſæ dimittere. 64

Ara

Ara Salutis. 36 Concordiæ 3, 4
Araneis inducta ſigna. 67
Arcus tenditur in nubibus. 67
Ardea. 25
Ardet ſtella per tot dies. 18 arſit Ætna ignibus. 24 cœlum. 12, 13 ardere viſus mons Albanus. 36 viſum cœlum. 18, 36, 49
Area Concordiæ, Vulcani. 3, 4
Argentum ſignatum fluxit 39
Aricia. 16
Ariſtagoras. 58
Arma volare viſa in cœlo. 15 cœleſtia pugnare viſa. 43
Armenta concitata in rabiem. 52
Arpæ. 28
Arretium. 47, 52
Arrodunt aurum mures. 18
Aſia teſtamento legata Romanis. 26
Athenæ captæ à Sylla. 54
Attalus. 26
Ave, dixit puer, cum naſceretur. 39
Aventinus. 2, 31, 42
Averſa aqua. 55
Auferre magiſtratum collegæ. 68
Avis ignota viſa Romæ. 25 incendiaria. 38, 49 aves admittunt. 63
Avolare in ſublime. 64
Aurum ſacrum. 18
Auſpicantur Lanuvii. 22
Auſpicia Romuli. 67

B

Bellum civile. 55 Cæſaris & Pompeji. 63 Cinnæ & Marii. 54 fugitivorum. 25 hoſtile. 52 Italicum. 55 Jugurthinum. 37 Mithridatis. 54 bellum imaginantur armenta. 52 bella gerere direptionibus. 68
Biceps agnus. 48 puella. 49 vitulus. 29, 30
Bononia. 24
Bos locutus. 13, 24, 25, 41 locuta. 51 ſacra 58
Bovianum oppidum. 54
Brutiani. 68
L. Jun. Brutus abrogat collegæ magiſtratum. 68
Brutus & Caſſius pugnam moliuntur contra Octavium Cæſarem. 68
Bubo comprehenſus in æde Fortunæ. 51 viſus extra urbem. 41 in Capitolio 28, 30, 45 in urbe. 45 Romæ. 25, 38 bubonis vox audita in Capitolio. 24

C

Cadens fax lapſu. 43 cadit pila cœlo. 39
Cæpio Conſul. 39
Cære. 12, 18, 48
Cæſar dictator confoſſus à conjuratis. 65 ejus bellum civile cum Pompejo. 63 ſtatua in æde Victoriæ Trallibus. 63
Cajetæ ædes Apollinis. 4
Calatia. 9
Caligo nimborum. 62
Calpurnia uxor Cæſaris, ejuſque viſa nocturna. 65
Campus Martius. 67
Canis apud gregem ovium 29 confœta. 53 tracta à cane. 68 laniatus à cæteris. 66 locutus. 41 canes rodunt ſaxa, tegulas. 49 canum ululatus. 59, 66
Canit tibicen. 40
Cantant in urbe virgin. 32
Capitolium conflagravit. 55 in eo habetur ſenatus. 10
Capra cornibus ardentibus ducta per urbem. 42
Captus membris. 7
Capua. 12, 55
Caput jocineris defuit immolanti. 50 non fuit immolanti. 45 ſimininum. 41 capite adoperto 47 capita deorum ſe convertunt. 5
Carthago obſeſſa, diruta. 18
Caſſinum. 10
Caſſius & Brutus diripiunt ſocios Romanorum. 68 occiduntur. *ibid.*
Caſtoris ædes. 66
Catena conſumpta ex incendio. 30
Catilina victus. 61
Cato Conſul. 33
Cauræ. 19
Celtiberi ſubacti. 46
Cephalonia. 21
Cereri & Proſerpinæ ſtipes lata. 41, 44, 51
Cicero abrogat magiſtratum Bruto & Caſſio. 68 ponit ſimulacrum Minervæ. 66
Cimbri jungunt ſe Teutonis. 41 tranſgrediuntur Alpes. 36 delentur. 42
Cimolia inſula. 38
Cinis bubonis diſperſus in Tiberim. 24 hoſtiarum diſperſus in mare. *ibid.* pueri dejectus in mare. 23
Cinnæ & Marii bellum civile. 54
Circa. 5, 27 urbem 24 horam undecimam. 60
Circulus, qualis tendi arcus ſolet in nubibus. 46 circulum in unum Sol redigitur. 66 circuli diſcolores cingunt ſolem. 18
Circumfuſus ingenti multitudine. 66
Circumſcribit eum circulus ſolis. 66
Circumvolitant eum aves. 67.
Circus Flamminius. 53 cum porticu. 14
Clamor & crepitus armorum auditus. 63
M. Claudius prætor conflagravit fulmine. 22
Cluſium. 55
Coagmenta lapidum. 63
Coaluit ulmus everſa. 41
Cœlum purum & ſerenum 66 ardere viſum. 36, 49 deſcendere viſum. 50 ruere viſum. 54
Cœna in ſacro Novendiali. 50
Coit in unum cœlum. 50
Collis Quirinalis. 10
Columen ſummum. 39
Columnæ ante ædem Jovis in campo. 16
Comitia fiunt ambitioſe. 10

Comitium. 41
Committuntur ludi. 40
Commotæ ædes terræ-motu. 57
Commundatus grex matronarum. 53
Communicare judicia. 38
Compareo. comparuit luna. 49
Comparare ſibi tibicinem adverſus tubicinem. 57
Concidit equus. 67 victima exanimis. 45
Concitata in rabiem armenta. 52
Concordiæ ara. 34
Concrevit ſanguis. 49
Concuſſum terræ-motu. 59 tempeſtate. 27 concuſſa corruerunt. 57
Conflagravit fulmine. 27
Confœta canis. 53
Conjuratio ſervorum. 25
Conſa. 15
Conſcendere navem. 24
Conſecrare alicui ſydus inſigne capitis. 66
Conſedit examen apium 41
Conſpecti ei vultur. ſex. 67
Conſumpta ex incendio catena. 30 conſumpti contaminatione ventris. 27 ſupplicio principes. 49 conſumpta bello tot millia. 55 ſupplicio. 25 tabe. 28
Conſurgit bellum. 52
Contaminatio ventris. 27
Contingere cœlum viſa flamma. 41
Continua prælia. 58
Contra Jugurtham pugnatum. 38
Contracti in unum orbem tres ſoles. 68
Convertit oculos omnium ſtella. 66 converſum ſignum in Septentrionem. 68
Convulſa domicilia ſede ſua. 43
Cooritur tempeſtas. 62
Cornelius. 7
C. Cornelius augur. 63
Cornibus ardentibus capræ. 42
Corona ſpiceæ ſimilis circa ſolem. 66
Corvi occidunt vulturem. 54 projiciunt fragmentum tegulæ ante pedes alicujus. 25 pugnant inter ſe. 44
Craſſus profectus in Parthos occiditur 62
Creta candida. 45 pluit. *ib.*
Cruente vaſtat provinciam. 51
Cruor manat ex pollice Jovis. 68
Cubiculum Junonis. 44
Cubile canis. 53
Cumis ſimulacrum Apollinis. 52
Curia Pompejana. 65
Curritur in muros. 54
Cyrene. 28
Cyzicum. 58

D

Dalmatæ. 14
Dardani opprimunt Antonium. 61 ſubacti. 46
Dare. dat gemitus avis. 25
De caverna terra reddit locum. 25 conſpectu abit. 67 grege pars. 12 menſa præroſerunt oleas mures. 5 montibus adnatat bos ſacra. 58
Decemviri. 19, 20 immolant apud ædem Apollinis. 45 ſpargunt cinerem hoſtiarum in mare. 42
Decidit luna. 49
Decutere pollicem offenſo pede. 25 decuſſa fulmine. 12, 13, 15, 22, 50 incendio. 6 vi turbinis ædes. 16
Deductum veſtiment. 55
Defectus ſolis. 41
Deflagravit ædes Minervæ. 54
Deformantur faſtigium & valvæ. 1
Dejicit ſigna ſtrages tempeſtate procelloſa facta. 4 dejectus ſerpens in profluentem. 55 dejecta pleraque fulmine. 27 ſigna nimbis. 5
Deleta incendio urbs. 63
Delibatur cœna. 50
Demerſus mari androgynus. 34
Demiſſum cœlo ſydus. 54
Demo. demuntur exta vituli. 50
Deponere laurum in Capitolio. 59 limites in diviſione agrorum. 31
Deſcendit cœlum. 50
Deſedit terra in caverna. 34
Deſunt, qui funerant cadavera. 20
Devolvitur ad terram globus ignis. 52
Dictatura Pompeji. 59
Diffluxit argentum afflatu fulminis. 39
Diffundit ignes ſuper verticem Ætna. 27
Dilapſi angues. 39
Dimicare dubie adverſus aliquem. 21
Dimittunt fulmina aquilæ. 64
Direptionibus gerere bella. 68
Diripuit lectum ejus populus. 54
Diruta pars muri. 52 diruta tecta tempeſtate. 12
Dirum hoc portendit Ciceroni 66 dira portenduntur ſacrificanti. 25
Diſcrimen civile 53
Diſcuſſa pleraque fulmine. 10
Disjectæ turres vento. 58 disjecta ſigna Jovis fulmine. 47
Diſpergere vim piſcium 27 diſperſus cinis in mare. 42 diſperſa ornamenta equi. 35
Diſſipat limites grex luporum. 31 diſſipatum membris ſimulacrum. 66 diſſipata pleraque. 15 plurima nimbis. 44
Diuturno labore victor. 54
Dolabellæ litteræ excuſſæ in æde Caſtoris. 66
Domi foriſque pax. 10
Domicilia proſtrata ruinis. 43
Druſi caſtra in German. 70
Dubie dimicare adverſus aliquem. 20
Ducere vallum interius. 68 ductus ad immolationem taurus. 17 ducta pompa circa templa. 42
Duplici natura mulier. 51

obſcœno

obſcœno puer. 23 dupli-
cia exta. 67

E

Egredi. 22 in prælium 68
Ejectæ locuſtæ fluctibus. 28
Eludunt oculos appropin-
quantium ſpecies viſæ. 6
Emicat globus cum ſono
cœli. 52 flamma cœlo.
50 flamma in cœlum.
52 ignis ad os. 35
Emiſſa capra porta Nevia.
42
Enecati angues lapidib 40
Equulus cum quinque pe-
dibus. 22
Equus phaleratus. 67
equorum pectora. 58
Erecta in radicem ulmus.
41
Everſa vento ulmus. 41
everſæ arbores radici-
bus. 60
Eutychides tabulam fert
ex templo Jovis Tro-
phonii. 48
Ex arboribus nata lana. 10
ignibus inviolata eſt. 17
incendio conſumi. 30
inferno fremitus armo-
rum. 43 ſpeculo fax. 12
Sibyllinis ſupplicat. 4
Exanimavit fulmen ho-
mines. 60
Exanimatus de cœlo. 59
exanimatus ictu fulmi-
nis. 41
Exanimis victima conci-
dit. 45 vis piſcium. 27
Exceptus plauſu. 53
Excita circumvolitantibus
avibus aquila. 67
Excruciare aliquem. 63
Excuſſæ litteræ Antonii &
Dolabellæ. 66
Exerta lingua in inguini-
bus. 35
Exorta ſtella. 66
Expiare aliquid proſpere
luſtrationibus. 50 victi-
mis. 68 expiatum pro-
digium hoſtiis. 21
Expiravit inter manus. 51
Exportatus trans mare. 42
Exquiliæ. 21
Exta duplicia apparent
Octavio. 67 ſine corde.
65 tabuerunt immo-
lante Catone. 33
Extabuit jecur. 7
Extenta fax cœleſtis. 69
trabs ad cœlum. 59
Exuſta pars urbis maxima.
37

F

Facies pallida. 49
Facit lucem in nocte fax.
69 ludos pro collegis.
66 peſtilentiam pecori
odore. 28 ſtragem. 36
Farris grana vomuit mu-
lier. 47 Spicæ natæ è
naſo. *ibid.*
Faſces laureati lati in pro-
vinciam. 61 perverſi. 68
Faſtigium domus adje-
ctum. 65
Fax cœlo fertur. 66 ex ſpe-
culo. 22 in cœlo appa-
ruit. 49 ardens. 43 in
cœlo viſa. 9, 22 cœleſtis
extenta. 69
Ferculo decidit puer Vi-
ctoriæ cultu. 68
Ferentinus ager. 25
Ferre aggerem. 54 dona
Cereri. 44 laurum ad
hoſtes. 59 præmium,
quod monſtravit expia-
tionem. 42 ſtipem. 41,
44, 51 fertur fax cœlo.
66 fremitus ab inferno
ad cœlum. 44 globus
ignis ad occidentem. 52
ſpecies telorum à terra
ad cœlum. 67
Ferrugineum os flammæ.
50
Feſulæ. 47, 49, 51
Fidei ædes, & in ea tabulæ
æneæ. 66 [54
Fimbria incendit Ilium.
Fit ſtrages tempeſtate. 4
fiunt comitia. 10 factum
ei prodigium. 56, 58
Flagitare alicui conſula-
tum. 67
Flagro cæſa Veſtalis. 6
Flamma exorta hiatu terræ
52 orta è terra, contigit
cœlum. 41 adduſſit nihil.
50 emicat cœlo. *ibid* pe-
netrat à faſtigio ad co-
lumen. 39 flammæ os
ferrugineum. 50 verti-
ces. *ibid.* flamma com-
prehenſus puer, nec am-
buſtus. 42
Fluit cruor è mediis pani-
bus. 42 torrens ſanguis.
50 ſanguine in comitio.
19
Fluxus reciproc. maris. 66
Fœda ſtrages. 52
Fœdantur templa immun-
de. 53
Foramen naturæ, quo hu-
mor emittitur. 51
Formium. 12
Fortunæ ædes. 14 equeſtris
ædes. 51
Forum boarium. 42 Veſſa-
num. 30 ſtratum ſaxis. 57
Fragmentum tegulæ. 25
Frangentes panes. 52
Fregellæ dirutæ. 28 ibi
ædes Neptuni. 50
Fremitus armorum ex in-
ferno. 42 cœleſtis audi-
tus. 39 inferni auditi 57
terræ auditus. 46, 51 ab
inferno ferri viſus. 44
Fruges natæ in arborib. 24
Frumentum non demeſ-
ſum æſtate. 67
Fruſinona 13
Fucinus lacus inundat. 22
Fugitivi necant exercitus
Romanos. 25 vaſtant
Thurinos. 41 trucidati
in Sicilia. 43 fugitivo-
rum bellum. 25
Fulgeo. fulſit lux nocte. 42
Fulgor. 60 *pro fulgore ſolis.*
fulgore lunæ excitatæ. 65
Fulgure exanimata. 12
Fulmen pervagatum urbe.
61 fulminis afflatus. 39
afflatu exanimata ani-
malia. 48 ictu exanimati
vultures. 41 fulmine
conflagravit. 22 decuſſa
pleraque. 12, 13, 22, 45,
47, 50 dejecta pleraque.
23, 27 diſcuſſa pleraque.
10 exanimatus grex o-
vium. 29 icta virgo. 35
præciſi digiti, tanquam
ferro. 39 tacta pleraque.
34, 44 fulmina tenentes
aquilæ. 64 fulmina ei
ſunt adverſa. 63
Fundere. fuſus ignis inter
pila militum. 45
Fune-

Funerare cadavera. 20
Furiarum lucus 56 Furiis immolata virgo. *ibid.*

G

Gabii. 12
Galli tranſeunt in Italiam. 2 vexant Romanos. 15 ejecti. 25 deleti. 10
In Gallia proſpere pugnatum. 16
Gemina natura. 49 gemini vitelli. 50 gemini nati ex muliere ingenua. 38
Gemitus noctuæ ſimiles hominis. 25
Gentes amicæ. 63
Gentius rex Illyrici. 9
Globus ignis emicat à Septentrionali regione. 52 devolvitur ad terram *ib.*
Gracchus fert leges. 29 C. Gracchus dividit agros. 31 occiditur. *ibid.* T. Gracchus abrogat magiſtratum Cecinnæ. 68 occiditur. 25
Græcoſtaſis. 22, 29
Gregatim ambulat multitudo. 49
Grex luporum. 31 matronarum. 53 ovium. 29 piſcium. 66 vervecum. 12, 50
Guttæ ſanguinis viſæ. 44

H

Habere exercitus & imperium. 54 habetur ſenatus. 10 habita ſupplicatio. 16
Hannibal veneno periit. 3
Haſdrubal crudelis in Romanos. 18
Haſtæ Martis motæ. 34, 42, 45, 48
Herbæ recens protritæ. 55
Herculis portus. 22
Herennius conſul. 50
Hiatu ſubſedit terra. 48 cœli apparent vertices flammæ. 52 terræ exorta flamma. *ibid.*
Hiavit terra. 36
Hiſpania pacata. 42 Hiſpaniæ principes qui rebellaverant, ſupplicio conſumpti. 49 Hiſpaniam vaſtant Cimbri & Teutoni. 41
Hiſpani devicti. 45
Homo ab homin. adeſus. 38
Hortorum Cæſ. turris. 69
Hoſtiæ majores. 21 eis expiatum. 37
Hoſtilius Mancinus. 22 Rutilius. 70
Humor emittitur per foramen naturæ. 51

I

Jacent cadavera in publicum. 20 peſtilentia. 8
Jecur ſine capite. *V.* Caput.
Icta fulmine mulier, nec exanimata. 39
Ignis fuſus inter pila militum. 45 penetralis Veſtæ. 6 ignis globus colore aureo. 52 ignes cœleſtes. 2
Ilium incenſum à Fimbria. 54
Imaginantur bellum armenta, vaſtando. 52
Imber lapideus. 28 imbres cruenti. 10
Immolat conſul proficiſcens in provinciam. 34 immolare victimas. 7
Imperium habere. 54
Improviſo audita vox. 22
In alto volantes. 44 caverna deſedit terra. 34 conſeſſu mittit muſtelam milvus. 10 diverſum lapſi angues. 56 inguinibus exerta lingua. 35 mortem vulneratus. 67 nocte fecit lucem. 69 Numantia. 24 pace eſt reliquum anni. 34 publicum jacent cadavera. 20 quiete viſa eſt ei dicere. 58 rabiem concitata armenta. 52 regia haſtæ Martis. 34, 42, 45, 48 ſublime avolare. 64
Incendiaria avis viſa. 38, 49
Incendium vaſtum Romæ. 17 incendio deleta pars maxima urbis. 63 deuſta plurima. 6
Inceſti pœna. 35
Inclinata manent domicilia. 43
Inducitur triumphus in urbem victricem. 54
Inducta aranea. 67
Inferni fremitus. 57
Inguina. in inguinibus exerta lingua. 31
Injuſſa adnatat bos ad immolandum. 58
Inlapſus cygnus in templum. 12
Inſidens equo virgo. 35
Inſigne capitis ſydus. 66
Inſula mari nata. 3
Integumenta Jovis. 5
Intendit ſe nox. 60
Inter manus expiravit. 51 ſepulcra ambulare viſa multitudo. 49 tumultum effugit lupus. 25
Intercluſus locus. 68
Interit ignis. 6 interiit cum exercitu & filio. 62
Intermortuo igne. 25
Interpretatus eſt hoc ſibi proſperum. 58
Interrupta ara. 36 interrupti pontes. 57
Inteſtinum nudum conſpicitur. 38
Intonuit ſereno. 22
Intremuit terra motu ingenti. 69
Intro. intrat Romam. 66
Intumeſcit Padus. 38
Invehitur oppidum triumphans. 54
Inventus anguis ad aram. 45
Inviolata eſt ex ignibus. 17
Invitare gentes adverſus alium. 63
Inundavit lacus. 22 Padus. 66
Iſidis ſpecies viſa petere flumen. 54
Ita, ut tanquam die, fulſit lux. 68
Italicum bellum conſurgit. 52 eo conſumpta millia centena. 55
Judicia ſenatorum & equitum communicata. 39
Jugerum ſeptem ſpatio. 34
Jugurthinum bellum. 37
Juno Soſpitæ Lanuvii. 44 queritur de æde ſua violata. 53 Junonis Lucinæ templum. 1 Reginæ ædes. 14, 25 ſimulacrum cupreſſeum. 46
Jupiter. Jovis ex humero &

& pollice manavit cruor 68 ædes in campo. 16 in Capitolio. 2, 14, 42 ſignum cum columna disjectum. 59 ſigna aurata cum columna. 47 ſimulacrum Nurſiæ converſum in partem ſiniſtram. 46 Trophonii templum Lebadiæ. 48

L

Labor. Lapſi angues in diverſum. 56
Lac. Lacte pluit. 29, 34, 37, 38, 39, 41, 48, 51
Lacerantur roſtris & unguib. pugnant. corvi. 44
Lacrymavit ſimulacrum Apollinis. 26
Lacus Romanus. 25 lacum de caverna reddit terra. *ibid.*
D. Lælius, legatus Pompeji occiſus. 56
Lana appoſita Jovi. 5 nata ex arboribus. 10 volitavit. 50
Lancea præfixa tentorio præfecti caſtrorum. 70
Laniat lupus vigilem. 25 vulturius canem. 48 laniatur canis à cæteris. 66
Lanuvium. 9, 10, 18
Lanuvii ſimulacrum Junonis Soſpitæ. 4
Laotomiæ 38
Lapideus imber. 28
Lapſus. lapſu ſubito cadens fax. 43
Larum ædes. 39
Late diffudit ignes Ætna. 27 hiavit terra. 36 viſa fax. 43
Laureati faſces. 61
Laurentina ſylva. 22
Laurus victrix. 60 deponenda in Capitolio. *ibid.* lauri duæ in regia. 17
Lebadiæ templum Jovis Trophonii. 48
Lectiſternium. 5
Lectum Pompeji diripuit populus. 54
Lepidus. 66
Lex de agris dividendis populo. 44
Libitina non ſufficit peſtilentiæ 4, 8 Libitinæ lucus. 10
Ligures deleti. 10 trucidati. 28
Limites depoſiti in diviſione agrorum. 31
Linea candida, rubens circuli ſolem cingentis. 18
Lingua in inguinibus exſerta. 35
Linteum prætorii. 67
Lipara. 27
Liparenſes. 27
Liquefactæ tabularum ænearum literæ in Capitolio. 59
Litare ſacra Apollinis. 44
Livia uxor Auguſti. 69
Livius Druſus fert leges. 52
Locus intercluſus. 68 loco prodigii fuit. *ibid.* loci inferiores. 35
Locuſtarum agmina. 28
M. Lollius vexatus à Germanis. 69
Loqui. locutus bos. v. *Bos.* canis. 41
Lucani. 36, 41
Lucilius Lupus occiſus 53
Lucus Furiarum. 54 Libitinæ. 10
Ludi committuntur. 40 Romani. 35 Veneris Genitricis. 66
Luna. *oppidum.* 20, 25
Luna apparuit interdiu cum ſtella. 41 nova decidit. 49 lunæ tres viſæ. 30
Lupa Romuli & Remi icta fulmine. 59
Lupus ingreſſus urbem & occiſus. 47 intravit urbem. 41 Laniat vigilem. 25 lupi ingreſſi urbem. 50 viſi in urbe. 61 lupis rabies hyeme. 67
Luſitani vexant Romanos. 15 cædunt exercitus Roman. 40 devicti. 42 rebelles ſubacti. 44
In Luſitania pugnatum proſpere. 44 varie. 16
Luſtrant urbem virgines ter novenæ. 25, 34
Luſtrata urbs. 10, 42
Luſtrationibus hoc expiatum. 50
Luto pluit. 42
Lux diurna. 69 languida. 66 lux tanquam die. 68 fulſit nocte. 42 lucem facit fax. 69 luce. 2 luce prima. 67
Lyſias, tutor Antiochi regis. 13

M

Maculari ſanguine. 25, 58
Mædi ſubacti. 46 vaſtant provinciam. 51 contra eos varie dimicatum. 57
Magiſtratum abrogavit nemo collegæ, qui per annum vixit. 68
Magiſtratus ſummus. 60
Magnitudine matura palma. 64
Malignitas monſtroſa. 66
Manat aqua ex ore & pede in ſtatua. 10 ſanguis in agro publico. 9 ſanguis terra. 10 ſanguine terra. 47, 49 manant rivi lacte. 25 rivi ſanguinis. 51
Manibus tribus puer. 48 cum manibus quatuor puer. 10 manibus humanis porcus. 12 ſine manu puer. *ibid.*
Mare efferbuit. 27 mari nata inſula. 3
Marianum ſignum victoriæ. 68
Marius trucidat Teutones. 42
Martis haſtæ motæ. 34, 42, 45, 48 ſimulacrum ſudavit. 59 ſimulacrum ligneum capite ſtans inventum. 40
P. Marullus. 41
Matris Magnæ templum exuſtum. 37 Matri Ideæ ſe præcidit. 42
Mercurii ſignum æneum ſudavit. 50
Mergit tempeſtas ſignum gurgiti. 62
Metella Cæcilia. 53
Militatum proſpere. 2
Milvus comprehenſus in æde Apollinis. 50 mittit muſtelam in conſeſſum patrum. 10
Minervæ ædes Ilii. 54 Terracinæ. 10 ſimulacrum à Cicerone poſitum. 66 ſimulacrum antiquiſſi-

mum ſtetit inter ruinas. 54
Miniſteria ſordida & obſcœna. 53
Minturni. 25
Miraculo rei conſiderantes aliquid. 55
Mithridates oppugnat Cyzicum. 58 ſuccendit lucum Furiarum. 54 ejus bellum adverſus ſocios Roman. *ibid.* claſſis amiſſa. *ibid.*
Mittit muſtelam milvus in conſeſſum patrum. 10 vocem. 38
Motus ingens belli. 55
Moveo. Mota terra. 52
Mula pariens ſignificat diſcordiam, interitum bonorum, &c. 63 peperit. 1, 50, 68.
Mulier ingenua. 38 nupta civi Romano. 39
Mulus tripes. 4, 13
Multifariam orti ignes. 2
Multitudo pallida facie ambulare viſa inter ſepulcra. 49 circumfuſa, ingens. 66
Mures arrodunt aurum. 18
Mutinenſis victoria. 68

N

Naſcor. natus ex ancilla. 51
Natat averſa aqua ſerpens. 66.
Natura duplex. 60 gemina fœminea. 49 poſterior. 38 naturæ foramen, qua humor emittitur. 51 pars poſterior. 24
Navalia tacta fulmine. 66
Necant exercitus Romanorum fugitivi. 25
Neptuni ædes Fregellis. 50
Nevia porta. 42
Nihil aduſſit flamma. 50
Nimbi continui. 5 orti ſereno. 1 nimborum caligo offendit. 63
Noctuæ gemitus. 25
Notatum eſt. 68
Novendiale ſacrum, cum pluit lapidibus. 2, 42, 49 in eo cœna deæ poſita. 50
Nox ſe intendit. 60
Nuceria. 41
Numantia. 42 diruta 86
Numantinis deditus Marcinus Coſ. 21
Numero duo corvi. 44
Nurſia. 1, 38, 44, 46
Nutritus bos publice. 25

O

Obruta ſtagno multa millia. 38
Obſcœnum duplex. 23 obſcœna miniſteria. 53
C. Octavius legatus in Syria. 13
M. Octavius Cæcinna. 68
Octavius Cæſar. 66 ducit exercitum in campum Martium in comitiis. 67 ejus & Antonii bellum civile. 66 decernuntur ei honores & bellum contra Antonium. 67
Odor intolerabilis. 28
Offendit caligo nimborum 62 offendere pedem ad limen. 25
Oleo pluit. 28
Omen victoriæ. 54 omina triſtia. 25
Operatæ ſedent mulieres. 10
Ops. Opis ædes. 66
Opus. Surgitur ad opus. 68
Orbis clypei ſimilis. 43 orbem in unum contracti tres ſoles. 68
Ornamenta equi. 35
Os ferrugineum flammæ. 50 ad os emicuit ignis. 35
Oſtendere omen victoriæ hoſtibus. 54

P

Pabulum. Pabulo his eſt ſtrages cadaverum. 68
Padus intumeſcit. 38 inundavit. 66
Palatium. 12
Palma viridis nata inter coagmenta lapidum. 63
Paludamentum dat Conſuli proficiſcenti aliquis 67
Q. Panſa. 67 legionem reliquit ad præſidium urbis. *ibid.*
Parare bellum adverſus ſocios. 54
Partus turpes matronarum. 63
Patavium. 63
Patet ſeditio. 28
Patrimi matrimi. 1 triginta ſacrificant. 38
Pax domi foriſque. 10
Peireæum oppugnatum à Sylla. 54
Penetrat flamma à faſtigio ad columen ſummum. 39
Per arma vexati. 15 Decemviros ſupplicatum. 20 dies plures. 55 inſidias ſubjecta eſt. 70 ludos trucidati Romani. 52 manus effugit. 12 millia tot paſſuum inundavit lacus. 22 Syllana tempora. 55
Percutiendam ſe offert bos. 58
Perfertur orbis ab oriente ad occidentem. 43
Pergamum. 63
Perſes rex Macedoniæ. 9
Perſeverat non ſuccurrere. 54 perſeverans pertinaciter. 62
Pervagatur fulmen urbe. 60
Perverſi faſces. 41
Peruſinus ager. 39
Pes. pedibus tribus puer. 48
Peſtilentia gravis. 28 peſtilentia vaſtantur inſulæ. 27
Petellius. 7
Petere flumen. 54
Phaleratus equus. 67
Piatur, viſo bubone. 45
Picenum. 2, 41, 43
Pietatis ædes in circo Flaminio. 52
Pila cœlo cadere viſa. 39 militum in circo, ignis interfuſus. 45
Picentes excruciant Romanos. 53
Pinnæ muri. 46
Piratæ deleti in Sicilia. 42
Piſaurum. 12, 46
Piſcium grex in ſicco relictus. 66
Piſtorienſis ager. 61
Plauſu ingenti exceptus. 63
Pluit creta. 45 lacte. 12, 28, 29, 34 37, 38, 39, 41, 48, 51 lapidibus. 10, 42, 49, 52 luto. 42 oleo. 28

ſanguinem in area Vulcani. 3, 4 ſanguine. 25, 26, 39, 41, 42 terra. 1, 9, 10, 12, 25 teſtis. 52
Pluviæ lapidum. 2
Pœnas ſubire inceſti. 35
Pompa ducta circa templa. 42 in pompa fertur puer. 68
Pompejus inſtruit aciem contra Cæſarem. 63 vincitur, occiditur in Ægypto. *ibid.* ejus dictatura. 59 ejus in caſtris cœlum ruere viſum. 54
Pompejus filius occiditur. 64
Pompejus Elnius. 35
Pompejus Silo 54 afflatus ſydere. *ibid.*
Ponere ſimulacrum. 66 poſito præmio. 24 poſita cœna in ſacro novendiali. 50 poſita ſigna Junoni. 44 ſimulacra Junonis per virgines. 46
Pons maximus. 14 ſublapſus. 60 pontes interrupti. 57
Porcus humanis pedibus & manibus. 12
Porta Collina. 69. Nevia. 42
Portendit ſeditionem prodigium. 27 ſpem reſtitutionis. 54 portenditur infamia virginibus. 35 portenduntur dira ſacrificanti. 25
Porticus in circo Flaminio. 14
Poſt tempora. 27
Poſthumius. 15
Præcidit ſe Matri Idææ. 42 præciſi digiti fulmine, tanquam ferro. 39
Præcipitati in Tiberim. 60
Præfectus caſtrorum. 70
Prælia continua. 58 ſunt ei cum ſucceſſu. *ibid.*
Præneſte. 20, 22, 34. 50
In Præneſtino. 10
Præroſerunt oleas mures 5
Præſagire ſuis calamitatem. 52
Prætendens funis tentorio. 70
Prætorii culmen. 67
Pridie die pugnæ. 63
Prima lux. 50, 67
Principum proſcriptio fœda. 67 Syllana. 55
Privernati. 36
Privernum. 12, 34
Prodigium ei factum. 56, 58 prodigia funeſta. 67 ei apparent. 54
Proditum eſt. 28
Profugit Juno. 53
Prolapſus ſanguine victimarum. 67
Pronum jacuit ſimulacrum. 66
Proſcriptio fœda Principum. 67
Proſpere quid expiare. 50
Proſtrata ruinis domicilia. 43
Provolutæ ripæ in aquam. 57
Proxime ſedens Pompej. 56
Pſeudophilippus devictus. 17
Ptolemæus mortuus Cyrenis. 47
Ptolemæus rex Ægypti populum Romanum reliquit hæredem. 47
Puella ſine manu. 12 quadrupes. 25 biceps, quadrupes, quadrimana, gemina fœminea natura. 49
Puer unimanus. 59 manu una, tribus pedibus. 18 quatuor manibus & pedibus. 10 oculis, auribus 23 pedibus tribus. 19 ſolidus poſteriore parte naturæ. 24 ſine foramine naturæ. 51
Pugnatum proſpere, varie. 16
Pullus gallinaceus. 51
Pulli evolarunt è cavea. 22
Puteoli. 23

Q

Quadrigæ auratæ ſudant in foro. 43
Quadrimana puella. 49
Quadripes puella. 49 pullus gallinaceus. 51
Quadrumanes pueri. 12
Quadrupes puella. 25 quadrupes pueri. 12
Quaſſata ædes tempeſtate. 14

R

Radicitus everſ. arbores. 66
Radix. Radicibus everſæ arbores. 60
Reate. 1, 4, 13. 50
Recens protritæ herbæ. 53
Reconciliatio inter Cæſarem, Antonium & Lepidum. 67
Redigitur Sol in unum circulum. 66
Refero Relatum inter alia. 54 Relata ſunt tot millia conſumpta. 55
Refluens inter ripam Padus. 66
Regia. 17 ibi haſtæ Martis. 42, 45, 48
Religiones ſpernere. 53
Relinquo. 47 Padus reliquit vim viperarum. 66 relictus in ſicco grex piſcium. *ibid.* relicta capra. 42
Repoſitum ſignum. 59
Reſperſum cruore paludamentum. 67
Reſtituere ſplendori priſtino gregem matronarum. 53
Revocata precibus dea. 53
Rhegium 52 conſumptum incendio. 23
Ripæ fluminis provolutæ in aquam. 57
Riſus è jugulo puellæ mactatæ. 54 ingens auditus ſine auctore. *ibid.*
Rivi lactis exorti terra. 41 lacte manarunt. 25 ſanguinis fluxerunt terra. 18 fluxerunt è terra. 19 fluxerunt in aquis calidis. 23 ſanguinis manarunt. 51
Romuli auſpicia. 67
Roſtra conſcendit conſul creatus. 67
Roſtrum. Roſtris tundunt aves. 54
Ruere cœlum viſum. 54
Rupes præceps. 57

S

Sacellum in foro boario 42
Sacra bos. 58
Sacrarium regiæ. 17
Sacrificatur in finibus Gallorum,

lorum, quoties eis infertur bellum. 19 Latinis ſacrificatur in Albano. 68
Salaſſi cladem inferunt Romanis. 19
Sallyes devicti. 30 trucidati. 28
Salutis ædes. 10,41 ara. 36
Sanguinis rivi fluunt. 18 manant. 51 torrens. 50 ſanguine fluxit in comitio. 22 manavit terra. 47 novo maculata ſcuta. 25 pluit. 25, 39,41, 42 ſanguine prolapſus. 67
Saturæ. 29
Saxum vivum. 57 ſaxis ſtratum forum. 58
Scaturiens terra. 41
Scipio Naſica. 49
Scordiſci. 14
Scutum Liguſticum. 25
Seditio eſt in urbe. 61
Semimas. 2
Senatorum judicia. 39
Senatus habetur in Capitolio. 10
Sequuntur eum res proſperæ. 67
Sereno exanimatus de cœlo. 59 intonuit. 22 orti nimbi. 1 tonuit. 45
Serpentem peperit mater familiæ. 55
Sertorius cædit exercitum Romanum in Hiſpania. 57 ei fit prodigium. 58 contra eum pugnans Lælius occiditur. 56
Servile bellum in Italia. 25
Servilii Cæpionis ſervus præcidit ſe Matri Ideæ. 42
Servo tunica arſit. 25 Servorum conjuratio. 26
Sextius tribunus plebis fert legem de agris dividendis. 44
Signum æneum Mercurii. 50 auratum. 16 converſum ſua ſponte. 68 Jovis cum columna diſjectum. 59 victoriæ Marianæ. 68 ſigna in Capitolio. 5 ænea in Capitolio 4 armata oleaginea. 41 aurata. 47 converſa ſua ſponte 63 cupreſſea Junonis Reginæ. 44
Signum mergit gurgite, tempeſtas. 62 ſigna araneis inducta. 67 cadere de cœlo viſa. 20
Simininum caput. 41
Simulacrum Martis. 61 Minervæ antiquiſſimum. 54
Sol incluſus orbe. 66. redactus in unum circulum. *ibid.* viſus nocte 12 viſus noctu. 25 per noctis aliquot horas. 10 Solis defectus obſcuravit lucem. 41 ſpecies adfulſit nocte. 12 magnitudinem obtegit globus ignis. 52 Solis ſub occaſu. 43 Soles duo viſi interdiu. 12 tres fulſerunt. 66 tres viſi. 30,41, 68 contracti in unum orbem. *ibid.*
Solidus natura poſteriore. 38 parte poſteriore naturæ. 25
Sonus ingens cœli. 52 armorum & ſignorum auditus. 55
Species armorum telorumque ferri viſa à terra ad cœlum. 67 Iſidis. 54 ſolis. 12 togatorum. 16
Spectat meridiem ſignum. 68
Spernere religiones. 53
Spicæ farris natæ ex naſo. 47
Spicea corona. 66
Splendor priſtinus. 53
Spoletum. 59 Spoletinus. 52
Statua equeſtris ænea in luco Libitinæ. 10
Statuta ſigna duo. 41
Stella crinita. 66 inſignis arſit. *ibid.* arſit per tot dies. 18
Stillicidium. 25
Stipem tulit Populus Cereri & Proſerpinæ. 41, 44, 51
Sto. ſtetit ſaxum in rupe. 57 ſtans capite in ſimulacrum. 40
Strages agrorum. 12 cadaverum vulturibus eſt pabulo. 68 ſtragem facere. 36
Stratopedon. 54
Stratum forum ſaxis. 57
Sub occaſu ſolis. 42 ortu ſolis. 52 tempus idem. 10
Subire pœnas inceſti. 35
Sublapſo ponte præcipitati in Tiberim. 60
Sublime volans fax. 39
Subſedit terra hiatu. 48
Succurrere patriæ periclitanti. 54
Sudavit ſignum æneum Mercurii. 50 ſimulacrum Martis. 60 ſudaverunt quadrigæ auratæ à pedibus. 43
Super caput acceſſit accipiter. 56 linteum conſedit aquila. 67
Superſedendum de lege. 44
Supplicatio fuit. 51 per decem pueros. 1
Supplicio conſumpti principes. 49
Supra concionem pugnant corvi. 44 ſimulacra deorum viſus bubo 45
Surgitur ad opus. 68
Sydus ingens demiſſum cœlo. 54 ſeptentrionis apparuit his ludis. 65 ſydere afflatus. 54
L. Sylla terror inimicis. 54 oppugnant Peiræeum. *ib.* Syllæ proſcriptio. 55
Sylo. 52

T

Tabe conſumpta tot millia. 28
Tabula ænea, in qua ſcripta, quæ pertinent ad rem Romanam. 48 tabulæ æneæ evulſæ turbine. 66 legum in Capitolio liquefactæ. 59
Tango. tacta ædes de cœlo. 10, 36 tactum ſcutum fulmine. 25
Tarquinii. 43
P. Tarquinius abrogat magiſtratum Marullo. 68 fert leges. 52
Tarquinius Collatinus collega Bruti. 68
Taurus ductus ad immolationem, corruit. 14
Tempeſtas procelloſa. 4, 14 tempeſtate concuſſa templa. 27 tempeſtates

bonæ.

bonæ. 45
Tenditur arcus in nubibus. 66
Terra ſcaturiens. 41 terra abit in profundum. 25 deſedit in caverna. 34 hiavit late. 36 mota. 52 ſubſedit hiatu. 48 tremuit cum mugitu 36
Terracina. 10, 12, 22
Terræ-motu concuſſum Spoletum. 59 disjecta ædes. 44 proſtrata domicilia ruinis. 55
Terrori eſt inimicus. 55 terrores nocturni in exercitu. 63
Teſta. teſtis pluit. 52
Teſtamento ejus ſe adſcivit in gentem hanc. 66
Teutoni tranſgrediuntur Alpes. 36 eis jungunt ſe Cimbri. 41 Teutoni trucidati à Mario. 42
Theanum Sidicinum. 10
Theſaurum ferunt Cereri & Proſerpinæ matronæ. 44
Thraces ſubacti. 41
Thurini. 41
Thuſci. 42
Tibicen canit. 40 adverſus tibicinem tubicinem comparavit Proſerpina. 58
P. Titius prætor. 68
Tonuit ſereno. 45
Torrens ſanguinis fluxit. 50
Trabs ardens extenta ad cœlum. 59
Traho. tracta canis à cane. 45 corpus unco. 54
Tralli. 63
Tranquillus fuit annus 50
Tranſit Euphratem Craſſus. 62
Trebula Mutuſca. 40, 41
Trebulanus ager. 39
Tremuit terra cum mugitu. 33
Trigemini pueri. 12
Triumphus inducitur in urbem victricem. 54
Trucidati fugitivi. 43 Ligures. 28
Tumultus eſt in urbe. 29 terribilis Romæ. 67
Tundendo roſtris eum occidunt aves. 54
Tunica arſit ſervo. 25
Turbat ſacrificium riſus 54
Turbinis vi decuſſæ ædes. 16 diſſipatum ſimulacrum. 66 evulſæ tabulæ, fractæ valvæ. *ibid.*
Turpes partus matronarum. 63
Turres hoſtium disjectæ vento. 58
Tuſculum. 1
Tympanorum ſonus Pergami. 64

V

Valvæ cubiculi clauſæ, apertæ ſua ſponte. 65
Vapor morbiferus. 27
Varguntejus exanimatus. 59
Varie pugnatum. 16
Vaſtat provinciam cruente 51 vaſtant ſuos armenta. 52 vaſtantur peſtilentia inſulæ. 27
Vejentum. 10
Venio. venit intro fulgor lunæ. 65
Venter. ventris contaminatio. 27
Ventus. vento everſa ulmus. 41
Venus verticordia. 35 Veneris ædes. 6 Genetricis ludi. 66
Vertices flammæ. 50
Vervecum grex. 50
Veſſanum forum. 30
Veſtæ ignis extinctus. 6
Veſtales virgines tres inceſti damnatæ. 35
Veſtigium flammæ nullum apparet. 25 fraudis, negligentiæ humanæ 23 ſine ullo veſtigio crematа ædes. 6 veſtigia equorum. 55
Veſtini. 49, 52
Veſtis lugubris. 50
Veterani flagitant conſulatum Octavio Cæſari. 67
Vexatus exercitus in Macedonia. 20 vexait Romani graviter ſub M. Lollio. 69
Victima concidit exanimis. 45
Victoriæ ædes Trallibus. 63 templum. 12 Mutinenſis ſignum 68 cultu puer. *ibid.*
Villa Liviæ ſub Apennino. 69
Viperarum vis ingens relicta à Pado. 66
Virgo inſidens equo. 35 immolata Furiis 54 virgines cantant in urbe. 35 canentes ferunt dona. 41 canentes carmen luſtrant urbem. 51 luſtrant urbem. 25, 34 ponunt ſimulacra Junonis. 46
Viriatus. 20 victus. 21
Vis exanimis, magna piſcium. 27 ingens viperarum. 66
Vitelli gemini in alvo vituli. 50
Vitulus mas. 50
Ululatus canum. 66 flebiles canum. 61
Umbria. 2
Uncus. unco tractum corpus. 64
Unimanus puer. 50
Unus miles ejus. 54
Volaterræ. 51
Volitavit lana. 50
Volo. volans fax. 39
Vomuit grana farris mulier. 47
Vox audita oraculo Apollinis. 67 infantis audita in æde Junonis. 25 vocem mittere. 38
Urbinum. 48
Urbis pars maxima exuſta. 37
Uritur regia. 17
Vulcani area. 3, 4
Vulneratus in mortem. 67
Vulſinienſis ager. 41
Vulſinium. 49, 50
Vultur. Vultures ſex apparent Octavio Cæſari bis. 67 exanimati fulminis ictu ſuper turrem. 41 laniant canem. 48 occidunt & comedunt vultures alios *ib.* vulturum vis advolat exercitum. 68
Vulturius. 55

FINIS.

OMISSA

IN

Annotationibus ad Eutropium.

Ad Lib. II.

Pag. 16. v. 1. *Præneſte ag.*] Hoc accidit anno ab Urbe Cond. CCCLXXV. Decennio quippe fere ſemper (inquit Scal. ad Euſebium num. MDCXL.) minus annos urbis putat Eutropius.

Ad Lib. VI.

P. 74. v. 6. *Antiochenſibus* &c.] Hæc acciderunt M. Tullio Cicerone, C. Antonio Coſs. Quin & Sex. Rufus non, poſtquam Daphnem reliquiſſet, Pompejum expugnaſſe Hieroſolymam; ſed contra, Hieroſolyma expugnata, Daphnem veniſſe narrat. *Judæa capta Hieroſolymam obtinuit: cum Perſis fœdus icit: rediens, apud Antiochiam Daphnenſem lucum, delectatus loci amœnitate & aquarum abundantia, addito nemore, conſecravit.* Vide Scalig. ad Euſeb. num. MDCCCCXLIX.

Ad Lib. VIII.

P. 100. v. 13. *Sauromatar. & Boſp.*] Eutropium hic lapſum eſſe oſtendit Fabrett. de col. Traj. cap. I. p. 23.

In Not. pag. 159. v. 20. poſt *Hallejus* adde: — Cæterum ex eo quod Imperator iſte Dei ſui nomen aſſumpſerit patere videtur, non apud Judæos tantummodo aut Chriſtianos receptam opinionem fuiſſe Dei Perſonam nomenque in ſe recepiſſe, dum munere ſaltem fungerentur, Sacerdotes. De qua re vide quid egregie diſſeruit Patronus meus piiſſimus eruditiſſimuſque HEN. DODWELLUS in Parænesi ſua de nupero Schiſmate Anglicano, §. 29. p. 132.

Ad Lib. IX.

P. 127. v. 3. *Conſtantius per filiam.*] Error Eutropii. Claudius, qui rerum potitus eſt, item Quintilius, ac Criſpus, fratres fuerunt. Criſpi filia Claudia: ex qua & Eutropio nobiliſſimo gentis Dardanæ viro Conſtantius Cæſar cognomento Chlorus Conſtantini Magni pater genitus. Auctor Trebell. Poll. Hoc modo Conſtantius non Claudii, ſed Criſpi fratris ejus ex filia nepos fuit. Neque mirum ſi idem legatur in Zonara, qui Eutropii Metaphraſten ad verbum tranſcribit: Κωνςάντα, ὃς ἐπεκλήθη Χλωρὸς διὰ τὴν ὠχρότητα, θυγατριδοῦν Κλαυδίου τοῦ μικροῦ βασιλεύσαντος. Treb. Poll. in Gallieno: *Is enim eſt Claudius, à quo Conſtantinus vigilantiſſimus Cæſar originem ducit.* Hoc falſum. Conſtantinus enim trahit originem à ſorore Claudii, non à Claudio. Vide Scalig. ad Euſeb. Chron. num. MMCCCIII.

A N Ω-

ΑΝΩΝΥΜΟΥ
ΜΟΝΩΔΙΑ
ΕΙΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ
Τὸν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου.

ANONYMI
FUNEBRIS ORATIO
In Imp. Fl. Conſtantinum
Conſtantini M. Fil.

Interprete Fed. Morello.

CEDRENUS

In Hiſtoriarum Compendio

p. 297. Edit. *Pariſ.* MDCXLVII.

Κωνστάντιος ἐβασίλευσεν ἔτη κδʹ. Κώνστας ἔτη ιζʹ. Κωνσταντῖνος δὲ ταχὺ τετελεύτηκε, τρόπῳ τιῷδε· πρὸς τὸν ἀδελφὸν Κωνστάντιον κοινωσόμενος ᾔει περί τινων μετὰ πολλῆς ἰσχύος καὶ δυνάμεως. ὃ τὸν Κωνστάντιον εἰσῆγεν εἰς ἔκπληξιν, μή τι νεωτερίσων ἀφικνῆται εἰς αὐτόν· καὶ πονηρῶν συμβούλων ἐπιτυχὼν, καὶ πρὸς πόλεμον ἐρεθιζόντων αὐτὸν, ἐξῆλθε κατ' αὐτοῦ· καὶ συῤῥαγέντος πολέμου, ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῶν φευγόντων εὑρεθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος ἀναιρεῖται, τρίτος ὢν ἀδελφός. καὶ γίνεται [1] Κώνστας ἐγκρατὴς πάντων τῶν ἑσπερίων.

COnſtantius imperavit annos viginti quatuor, Conſtans annos ſeptemdecim. Conſtantinus cito periit, idque hoc pacto. Accedebat ad fratrem Conſtantium, ut cum eo de re quadam communicaret, magnis comitatus copiis. quod ſuſpicionem Conſtantio movit, ne quid frater novi moliretur. Atque hic malis conſultoribus uſus, ad pugnam exhortantibus, contra eum exercitum eduxit in aciem. commiſſoque prœlio, Conſtantinus, qui fuit tertius frater, inter extremos in fuga comprehenſus, & interfectus eſt. Ita Conſtans Occidente toto potitur.

1 Κώνστας repoſuit Morellus pro vulgato Κωνσταντῖνος.

ANONYMOY

ΑΝΟΝΥΜΟΥ
ΜΟΝΩΔΙΑ
ΕΙΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ,

Τὸν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, ὑπὸ τῶν σφαγέων παρὰ Κώνσταντος ἀδελφοῦ σταλέντων διεφθαρμένον.

ANONYMI
FUNEBRIS ORATIO
IN
CONSTANTINUM IMP.

Conſtantini M. filium, à fratre Conſtante ſubmiſſis percuſſoribus interemptum.

α'. ΑΝδρες Ῥωμαῖοι, μᾶλλον δὲ τῶν Ῥωμαίων ποτὲ λείψανα δυστυχῆ, πῶς τὰ τοῦ παρόντος ἔχει πάθους ὑμῖν; καὶ τί παρίσταται φρονεῖν ὑμᾶς ἐπὶ τοῖς ἄρτι συμβεβηκόσιν; ἆρα δοκεῖ τισιν ἐπιμετρίως ἡμᾶς ἐζημιῶσθαι; ἆρα νομίζει τὶς ὑπερβολὴν τινα τὸ δεινὸν ὑπολελοιπέναι; ἐμοὶ μὲν τῆς ὑμῶν καταστοχαζομένῳ γνώμης ἐκ τῆς ὁρωμένης κατηφείας καὶ σκυθρωπότητος, πάντα μᾶλλον ἢ τὸ νῦν κατειληφὸς ἡμᾶς, μέτριον δοκεῖτε νομίζειν· οὕτω πέρα δεινῶν δυστυχοῦμεν. ὑμεῖς δὲ φράσατέ μοι λοιπὸν τί χρησόμεθα τῷ

I. ROmani (immo potius infelices reliquiæ Romanorum qui quondam fuere) quo modo tandem ſe habet apud vos cladis recentis caſus? & quid ſubit vobis ſentire ſuper iis, quæ nunc nuper contigêre? Numquid videtur quibuſdam mediocriter nos eſſe mulctatos? Num quis arbitratur calamitatem hanc à quovis exceſſu abeſſe? mihi certe animi veſtri mentem conjectura indaganti, ex conſpicuo mœrore triſtitiaq; veſtra, quidvis potius, quam ærumnam, quæ nunc premit nos, mediocrem videmini judicare; adeo ultra diritatem omnem mactamur infortunio! at vos enunciate

mihi impoſterum quo modo temporibus utemur: an etiam æque vobis hoc in incerto ſtat, atque iis qui ad ærumnas pares acceſſerunt, neq; vero quænā ſit afflictio, propemodum dicere valent? utrum flendum tantummodo nobis ſit, hoc certe quod vulgus hominum facit? An vero ſermoni locus dandus, etiam in lugendo? mihi ſane melius quod ſecundum obtinet locum videtur eſſe: quod ſi vobis idem quoque videtur, fas eſt poſthac frui animi ſententia. Sed vereor ne minus ſufficiam in exaggeranda calamitate. vereor etiam ne ſermo mihi fuerit par caſui; ſi quidem neque ſpiritus validus, nec vocis tonus ſonorus eſt, ſuperato à miſeria.

καιρῷ· ἢ καὶ ὑμῖν ἐν ἀπόρῳ τοῦτο καθέστηκεν ὁμοίως τῶν δεινῶν ἰκομένοις, καὶ μὴ [1] τὸ πάσχειν ὅτι σχεδὸν εἰπεῖν ἔχουσι. πότερα νῦν γε κλαίωμεν μόνον, τοῦτο δὴ τὸ τῶν πολλῶν; ἢ καὶ λόγῳ δοτέον χώραν, κἂν τῷ θρηνεῖν; ἐμοὶ μὲν ἄμεινον τὸ δεύτερον εἶναι δοκεῖ. εἰ δὲ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖ, ἔξεστι λοιπὸν ἀπολαύειν τῆς γνώμης· ἀλλὰ δέδοικα μὴ οὐκ ἐξαρκέσω πρὸς τὸ δεινόν. δέδοικα μὴ οὔτε λόγος εἴη μοι τῷ πάθει κατάλληλος· μήτε πνεῦμα καὶ φωνῆς εὔσημος τόνος ἡττωμένῳ τῇ συμφορᾷ.

II. Futurum erat igitur temporis lapſu, Domine auguſtiſſime, futurum inquam erat, (hei mihi!) ut ipſi peſtilentiæ corollarium & pabulum eſſes: idcirco non prius nos deſeruit, quam mulcta oneraret in maximis. Non prius ab infelici Romanorum genere abſtitit, quam in Romanorum Principem graſſata, hunc è vivis eximeret. hui malorum! papæ miſeriarum! hei quam gravis mulcta! heu quam moleſtus caſus! quam immenſus! ut nihil ſupra. antea quidem patriam fugeras graviter perturbatam hoc caſu: & nos ſuper his bonæ ſpei eramus: nunc, quæ fortuna coëgit civitatem incolere undique nec opinato obſeſſam calamitate? Cur non hanc etiam fugiſti? Cur habitationem non mutaſti? Cur non ſolitudinem perſecutus es? & fortean ærumna receſſiſſet. tu prorſus in medio calamitatum conſtitutus eras; & nos metuebamus de te:

β'. Ἔμελλες ἄρα τῷ χρόνῳ, θειότατε δεσποτῶν, ἔμελλες οἴμοι καὶ αὐτὸς τῷ λοιμῷ παρανάλωμα ἔσεσθαι. διὰ τοῦτ' οὐ πρὶν ἡμᾶς ἀπολέλοιπε, πρὶν ζημιῶσαι τὰ μέγιστα· οὐ πρὶν τοῦ Ῥωμαίων δυστυχοῦς ἀπέστη γένους, πρὶν τῷ Ῥωμαίων ἐνσκήψας ἄρχοντι, τοῦτον τοῦ ζῆν ὑπεξέλετο. ἰοὺ τῶν κακῶν! βαβαὶ τῆς συμφορᾶς! ὢ τῆς ζημίας! φεῦ τοῦ πάθους, ὡς χαλεπόν! ὡς μέγα! ὡς ὑπὲρ πᾶν! πρότερον μὲν ἔφυγες τὴν πατρίδα δεινῶς ἐνοχλουμένην τῷ πάθει· καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τούτοις ἦμεν εὔελπιδες. [3] νῦν δὲ τίς ἡ καταναγκάσασα τύχη πόλιν οἰκεῖν [2] ἐπεικῶς πολιορκουμένην τῇ συμφορᾷ; τί μὴ καὶ ταύτην ἔφυγες; τί μὴ μετετίθης τὴν οἴκησιν; τί μὴ τὴν ἐρημίαν ἐδίωκες; καὶ τάχ' ἂν ἀπέστησεν τὸ δεινόν. σὺ μὲν ἔνδον ἦσθα τῶν συμφορῶν, καὶ ἡμεῖς ἐδεδίειμεν περὶ σοί·

1 Forſan, ὅ,τι πάσχ. 2 Γρ. ἀπεικῶς. 3 Forſan νῦν δὲ τίς, *nunc aliqua fortuna* &c. ſine nota interrogationis.

ὡς

ὡς ὤφελον καὶ σὺ περὶ σεαυτῷ. ἢ γὰρ ἂν ἄμεινόν τι περὶ τῶν καθηκόντων σοὶ ἐβουλεύσω· νῦν δὲ πράγματος κατατολμήσας λίαν ἐπισφαλοῦς, πένθος ἡμῖν ἀπαραμύθητον ἀντὶ σαυτοῦ ὑπολέλοιπας. ὢ δειλίας ἐπαινετῆς, εἰ τὴν ψυχήν σου εἰσῄει! ὢ τόλμης, ἣν μόνην οὐ γενναίαν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἥ σε κατεῖχεν ἐν δυσχερέσιν ἀγῶσι, πρὶν ἐξητάζομεν ἔργον! νῦν ἐδιδάχθημεν εἶναι καὶ δειλίαν ἐπαινετὴν, καὶ τόλμαν ἐπισφαλῆ. διδάσκαλος δὲ σὺ καθέστηκας τούτων ἡμῖν, ταῦτα παραδείξας ἐν σεαυτῷ. ὢ οἵοις νῦν ἐπιβατηρίοις ἐξένισέ σε πόλις ἡ βασιλίς! οἷον ὕμνον ἔμελψεν ἐπί σοι! οὐκ ἂν ἔθηκέ σοι λόγον ἐπεισόδιον· οὐδὲ τὰ τῆς ἀρετῆς ὕμνησέ σου πλεονεκτήματα. ἀνῆκε [1] δὴ μᾶλλον ὕμνον ἐξόδιον, καὶ προπεμπτηρίους ἀνῆψε λαμπάδας ἐπὶ ταφῇ. καὶ θρῆνον ἀνήγειρε μέγαν, καὶ κλαυθμὸν ἐπί σοι πᾶσαν ἡλικίαν ἐπὶ τοῦτο, καὶ πᾶν κεκινηκυῖα ἀξίωμα. τοιαῦται ἡμῶν αἱ ἐλπίδες; ἐπὶ τούτοις ἐκ Πελοποννήσου πρὸς ἡμᾶς πάλαι ἀνήγου; προσεδόκησε δέ τις ἂν ποτὲ τὸ νῦν ἤδη γεγενημένον; πάντα μᾶλλον ἢ τοῦτο τίς ἂν ἔβαλεν ἐπὶ νοῦν. εἰ μάντεών τις ἢ προφητῶν τὸ παρὸν προεῖπε κακόν, ἴσως ἂν οὐκ ἀκινδύνως ἡμῶν ἀπηλλάγη. πρὸ ὀφθαλμῶν δ' ὁρᾶν ἔχοντες [2] ὃ λόγῳ πρὶν ἂν οὐ μέτρια τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἐθράξεν, πῶς ἀνεχόμεθα;

utinam etiam tu ipſe de te. Enimvero melius & tutius aliquid de iis quæ par fuit tibi conſuluiſſes. at nunc audacter ſuſcepto periculoſo negotio luctum nobis nullum conſolationis genus admittentem tui loco reliquiſti. ô metum laudabilem ſi animo tuo inſediſſet! ô audaciam! quam ſolam non generoſam liberum eſt dicere; quæ te detinuit in arduis certaminibus priuſquam opus expenderemus; nunc demum edocti ſumus, & cunctationem laudabilem & audaciam lubricam eſſe. Nempe tu doctor nobis horum exſtitiſti, hoc exemplo in temetipſo exhibito. ô quibus nunc apparatibus & muneribus in ingreſſu te excepiſſet civitas regia! qualem hymnum decantaſſet in honorem tuum! nunc non comparavit tibi orationem exordialem, ſive pro ingreſſu; neque virtutis tuæ laudes eximias celebravit: quin potius effutiit hymnum exitialem exſequialemve; & ad proſequendum funus faces accendit ſuper tumulo; & planctum excitavit magnum & fletum ſuper te, omni ætate ad id congregata, & omnibus ordinibus ac dignitatibus excitatis. hæccine ſpes noſtra fuit? an ad hunc finem è Peloponneſo quondam ad nos trajeceras? an quiſquam hominum ſperaſſet unquam, quod nunc factum perpetratumque eſt? omnia potius quam iſtud cuivis in mentem veniſſent. ſi vatum aut prophetarum aliquis præſens malum prædixiſſet, fortaſſe non impune nec ſine diſcrimine vitæ à nobis abiiſſet. Jam vero oculis haurientes, quod prius verbis expreſſum non leviter mentes noſtras perturbaſſet, quo modo ferre poſſemus?

1 Ισ. δὲ μᾶλ. 2 Rectius, ὃ ὀλίγῳ πρὶν &c.

III. Quî vero Solem intueri ſuſtinemus, te non amplius præſente? ac Soli quidem aliquis te perſimilem dixiſſet: uſq; adeo per omnia præclaris dotibus coruſcabas. veruntamen Sol occidens[1] & terram ſubiens, rurſus exoritur, atque ſola terrarum iterum radiis illuſtrat: at vero tu, cum ſemel occubueris in terra conditus, & in animos noſtros nubem quandam & caliginem diſperſeris, haud amplius ad nos reverteris. hic nobis eſt apex malorum: hoc omnes caſus & dolores exſuperat, ut ne ſolatia quidem ſufferamus.

IV. O fama, quæ patriam tuam pervagata, fatrem tuum primum inter Imperatores auguſtiſſimum ad ejulatum & luctum impulit; nos autem poſt hanc cædem dici non poteſt quî affecti ſimus. Verum mater tua, Reginarum auguſtiſſima & religioſiſſima, hunc nuncium quo tulit animo? quo modo pertulit te ſepulturæ mandare, qui ipſi ſenectutis ſcipio fueras, & à quo ſe exſpectabat ſepeliendam. idem hic paulo poſt rumor univerſum orbem terrarum occupabit: & omnes ad lugendum & lamentandum te principes & privatos, juvenes, ſenes, in ſtatu ætatis, provectos ætate, muliebrem ſexum concitabit. Parum abeſt quin omnes etiam, quibus omnino ſenſus adeſt, eadem atque ego pati mihi videantur, ex tanta calamitate. venient ad fratres nuncii: quid ipſis dicturi? non ut in vitæ curſu honeſtis actionibus præfulgeas: non ut conferas cum fratre & rege de regni rebus, regio animo: neque aliud quicquam ejuſmodi: ſed ut diem obieris, fato functus: ut ter-

γʹ. Πῶς δὲ τὸν ἥλιον ὁρᾶν στεγόμεθα, σοῦ μηκέτι παρόντος; καὶ [1] τῷ μὲν ἡλίῳ σέ τις ἂν εἴρηκεν ἐμφερῆ· οὕτω διὰ πάντων ὑπῆρχες τοῖς καλοῖς διαπρέπων. ἀλλ' ὁ μὲν δύων, καὶ τὴν γῆν ὑπιὼν, αὖθις ἀνίσχει, καὶ διαυγάζει ταῖς ἀκτῖσι τὴν κτίσιν. σὺ δὲ καθάπαξ δύνας εἰς γῆν, καὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἀχλύν τινα καὶ ζόφον κατασκεδάσας, οὐκ ἔτι πρὸς ἡμᾶς ἐπανήξει. τοῦτο ἡμῶν ὁ κολοφὼν τῶν κακῶν. τοῦτο παθῶν ἁπάντων ὑπέρτερον· οὐδὲ παραμυθίας γοῦν ἀνεχόμεθα.

δʹ. Ω φήμης ἣ τὴν σὴν πατρίδα καταλαβοῦσα, τὸν ἀδελφὸν μέν σοι πρῶτον τῶν ἐν βασιλεῦσι θειότατον πρὸς κλαυθμὸν καὶ πένθος παρώξυνεν· ἡμᾶς δὲ μετὰ τοῦτο οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ὡς διέθηκεν. ἡ δὲ σοῦ μήτηρ ἡ βασιλίδων θειοτάτη τε καὶ εὐσεβεστάτη τοιαύτην πῶς ἤνεγκεν ἀγγελίαν; πῶς δ' ἠνέσχετο ταφῇ παραπέμπουσα, ὃς αὐτῇ γήρως καὶ βακτηρία ὑπῆρχες, καὶ ὑφ' οὗ ταφήσεσθαι προσεδόκα. αὕτη μικρὸν ὕστερον ἡ φήμη καὶ πᾶσαν διαδραμεῖται τὴν οἰκουμένην, καὶ πάντας συγκαλέσει θρηνεῖν ἐπὶ σοὶ ἄρχοντας, ἰδιώτας, νέους, πρεσβύτας, τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, τοὺς ὑπὲρ [3] ἡλικίας, τὸ γυναικῶν φῦλον. [4] μικροῦ καὶ οἷς μὴ ὅλως ἔστιν αἴσθησις, καὶ ταῦτα δοκοῦσί μοι παθεῖν ἄν τι πρὸς τὸ δεινόν. ἥξουσι τοῖς ἀδελφοῖς ἀγγελιαφόροι, τί σφίσιν ἐροῦντες; οὐχ ὡς ἐν τῷ ζῆν τοῖς καλοῖς διαπρέπεις, οὐδ' ὡς συνδιαφέρεις τῷ ἀδελφῷ καὶ βασιλεῖ τὰ τῆς βασιλείας μετὰ βασιλικοῦ τοῦ φρονήματος· οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν, ἀλλ' ὡς οἴχῃ θανών· ὡς ὑπὸ

1 Γρ. ἐν ἡλ. 2 Ισ. ὑπερήλικας. 3 Leg. καλοῖς. 4 Morell. male poſuit punctum poſt μικροῦ. — 1 Soles occidere & redire ſolent. *Cat.*

γῆν

γῆν ἔδυς, παρανάλωμα γεγένησαι τῷ λοιμῷ. ποίοις ὀφθαλμοῖς αὐτοὺς ὄψονται; ποίοις δὲ καὶ ὦσι τοὺς σφῶν ὑποδέξονται λόγους; πῶς δὲ καὶ διατεθήσονται ἃ οὐκ ἄν ποτε προσεδόκησαν. ταῦτ' ἐξαίφνης οὕτω καὶ παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἀκούοντες, μικρὸν αὐτοῖς δόξει τὰ δάκρυα· οὐ μέγα ὁ κλαυθμός, ὁ κωκυτὸς μέτριον. [1] ὅτι ἂν εἴποι τις τῶν εἰωθότων· οὐχὶ κἂν τῷ δεινῷ ἴσως τι καὶ μεῖζον δρᾶσαι διανοήσονται, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν προαχθήσονται; τῶν ἀήθων χρήσονταί τινι πρὸς τὴν συμφοράν. ἀλλ' ἀπείη γε τοῦτο τοῦ ὀρθοῦ κρατήσαντος λογισμοῦ. ἐκείνων μὲν οὖν περὶ ταῦθ' ἡμῖν στοχάζεσθαι ἔξεστιν.

ε'. [2] Ημᾶς δὲ δεῦτε περιστάντες, πᾶς τὸν θρῆνον τῷ κειμένῳ κατάλληλον πλέξατε· ἀπόδοτε τὴν τελευταίαν ἀμοιβὴν αὐτῷ· διέξιτε λόγῳ τὰ αὐτῷ προσόντα πλεονεκτήματα· ἑτέρων ἀκοαῖς παραπέμψατε ἅπερ αὐτὸν ἀκούειν οὐκ ἔνι λοιπόν. ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἀνθ' ὑμῶν, ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων, εἰ δοκεῖ, τοῦτο ποιήσω, οὐκ ἐπεξεργαζόμενος, ἀλλ' ἐπὶ μνήμην ἄγων ἔνια μόνον τὴν [3] ἡμετέραν. καίτοι καὶ αὐτὸ τοῦτο οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ· οἷς γὰρ θρηνεῖν πρόκειται, πῶς ἀσφαλῶς ἐπαίνων χρήσαιντο λόγοις; τὸ δ' ὑπερβάλλον ἴσως τοῦ πάθους ἐξάγει με τοῦ προσήκοντος. καὶ θαῦμα οὐδὲν, εἴγε καὶ ὑμεῖς [4] ταυτὸ πεπόνθατε. ἀλλὰ γὰρ ποῖον τῶν αὐτῷ προσόντων προσθεὶς, θρηνήσω πρὸς ἀξίαν αὐτόν; μᾶλλον δέ τινος τῶν αὐτοῦ μνησθεὶς, μακαρίσω μὲν ἀξίως

ram ſubieris: ut poſt luis ſævitiem abſumptus fueris. quibuſnam oculis iſtos nuncios cernent? quibus etiam auribus ipſorum dicta excipient? quî vero affecti erunt ob ea quæ nunquam ſperaviſſent? hæc adeo repentina & præter ſpem omnem audientes, parum ipſis videbitur lacrymas fundere; nihil magni fletus, ploratus & ejulatus res moderata: quidvis dixerit aliquis eorum quæ fieri ſolent. nonne illi in hac miſeria fortaſſe aliquid majus efficere excogitabunt? aut potius dicere concitabuntur? è rebus inſolitis utentur aliqua adverſus calamitatem. verum hoc abſit ab eo qui rectæ rationis compos eſt. ac de illis quidem hæc nobis conjectura aſſequi licet.

V. Adeſte vero omnes qui nos circumſtatis, luctum leſſumve ſito alternis nectite: reddite ipſi munus hoc ultimum: percurrite dicendo virtutes eximias, quæ ipſi erant inſitæ: aliorum auribus tranſmittite, quæ ipſis poſthac audire non liceret. Immo equidem pro vobis, quanta fieri poterit brevitate, ſi videtur, hoc faciam; non accurate ſingula perpendens; ſed in memoriam tantum veſtram nonnulla revocans. atqui hoc ipſum non eſt hujus temporis; quibus enim lugere propoſitum eſt, quo modo ſecure ad laudationes animum appellerent? verum doloris forte immenſitas retrahit me ab eo quod decet. nihil vero mihi eſt, ſi quidem vobiſmetipſis hoc idem uſu venit. Enimvero quanam laude ex iis quæ ipſi aderant propoſita, eum pro dignitate deflevero; vel cujus potius ex illis dotibus recordatus, beatum merito illum

1 Lege ὅ,τι. 2 Ισ. ὑμεῖς δέ. 3 Ισ. ὑμετέραν. 4 Γρ. τοῦτο π.

prædi-

prædicavero? infortunii autem meipſum voſque participes fecero.

VI. Exornaverat certe ſe, (ut conciſe & ſummatim dicam) virtutum quaternario: proinde ſiquis dixerit Principem prudentem, aut juſtum, aut fortem, aut liberalem, vel id genus alia narraverit, hunc ſtatim animo poſſet comprehendere. 1 Pietatis autum inſtitutis decorabatur: & corpus quidem alebat iis, quæ è terra oriuntur: animum vero irrigabat ac potabat fonte ſcaturiente è prato Eloquiorum ſacrorum, ejuſque profunda accuratius ſcrutando, ut qui in aurifodinis Chryſiten terram magno ſtudio indagant: ubi probabile eſt multam ramentorum aureorum copiam ineſſe. Inde vitam quoque exornabat, & mores concinnabat, & prudentia locupletabatur, & orationem expoliebat: denique omne bonorum genus acquirebat; ut idem ſimul 2 Regis partes & Philoſophi ageret, nec illud potius quam iſtud munus ſuſciperet; ſed ex æquo pariter utroque fungeretur: quippe qui Principis perſonam inter Philoſophos, & Philoſophi inter Principes ſuſtineret. Inde etiam factum eſt, ut amicus ipſi eſſet quivis honeſtatis amans: non amicus autem (non enim hoſtem dixerim: ſiquidem nullus ipſi mortalium inimicus) qui honeſtati infenſus fuerit.

VII. Idem benignus, lenis, gratioſus, affabilis fuit; clementia imperii & majeſtatis dignitatem temperans, honoris veri cupidus, imperatoriæ artis peritus, pacificus; tametſi nonnullis aliud potius quam hoc videretur poſtea: non

αὐτὸν, τῆς δυστυχίας δ᾽ ἐμαυτόν τε καὶ 1 ὑμᾶς ἀπολαύσομαι;

ς'. Ἐκόσμει μὲν αὐτὸν, ἵν᾽ ὡς ἐν βραχεῖ συντεμὼν καὶ κεφαλαιωδῶς εἴπω, τῇ τετρακτύϊ τῶν ἀρετῶν· ὡς εἴ τις εἴποι τὸν φρόνιμον ἢ δίκαιον ἢ ἀνδρεῖον, ἢ τὰ τοιαῦτα, τοῦτον ἔχειν εὐθέως νοεῖν. τοῖς δὲ τῆς εὐσεβείας ἠγλαΐζετο δόγμασι· καὶ τὸ μὲν σῶμα τοῖς ἐκ γῆς ἔτρεφε γινομένοις· τὴν δὲ ψυχὴν ἀπὸ πηγῆς τῆς τοῦ λειμῶνος τῶν γραφῶν ἐξερχομένης ἐπότιζεν, τὰ αὐτῆς ἐνερευνώμενος βάθη ἀκριβέστερον, ἢ οἱ τὴν χρυσῖτιν γῆν πολυπραγμονοῦντες, 2 οὐ πολὺ εἰκὸς ἐνεῖναι τὸ ψῆγμα. ἐντεῦθεν καὶ βίον ἐκόσμει καὶ ἦθος ἐῤῥύθμιζε, καὶ σύνεσιν ἐπλούτει, καὶ λόγον ἐκάλλυνε. καὶ πᾶν περιεπεκτᾶτο τῶν ἀγαθῶν· ὡς τὸν αὐτὸν βασιλικόν τε εἶναι ἅμα καὶ ἐμφιλόσοφον· οὐκ ἐκεῖνο μᾶλλον ἢ τοῦτο, ἀλλ᾽ ἐπίσης· καὶ ἀμφω, μᾶλλον δ᾽ ἡγεμονικὸν μὲν ἐν φιλοσόφοις, ἐν δ᾽ ἡγεμόσι φιλόσοφον. ἐντεῦθεν φίλος μὲν αὐτῷ τοῦ καλοῦ φίλος πᾶς· οὐ φίλος δὲ (οὐ γὰρ ἐχθρός γ᾽ ἂν εἴποιμι, ὅτι περ μηδεὶς αὐτοῦ τῶν ἁπάντων ἐχθρὸς) ὃς οὐδὲ τοῦ καλοῦ φίλος.

ζ'. Πρᾶος ἦν, χαρίεις, εὐπρόσιτος· ἡμερότητι τὸν τῆς ἀρχῆς τε καὶ τοῦ ἀξιώματος ὄγκον κεινῶν, φιλότιμος, στρατηγικὸς, εἰρηνικός· εἰ καί τισιν ἄλλο μᾶλλον ἢ τοῦτο ἔδοξεν ὕστερον· οὐκ ἐξ ὧν αὐτὸς

1 Ισ. ὑμᾶς. 2 Leg. οὗ π. — 1 Orator hic ſe Chriſtianum prodit. 2 De Principatus & Philoſophiæ copula vide Phil. in frag. de Provid.

ἐποίει,

ἐποίει, ἀλλ' ἐξ ὧν ὑπερέβαλλον ἄλλοι, οἷς εἰρήνη μὲν ἔχθρον, μάχη δὲ φίλον, καὶ [1] τὸ διϊστάναι τοὺς εἰρηνικῶς ἀλλήλοις ἔχοντας ἡ σπουδὴ, καίτοι ἐναντία προσποιουμένοις, οἱ ῥητὰ καὶ ἄρρητα πλάττοντες, καὶ τί μὲν οὐ ποιοῦντες; τί δ' οὐ λέγοντες; οὐκ ἐπαύσαντο, μέχρις οὗ τοὺς ἀδελφοὺς οὐκ ἀδελφὰ ἀλλήλοις σχεδὸν φρονεῖν παρεσκευάκασιν. κυκεὼν ἀντικρὺς ὄντες. τελχίνων δέ τινων σχῆμα μᾶλλον ὑπεισελθόντες· καὶ χρηστὸν οὐδὲν οὔτ' αὐτοὶ ποιεῖν εἰωθότες, ὑφ' ἑτέρων τε μὴ συγχωροῦντες γινόμενον. οὕτω τοὺς πάντων μᾶλλον εἰρηνικῶς ἀλλήλοις καὶ φιλίως ἔχοντας [2] ὑποδοῦντες, αὐτῶν οὐκ ἀπέστησαν, ἕως τὴν τῆς μάχης φλόγα ἀνῆψαν, καὶ λοιπὸν ἔργου ἔχεσθαι, καὶ βελῶν παρέπεισαν ἅπτεσθαι. οὕτω τοι χαλεπόν τι χρῆμα ἀνδρῶν δόλια χείλη, καὶ καρδία διεστραμμένη, μάχαιρα δίστομος ἀντικρὺς, καὶ ῥομφαία ὀξέως ἠκονημένη, διχοτομοῦσα, οὐ, κατὰ τὸ ἐν γραφαῖς, τὸν πιστὸν, καὶ τὸν ἄπιστον, ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν, καὶ φίλον τοῦ ὁμαίμονος, καὶ συνήθους· μᾶλλον δὲ τοῦτο κἀκεῖνο πονηρίᾳ γνώμης ποιοῦσα. Εἶχον μὲν οὖν οὕτω πρὸς ἀλλήλους οἱ βασιλεῖς τε καὶ ἀδελφοὶ, μέχρι τοῦ φαινομένου, τὸ διαφανὲς καὶ κρυπτόμενον· μᾶλλον δὲ πολλοῖς καὶ τοῦτο φανερὸν ἑτοίμως εἶχον. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ὅλως ἐλθεῖν, πρὸς διαλλαγὰς αὖθις χωρῆσαι, καὶ τὴν κουροτρόφον εἰρήνην ἀσπάσασθαι, καὶ ἐκ παντὸς αὐτὴν τρόπου ζητῆσαι. οὐ γὰρ οὐκ ἂν ὑπέμειναν πολέμῳ καὶ χειρὶ

ex iis quæ ipſe præſtabat, ſed ex eo quod præpollerent alii, quibus pax inimica erat & prœlium cordi: & eos qui inter ſe benevolo erant animo inimicare ſtudebant, etiamſi contrarium ſimularent, fanda & nefanda fingentes: & quid non facientes? quid non dicentes? nunquam certe acquieverunt donec fratres ad non fraternos prope dixerim affectus & auſus compararent: turbones palam ſe præbentes, & ſeniorum potius quorundam malorum conformationem ſubeuntes: qui nec boni quidquam per ſe præſtare conſueverant, neque ab aliis fieri permittebant. ita eos qui pluſquam cæteri omnes mutuo ſe amore & charitate proſequebantur, prodere non deſierunt, donec accenſa pugnæ flamma facinori conſequenti adhærerent, & telis manum admovere nefarie perſuaderent. uſque adeo flagitioſa res eſt, * labia doloſa & cor perverſum, gladius anceps prorſus, etiam framea ſubtiliter acuta, dividens utique, non, ut in † ſcriptura ſacra dicitur, fidelem ab infideli, ſed fratrem & amicum à conſanguineo & familiari: quin potius hoc & illud pravitate mentis efficiens. Igitur ita inter ſe affecti Reges & fratres præ ſe ferebant quod patebat, & quod latebat: quin etiam multis hoc perſpicuum, ut in mente haberent, etiam priuſquam omnino manus conſeruiſſent, ſe in gratiam iterum redituros, & pacem juventutis alumnam amplexaturos, eamque omni ratione inquiſituros. neque enim ferre poterant bello & manu

1 Rectius forſan ἢ τοῦ διϊστάναι. 2 Γρ. ὑποδύντες. * Pſal. 11. 21. 34. 56.
† Luc. 12. Hebr. 4.

diſſidium

diſſidium diremptum iri: verum animi lenitate, ne manus germanorum cæde polluerent: neve ipſorum cauſa multi ad neceſſitatem redigerentur ea patrandi, quæ aliter volentibus fas non eſſet, ut quidem perſuaſum habeo: & adhuc ſuperſtite illo (heu mihi!) qui nunc jacet, haudquaquam tantum facinus proceſſiſſet unquam malo gaudentibus & flagitioſis: cum imperatorum copula amice non hoſtiliter eſſet connexa

VIII. Jam vero optarem, ut ſi quidem nunc plane emori oportuiſſet eum qui nobis nunc ad luctum propoſitus eſt, aut paulo ante iſtud tempus, humanitus hoc ipſi accidiſſet, aut poſtea contigiſſet, ut & nos experientiam reipſa animi ipſius haberemus, utque quadruplatoribus & ſceleratis nulla porrigeretur anſa abutendi ingenio: quorum nonnulli fortaſſe etiam Philoſophiæ ſtudio dediti dicent, & jam dixerunt: *Raptus eſt, ne vitium prudentiam ejus immutaret, aut fraus animam deciperet.* Quod ipſum, non tam inſimulantium quam laudantium eſt, & ad hoc uſque tempus virtutem atque omne boni genus ipſi attribuentium: de iis vero quæ poſt accidere poſſent metuentium. equidem non libens admitterem exſpectandum fuiſſe, ut ulli fraudi dolove malo ejus ingenium pateret: & tamen etiam ſiquis hæc atque ejuſmodi alia objiceret, nulla honos famaque ipſius labe inficeretur: non enim ex iis quæ nonnulli dicent, quod bene eſt & quod aliter, judicabitur: ſed ipſa res per ſe exhibebit: imo aperte omnibus indicium dat, niſi etiam Solem quiſpiam, tanquam caligi-

τὴν ἔριν κριθῆναι, γνώμης δὲ χρηστότητι, καὶ τοῦ μὴ τὴν χεῖρα φόνῳ χρᾶναι τῶν ὁμογνίων, μηδ᾽ αὐτῶν εἵνεκα πολλοὺς εἰς ἀνάγκην καταστῆναι ποιεῖν, ἅπερ ἄλλως βουλομένοις οὐκ ἦν, ὡς ἔγωγε πέπεισμαι. καὶ περιόντος ἔτι τοῦ νῦν (φεῦ) κειμένου, οὐκ ἂν προεχώρησαί ποτε τοῖς χαιρεκάκοις καὶ πονηροῖς τὸ πανούργημα φιλίως, ἀλλ᾽ οὐ πολεμίως τοῖν βασιλέοιν συναφθείσης τῆς ξυνωρίδος.

η´. Καὶ δὴ καὶ ηὐξάμην ἄν, ὡς εἴπερ νῦν πάντως ἀποθανεῖν ἔδει τὸν ἡμῖν εἰς πένθος ἤδη προκείμενον, ἢ πρὸ τούτου μικρὸν τοῦτο παθεῖν, ἢ μετὰ ταῦτα. ἵν᾽ ἡμεῖς τε πεῖραν ἔργῳ τῆς αὐτοῦ ἔχοιμεν γνώμης, καὶ τοῖς συκοφάνταις καὶ πονηροῖς πρόφασις προσῆν μηδεμία τῇ σφετέρᾳ χρήσασθαι γνώμῃ· ὧν ἔνιοι, τάχα καὶ φιλοσοφοῦντες ἐροῦσιν, ἤδη καὶ εἰρήκασι, τὸ, Ηρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. ὃ καὶ αὐτὸ οὐ κατηγορούντων ἐστὶ μᾶλλον ἢ ἐπαινούντων· καὶ μέχρι μὲν τοῦ νῦν ἀρετὴν αὐτῷ καὶ [1] ἀγαθὰ πάντα ἐπιψηφιζομένων· περὶ δὲ τῶν ἐς ἔπειτα δεδιότων. ἀλλ᾽ ἐγώ, οὐδὲ τὸ προσδοκᾶν αὐτὸν ποτ᾽ ἂν δεδολιεῦσθαι προσίεμαι· καίτοιγε, καὶ εἴ τις ταῦτα δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα προφέρει, τῇ ᾽κείνου δόξῃ λυμανεῖται οὐδέν. οὐ γὰρ ἐξ ὧν τινες λέξουσι τὸ εὖ τε καὶ ὡς ἑτέρως κριθήσεται, αὐτὸ δὲ καθ᾽ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δώσει· μᾶλλον δὲ προδήλως δίδωσι πᾶσι τὸν ἔλεγχον· εἰ μὴ καὶ τοῦ ἡλίου τις ὡς ζοφώδους κατηγοροίη· ὅτι δὴ τοῦτο

1 Γρ. ἀγαθὸν ἅπαν.

δείξει: τ

δείξειεν ἄν τινι, [1] τῷ τοῖς νέφεσιν ἔσθ' ὅτε καλύπτεσθαι, ἢ νυκτὸς ἐπιούσης εἴργεσθαι τῇ γῇ τὰς ἰδίας ἡμῖν προσβάλλειν ἀκτίνας. ἀλλ' οὔτε τοῦτο φαίη τὶς ἂν νοῦν ἔχων, καὶ κριτηρίῳ ὑγιαίνοντι δυνάμενος χρῆσθαι· ἐκεῖνό τε πᾶς τις ἂν ἀπορήσαι λοιπόν.

θ'. Ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, ἐμαυτοῦ δὲ ἀναμνησθεὶς, καὶ ὑμᾶς οἶδα τῇ λύπῃ βαρυνομένους· καὶ βούλεσθαι μὲν καὶ τῶν λοιπῶν ὑμᾶς αὐτὸν κατ' εἶδος μνησθῆναι καλῶν, μὴ δύνασθαι δ' ἀκούειν τοῦ λόγου, ἡττωμένους τῇ συμφορᾷ. ταῦτα μὲν καιρὸν εἰς ἕτερον ἄλλοις ταμιευέσθω· ἡμεῖς δὲ βραχύ τι προστεθέντες τοῖς εἰρημένοις, καὶ πεπονθηκότες τὸν ἐξ ἡμῶν ἀπελθόντα, τοῦ λόγου τὴν ὁρμὴν καταλύσομεν. εἴξομεν δὲ μᾶλλον τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς αὐτὸν ἐπεχούσης, καὶ οὐκ ἐώσης ἐπὶ πλέον χωρεῖν.

ι'. Ὦ νόσος ἀναιδής! ὦ λοιμὸς ἀεικής! ὦ βάσκανος δαίμων! τί οὐκ ᾐδέσθης, τὸν αἰδοῦς ἄξιον πάσης; τί οὐκ ἐφείσω, οὗπερ, εἰ καὶ μηδενὸς γοῦν ἄλλου, μόνου φείσασθαι ἔδει; ἑνὶ τούτῳ μόνῳ πάθει πάντα ἠμαύρωσας· μιᾷ ταύτῃ πληγῇ πάντων συγκατακλιθῆναι ἐποίησας τὰς ψυχάς· οὐκ ἦν εὑρεῖν ᾧ μεῖζον λυπήσαις ἡμᾶς. οὐκ ἔχεις ᾧ ζημιώσαις ἂν μάλιστα. τὰ μέγιστα ἀφείλου, τὰ τιμιώτατα. τὰ πάντων ἀντάξια. [2] οὔπω κόρον ἔχεις τοῦ λυπεῖν ἡμᾶς· οὐκ ἀρκούντως πεπλήγμεθα; οὐ τοσούτων ὑστερήθημεν, [1] ὅσους οὐδ' ἀπ-

nosum accuſaret, quod quidem ita probaret alicui, propterea quod interdum nubibus obduceretur, aut nocte ſubeunte impedirerur à terra, quo minus radiis ſuis nos illuſtraret. ſed neque hoc dixerit quis mentis compos, & qui ſana judicandi facultate uti poſſet: atque illud quivis inficiaretur in poſterum.

IX. Verũ cum eo ſermonis pervenerim, meique ipſius muneris meminerim, & cognoverim vos triſtitia afflictos; velle quidem ut reliquorum præclarorum imperatoris operum generatim mentionem faciam, ſed nihilominus auſcultare enarrationem non poſſe, ærumnæ cedentes: ideo hæc in aliud tempus aliis differantur: nos autem paucu lis quibuſdam additis ad ea quæ dicta ſunt; ubi eluxerimus imp. qui à nobis abſceſſit, orationis curſum inhibebimus: quin potius magnitudine calamitatis oppreſſi ſuccumbemus, quæ ſermoni frenum injicit, nec patitur ulterius progredi.

X. O morbum fœdum! ô turpem peſtem! ô lividum genium! cur non reveritus es omni verecundia proſequendum? cur non illi peperciſti, cui, etiamſi alii nulli, ſoli parcendum fuit? hoc uno flagitio omnia obtenebraſti: hoc uno ictu omnium animos profligaſti. haud quidquam excogitari poterat, quo majore nos mœſtitia percelleres: qua graviore mulcta nos onerares non habebas. maxima nobis eripuiſti, pretioſiſſima: aliis omnibus præpollentia. ſic nos ad ſatietatem & faſtidium uſque contriſtaviſti. nonne ſatis ſuperque percuſſi ſumus? nonne tot commodis fraudati fuimus, quot

1 Γρ. τὸ τοῖς. 2 Γρ. οὔτω κ. 3 Γρ. ὅσα ὀ.

ne numerare quidem expeditum fuerit? an ſi minus Regiam familiam attigiſſes, parum aut nihil damni invexiſſe videreris? Attamen facinus ejuſmodi à te perpetrum eſt, ut à cæteris jam temperare queas. Habes quod appetebas, ſuſtuliſti quem minime oportuit, idque in flore ætatis, cum formæ decus inſigne fuit, & vires corporis validæ, & animi conſtitutio firmiſſima.

XI. Auguſtiſſime principum, tu legatos in Hiſpanias miſeras, quæ tibi maxime conducibilia erant procurans, ambienſque. verum tempus innovator, exinde tumulum tibi procuravit. egregium nimirum modo Hiſpanis feret nuncium, te vixiſſe, nec amplius de rebus connubialibus curam habiturum ſignificans: ſed è vivis exceſſiſſe, ac ſepulcro conditum eſſe: eorum vero quæ ad hanc vitam ſpectant nihil tibi jam cordi eſſe. Heu qualem emittet vocem tibi deſponſata, pro ſplendida, & ornata & conſpicua, obſcura, & triſtis & mœſta reddita. Hymenæum non accinet quiſquam ipſi, neque nuptialem accendet tædam: ſed lugubris cantus, atque ejulatus multarum ubique ærumnarum audietur, & luctui decora tonſura cernetur: quæ omnia te defuncto ipſa, Auguſtiſſime Imp. invenit infeliciter. Quo Dive Conſt. formæ tuæ decus abſcondit ſe? quo animi ſpecies auguſta? iſtos autem omnes ſervos tuos ubinam reliquiſti? nonne vides quanta cum benevolentia te anquirant? ut ſuper te altum vociferentur? ut defleant ſe, nos omnes, Rom. gentem infortunatam, quibus omnibus ornamento fuiſti, & commendationi non ex-

ἀριθμήσασθαι εὐχερὲς ᾖ; εἰ μὴ καὶ τοῦ βασιλέων ἅψαιτο γένους, μικρόν τι ἢ οὐδὲν ἐζημιωκέναι δοκεῖς; καὶ δὴ σοι τὸ δεινὸν εἴργασται· τῶν ἄλλων ἀπέχου λοιπόν. ἔχεις ὅπερ ἐπόθεις. ἀπήνεγκας ὃν ἥκιστα ἐχρῆν· καὶ τοῦτο ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ὅτε καὶ μορφῆς ἄνθει διαπρεπὴς ἦν, καὶ ῥώμῃ σώματος εὐσθενής, καὶ καταστάσει ψυχῆς ἀμετάπτωτος.

ια΄. Ὦ θειότατε δεσποτῶν, σὺ μὲν εἰς Ἰβηρίαν ἔπεμπες πρέσβεις, σαυτῷ μνηστευόμενος τὰ λυσιτελέστατα· ὁ καινοτόμος δὲ ἄρα χρόνος ἐξ ἐκείνου σοι ταφὴν ἐμνηστεύετο· ἤπου καλὴν σφίσιν ἥξει φέρων τὴν ἀγγελίαν, οὐ ζῆν σε καὶ τῶν γαμικῶν φροντίζειν μηνύων· τεθνηκέναι δὲ μᾶλλον, καὶ ταφῇ παραδεδέσθαι, καὶ τῶν ἐν βίῳ μέλλειν σοι μηδενός. ὢ οἵαν ἀφήσει φωνὴν ἡ μνηστευομένη σοι, ἀντὶ λαμπρᾶς ἀθρόον καὶ περιφανοῦς ἀμαυρὰ καὶ κατηφὴς γενομένη! οὐχ ὑμέναιον ᾄσεταί τις αὐτῇ· οὐδὲ γαμήλιον ἀνάψει λαμπάδα· γοερὸν δὲ μέλος αὐτῇ καὶ κουρὰ πένθιμος ἔσται· καὶ ὀλολυγὴ πολλῶν πάντη κακῶν, ἃ δὴ πάντα σου θανόντος εὕρατο δυστυχῶς. ὦ θειότατε δεσποτῶν, ποῦ τὸ κάλλος ἔδυ σοι τῆς μορφῆς; ποῦ ἡ τῆς ψυχῆς ὡραιότης; τοὺς δὲ σοὺς ἅπαντας τουτουσὶ ποῦ καταλέλοιπας δούλους; οὐχ ὁρᾷς ὡς μεθ' ὅσης εὐνοίας ἐπιζητοῦσί σε; ὡς ἐπὶ σοὶ μεγαβοῶσιν; ὡς ἀποδύρονται ἑαυτούς; ἡμᾶς πάντας, γένος τῶν Ῥωμαίων τὸ δυστυχές, οἷς πᾶσι κόσμος ἦσθα, καὶ σύστασις οὐ μικρά;

τι

τί χρήσονται, ἢ μᾶλλον φάναι χρησόμεθα; τίς πρὸς τὸ πάθος ἡμῖν ἐξαρκέσει; τίς αὐτῶν προστήσεται; τίς προνοήσεται; τίς ἔσται σφισὶν ἀντί σου; σὺ καὶ ζῶν αὐτοῖς ὑπῆρχες ἀναπνοὴ, ζωὴ, φῶς. καὶ θανὼν σφᾶς συγκατήνεγκας πάντας. οὐκ ἔτι βιωτὸν αὐτοῖς ἡγοῦνται τὸν βίον. μεθ᾽ ἡδονῆς γὰρ λοιπὸν ὁρᾷν οὐκ ἔστι τὸν ἥλιον τουτονὶ, τὴν ἡδίστην ὄψιν, τὸ διαυγὲς ὄμμα, τὸ πᾶσιν αἰσθητοῖς ποθεινόν. διὰ τί μελαινά τις ἀχλὺς ἐπιπροσθεῖ τοῖς σφῶν ὀφθαλμοῖς. ζόφος τῶν ψυχῶν κατεσκέδασται· νεφέλη οὐκ ἐκ τῶν γῆς ἀρθεῖσα λαγόνων, ἢ τῆς μαλακῆς τε καὶ ὑγρᾶς φύσεως, ἀλλ᾽ ἐξ ὀφθαλμῶν τοῖς καταῤῥέουσι δάκρυσι συμπαγεῖσά τε καὶ συστᾶσα ταῖς ἀκτῖσιν, ἐπισκιάζει νὺξ αὐτοῖς παρ᾽ ἡμέραν· καὶ σκότος, φεῦ, οὐκ ἐν ἀπουσίᾳ φωτός· ἡ σὴ γὰρ οὐκ ἐπιλάμπει σφίσιν ἀκτίς.

ιβʹ. Ἀλλ᾽, ὦ παρόντες, ἐκεῖνον μὲν κόσμος ἄλλος ἔχει λοιπόν· χώραν εἰς ἑτέραν μετετάξατο· εἰς βίον ἄλλον μεθέστηκε· πόλιν ἄλλην οἰκεῖ, ἥ τις ποτέ ἐστιν αὐτὴ, πασῶν ὑψηλοτέραν τῶν παρ᾽ ἡμῖν πόλεων. σύνεστιν ἐκεῖ τῷ πατρὶ, τἀδελφῷ, τοῖς λοιποῖς ἅπασι καὶ βασιλεῦσι καὶ ἰδιώταις. ἡμῖν δὲ τί ποιητέον; ἢ πάντως θρηνητέον τε καὶ πενθητέον, ἐκεῖνον μὲν οὐκ ἔχουσι· καὶ κλαίωμεν· τοῦτο γὰρ ἡμῖν ὑπολέλειπται.

iguæ? Quo ſe vertent, vel (ut potius dicam) quo nos vertemus? quid ad hanc ærumnam nobis ſatis opis afferet? quis præerit afflictis, quis providebit? quis ſubditis in locum tuum ſufficietur? Tu cum aura vitali fruereris, eras ipſis reſpiratio, vita, lux; nunc fato functus proſtraſti omnes tecum. Enimvero vitam non amplius ſibi vitalem eſſe putant. nam impoſterum cum gaudio Solem intueri fas non eſt, jucundiſſimum ſpectaculum, pellucidum oculum, omnibus ſub ſenſum cadentibus optatum. duntaxat atra quædam caligo oculis ipſorum objecta eſt: tenebræ animis offuſæ ſunt: nebula non è terræ ſinubus ſublata, aut è molli humidaque natura, ſed ex oculis manantibus lacrymis conſtituta concretaque radiis obducitur: nox ipſis quotidie & caligo, hei, non in luminis abſentia: verum enim radii tui ſplendor non affulget.

XII. Jam vero, Auditores, alius illum mundus tenet, & poſthac tenebit: migravit in aliam regionem: ad aliam vitam tranſiit: aliam incolit civitatem, quæcunque tandem hæc ſit, omnibus videlicet altiorem urbibus, quæ apud nos ſunt. Illic una cum patre eſt, cum fratre, & reliquis omnibus tam regibus quam privatis. Nobis autem quid factu opus eſt? Nonne prorſus lugendum ac lamentandum eſt, cum illo non potiamur amplius? itaque defleamus: hoc quippe unum nobis relictum eſt.

Interpre-

Interpretis Notæ ad Epicedium ſuperius in Imp. Conſtantinum Juniorem.

DE Auctore hujus Orat. funebris nihil dum à me compertum eſt: Atticum certe Sophiſtam oratoremve non mediocrem ſtylus prodit: ex ſententiis, Chriſtianum fuiſſe conſtat. Græcum porro exemplum è Cod. MS. Palatinæ Biblioth. deſcriptum perbenigne mihi conceſſit vir clariſſ. & eruditiſſ. T. Gothofredus, Dionyſii IC. fil.

Quod autem ad Epicedii hujus argumentum ſpectat: Imp. Conſtantinum Juniorem, An. Chriſti CCCXL. Acyndino & Proclo COSS. occiſum fuiſſe, Socrates lib. III. c. 4. & Sozomenus l. III. c. 2. ſcribunt: atque ejus necis culpam ipſimet adſcribunt, quod avara ſpe levique ambitione fraternæ ditionis imperium invadere eſſet aggreſſus: ſed enim locus in quo interemptus eſt, nempe apud Aquilejam, ad Aiſam fluvium (ut Victor tradit in Anniballiano) aperte oſtendit illum ſuos exceſſiſſe limites, jugis Alpium conſcriptos, quod ab Eutropio, S. Hieronymo, Oroſio aliiſque confirmatur. Verum Zoſimus lib. II. in Conſtantem Imp. omnem de nece fratris Conſtantini culpam rejicere videtur: ait enim, Controverſia mota inter Conſtantinum & Conſtantem de pertinente ad Carthaginem Africa, deque Italia; cum Conſtans incautum fratrem natu majorem opprimere conſtitueret, inimicitiis per triennium diſſimulatis, exſpectatoque tempore, quo Conſtantinus provinciam ſibi benevolam ingrederetur; tum ipſum ablegaſſe milites, prætextu quidem ac ſpecie tenus opem Conſtantino laturos in gerendo bello Perſico; ſed revera Conſtantino, qui nihil tale præviderat, inſidias ſtructuros: itaque ab his, quæ imperata fuerant, perficientibus, cæſum fuiſſe Conſtantinum.

Georg. Cedrenus paulo aliter rem narrat in Compendio Hiſt. quod Græcæ Monodiæ præfiximus. ſiquidem Conſtantem memorat magnis inſtructum copiis ad fratrem Conſtantium acceſſiſſe, ut cum eo de re quadam communicaret: id vero ſuſpicionem ſtuporemque Conſtantino attuliſſe, ne quid frater novi moliretur: proinde ipſum malis conſultoribus, qui ad conflictum inſtigarent, uſum, commiſiſſe prœlium, in quo Conſtantinus inter extremos in fuga comprehenſus & confoſſus fuit. Sublato autem de medio Conſtantino, ſummam totius Occidentalis Imperii in Conſtante Aug. remanſiſſe certum eſt. Quare apud Cedrenum Conſtantis nomen Conſtantii loco reponere non eſt cunctandum, fidejuſſore etiam pervetuſto Regis Chriſtianiſſ. Cod. MS. quo veritati aſtipulante uſi ſumus.

FINIS.

PA
6384
.A2
1703b
c.1

B.F. 36

4102605

12831

608

DAWSON'S BOOKSHOP
LOS ANGELES
OLD CURIOUS and
STANDARD BOOKS